

01-12063

C^Erpositio in Exodū, in

xta quadruplicē sacre scripture sensum:
literalē scilicet, moralem, allegoricum, &
anagogicum: authore fratre Guillelmo
Pepino, sacre Theologie professori, reli-
giosi conuictus Ebroycen. ordinis Pre-
dicatorum alumno, & incola.

De el ap.
de el Et.
Bedeß der Bernd
die Theologie
P. ac. und etiell
B. e. Theologes.

Parisijs,
Apud Joannem Paruum, sub Lilio
aureo, in via ad diuum Jacobum.

1534

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   11   12   13   14   15

Del Colegio de la Compañía de Jesús
R-12063

Expositio in Exodū iu-

xta quadruplicē sacre scripture sensum:
literalē scilicet, moralem, allegoricum, &
anagogicum: authore fratre Guillelmo
Pepino, sacre Theologie professori, reli-
giosi conuētus Ebroycen. ordinis Pre-
dicatorum alumno, & incola.

De el ap.
de el Ep.
Bedel sac. Gen.
de Theologia
p. ec. us. die
B. e Theologe

Parisijs,
Apud Joannem Paruum, sub Lilio
aureo, in via ad diuum Jacobum.

1534.

F. THOME LAUREN-
tij, doctoris Theologi, Prædi-
catorū ordinis Epistola, Ad
candidum lectorem.

N tibi candide lector, quan-
uis posthumus, famē partus
mirum quām generosus, in-
signis tum eruditione, tum
pietate viri F. Guilelmi Pe-
pini, Theologi: quem in Exodū, paucis
antē diebus quām moreretur, cōceperat,
editurus aliquando, si per vitā & ocium
licuisset. Immatura eius mors in caussa
est, cur immaturum nobis hunc fructum
reliquerit, ipse alioqui de multorum stu-
dijs bene meritus, præsertim eorum qui
operas suas ad docendi, seu concionandi
officiū transtulerūt. Scriptit enim homi-
lias in omnem euentum, siue ad hortan-
dum, siue ad dehortandū: siue ad laudan-
dum, siue ad vituperandū: concionatori-
bus valde accommodas: easq; non pau-
ciores, quod ausim dicere, quām equus

† ij Troianus

Ad lectorem epistola.

Trojanus emisit milites, Cùm autē hæc omnia in gratiā tyronum, seu eorum qui sine cortice, quod aiunt, nondum natat: tum verò maioribus prodesse volens, simul cum tēpore & ingeniū mutare cœpit, aggressusq; est preclara edere volumi na (spero, nō minori fructu ac labore) in sacras literas: nēpe in Psalmos, in librum Geneeos, & quosdam alios, quos iam sex & grandis natu, ad limam correctos edidit. De vtilitate iudicare possunt in quoruū manus ea opera peruererunt. Mihi certe constat, quā plurimos esse adiutos, è quorum numero vel primū me esse testari non erubesco: quanquam nunc hominū genus sit, quod nullos agnoscit minus, quā per quos in studijs sentit se promouisse. Sed vt ad institutū redeam, posteaquā Guilelmus noster absoluit libros plurimos, non cōtinuo quasi miles emeritus suspendit arma ad aras Herculis; sed tāquam nullo vñquā labore vinçendus, moribundus homo parauit hæc qualiacunq; videtis in librum Exodum, in quo

Ad lectorem epistola.

in quo dū nititur luce clarius nobis aperire mysteria transitus Iudeorū ab Aegypto, in terram promissionis: ipse ab hac mundi seruitute plusquam Aegyptiaca, sublatus est in veram promissionis terrā, cælum, vnicum veræ libertatis locum, & vt ita dicā, asylum. Vide obsecro, quomo do huic duplex suscepimus sit negotium: qui in exponenda Iudaici populi peregrinatione, simul iter suscepit & perfecit populi Christiani. Sed hic prolixior esse no lo. Quis enim talia fando, temperet à la chrymis? Nō potuit itaq; vir clarissimus, & nobis charissimus, opus cōceptum in lucem emittere. Proinde ego, & mecum vñā theologus absolutissimus, F. Ioannes Benedictus (nos em̄ duos ille in religione & pietatis institutis à pueritia formauit, & hucusq; euexit) accessimus tanquam obstetrics, pericitanti partui patrocinaturi, viuumq; excepimus, licet ad modum tenerum: neque visum est nobis hunc aquis iniucere extinguendum: sed maluimus, quasi Mosen quandam, mul-

† iiij tis profu-

Ad lectorem epistola.

tis profuturū occultē alere, donec videāremus eum in hanc ætatulam succreuisse. Infans est adhuc, vos oramus, Candi- di lectors, suscipere velitis orphanum hunc, & posthumum, velut compatres, imò vt pīj patres. Non in vniuersum ab- ijciendus est, quia posthumus: nam iure Cesareo posthumi natorum gaudent pri uilegijs. Nec contemnendum est pueri- le corpus, vbi virilis adeſt animus: neque obscura dictio impedit, cur min⁹ precla- ra sit eruditio. Erat siquidem animus hic admonere curiosulos quosdā, quibus pu- tet quicquid non redolet summam elo- quentiam. Sed quorsum iſtud facerem⁹ quando ipſe Cicero eloquētię omnis au- thor (cui iſti credunt ſe pulchrē placere, cū omnes reprehendunt) in philoſopho, ſi abſit, eloquentiam non requirit, preſen- tē amplectitur. Nobis ſanē, nec dubito, quin bonis omnibus, certum eſt abundē probatam eſſe eius dictiōnem, cuius vita cum pietate & ſana doctrina, coniūctum habet vel mediocrem orationis fluxum.

Non

Ad lectorem epistola.

Non magis decet metiri è dictione do- cērinam, quām e veste, aut barba, iudica- te philoſophum. Magis optarim mihi dari à Deo Opt. Max. humilem Augu- ſtini ſtylum (quem iſti dāmant Aphri- cismi) cum eius pietate, quām ab omni pietate alieniſſimam Ciceronis splendi- clam elocutionē: breuiter autem, malim eſſe Augustini pars, quām totus Cicero. Tribuendum eſt aliquid tempori. Cice- ro non fuifſet Cicero, ſi in Pepini tempo- ra incidiſſet: cōtrā Pepinus ſi in ſecula Ci- ceronis, facile inter Oratores obtinuiſſet primas partes. Cæterū, Vale lector candide, & poſthumo noſtro fruere.

Sequitur ex do generatiois: In Exodo au-
positio super Exodum secundus que facta est mediatae legi de-
dumi quadruplicem sensum in-
tentata: per fratrem Guillelmum Pepinum / conuersus Ebroy-
um ordinis fratrum predica-
torum. Anno domini millesi-
mum quingentesimo vicesimo-
octauam mensis Ioueyb.

alios quatuor ostendituri sedis
deorum: quae sunt ea que filii Is-

rael in figura contingebant:

parte et mysteria Christi atq;

Ec sunt ecclie. Item in eo sunt metio-

noma corporali et carnali exitu

filiorum filiorum Israe: in

Israe: quo prefiguratus est spiritua-

lis exitus spiritualium filiorum

sunt in de veris Egypto. i. de peccato

Egypti et de potestate Pharaonis. i.

pti: cu demonis. Agitur etiam in eo

Jacob: de transitu maris rubri / par-

singuli ter et de submersione predicti

cum do regis Pharaonis cum rotu suo

mib: suis introierunt. Ruben:

Simeon / Levi / Iudei / Isa-

char: Zabulon: et Beniamin: qui taliter in baptismo submer-

Dan: et Neftalim: Gad: et Aser:

Erant igitur omnes anima: eo:

rum: qui egredi sunt de femo-

re. distinc. iiiij. per plura cas-

re Jacob: septuaginta. Joseph:

auctus Egypto erat. Duo mo-

tuo: et vniuersitate fratribus eius:

omnis cognatione sua filii Is-

rael creuerunt: et quasi germe-

nantes multiplicati sunt ac ro-

borati nimis pleuerunt terra:

Historialiter postea in pre-

cedenti libro qui Genesim dici-

tur: descripsit sanctus Moyes

modum: et ordinem creationis

mundi que large potest voca-

ri: generatio illius: propter quod

dicitur liber Genesim dicitur!

scilicet a generatione: hic co-

sequenter in hoc libro descri-

bit modum recreationis illius.

Ita ut in Genesi tradatur or-

scriptura: qd Moyses edidit

a hos

Exodi primo,

hos quinque libros: videlicet Genesim; Exodum; Leuiticum; Numerorum; Deuteronomium. Dicendum quod aliquid posse extrahi sive concordia ex sacra scriptura potest dupliciter intelligi: scilicet explicite et implicite. Quoniam ergo non possit concordia primo modo ex sacra scriptura Moyses edidisse oes et singulos predios libros et signatorem Genesim cum nondum ageret vitam in humanis. De aliis autem quatuor sufficienter explicite istud potest probari per ipsummet rectum coram. Hoc tamen potest secundum modum. De eo enim dicitur Deuteronomij. xxviii, in fine: quod non surrexit ultra propheta in Israhel sicut Moyses. I. equaliter quo ad donum prophetiae et quo ad ea quae ibi ponuntur. Sic est autem quod aliqui prophetate prophetauerunt de futuro sicut Esaias. vii. cap. dicens: Ecce virgo concipiet et pariet filium et. Et sic de aliis prophetis facile probari potest. Unde et prophetas quali, peccata dicuntur. Alij autem prophetaverunt de presenti occulto ut Elizabeth. de qua Luce. i. sic legitur: Repleta est spiritu sancto Elizabeth: quandoquidem salutavit ego Mariam habens in utero filium dei et exclamauit vocem magnam dicens: Benedicta tu inter mulieres: et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc ut veniar mater et. Hoc modo etiam prophetauit de presenti occulto beatus Joannes Baptista: quandoquidem dixit a dito ostendit Christum/dicens illud Joan. i. Secunda pars agus dei. Unde postea ista dem subdit dicens: Ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei. Quod autem aliquis prophetauerit de praeterito: et maxime de illis mystis que precesserunt suam natum uitatem etiam per annos milles et ultra: quod reperitur in tota sacra scriptura: prius de Moysi: de quo nunquam scriptura diri posset quod non surrexit propterea in Israhel sicut Moyses: nisi haberet dominum propheticum de predicto: scilicet prophetam de creatione mundi et dicens: In principio creauit deum et terram et. Sed quia sed predicta auctoritate summa propter esse sine Deuteronomio: posset dici conformatum ad glo. ordinariam Israhel et istud (ut ferunt) Esdras de suo adiecit qui bibliothecam a Chaldeis exstam diuina sensu reparauit et simul literas quibus nunc Iudei virunt inuenit: Propter quod velox scriba appellatur est. Ideo ex alio passus sacre scripture restat probare instrumentum principale. Legit ergo Luce. xxiiij. quod Christus post suam resurrectionem apparet in specie peregrinum duobus de discipulis suis hesitatisibus de eadem resurrectione sua: valde increpauit eos. Et post huc incipiens a Moysi et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scriptis: que de ipso erant. Capitulo tamen lex (omnibus) ut distribuit pro generibus singulorum et non pro singulis generibus: quia in tam breui tempore non potuisse capere intellectu dico etiam dicitur skipus

Clausula prima. fo. 5.

scipulorum singulas proprias: aut figuram que de Christo scriptae erant. ubi notandum est per Moysem intelligitur in proprio vetus testamentum comprehendens quinque libros Moysi: quorum primus est liber Genesios. in quo etiam continetur: multe prophetie: pariter et figure de Christi incarnatione pastore et resurrectione: quas ipse id est Christus tunc exponebat dictis peregrinis. Ex quo patet quod explicite et virtualiter per predicta verba in multis Moysem esse auctorem predicti libri Genesios. Quod autem vel ubi scripterit per Christum: incertum habemus. Verisimile tamen est quod hoc fuit post dationem legis/ descripte in duas tabulis lapidis in monte Sinai: prout legitur in sequentibus xxiiij. cap. de qua loquebatur Christus ipso Iudeis cum dicebat. Joan. viij. Nonne Moyses dedit vobis legem: et non ex vobis facit legem? Similiter et Apoll. Salterio. Lex (inquit) data est et ordinata per angelos: in manu mediatoris. Et nota quod dicit ordinata. I. ordinabiliter data per angelos. I. ministerio angelorum. In manu mediato ris. I. in potestate Christi: qui est mediator dei et hominum: ut scilicet huiusmodi lex staret quandiu vellet: atque carente cum sibi placere. Et sic patet ad primum dubium. Secundum dubium. Utrum liber piceps qui Exodus intulat sit alius a priori vel continuatio eiusdem. Dicendum quod solum est continuatio prioris libri sicut et tres alijs sequentes qui intitulantes Leuiticum Numerorum et Deuteronomium. pro quo notandum est isti quinque libri partiales sicut in libro per Christum. liber distinctus quinque voluminibus. Et dicitur Christus hec a penitenti quod est quinque et theunos volumen quasi liber distinctus quinque voluminibus. ut dictum est: et hoc propter fastidium tollendum: ut dicit petrus Comestor. Harum tamen partitionum: quae libet proprium vocabulum libri fortior est. Nec ergo secunda partitione Graece Exodus dicitur Latine vero exit. Quod enim Graece iter vel via dicitur Latina. Bene autem dicitur exitus: qui agit de exitu Israhel de Egypto. Hebrei autem dicitur Elephoth: et hoc a principio ipsius libri: quod idem sicut fuit hec surnomina. Elephoth ergo Hebrei idem sicut fuit hoc totum. Nec sunt nomina. Sic enim premittitur in eordiis huius libri: ut patet inueniuntur: sicut nos a principiis suis psalmos nominamus. Tertium dubium. Utrum istud volumen conuenienter vocetur Exodus. Ut datur quod non. Nam Exodus Graece existens dicit Latinus: ut in immediate dictum est: Modo sic est in exordio ipsius voluminis non de exitu filiorum Israhel de Egypto agitur: sed postea de ingressu: cum dicitur: Nec sunt nomina filiorum Israhel: in ingressu sunt in Egyptum. Igitur dicendum quod et si in principio huius voluminis agatur de ingressu dictorum filiorum in Egyp-

Exodi primo,

ptum: hoc tamen sit vt plenius? ut remittat omnem culpis pa-
riter et penam in foro dei de-
quo est specialis iuris autho-
ris Moysi loq. Uel hoc ideo
sit ut describatur status dicto-
rum filiorum quo susterunt in
Egypto: qui decursus est sub
multo tempore quia quadrin-
gentis annis. Ut ergo historio-
graphus Moyes comenien-
tus continetur narrationem
sua: et volumen prius
agit de ingressu: deinde de e-
gressu: quod est principale in-
tentum ab eo.

Quartum dubium. Utrum
istud volumen sit excellentius
priori volumine. Dicendum q-
sic: et hoc non quidem ratione
authoris: quia idem fuit: sed ra-
tione materie subiecte. Nam in
precedenti volumine actus est
de generatione sive produc-
tione naturali. In hoc autem de
generatione spirituali: dum
spiritualiter intelligat. Quid
enim sibi vult q- Moyes immo-
tu potenti et brachio extero
eduxit populum domini de ter-
re Egypti per manus regis
pharaonis per medium mas-
sis rubri: in quo submersi sunt
omnes aduersarii suorum q-
repturus est de filius in mu-
num qui post multa et pene in-
finita miracula liberatur? el-
set per mortem suam: populu-
m in eum crediturum: submersis
patiis omnibus iniuriaribus
suis: vna cum ablitione pot-
estatis diabolice. Et hoc rotu-
m in mari rubro. I. virtute pas-
sionis predicte. Uel hoc possi-
mus referre ad sacramentum
baptismi quod operat in vir-
tute huiusmodi passionis? ita

vt remittat omnem culpis pa-
riter et penam in foro dei de-
bita: non autem in foro ciuitatis.
Quintum dubium. Cum Is-
rael fuerit binomiusura q- ap-
pellatus ist Jacob et Israel: cur portius hic exprimitur sub
nomine Jacob: cu dicitur: Nec
sunt nomina filiorum Israel q-
ingressi sunt in Egyptum cum
Jacob: q- sub nomine Israel
dicendum conformiter ad do-
minus petrum de pal. alle-
gantem quendam doctorem
nomine Andream: q- ratio hu-
ius est: sed denotandum q- dis-
cti filii Israel habituri erant
multam lucram tribulationis
idicta terra Egypti: sicut rei
postea probauit eventus. Hoc
igitur preuidens in spiritu p-
ropheticus Moyes describit eos
descendentes in Egyptum cum
Jacob: potius q- cum Israel:
quia Jacob luctarius est cu an-
gelo. Gen. xxxv. Israel autem
interpretatur videlicet deum: qd
ad pacificam habitationem per-
tinet.

Sextum dubium. Cur Moy-
ses non enumerat filios Jacob
in presenti textu secundum an-
tiquitates suas: hoc est secun-
dum ordinem primogeniturae: si-
cuit numerantur. Gen. penult.
excepto q- Zabulon: fuit pro-
sternitus Isachar: propter causam
ibi dicimur secundum: secundum
eundem petr. de pal. q- ratio
huius est: quia enumerantur hic
dicti filii secundum: q- in hoc
libro de liberatione eorum agit
principaliter a scrutate. Et
ideo premitti debuerit filii lis-
terarum: scilicet Lye et Rache-
lis. Et adhuc secundum hunc
ordinem

Clausula prima. Fo. iii.

ordinem premitti debuerunt nasses et Esraym. primo quis
sex filii Lye tum quia prima dem non comprehenditur Ias-
vrox: tum quia primo conce- cob: quia enim sit ibi mentio de
pit et peperit: remanente so illis: qui egressi sunt de femo-
rose sua Racheli infecunda. p re Jacob: impossibile autem
tempore. Deinde subiungitur est: ex erit enim homo de fe-
Beniam filius Rachelis. De more suo. Similiter non con-
Joseph autem mortuus in tas- prebeditur Joseph: cum duos
li descendit: quia iam in Egyp- bus filios suis: quia iam erant
to erat: videtur in textu. Conse in Egypto. His ergo quatuor
quenter subduntur filii ancil- personis adiunctis ad priorem
larum: secundum ordinem ea- numerum patet q- faciunt se-
rum. In hoc ergo loco non at- ptuaginta. Quod autem in Acti-
tenditur idem oido dictorum bus Apostolorum ponitur ma-
filiorum Jacob: sicut supra: vi- tor numerus: respondet dñs
delicit. Gen. xlii. Si ideo non Hugo Cardinalis: q- beatus
mitrum: si non eodem ordine Lucas ibidem sequitur trans-
nominetur. Nam supra cu agi-lationem septuaginta: que tunc
tur de eorum benedictionib: erat famosa: et a Grecis appro-
a patre obseruatur et attendi- bata: et ideo maluit consentie-
tur oido nativitatis exceptis re eiusdem Chrysostomi confirma-
Isachar et Zabulon: da domi- re: q- sermonem suum suspectum
geniture debebat benedictio: reddere: si olim credite editio-
partim etiam ibi attenditur or- ratione videtur contraire. Uel
do adipiscende sortis. Pic au- die: secundum Phero. q- panti-
tem attenditur principaliter cipatione locuti sunt dicti sea-
ordo dignitatis: secundum q- illi
q- nascuntur de liberis: sunt di- tuaginta: enumerando scilicet
gniores illis q- nascit de ancil- quia illi facturi erant duas
lis. Partim etiam attendit oido tribus. Insuper predictus nu-
natiuitas: sed minus principaliter.
Sepimum dubium est de nu- merus. xx. est de mente ipsorum.
mero filiorum Israel ingredi- lxx. interpretetur. ut patet Deus
et. Et ibi ipsi transtulerunt
q- Israel ingressus est in Egyp-
tum cu. lxx. animab. Uel ut
dicit magister Histo. sup Gen.
xlii. Moze scripture summa-
ponitur: quis parum desit in
vno loco aut superfluit in alio.
De modico enim non est nisi modis
cum curandum. De hoc etiam
multa dicta sunt vbi supra scis-
licet Gen. xlvi. Uel potest dici
q- in hoc loco non computant
quinq; nepotes Jacob: filii fe-
li. licer

Exodi primo,

licet filiorū Joseph / que tamē computantur in Actibus aposto-
losum: Et si dicatur q̄ non
dum erant nati: concedendum
est: id est per anticipa-
tionē dictum est / ut dicitū est.
¶ Dictrīna dubit. Zur dicit
Moyses: Erant igitur omnes
animis eorum qui egressi sunt
de femore Jacob zc. Constat
enim secundum cartholicos / q̄
animam non educitur per gene-
rationem sed tñ producitur p̄
creationem. Responso: sic ac-
cipiuntur ait per synodochen:
scilicet pro hominibus / acci-
piendo partem pro toto / sicut
ibi. p̄teri.iii. Octo anime sal-
ue facte sunt per aquam. Stole
ergo anime denotatur et deno-
minatur homo et a dignio-
ri et nobiliori parte totius com-
positi.

¶ Nonnum dubitū mouetur p̄
pter illud verbum: Quo mor-
tuo scilicet Joseph/filiū Isra-
el creuerunt: et quasi germinā-
tes zc. Quocritur ergo quomo-
do tam cito dictus populus
potuit in tantum multiplicari:
de quo etiam dicit psalm.
q̄ auxit populum suum / supple
dominius vehementer: et firma-
uit eū super inimicos eius. Ad
hoc dicunt Hebrei / et mul-
tis Hebrew erant omnes secū-
de sic q̄ nulla inuincibat ste-
ritis. Insuper in quolibet par-
tu pariebant plures parvulos:
etiam aliquando quatuor / et
aliquando sex: maxime cū mu-
lier habeat plures cameræ ad
condendum proles / etiam usq;
ad. vii. vel. ix. secundum natu-
rales. Insuper diuina voluntas
ad hoc specialiter concurrebat.

Clericis uile est autem p̄ dicta

mujeres Hebrew tot concep-
bāt masculos / quod feminas:

et editio: sicut et in principio

creationis mundi fiebat. Non

mirum ergo si dicis in terris

q̄ filii Israel multiplicati sunt

in multis. i. valde vel supra conu-

nem modum.

¶ Decimum dubitū versatur

facta illud ultimum verbū /

impulerunt terram. Queritur

ergo de qua terra loquit p̄

sens rectus. Dicendum q̄ non

de tota terra loquitur. Alias

tunc filii Israel soli inhabitata-

sent vniuersam terram: sed de

terra Ieseni illis assignataam

per Joseph de contentu regis

Pharaonis / quando primum

descenderunt in Egyptum: ut

parvus Señ. xlvi.

Moraliter et primo per pau-

cios filios Israei qui ingressi

sunt in Egyptum cū patre suo

Jacob / quia tñ septuaginta:

designatur paucitas salvado-

rū / et bonorum subditō / qui

debent sequi patrem suū sp̄

ritualēm scilicet pastorem / vel

predicatorem: ducentem eos

verbo doctrine / et exemplo bo-

ne vite / in Egyptum. i. per via

que ducit ad vitam eternam.

Sed qđ sibi vult / q̄ dicte ante-

me dicatur fuisse egressi de fe-

more Jacob: nisi q̄ boni fide-

les / et subditī egrediantur de

femore. i. de profundo charita-

tis bonorum patitorum / et predi-

catorum. Ibi enim generant

eos in Christo: quemadmodū

apostolus qui dicebat Corin-

this scribens: per euangelium

ego vos genui in Christo Ies-

su. j. Lxi. iii. Quod autē subz-

ditur

Clausula prima. Fo. iiiij.

ditur / Singuli cuni domibus
suis introierūt: designatq; pa-
tres sine capite domorum: nō
solum debet intendere p̄ris
salutis: verum etiam debet (quā-
rum in eis est) procurare suorū
et vniuersae familiæ salutē: et
eos adducere ad Christum: quia
et est Eccl. xvij. Uni-
cuius mandauit deus de pri-
mo anno. Et quanto proximior
extiterit: tanto ceteris parib⁹
mandat dominus / ut de eius
salute cura geratur. Alias pec-
catū incurrit quia et dicitur
j. Timoth. v. Si quis suorū et
maritine domesticorum / curam
nō habet: idem negavit: et est
infidelis dexteror.

¶ Moraliter et secundo Egyptus
interferat tenebris. Est
autem triplex Egyptus inno-
luta tenebris ad quam nobis
eundum est: scilicet mundi pec-
catū in inferni. De prima Egyp-
to scribit Esai. vii. vbi de i-
carnatione Christi dicit: Asce-
der diis super nubē levigat in-
gredientur Egyptū. In hac au-
tem Egypto sunt hac tempe-
state mirabiles tenebre erroris /
et signanter erroris Lutheran-
orum: quia se contineat pe-
ne infinitos errores particu-
lares ita ut videantur in eo
renouari pene omnes errores
prioris: q̄ fuscati sunt a quā
genitā sursum a annis. In hac
autem Egyptū vite presentis
ingrediuntur quorū nasci-
tur parvū / inuolunt tenebris
culpe originalis. Quorum plu-
res hodie (prohdolor) adul-
ti facti inuoluunt tenebris
predicti erroris: a quo nisi ci-
sto purget domin⁹ per gratias

et Eccl. xxviiij. Recogitabo

et Eccl. xxviiij. tibi

Exodi primo,

et omnes annos meos. i. pec-
cata mea / in amaritudine ani-
mæ meæ. Et in psalmi. Conuer-
sus sum in crux mea / dum co-
figurit spina. De tertia Egy-
pti pro porro intelligi illud. Hie-
re. cl. Fames adhucabit yo-
bis in Egypto. Quia reuera
reprobis affigentur fame mi-
rabili in inferno / post resum-
ptionem corporum suorum. di-
cente psal. Famem patientur
ut canes. Et Isa. xv. ait dñs:
Serui mei comedet / et vos esu-
ritis. In hanc igitur Egyptum
descendere debemus quâdiu
in presenti subdolus / per cor-
dis meditationem / ut illâ ho-
reamus / ab ea caueamus; vt
non contingat nos post morte
realiter illic descendere. Un-
de psal. Descendat in infernum
viventes. Qui autem predicto
modo illic descendunt viven-
tes / non contingeret eos descen-
dere mortales. Salubriter er-
go illic descenditur predicto
modo.

¶ Moraliter et tertio confor-
miter ad dominum Hugo. Lar-
dinale / filii Israel qui in gress-
si sunt Egypti / designant pre-
dicatores veritatis / ut tacu est
supra: qui debent ingredi Egy-
ptum. i. ad peccatores loquen-
tes non ad eorum aures vt pla-
ceant / sed ad corda eorum vt
edificant secundum qđ scriptū
est Isa. xl. Loquimini ad cor-
tierus. Sed quid est qđ filii
Israel introserunt in Egyptum /
cum dominis suis: nisi qđ veri
predicatores debent habere
familiam magnam. Hec autem
familia consultit in cogitatio-
nibus maliis / desiderijs san-
ctis operibus bonis. Qui aca-
ta hanc familiam non habet
me mee. Et in psalmi. Conuer-
sus sum in crux mea / dum co-
figurit spina. De tertia Egy-
pti pro porro intelligi illud. Hie-
re. cl. Fames adhucabit yo-
bis in Egypto. Quia reuera
reprobis affigentur fame mi-
rabili in inferno / post resum-
ptionem corporum suorum. di-
cente psal. Famem patientur
ut canes. Et Isa. xv. ait dñs:
Serui mei comedet / et vos esu-
ritis. In hanc igitur Egyptum
descendere debemus quâdiu
in presenti subdolus / per cor-
dis meditationem / ut illâ ho-
reamus / ab ea caueamus; vt
non contingat nos post morte
realiter illic descendere. Un-
de psal. Descendat in infernum
viventes. Qui autem predicto
modo illic descendunt viven-
tes / non contingeret eos descen-
dere mortales. Salubriter er-
go illic descenditur predicto
modo.

¶ Moraliter et tertio confor-

mitem ad dominum Hugo. Lar-

dinale / filii Israel qui in gress-

si sunt Egypti / designant pre-

dicatores veritatis / ut tacu est

supra: qui debent ingredi Egy-
ptum. i. ad peccatores loquen-

tes non ad eorum aures vt pla-

ceant / sed ad corda eorum vt

edificant secundum qđ scriptū

est Isa. xl. Loquimini ad cor-

tierus. Sed quid est qđ filii

Israel introserunt in Egyptum /

cum dominis suis: nisi qđ veri

predicatores debent habere

familiam magnam. Hec autem

familia consultit in cogitatio-

nibus maliis / desiderijs san-

ctis operibus bonis. Qui aca-

ta hanc familiam non habet

me mee. Et in psalmi. Conuer-

sus sum in crux mea / dum co-

figurit spina. De tertia Egy-
pti pro porro intelligi illud. Hie-

re. cl. Fames adhucabit yo-
bis in Egypto. Quia reuera

reprobis affigentur fame mi-
rabili in inferno / post resum-

ptionem corporum suorum. di-

cente psal. Famem patientur
ut canes. Et Isa. xv. ait dñs:
Serui mei comedet / et vos esu-

ritis. In hanc igitur Egyptum
descendere debemus quâdiu
in presenti subdolus / per cor-

dis meditationem / ut illâ ho-

reamus / ab ea caueamus; vt
non contingat nos post morte
realiter illic descendere. Un-

de psal. Descendat in infernum
viventes. Qui autem predicto
modo illic descendunt viven-

tes / non contingeret eos descen-

dere mortales. Salubriter er-

go illic descenditur predicto
modo.

Clausula prima.

fo. v.

clatur: Mortuo Joseph et vni-
uersitate fratribus suis: filii Zi-
rael creuerunt zc. Mortuus qđ
istud possumus referre ad pec-
catum: quod prius quidem vi-
uebat in Egypto / in conscientia
mala / sive in loco horribilis.
Quo mortuo per veram penite-
tiā / nūlī Israel. i. humāne et
mundae conscientie crescat: de
virtute in virtutē / et quasi ger-
minantes multiplicantur ni-
mīa / per bona opera inde pro-
deuentia. Ita ut inde videatur
quasi impleri terra huius cor-
poris Iesu Christi discipulūs / su-
per iunctū lamenationib[us] / cere-
ris / bois / et sanctis exercitiis.
¶ Moraliter et quinto p[ro]p[ter] pre-
dictos filios Israel / intelligi
tur p[re]destinari ad regnum ce-
lorum. Hi enim primordiali-
ter de paradiso terrestri i. Adā
exierunt / et descendērunt i. Egy-
ptum huius mundi / qui est to-
tus tenebris: nō tam ad in-
habitādū / qđ ad incolendū ex-
ercito virtutum / ut seminaret
in mundo / et menterit in celo.
Unde Isa. lii. In Egyptū de-
scedit populus meus / ut colon⁹
esset ibi: et Assur. i. diabolus
ab eo causa calūniat⁹ / est eū. i.
et merita iudia traxit eū ad cul-
pam / et posita ad penam. Pro-
pter quod dicit mater omnium
vivantium Eua: Serpens de-
cepit me. Et scit cogebantur
filii Israel ferire in Egypto /
luto / et latere / sic et ex fonte ori-
ginalis peccati patitur homo
etiam lanctus altam legem in
mēbris suis repug. / et capi-
tum eum ducēt in lege pec-
catū / dicit Apolotus de sei-
p[ro] loquēs. Roma. vii.

ritualem

Exodi primo,

rael regeneracionem: verum etiam omnes Christifidesles quo fuerunt sunt et erunt. In senore enim vis gerandi conseruit. Et Christus postquam assumptus fuit. huius nani carnem multos genuit in ecclasia.

Allegorice et secundo suis mysticis Jacob qui cum filiis suis numero. xij. computato Joseph ut dictum est ingressus est Egyptum et beatus pater Benedictus Dominicus aut frater ciscus aut quisvis alius pium fundator et institutor alicuius sancte religionis: qui primum ingressus est Egyptum, religionem talem vel talen insti- tuendo cum paucis adherentibus sibi. Unde legitur de beato patre nostro Dominico et in exordio religionis diuinis per cum institutis habebat discipulos paucos sibi adherentes voto obedientes et professoris regularis: postmodum autem plures quod significatum est per septuaginta annas egressionem de Iudeo Jacob. Quod autem subditur in textu: quod mortuo Joseph et fratribus suis filii Israel creuerunt in immensum: designat et dicitur sanctis patribus religionum de me- dio per mortem sublatis: filiis et sequaces eorum creuerunt in immensum: scilicet videre est ad oculum: ita ut videantur ho- die replete terram: scilicet a christicollis inhabitatam.

Allegorice et tertio iuxta il- lud: Joseph autem in Egypto erat: notandum et per Joseph designatur Christus. Egyptus autem est mundus presentis ple-

nus tenebris in quo corpora- liter habitavit animis multis dictus Joseph. Iuxta illud Baruch. iii. Post hec in terris visus est et cum hominibus conseruatus est. Item Joan. i. Iesu propria venit. Fuit ergo in mundo quasi lux in tenebris lucens. Quo mortuo supplex in cruce et vulneris fratribus suis id est apostolus filii Israel creuerit: id est auctor est numerus Christifidelium. Nam pro uno gra- no mortificato in multa grana creuerunt. In cuius figuram legitur Judic. vii. et contractis lagena lampades incuerunt: et hostes terrae dederunt: quia contractis in passione sanctos runi corporibus apparuerunt miracula per que vicit est matus et ecclesia sublimata et mul- tiplicata: ytiam non tam micro et merito. Tamen est ergo nobis illud Isa. xx. Multuplicasti gentem: non magnificaisti letitiam. Unde deuter. Berni. Non magnificatur letitia dum nibil minus appareat dereruisse merito: et minor ac- cessisse. Lurritur ad sarcos o- dines ossium et reucrenda anima- gesticis spiritibus mysteria ho- mines comprehendunt sine co- sideratione. Dati sunt sancti gradus in occasione turpis li- cri: et quantum estimant pietatem. C opiosissime liquide pie- taris inuentuntur in suscipien- da: immo accipienda animarum cura: sed hec apud eos cura nisi nor: de animarum salute nouissima cogitatio est. Hec sile.

Anagogice filios Israel quo nominata hic inferuntur designantur electi dei omnes specias

Clausula secunda. fo. vi.

specialiter est duodecim apostoli: quorum nomina scripta sunt in celis: ut dicit Luce. x. aut in libro vite: ut dicit Apo- stol. philip. iiiij. quod id est valet. Per filios ergo Israel qui in- gressi sunt in Egyptum cum Jacob: intelliguntur duodecim apostoli: qui introteruti Egyptum: in celum cum Jacob. i. cum Christo: nec exirent inde exierunt. Nec miretur prius lector si celum Egyptum dixerit. Egyptus enim tenebris interpetatur. Celum autem beatorum: erit in se splendidissimum atque ab omnibus obseruantibus: ipsum. i. homines qui sunt quodammodo omnia: ut testatur semotum: nihil somnis apud nos est quasi tenebrorum. Tum quia nondum apparuit quid erimus. ut dicit. i. Joan. viij. tum quia oculus non videt: que pre- parauit deus diligenteribus se. Isa. lxvij. Et repetit. i. Corin. ii. Tuni quia videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem: ut dicit. i. Corin. viij. dicram ergo Egyptum ingressus est noster Jacob. i. Christus in sua aeternitate. Et post eum sui filii. i. apostoli: quibus prius dixerat: Cla- do vobis parare locum. Joan. viij. per illas autem septuaginta animas: que exierunt de se moe Jacob: et que cum eo in- trauerunt Egyptum: intelliguntur vulneritas omnium illarum sanctorum animarum: quas ipse Christus eduxit de symbolo et secundum consendere fecit in celum: vel etiam intelli- git vulneritas omnium sal- uandorum simpliciter. Quod autem subditur: et Joseph in Egypto erat: scilicet prius

illuc descendenter fratres sunt denotat eternam mansionem filii dei in celo. Quod vero additur: Quo mortuo et innumeris fra- tribus suis recte significat et postea factus est homo ex temporis tamen mortuus est pro salute populi sui: et ex tunc creuerunt filii Israel numeri. i. valde aucti est numerus ipsorum electorum atque in dies augetur. Nam prius factus est homo ex soli angelis celis inhabitabat. Sed ex quo mortuus est et resurrexit atque celum ascendit: omnia trahit ad se ipsum. i. homines qui sunt quodammodo omnia: ut testatur Sieg. in quadam homine. Bene dicta ergo hora in qua noster Joseph mortuus est. Quod autem tandem additur: quod filii Israel instanti creuerunt et impleuerunt terram: designat et numerus electorum instantium multiplicabitur et implebit terram illam de qua in psal. Credo videre bona domini in terra uiuentium. Hoc autem fieri in effectu: cum omnino restaurare fuerint ruine angelorum: et tot fuerint anima- saluate: quod angelis malis de celo ceciderunt.

Seconda clausula.
Urexit interea rex nouus super Egyptum: igno- rabat Joseph. Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus: et fortior nobis est. Venite sapienter opera- priam eum: ne forte multiplicetur: et si inguerit con- tra nos bellum: addatur ini- micis nostris: expugnatisq; no- bis egredietur ex terra. Prepo- fuit

Exodi primo,

suit frag' eis magistros ope- tum agit de afflictione/quam rum/ut affligerent eos oneri- prius passus est populus he- bus. Edificaueruntq' r'bes ta- breorum/ ab Egyptiis/ simul bernaculorū pharaoni/ phi- tangēs causam dicte afflictio- ton/ et Rameses. Quantos op- nis/ ut occasiōe huiusmodi af- spuinebant eos: tanto magis. flictionis cogeretur dicitur po- multiplicabant et crecebant. pilus clamare ad dominum/ pro auxilio et liberatione ab huiusmodi afflictione. Dicit ergo Moyes: Surrexit inter- caelum ut dicit de Pal. i. terra: rex nouus super Egyptum/ no- lateris/ omnis famularu quo sum tamen immediate post dece- pharao nisi sub quo desce- derunt filii Israel in Egypti. ut dictum est. Et bene dicitur iste rex nouus/ quis nouas le- ges statuit contra Hebrewos: ut patet in textu p'leenti: q' igno- rabat Joseph i. beneficiis que prulerat Joseph vniuerse ter- re Egypti tempore famis. Dic- tit ergo ad populum suum scilicet Egyptiacum: Ecce popu- lorum Israel qui supple ha- bitat in terra nostra/scilicet in Sesset/multus et fortior nobis est. Huius autem causa tangetur in deductione dubiozum. Venite sapienter opprimamus eum. Sup quo dicit Andreas: q' sibi ea que astute faciunt: arroganter se facere sapienter faciant. Vera enim sapientia non est nisi in bono/ et de bono tractans. Ne forte multiplicetur. q. d. opponendo dictu po- pulum: nobis prouideamus: ne contra nos/ et in malum nostrum multiplicetur: Nam a nobis op- pressus poterit minus genera- tionis vacare: et per consequēs minus multiplicari. Ecce quo- modo humana astutia que re- uera est vera astutia spugna- te nititur diuinam sapientis.

z prouta.

Clausula secunda. fo. viij.

et prouidentiam. De modo au- tem oppressionis sequitur: Et si ingruerit. i. infester vel ini- minuerit contra nos bellum: ad- datur inimicis nostris. i. exponamus eos hostibus ut occida- tur: scilicet fieri. Sic per hunc modum tandem dele- mitate suo tria/ et male. ij. Regum. xj. Qui autem cuserint/ expugnatis nobis egrediatur de terra. i. facile c'cidentur de terra Sessen quam inhabitat. Talis tamen egrebus erat in damnum ipsorum Egyptiorum. Nam ut dicit de Lyta: filii Is- rael/ magnum censum redde- bant annuatim regi Egypti. Insuper faciebant multa ope- ra vtilia Egyptiis. Erat enim subtilliores ipsi in artificiali- bus. Insuper ecce quid fecit eis. Preposuit enim eis magi- stros operum/ ut affligerent cos oneribus. Sup quo dicit Pe- trus Lomello: q' dicti magistri operum erant hebrei/ sed sup dictos magistros/ p'secit alios magistros qui erant Egypti/ ut durius affligerent paupe- res Hebrei. Non ergo p'secit eis magistros operum ad in- struendum/ sed ad opprimen- dum. In quib' autem/ et quantis oneribus affligerint eos p' dicti magistri/ aperit Moyes cum subdit: Edificaueruntq' r'bes tabernaculozum Pha- raoni/ i. Phiton/ et Rameses. Nam coxerunt lateres/ ex qui- bus edificauerunt regi ciuita- test tabernaculorum duas. Ra- ri enim sunt lapides in Egypto: z ideo decoquunt lateres de terra: ex quibus edificant loco lapidum sicut communis- ter fit in Picardia. Duo ergo

Scn. xlviij.

Exodi primo,

Sec. plv. Sed quia non est causa ficta Joseph / que contulerat filium nec potestas contra dominum: ideo iustus dei iudicio quanto plus opprimebat Egypti prius Hebrewos tanto magis mul tiplicesbantur / crescebant et hoc deo auctore. Sequitur: Oderantque filios Israel Egypti scilicet corde et animo: et affligebant facte et opere illudentes eis verbo. Huius autem odii causa substitutum dicitur et inuidie. Huius autem inuidie multiplex causa postea assignabitur. Et bieuter ad amaritudinem perditeebant vitam eorum operibus duris luti et. Circa autem hanc clausulam proponuntur et mouentur aliqua dubia.

CPrimum igitur dubium mouetur propter illud primum verbum: Surrexit. Queris ergo unde surrexit iste rex cum primo nec sedere / nec tacere distinxit. Dicendum conformiter ad de pal. et pdecessores sui quasi faciebat scepiti in magnitudine beneficiorum Joseph. Non enim se erigebat contra filios Israel per oppressos: nec autem inuidia / quasi excitatus dicitur surrexisse.

CSecundum dubium / quare dicitur rex nouus? Dicendum ergo id est quia non fuit de stirpe illius regis qui sublimauit Joseph. Ille enim dictus est Nephites: ille ait Ammonaphis / vel Amonephes: sub quo natus est Moyses. Uel ideo dicitur rex nouus quia secundum per trum Concessit in persona eius regnum Egypti translatum erat ad aliam dominum. Ille ergo rex quasi nouus ignorabat bene-

tie

ficta Joseph / que contulerat filium nec potestas contra dominum: ideo iustus dei iudicio quanto plus opprimebat Egypti prius Hebrewos tanto magis mul tiplicesbantur / crescebant et hoc deo auctore. Sequitur: Oderantque filios Israel Egypti scilicet corde et animo: et affligebant facte et opere illudentes eis verbo. Huius autem odii causa substitutum dicitur et inuidie. Huius autem inuidie multiplex causa postea assignabitur. Et bieuter ad amaritudinem perditeebant vitam eorum operibus duris luti et. Circa autem hanc clausulam proponuntur et mouentur aliqua dubia.

CPrimum igitur dubium mouetur propter illud primum verbum: Surrexit. Queris ergo unde surrexit iste rex cum primo nec sedere / nec tacere distinxit. Dicendum conformiter ad de pal. et pdecessores sui quasi faciebat scepiti in magnitudine beneficiorum Joseph. Non enim se erigebat contra filios Israel per oppressos: nec autem inuidia / quasi excitatus dicitur surrexisse.

CSecundum dubium / quare dicitur rex nouus? Dicendum ergo id est quia non fuit de stirpe illius regis qui sublimauit Joseph. Ille enim dictus est Nephites: ille ait Ammonaphis / vel Amonephes: sub quo natus est Moyses. Uel ideo dicitur rex nouus quia secundum per trum Concessit in persona eius regnum Egypti translatum erat ad aliam dominum. Ille ergo rex quasi nouus ignorabat bene-

tie

Clausula secunda. Fo. viii.

Rec / sed ignorantia approbat de industria. Letari Egyptis. Non enim approposabat beneficia illius: aut parvi. Posset etiam fieri ut ignorauerit eis / scilicet literis ignarus. Uel sicut de genere regum non existens / non curauit legere annalia regum Egypti. Insuper in mutationibus regum / et preceps quando mutatur dominus / sepe prius dilecti sunt odiosi / et edueri: quia secundum iudicem populi sic et ministri eius. Ut habetur Eccli. x.

Quartum dubium. Quomodo pharao non timuit opprimeri populi Israel / et persequitu: maritimi eum fortior est et ergo robustior populo Egypti / prout sperre innuit ipse pharao / ad populum suum loquens: dicendum in primis / quod non volebas eum opprimere / et procedendo ad armam / sed eum occulte machinatione et sagacitate. Unde dixit ad populum suum: Sicut sapienter opprimimus eum: scilicet interficiendo per avulos dicti populi cum nasceretur / et sic paulatim totum illud genus deletimus. Uel die quod ubi fuerit processum ad armam: adhuc tandem sperasset pharao preualeere: non quidem fortitudine corporali / sed astutia et calliditate: sicut paret ex modo loquendi ipsius. Modo teste Cezario / de re militari lib. ii. cap. xxix. in pectio amplius iuvat virtus et multitudo. Hinc sepe videmus milites in ludibrios et sagaces / victores cuadere. Fortes autem quoniam multis instar porcorum singulari / eo et communiter minus habent

tie / sed ignoranter / que se occupabat terrae / que pars erat res spectu totius residui terre Egypti.

Quartum dubium. Utrum si

li Israel solum opprimerent / seu grauarentur a prepositis

operum in operibus duris lutis / et lateris / atque in ceteris ope

ribus terre / dicendum ergo non

nam propter hoc dicit Joseph / et gravabant circa aquas. Dis

cit eni in principio super Erodum / Egyptis delicatis et desideriosis existentibus in laz

bore / et alijs ubi dubibus sub

lectis: etiam propter amorem lucri contigit ut pessime circa

Hebreos inuidia eorum felicitatis officerentur. Et post pau

ca: crudeliter (inquit) oppri

mentes Israeltas studebant

varias illsi infierre miseras.

Fluvii nam per multas deriva

tiones eos dividere muros et ciuitatibus edificare / et fossa

s circumducere / ut eas inun

date fluvius valuerit / et pyramides edificare preceptebant:

ut nostrum (inquit Josephus)

genius attererent. Deinde subs

tit: ostendens quanto tempore

hec afflictio duravit. Omnes ergo inquit efficientes ar

tes / et in laboribus affueti quas

dringentiorum annorum teribus in his miseriis extiterunt.

Heille.

Sextum dubium. Quomodo ista possunt simul staret

et Hebrei habuissent seorsum ab Egyptis / scilicet in terra

Seesen / et grauarentur multis

tie / per terram Egypti

Exodii primo,

Egypti diecūm / q̄ et s̄ a dñ. C^on̄um dubium ostur p̄s-
cipio: quando scilicet defecen- pr̄ verbū illud / dixit ap̄e-
derunt patres eorum in Egyp- rex ad populum suum scilicet
tū: fuit illis assignata p̄d̄ ad Egyptios. Sed nunquid
tra terra per Joseph / de cōsen- etiam Israelite erant de popu-
su regis: et illam suo labore fer- lo suo? Dicendum q̄ et si essent
tēliem reddiderit; postmodum de populo suo large eo q̄ yue-
tame hoc videntes Egypti / dabant tub eo / et in p̄to eius no-
et illis tamen / insteterunt tamē ita stricte sicut Egypti;
apud regē / ut maxime qui for- qui eūdem ritū obseruabat si-
tes erant viribus dispergeren- cut et ipse scilicet idolatria;
tū cum suis viribus per ce- Israelite autem colebat vnu-
teras partes regni: vt sic eos verū deum. Insuper dicebas
commodius opprimerent mos- tur populus Egypti / populus
dis predictis: vt sic perempti- pharaonis / quasi illi speciali-
vacarent suis deliciis et volu- ter affectus. Nam et seruit erāt
ptatibus. Tel forsan hoc pro- ipsius / atq̄ terra quam coles-
cessit originaliter ex malitia bant suberat seruitati: quia no-
et tyrannide pharaonis. Sem- se redemerant; nec sua ex quo
per tame in predicta terra. Se- patres eorum se et sua seruitati
sen remanserunt aliqui ex ipsis subiecerant tempore famis mi-
Israelitis / vsq̄ ad perfectissimi- rabilis / que tempore Joseph
tū eorum de Egypto. affligerat Egyptum. Secus au-
Octauum dubium. Unde or- tem erat de filiis Israel qui li-
ta est tanta iniuria Egyptio- beri ingressi sūt Egypti / atq̄
rum aduersus Israeltas / vt primis libertate donati: quas
voluerint eos omnino perde- doquidem rex pharaon prece-
re: nomen ipsorum penitus pit Joseph / dicens: Sc̄n. xlviij.
de terra tollere. Ad hoc affi- Pater tuus et fratres: tuu vence-
gnat Joseph? triplex motiuū: rūt ad te. Terra Egypti in cō-
scilicet polis multitudinem / spectu tuo est: in optimo loco
ingenii virtutem / diuinarum fac eos habitare Hessens. Dein-
copiam / ita dicens: Videntes
Egypti / Israeltarū gen? au- de sequitur Joseph patri et fra-
geri / ppter virtutē et labozis tribus suis dedit possessionem
igentis / diuinitatē / affuetia / val- in Egypto in optimo terre lo-
de nobilitatis: contra se eos co Ramesses / ut fecerat Pha-
augeri suscipiantur. Nec mul- rao. Hec ibi. Ecce quomodo
tum si Josephus dicat eos fui- primis libertate suū donati
se diuitias. Erant enim indu- filii Israel. Nihilominus suc-
strioli / et laboribus dedit. Mo- cessu reponit / et signanter sub-
do his duob⁹ modis facile q̄s isto. Pharaone octauo / varijs
peruenit ad diuitias. Econtra angarijs grauati sunt: vt dia-
autem Egypti desideret et deli- cūm est. C^odecūm dubium versatur
ciot. Modo tales raro sunt di- circa illud verbum: Quantoq; opprimebant eos: tanto magis
uitos.

Clausula secunda.

Fo. ix.

multiplicebatur / et crescebāt. Undecimum dubium moue-
Queritur ergo / vtrū talis mul- tur propter illud verbū: Ode-
tiplicatio fuerit naturalis / nec- rāt Egypti filios Israel. Que-
ne. Responder ad hoc de pal- ritur ergo quare eos oderāti
probabiliter / q̄ sic: tū quia di- cum magis ipsos diligere de-
cti Israelite exterius p̄sua- bussent: tū propter benefi-
ti omni consolatione et sola- cia per predecessorē eorum
tio: magis inducebant alia Joseph toti terre Egypti oī
consolationem querere cū vro- exhibita: tū quia pacifici erāt
ribus suis. Tū quia / vt dicit / et in bona simplicitate ambu-
Josephus mulieres eorum cō- lantes: tū quia toti patrie vīa-
cilius concipiebāt dum labora- les / vt pote pastores ouium exti-
ta eis consumebat superflua que interdūm impediunt concepcionem polis. Et hinc est stentes. Dicendū q̄ radix odij
q̄ mulieres nimis humidae varietas cultus / ritus. Egre-
sue pingues / sicut nimis cas- enim cerebant Egypti / Is-
lide / raro concipiunt. Simili- raelite non colebat deos suos
ter et mulieres nimis delicatae / et signātē decūm. Secū-
te quales erāt Egyptiaci fre- dā vero / officium cui incumbē-
quentius patiuntur in parti- bant: quod erat pascere oves.
cione / ab oīsum / q̄ mulieres Unde Sc̄n. xlvi. dicitur / q̄ de-
dure et assuete ad labores. Po- telant Egypti omnes pasto-
test etiam defendi / idēcī / q̄ p̄tu- res ouium. Zertia autem cau-
tūmodi multiplicatio polis se erat: propter odij quod cōs-
erpetant / tam ipsi q̄ predecessorē
est miraculosa. Mirabile em̄ / sicut ut veris loquamur / intra-
cōsiderat eos et terras eorum
culsum eff̄ / q̄ mulieres labo- perpetue seruituti / p̄ comuta-
ribus corporalibus expositi / tiōc tricti: vt patet Sc̄n. xlvi.
parce etiam viuentis / cōsiderat: propter quod econverso co-
signanter ex viris conti- nabatur predictos Israelitas
nus laboribus et improbis ex- redigere in seruitute.
positis / atq̄ parsitūm viuen- C^ondicūm dubium. Cur
tibus cōcipiunt: maxime cum
non citio liberavit dñs populi
generator fiat ex semine reflus-
tante ex superfluo alimenti. Cur
modo sic erat de mulieribus
Israeliticis atq̄ de viris ea-
rum. Propter quod videtur ta-
lis multiplicatio fetus i ipsi
fuisse miraculosa: cur autem
deus ita fecerit / non possumus
aliam rationem assignare nisi
vt cultus diuinus augeretur /
et cultus cōtrarius / scilicet ido-
lolatrie diminueretur.

b fidibus

Erodí primo;

tibus eorsi liberauit eos. Ter-
tio autem i. ut daret opportu-
num tempus penitentiā phara-
oni et suis.
Conversus est primo rex nos-
sus q̄ surrexit super Egyptū
ignorans Ioseph est diabolus;
de quo dicitur Job. xl. q̄ ipse
est rex super omnes filios sup-
bie. Itē autem rex est nouus;
non quia de novo creatus sit;
aut quia de novo peccauerit;
sive quia de novo incepit
imperare et regnare super ma-
los; sed quia nouit abutus gau-
det / sive quia vellet homines
semper querere nouitates et cu-
rioitatem. **S**ecundus. **T**ertius.
vt luna mutatur. Itē rex sur-
git super Egyptū; quādū in-
cipit regnare in conscientia hu-
mana per mortales peccatum.
Dicitur etiam bene ignorare
Ioseph. per quem intelligit-
ur Christus salvator mundi.
Vnde etiam pharao vocavit
Ioseph salvatorem mundi in
figura Christi; ut legitur Be-
nevoli. xii. Hunc itaq; Iosephi
i. est Christum dictum igno-
rare predictus rex pharao. i.
diabolus i. hoc practice. Et dā
enim passus est in cruce nouit
eū speculatorū; quā tamē vis
hodie ignorat practice. i. ad
modū ignorantis se habet: p
quanto non vult se humiliare
sub maiestate eius. Vnde in
psal. Superbia eorum: qui te
oderunt ascenderunt semper. Di-
cit ergo iste crudelis rex ad popu-
lum suū. vbi non adūm q̄ po-
pulus diabolus est duplex; sc̄i-
licet maligni spiritus i. peruersi
hoies. Hac nepe duplex acie
impugnat diabolus populum
dei. Malitiae est spūs int̄te-
tant. Peruersi vero homines
exterriti perseguuntur eosdē.
Tertius. vii. Fons interficit gla-
diūs et domi mors similis est.
In interiorē substantiā alijs
exteriorē auseire nituntur.
Sed ab utrisq; liberat dñs cle-
ctos suos per gratiam suam.
Sed quid dicat iste pharao
populo suo predicto (de popu-
lo dei audiam). Ecce (inquit)
populus filiorum Israel id est
deum videntium per rectā fidem;
i. multus et fortior nobis
est. Duo dicuntur: primum q̄
populus de sorte domini mul-
tus est; quia per gratiam dei
adhuc sunt multi boni in hoc
mundo. Unde Christus Mat.
vii. ait: Multū venient ab O-
riente et Occidente et recibet
cum Abraham t̄c. In cuius etiā
figuram dixit dñs per os he-
ly prophete: Derelinquā nū-
hi in Israel septem milia viros
rum quōd genia non sunt in-
curuata ante Baal. Secundū
est q̄ populus de sorte domini
fortior est vna cum gratia dei
et diuina adiutorio; q̄ omnes
maligni spiritus etiam vna cū
malignis hoībus. Propter qđ
dicebat Apoll. Rom. viii. Si
deus p̄ nobis quis cōtra nos?
Et philip. iiiij. Num̄ia possunt
in eo qđ non confortari. Recete
ergo et bene dicit disbolus de
populi dei. Ecce populus filio-
rum Israel multus et fortior no-
bis est. Propter quod inuitat
alios malignos spiritus i. tena-
tores maligni homines i. di-
cens: Venite i. spictere oppri-
manus eum i. forte multiplicat-
etur. Tria ergo dicit: pauci
venient

Clausula secunda.   **Fo.r.**

venite sapientes. In quo notari mus eos: id est caute et astuta astutia diaboli in seducedo ho te persequamur eos: impedi mines. Secundū opprimamus: entes ipsos ne predictorū ceteris in quo notatur potentia et cetera: aut confessiones audicitas ipsius: quia seductam diant in ecclesijs nostris. Tiel animabim ab eo opprimi vobis. Tertiū ne forte multo tuplicetur: in quo notatur mui dia diaboli circa salutem hominum: quia non querit plus salutari: qui optat onnes cum eo dannari.

¶ Moraliter secundo predictus tertius potest exponi de malo pastore qui surgit de uno super Egyptum quando scripti nouiter curam animarum in qua sunt absq; dubio multi in tenebris ignorantiae: sibi autem in tenebris peccati et culpe. Talis autem quandoque ignorat Joseph: id est bonos mores sui predecessoris: id ad modum ignorantis se habet: scilicet q; esset pacificus: plus modestus: prudens: castus: sobrius: et sic de aliis. Talis ergo nouo rex: pastor de novo creatus loquitur ad populum suum: id est ad illos clericos: quos credit verisimiliter sibi consentire et fauere dicentes: Ecce populus filiorum Israel: multus et fortis nobis es. Tenuit sapienter opprimamus eum: ne forte multiplicetur: id est in hac yd: sunt plures fratres mendicantes qui Israelite appellari possunt: quasi videntes deum per veram scientiam: aut mensis contemplationem: fortiores nobis per priuilegiorum sedis apostolice multiplicatarem et dotationem. Tenuit igitur sapienter opprimitur: id quod sequitur: Edificauerat b ii 13 ybres

Exodi primo,

q̄ vibes tabernaculoꝝ r̄c. Notandum conmitem ad do-
minum Lard. q̄ per taberna-
cula intelliguntur humana cor-
pora / tuxta id quod scriptum
est Job.xv. Ignis deuorabit
tabernacula, i. corpora eoz/ q̄
libet mūnera accipiunt. Ut
bes ergo tabernaculoꝝ edi-
ficant / qui corpori suo prouid-
ent / vel nimias delitias / vel
abundantes diuitias / vel secu-
li honores. Phiton interpreta-
tur os abyssi vel defectioꝝ; et
significat cupiditatem / que si-
cūt infernum satiare nō poset.
Huius autem tabernaculi cuius-
tamen edificat / qui seruit pro
ecclesia / vel redditu / vel prebē-
da. Singula enim obsequia / q̄
hoc intuitu impenduntur / qua-
si singuli lapides in hoc edi-
ficio ponuntur. Rameſes / sive Ra-
melleſis / interpretatur comotio
tince / vel malitia / decurrens /
et significat luxuriam / que si-
cūt tinea de carne exorta / car-
nem consumit. Huius ergo ta-
bernaculi v̄zdem edificat / qui
gule vacat / vel rerum diuitias
procurat. Heliopolis interpre-
tatur ciuitas solis / et significat
superbiā. Hanc autem vibē
edificat / qui honores huius se-
culi ambit / vt super alios vi-
deatur. Pe. Igitur tres vibes
sunt in Egypto, i. in mundo: q̄
quā omne quod est in mundo
aut concupiscentia carnis est
r̄c. Job.xii. In his autem vib̄
edificādīs multus laboꝝ est: totus tamē cedit pha-
raonid est diabolo. Has ita-
q̄ tres ciuitates deſtruere / et
alias eis oppoſitas edificare:

q̄ con-

Clausula secunda.

fo. xj.

q̄ commune est maliſ odire bo-
nos / simplices: iux illud Pro-
verb. xxix. Vix sanguinē odi-
erunt ſimplicem. Item Job.xx-
ix. dicit Christus: Si mūdus vos
odit: ſcīte quia me p̄toꝝ vo-
bis odio habuit. Ratio autem
huius odii est contrarietas mo-
rum / vite / vt communiter. Nam
odiosa est lux oclis egris: que
tamen puris eft amabilis. Un-
de de inuitatoꝝ impioꝝ ad-
uerſus iustū: ſcribitur Sapie-
ſi. Opprimamus / inquit / pau-
perum iustum: et circuueniam⁹
eum: quoniam inutlis eft no-
bis: et contrariaſ eft operibus
noſtris. Sequitur post pauca:
Sicut eſt nobis eris ad vi-
dēum: quoniam distimilis eſt
alijs vita illius. Hec ergo pra-
ua coſtumdo odij malorum ad-
uersus bonos / v̄ſq̄ hodie per-
feuerat: ita vt dicat Senec. de
verborū copia: Quanuſ agas
ne quis merito tuo te oderit:
erunt tamē ſemp q̄ te oderit.
Coraliter / ſeſtro. per Egy-
ptios qui grauabant filios Is-
rael in viliibus operibus: vide
līcet lati / lateris: atq̄ in oſ
ſamulatu quo in terra operib⁹
q̄s grauari potest: deſignātur
demones / mirabiliter grauans
teſ miseros peccatores in vili-
bus operibus. i. peccatis que
villa ſunt: que ego villoſa exti-
terint: tanto ardentius ſtudet
eos circa h̄mōi occupare / ſicut
p̄ de peccato contra naturā /
in quo poſtq̄ q̄s eſt imbibit⁹ /
vix aut nūc potest ab eo re-
ſilire: et hoc procurāte malitia
demonis. vnde Hiero. xvii. Ser-
uies dii alienis die ac nocte /
qui non dabunt vobis requie.

b iij tute

Clausula secunda.

fo. xj.

Ecce labor / qui eſt peccādo.
De fructu autem / inde prope-
niē loquif̄ Apolus. Ro. vi. di-
cēs: Quem fructum habuistiſ
in hiſ in quibus nūc erubefiſ
tis / ſcilicet tenente vos penai-
aut dolore de peccatis. De fru-
ctu ergo inde conſequēte ſub-
dit ibidem. Apost. cum ait: n̄ ſi
finis illorū mors eſt. Itē poſ-
ea: Stipedia / inquit / peccati. i.
retributioꝝ ſunt ſupple mors
eterna. Item de fructu conſez-
quēte peccatum loquens Sa-
piēs. Eccl. xxi. ait: Uia pecca-
tum complatata lapidib⁹ / id
eſt ſterilis eſt: quia eſt ſterilis
modica delectatioſ ſentiatuſ
valde tame momentanea eſt
ſeda / immunda. Sequitur:
Et in fine illius infori / tenet
bre / pene. Ecce i quo / quos
modo grauant demones paſ-
peres p̄tioꝝ. Et ideo ſum
mopero debem⁹ vitare pecca-
tum / ſi cupimus vitare miferi-
ſeritudine illorum.

Allegorice / pino / rex nou⁹
ſurgens ſug Egyptū ignorans
Iofeph: et quilibet princeps
tyrannus / ignorans Christum
per inſidelatatem / perlequens
filios Israel / id eſt / veros Chri-
ſtianos: quales critterunt illiſ
Imperatoꝝ Domitianus / Dio-
clianus / Maximianus / Valen-
tianus / Julian⁹ / ac ſimiles:
qui in paſtū ecclieſa maria-
me affixerunt veros Chriſtianos.
Cuius cauſa fuit: quia igno-
rabant verum Iofeph: id eſt
Christū. Propter quod de taliſ
opprefſione coquertur pia ma-
ter ecclieſa / dicēs: Sepe expu-
gnauerunt mei ſupple tyranni
et inſideles principes / a tuen-
tate

Exodi primo,

fute mea. i. Exordio meo. In-
ter cetera autem ecce quid fe-
cerunt. Supra dorum meum
fabricauerunt peccatores: scilicet
idem qui prius et hoc ma-
nus violentas et sacrilegas
intinctas in Christos domi-
ni. In Romanos potissimum ce-
teros ecclesie dei prelatos et
doctores eo scilicet tempore i-
quo qui erant in ecclesia pri-
mitivam ad martyrium con-
volabat primi. Propter quod
qui tunc desiderabant episco-
patum/bonum opus desidera-
bant. Predicti ergo impera-
tores videntes Christi eccle-
siam crescere animabat quo-
que alios principes/et labilioris
ut yna cum eis insurgerent ad
debachadum i milites Christi:
nitentes violenter opprimere
vnicam eius sponsam ecclesiam.
Sed qui virtus eius spicit deo
non est auxiliatus eis in bello:
quoniam irrigit illos et potes-
tiam illorum subuerit. Qui et
si interdum temporaliter pro-
sperati sint: et preualuerit ad-
uerter fideles variis mortib[us]
eos afficiens: hoc nouerint
divina voluntate fuisse permis-
sum: ut dictos fideles aureola
martyrii in celis coronaret.
Per hoc autem ex Egypti co-
egerunt filios Israel edificare
vibes: afflgentes etiam eos
operibus duris luti et lateris
designatur et dicitur variis in
primis ecclesia nonnullos
Christianos quos cernebant
fortes et robustos corpora: non
statim mori tradebant: sed ad
tempus reserabant ad commu-
nes utilitatem cogentes eos edi-
ficare vibes et fortalitas: quoniam

etiam condemnabant eos ad
metalla: supple exarabenda de-
viscerib[us] terre: ad communem
utilitatem vel prauaram ipsorum
tyrannorum: sicut legitur in le-
genda beati Clementis pape:
providentes eiusde pane artos
et aqua breui: per talen mo-
dum prolongates eorum mar-
tyrium. Nec citu siue cepit
huc persecutio: sed persecuta-
uit vias ad tempora Constantii
I. Ideo dicit psal. vbi prius
et dicitur variis plongauerunt
iniquitatem suam: finaliter au-
tem quoadmodum pharaon post
graves plagas illatas filiis Is-
rael iusto dei iudicio miserab-
liter interfici in mari rubro:
cum satellitibus suis: ita et di-
cti variis variis mortib[us] pe-
rierunt. Ideo subdit psalmi
Dominus iulius concider cer-
vices peccatorum.

Allegorice et secundo filii
Israel qui edificauerunt post
mortem Joseph vibes in Egyp-
to: et qui valde dure tractati
sunt: ut sic exiguueretur rotula
semel cororum: designant
Christi Apostoli qui fuerunt
veri Israelite: in quibus datus
non fuit: qui deum videtur hu-
manatum exterius oculis eoz
poreis: et interius diuinitatem
ipius oculis mentis. Luce. x.
Beati oculi qui vident que-
re. H[oc] ergo filii Israel: id est
Christi Apostoli post mortem
et resurrectionem Christi edifi-
cauerunt vibes: plattando: sive
seminando fidem catholicam in
variis modi partibus: puta Joa-
nes in Asia: Jacobus in Hispania:
Thomas in India: Bartholomaeus in alia India: que-

Clausula secunda. fo. xij.

Enem facit terre habitabilis: dem Ap[osto]lis: dicens: principes
Waththeus in Ethiopia: pau-
lus in omnibus locis in quibus
scripta legitur: et sic de aliis
vix ad pericula post Christum
princeps fuit omnium vibium in
ibus conditum Christum coluisse.
Unde et sedis sua posuit finaliter
Rome: ubi habitavit predi-
cando: et varia signa operan-
do: anni. xv. que extitit vix
modo facta est caput et princeps
omnium aliarum ecclesiarum: ut pa-
ret. xx. disti. quis. ite. ii. q. vii.
beati. Bene ergo ad propostum
loquitur de ipsius Ap[osto]li ps. di-
cens: Constantius eos principes
super omnem terram. Et alibi: Ni-
mis honorata sunt amici tu-
dei: nimis confortata est prima-
cipatus eorum. Valde tamē du-
re tractati sunt dicti filii Israel
pro omni remuneratio exterriti
et corpore ab Egyptis. i. ab
infidelibus: pagani scilicet et
Iudeis: adeo et aliquos eorum
excorauerunt: ut Bartholomeus:
altus ignibus consumpsit:
et Barnabas: alios in feru-
tis olei dolium submersit: ut
Joanne evangelista: quis in-
divina gratia ille suscitur.
Et Alios laceris perforauerunt:
ut Waththeum. Alios ab alto
precipitantes excrueauerunt:
ut Jacobum minorum. Alios ca-
pite truncauerunt: ut Jacobum
maiorum: et Paulum. Alios vero
cruci affixerunt: ut Petrum et
Andreas fratrem eius. Ecce ita
mala fecerunt dicti Egypti: n[on]
iusti Israel: id est infideles po-
puli Christi Ap[osto]lis: et hoc totū
ut delerent nomen Christi: et
Christianorum de sub celo. Un-
de cum ps. premisisset de eis

dem Ap[osto]lis: dicens: principes
populorum congregati sunt cum
deo Abrahā. i. cū Christo: cui
diē videt Abrahā: et gaudens
est. Ioh. viii. postea subdit di-
cens: Om̄ni d[omi]ni fortis terre rehes
mēter eleuati sunt. i. principes
terreni Christi ignorantes: et q[ui]
se in presenti faciunt venerari
ut dij: valde indignari sunt: et
in superbia eleuati contra h[abitu]lē
principes populo[rum]. i. Christus
Ap[osto]los: eo potissimum q[ui] per
predicationes corū atq[ue] miracu-
la videbat subditos suos (religio-
nis errorib[us] deo et suorum) couer-
ti ad Christi veram fidem. Prop[ri]e
q[ui] ceperunt eos multiplicitate
peccatorum q[ui] vniuersaliter quoque
fideles. Nullominus dico: Appela-
cio: q[ui] pro afflictione cor[us] co-
poralit[er]: tāto p[ro]l[ific]ab[us]
tur et cresceret et nō ero mes-
ritus int[er]im q[ui] uno patiente et mo-
ritate p[er] Christo interduci plura
milia hominum couertebar[us] ad sa-
dē: et adiungebat certi fideliū.
Quādmodū q[ui] ex paucis graz-
iis in terra p[re]dicti et mortificatis
multe sp[irit]e surgunt: et intra sp[irit]e
cas multa noua grana latitā-
ta in p[ro]p[ri]o. Unū. Ioh. xii. Si
z[on]g[ra] frumenti cadēs in terrā mor-
tuū fuerit: multū fructū assert[ur].
Allegorice et tertio! Rer no-
nus surgens super Egyptū: et igs.
norās Joseph: p[re]figurat An-
tichristū: q[ui] ad modū regis res-
gnabit temporali terrae iuris p[er]s[er]i-
bi dominia illorum fidelium q[ui] nos
luerint obediens eius imperio.
Iste erit nouus: quia nouos mo-
dos adiunquat ut decipiatur et
ad se alliciat q[ui]c[unque] hoies. Sicut
nouos et laudios cruciat: sus-
citabit aduersus fideles i. fide
b. iii. stabit

Exodi primo,

stabiles. Surget autem super Egyptum, i.e. imperium recipiet malos, et in tenebris potior et error habitarēs. Vnde super Egyptum: quia nascet in Babylone: non quidem Chaldeos: quia illa pernitit destruere est et eueria: sed Egypti quod adhuc valde populi erit: hoc de tribu Dan: iuxta prophetā Jacob: dicitur Gen. xlii. Si etiam Dan coluber in via eccl. propterea quod tribus Dan non enumeratur: cum tribibus signatis. Apoca. viii. Similiter nec tribus Ephraim: quia fuit principium idolatrie in populo dei. hic etiam ignorabit verum Ioseph: scilicet Christū salvatoris nūmidū est: ad modū ignorantis se habebit: quia omnis malus ignorans. Item in hoc etiā leges per eum cōditas irritabunt: negas eū esse deū: aut dei filium: atque salvatorem scilicet facies et asserēs se maiorē eo: put de eo dicit Apol. iiij. Thess. iiij. Lūi inquit reuelatio suā: id est manifestatus: homo peccati antonomastice: id est: totaliter deditus omni peccato: scilicet Antichristus filius perditionis: quia perditionis sue perpetua causa erit: similiter et occasio perditionis multorum aliorum. Dan. viii. Interficiet robustos et plim sanctorum secundum vocem suā: qui (inquit Apol.) aduertatur: id est: aduersabitur Christus in mēbris suis. Unde et Antichristus dicitur: quasi contrarius Christo: et extollitur: id est: extolleretur: per superbiam: arrogātiā: et elationē: super omnē quod dicitur deus: scilicet falsa hominū opinione: ut de-

mones in idolis: aut quod co-lituri: scilicet vere ut deus tristitia: qui solus est colendus: secundum illud. Deuteronomio. vi. Dominum deum tuum adorabis: et illi soli seruies. O magna supbia peccatoris extollebit: supra deum verū. De eo certā dicitur Dan. xj. et elucentur et magnificabitur aduersus omnem deum. Ecce certe maior supbia est Luciferi. Lucifer eri-voluit deo assimilari: sed iste luxuria deum exaltari. Extollebitur etiam intrantū: ut in templo dei: id est: in ecclesia: que est templum dei: quia magna pars ecclesie ei adhærebit. Vnde in templo dei: id est: ad honore eius per Salomonem constructo: et postmodum a Romanis destruto: sed tunc a Iudeis receditato in Hierusalem: sedat: ipse nēpe de Babylonē Egypti vbi nascetur (ut dictum est) venient in Hierusalem in templum tunc a Iudeis receditarū: et circūcīdet se: dicens se esse Messiam eis promissum in lege sua: propter quod credent ei Iudei: et adhærebit ipsi. Ecce ergo quod per regem nouiter surgente in Egypto: et ignorantem Ioseph significetur: si secundū allegoriam loqui velimus. predictus igitur rex qui et Antichristus dicitur: dicet ad populum suum: id est: ad Iudei adhērentes: Ecce populus filiorum Israel multus et fortior nobis est: quia adhuc per dei gratiā tunc temporis inuenientur alii: veri fideles et catholici: iuxta Christi promissionem: dicitur Matt. viii. Ecce ego vobiscum sum: vñq; ad consummationē secu-

Clausula secunda. Fo. xiiij.

culi: contra quos saltim spiritus: ter tanto magis crescēt: et mul-tualiter nō poterit pueri: discrus Antichristus: iuxta illud Rom. viii. Si deus pro nobis quis contra nos: Et post pauca: Quis poterit nos separare a charitate Christi: et tribulatio: an angustia: an famis: an nuditas: an periculum: an persecutio: an gladius: Corporaliter poterit quidem (deo per-mittente) puerile contra ipsos electos: et hoc ad ipsorum manus meritum et gloriam. Unde sequitur: Sicut scriptum est: Supple psal. xlviij. Quia ppter te supple domini de⁹ mortificamur tota die. Estimati sumus: scilicet ab ipso Antichristo: et fratibus suis: sicut oves occisiōnis. Sed in his superannus propter eum qui dixerit nos: id est: vincimus: et superioris efficiuntur scilicet ipsi tormentis et tyraniis. Unde et beatus Clemens tormentis exploritus dicebat: Ecce is in sublime agorā propter quod erit Dacian⁹ dicens: victi sum⁹. Ali⁹ autem tyranus clamabat dicens: Una nos puerabat: Job igtur hec animaduertēs dicebat ad dominū: Pone me iuxta te: scilicet per gratiam: et speciali protectione: et cutius manus pugnet contra me. Eusdē. xvij. Et ps. Dominus p̄rector vite meae: a quo trepidabo: Quantūcūq; igitur studeat Antichristus in fine seculi delucere filios Israel: id est: vñquer-sam multitudinem Chililianorum: siue occulite et in diöce-siue aperte: non tamen preualebit. Quinimumq; etio plus suscitat eos affligere corporali-

ter: tanto magis crescēt: et mul-tiplicabunt spiritualiter in interiore homine: et altius coro-nentur in celis.

Canagogice. Rex nouus sur-gens super Egyptum: ignorans Joseph: est diabolus: qui non fuit ab eterno: sed de novo: id est ex tempore creatus. Non tamē tunc diabolus: sed bon⁹ angelus: et de novo peccauit. Tunc autē iste rex surrexit super Egyptum: quando eo peccante accepit dominum super ceteros malignos spiritus: cum eo pa-rifer peccantes: ita ut de ipso recte dicatur Job. xj. et ipse est rex igitur omnium filiorum super-bie: et super ceteros inferiores demones plenos supbia. Se-cūdū enim doctores: superior demō habet potestatem et do-minis naturale supia ceteros: quod non totaliter p̄siderit pec-cādo. Tali tamē domino vici-tur ad malum suum: pariter et subditorum suorum aliorū des-monum. Ita autem nouus rex viuis est aliquando ignorare Joseph. i. Christum: iūdi saluatozē. Propter quod eum tē-tauit: et sciret rectitatem. Tunc ergo iste rex locutus est ad populum suum: quando pri-mo peccauit: et alijs demonib⁹ quodammodo occasio peccāti fuit dices: Ecce populus filiorum Israel id est: ceteri bo-norum angelorum: qui recte sibi Israel dicuntur: eo qđ aperte et intuitu vident deum: sicut etiā multus quia reuera multitudine bonorum angelorum valde magna est: etiā plurimū multitudine malorum angelorum: ita ut recte possint dicere illud verbum

Exodi primò;

hum hellest ad seruum suum: priores sunt nobiscum. Et cù illis. tuij. Reg. vi. Nec solum inquit p̄cep̄s demonum ad suos (de bonis angelis loquēs) p̄dictor populus filiorū Israēl multus est: verū etiam fortior (inquit) nobis est: cum propter multitudinem ut dicitur est: cum propter dei assistentiam: cum propter suorum naturalium integratōrum que in malis sunt vulnerata. Quod autem sequitur Genitī sapienter optimam eū: ne forte multiplicetur, refrendum est ad illud prelūm magnū: quod factum est in celo. de quo Apoc. xii. Quod etiam festur: Quantōque opprimebāt eos: tanto magis multiplicabantur: et crescebant: referendū est ad multiplicationem et crementum: nō quo ad numerum sp̄forū honorum angelorum: qui semper manet equalis: ex quo cōditi sunt: preter eos qui perierunt: sed ad multiplicationem et crementum secundū meritum. Quia quādo factum est dictum prelūm: adhuc in itatu merendi et rāt: et viatores: propter quod multiplicari et augeri poterant: secundū meritū. Et brieuitate ex tunc vīḡ hodie predicti Egypti: id est maligani spiritus totaliter tenebroſi: atq; in tenebris culpe et peine infernalis habitantes: odio habēt bonos angelos: quos libeter affligeret illudētē cisi dummodo facultas illis daretur. Perseuerant enim semper in affectu malo: quis effectus non cōcedatur. Et sic patet de anagogica expositioñe predicti textus: sive clausula.

Clauſula clauſula.

 Igitur autē rex Egyp̄t̄ p̄t̄ obſtericibus hebreorum: quārū yna vocabatur Sephora: altera Phua: p̄cipiens eis: Quādo obſtericabit̄ Pebræas: et partus tempus aduenierit: si masculus fuerit: interficie eum: si femina: reserue. Timuerūt autem obſterices deum: et non fecerūt iuxta preceptū regis Egypti: sed cōseruabant mares. Quibus acerbitis ad se: rex ait: Quidnā est hoc quod facere voluistis: vt pueros seruaretis? Que responderunt: Non sunt Hebrews sicut Egypti mulieres. Ipse enim obſtericāt̄ habent sc̄tiā: et priusq; veniam ad eas pariunt. Bene fecit ergo deus obſtericibus: et crevit populus: cōfortatusq; est nimis. Et da timuerunt obſterices deū: edificauit eis domos. Preceps ergo Pharaon omni populo suo dicens: Quiquid masculini serus natum fuerit: in sua men profite: quiquid feminæ: reserue.

ficti

Clausula tertia; Fo. xiiij.

fclorum: et similiter vīlūm labiorum. Contra quam oppreſſionē ostendit̄: Et misericors et pius illis fuerit deus: qui intertor et tantos labores et angustias admodum multiplicavit parvulos eoruū etiam plus solito. hic consequenter agit idem Moyses de alio effectu conseq̄uēte predictum malum affectum: quo idem rex nouis laborauit extingueare parvū. Ne sepe dicti populi Hebrews: Rerūt ergo Moyses: quāliter predict⁹ rex nouis signorans Joseph: id est beneficia exhibita olim toti terre Egypti: medio ipsius Joseph: cum vidisset p̄o propter gravitatem operum: de quibus in precedēt̄ sc̄lūta actum est: non impeditur generatio Hebrews: sed magis multiplicare: et p̄t̄ ergo Pharaon omni populo suo dicens: Quiquid masculini serus natum fuerit: in sua men profite: quiquid feminæ: reserue.

+ +

ficti

cauit eas ad se. Quas cum intraverat: responderit̄ mens tiēdo: sc̄ilicet officiose: atq; dēcendo: Non sunt Hebrews: sicut Egyptian mulieres. Ipse enim habent rē. Est autem mendacium officiosum: quod cedit ad utilitatem proximi: sive spiritalē: sive temporalem: aut corporalē: sicut fuit in proposto. Multa essent hic dicenda: que dicentur in deductione dubiorum.

Circa ergo hanc clausulā mouentur aliqua dubia. Cprimum igitur dubiū: vīlū predicto obſterices essent de populo Hebreworum: aut Egyptiōrum? Hoc dubiū fatis p̄lxē deducit magister Nicolaus de Lyra. Circa quod p̄mo recitat̄ dictum Hebreworum: dicentium q̄ fuerunt Hebrews: ita q̄ p̄nia fuit Jocabeth: filia Leui. Secunda aut sc̄līcet: p̄ obſtericas eis p̄cipiendo: vt masculos interficerent: cum susciperent eos: p̄gredientes de yteria marruñ: sanguinēt̄ esse aboriti. Et hoc est quod dicit̄ Moyses: Dixit rex Egypti obſtericibus Hebreworum: quārū yna vocabatur Sephora: altera Phua. Quando obſtericabit̄ Hebrewas: et partus tēpozis aduenierit: si masculus fuerit: interficie filium: sc̄ilicet occulte ipsum suffocando: Si feminæ reseruare: De causa autē huiusmodi malum affectum: felices de oppressionē predictorum filiorum Israēl: et signanter grauado ip̄os in multitudine edita.

benes

Exodi primo,

bene dices et contraria tex- sub istis duabus fuerit plures
tui tam precedentibus sequenti- alie obstetrices: quia ut bene
precedent quidem: quia dictum est in prima clausula precede- pro tanto populo. Sed tamen
tanti hic sit mentio principia- pariter et omnes fratres eius
atque omnis cognatus illius: sci- licet quantum ad illos qui in-
gressi fuerint Egyptum cu Jacob. Inter quos Iacobeth filii Levi continet. Et ita iam
mortua erat. Tu vero addes
huic rationi: qd iam fluxerant
annis ferme quadragesimam ab illo pharaoe sub quo descendit domus Jacob in Egyptum: ut non o-
potuerit ad presentem qui propter
lapsum multi temporis ignorabat Joseph. Non est autem verisimile
predictas duas mulieres tanto tempore superuixisse.
Denique illud dicti contraria- tur textui immediate sequenti:
vbi dicitur qd obstetrices ad sui
excusatione direxerunt regis Pha-
raonem: Non sunt hebrei sicut
Egyptie mulieres. Ipse enim
habent obstetricad scienciam
et priusq venianus ad eas: pa-
riunt. Nec autem excusatio nulla
est nisi due predictae obste-
trices essent Egyptie. Itē ut
inquit idem de Lyria non est ve-
risimile qd rex Egypti: volens
occulte interficere masculos
hebreos: hoc exequeretur per
mulieres hebreas. Et ideo
due predictae obstetrices non fue-
runt mulieres hebrei: sed Egyptie: quas rex prefererat dicto
officio: ut assequeretur per eas
suum peruersum intentum.
¶ Secundū dubium. Quomodo
potuerunt due obstetrices su-
ficere ad tantum officium: et pā-
ta multitudine? Dicendum qd

histoia

Clausula tertia. fo. xv.

historia scholastica que origi- fidem et colebatur: iuxta illud
naliter iunxit ex Josepho di- psal. Notus in Iudea deo: in
cente qd quidam factorum seris Israeli magnum nomen eius.
ba predixerat eidem regi qd circa illa tempora deberet ha- Dicendum in primis qd potue-
bitur edoceria doctor intrin- sci inter filios Israei qd ma- seco de noticia unius dei. Itē
culus qui regnum Egypti hu- de hoc potuerunt instru per
miliaret: augeret autem qd milites hebreas cu quibus
cremēto Israelicatum genus/ ratiōe officiū habebat cōver-
atq virtute vniuersos trāscen- derat. Per quem intelligebat
Moses cuius adūctū p̄cognoscē-
scens diabolus id etiā multa fu-
stura p̄dicit: istud nouū reuelat
uit dicto scribel qd demonia ī
Idolis colebant: sicut et ceteri
Egypti. Dicendum qd p̄dicti scri-
bebant pharao: vt omne iaz-
sculum genus / quod ex he-
breis nasceretur necaretur in
ortu suo ex utero matris. Qd
cum non esset factum secundū
ceptum regis Egypti: sed con-
ceditum suum iussit postea vt
parvuli hebreorum in iazculū
partarent: et ibi submergerent.
¶ Quintū dubium est de pe-
nū quam statuit pharao obste-
trici etiam discollis et malis: vt
dictur. i. Pet. 1. Dicitur etiā
heb. xlii. Obedite prepositis
veltris: et subiacete illis. Lus-
tis rationem assignat idem
Apostolus Rom. xiii. dices qd
potestati resistit: dei ordina-
tioni resistit. Dicendum qd nul-
lo modo peccauerunt in non os-
tissimis: verum etiam et totā ḡatio-
ne ne erundet que ita agerent.
¶ Sextū dubium oritur pro
authoritatibus dicendū qd in-
telliguntur quando prepositi
autem obstetrices deum. Que-
ritur quomodo hoc factum est:
et superiores precipiunt ratio-
nabilita. Alias magis obedie-
maxime cum ille essent Egyptie
mulieres: vt prius dictum
est: et p̄ consequens idololatrie:
non haber discutere de pre-
cepto superioris: sed illud ima-
ab Israelitis cognoscatur p̄ re-
plere et exequi. Dicendum qd re-
rum

Exodi primo,

Et est quando est rationabile. Non aut quādō cōtinēt intollerabiliē et manifestū errore: vt est in p̄p̄lo: q̄ era questione de occisiōe pene infinitoꝝ inno-centiū. Qd̄ attēndentes li-ctores Saul noluerūt ad ei p̄ce-prum interficere sacerdotes domini: vt dicitur. i. Reg. xxii. **D**ecaud dubiū mouet / propter illud verbū obsterīciū / di-centiū regi pharachi eos in-crepāt: Nō sunt (inquit) he-brei sicut Egyptie mulieres. Ipc̄ em obsterīcandi haben-t scientiā. Querit ergo / vtrū ob-sterīcario sit spectaculū scientiā / et neccifariā / videt qd̄ nō. Qd̄ eñi deꝝ et natura dederūt be-stiis et volucribus non vidēn-derēt mulieribus. Sic est autē q̄ certe femelle aliorū animaliū nō indigēt alieno au-gilio / sed solitaria parvūt: vt experīteria docet. Igis nō est opus mulierib⁹ habere obsterīcēs. Insup̄ multe mulieres parvūt ab obsterīcēs / sive q̄ parvūt est festiūs / sive q̄ oc-culte volūt parere: eo forte q̄ volūt alias mulieres latere / coēperūt ex iniquo coitu / sive q̄ nō reperit obsterīcēs: igis cc. Dicēdū / q̄ licet naturali īstinctu oēs femelle aliorū anima-liū sciāt parere ab s̄q̄ extin-seco adiutorio: nō tū sic est de mulieribus: q̄ hominū genus arte et ratione vivit. Haec ep̄lū de indumento de quo natura a-lijis animalib⁹ ab ortu suo sus-ſicienter p̄uidit. Non tū homi-nū: sed altius prouidit ei de ar-te et ratione / q̄ quā potest sibi comodis p̄uidere. Qd̄ ergo oc-culto aliquē mulieres parvāt

s̄q̄ extinseco auxiliis et sive aboſtu hoc accidit / propter bo-nam dispoſitionē nature in il-lis. Non sic autē est in aliis q̄ p̄ maiori parte indigēt obsterīcēs. i. mulieribus habentib⁹ artē ſuceptiēdi parvūt de vte-ro matrē. Quā quidem artē vocat hic Moyses scientiā / lat-ge ſumendo ſcientiam.

Et non dubiū: vtrū mulieres Egyptie effēt aptiores ad ex-eccendū predictū officiū obste-terīcandi / q̄ mulieres Hebrei dicēdū / q̄ sic. Ad hoc eñi of-ſiciū requirūt / q̄ mulieres ſint delicate / et non multū robuste. putat q̄ habeant manūt / digi-tos delicatos et tenues. In hoc autē p̄cēlebat mulieres Egyptie hebreas / eo q̄ plurimum vacabat oīo / et sine magno et duro labore manus. Mulieres autē hebrei vacabāt quasi aſſidue labori manus / et per con-ſequētē habebant manus ro-bustiores et duriores. Inſuper predice mulieres Egyptiae erant magia libidinose: tanq̄ nutritae ī delitib⁹ / et p̄ coēquēs debilitoꝝ in paru. q̄ frequētia actus / veneri multū debili-tat natura. Propter qd̄ facili-er / ſep̄ius penitulabant in para-tu / q̄ hebrei / que erāt calce / et per coēquēs fortiores in para-tu. Et ita minus indigebat ob-sterīcēs / q̄ Egyptie mulieres. Et quibus omnibus coelū ditur / q̄ Egyptie mulieres eli-gebāt obsterīcēs de gēte ſu-ſtanciā ad hoc officiū aptiores. **D**icimū dubium oritur: pro-p̄ter illud precedens verbum! Cum tempus partus aduenes-rit. Circa qd̄ querit: quare au-thos

Clausula tertia. fo. xv.

Hor nature deus volūt potiū ſtatuerē p̄cētrū tempus pa-riendi femelle brutorū / q̄ mu-lieribus. Nunq̄ enim illud ex-ceedit / ſive per anticipatiōnē ſive per retardatiōnē. Dicē-dū / qd̄ illud potest / pcedere ex vehe-mētē apprechētione ſeſtūtua / ſive ex vi cogitatiua / q̄ eft quedam ratio particu-laris exiſtēt in mulieribus / et non in brutorū. Cet potest / pcedere ex varietate complexionis / quod inuerterē ſificat magis in mu-lieribus / q̄ in aliis animalib⁹. Cet dicēdū ſive ſu ſpecialiter a deo volente per hoc innuere q̄ mulieres debet ſemper eſſe parare per mentem puritatē / quo ad deū. Ista tamen ratio eft theologal / et non naturalis. Cet dicēdū / q̄ hoc fit a deo / ne mu-lieres apprechētentes preſerūt tempus ſui partus / nimis ſimil-ant et horreat dolores partus. **C**undicimū dubium oritur: propter mendacium obsterīcē-um / q̄ de quo querit: vtrū ſuerit ſicutum / viderit / q̄ ſc̄: quia per illud nullum malum ſequēbāt / et innocentes amoz-te p̄ſeruerabantur: igitur. Di-cendū / q̄ aliqua ſunt in ſemina / que nō veftantur / aliqua bona circumſtantia / reduncunt culpabilia: ſicut occidere ho-minē / et in ſe malum / adiu-niente autem aliqua bona cir-cumſtantia / efficitur bonum: ſicut cum occidit / quia fur / aut homicida. Aliqua autem ſunt ſecundum ſe mala / que habent inuoluntari et ineparabile ma-litia / ſicut fornicatio / adul-terium / blasphemia / odī ſu dei: quibus annumeratur menda-

clum / etiā quodcumq; ſecondū illud Eccl. vii. Noli velle me-tiri omne mendacitū. Qui autē omne dicit / nihil excludit. Si muliter lege diuina / videlicet Leuiti. xix. dicitur: Non men-dacium. Itē Eccl. iii. dicitur: Non contradicas verbo / verba-tis villo modo. Inſup̄ Aþo. Ephe. iii. alt: Deponeres mē-dacium / loquimini veritatem / inuocantes cum proximo ſuo. Item Jacob. iii. Nolite men-daces / eſſe aduersus veritatem. Ad idem etiam eft diuinus Au-gustinus / qui de hoc fecit ſpeciale librum / intitulatum / de mēda-cio. Similiter idem dicit in iu-vacanonica. Item Aristoteles iii. Ethic. dicit q̄ omne mēda-cium eft per se piaum / et fugi-endū / verum autem eft bonū / et laudabile. Et ſic patet q̄ mē-dacium obsterīcēum ſu ſit illuz-tum / ſaltim / venialiter. Et celi arguitur in oppoſitum / q̄ mu-lier malum inde ſequēbatur. Falsum eft: quia ad minus ſequēbatur / culpa / veritatis in-dictio / obsterīcēbus / pro quo malo vitādo licet / debuissent p̄cēlegēti mortem. Et ideo quanvis nullum malum pene inde ſecutum fuerit / non pro-p̄terea ſequitur / q̄ ita licuerit dicere. Inſuper quantum ad aliam partem / que dicit / q̄ inno-cientes per tale mēdaciū / a morte p̄ſeruerabant. Esto ita / non poterea ſequi / q̄ licuerit talibus obsterīcēbus mentiri: quia non ſunt facienda mala / ſupple culpe: vt inde cueniant bona: vt dicitur. xiii. q. v. p̄ to-rem. Item. xxii. q. ii. Is autē / et c. ne q. 2 ſimiliter. ca. faciat.

Duodecimum

Exodi primo,

Duodecimum dubium / utrum mendacium obstericum fuerit mortale peccatum. Videtur quod sic: quia mentiri iudicetur mortale peccatum. Predictae autem obsterices metite sunt regi Pharaoni / dicentes: Non sunt (inquit) Hebrewi sicut Egyptie mulieres; ipse enim habent et. Igitur earum mendum fuit mortale peccatum. Dicendum quod earum mendacium fuit officiosum: quia non nesciunt noscens et aliquibus proficiens. Ita est enim distinctio mendacii officiosi secundum doctores. Et huius forsan de aliquibus mulieribus Hebrewis verum dicent: scilicet quod parvabat priscus ad eas venientem: quia non est verisimile de omnibus parietibus quod haberet obsterices vel obstericem. Unde et de matre Moysi non legitur quod aliquam habererit. Si tamen universaliter earum responsio intelligatur / sicut oportet cas ad interrogata responderemus: mente sunt. Habant enim generalitercepta a rege. Et ideo responsio carum debuit esse generalis. Mendacium igitur earum cum non fuerit perniciosum / ut collat: fuit inveniale processit enim ex timore / sive domino / cuiuscumque / ut dicit de pal. Et cum argumentum est quod mentiri regi / aut iudicii iudicium est mortale peccatum: concedendum est ubi et quando bene procedit iudex: recte vtens potestate sua. Hoc autem non fuit in proprio iudice sed rebus occidere inocentes. Alij autem alter probare nituntur predictum mendacium obste-

fuit

Clausula terza.

fo. xvij.

Fuit ipsum mendacium / quod sius pro liberatione vite producere aciem pro defensione reipublice: obediebat ei. Cum autem diceret eis: producere arma in Christianos: tunc cognoscabant imperatorem celi. Hec ibi. Ita ibidem cap. qui reslitt dicit August. quod si quid iubatur quod non est faciendum / contemnenda est potestas humana / obtenerandum est deo. Et dat isti exemplum de eo quod iubet imperator: culus coriarum si iubeat proconsul: obedientia est potestati superiori / et contemnenda est potestas proconsularis: ita i proposito. Resolutio ergo tenendum est quod mendacium obstericum potest duplicitate considerari. Uno modo quantum ad effectum benivolenter in Iudeorum parvulos / et ad reuerentiam diuinum timor: et sic debebatur eis remuneratio eterna: supposito tamquam quod haberent et charitatem. Et quantum ad hoc exponit Hiero. quod deus edificauit illis domos spirituales. Alter modo potest considerari quantum ad exteriorum actum mendacii: quo quidem non potuerunt mereri eternam retributionem sed temporalem remuneracionem: cuius merito non repugnat deformitas illius mendacii: sicut repugnat merito remuneracionis eterne. Et sic intelligenda sunt premissa verba Gregorii vbi sit: Benignitatis earum merces et. Non ergo intellecti quod illud mendacium mererentur amittere remuneracionem eternam: quia iam ex precedenti effectu

c. merita

Exodi primo,

meruerat secundū bestiā Tho.
Dñs autem Hugo Lardi. videt
ur ponere in predictis obser-
tib[us] vnicum actum/dicess[us]
q[ui] mente sunt officiose: scilicet
timore mortis tēporalis/
et amore vite presentis: quod
quidem mendacū impedit
casus ne gratia illis daret. Si-
cūt em̄ aliquis existens i morali
peccato / bonis operibus
occasionsiter quodammodo
se reddit idoneum / ut ei gratia
conferatur quia collara potest
mereri vitam eternam: sed si se
quatur malum opus/ etiam ve-
nitale/facit ut bona opera pre-
cedentia non sit occasio gra-
tie conferende: ita mendacio
isto abstulerunt sibi obstetric-
cas gratiam: qua reddiderunt
se minus idoneas ad habendā
gratiam qua mereri poterant
vita eterna. Et ob hoc dī
gorius q[ui] pro culpa mēdacijs
merces benignitatis cariū de-
clinata fuit in terrenā mercede.
De domib[us] autē quas ille
edificauit domini⁹ hoc ex-
ponit literaliter: dicens: q[ui] cū
essent pauperes / locupletissim-
es: vel cum essent steriles / fe-
cundauit eos. Hec ille.

¶ Decimum quartū dubium
veritatē circa illud preceptū
pharaonis ad populum suū
dicentes: Quicquid masculinū
sexus natūrā fuerit / in flumen
projicite. Queritur ergo quo-
modo huiusmodi præceptū
poterat obseruari: quia veris-
mīle est q[ui] non in quocunq[ue] lo-
co erant Hebrewi / ibi erat flu-
mus. Dicendū / q[ui] flamus illi
qui irrigat terram Egypti⁹
dividitur per plures riūlos/

tūta quos Hebrewi habitato-
nem habebant. Et tales riūli
hic vocantur generaliter flu-
men. Uel flumen hic vocat om-
neni congregatiōne aquarū
sue currentium / sive stantiū:
q[ui] facile vītē haberi possunt/
et maxime per arenam.

¶ Decimum quartū dubium
est / de pena Egyptiorum / pro
eo q[ui] studierunt modis predi-
ctis affligere Hebrewos / vna cū
rege suo. Ad hoc discendum: cō-
formiter ad magistrum histos-
riam / q[ui] in penam hominū crea-
ditur deus eos tradidisse in
hūc errorem / vt Apim p[ro] deo
coolerent. Erat autem Apis / vt
plūnio placet / qui et testatur se
illū vidisse / quidam taurūs /
qui et impozito egredebat
de flaminis: habens in humero
dextro signum: candidum in-
stat luce corniculatum: ad quem
cum statim confluenter Egypti
omniū generē musicorum
præstantes / leuabatur in aere/
et super eos tanq[ue] psallens fe-
rebat / et ad mortuū vel fas-
tionem eius ipsi in terra mo-
uebantur vel stabant atq[ue] eas
denū die euanebant. Dicunt
autē quidā et infesto Serapis
anuārum emergebat / Unde p[ro] i[ps]i Serapini / et Apim cō-
secratiū autem vocatum.

Alij autem per decenniū se-
mel apparere dicunt. Alij au-
tem tempore iusti sacerdotis

Heliopoleos / vt quasi diuinā
iustitia indicareretur sacer-
dotum. Peccatum ergo fluminis
paniuit deus in errore flu-
minis. Hec Petrus Comeskoz.

¶ Moraliter p[ro]imo / et cōfor-
miter ad eandem glosam
ordinariam / idem princeps /

Clausula tertia. So.xviii.

si: Pharaon est diabolus / qui ē
princeps Egypti. i. huius mun-
di / qui est totus plenus tene-
bris. Hic autē princeps nō vult
viuiscari masculos / sed feminas
q[ui] quo notandū / q[ui] in femina ca-
ro et affectu carnis designat.
Uir autem est intellectus / qui
potest celestia capere / dei intel-
ligere / q[ui] que sursum sunt quer-
rere. Hūc ergo virū odit predi-
ctus princeps Egypti / et ipsi
necari cupit. Eccl[esiast]ra autē cu-
pit / q[ui] carnis sunt vtiueri: et
que ad matrē pertinent corporalē / hec non solum viuere
verū etiam auerteri cupit. Vult
enim ut oī carnalia sapientia:
temporalia / et que sunt sub ter-
ram querant. Item q[ui] nemo le-
uet ad celum oculos: nemo q[ui]
rat vnde huc venerit / nemo pa-
triā paradisi recordet. Lū
ergo videns hoīes in volupta-
tibus vita dicere: lux fluita-
re / coniuixere / et spudicitis ope-
ram dare: scit quia in his res
Egypti masculos necat / feminas
autē viuiscat. Si q[ui] vero
oculos iussi vult erigere / eter-
na querere: odisse delitias et
luxuriā / amare cōtinuentā / hūc
quālī masculum necari cupit
Pharaon predictus / atq[ue] eū p[ro]se-
quitur toto conatu: milles ma-
chines / ipsum oppugnat / et odit:
talēq[ue] viuere in Egypto huius
mundi nō sinit. Et ide est iū ser-
ui dei in hoc mundo habent cō-
teptū / expositi ꝑtumelij. In-
de etiā in eos odit / et perfectio-
nes concitantur. Hec ex p[re]di-
cta glo. post Origenem.

¶ Moraliter et tertio / per
regem iouuum / qui surrexit sus
per Egyptum / qui ignorabat
beneficia Josephi / et qui vals
de opprimebat filios Israelt
et precipie in luto / et late-
re / arque paleis / ad edifica-
tionem suarū ybiū. Ins
super et qui iussit obstetrici
bus / ut omnes masculos ne-
carent: feminas vero referua-
rent. Qui deniq[ue] postmodum
iussit masculos parvulos dia-
cti populi in flumen proiec-
ti. Per huiusmodi / inquant / res

Exodi primo,

gem nouum intelliguntur non per peccatum subiugat in tribus principaliiter occupatis iudicibus vel insciis hominibus bonis et virtutibus suorum predecessorum distinxit. i. in superbia: arrogans / atque in vitiis innoxiis: i. latere que igne decoquuntur quozum tota cura est filios Israhel. i. bonos subditos suos rapinat et exactionibus i. et tribus illos quos per peccatum sibi subiugat. Insuper ferocia sculos. i. bona opera saltim de generi bonorum in eis sufficiunt et delruit: atque in flumine voluptatis carnalis submersi. i. ab aliquibus eorum amicis ipsius. i. alii eorum progenitores receperunt solent cura oblitioni tradere. Itstud autem ad occultum patet de multis principibus qui si habuerint aliquem Joseph. i. aliquem magnum cōsiliarium vel magistrum: a quo reperirent interdui aliqua magna obsequia: solent dum vivunt suis amicis benefacere: aut parcer: sed ipso mortuo solent illos de eius gne etiam plusquam virtuosos. Unde tales videtis alios infestare et grauare: forte dicentes quod ille male se habuit in officio suo: et quod oportet eos reddere rationem de omnibus per eum actis. Et breuius: i. malis superioribus hodie sanguino et iurisdictione sua filios masculos. i. bonos et virtuosos nituntur submergere et extirpare. Feminas vero. i. molles et defeciosos: et ad bene operandum inhabiles: solent feruare: atque eos plusquam altos superponitare: atque in officiis publicis etiam valde arduis preseccere.

Moraliter et quarto: pharaon rex nō bonus: et diabolus i. scilicet Israel. i. fidelces quos strueret

fruere (sciens quod confuerat i. tribulationibus proficere) debet in necessitate constitutus: secrete fecit parari eascas varias et in copia quod misericordia datur. Sic ergo pacata est animus eius ne sumiceret vindictam Israhel inter Egyptos coniunctis intelligentur boni in mediis nationis peruerse constituti. i. inter malos habitantes: quorum aliqui sunt constantes: aliij vero inconstantes et fragiles: i. per masculos quos liber Pharaon occidi significavit. Legit enim Psal. xxvij. quod sedete plato p. tribunal iudicaret Christum ad mortem misere ad eum. Procula vero sua dices: nihil tibi et iusto illi. Ecce igit quomodo ipsa procurabat ex pietate Christum a morte liberare: quem vir suus disponebat condonare. Insuper legitur de uxore Maxentio Imperatoris quod copia sua est beatae Mattheae quā dictus Maxentius dirissime cruciari faciebat. Non miru ergo si obsterentes Egyptie ex compassione pepercit masculis mulierum herbareum.

Moraliter et septimo: pharaon ubens interfici omnes masculos hebreorū ut simul cum eis interficeretur Moyses: de quo quidam magice arti dedit predixerat eidē pharaoni. i. debet humiliare regnum Egypeti: id est dictum est in fine solutioonis ad. iij. dubium procedens designabat et quodammodo prefigurabat Herodē: qui audiens Christum natū regē Iudeorum iuxta verbū Regū dicens: ubi est qui natus est rex Iudeorū: timens ne piuareret cum regno iustitiae oīs paruulos Bethlemitas ablinatu et infra occidi: ut simul cum eis occideretur parvulus Christus. Sed sicut Moses equaliter tyrannide pharao respondisse seruis Davidi petet.

c. iii Allegorice

Erodi primo,

Allegorice et scđo due ob-
stetrics predicte designat sy-
nagogā Iudeorū et Christi ec-
clesiā. Prima em̄ i quod dicta ē
Sephora; que vno modo iter-
peratur placēs designat syna-
gogā in tpe Moysi et prophetā
Iusti vīcō ad Christi aduentū plā-
nuit deo: vbi getititas illi dis-
plicuit. Hec Igit̄ obstetrici stu-
diant per obseruantia circūli
sōis salutare parvulos Iudeo-
rum. Non tamē sic q̄ ipsa cir-
cūlio daret remissione cul-
pe originis seu gratiā ex ope-
re operato: sicut nūc cōfert ba-
ptismus: sed soli ex opere ope-
rante: scilicet ex fide et devo-
tione parentū. Secunda autē
obstetrici q̄ dicta ē Pharaonē: q̄
interpretat vno modo rubens:
designat Christi ecclesiam que
est tota rubicundia Christi san-
guinei atq̄ martyriū. Hec simi-
lit obstetrici hodie salutare par-
vulos a morte spirituali et es-
tati: per inundationē sacri bas-
prismissus multo efficacius q̄
olim synagoga per circūlios.
Nem̄. Quia iud̄ dñi verbum
Mar. vlt. Qui crediderit i ba-
ptizatus fuerit i saluus erit. Se-
ce qd̄ opas hec obstetrici. per
Pharaonē ait: qui iusterat dia-
los parvulos Hebreorū occi-
di intelligit diabolus: cui olim
displicit prima obstetrici. i.
synagoga Iudeorū: cū adhuc
viveret. Silit et eidē nūc displi-
cet scđa obstetrici. i. Christi ec-
clesia: eo q̄ cernit masculos. i.
bonos et virtuosos viueri vita
grē: quos tñ cupit mori mo-
re culpe et cāde gehēnā. Sz qd̄
sibi vlt illa rūlo obstetrici ad
Pharagone: nō sūt indiciti. He-
bice sicut Egyptie mulieres. astute

Ips̄ em̄ obſterica m̄i habent
scientiam. nūl q̄ sece genti-
lū et paganoꝝ nō sunt sicut os-
lum erat synagoga Iudeorū: et
sicut nūc est ecclesia Christi
amb̄e parvū filios suos viuosi
licet diuersimode. Ha olim i ya-
nagoꝝ a pariebat filios suos vi-
uos ex ope operante. Ecclesia
autē Christiana ex ope opera-
to: vt dictū est.

Allegorice et quartoi p̄ Pha-
raonē q̄ iubet masculos neca-
ri: feminas vero reseruari: in-
telligit diabolus: q̄ optat et la-
borat vt masculi in ecclesia. i.
boni et veri. catholicū aduersari
patian et molesti: ab iniquis
regibus et principibꝫ: atq̄ eos
et locutentibꝫ: ita
vt qños nos sequat. per femi-
nas aut (q̄ molles sunt) pere-
tici et male sapientes in fide in-
telligunt. Talibꝫ ergo parcūt
multi Pharaones: et viuere eos
pm̄itunt in scandalū et pincie
aliorū catholicoꝫ: nūl forsan
fuerit multi p̄stares. Hec autē
magis sydem̄ corā oculis nūtis
stringere et legam̄ i codicibꝫ.

Allegorice et quinto phara-
est prīncipps tyranus et infide-
lis: q̄les fuerit olim multi Im-
peratoꝫ reges ac prīncipes
q̄ in odiū Christi: masculos. i.
foras et colatae in fide cathe-
olicā: iuber diuersimode interi-
re. Puta quodā occulte neca-
ritios aut publice: sive igni-
bus tradēdo: sive i aquis sub-
mergendo: sive alijs excoigitati
sive medij occidēdo. Per ob-
stetrics aut q̄ ex pīctate natu-
rali: sive ppter tunore dei: pe-
ccerūt masculi Hebreorū:

designant multi ministri iusti-
tiae quibus cū esset precepit
tales catholicos occidere: aut
ad ipsos prīncipes viuos addu-
cere: qños illis peccerūt: in-
modi parvū ibidem perueni-
unt: secus de adultis in q̄bus

Clausula tertia. Fo.xx.

astute ip̄z decipiam̄: et in erro-
re variis inducam̄. Hoc em̄
sibi vult hoc nomen Pharaonē
qđ vno modo clidēs vel dis-
pēs interpretat. Ips̄ em̄ est q̄
dispēgit oues per varias seni-
tas. i. per variis errores.

Allegorice et sexto iurta il-
lud verbū: Et q̄ timuerūt ob-
stetrics deū edificauit cīs do-
mos. Norandū qđ p̄s ab ecer-
no edificauit multas et varias
domos in celo: his q̄ timet cī
in pīcenti: et q̄ p̄ honore et amo-
re ipsius abhīnesta p̄tō: con-
formiter ad illud dictū l pro-
ver. xv. p̄ timozē dñi declinat
ōis supple iusti: a malo. De hu-
iūmodi etiam domibus dixit
Christi Jo. xiiii. In domo pa-
triis metāstiones multe sunt.
Ac si dicerat. Quāvis i celo sit
vñicum principale et essentiale
obiectū bīstudinis variis: est
modus ip̄z participandi p̄ va-
rietas meritoꝫ. Ad p̄positū
ergo patrū domoz celestis no-
ta historiā de mirabili palatio
qđ edificauerat in celo beatissimus
Thomas apl̄s regi Egypti in
distribuendo pauperibus thea-
sauros quos sibi reliquerat.

Anagogice p̄ pdicras duas
obstetrics i pepercēs par-
vulus Hebreorū: intelligunt iu-
stitia et misericordia faciunt hoīes in
celo viuere: taliter q̄numq̄ gu-
stabilit̄ mortis spirituāl aut e-
ternalē. Misericordia nēpc fea-
cit ibi viuere parvulos in flu-
mine prolectos. i. sacro fonte
baptismatio regeneratos: in q̄
quidē baptismare occulē ope-
ratur meritum passionis Christi:
i. atq̄ solo tali medio huius-
modi parvū ibidem perueni-
unt: secus de adultis in q̄bus

c iiiij cum

Exodi secundo,

cum merito Christi (quod sola misericordia comunicat) cuius cuncte communicari ipsum contingit) requirit alia obstertrix que iustitia dicit. I. meriti persona: quod sicut qui fecit te sine te / non iustificabit te sine te: ita neque saluabit te sine te. Ipse ergo sunt due obstertrices habentes maximam potentiam in celo et que facit ibi cunctos beatos vivere etiam angelos. Necesse est tamen quo ad homines eos prius obstertricari. I. de veterotestam ecclesie militantis suscipit per sacra metra et salutem necessaria per applicationem. Deinde intra veterrum ecclesie triumphantis post mortem instar Moysi abcedi et reponi. Quid autem pharaon debet et subiecta tales necessariam sustinuit per diabolus qui est rex super omnes filios superbie libenter si posset facere ipsos beatos mori spiritualiter per culpam ut illos secum traheret in gehennam. Ad hoc tamen nullo modo dat operam scilicet hoc esse impossibile.

Exodi. ii. prima clausula

Sicut dicitur. Sicut est post hunc vir de domo. Lexit et accipit uxore stirpis sue: et cœcepit et parcepit filium. Exaudiens eum elegante abscedit tribus mensibus. Ceteri iam celare non posserunt: simpliciter scilicet regis pharaonis. Refert ergo dictus Moses ipso post oīa predicta et regalis suscitum est vir hebreus de domo. Et tribu Lexit nomine Abram vel Anras secundum Petrum Comest. vel secundum Josephum Amaram alias (inquit) Anram. Hic igit vir acceptus uxoris stirpis sue dicta Jacobeth: secundum eundem Petrum. Hic igit nobiliter accedere ad uxorem suam post editum pharaonis: malevis casu re liberis et in necesse prece re. Lui deus per somnum assit (verum) et

git

Clausula prima. Fo. xxi.

aut Josephus dicitur ne timeret dubitorum assignabatur complicitus puerus cognoscere: quod puer quem scilicet scribam. I. de scripo timebat Egypti nascitur eius. Et autem scripus iuncus est ex ea: etiam de sacerdotio marini sine nodo. Unde dicit Baron ei significalt. Tandem nodum querere in scripo (vel in circopis sine f.) est opera perdere. Scilicet autem est vasculum rotundum ad modum scilicet factum. Est autem scilicet parvum vasculum in quod catus. Uel (vt dicit) Josephus. Et videtur eius elegans: i. habentem pulchrum colorum debitam magnitudinem per taliter atque aptam membrorum dispositionem. Et dicit elegans: ab aliis eligi secundum de pal. Inter plures tales sunt elegantes: tamen valentes et nobiles: egestates et pulchri. Abscedit tribus mensibus. Aliisque enim sunt mulieres quarti impregnatio non multum appareat nec similiter partur eam per clamores maximae quoniam volvit factum suum celare: scilicet fuit in proposito. Et ideo potuit haec multer suu serua re spatio triu mensibus sic quod esset alius in matre Egypti: in conceptu. Vel etiam dicit Josephus: specialis gratia fuit a domino facta muri Moysi: et pararet quasi sine dolore. Non est tamen intelligendum quod tunc fuerit immunitus a longe: et considerante carentem omni dolore: ne videantur derogare privilegio genitricis dei Mariae. Insurgit quid dicunt dominii? Eue in persona omnium mulierum copientium per viam naturam. Secundum. In doloris partes filios. At tamen in huiusmodi parte naturali aliquae mulieres sentiuntur vchemetes dolores: atque minores per variorum corporis et dispostiorum corporalium. Secundum: Ceteri iam celare non posset: cuius causa postea in solutione

atque

Exodi secundo.

atque illius consuetudine. Pro-
bable ramen est qd p genero-
sis personis erat ibi aliqua in-
sula vel aliqua similia loca se-
cretiora ut non viderent ab al-
liis cum balneari volebat. In-
super fuit vnu speciale de pre-
dicta filia Pharaonis habebat
enim in suo comitatu puellas
que obserabant ne quis sup-
uentret dum illa balneabat se.
Et ideo dicit in tercio qd cum
balnearet se pueras eius gra-
diebant p crepidinē alteri. i. p
littus fluui. Lūqz predicta filia
Pharaonis vidisset fistellā
in papyrione. i. in loco vbi cre-
scet papyrus. Et aut papyrus
idē qd locū in quo crescit tun-
cus magnus et planus: qui etiā
dicit papyrus: z sic virtus si-
gnificat: tunc et locū in quo
crescit huiusmodi tunicus. Sed
contra hoc videat instare qd di-
ctum est pīr: scilicet qd mater
parvula posuit ei. in carcere
ergo nō in papyro. Dicēdū
qd idem locus erat vteros: sed
duobus nominibus appellari:
eo qd crescebant ibi tam cari-
ces qd tunici magni. Lūqz ini-
stitter filia Pharaonis vna et fa-
miliabus suis: vt ad se adduc-
ret predictā fistellā: que ad lit-
tus fluui stabat: ea ad se ad-
ducta et aperta atqz infantulo
in ea immito et vaginante. i. pro-
rante foete pre fame aut frigo-
re illi cōpatiens ait: De infan-
tibz Hebreorum est hic: a quibz
supple multa bona percep-
pimus: et quibus properemis-
tra et afflictionem (in qua nū
sunt) compati debemus. Qua-
liter autem ipsa hoc cognoue-
rit dicetur in deductione que-

storum: Lui soror pueris non
tamen statim locuta est. Tis
inquit: vt vocem tibi mulie-
rem Hebreā que nutritre pos-
sit in infantulū. Lui cum dixi-
seri vade: perrexit pueras et sta-
tim vocatas matrem pueritā
quā alienam: que et mater et
iudicem puerelle erat. Que cum
statim venisset: quia forte do-
mus eius non nisi modicū dī-
stabat a loco vbi hoc fiebant et
vbera parvula ostendisset: mo-
cepit ad ea declinare os et cas-
pūl et ipsa fugere. Quod cer-
nens dicta filia Pharaonis lat-
it ad eam: Accipe inquit puerū
istū: nutritum cum mihi. Ecce as-
adoptio filii. Et dabo tibi mer-
cedētū. Magnū fuit et nouissi-
mū et mater pio nutritione p̄p̄ij
filii accepit incedēdū. Quo
nutrito mater illū reddidit filie
Pharaonis que adoptavit
eum in filiū. i. priorē adoptio-
nem ratificauit et confirmauit.
Vocauitqz nomine eius Moys-
es: eo qd esset de aquis sum-
ptu. Egyptiisque Moyses que-
quāisi vel illo secundū alios
salutū vel sumptū dicunt. Alii
autem dicunt: qd Moyses et
aquaū interpretatur: quod redit
in ident. Et sic patet de
tertu.

Circa autē hanc clausulam
moventur aliquā dubia.
Cōprimum igitur dubium mo-
uetur iuxta illud p̄imum ver-
bum presentis clausule: vbi di-
citur: Egressus est post hec ho-
mo de domo Leui. Queritur
ergo: quando hoc facram et?
Ad hoc dicit: de p̄ol. qd post
vitium regis Pharaonis es-
dictum: quo p̄cepit omnes
parvulos

Clausula prima. Fo. xxij.

parvulos masculos Hebreos. Josephus) In somnis apparen-
t in fluminum profici et demergi: ei asscurauit ipz qd filiū debes-
tō debet et intelligi de egressu: et generare: et qd nō perdereſt
si ipsius parris Moysi ad esse: quinm̄ p̄ cū. Hebrei libera-
sue de egressu ei: dē vtero ma-
re: et tūc egressus est ad ges-
tulorum ex Israeli fuisse con-
sumpta/p̄missa Moyses popu-
lum Israeli liberasset: marime
carnalem et generādū. Ac-
quia non patet vīa per quā di-
cepit ergo eam nō nouiter: sed
etius pater. Moysi fuisse plus: quasi prius dimissam: propter
qd ali infants a morte in ha-
causam prius dictam. Ut pos-
fanta sua liberatus. Itē talis: set brevē dicit: qd cū dicit: post
egressus nō potest intelligi: de: hec nō debet intelligi: post edī-
egressu ad matrimonium con-
trahendum: quia soror Moysi
morleone puerorū in flumine
vt patet ex tercio presentis ca-
pituli iam crat adulta: qd pa-
dem regis de ipsozini puerorū
tēt ex eo qd mater eis mitit cā. rū. suffocatione et interfectio
ad explozādū quid fieret de ne in partu: ita vt sit fensus: Es-
fratre suo Moyses in fluvio pa-
gressus est: post hec scilicet qd
iecto. P̄terere crudeliter vide-
facta sunt ī prima persecutio-
retur: cum nō possit generare: ne cum scilicet Pharaō p̄ce-
filios: nō ad noctem: tunc cō-
pit obsecricibz: interficere ma-
trahere. Primo ergo viriste qd
sculōs hebreorum mulierum:
dictū est: Abram vel Amram ut: Utr. ad contrahendū: ante sci-
dictum est: prius contraperat: licet edictum de puerorū sub-
cum Jacobē: vel secundū meritum. Unde vit iste dictus
aliā literā: Iacobethi am-
Amram filius Laath: genitū
ta sua: id est sorore patris: que
Barō ante hīdī edictū cum
vulgo aūcūna dicitur: vt dī
p̄cesserit Moysen frātrē sūlt
etur in sequentibus. c. vi. Et tridū annis. Unde in sequentibz
ex ea ante edictū: Pharaonis: ca. vii. dī. Erat Moyses. lxx.
is genuerat filia noīe Maria: anno uīet Aaron. lxxxiii. qua-
z filium: nomine Barō. Audi-
do: p̄mīo locū: sunt ad pha-
raonem: et dimittet p̄populū
propositū: ulterius nō accede-
bit: sacrificari sibi in deserto.
Hic autē Amram: lōge ante ge-
rere liberi: et generare aliquā
nuerat Mariā sorore eori: qd
ad mortem. Nihilominus hic
pater: quia iā erat p̄fecte etas
erat orationi int̄ erga deū: quād o Moyses fuit expōitus
et scilicet vellit respicere po-
sup aquas: vt dictum est. Per
pulum suū tam crudeliter affi-
anticipationē autē et p̄postea-
cū. Et tūc dominus (secundū)
rationem: huius: potuit esse
et ipse

Exodí secundo,

vitipse Moyes simul poneret tota populi hebrei: opere-
sione: priusq; introduceret sua originem i liberationem. Hec de pal. pro maior parte.

Secundum dubium: utrum iste vir dicitur Anrah pater Moysei peccauerit contra hedo cum amita sua, i. sorore patris sui? Videlut qd sic: quia hoc est lege diuina prohibitus: ut patet Leuit. viii. Dicendumq; cum esset sanctus i iustus homo non peccavit in talis contracitu: quia affectu maritali. I. seu coniugaliter non carnali contraxit cu sua amita. Et ad obiectionem di- cendum: qd lex illa nondum erat a deo data. Sed adhuc durabat in parte lex naturalis per maria: in qua in principio licetum erat fratri ducere foedorem in uxori. ppter paucitatem hominum.

Certum dubium est de Jacobeth uxore Anram: quoniam potest stare qd fuerit filia Leuis nupilominus qd pepererit Moysem. Certum est em qd Leui cum patre suo Jacob et ceteris fratribus suis descendenter in Egiptum. Ex hic autem vsque ad narratitudinem Moysei multi anni cucurserunt. Et dato qd dicta Jacobeth tanto tempore vivere potuisse: et multe aetate: ante eam plus viveerunt: nisi luminis non fuisse: tunc capar nouae generationis: maxime cu dicatus de Sara nonagenaria: qd desierant ei fieri muliebria. Gen. xxiij. Et ad min: nt decauit de Lyra ipsa Jacobeth vel Jacobeth si tunc vivebat: erat centu triginta annorum. Et que patet qd transierat uice paulie bita. i. tempus aptum ad concepcionem. Ad hoc dicunt alii qd causa conceptio Moyse non est facta naturaliter: sed miraculo se: deo: specialiter ibi concurrete. Sed huc responso reprobatur: quia ante tres annos eadem Jacobeth conceperat Aaron etiam naturaliter: similiter prius was ergo similis i ipsum Moysem. Et idcirco alii dicunt qd predicta uxor Anram non fuit exactum numero cum illa qd fuit filia Leui sed tantis in specie et nomine. Vel qd intelligendum est qd non fuit immediata filia eiusdem Leui: sed tantis media: ta: scilicet de tribu eius et stirpe: vt dicit textus: sicut Elizabet: mater Joannis Baptiste. dicit de filiis: Baron: Luc. i. de qua tam ecerti est qd Maria eam non genuit. Potest ergo predicta Jacobeth: vt Jacobeth secundum alios: non fuit immediata et naturalis filia Leui: sed mediata tantum.

Cuartum dubium ostetur propter illud verbum: Cumq; te dare non posset: scilicet Jacobeth filius suu Moysem. Queritur ergo quare non poterat cum eam post dictos tres menses partim: sicut ante: Responso dicit qd semper in fine triu milium ministri Pharaonis i de eis pscroptio ordinatione: visitabat singulas domos hebreorum: vt plurimaret si clade distine ibi abs conditus et repositus esset alius parvulus maleficus hebreus. Et casu quo alius ibi talis reputatus: dicti ministri eius capiebatur: et trucidabatur: aut in flumine pesciebatur: ut submergeretur. Et dicit Joseph: dicti ministri multicrem

Clausula prima. Fo. xxiij.

muliere **Hebreos**: quā prius viderat p̄gnantē volēbat tertio mēsc ab ea scire qd factū fuisse de fecu suo: si nō fuisset: t̄ qd de eo fecisset necne. Nam ergo Moysi picūdes t̄ timē trucidationē vel submersione filij sui si viu⁹ repertis apud eā: necnō t̄ p̄petui periculi lidi immixtere. scilicet mortem: ma- luit iūm dño inter vndas comittere. qd torto cruenter exspectare. Nec obstat qd Aaron ante tres annos fuerit immunita a dicta submersione: qd nōdū fuerat factū predictū edictū: t̄ ideo non mūrū si equaliter mortis periculum.

Quintū dubiū: vtrum mater paruuli Moysi peccauit expo- nēdo ipz inter vndas fluijū: yi def & sic: qd y patet ex dictis Josephi optimi et veridici hi- storiographi pater eius habue- rat speciale reuelationē qd de- beret viuere t̄ filios Israe de manu pharaonis liberare. Er- go tāc̄ firmiter cōfīdēs de dei p̄missione qd impossibile erat nō implēt: debuit ipse t̄ simili mater tota sacer deo cōmit- tere: t̄ nō periculo submersiois exponere. Dicēdū qd diuine p̄missiones nō absoluunt hominē ab eo qd est facere qd in se est. Quintimo: stante diuina p̄mis- sione nō facere qd in se est estērare deū. preuidebat qd pa- recte p̄uuli qd volēdo parcere eidē exposuissent se t̄ ipm ob- ruēti periculomortis. Rationa- bilitē ergo ipm intra hīscellē- scirpea expouerūt aq̄s: ea cō- mittētes diuine p̄uidētē: quē vltierius per viā humānā nō po- terūt cōferuare: forsan opinan- tes qd p̄ talē modū decreuerūt diuina p̄uidētē ipm cōferua- re a mortis periculo. Quādā- modū ergo Abrahā licite p̄u- dicātis vrois sue cōmīst̄ deo: quā etiā nō cōludisit cī p̄ pro- pri periculō: vt patet **Exodus** xij. item eiusdem. xx. ita etiam in proposito dicendum est.

Sextū dubiū: Unde mota fuit filia pharaonis ad cōpa- tiendum paruulo Moysis? Re- spōdet Petrus de pal. qd tāta erat puer elegātia qd quēlibet eū intuentē etiā inimici incli- naret ad ipsum diligēdū. Hāc cī gratia illi contulerat dñs: vel dic qd a dño factū est istud: et in mirabile in oclis nostris: qd scilicet filia illius tzayannū qd querebat mortē omnium Hebreorum: hinc paruulū Hebreū dñusq̄ ei p̄uerat tam- itime diligēt̄: atq̄ afficeret intantum qd illūtā conserua- re studuit.

Szeptimū dubiū: Qūo dicta filia pharaonis cognovit Ita- rim de Moysi qd ipm Hebreus eset: Dicendū qd illud cognovit tripliū indicio. primū fuit ipsius elegātia. paruuli enim Hebreū erat cōtēr tūc ele- gātioris forme: paruulis Egyp- tiōi. Hoc autē operabatur authōr nature et inēza boni- tate sua qd diuidit dona natu- re vnicūs: put vult. Secundū: indicio fuit: cōiectura pbabi- lis: caparōens. Ista emī noue- rat patrē suū statuissē oēs mas- sculos hebreos: deberet demer- gi. Simile autē statutū nullū fa- ctū fuerat de paruulis gentis sue: ideo ex hoc magis opīla- ta est hūc esse Hebreū: qd Egyp- triū.

Exodi secundo,

ptium. Tertium indicium fuit rei ministrari: Nam in circuncisione euidentia. Nam cu ad ea de suis nomina imponebatur pueris uiuo delatus fuisset: atque vagi sicut et modo i baptismino: sicut ente. I. plorante vidisset arbus trata est ipsum clutre. Proprius. Luc. i. ubi legitur q venit dies octauus ut circuncideret puerum. q fecit piures nutrices Egypti vocari vnde post aliua: sed non obstat ebur magna: mā millas tū earū guttare noluit: sed eis auertens facie suā cōtraherat. Cōsiḡ soror ei⁹ q ignorabat esse talis de consensu dicitur filie vocasset matrem suā (q credebat esse aliena mulieriter Hebrewa) ca aduētata: et puerū māmillam offerente: mox cucurrit ad eā: vt inde lac fugeret. Non mirū ergo si talib⁹ indutus ostensus cōclūstis filia pharaonis hunc esse de filiis Hebreworum.

Octauum dubium. Quomodo dicta filia pharaonis in adoptādo et vitā conservando Moysi: non timuit furorē patris: qui prohibuerat sub pena mortis: ne quis saluaret vitam parvuloum Hebreworum? Ad hoc potest dici: q̄ eū esset filia illius: qui cōdiderat talem legē: cōfīmabat apud se: q̄ huic modi lex non debet currere cōtra eā: et q̄ bene seiret pacare patrē cōtra seūrum. Unde etia post triennū dicto Moysē ab lactato: et sibi a nutrice restituto: prefentauit cum patri rānḡ aliquid insigne: vt dicet postea: qui placuit eidem patri prima frōte: propter elegantiam formę illius.

Thōnū dubium: ppter illib⁹ verbū: Et vocavit: supple filia Pharaonis nōmē eius: Moyses. Sed nūc pūus a paren- tibus fuerat circuncisus: et noz-

qui

Clausula prima.

fo. xxiiij.

q̄ omnes circuncisi erāt. Si ergo filios filiarum suarū. Tū quis oēs: etiā Moyses circuncisus erat: qd erat pbandū. Nec valet si dicat q̄ Moyses esset binomius: ita q̄ aliud et aliud non nomiū: ita q̄ aliud sibi impostū in circuncisione: et alia pharaonis: quia nūc legit q̄ alio noīc pater. Et Moyses fuerit appellari: sive a deo: sive ab hoib⁹. **D**ecimū dubium. Supposita prophetia priua recitata ex Josepho: si tamen propheetia dici debet: seu verius oraculum illius Egypti: q̄ scriba erat facrorū: et idolorū de nativitate cuiusdam qui inter Israelitas eo multa gratia: et excellenter nasci debebat illo tempore: qui humiliaret Egypti principatum: augeret autē Israelitās: ratione laboris visarum. Clericū nūle est ergo q̄ Moyses debito tempore fuerat filiērē a parentibus circuncisus. De noīc autē tunc sibi impostōlū incertum habem⁹. Posset dici: q̄ in presagium futuri mysterii vocatus tūc fuerit Moyses: sicut et postea a filia regis Egypti: q̄ Memphis dicitur est retento communī nomine regum terre Iulii: qui omnes a pharaone dicebant pharaonis: sicut et postea ad liquando dicitur est. Unde ad confirmationem huius: facit q̄ no legit deinceps dicit Moyses: sūisse circuncisus: sicut legit de illis q̄ nart sunt postea i de seruo. De his enī legit: q̄ postea experientia inde circuncis sunt in Salgalis sub Iose. Iose. v. Dicit etia in code caplo: q̄ oēs q̄ egressi sunt de Egypto: generis masculini: vniuersi belatores viri: moriū sunt in de seruo glōgiſſimos: sic circuita-

valde

Exodi secundo,

valde fortissimis mirabiliter ergo de fluminis gratia cōdonatū: quem nū quidem decrēci filium eis: tuis imperi successorem. Hec dices: posuit in manus patris infans. Ille vero sumes eum: et ad pectus suū applicans per amorem pro filie gratia: ei imposuit diadema. Moyses vero cōoluens illud protegit in terrā quasi per infantiam: calcauitq; suis pedibus. Quod regi videbatur terre augurium. Contemplatus autem ille scriba sacerdoti eius nauitatem predixerat ita futuram ad humilationē principatus Egyptiū impetum fecit ut eum occideret: hic est terrible clāmās ait: hic est ille puer rex: quē nobis occidētū deus ostēdit: vt de cetero timore caeamus. Testimonijs om̄ ostenditur: q; tuū ius iuris est pūcipatum. Isto igitur per ep̄to Egyptiū quidem timor tolleatur ipsius: Hebrewis autem spes coniuncta (quam propter eum habere creduntur) auferetur. Que dū dixi: si vir peccaluit eum ab ipso eripere Lernurū: eū enī regnū esset ad eis necem: deo huiusmodi prouidentia salutis Moysice facie te. Alebatur itaq; multa sollicitudine: et Hebrewis quidem in ea spes erat optima. Circa cūcavero suspitione eis crenētū generabat Egyptiā. Et cū nullus esset certus: vt vel si occideret: aut rex in fāntem: et cognarum propter adoptionem: aut aliorum quilibet quid ampliā Egyptiā utilitati p̄dcesseret: q; nō metueret de p̄ficiētiā futuri obstinebat oēs ab eis necēt. Nam

ce. hec Josephus. Ex predictis ergo videtur q; Moyses fuerit in infantili estate dorans et praeuentus rationis vte: tū refugiendo vbera mulierum Egypti: tum auferendo diaēdema regium: de capite pharaonis. De hoc autem diaēdematica slue corona: dicitur ī histōria scholastica q; ī ea erat imago Hamonis fabrefacta. Hanc igitur puer proiecit in terrā ac fregit. Sacerdos autem Heliopoleos a latere regis surgens exclamauit proferens predicta verba que ponit Joseph⁹: et dices: hic est puer quem nobis occidēdū deus monstrauit: vt de cetero timore careamus. Et evolut irruere in eum: sed auxilio regis liberatus est: et persuasionē cuiusdam sapientiā qui per ignoratiā hoc facrū esse a puero aſseruit. In cuius rei argumentū cum primas allatas puero obtrulisset: puer eas oris suo apposuit: et lingue sue summittatē igne corrupti. Unde et Hebrewi cum impeditiōnis lingue fuisse autumant. Hec Petrus Coine ſoz: in historia scholastica.

Duodecimum dubium. Quāto rēpōzō duravit secunda persecutio paruulorū Hebreworū: qua durante statim post nativitatem proficiebantur in flumen submergendi. Aliqui ad hoc dicunt: et duravit quoisq; Moyses et Aaron de mandato domini steterunt coram pharaone dicentes: Hec dicit dñs. Dimitte populum meū: vt sacrificet mihi in desertō: vt legitur sequenti capitulo. v. Sed hoc non potest stare in veritate.

Clausula prima.

fo. xxv.

Nisi tunc Aaron erat anno: rū. lxxiiij. Moyses vero. lxx. vt dicitur in sequentib; vii. cap. Nam vt legit̄ Act. vii. Moyses primo māteras in Egypto annis. xl. Postmodum rānq; vagus habitauerat i terra Madian: et in domo Jetro annis rotidem que in toto faciunt octoginta annos. Quib⁹ expletis: dominus illi apparebat in specie flammæ in medio rubi: et renisit eū in Egyptū: p̄ liberationē populi iū Israelitici. Et tunc primo stetit corā Pharaone. Dicere autem i q; omnes paruuli Hebrewi qui nati sunt in Egypto: pendente rōto illo rēpōzō octoginta annorum: fuerint in fluminis p̄oieti et submersi: est contra illū Numeri primo: vbi legitur i q; de mandato domini: anno secundo eḡyptiōis filiorū Israēl de Egypto facta est computatio numeri corundem: et inuenta sunt sextēs tria milia quingenti: quinquaginta virorum fortium et eductissim gladium: s. xx. annis: et supra. Erant ergo ibi inter eos multū iuuenes masculini serui: qui nondum attigerant vīgesimum annum. Hoc autem non potuisse stare: si omnes paruuli Hebreworū suffissent prius i Egypto: protecti in flumen. Et ideo verisimile esti q; precepit de submersione eorum qd̄ emanauit ab illo Pharaonē: qui ignozabat Joseph: eo morito cessauit. Pro quo non tam dicendum conformiter ad Eusebiū Lætarientem: q; iste Pharaonē dictus est Pharaonē Ammenophi. Primo quidem pro etate ph̄bis: sub q; anno regni sui. xxvij.

parvulus

Exodi secundo,

parvulus est capax remisit scit sufficiēter discernere inter bonum et malum. Unde ad ultimū ab adolescentia dicitur quādo scilicet pānū potest max sculus gignere. Et durat ista etas a quindecim annis usq; ad vigintio. Et sic non capitūr in proposito. Alio modo capitūr large scilicet pīlo qui potest communē cibos capere folius iucēdere et se quodammodo ab apertis et manifestis nōcumentis custo dīre: videlicet ab aquis ignib; souēis et huiusmodi. Et sic capitūr in proposito. Alias si i dicta erat triūm annū fūset adultus primo modo: iam fūset inexcubilis quando proiecīt coronam Pharaonis in terram et eam conculeauit. Item si in dicta erat fūset adultus primo modo id ei ratione compōs: in quaquam posuit in eo suū prūnas ar dentes ut seiretur si ex delib eratiōe a pōposito predictam coronam (supradē de capite regis) conculeasset in terram. Et sic pater de prima parte.

¶ Moraliter et pōno. Voyes iuxta flumen positus signif cat quālibet hominem iuxta flumen huius seculi positum. Filius autē regis Pharaonis designat gratiā dei que quālibet hominem ad vitā eternā p̄debetinatur de fluvio huius seculi liberari aq; in filii ad optat: ut qui pānū fuit filius ī deinceps efficiatur filius gratiā diuina tūc tradit hūc parvulum mulieri Hebrewe quādo tradit eum matrē ecclēsī: ut

quē gratia diuina regenerat ecclesia nutrit: scilicet sacra mentorum applicatione et pābulo diuini verbū de quo dicitur Deuterio. viii. Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei: sive de ore predictoris lo quāntis quasi in persona dei. Iurta illud Mat. x. Non elitis qui loquimini sed spiritū rē.

¶ Moraliter et secundo iste vir dictus Amrāl egredius de domo Leut designat quemlibet virum iustum qui egreditur de domo et familia sanctorum qui leuite sunt dicti s; a Leui qui interpretatur additus vel appōlitus sive assumptus. Et iusti quidem post hanc vitam addētur sive apponetur ad numerum beatōrum atque assūmentum ad ordinēs angelorum secundum iustum optiōnem. Iste autē vir in presenti debet accipere pōnēbonam et honestam id est bonam conscientiam que parati elegāti filium id est opus bonum et sanctum. Hunc tamē debet abcondere et pēserim quando timet ne tentetur de vana gloria ex manifestatione illius secundum predicūtūr Matthēi sexto. Tē faciente eleemosynām neciat sinistra rugi quid faciat dexterā tua: ut sit eleemosyna tua in abcondito et pater tuus qui videt in abcondito redact tibi. Idem etiam ibi dicitur de oratione. Posunt ras men quandoq; licet fieri bona opera in aperio: tūnū ut alii edificentur inde sumant exemplū et occasiōnem sumis

littera

Clausula prima. Fo. xxvi.

littera agendā: dicente Christo gantis forme: hoc tamē ex Matthēi quinto: Sic luceat! speciali dei dono esti qd yr ha lu veltra coram hominib; ut betur Jacobi primo. Omnes da vidēcant opera vestra bona: et tum optimum et omne donum glorificent patrem rē. Tum qd perfectum defusum est: desce incūbit ex officio ut aperte dēns a patre lūmūnum. Debet fiant: sicut patet de predica autē huiusmodi parvulus ab totibus: item de ecclēsī mis sconciā tribus mensibus id est multis in cantando diuina et fieri cum fide sancte trinitatis. huiusmodi. Presertim autem Quia sine fide hīmōi trinitatis perfecti et qui non facile tenim possunt esse deo ut tantur de vanā gloria possunt dicitur. Heb. xi. Vñ Athanasiacere sua bona opera palam et suis postib; i symbolo fidei de publice propter causam predictam. In curia rei signum dia tandem concludit dicens: Hec est fides catholica: quam nulli candelam accusam. Beate Se quisq; fideliter firmiterq; crederit saluus esse nō poterit. Hoc etiam insinuat in presenti dicit q; mater Moysi post tempus triū mensium infantulū est facere opus bonum ei charitate que lenti dācelare filium suum: sumptis fascellam scripēam et ponens in tuis parvulij expōsum eum in carecto rīpe fluminis. Qs autē filia pharaonis dicta Leumuth ipsū inuentum adoptauit in filium: designat q; tandem electos dei ad se et signanter qui in presenti non quicuerunt gloriam propriam sed dei: et ideo oculē opati sunt bona sua. Quo facto preferabat eos ecclesia triumphans alium electos dei ad se et signanter qui in presenti non quicuerunt gloriam propriam sed dei: et ideo oculē opati sunt bona sua. Interim tamen opus est ut suscitat vbera matris que cum genuit. i. ecclēse militat p applicatiōe et usum sacrō ecclēsī. Moraliter et quarto i filia Pharaonis est aia peccatrix: dulicis tue vīor illius est se q; descendit per humilitatē ad sualitas que quando bene regitur a recta ratione concipit fluru temporalium delectationum eas contemnat nec dū in sp̄lis

Exodi secundo,

in ipsa amorem ponat. Hoc nute crit si incedat per crepum dinem fluui. i. si diligenter at renderet q̄ dubius est finis et exitus vite presentis. Per hoc autem q̄ Moyses respuit manus Egypciarum mulierum qui tamē ybere sue genitricis statim agnouit. Denotatur q̄ opus bonū debet educari in aeterno ybere. I. lactari fomento diuine gratie: et non palpari adulatioine. Unde Salomon Proverbiorum. i. aliquid utrumque dicens: filii si te lactauerit peccatores ne a quietcas sis. Uel per manas intelligatur temporalia: et delecte mundanci quas conteneret debet Moyses. i. vir claustral; qui de aquis mundi est assumptus. hic ergo Moyses debet contemnere non solum predicta. Verum etiam Egyptiorum diuitias. i. bona temporalia iniuste acquistata: sive consistant in possessionib; terrenis: sive in mobilibus: cuiusmodi sunt illa que per symnam yluram: aut rapinam: sive furium: sive acquisita. Et hoc quando illis constat: q̄ taliter sunt iniuste acquistata. Nisi forsitan in casu quo ignoraretur cui restitutio esset facienda: q̄ in tali casu possent predicta suscipi. Sicut ergo turrit ac columba cadaveribus non pacatur: ita nec licet viris religiosis suscipere iniuste acquilata modis predictis: nisi in predicto casu.

Moraliter et quinto: p̄ hoc q̄ filia pharaonis: que pagana et gentilis erat: subuenit Moysi quem tamē mater Dea

brea expofuerit per seculo mortis inter yndas: ipsumq; educat: fecit: denotatur q̄ pagani et infideles sunt q̄nq; procliviores ad opera pietatis alijs exhibenda. Et hi qui se Christianos gloriantur. Habentes quidem nomen sine re. Hoc etiam innuitur per hoc q̄ temporis famis: que erat in terra Israel: dum viueret helyas: ad nullam mulierem terre illius missus est dictus helyas: sed tamen ad mulierem viduam: habitante in ciuitate Sarepta: que erat in terra Sydonie: que hababatur a paganiis. Unde ypsilonim est: q̄ dicta vidua esset pagana et gentilis. Insuper inter Christicolas: laici et simplices ignorantes literas sunt communiter procliviores et prioritiores ad exhibenda pauperibus: et egenis huiusmodi pietatis opera: q̄ clerici et doctri. Propter quod dicit Augustinus: simplices et indocti rapiunt celos: ibi plerique docti et literati demerguntur in infernum.

¶ Moraliter et sexto: inuite mulieres inuptae: aut moniales: inuitantur hanc mulierem matrem Moysi latram in parte: i. hoc scilicet q̄ sicut illa metu mortis sibi imminentis: calu quo apud eam inuictus fuisset ipse Moyses: exposuit eum fluui: ita q̄ predicte atq; similes: volentes alios latere: q̄ cōceperunt et pegerunt inatos parvulos secreto proicitunt in lacam: aut fluuium: etiā forsitan absq; baptismo. Water Moysi prouidit sibi de fiscella byzantiumata: vt non posset parvus submergi. Nec ipsum protulit intra

in quaesitum vocatione fuerint politi: laudantes dominū: qui prouidit illis de tam optimo patre aut matre.

¶ Allegorice et primo: filia regis pharaonis designat ecclesiam militantem: que est filia valde dilecta regis regum Iesu Christi: que etiam in Laticis sponsa illius appellatur. Hec igitur filia olim tempore gentilitatis erat tota solidata: sed ex quo dei filius incarnatus est: descendit per humilitatem: vt laudes in flumine. i. in merito passionis Christi: sive in sacramenta baptismi. Descendit ergo et lauit: et venit ydvens: tenendo recta fidem. Quid autem dicta filia pharaonis vidit parvulus virginem in fiscella: repositum ad littus fluui: de quo dixit mulieri hebreæ: Accipe puerum istum: et nutri cum mihi: et ego dabo tibi mercede tuā: potest recte referri ad ceteros parvulos fidelium: quos ipsa ecclésia dum baptizatur adoptat in filios: depurans eis non vnicani nutrīcē: sed tres: per quas intelligitur ille personae que tenent ipsos parvulos super sacros fontes: quibus imponit minister baptismi: vt huiusmodi parvulos tempore et loco spiritualiter educant: scilicet in preceptis et lege domini: docentes eos orationem dominicā: symbolum fidei: et similia: que cuncti fideles scire tenentur postquam ad debitam peruerterunt etatem. ¶ Taliibus autem educatoribus dabatur merces in celo.

¶ Forsitan hec expositione non placet Lutheranus et modernus

dijj hereticus

Exodi secundo,

hereticis qui non erubescunt
afficeret opem expediret dif-
ferre baptismum parvolorum
quosq; ad annos discretios
peruererint: ut nouerint quid
fusciunt: et ad quid se obli-
gant. Sed iste modus dicendi
est valde periculosis: et dero-
gans salutem ipsorum parvolo-
rum. Non potest contingere eos
subito aut improuise mori: et
tunc propter originale pecca-
tum priuari perpetuo gloria
celesti qui alias fuissent salua-
ti: si statim post nativitatem
fuissent baptizati dicere Chri-
sto. Marci vltimo: Qui credi-
dissent: sive actualiter quo ad
adultos: sive habitualiter quo
ad parvulos: et baptizatus fue-
rit: saluus erit. Item ut dicit
beatus Thomas quarto sent.
distinc. iiiij. qustio. iij. artic. i.
Baptismus succedit circumci-
sioni. Sic est autem q; huius
modi circuncisso dabatur par-
vulus: scilicet octavo die post
nativitatem. Igitur baptismus
debet dari parvulus. Item ibi-
dem allegat sententiam beati
Dionysii ultimo capitulo ec-
clesiastice hierarchie / dicen-
tis: Diu nostri duces id est as-
postoli probauerunt infantes
ad baptismum recipere. Bene
ergo in figura huius dictum
est: q; filia pharaonis immit
infantum Moysem in fiscella
vagiste ad ripam fluminis: que
inde eductum adoptauit in filium.
¶ Allegorice et secundo / et
conformiter ad magistrum Nic-
olaum de Lyra: per virum q;
egressus est de domo Leui / in-
telligitur spiritu sanctus: qui
recte potest dicit viri vir enim a
virtute dicitur. Et de virtute spi-
ritus sancti dicitur Sapien. viij.
q; omniu; est artifex omniu; ha-
bens scientiam. Iste igitur vir
egressus de secreto maiestatis
suum quidem locum muta-
do: qui penitus est immobilis:
sed aliquid noster operando
acepit ipozem. i. virginem Ma-
riam quam sibi desponsauit p-
fidem: que concepit et percepit
filium scilicet Jesum Christum
authorem euangelij: qui bene
significatur per Moysem qui
sunt lator veteris testamenti. Et
sicut mater Moyse abscondit
eum natum tribus mensibus
timens crudelitatem et perse-
cutionem pharaonis: ita et vir-
go Maria ad vocem angelis na-
tis in fante Christo fugit in Egy-
ptum et ibi latuit: ppter persecu-
tionem herodis querentis puerum
ad perendum eum. Mat. iiij.
¶ Allegorice et tertio / iste par-
vulus insans Moysem populu-
lum designat fidemque filia regis: i. mater ecclesia adoptat
in filium in sacramento bap-
tismi: ut dictum est. Postmodum
autem eundem filium predictam
filiam pharaonis tradit matri
sue: i. ecclesie parochiali: sive
curato illius nutriendum: scilicet
laetate doctrine mercede et
eterne glorie illi promittens:
ita et videatur illi dicere cum
filia pharaonis: Accipe pue-
rum illum: et nuri cum iuncti et
bonam mercedem tibi polle-
ceor. Ita autem verba recte po-
test dicere episcopus: quando
dat alicui clericu; sive presby-
tero ecclesiam parochiale.
¶ Allegorice et quarto: Moy-
ses multipliciter Christum pre-
figurauit:

Clausula prima. Fo. xxviii.

figurauit: et primo i ei⁹ nativi-
tate. Nam scut de Moyse pre-
dicti scriba de gente Egyptio-
rum q; deberet humiliare princi-
patus illorum: et augere gen⁹
Israelitarum: ita et Christus
in suo aduentu destruxit cultū
idolorum: et auxit cultum diuinum.
Diminuit gentiles: et au-
xit fideales. Abiit legalia et
inchoauit noue leges sacra-
menta. Item sicur predictus scriba
predixit de Moyse q; virtute
transcenderet viuieros: ita
et de Christo dicit Apoca. xix.
q; est rex regi⁹ et dñs domin⁹.
Hic est regis Moyse de aquis
sumpt⁹: i. de vgile Maria nat⁹:
q; huius plena aqua grat⁹ et virtu-
tū oīm: ita vt Lātic. iiiij. vocet
fons horror: pute⁹ aqua xyloē
tū: q; fluit impetu de Libano.
Quemadmodū ergo Moyse
fuit plectus in flumen vagies:
ita et Christus venit ad lauacrum
baptismi vagies: i. lugens pro-
petis nris. In cui⁹ rei testimoniū
sicut super Pierusalē. Luc.
xix. Ita pect⁹ est a matre car-
nali: i. a synagoga Iudeoz re-
probar⁹: a filia aut̄ pharaonis
i. ab ecclesia catholica de gēti-
bus congregata receptus. Un-
Act. viij. dicit q; paul⁹ et Bar-
nabas cōstante dixerunt Ju-
deis: Vobis opotest p̄mū
loqui verbū dci: sed qm̄ regel-
litis illud: et idignos vos audi-
catis eterna vite: ecce couerti-
mur ad gentes. Sequit⁹ sic em̄
p̄cepit nobis domin⁹: scilicet
Esa. xlvi. posuit te in luce gen-
tium: ut sis in salutem vob⁹ ad
extremum terre. Et sicut illa
pharaonis descendit ad flu-
mum. Sic et ecclesia de genti-
bus congregata / descendit per
humilitatem ad aquā baptis-
malem: et ibi miseraretur. Sed
unde veniebat certe de domo
patris: i. de praeficta del. Unde
in psal. lili⁹ dicitur: Obliuiscer⁹
populum tuū: scilicet gē-
titem: et domū patris tuū supple
carnalis. Q; ubi feceris!
certe concupisces rex supple-
cētūs / decorētūs: quoniam
sp̄se est dominus de⁹ tuus: sci-
licet fidei et charitate: et adora-
bunt cum supple gētēs ad sua
dem conuertit. Moyse ergo
tribus mensibus in domo ma-
tris absconditus / et postmodum
in fiscella latēs est verbū diuinum
intra humānā carnem la-
tēns et absconditus / sicut granū
puris intra facēū vīlē et grossū.
Vel dicitur larvit in domo
i. in utero matris: nō quidem
rāntib⁹ tribus mensibus: sed et
nouē: libilomin⁹ sicut Moy-
ses rāndē manifest⁹ apparuit:
ita et Christus conceptus i tā-
dē natus apparuit pastori bus:
regib⁹ / et marri: quandoquidē
ipsa quē genuit mor adorauit.
¶ Allegorice et quinto: Moy-
ses absconditus in fiscella / est
Christus absconditus in lege
nature: sub figuris patriarcha-
rum: et similiter i lege scripta:
sub dicitis prophetar⁹ et sibyllar⁹:
Vic canit ecclesia dices: Ecclias
ecclias / synagoga meminit: nū
q; tamē delinit esse ceca. Si
non fusa variib⁹ credit vel gē-
tib⁹. Sibyllinis versib⁹ hec
predicta: que supple dicta sūt
de Christi incarnatione.
¶ Allegorice et sexto: Moy-
ses absconditus in fiscella / est
idem Christus mirabiliter ab-
d iij sconditus

Exodi secundo.

seconditus sub speciebus sacrae: eundem adoptet faciatque illa mentalibus in altari: ita ut de eo veraciter possit dici illud Esa. xlvi. Cetero tu es deus absconditus. Tandem tamē manifestus apparebit scilicet in celo. ¶ Allegorice et septimo Moyses intra fiscellam absconditus et latitans est nouumi testamētum contineri sub veteri: siue veritatem cuā gelicam contineat et abscondit sub umbra veteris testamenti. Bene ergo ad propositionem loquitur propheta Ezechiel. 1. c. dicens se vidisse rotam in medio rote. Quia quicquid predictū est per ora prophetarum hoc totū impletur in novo testamento. ¶ Anagogice Moyses filius formosus elegans designatus quenlibet electum: qui absconditur primo in presenti vita tribus mensibus: secundū et contingit aliquos fuisse iustos et bonos in triplici iego: videlicet nature scriptae et gfe. Ceterū et mater cuiuslibet talis: que est natura non potest perpetuus eum in presenti tenere: quia statutum est omnibus hominib⁹ semel mori: tunc ergo ponitur in fiscella: quando ponitur in sepulchro. Proscitur etiam ad luctus fluij: quando post mortem vltius non subiicitur tribulationibus et miserijs pfectis seculi secundū corp⁹. Hec igitur agente matre predicit scilicet natura: venit filii regis Pharaonis: per quam ecclesia triumphans designatur: que viens huiusmodi iustum tam elegantem per gratiam ipsum adoptat per eternam gloriam: atque presentat regi glorie: ut

Secunda clausula.

 M dieb⁹ illis postis creuerat Moyses: egressus est ad fratres suos. Cuidatq; afflictionem eorum: et virū Egyptiū percussitē quendam de Hebrewis fratribus suis. Longe circumpercesserat huc atq; illuc et nullum adesse vidisset: percussum Egyptiū abscondit sasculo. Et egressus dic altero eos: spexit duos hebreos ritates: dixitq; ei qui faciebat iniuriā. Quare percusit proximum tuum: Qui respondit. Quis te constituit principem et iudicem super nos? Num occidere me tu sis sicut heri occidisti Egyptium? Timuit Moyses et ait: Quomodo palam factum est verbum istud? Audiuitq; pharaeo sermonem hunc et querebat occidere Moyses. Qui suigens de cōspectu eius: moratus est in terra Madian et seddit iuxta puerum. ¶ Historialiter postq; in precedenti clausula Moyses fa-

mulus

Clausula secunda. fo. xxix.

mulus domini locutus est de nis: ut videret afflictionē fratreum suorum Hebreorum in consiliis pharaonis nomine Teremur: eo inuenito ad ripam fluuij: ipsum adoptauit in filium: cum adhuc esset etatis trium mesum: dans ipsum matri sue loco nutritus ad educandum: hic cōsequenter agit de seipso adulto: et iam viro facto: dicens: q; cū creuisset egressus est ad fratres suos. Loquitur ergo de scipo tanquam de aliae no: Itali autem fratres sui erāt nō veterini et carnales: sed hebrei: quos appellat fratres suos: omnia quia ab eodem patre mediatō descendenter videlicet ex Jacob: tum quia viuum deum colebant: et eundem ritum obserabant in circuncidēto parvulos suos: tum quia eandem legem in iudee Syria suscepti erant: atq; finaliter ad eandem hereditatem scilicet terre promissionis transiit: casu quo non murmurasset in deserto contra dominum. Ecce quare Moyses vocat ceteros hebreos fratres suos. Et bene dicitur sibi: quia multum fuit de eorum salute et liberatio de terra Egypti sollicitus. Erat autem tunc etatis etiam amiozum: vt dicit Act. vii. Sed unde tunc egressus est? profecto de domo pharaonis: non illius sub quo natus est et educatus: quia iam longe ante illę mortem obicerat: sed alterius qui dicitur est pharaonis: cut et alii reges terre Egypti nesciupari solebāt a primo huius nominis: ut aliquando dictum est. Cum ergo Moyses egressus esset de palatio pharaonis: ut videret afflictionē fratrum suorum Hebreorum in consiliis latéribus: et construendis vibribus: atq; purgandis ciuitaribus: et huiusmodi laboribus: ut ipsoe consolaretur: vidit eo presente quedam virum Egyptiū atrociter persecutem quendam de fratribus suis hebreis. De causa autem huius percussionis dicitur sub primo dubio. Hunc ergo Egyptum percussit et rinfecit clam Moyses. Quo in terfoco abscondit cadaver eius fabulo: estimans hoc factum omnem latere: preter forte illi hebreum qui fuerat ab oculis percussus. Hec autem fuit prima et remota causa fugae Moysis: a conspectu regis pharaonis. Causa autem secunda et pri- mius hec fuit: Nam cum die altero egressus fuisse de domo pharaonis: vidit duos hebreos rixantes. Hebrei dicitur (vt refert de Lyria) q; ibi fuerunt Datan et Abiron. Quos cum increpasse: dicit ei ille q; faciebat iniuriam alteri. Quis te constituit principem et iudicem super nos? Nisi quid tu meis occidere sicut heri occidisti Egyptium? Iste hebreus erat valde maluerit q; faciebat iniuriam proximo suo hebreo: tum quia reddidit verbū pungitum Moysi: qui pro pace labotabat: tum quia factus secretum et occultum propalauit: ut dissimaret ipsum Moysen: adeo q; factum prius secreturn: saltum paucis nocturnis: peruenit usque ad aures pharaonis: qui in penā huiusmodi homicidiū querebat Moysen occidere.

Exodi secundo,

eldere. Erat nēpe q̄ occisus fūe tulit in arcis pappreis super rat a Moysē iunus de p̄positis plaustra / ibes / ciconias scilicet Egyptiacas naturaliter in eo vīnum de Hebrewis quos val de exosos habebat. Moyses ergo volēs subterfugere furorē pharaonis clām discessit de domo sua / vt fugit in terram Madiān extra domum regis Egypti / circa mare rubrum situm: vt dicit Petrus Lomes. Circa autem hunc textū mōventur aliqua dubia. Primum igitur dubium. Quid egit dignus laude et memoria Moyses in diebus sue iuuenitatis et adolescentie / quousque in erat. pl. annorum recessit de domo pharaonis / et declinavit ad terram Madiān quā etiam gētiles et idololatre intolebant. Dicēdū / q̄ in parte dabat operam rebus bellicis. Unde de eo refert petrus Lomes. in hilo rūa scholastica / q̄ cum adulstus fūisse / Ethiopes vastauerūt Egyptum usq; ad Memphis et mare. Quo circa conuerſi ad diuinationes Egypti / accepterunt respōsum ut auxiliatoe ytererent Hebreo. Et vir obtinuerūt a Zermuth filia pharaonis / vt exercitūt que parauerant / Moy sen filium suum ad optimum p̄ficeret ducēti prius p̄ficitis maximis sacramentis ne ei no cerent. Erat autem Moyses vir bellicosus et peritisimus: qui fluminis iter (tanquā longius) p̄termittens / per terrā duxit exercitum itinere bre uiorti / sic improuiosos Ethiopes p̄cuerint. Sed per loca serpentibus plena iter facies

de occu

Clausula secunda. Fo. xxx.

de occupatione ipsius Moysi per eis ablatue. Insuper co acti sunt p̄prijs sumptib; ibidem edificare ciuitates et fortalitiae / ibi collocati possent milites / custodientes terram Heseni: et per consequens totū regnum Egypti sub obediētia regis. Cuius quidem regni clavis erat p̄diera terra Heseni scilicet ex illa parte que respicit Ethiopia / naturaliter inselam Egypto. Hee est igitur terra illa ad quam egressus est Moyses ad fratres suos: vt haberet in textu: ibis, coā oculis suis vidit afflictionem eosrum. Inter cetera autem vidit ibi quendam Egyptum percutientem quendam Hebreū / de fratribus suis. Exponit quod dicitur de fratribus suis: ut prius.

Quartum dubium. Quis fuit iste Egyptius percutiens Hebreū? Dicēdū / q̄ erat quidam de famulis pharaonis / quē p̄fecerat filii Israel ad compellēdū eos ad afflictio nem laboris. Dominus hugo cardi. dicit / q̄ fuit ille prefectus operum Egyptius: qui preerat alijs magistris Hebreis. Cum ergo vidisset hunc nimis dure cedentem quēdam Hebreum misericordia motus super affectum occidit eum. Quintum dubium. Quis fuit iste Hebreus percussus? Ad hoc respondent Hebrei: prout refert de Lyra / q̄ fuit maritus Salomith: que erat valde pulchra mulier. De qua etiam legitur Numeri vigesimoquarto. Dicitur ergo Egyptius / ardes in cōcupiscētia eius / facies batim

Exodi secundo,

bat in auro a surgere maritum eius: occupando ipsum in labore: r tunc redibat ad uxorem ilius: que admitebat eis ad sui concubitum: maxime quia talis concubitus factus circa au- rozam est maxime aptus ad ge- nerationem proles: propter bo- nam digestionem & dispositio- nem humorum / sive spermatis/ ex quo formatur fetus. *Lumen cognosset* Iudeus fraudem Egypti: cepit ide grauerit in- dignari & conqueriri: maxime cu- propter coitum pugnent anima- lia queque magis etiam ac vehe- mentius & propter victimi.

Sextum dubium: utru Moyses peccauerit iterfisco Egypti: maxime cum nullam in eo haberet autoritatem aut iurisdictionem. Dicendum qd factum est in hoc fronte & quantum ad factum ex- tertius vide qd peccauerit nisi aliud excusat. Non enim erat iudex nec iudicis sive legis mi- nister: sed adhuc priuata perso- na. Propter quod dicit in testi- tri qd secrete eum occidit. Al- lias si licuisset sibi eum occidi- re: nos timuisset hoc palam fa- cere. Propterea dicit Christus Joan. iii. qd omnisq male agit/ odit lucem: vt non arguantur opera eius. Nihilominus beatus Augustinus excusat eum a peccato propter interiorē mo- tum spiritus sancti. Nam scie- dum cum) tanq inspiratus di- uitius hoc fecit/ sicut scriptura istud taceat. Qd pareat quis beatus Stephanus Actu. vii. dicit de eo qd percutabat aliquos Iudeos intelligere sicut ipse intellegebat in spiritu qd scilicet per manum illius erat dñs liberaturus hebreos de manu pharaois. Huius simile fuit se- cundum hanc opinionem qd Phis- nees ex zelo sancto occidit Ju- deum coeuntem cum muliere Madianitide. Propter qd fac- tum meruit summum sacerdo- tiuum: vt pater Num. xxv. Sicut etiam Moysi (Etiam ad hoc fa- ctum) comparant tenetes hanc partem facrum beati petri pa- cientis Malchum servum po- tissimis. Quae excusans a pecca- to beatus Augustinus lib. iii. questionum veteris & noui te- stamenti. q. viii. dicit sic in for- ma: Quantum pertinet ad pe- trum/ percussit eum quem con- tra se armatum videbat: resistere debuit ingrat seruus / et ad do- minum nec adum armatus. hec ille. Similiter Chrysost. super Matt. homil. lxxvi. videt eis excusare dicens qd ex pio & fer- uenti amore que habuit ad ma- gistrum suum Christum / percu- sit dictum Malchum. Alij au- tem tenent qd Moyses & Petrus in factu sua peccasse: quia neu- ter iudex erat: nec minister ius- dicis: aut legis: vt dictum est. Et quidem quo ad factum pe- tri istud. pbat. per hoc qd Christus cum reprehendit dicens: Conuerte gladium tuum in va- ginam. Insuper idem probant per eundem August. qd tracta- tu centesimo duodecimo super Ioā. expresso dicit qd dominus factum Petri improbadit: p- gredi ultra prohibuit dicens: Conuerte te. Secundū hanc ergo opinionem quam defendit dominus Hugo Cardin. tanq probabilem petrus percuties- do Malchū peccauit: excusat tamen

Clausula secunda. Fo. xxxi.

camen a tanto propter bonum do Moyses predicti Egypti: solum quem habuit: qui tamē solum inuenit qui tantū habe- nō fuit visu quoque dicitur. Et similiter posse dicit in ppo- sito de Moyse. Nihilominus et dicitur est in precedentibus. Di- cendum qd non obstante tanto officio potuit fieri: vt cūdō ad locum ubi opus fiebat (sive in- de redēdo) sive alias eum fos- lum cum hebreo quem percu- tiebat in iugenerit/ & abīg defen- soe: qui cū adiutorio dicti He- brei fortior effectus ipsum oc- cisum reliquit. Nam et David inuenit Saul regem intra spe- lunca m ventre purgante: qui etiam tunc occidere pos- tuisset nemine sciēti si voluiss- et. Reg. xxiiij.

Clōnum dubium. utru Moyses supposita debita autorita- te a deo liceat occiderit predictum Egypti. Videtur qd nō. Scriptū est enim Deuter. xxv. Ifud dubium facile solutur/ si bene notetur verba August. in regula de cōl vita clericorū loquentis de illo qui occulce peccati & dicens qd videt oīno/ & a quibus se videri non arbi- tratur. Dato ergo qd ipse nemini videret qui cum accusatur posset: non propterea sequitur qd nullus fuerit testis. Uel dic qd factum Moysi venit diuinus ad notitiam aliorum in si- gnum qd homicidū est vnl de peccatis claniatibus vindictā in celum: sicut dicit dominus ad Lai de fratre suo Abel: Scn. iii. Uel dic qd Moyses post di- ligentē circupectionem nemini vident: scilicet de genere ex- traneo / id est Egyptiace gen- tis adesse.

Octauum dubium. Quomo-

do Moyses predicti Egypti: solum inuenit qui tantū habe- bat auctoritatem vt oībus alijs prepositis hebreis preeſet: vt dicitur est in precedentibus. Di- cendum qd non obstante tanto officio potuit fieri: vt cūdō ad locum ubi opus fiebat (sive in- de redēdo) sive alias eum fos- lum cum hebreo quem percu- tiebat in iugenerit/ & abīg defen- soe: qui cū adiutorio dicti He- brei fortior effectus ipsum oc- cisum reliquit. Nam et David inuenit Saul regem intra spe- lunca m ventre purgante: qui etiam tunc occidere pos- tuisset nemine sciēti si voluiss- et. Reg. xxiiij.

Clōnum dubium. utru Moyses supposita debita autorita- te a deo liceat occiderit predictum Egypti. Videtur qd nō. Scriptū est enim Deuter. xxv. Ifud dubium facile solutur/ si bene notetur verba August. in regula de cōl vita clericorū loquentis de illo qui occulce peccati & dicens qd videt oīno/ & a quibus se videri non arbi- tratur. Dato ergo qd ipse nemini videret qui cum accusatur posset: non propterea sequitur qd nullus fuerit testis. Uel dic qd factum Moysi venit diuinus ad notitiam aliorum in si- gnum qd homicidū est vnl de peccatis claniatibus vindictā in celum: sicut dicit dominus ad Lai de fratre suo Abel: Scn. iii. Uel dic qd Moyses post di- ligentē circupectionem nemini vident: scilicet de genere ex- traneo / id est Egyptiace gen- tis adesse.

Octauum dubium. Quomo-

do Moyses predicti Egypti: solum inuenit qui tantū habe- bat auctoritatem vt oībus alijs prepositis hebreis preeſet: vt dicitur est in precedentibus. Di- cendum qd non obstante tanto officio potuit fieri: vt cūdō ad locum ubi opus fiebat (sive in- de redēdo) sive alias eum fos- lum cum hebreo quem percu- tiebat in iugenerit/ & abīg defen- soe: qui cū adiutorio dicti He- brei fortior effectus ipsum oc- cisum reliquit. Nam et David inuenit Saul regem intra spe- lunca m ventre purgante: qui etiam tunc occidere pos- tuisset nemine sciēti si voluiss- et. Reg. xxiiij.

Clōnum dubium. utru Moyses supposita debita autorita- te a deo liceat occiderit predictum Egypti. Videtur qd nō. Scriptū est enim Deuter. xxv. Ifud dubium facile solutur/ si bene notetur verba August. in regula de cōl vita clericorū loquentis de illo qui occulce peccati & dicens qd videt oīno/ & a quibus se videri non arbi- tratur. Dato ergo qd ipse nemini videret qui cum accusatur posset: non propterea sequitur qd nullus fuerit testis. Uel dic qd factum Moysi venit diuinus ad notitiam aliorum in si- gnum qd homicidū est vnl de peccatis claniatibus vindictā in celum: sicut dicit dominus ad Lai de fratre suo Abel: Scn. iii. Uel dic qd Moyses post di- ligentē circupectionem nemini vident: scilicet de genere ex- traneo / id est Egyptiace gen- tis adesse.

Octauum dubium. Quomo-

Exodi secundo,

etis repentina accidere solet: misit manum ad gladium / et Egyptum occidit. Tertio descendit / qd Moyes non solu occidit dictum Egyptum pro simplici percusione: sed et pro adulterio et fraude commissa cum uxori fratri sui Hebrei: he quibus dicitur est prius. Hec autem duo innotuerunt Moyes per hoc quod audiuit eam sam contentionis et persecutionis / inter Egyptum et Hebreum. Tunc autem temporis forsan pro adulterio infligebatur mox. Et sic patet qd Moyes non excessit occidendo Egyptum. ¶ Decimus dubius. Cur fugit Moyes postq; occidit Egyptum? qd aut bene egit / aut male ipsum occidendo. Si bene no debuit timere mori pro bono operi: maxime cu qui sic occiduntur sicut benedicti a domino. Mat. v. Beati inquit qui persecutio patium propter iustitiam: qm ipsorum est regnum celorum. Si male tunc debuit considerare auxilio filie Pharaonis / que maxime cu diligebat tanq; filii adoptiu. Naturales enim filios ex vetero suo procreatis minime habebat. Unde ppter hoc ipsum intimius dilgeberat. Nulli autem dubius qd ubi meruisset morte ppter homicidiu / qd rex ad iniuriam filie suetur si remisisset. Excluditur qd no debuit fugere. Di cendit ad hoc qd licite fugit: et hoc ppter tres rationes. Prima sumit ex parte sui ne scilicet caperet a Pharaone tanq; hoc est quod ait Christus Mat. x. Si vos psecuti fuerint in una ille Helypoleosi / et deberet eiuitate fugite in aliam. Et in

psalm.

humiliare regnum Egypti / et exaltare gente Hebreorum. Ne ergo arbitraretur Pharaos qd ipse esset qui dictus est: qui vellet iam inchoare humilationem regni Egypti / etia usurpando officium iudicature: et per cōsequēs iniiceret in eum manus / prudenter egit fugam capiendo. Secunda ratio sumit ex parte Christianorum figurarum illi in tali fuga gerebat qd tempeste suo tanquam homo ver / et naturals erat fugam capturus a facie Iudeorum. Tertia ratio sumit ex pte nostra / ut scilicet suo exprope et factio nos futuros Christians doceret quandoq; fugas intres cū personaliter quiriunt ad mortem: nec ex presentia nostra sequitur utilitas i republica / qd potius danositas. Et hoc modo multi sancti viri fugerunt: quādo querebatur ad mortem: sicut pte de beato paulo qn in spora missus est. Itē de beato Felice episcopo / qui cu que reretur ad mortem / et inter partes dirupos per modicum adiutum se occurrasset: mor p illud arance tela extenderunt. Quod cum perperit tyranni cum in sequentes continuo discesserunt / neminem illuc latenter purantes. Similiter legitur de beato Namo / Nolanis cuius tatis episcopo / qd tempeste persecutio cernens se iam senio pregrauatum: et per cōsequens puras se non posse ferre supplicia tyranno / silvas adiut. Si milia etia de multis alijs sanctis dei amicis leguntur. Et ex hoc est quod ait Christus Mat. x. Si vos psecuti fuerint in una

Clausula secunda. Fo. xxxiv.

¶ psalmi. Ecce ego elongauit fū enim non timuit. In culis res giens / et mansit in solitudine. signum subdit de eo Apol. vbi hoc autem fecit David / cu queretur a Saul ad mortem. Cibi ergo quis videret qd mois sua eset alii parū vtilis: ecōtra au tenfiga multis / et multum vtilis / tūc potest rationabiliter fū gerere: et presertim quando ex tali fuga non est natum sequi scāda: qd constat fuisse celebra sum in exitu de Egypto: vt discetur in seq. viij. c.

¶ Decimūtertius dubius. Quo t per quem factum Moyes de occidente Egypti peruenit ad aures regis Pharaonis? Forte per illum Hebreum quem liberauerat de manu et oppresione viri Egypti / qui in hoc redidit Moyes malū p bono. Ut potuit esse qd ille tūc beneficiū bono animo et recte intēdes a lijs Hebreis retulerit. Illi vere sunt Hebrei / qd fuerit Dathāz / et Abyzon: qui rādem perierunt in seditione suscitata per eos et Chōre / aduersus Moysem et Baroni: vt legitur Numer. xviij.

Erant ergo ex multo tempore dediti rixis / et seditionibus. Et idcirco non mirum si tandem iusto dei iudicio perierunt / defecientes in infernum viuentes.

¶ Duodecimū dubius oris ppe illud verbū: Fugiens Moyes de conspectu regis re. Quicquid ergo quo potest stare qd Moyes timuerit facie pharaonis: et tamen Apostolus de eo dicit Heb. xi. qd fide reliqui Egyptum: non veritus animositate regis. Dicendum / qd timuit effetu / non affectu. Vel timuit timore / ppassionis / que est preueniens iudicium rationis: et cui non coenitetur. Non autem timore passionis / que oculū turbat rationis. Vel dictum Apo stoli intelligitur pto tempore pro quo reliquit Egyptum / totalet / cu uniuerso populo Hebreorum inde excundo: tunc

enim non timuit. In culis res signum subdit de eo Apol. vbi supra / qd fide celebrauit passcha: qd constat fuisse celebra sum in exitu de Egypto: vt discetur in seq. viij. c.

¶ Unde decimū dubius. Qui fūrū illi duo Hebrei / quos ritates iuuent Moyse. Ad hoc di

ro tanquam adulatores et gratia regis p hinc modis captantes / facti subi narrauerunt. Uel potuit esse qd aliqui Hebrei vide runt factū: quis eos Moyes non videret / de quoru numero fuit ille qd impatiēter ferens / et eu increpareret Moysem: et ppercereret alii Hebreis / illi: Quis te constituit principē / et iudicem super nos? Num occidere me tu vis / sicut heri occidisti Egyptum?

¶ Moalit et primo. Per hoc qd Moyes egressus est ad fratres suos Hebreos / vt consolarerur eos in tribulatione / et aduersitate nimia cōstitutoris / denotat qd qlibet debet fini facultatem sua / et deat / subuenire fratribus suis Christians. Et h̄to pri miores fuerint carne / et sanguine / et cetero parib⁹ debet illis citi / subuenire / que cōsolat

dolium ppaia ministrando: dicēte Apo. j. Tim. v. Si quis suorum / familię sue / et marie domino fecit / valde / ppiuquorū / vt sit parētes / et fratres / et hominē curam

Exodi secundo,

curam non habet: supple spiritu deit aliquos alii opere et factualem vel temporellem sidem negavit: scilicet operibus et facies et si non verbis secundum quod scriptum est Tit. i. Constatentur se nosse deum i factis laborio ut talia sedentur peccatis: et ad veram pacem reducatur. hoc enim est maximum beneficium quod debent veri predicatorum et animarum patientes alii impendere i quantitate sub deo possit. Unde et de beato Cincinno Ferrarensi ordini fratrum predicatorum unum singulare dei donum legit: scilicet quod nunc intravit aliquis ciuitatem i qua publice et notorie discordantes non concordauerunt: sum ad humanae salutem requiruntur: etiam certius cognosci et ceterurani poterat. De prelati autem speciales dicitur in decreto disic. lxij. c. viii. Itē dist. xc. c. discordantes. qd. prioriorum est discordantes ad concordiam reuocare. Quia et dicit Augu. de verbis dñi ser. lvii. Et isti dominica. iii. post octa. paschae ser. j. non potest habere concordiam cum Christo qui voluerit esse discors cum proximo. Si enim quislibet de lege nature teneat oppressos et tribulatos defendere: put mandatur p. tourb. xxiiij. Eos qui ducunt ad mortem liberare non cesset. Vultus magis hoc agendum est quo ad animas i quas per peccatum trahit diabolus ad interitum perpetuum.

Moraliter et secundo Moyes egressus ad fratres est prelatus vel predicatori qui intra domum contemplationis habitans debet pro loco et tempore inde egredi ut videat qualiter se regant fratres sui. i. subditum vel ceteri Christiani. Qd si videtur eos opprimi ab hereticis vel a demonibus multitudine peccatorum: debet eos consolari in domino et ad viam veritatis et iusticie (quantum potest) reducere: vel ad literam i. videtur eos aliquos alii opere et factualem vel temporellem sidem negavit: scilicet operibus et facies et si non verbis secundum quod scriptum est Tit. i. Constatentur se nosse deum i factis laborio ut talia sedentur peccatis: et ad veram pacem reducatur. hoc enim est maximum beneficium quod debent veri predicatorum et animarum patientes alii impendere i quantitate sub deo possit. Unde et de beato Cincinno Ferrarensi ordini fratrum predicatorum unum singulare dei donum legit: scilicet quod nunc intravit aliquis ciuitatem i qua publice et notorie discordantes non concordauerunt: sum ad humanae salutem requiruntur: etiam certius cognosci et ceterurani poterat. De prelati autem speciales dicitur in decreto disic. lxij. c. viii. Itē dist. xc. c. discordantes. qd. prioriorum est discordantes ad concordiam reuocare. Quia et dicit Augu. de verbis dñi ser. lvii. Et isti dominica. iii. post octa. paschae ser. j. non potest habere concordiam cum Christo qui voluerit esse discors cum proximo. Si enim quislibet de lege nature teneat oppressos et tribulatos defendere: put mandatur p. tourb. xxiiij. Eos qui ducunt ad mortem liberare non cesset. Vultus magis hoc agendum est quo ad animas i quas per peccatum trahit diabolus ad interitum perpetuum.

Moraliter et tertio Moyes (qui interpretatur assumptus ex aquis) quia de facto de aqua tulerit cum filia Pharaonis) recte de

Clausula secunda. Fo. xxxij.

et designat verum penitentem remissum. Cetera quod nonnulli qui in aquis lachrimose compunctionis debet iugiter inueniri: et ibi a matre sua. i. penitentia: ut a filia regis. i. a diuina gratia recipiatur: debet constitui et imponi. Egyptius autem significat peccatum vel carnem. Hebreus vero animam vel mentem designat. Quod ergo Moyes. i. penitentis videt frater suus. i. spiritus vel animus: qui debet dici Hebreus: id est trahiens: pro eo qd ad passum debet trahi festinans: opprimitur vel iniuriatur ab aliquo Egyptio. i. a proprio corpore vel peccato: statim debet contra eum infurgere: et ipsum per confessionem occidere: et per satisfactionem sub fabulo: et afferitate penitentie abscondi- fuit rito posse homines in presenti inducere ad tenebias culpe: et in futuro trahere ad eternas tenebias pene. Itē ergo Egyptius toto studio nititur cutere virum Hebreos. i. deus tuum catholicum iaculis peccati: nunc quidem occulte: nunc vero aperte. Luius etia sagitta interdum volat in die: interdum in nocte et in tenebris: interdum in meridi: ut innuit psal. Per hoc autem qd Moyes misericordia motus super fratrem suo Hebreo percussit ad mortem Egyptium qui eum percutiebat: abscondens ipsum sub fabulo: significat qd Christus est interdui permitat nos ad tempus tentari. Si tamen fecerimus quod in nobis est: faciet cum tentatione prouenientem: sive virtutem inimici res primendo: sive ipsum in infernum (qd est sub terra) detruendō.

Exodi secundo,

do. **U**nus Luce. viii. legitur quod legio demonum quā eiecit Christus a quadam obesso tunis secundo. In cuius re testimoniū angeli in eius nativitate cecinerunt dicens: **S**oror tu in altissimis deo: et in terra pat hominibus bone voluntatis. Luce secundo. Notanter autem additum hominibus bone voluntatis. et hoc propter illos qui sunt prae voluntatis: qui non querunt nisi litigii contentiones et iurgia / quia teste scriptura Proverbiorum xvij. Sēpē iurgia erit malus Angelus autem crudelis / id est diabolus qui similiter querit et procurat iurgias immitetur contra eum: videlicet in mortis articulo: accusans eum quod quantum in se fuit impediri executione ordinatiois Christi qui in testamento reliquid pacem discipuli suis. Et breuiter quādūlū sumus hac mortalī vita: debemus ludere pacem et discordes ad pacem reducere: ut possit de nob̄ dici post mortē illud. **E**ccl. x. st. xlviij. In tempore iraculū factū est reconciliatio. Quaerete Augustino ad fratres in eremot. xxviii. Nulla dabitur veniam nisi pacifico viro. **P**ellitus ergo (inquit) a vobis fratres hoc mortiferū venientem odieret pacem inter vos habere. Hec ille. In super summopere cauere debemus ne vbi suadere et operante seminariorē zīzaniorum discordias habuerimus ad iniuriam in sursum agamus opprobrijs et iniurias aduersus eos: qui ex charitate pacem cōponere inter nos satnugunt. Ne imitatores sumus nequit illorū duorum

Hebreorum

Clausula secunda. Fo. xxiiij.

Hebreorum de quib⁹ in presen- rū peccatores si senserint do- tis rectu legitur quod virabant in- minū etiam multo minus iu- erit: et quod deferunt op- sto eos flagellantē statim de- probris inferentes. **M**oysi fa- eo conqueruntur / et dicunt / q- mula dñi qui excharitate stu- vult eos occidere / et q- iniuste debar inter ipsos ponere pa- cum ei⁹ agit: nefcientes quid cepta ut merito ipsa ipsius possit dici illud psal. Cum his qui oderunt pacem erant paci- ficius: cū loquebar illis: scilicet de pace / ipugnabāt me grat. **M**oraliter et septimo iurta illud verbi: **Q**uis te constituit iudicem super nos / notandum et similia verba solent dicer et xerorquerū superbi contra eis ex charitate et fraterno amo- re eos reprehendit: tanq; nolē- eas acquisire increpatiō- bus suis. **C**ōtra quos loquitur Salomon Proverb. x. dicens: via vite custodiendi disciplinā. Qui autē increpatiōes relin- quit: errat. Itē ciudē. xij. ca. Qui odit increpatiōes inſi- piens est. Et ciudē. xv. ca. Qui increpatiōes odi⁹: morietur: supple spūaliter et eternaliter. **M**oraliter et octauo et con- formiter ad Petrum de Pal. Norandū q- sicut id qd̄ dire- eū capere et occidere. Sed de- rat Moyses Hebreo ad bonū huc statim convertit im- fra hanc clausulam. **M**oraliter et decimo iurta illud ultimū verbi p̄ntis clausula: **Y**erbū dñ de Moysē q- fugiens a facie Pharaonis / morat⁹ est in terra Wadiani: et sedit iuxta līcet / mortem / passionem / vir- tutem / corpus / crucē vulnera / corporales et mundane multū ḡsum int̄erfici homini: et pre- deretur: **Q**uis te constituit tu- errim quando et vbi patien- dicem et principem super nos: ter et equanimitet tolerantur. Ecce quantam et quamē iniu- Nam tunc sepe euēnit / vt hos- rian tales inferunt Christo do- mo seipsum recolligat: contē- nū. Quinimo tales nepha- plationi et studio yaceti deum- e ij querati

Exodi secundo,

querat mundum contentam / in celum conuerterat affectus et desiderium illius: ita ut merito dicere possit cum apostolo: *Nostra conuersatio in celis est.* Itē te debeat eū in presenti viueat / et in amaritudinibus mox oculus illius. Quae omnia sūt singula designantur per hoc / quod Moyses dū quereret cū p̄ha rao occidere fugit / et sedit fit hālitem iuxta p̄teū. Hinc est q̄ animē deuote dicunt illud psal. Super fluminis Babylōnis / illic sedimus et fluminis dum recordaremūt tui Sion. Et dicit v. al. Christus: Beati qui lugent / quoniam ipsi consolabuntur. Sed quid est / q̄ ipse Moyses fugit ad terram Madian: profecto Madian / que interp̄fatur iniquitas vel de iudicio: designat q̄ tales non solū contemplantur predicata: verum etiam cum dolore delicta iuuentutis sue: et si quis sunt alia rememorantur / dicētes ad dominū cū psalm. De lictis iuuentutis mee / et ignorantias meas ne memineris domine. Item extrellum et distinctum iudiciū dicim / ram generalē & particulare / cum tremore: dicentes cum eodem psal. A iudicis enim tuis timui. Et ideo feci iudicium et iustitiam: supple de membris / ne et tu cogaris eam tunc facere. Ideo sequitur: Non trā das ne calumniāribus me: sed suscipe finaliter seruum tuum in bonum. Ecce ergo quomodo veratio dat intellectum: vt innuitur Esai. xxviii. Nam teste Grego. xv. lib. moral. ca. xxii. Oculos quos culpa claudit / pena aperit. Nam et diues epulūtū cū epulatū retur quorūdide in presenti / niendūcum videre noluit / quā temerātū tormenta inferni recognouit. Allegorice Moyses absconditus est / verbū dei in carne latens. Unde etiā in sacco granum mittrit et absconditū. Iste igitur Moyses in diebus illis / scilicet legi gratie / egreditus est per carnis assumptionem a patre / a diebus eternitatis / vel de fini dei patris et venit ad fratres suos: id est / apostolos: qui erant in terra Eressen / id est in hoc mundo. De quib⁹ quidē fratrib⁹ loquitur psal. in presenti ipsius ad deum patrem / dicens: Narrabo nomen tuum fratribus meis. Iste igitur Moyses vidit oculo misericordiam vestrum Egyptum: id. dia bolum percūtientem gen⁹ humānum suis tentationibus et infestationibus. Misericordia ergo mor⁹ super illum qui ille affligebatur / querit sede par tesua / cepit pugnare pro eo aduersus inimicum diabolum / cū lancea crucis: et vicit eum / dicens illud Ioh. xii. Nunc princi p̄s mundi huius esctetur rosas. Ipsumq; occidit. i. supatas abscondit fabulo / cum de strudendo in infernum / religando vsq; ad iudicij tēpū. Quo in tempore solvit de carcere suo / et exhibet / seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre: vt habetur Apoca. x. Nunc enim dicitus Egypt⁹ / i. diabolus abscondit in fabulo. i. in corde maligno per peccatum: sed hoc sit occulte. In fine autem mundi / taliter solvetur

Clausula secunda. **fo. xxxv.**

solutur! & patebit cunctis crudelitas & malitia illius. Q[uod] autem die altero egressus Moyses vidit duos Egyptios rixatores quos increpauit & designauit q[uod] Christus in suis sermonibus legitim Judeos quondam de mutuis iniuriis increpasse & et ad pacem discordantes reducisse: sicut supra dictum est de contentione habita inter apostolos qui ex eo esset maior. Per hoc autem q[uod] pharao querebat occidere Moysen: designatur q[uod] diabolus per Judeos & pilatum quoque Christi morem per fugam autem Moysi a facie Pharaonis q[uod] declinavit ad sacerdotem Madiani prefigurabat Christi fuga in Egyptum cum adhuc parvulus esset: q[uod] futurum erat ut Herodes quereret eum ad ipsum perdendum. Matth. iiij. Vnde prefigurabar ab illius in Gallicantem. Non enim volebat in Iudeam ambulare: quia querebant eum Iudei interficere. Joan. viii. Vnde dicit q[uod] per hunc modum fuga Moysi & absconditionem prefigurabat eiudicium Christi ascensionis quando quidem euanuit ab oculis apostolorum: & omni mortalium: et absconditus est intra celum empyreum: fugitus ad illum sacerdotem magnum: q[uod] est deus pater. Nam sacerdos sacra das etymologizat. Ipse autem deus pater facta dedit: q[uod] filius suu militi in mundo: non ut iudicaret mundum sed ut salvetur mundus ipsu[m]. Itali ergo fuga regressus est nosfer Moyses: assump[ta] de aquis baptisimis & in proporent. sed ad dexteram dei patris. Ubi in psal. A simo celo egredio ei[us]. S. Christi. ecce incarnationis b[ea]utilas: & occurrit eius visus ad summum eius: ecce ascensionis sublimitas.

¶ Anagogie Moyses egredius ad fratres suos est deus p[otes]t egredius p[otes]t noua creatione ad fratres suos. I. ad angelos: qui & si filii ei[us] sint: tamen fratres sui meritio vocari possunt. p[otes]t ipsi insigni charitate & dilectione ad eos. Nec multa post creationem ipso[rum] vidit afflictionem eorum. I. preliu[m] magnu[m] inter homines & malos. Inter stat[es] & catastrophes. Inter beatos & miseros. precipue autem vidit ibi virum Egypti[um] perirentem quendam de Hebreis. i. satana aduerterante angelum Michaeli: quatuor in se factu[m] Secundu[m] illud Apoc. xii. factu[m] est plenum magnu[m] celo Michaeli. Quem statim iterfecit dominus spiritu suo in secundo illud Esa. xiii. Et tu vulneratus es sicut & nos. L[et]o sequenter abscondi[er]t est in fabulo q[uod] dictum est ei[us]: Ad infernum detrahitur te[us]. Vnde ista p[ro]secutione possumus referre ad regenerationem primi parentis: quae serpens ille infernalis alias Egyptius addeo atrociter pavulit: q[uod] inde secuta est mortis. L[et]o sequenter abscondi[er]t est in fabulo q[uod] prius nudus erat in medio paradisi terrestris annuntiatus: statim post coniunctionem fructu[m] ligni vertuti cognitam nuditate sua ex revercunda eset: tunc folia fucus t[em]p[er]t fecit sibi p[ro]zoniam: parit & exorilis tantundem opata est. Itē id est Ad dūm ei[us] vocantē ridit: dicens: Vocet tuā dñe audiui[us] p[ro] radisior[um] timui eo q[uod] nudus es & abscondi[er] me. Q[uod] autem se[ct]us: Et e[st] illi carens

Exodi secundo,

egressus die altero consperit duos hebreos ritantes: refrendum est ad Adam et Eum. Et bene dicitur dominus in principio mundi sive in opere creationis fuisse egressus die altero quando ventum est ad creationem sive formationem hominis aqua creatio angelorum precessit. Tunc deinceps est productio Adae et Eue. Hic igitur altero egressus noster Moyses id est dominus deus: vidit duos hebreos ritantes: id est Adam et Euan in discordia positos: post commissum supplice peccatum: quorū rita causa erat: Nam Adam conquererabatur de Eua: de eo qd dederat sibi de fructu ligni scientie boni et mali ad descendendum: et per consequens qd peccatum suum esset in eam reterquam dum. Econtra autem illa dicebat Non: Sed tu Adam: cum polleres maiori lumine rationis: et esses mihi prepositus: debuisti suationem meam: compeccatum meum in te retor: quendum est: aut saltim in scriptem qui me decepit. Ita Historialiter: post in praecepsit clausula egit egregius virilis Moyses de fuga sua de domo Pharaonis: querentis eum occidere: eo qd ipse occidisset quedam Egyptiū magistrum operum super filios Israeles: operantes in terra Egypti. Inquit quomodo fugit ad terram Madian. Pie confessionem allegoricam. Ita vt querenter agit quid ibi egerit: et quomodo ibidem exortu duxit. Refert ergo ipse Moyses quomodo eo in fuga constitutor: et iuxta puteum in dicta terra Madian

Tertia clausula.

Rant autē sacerdos Madian septem filios qd venerat ad hauriendā aquā: et impletis canilibz acupiebat ad aquae greges patris sui. Supuenere pastores: et elecerunt cas. Surexit Moyses: et defensus pueris ad aquam ducit. Quae tū reuertitlen ad Raguet patre suis: dicit ad eas: Cur velocius venistis solito: Rūderūt: Cur Egyptiū liberavit nos de manu pastorum. Insuper et haust aquā nobis: cū potuimus dedit oībū. At ille: Ubi ē inquit: Quare dimisisti hominem? Vocate eū: vt comedat pane. Iurauit qd Moyses qd habitaculum esset in eam reterquam: ret cū illo. Acceptus Sephorā filia eius vrozelā peperit ei filium: quem vocauit Serban: dicens: Adiuena fui in terra aliena. Alterū vero peperit: quem vocauit Eliezer: dicens: Deus enim patris mei adiutor mei: et criput me de manu Pharaonis.

Historialiter: post in praecepsit clausula egit egregius virilis Moyses de fuga sua de domo Pharaonis: querentis eum occidere: eo qd ipse occidisset quedam Egyptiū magistrum operum super filios Israeles: operantes in terra Egypti. Inquit quomodo fugit ad terram Madian. Pie confessionem allegoricam. Ita vt querenter agit quid ibi egerit: et quomodo ibidem exortu duxit. Refert ergo ipse Moyses quomodo eo in fuga constitutor: et iuxta puteum in dicta terra Madian

Clausula tertia. Fo. xxxvij.

Madian sedente forte eo subditur: cum dixit Moyses: qd fatigatus esset ex itinere: contigit septem filias sacerdotis Madian venire ad hauriendum aquam ex dicto puero. Quae hausta cum inde voluerint ad aquare greges patres suis fuerint: eis impedimentum habuerint. Causa autem forsan hec fuit. In terra enim illa aquae sunt rare: et ideo custodiuntur ne per abusum desperantur: et signanter a pastoreibus: qui cum volum sero ad aquare gregem suum: i mutuo se expectant: vsq; ad certā horam dicunt: et tunc qui fortiores sunt: alijs trusus ad aquam primum gregem suum. Quod considerans Moyses: et videlicet ibi filias sacerdotis Madian: repellit ab alijs pastoreibus: illis misertus: et defensis a dictis pastorebus: ad aquam ducit. Quod perquirerent eum: atq; eo ingento viatu aut mortuum perduceret ad eum. Ad hoc dicunt nonnulli: qd defacto cum inuentus fuit: scilicet Moyses: perductus est ad regem: vt decapitaretur. Attamen miraculose eruptus est de manu: et potestate eius: ita vt meritio tunc dicere possit illud psal. Laqueus contritus est: et nos liberati sumus: scilicet diuinus. Unde sequitur: Adiutorium nostrum in nomine domini: qd scilicet fecit celū: et terram. Nam vt dicit Josephus: dū cognovisset insidias Pharaonis: latenter effugit: et interribus obfessus: per desertum fugam suam explicuit. Domini nūs est: qui decreuerat p manū ipsi Moysi facere terriblem in terra Egypti: atq; in mari rubro: moluit eū: tū mori in

Exodi secundo,

ter manus ipsius pharaonis. Raguel et Jethro / Lynes / Dic Secundū dubiū / Unde ter- ra Madian sic appellata est / Midianus filio Abrahæ quā genuit ex Lethu- ra; et legitur Gen. xxv. in prin- cipio. Et forsitan dicta terra si- dicta est a predico Madian: quia forsitan idē Abrahā dedit tibi illam terram in possessionē. Sed huic contrarentur textus immediate sequens: quo dicit: dedit autē Abrahā cuncta q̄ possederat filio suo Isaac. Fi- liis autē concubinari. i. min⁹ principaliū vtrorū post Sarāl de quarū numero erat Lethu- ra largitus eft munera. Ergo Abrahā nō dedit predicta ter- ram filio suo Madian in pos- sessionē. Non ergo ab eo sic di- cta est: quasi cesserit in posses- sione eius. Arbitror ergo dicta- quā terrā Madian nūcupatā eo q̄ dicit: Madiā fili⁹ Abrahæ ibi hirsuerit; ples ibi genuerit. Tertiū dubiū. Cur præcep- iste Madian ad quē declina- uit Moyes: dicit sacerdos? Ad hoc dicunt hebrei: q̄ non dicit sacerdos ab ordine: sed p̄ maiore; vel magnate sui pri- mate. Nam et tales antiquitatis sacerdotes dicebant. Sicut di- citur secundi Reg. viii. q̄ filii David sacerdotes erant. i. mas- gnat⁹ et nobilis. Et igit⁹ istud no- men sacerdos equiuocū: ad eū scilicet qui habet ordinē sacer- dotalem; et ad eum qui est ma- tor et dignior super alios; quasi primas inter eos existens.

Quartū dubiū. Denose hu- ius sacerdotis Madian. Dicē- dum cōdomiter ad magistrum historiarū q̄ pluribus nominis bus appellabat. Nam dicebat

Raguel et Jethro / Lynes / Dic Secundū dubiū / Unde ter- ra Madian sic appellata est / Midianus filio Abrahæ quā genuit ex Lethu- ra; et legitur Gen. xxv. in prin- cipio. Et forsitan dicta terra si- dicta est a predico Madian: quia forsitan idē Abrahā dedit tibi illam terram in possessionē. Sed huic contrarentur textus immediate sequens: quo dicit: dedit autē Abrahā cuncta q̄ possederat filio suo Isaac. Fi- liis autē concubinari. i. min⁹ principaliū vtrorū post Sarāl de quarū numero erat Lethu- ra largitus eft munera. Ergo Abrahā nō dedit predicta ter- ram filio suo Madian in pos- sessionē. Non ergo ab eo sic di- cta est: quasi cesserit in posses- sione eius. Arbitror ergo dicta- quā terrā Madian nūcupatā eo q̄ dicit: Madiā fili⁹ Abrahæ ibi hirsuerit; ples ibi genuerit. Tertiū dubiū. Cur præcep- iste Madian ad quē declina- uit Moyes: dicit sacerdos?

Ad hoc dicunt hebrei: q̄ non dicit sacerdos ab ordine: sed p̄ maiore; vel magnate sui pri- mate. Nam et tales antiquitatis sacerdotes dicebant. Sicut di- citur secundi Reg. viii. q̄ filii David sacerdotes erant. i. mas- gnat⁹ et nobilis. Et igit⁹ istud no- men sacerdos equiuocū: ad eū scilicet qui habet ordinē sacer- dotalem; et ad eum qui est ma- tor et dignior super alios; quasi primas inter eos existens.

Quartū dubiū. Denose hu- ius sacerdotis Madian. Dicē- dum cōdomiter ad magistrum historiarū q̄ pluribus nominis bus appellabat. Nam dicebat

Clausula tertia. fo. xxxvij

Dicendū: q̄ dīs qui erat cū eo in omnib⁹ que agebat/pugna- uit cum eo t. p. eo terruit di- cētros pastores: adeo q̄ nō pote rāne resistere illi. Septimū dubiū. Unde sur- rexit Moyes: Ad hoc brevis est respōsū: si considerem⁹ finē precedētis clausule. Ibi enī di- crum est: q̄ cū puenis et in ter- rā Madian sedū luxa putet: scilicet tanq̄ fatigat⁹ ex itine- re/tra siti ⁊ fame. Nā vt dicit Josephus/dum ciboz illi eset in opīal viribus toleratiōe pre- valens/ venit in ciuitatē Madi- an/circā mare rubrū posīta. Sed igit⁹ sup quendā pūtēū ex labore atq̄ miseria quicquid ex- sistente meridic⁹ non procul a dicta ciuitate. Lūc ergo ibi desceret/videtur⁹ dictos pa- stores venientes post filias Je- thro/ atq̄ illiā in festos rande surrexit de loco in quo quiesce bat: vt preberet dictis puellis adiutoriū. Hec tamen specta- liter fiebat a dño/ qui p̄ talen- modū volebat eu introducere in domū ip̄i⁹ Jethro: vt inde spontānē sibi assumeret.

Octauū dubiū: vtrū Moy- ses in tali defensione puellarū fuerit iniuriantis pastoreib⁹. Ut detur q̄ sic. Ipsi ēt̄ equi indi- gebat illa aqua pro suis peco- ribus ad aquandis: sicut dicit puelle. Lūc ergo huiusmodi a- qua eset cōis/nec eset alia de coope: tanta iurisdictione i ea habebant ipsi pastores: sicut et puelle. Moyes ergo non de- buit plus esse pro vno ⁊ pro alio. Dicendū: q̄ ille primo ve- nerant ⁊ tēdo in viu rei cōis potius ius habebant. Item di-

ctam aquā hauserant/ideo tē- Cōnum dubium. Cur dicte puelle dixerunt patrī suo de Moyse: q̄ esset in Egyptis/ cū tamen a parte rei eset vir he- breus. Hoc autē poterat dupli- ci indicio coniūcere. Primo q̄ dem per loquelā: ita vt posset de eo dici ⁊ q̄ postmodū dictū est de Petro: Nā loqua tua manifestū te facit. Secūdo ve- ro per specie vestimentū. Iudei em̄ vntū pallijs in extremis tabitibus vestimentorū suorum.

Et per talē modū cognouit Samaritana de Christo ⁊ Ju- deus eset q̄ dixit ei: Quomo- do tu Jude⁹ cum sis bibere a me poscis/que sum mulier Sa- maritana? Ad hoc dicendū: q̄ etī Moyes eset Hebreus: q̄ tamen nat⁹ fuerat in Egypto/ atq̄ educatus in aula regia et nutrit⁹ spatio quadraginta an- norum/ideo Egyptiacē loquit̄ facile poterat. Tunc etiā tem- poris induebat more aulico- rum regis Egypti: in sup non- dū differebant Iudei peregre cōstituti in habitu ab aliis na- tionib⁹: sicut postea factū est.

Decimū dubium est de iu- ramento Moysei cum Raguel

sue Jethro. Aut enim iurauit

per deum suum ⁊ tunc iura-

mētum firmitatē non habe-

bat ex parte ipsi⁹ Jethro cui

fiebat: quis non credebat in

illum: quis obligasset Moy- se iurantem: aut iurauit p̄ ido- la ip̄i⁹ Jethro: tēc peccauit

tanq̄ ea venerando. Ad hoc dubium dicendum: q̄ Moyes

iurauit Jethro per verū deum

suū quod licet facere potuit

missi

Exodi secundo,

misce firmitatem. Infideles autem recipiunt a fidelibus iuramentum factum in nomine veritatis dei sui. Econuero autem non licuisset ipsi Moysi inducere Iethro ad iurandum per deos suos: alias inducisset eum ad peccatum. Ubi tamen opus fuisset turametum ipsi Iethro: ut poterat de mercede danda illi Moysi ppter custodiā pecorum suorum aut de filia sua illi dandas: et huiusmodi: tunc licuisset eidem Moysi suscipere iuramentum illius: quia facti per falsos deos. Licet enim vitia malostricius ad aliquid bonum possent quando est ad hoc patens. Nam et deus sepe ita facit. Numquid tamen licet aliquis inducere ad malum culpe: etiam dato et esset solū veniale. De hoc vide beatum Thoma. iii. q. xviii. art. iiij. in fol. ad. iiiij.

Undecimum dubium. Quomodo Moyses virignotus et alienigena potuit tam cito et tam facile truicire tantā gratiam apud illum magnū lacerdotē Wadian: ut daret illi filia sua in uxorem sacerdotem cum quas filium suū: ut dicit Josephus. Insuper et custodem omnium personarum suarum ea hincinde causa pascuerū deducendo. Nam in hoc videbatur magna estimacionem atque fiduciā de vitro extraneo: et alias incognito habere. Ad hoc dicendum est dominus noster deus in hoc specialiter operabatur: mouendo interius et inclinando affectū dicti Iethro. Unde possumus recte dicere cum psal. xliii. a domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Insuper dominus dous dederat tantam gratiam ipsi Moysi ut statim esset gratus in oculis omnium ipsorum intentuum: ut dicum est supra. Insuper ipse Iethro (ut dicit Josephus) non dedit illi filiam suam in uxorem: nisi prius eo cognito: ut ex ipsius genero et populo credens cum futurum magnum virum.

Duodecimum dubium est grammaticale: circa illius verbū que cum reuertissentur. Quae reuertitur ergo an congrue dicatur que cum reuertissentur. videtur et non: quia hoc verbum reuertor est deponētis generis verbī. Hic autem ponitur tanquam actuum. Sicutur male dicuntur. Dicendum est antiqui dicēbat dictum verbum actuum. Moderni autem ponunt ipsum deponētis. Uel dicunt in hoc passu ponitur tanquam actuum: quia et natura sua sit deponēti ad insinuandum et sacra scriptura non subiicitur regulis priscianis.

Moraliter et primo: sacerdos Wadian est dominus deus. Lxx septem sunt filie: per quas intelliguntur septem artes liberales: que sunt grammatica: rhetorica: physica: geometria: arithmetica: musica: astrologia. He enim septem filie passim regem dominicum: quanto resiliunt: quia non sicut intellectus hominis: vnu quidem sic: et aliun sic secundum et contingit homines diversis scientijs offici. He enim sunt septem ancille magne et generofe illius diuine sapientie que vocat ancillas suas: ut venirent ad arcem: quia omnia scientia

Clausula tertia.   *Fo. xxxviiij.*

Kientia humana licita / est in
deum (tanq; in authoem suu) referenda : eo q; omne verum /
a quocunq; dicatur / a docebit.
He igitur septem filie nituntur haurire aqua ouibus suis
et locunditate et delectatio-
nem amatouibus suis. Sed ple-
rung; impeduntur a pastori-
bus. i. scientis doctoribus / qui
cum doctrinis suis sepe reuocant
humanos intellectus be-
ne affectatos: vt postpositis p-
dictis vanis scientiis se tota-
liter occupent et dedicent cir-
ca veras scientias / que etiam
manent post mortem in patria
et que multum conseruant et
illuc perueniant. Unde devna
quoque amatore vere scientie
dicitur Prover. xxv. q; non
extinguetur in nocte. i. in mo-
tione lucerna eius. i. scientia hic
acquisita : quod intelligendum
est de scientia / Etum ad suum
formale / Etum ad habitat: vt
hence deducit beatus Tho. pri-
ma parte. q. lxxix. arti. v. per
torum. Hinc beatus Hero. in
epistola ad paulinu[m] dicit / Dis-
camus in terris: quodrum scien-
tia nobis perseueret in celo.
Moraliter et secundo p-
septem filias sacerdotis Madizan / intelliguntur septem vir-
tures ad salutem necessarie :
quar; quatuor sunt morales/
alie sunt tres theologicae. Mo-
rals aut sunt he: prudenter iu-
stitia / reperientia / fortitudo. Ulo-
lenti ergo ire ad fontem aqua-
rum viventium. i. in celum / pri-
ma ancilla docet bene incede-
re. Secunda docet circa vnu-
quemq; recte se habere. Ter-
tia protegit a destris. Theologice
sunt fides / spes / charitas. Pri-
ma ancilla docet vii cundi ad
dictum fonte. Secunda facit
illic tendere. Tertia introduc-
cit hominem in locu[y] b[ea]titudi-
ter fons emanat. He igitur sunt
septem filiae sacerdotis Madiz-
ani. i. omnipotenter dei: quas in
presenti mittit ad pascentes
ousas suas. I. electos. Clericatu
men sicut filie Madian pas-
sunt difficultatem et molestiam
ab alijs pastorebus: ita et cle-
ri a demonibus dicente Apo-
Ephe. vi. Non est nobis collus-
tarior aduersus carnem / san-
guinem: supple tantu[m] aut prin-
cipaliter: sed aduersus prin-
cipes et potestates aduersus mu-
ndi rectores tenetibus haru[r] re-
Tandem autem he septem puel-
le apprehendit virum vnum:
vt dicit Es. iiiij. cum per debita-
tam earu[m] obseruantia in pre-
senti tande puenit ad deum deo-
m in Syon. Et istud designat P
hoc q; dicto septem puelle fecer-
runt bona relationem Zethro
patri suo / de ipso Doyle: qua-
liter scilicet ipse iuuuent cas ad
hauriendam aqua de putco / et si-
mister in defensione sua con-
tra pastores. Prepte qd pater
iussit eu vocari ad domu[n] suu.
Applicatio est facilis ex dictis
C Moraliter et tertio sepe filia
Zethro q; venerunt ad aqua-
grege suu / septem sunt opa miel
et tunc ad aquam et grege d[omi]ni
sue corporaliter iuve spualiti
q; indigentib[us] et Christi membris
exhibent pp[ro]pter ipsum. Et quidem
quo ad dictas septem filias co-
porales sex assignantur ab eo
dem Christo. Martini
cum dia-

Exodi secundo,

eum dicitur: Esuriui / et dedi-
stis mihi manducare: sicut / et
dedidisti tibi. Alio autem et se-
prima filia / que consistit in se-
pultura mortuorum / propter deum /
ponitur Thobie. xij. Hanc au-
tem filiam non ponit Chrysostomus
ubi supra quis solum ibi facit
mentionem de operibus misericordiae
corporalis: quod sunt cuiuslibet
necessitatis corporis humano.
Pertinet tamen ad defunctionum
quod de eius corpore agatur / in-
stantem vivit in memorie homi-
num: cuius honoris detrahitur
si careat sepulta. propter quod
aliqui commendantur de sepul-
tura alijs exhibita. Unde legi-
tur de Chrysostomo / madavit frater
toni episcopo / quod iacet ad facien-
dum exequias funeris sue ho-
spite Marthe. Lui et ipse domi-
nus affuit. Similiter beatus An-
tonius sepelivit beatum Paulum / heremitem primum / multa
deuote. Et de hoc multa alia
exempla vtriusque testamendi plus
postea sunt. Similiter et ex his
istoriis paganorum. per hoc au-
tem post suscepimus beneficium
adaquationis dicti filie illud
retulerunt patris propter quod
ipse iussit vocari Moyson / ut
comederet panem in domo sua:
designatur ergo illi qui in presen-
ti exhibent pauperibus opera
misericordiae propter Christum:
tandem vocabitur ad dominum
suam celestem / etiam ab eodem
dicente illud Mater. xv. Teneat
benedicti parris meis percipi-
te / non tamen supple domum vnam /
sed et regnum / quod paratum est
vobis ab origine mundi. Ratio
autem huius collationis est hoc:
quia esuriui / et dedisti mihi nā
possim

ducere tē. Et idco decreui vos
bit dare ad manducandum pa-
nem qui nunquam deficeret. Veni-
te ergo / et comedite panem meū.
proverbiorum. ix.

¶ Moraliter et quarto / dicte
septem filie Raguelis / qui im-
pediebantur ab alijs pakoib⁹
ne possent. adaquare gregem
suum: designant septem virtus
oppositas septem vitiis mor-
talibus / seu capitalib⁹: quod sunt
honestitas / liberalitas / castitas /
patientia / sobrietas / piezas / di-
ligentia. Unde de hoc dantur
tales verbi: Si humilis / ca-
stus / miserabilis / sis quoq⁹ forsi
Sobrius / et larg⁹ / dilectus cui
libet esto. Peigitur sunt septem
filie Raguelis. i. omnipotenteris
dei. Raguel nempe / qui inter-
pretatur uno modo pastor / re-
cte Christum designat / quod de se-
pente loquens Joan. x. ait: Sgo
sum pastor bon⁹. Quas quide-
filias mittit per inuidū vniuer-
sum / ut pascat gregem suum. i.
quosq⁹ electos / pastor / et aqua
gratiae illis tribuant. Verunam
men terti⁹ / pastores sunt talia-
bus pueris valde infest⁹ / per
quos designatur septem peccata
mortalia: contraria predictis
virtutibus. Nec propriece est
desperandum: quia et si dicte
puelle non possint est se hauri-
re aquā: quia pureus altius est:
nece defendere a predictis pa-
storib⁹. i. vitiis / vel demonib⁹:
vtriusque tamen possunt cum auxilio
Moyssi / qui interpretatur
assumptus de aquis / qui recte
designat Christum / qui in eius
baptismo fuit assumpt⁹ de flu-
mine Jordani. Propter quod
dicebat Apos. philip. iiiij. Oia
possim

Clausula tertia. fo. xxix.

possum in eo qui me confortat. ¶ Moraliter et sexto. Per illos
pastores qui superuenierunt
ad putes: et puellas inde amo-
ceros malos pastores / si tamen
eius auxilium deuote implore-
ref / et humana exilis / seu in-
firmitas humiliiter recognoscatur.
Propter quod dicit idem
Apost. Ephes. vi. Confortami-
ni (inquit) in dñō / et in potestis
virtutis eius. Et ps. Exspecta
dñm / supplex / paratus / tibi veni-
re in auxilium. Viriliter age /
faciendo quod in reest: confor-
etur cor tuū / ex dei presentia:
et sustine dñm. i. patienter ipsum
exspecta / cito nō senseris ipsum
adesse in tuis temptationibus / et
aduersitatis. Nam raudē faciet cu-
tentatione plouentum / ut pos-
sis resistere / et in merito / perficere.
¶ Moraliter et quinto. Septem
filie Raguelis: que uno coen-
fici / palli venerunt haurire a-
quam de pureo: ad aquadū
gregem suum: septem sunt gra-
tie que hauriuntur per applica-
tionem septem sacramētorum
ecclesiæ: quorū quodlibet tan-
q⁹ speciale hauritorū iungit
et opere operato ad hauritorū
hīmōi aquas. Tenuit aut dicte
septem puelle uno passu / uno
coensiū ad hauriendum huius-
modi aquā: quia in Christo nō
est distincio Iudei / et Siccii: sed
vnum deus / vna fides / vnu ba-
ptisma. Sed unde haurit hīmōi
aqua / profecto Esa. xij. aperte
insinuat / cum dicit: Haurie-
tis aquas / i gaudio de fontib⁹
baptismi / vel gratia dei / corra-
hit spūiale matriniū / cui bona
et pulchra puebla / que fides
dicit. hīm illud. Osee. iiij. Delpō-
sabo te mihi in fide. Hec autem
sponsa fidelis anime / designat
per

Exodi secundo,

per Sephoram spontem ipsius Moysi. Sephora est interpres ratur uno modo speculans eum. Et ideo bene designat fidem catholicam que speculat deum in presenti ienitatem et cum quasdam obscuritate. Hinc autem filii quos generat Moyses. I. deo tuis catholicis ex dicta Sephora. i. fide sincera una cum gratia dei sum dilectio dei et primi. Herfan est primogenitus et qui interpretat uno modo eozum electio significat dei quem et si elecerimus a nobis peccando dicentes: Reccede a nobis: nihil dominus opus est ut ipm super omnia diligamus sic chymus ab eo salvati. Eleazar autem secundo genitor erat interpretus deus meus adiutor: designat dilectionem proximam que non possumus recte et meritorie diligere nisi cum speciali adiutorio dei: iuxta illud Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. Patet ergo quid per Moysen et Sephoram eius ypoem: una cum dyobus eorum filiis moraliter designatur.

Allegorice et primo. Per septem filias Raganis: sicut Iesu Christo qui venerunt haurire aqua pro peccatis suis: et quas impediti nrebantur pastores terre illius: quos ramen confutauit Moyses: designat multitudine fidicium in primitiva ecclesia perentum baptismum. Hos ramen impediti nrebantur illi qui se gerebat pro pastorebus: quales erat Iudeorum pontifices legi doctores et similes: qui deridebant sacramenta fidei Christianae: dicentes vanum esse et superfluum credere quod ad iunctionem aque super caput hominis se-

super-

Clausula tertia. Fo. xl.

superuenientes: et dicas pueras ei scires possumus designari nudi philosophi et amatores scelerarum humanarum: aut que sunt de pane lucrado: qui dicas pueras. I. veros amatores sacre scripture: a suo facto positivo diuertere volunt: dicentes: et de theologis rari inueniuntur qui sint diuitiae: aut sapientes. Secus autem de professo ribus aliarum facultatum. Unde in glo. super proemium lib. Dicet nos vero. sup illo profecto: etiam si scrupuli talia metra: dat Galienus. opes: dat sanctio Justiniana. Ex aliis paleas: ex istis collige grana.

Nihilominus per Moysen defendente predictas pueras contra malos pastores: designat spiritus iustitiae: et tanquam authoris sacre scripture scripturam: et defendit professores et amatores illius: dicens illud Eccli. xxiiii. Qui audit me: supple loquenter in sacra scripture: non confundetur: et operatur in me: non peccabunt: et qui eludant me: vita eterna habebunt.

Allegorice et tertio. Septem filie Iethro designat multitudinem virginum: que bene dicuntur pascente oves pris sui celestis. I. scilicet angelos: quia teste Piero. ii. parte epistola. suarum epist. lv. semper angelis cognata est virginitas. Per pastores autem infestatos dictas filias Iethro: designatur illi hereticus: qui auident derogare virginitatem: dicentes stultum esse manere in virginitate: dicentes: et somnes virgines permanerent: non posset genus humanum coleri vari. Quinimum ipse deus et dñs videt contrarium preceptum: dicens ante diluvium: pariter et post: E recessite et multiplicamini: et replete terram. Nec legitur polteca dictum preceptum revocasse. At vero superuenient maximus ille Moyses Christus: defendens dictas pueras qui virginitatem consumit tantum melius bonum. Matth. xix. dicens: Qui potest capere: capiat. Ubi glo. ordi. sic ait: Vox est non imperantis: sed consuletis. Postea etiam surrexit magnus ille doctor ecclesie paulus: qui conformiter ad magistrum suum Christum dictas pueras defendit. I. Lox. vii. dicens: De virginibus preceptum domini habeo: consumat enim deo. Et filium autem non nisi de meliori bono dari solet. Igitur multo melius est ei qui continere potest: sic permanere quam matrimonium intrare: ut id concludat apostolus. Ecce defensio puerarum aduersarum emulos suos. Et ad duplum eorum instans: et qui eludant me: vita eterna habebunt.

Allegorice et tertio. Septem filie Iethro designat multitudinem virginum: que bene dicuntur pascente oves pris sui celestis. I. scilicet angelos: quia teste Piero. ii. parte epistola. suarum epist. lv. semper angelis cognata est virginitas. Per pastores autem infestatos dictas filias Iethro: designatur illi hereticus: qui auident derogare virginitatem: dicentes stultum esse manere in virginitate: dicentes: et somnes virgines permanerent: non posset genus humanum coleri.

Ex illud

Exodi secundo,

¶ Illud obligavit omnes & sin-
vt de viroq; filio possit dici ei-
gulos quousque humorum ge-
nus sufficiēter multiplicatum
de bone & pie matrē: Mulier
nū sufficiēter multiplicatum
fuit. Postea autem sic obligat
filio dici possit: Filiū ecce naz-
ter tua. Iō. xix. Amemus tig-
nulari obligat. Quoniam cuili
bet particulari: sive singulari
psone: licet est hodie vouere
perpetuum continētiā si velit:
Predictum autem preceptum
tūc reuocatum est quādo ipm
genus humānū sufficiēter fuit
promulgatū. Tunc autem ex-
presse & vocatiter ipsum reu-
cauit Christus qui tanq; legis
psal. Tu es sacerdos in eter-
num/secundum ordinem Mel-
chisedech. Vobis sacerdotis
pter regnum celorū se castrau-
runt. Qui inquit potest capi-
re capitā. Hinc est q; Hiero.,
parte epistolarū sua: epistola
iusti in laudem virginitatis su-
pra matrimonium/coparat eā
auro: matrimonii vero argen-
to. Itē idem secunda parte epi-
stolarum suarum. epist. lv. dicit
q; in carne præter carnem vine-
re non terrena vita est: sed ce-
lestis: vnde in carne angelicā
gloriā acquirere: manus et
meritum habere. hec illē.
¶ Allegorice & q̄to Sepho-
rafael Zethro sive Raguelis:
q; facta est vpoz Moysi: de qua
genuit duos filios: Gersan sc̄i-
licet et Eliezer: ipsa est virgo
Maria: filia dei patris: que sal-
ua virginitatem sua facta est vpoz
patris sui. i. dei. Ipsam nempe
d'ponsuit sibi in fide forma-
ta gratia et charitate: atq; ab
eodem cōcepit & peperit duos
filios. Unum quidē naturale:
suis supernaturaliē: scilicet Christus.
Alium vero adoptiuim:
scilicet deuorum catholicū: ita
designat & sancti dei angelī
protégunt

Clausula quarta. fo. xlj.

protegunt & defendunt quos
quot ad celestē patriū vadit
sicut bibutri de illo fonte qui
sicut ingiter emanat. Q; autem
Raguel sive Jethro / fecerit
cari Moyses / vt in recognitio-
ne beneficii exhibiti filiab;
suis / comedret panem in do-
mo sua: insinuat aperte q; dñs
vocaturus est ad se in celū eos
qui in presenti exhibuerit ope-
ra misericordie pauperib; p-
pter cum dices: Venite bene-
dicti patris mei &c. Sequitur:
Esurui & dedicisti mihi &c. Po-
netis mensam coram eis / vt co-
medant & bibant in domo sua
celesti luxia id quod scriptum
est Luce. xxiij. Ego inquit Christus
dispono vobis / vt edatis &
bibatis super mēsam meam in
regno meo.

DQuarta clausula.

Ost multum vero
temporis mortuū est
rex Egypti. Et in
gemiscentes filii
Israel ppter ope-
re vociferati sunt.
Ascendit clamor eorum ad
deū ab operibus / et audiuit ge-
nitum eorum / ac recordat⁹ est
est pharao / sicut & alij reges
Egypti dicti sunt pharaones
a primo pharaone / qui tantū
honorauit Joseph i regno suo.
Fuit ramen tertij post phas-
raonē illū qui dictus est igno-
rasse Joseph / & dictus est Ama-
monaphis. Valde enim mirum
& nouum esset: q; dictus phas-
rao sub quo natus est Moyes
regnasset: xxvij. annis ante na-
tivitatē ipsius Moyes / postea
aut octoginta annis. Hoc enī
de nullo alio rege memini me
legisse: sed cōmunit̄ abbreviāt
f sibi

Exodi secundo,

sibi vitā tū ppter labore militare cui incidere hñt: tū ppter lasciuā vitā quā cōter ducit. Alio autē cauī reuerētis eius dē Moysi i Egyptū iuit opas illo quā habuit ad fratres suos vociferātes ad deū i ingemiscēntes. Primo ergo pemitit Moyses de illis q̄ ingemiscēbāt. Litteris i in corde. Secūdo vociferābat exterrī et in voce: q̄ quidē vociferari procedebat ex vehemēti genitu cordis. Et ascēdit clamor eorū ab deū ab operibus. i. deus erat cēpti populo Hebrewo ad eū vociferāti cōpari ppter dura opa q̄ illis imponēbantur. Ideo sequitur: Et audiuit genitus eorū. Hic enī loquitur Moyses de eo! secūdo humani modū. Nā tū aliquis dicit audire clamore alicui⁹ cū incipit eu iuware. Sic autē fuit in pposito. Quod autē potea subalit: Et recordar⁹ est tē, nō est subintelligend⁹ q̄ oblitio cedar in deo! qui semper manet in actu intelligēd⁹; sed sensus est q̄ ad modū recordātis se habuit p̄rebēdo filiis Israel auxiliū ppter merita pcedētum sanctiorū parvū i querunt pncipaliter tres. s. Abrahāl Isaacl Jacob. Sequitur: Et respexit dñs filios Israel. s. oculo misericordie i liberauit eos. i. liberare fact⁹ i opere cepit.

Circa autem hanc clausulā mouētur aliqua dubia.

Contra igit dubiū mouēt ppter illā vñ: Post multū t̄pis mortuus est rex Egypti. Querit ergo q̄no potest itare q̄ fluerit multū t̄pis vñs ad obitum suū: cū tñ legat Ben. plvij. q̄ crudeliter

Jacob interrogat a pharaone sub quo descendit filii eius. Joseph primo i Egyptū: i ipse postea quod esset filii vite sue rident dicens: Dicēs pegrinationis mei parvū i maliū cētrū trīginta anni sunt. Lū ergo Jacob tūc est senor erat multo q̄ Moyses q̄ ad mōr⁹ nō habebat plusq̄ octoginta annos. In sup̄ a tēpote fugiēt in terra Zāidian nō erant plusq̄ q̄ draginta anni: mīrū est q̄ de illo tpe dicat hic: Post multum vero t̄pis: vbi m̄. Jacob dicit dicas suos paruos. Dicendū q̄ de dieb⁹ Jacob & Moysi ex fugit de Egypto vñs ad regreſsum illis⁹ possūm⁹ loc⁹ dupliciter. Uno modo absolute i sc̄bz se i sic vñ dicit de Moysi: q̄ post multū tēpōris i supple egreditionis sue de Egypto morrua est rex Egypti. Ilū i qua draginta anni multū tēpus fasciūt absolute. Et nō pl̄ cētrū trīginta. Alio modo possūm⁹ loc⁹ q̄ pdictis anni respectiue sc̄bz ad annos eternitatis i alterius seculi: i sic pdicti anni fuerunt parvū i breves. Unde psal. Viii. Enī an oculos tuos tāq̄ dies hesterna q̄ p̄tererit. Et sc̄bz hāc sensum non potest recte dici de recessu Moysi ex Egypto i morte regis Egypti i q̄ post multum temporis mortuus sit rex Egypti.

Cecidit dubiū i q̄ Moyses facit hic mentione de morte regis Egypti: Dicendū q̄ hoc facit in laude ipsi⁹. Nam mortuo illo pharaone sub quo natus est Moyses i anno sc̄litē quarto vite ipsius Moysi: i q̄ crudeliter

Clausula quarta. Fo. xlīj.

crudeliter tractauit hebreos: minibus auditur. Propterea secuti sunt tres pharaōes hic subditur: Et audiuit doante pharaonēllum sub quo minus geminū cōrum et re liberati sunt i qui eos tracta cordatus est federis id est p̄ut crudelis i ille primus missoris quod pepigerat tē. predicti autem tres intermeſt. Et est hic argumētum i q̄ do dij fuerunt illis mitiores non minus in crudelium facit misericordia filiis ppter precedētis demergentib⁹ in flūtū tia bona opera parentum. parvuli Hebreworum. Nec si = **M**oraliter i primo. Rer. E. militē rātū affigebantur in Egypti est diabolus i qui viuit operib⁹ manualib⁹ sicut p̄us. In conscientia peccatrice adeo tandem his tribus defunctis i quod in aliquibus cōscientiis surrexit ille pharaō qui in anumerātū in infidelib⁹ i pagātū submersus est cum suis exētū i in alijs cito moritur i vī in situ toto in mari rubro: i parvulis baptizatis. Et similiter in nonnullis adultis i cito sit qui noua diceret alijs. Unū post peccatum ad decū per penitentiam redēntib⁹. In alijs vero non nisi post multum temporis moritur: sicut in illis qui dū perleuerant in pectatis suis. Tandem tamen ex dei magna misericordia tractabuntur ad penitentiam i sicut miserebāt: Dicendum q̄ causa patet de paulo Magdalena fuit: quis ne audēbant p̄miti Maria Egyptiaca: et similib⁹. Sed quia regulariter nesciūt homo certitudinaliter amittere ne grauius tractarcetur ab Egyptis. Interdu tamen vi rouentori cōpellebāt: q̄ altas voces querulōs: seu manifesta i spēta suspīria eam diabolus sit in eo mortuus: erat quantūcumque peniteat: sed solūm de hoc potest habere probabilitatem moraliter: quia vixit. Et vī primo peribit. Voces sunt note earū que sunt in anima passionum. Vel dicendum q̄ hic est questio de clāmore cordis et non vñs. Unde i in sequentib⁹. vñs. c. legitur q̄ dixit dominus ad Moysem: Quid clamas ad me? Lū tamē tunc raceret os eius. Habet enim cor suum clamorem ad dominum qui ab eo audiatur: sicut i os suū qui ab ho-

Exodi secundo,

mortis regis Egypti debet hoc est ut in eterno dei puniatur. mo post remissionem peccati adhuc ingemiscere et vocare falsa penitentia. cap. xviiij. Qui rari in celum dicens cum pueris inquit impenitentes morib[us] omnib[us] blicano: deus propitiatus esto nino moritur et eternaliter cruci mibi peccator. Luce. xix. Itē cū psal. illud verbū: Ab occul- tis meis munda me dñe et ab alienis parce seruo tuo. Bene ergo et salubriter vnumqueōs penitentē admonet scriptura Eccl. v. dicens: De propiciatio- ne noli esse sine netu. Et sicut clamor filiorū Israe- l acce- queretur sine fine. Hec ille: Itē dit ad dēum qui audiuit geni- Srgo. quarto dialogoris: Ju- sum eorum: vt dicitur in textu: stus inquit: Ille iudex non so- lumi facta hominum sed et cor- randum/ qd ybi fecerit pecca- da p[ro]fessus. Inqui enim ideo cū fine deliquerunt: quia cum fu- ne deliquerunt. Nam voluerint diam ad dēum gloriose regnare in celo: tandem misericordia eius. Dicant ergo peccatores penitere volentes ad dominum de celis illud: Wachab. iiiij. Nunc clamennus in celum et miserebitur nos trius deus noster. Item clamant et dicant: Peccatores te rogamus audi nos. Itē illud: propitiatus est oportet nobis dñe. Hec omnia deno- ceat ex verbis textus: cū d[icitur]: Respergit dñs filios Israe[li] et beravit eos.

Moraliter et secundo; retine- do priorem expositionem no- tanter d[icitur]: de homine peccato- re ad dēum per penitentiam re- deute: qd post multum tempore: quia in quantulacumq[ue] mori- la fuerit homo in peccato: hoc multum est: immo nimium est. pro tali tamen monilia iuste- fligitur pena eterna / ei qui in tali statu decedit: quia pecca- uit in suo eterno; ideo iustum si phar-

Augustinus de vera et falsa penitentia. cap. xviiij. Qui rari in celum dicens cum pueris inquit impenitentes morib[us] omnib[us] blicano: deus propitiatus esto nino moritur et eternaliter cruci mibi peccator. Luce. xix. Itē cū psal. illud verbū: Ab occul- tis meis munda me dñe et ab alienis parce seruo tuo. Bene ergo et salubriter vnumqueōs penitentē admonet scriptura Eccl. v. dicens: De propiciatio- ne noli essere sine netu. Et sicut clamor filiorū Israe- l acce- queretur sine fine. Hec ille: Itē dit ad dēum qui audiuit geni- Srgo. quarto dialogoris: Ju- sum eorum: vt dicitur in textu: stus inquit: Ille iudex non so- lumi facta hominum sed et cor- randum/ qd ybi fecerit pecca- da p[ro]fessus. Inqui enim ideo cū fine deliquerunt: quia cum fu- ne deliquerunt. Nam voluerint diam ad dēum gloriose regnare in celo: tandem misericordia eius. Dicant ergo peccatores penitere volentes ad dominum de celis illud: Wachab. iiiij. Nunc clamennus in celum et miserebitur nos trius deus noster. Item clamant et dicant: Peccatores te rogamus audi nos. Itē illud: propitiatus est oportet nobis dñe. Hec omnia deno- ceat ex verbis textus: cū d[icitur]: Respergit dñs filios Israe[li] et beravit eos.

Moraliter et secundo; retine- do priorem expositionem no- tanter d[icitur]: de homine peccato- re ad dēum per penitentiam re- deute: qd post multum tempore: quia in quantulacumq[ue] mori- la fuerit homo in peccato: hoc multum est: immo nimium est. pro tali tamen monilia iuste- fligitur pena eterna / ei qui in tali statu decedit: quia pecca- uit in suo eterno; ideo iustum si phar-

Clausula quarta. Fo. xluij.

si pharao / id est diabolus sit mortuus / quia amplius non re- gnat in eis per culpan: non ta- men desunt reliquie peccato- rum / nec tentamenta mundi / carnis diaboli. Unde itas op- pressiones super se et in se con- siderantes: non cessant clama- re ad dominum auxilium pete- res. Qui tandem audit et ex audit geminum eorum. Unde dicuntur in predicti textu: per spexit dñe filios Israel. scilicet patres in limbo detestos. Qui bene dicuntur filii Israe- l: Israel nempe videt deum interpretatur. Huiusmodi autem patres viderunt (quāuis in enigma et sub figuris) filii dei incarnationem/mortem et resurrectionem. Dia enim in figuris contingebant illis: vt dicit Apol. l. Corin. x. Tunc ergo Christus respexit filios Israe[li] qd oculo misericordiae respergit sanctos patres in limbo de- gentes/ ad eos in propria descente d[icitur]: prout dicit articulus fit- det: et tunc liberauit eos.

¶ Ut aliter possumus referre predictum clamorem filiorum Israe[li] ad dñm ad alias beatissimas ascenderunt super nubes leuen: id est assumpti naturam humanam / ab omni ponderi peccati immunitum: et ingredie- tur Egyptum: id est mundum carnaliter nascendo de virgi- ne: et mouebuntur simulacra Egypti a facie eius: id est de- structur idolatria de mundo i- ipsius adventu.

Anagogice filii Israe[li] inge- miscentes / designant animas sanctorum patrum in limbo ex- cistentium / et expectantium atque desiderantium Christi aduen- tū / et propter testimonium quod ha- bebat / et clamabant voce magna. Non recte intelligētes qd alias sancti esse sub altare: et esse sub praetexte specialissima f[iliis] Christi

Erodí tertio,

Christi q̄ est altare sup q̄ fun- arderet: et nō cōbureretur. Di-
dim p̄ces nostras quas dirigi- xit ergo Moyses. Adam et via-
mo ad dei patrē diceres: per debo visione hāc magna qua-
dām nōtrā Iesum Christū si- re nō comburatur rubus. Ler-
tū tuū. vnde de hac p̄tectione
dicetur Sap. iij. Iustus sic in
manu dei sunt. i. Christi et nō
taget illos tormentū mortis.
Wie igitur sanctoz ante fudi-
ciū die clare vident deūl vt mul-
te sacre authortates apte lo-
quunt: quas p̄faseo. Nipilos
min̄ dicunt clamare ad domi-
nū tāḡ deſideratē ſcđas Iſrael. i. ḡlam fuor corporum / et
vnione cū illis. Sicut pars fe-
parata a toro: naturaliter deūl
derat reuniri ipſi toti. Dicit e-
tiā Bochtig nullū rei line co-
ſortio locunda. i. perfecta et cō-
ſummatā eſt poſſeſſio. Tandē
ergo. i. finali resurrectiō re-
ſpiciet dñs filios Iſrael. i. ani-
mas lancoz̄ ipſum clare vide-
tes. Reſpiciet inq̄ ſpeciali mo-
do / et liberabit eas / imple-
ndo earū naturale deſiderium /
reuniendo eas ſuis corporibz̄: q̄
vt totus homo glorificetur / q̄
totus incurrit / et non nifl quā-
do anima fuit vniua corpori.

Erodí tertio.

prima clauſula.

Moyses aut̄ paſcebat oues Je-
thro ſoceri ſuī ſacerdo-
tis Wadi-
an. Lumen maſſet gre-
gen ad in-
teriora deſerti / venit ad mon-
tem dei Oreb. Apparuit ei
dominus in flammis ignis de-
međio rubi: et videbat q̄ ignis

arderet: et nō cōbureretur. Di-
xit ergo Moyses. Uadam et via-
debo viſionē hāc magna qua-
re nō comburatur rubus. Ler-
tū tuū. vnde de hac p̄tectione
dicetur Sap. iij. Iustus sic in
manu dei sunt. i. Christi et nō
taget illos tormentū mortis.
Wie igitur sanctoz ante fudi-
ciū die clare vident deūl vt mul-
te sacre authortates apte lo-
quunt: quas p̄faseo. Nipilos
min̄ dicunt clamare ad domi-
nū tāḡ deſideratē ſcđas Iſrael. i. ḡlam fuor corporum / et
vnione cū illis. Sicut pars fe-
parata a toro: naturaliter deūl
derat reuniri ipſi toti. Dicit e-
tiā Bochtig nullū rei line co-
ſortio locunda. i. perfecta et cō-
ſummatā eſt poſſeſſio. Tandē
ergo. i. finali resurrectiō re-
ſpiciet dñs filios Iſrael. i. ani-
mas lancoz̄ ipſum clare vide-
tes. Reſpiciet inq̄ ſpeciali mo-
do / et liberabit eas / imple-
ndo earū naturale deſiderium /
reuniendo eas ſuis corporibz̄: q̄
vt totus homo glorificetur / q̄
totus incurrit / et non nifl quā-
do anima fuit vniua corpori.

Moyses aut̄ paſcebat oues Je-
thro ſoceri ſuī ſacerdo-
tis Wadi-
an. Lumen maſſet gre-
gen ad in-
teriora deſerti / venit ad mon-
tem dei Oreb. Apparuit ei
dominus in flammis ignis de-
međio rubi: et videbat q̄ ignis

Clausula prima. fo. xlviij.

dom Josephum) qui quidem
eius / quia ibi datus erat de-
mons est exculus; et ad paſtu-
ras egregius optimas herbas
habens secundum cūden Jo-
sephum. In hoc autem monte
cum inquit opinio cēt habita-
re deūl primitus nemo ibi pa-
ſcebat opes / quia paſtores mu-
nitime illuc ambulare preſume-
bāt. propter ergo duo / paſto-
res non preſumebāt in dicto
monte paſcere oues suas: tum
primo / quia exculus: tum ſe-
cundo / propter dei preſentiali
cui deferebāt vel quam time-
bant. In dicto ramen monte
aſcedit Moyses cū grege ſuo
propter duo. Primo quidem
quia paſce alte ſunt ſalubrio-
res outibus: q̄ que in valibus
ſitum habent. Minus enim ha-
bet a aquoſtate et inſlatio-
ne. Secundo vero quia in val-
ibus communiter ſolent ſen-
tari grana / eo q̄ pinguiores
ſunt / q̄ ſuperiora loco / pro-
pter deſcelum humorū ſupero-
rum / cum aqua pluvialibus
ad valles. Hinc in psal. di-
citur: Valles abundabunt fru-
mento. Bene ergo dictum eſt
de Moysel q̄ minuit / id eſt
ſursum aſcendere fecit gre-
gem ad interiora deſerti: id
eſt ad loca ſecretiora / et in
quibus prius paſtores non a-
ſcendebant / propter causas
prius dictas. Lumen in dicto
alto loco paſceret. Moyses
gregem ſuum / venit ad mon-
tem Sinai / qui pio aliquo
ſuī parte dictus eſt mona dei
Oreb: vt dicit petrus confe-
ſor. Et bene dicitur ife mōs
Oreb qui eſt mōs Sinai mōs
dei ſeliciter ratione futuri eue-
ſus / quia ibi datus erat de-

mons / quia ibi datus erat de-
legem filii Iſrael. Et ecce
apparuit ei dominus in flam-
mam ignis in medio rubi. Ignis
tamen viriditatem rubi de-
pſebebat innoxiuſ: id eſt non
ledebat ipſum / nec ſimiliter
florem eius. Inſuper fructi-
feros ramos nullo incendio diſ-
paſuit: cum tamē flamma ve-
hemens et velocissima nimis
eſſet: vt dicit Josephus. Ille
etiam ipam viſionem inopina-
bilem formidans obſtupuit / et
potius dum vocem ignis emi-
teret / et nomine eum vocaret:
verbaq̄ facere videtur. Quia
bus etiam eius fiduciā / preſu-
mētis accedere ad loca / vbi
nullus hominum primitus am-
bulat / et inſlatio ne. Secunde
arguit: eisq̄ ſuſit vt pociū
ab igne recederet / et vt ſuffice-
rent ei qui viderat / cum eſſet
bonus vir / magnorumq̄ viro-
rum proles / nihilq̄ amplius
indagaret / predicebat / et fu-
turam gloriam / et honorem / a-
pud homines / deo preſente.
Zuſſiroz ut cum fiducia abiret
in Egyptum / dur et princeps
futurus multitudinis Hebreo-
rum / cognatos pprios ab illo-
ſuī ſeruitur liberaturus. Nat-
terā inquit hāc hitabūvalde
felicē / quā Abrahā vefet pa-
res ſuī hitauerat / oībulq̄ ade-
pti ſunt boni. Hec ergo ex-
illo igne diuina voce / plata ſunt.
Deinde ſubdit Joseph⁹ / dicēt:
Moyses aut̄ obſtupescēſi his
vidērat: virtuti inq̄ tue dñe
nō credere / quē a līc colo / et a
pte maioribz̄ meis appuſſe nō
dubito / vt ſanctissimū ſcđm mea
dei ſeliciter ratione futuri eue-
ſus / puto. Hec Joseph⁹.

fo. xlviij. Quic oia

Exodi tertio,

Que oia ofor mala sūt p̄st̄i ter- putā annorū xl. designat q̄ pa-
tui / et declaratū cūdē: ybi stōes ecclēsī cū se sentiūt se-
dr. q̄ appuit dñs Moysi in flā nescere / prudēter / recte agūt
ma ignis de medio rubi / sine si interuenientē consenti sedis
tamen cōbustione illius aut vi apostolice / puidēt ecclēsī sue
riditatis cūdē: q̄b nō nisi di- de bono / virtuoso pastore / ha-
uina p̄tute fiebat / q̄ actuitatē bito respectu p̄ncipali ad i-
ignis tunc impeditiebat. Sicut doneitatē / et non ad sanguineā
in iūlī legitur Daniel. iij. de parēclam / aut affinitatē. Sic
tribus pueris in camino ignis. enim olim fecisse legunt multi
Letera patebunt in deductio- sancti patres. Nā p̄ hoc q̄ per
ne dubioum.
¶ Primū igitur dubiū. Quare talēm viā p̄suidebat ecclēsī de
Jethro tradidit Moysi oues futuro bono pastore. q̄tum et
suas cultōdandas. Cum enim feb̄z q̄ potest humanitus con-
hoc officiū tunc tēporis esset laudabile / et a magnis p̄fons
obseruatū: videb̄ ipse Jethro in p̄p̄ia debuerit. ipsum exerceſcere / nō per ipsum Moysen. Ad hoc dubiū potest tri-
plex ratio assignari: cur ita se-
cerit Jethro. Prima est litera-
lis: iam enī ipse erat annosus /
ut pote pater septē filiorū que
erat tante etatis ut possent pa-
scere oues patris / ut habeat in
textu. Tunc vna ex illis tunc
tradita est Moysi in yrozeni.
Utrū autem cum incipiūt sen-
scere / postponere solent ea qui-
bus operā dederunt in dicibus
sue iūuentutis. Secunda ratio
est moralis / quā assignat qui-
dam dicens / q̄ Jethro cōmisi-
cūrā rei familiaris Moysi / ut
posset vacare cultui vniū veri
dei / cui deditus erat: res fami-
liaris aut tunc tēporis potissi-
me consiliebat in abundantia
peccoz / ille enī erant diutine na-
turales hominū tunc regnantiū.
Tertia ratio est mystica:
Nam p̄ factum Jethro / quid es-
dit curā pecorū suorū Moysi
qui tūc erat in flore etatis sue

putā annorū xl. designat q̄ pa-
tui / et declaratū cū se sentiūt se-
dr. q̄ appuit dñs Moysi in flā nescere / prudēter / recte agūt
ma ignis de medio rubi / sine si interuenientē consenti sedis
tamen cōbustione illius aut vi apostolice / puidēt ecclēsī sue
riditatis cūdē: q̄b nō nisi di- de bono / virtuoso pastore / ha-
uina p̄tute fiebat / q̄ actuitatē bito respectu p̄ncipali ad i-
ignis tunc impeditiebat. Sicut doneitatē / et non ad sanguineā
in iūlī legitur Daniel. iij. de parēclam / aut affinitatē. Sic
tribus pueris in camino ignis. enim olim fecisse legunt multi
sancti patres. Nā p̄ hoc q̄ per
talēm viā p̄suidebat ecclēsī de
futuro bono pastore. q̄tum et
feb̄z q̄ potest humanitus con-
secuturū) etiā p̄fudit viā ne
malus eligat / aut p̄ viā regiā
intrudat. Jam enī p̄terierūt
illa tēpora in quib⁹ signo de
celo inīsso dabit intelligi q̄s
deberet eligi / et assūti ad sumi-
mū sacerdotiū. Et ideo secundū
dēi / et conscientiā p̄suidebat
dum eī in talib⁹ dignitatib⁹.
O vītā atq̄ vītā nostra Sal-
lie piagnisā sanctio in suo
vīgorē per līstas / ad rīgorē ob-
seruaretur. Tūc enī (nulli dus-
biū) florereb̄ nōlra Gallia.
Sed de hoc sat est.
¶ Secundū dubiū: Quare
Moyses potius voluit pascere
oues Jethro / q̄ alsciuus alte-
rius: Dicendū q̄ propter tres
rationes. Prima fuit p̄estāria
virū / de q̄ dictū est supra. Se-
cunda fuit inmutatio ab eode
Jethro / q̄ agnito beneficio p̄-
st̄to per eundē filiab⁹ suis in
ad aquādā pecoribus suis / fe-
cit ipm Moyses vocari in do-
minū suū / ut maducaret panē.
Quod cum sacrū fuisset / secura-
sunt cōnubia rē. Tertia ratio
fuit sanguinis primitas. Erat
nēpe in rei veritate dicitur Jethro
cognat⁹ Moysi: q̄r vteroz
descendit ab Abrahā / vt bene
det dicere Hiero. in predicto
libro / de locis hebraicis. Et
ideo idē mons nūc dñ Sinay
Sara. Jethro vero p̄ Madiani
nati de Letphra. Erat autem
Moyses in quarta generatiō
descendens ab Abrahā. Juxta
illud qđ dicitur est eide Abrahā
he. Sc̄n. xv. Quartā ḡnatiōne
reverent̄ hunc. I. exhibuit Egy-
ptum. Patet ergo q̄ Moyses
cōtrahēs cu Sephorā filia Je-
thro / nō cōtrahit cum muliere
omnino alienigena. Unde pro-
pter hanc cognitionē carnale
voluit potius Moyses pascere
oues Jethro / q̄ alterius hōis
omnino alienigenē atq̄ duce-
re filiū ei Sephorā in yroze.
Quantū autē ad genealogiam
Moysi / Josephus ponit plus
generations ab Abrahā
ylo ad Moyses / q̄ postē sint.
dicit enī sic: Huic sc̄l Moys-
i Abrahā pater septimus. Erat enī ipse Moyses filius A-
marami / q̄ fuit de p̄p̄ Caath /
qui nāt̄ est de Leui. Leui ve-
ro ex Jacob: q̄ fuit ex Isaac si-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.

Clausula prima. Fo. xlvi.

descendit ab Abrahā / vt bene
det dicere Hiero. in predicto
libro / de locis hebraicis. Et
ideo idē mons nūc dñ Sinay
nunc Dreb̄ in sacra scriptura.
¶ Quartū dubiū. Cur dñs iis
Moyses in quarta generatiō
descendens ab Abrahā. Juxta
flāne. Dicendū hanc fuisse ra-
tionē: ne Iudei p̄soni ad idōs
lolatriā possent eis effigiae / et
huiusmodi effigie adorare. Ra-
tio autē cur p̄soni erāt ad idōs
lolatriā hec est: fucrat em̄ in
Egypto iā multo tepeore / et
dicerat mozes Egyptiorū qui
idola colebat. Wodo vt dicit
psal. Lū sancto sanct⁹ eris / et
cū peruerso puerteris. flāma
autē cū sit in continuo motu /
mutatiōne sue figure / nulla cer-
ta figura effigiarū potest. Et
ideo ex tali apparitione nulli
periculum idololatrie immine-
bat ipsiis hebreis.
¶ Quintū dubiū. Cur appa-
ruit dñs potius in specie ignis /
q̄ alterius ret. Dicendū q̄ ppter
adīcēs seu p̄p̄tates ignis /
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.
¶ Tertiū dubiū / est de gente
inhabitanti dictū mons ē Sīnāi.
Ad quod dicit de pal. q̄ tā
ipse mons ē interior ad defert
et iā rectissime cōueniūt de-
cor. Est enī ignis superior / nobis-
lio Abrahā. hec ille.

Sextū dubiū. Cur dñs po-

Exodi tertio,

tiv apparere voluit in medio ru- quebat. Tis ergo vice geret
bi. qdterius magne arboris.
Dicendum poter tres rationes.
Prima est literalis. Nam cu Abra-
hami hec facta sunt sit tra-
abundans plurimi in calore et
siccitate non dignit communiter
magras et altas arbores: sed
bassas et spinosas: sicut in locis
aridis et calidis fieri solet. Se-
cunda moralis. Nam per rubrum acu-
leis plenius quo apparuerit dñs
denotabat qd pohus hebreos ta-
in egressu Egypti. Si in deserto
erat adhuc multis aculeos spi-
narum. multas tribulationes et
aduerstas pressurus. Ignis
et rubor est viens captiuitas et
afflictio in pohlo Hebreo. Un
Deutero. illi. dicit: Clos talit et
eduxit deus de fornic ferrea
Egypti: ut haberet pohm here-
ditarii. Tertia allegorica. Na
ignis in rubro est diuinitas
in corpore humano et afflito.
Et ergo deo potius voluit as-
sumere naturam humanam: atqz
in ea patiendo eandem redimere:
potius qd naturam angelicam:
ideo ad hoc insinuandum po-
tius voluit in rubro: qd in alia
specie arboris apparet.

Septimum dubium: utrum dñs
realiter ibi apparuerit i specie
ignis: atqz in propria locutus
fuerit Moysi: an per angelum.
Hebrei dicunt: qd per angelum.
In translatione tñ nostra le-
gim: qd apparuit Moysi dñs.
Sed utrum saluare possumus:
Si modo intelligamus: qd angelus
etiam magnus est dñs: sed no mag-
num: sicut ille qui est magnus
dñs: et rex magnus: sup oes deos:
qd etiam vocat magni consilii an-
gelus. Tel ideo dicit: angelus
dñs dicit: qd in persona dñi lo-

ctus;

Clausula prima. Fo. xlvij.

ctus: eo qd noluisse adorare: t
dñs ergo vice geret
dñs dicit. Et hac opinio:
nem videt tenere bñt August.
Iup Exodi in presenti caplo.
Sed dato qd ibi apparuerit do-
minus realis: scilicet i specie ignis:
no tñ propterea sequitur qd dñs
est apparitus: sicut nunc verum est
diceret qd est homo: eo qd appa-
ravit in terris nascendo in forma
humana. Nam de eo veru est ex-
tunc diceret: qd est homo: eo qd
assumpit naturam humana hinc
postpartem nec cõ ex tunc dimis-
sit scilicet Damasco. No autem in ta-
li apparitione in forma ignis: in
rubro assumpit naturam ignis in
unitate suppedit: sed sicut si-
gni. Da ex parte de colubra in qd
apparuit spiritus: qd Christus
dñs baptizares a Joanne in Ior-
dane. De hac materia foris plu-
ria dicere in sequenti. xxvij. c.
Octauum dubium: utrum in rubro
fuerit realiter ignis: aut tñ si-
gnificatio et effigies illius: sicut
in multis apparitionibus fieri
solet. Dicendum: qd erat ibi rea-
litas ignis: et non appareretur aue-
phatisticus tñ. Alias non fuisse
ibi miraculi significatiuum: et
pextatius diuine oportet: qd
ostensura erat in liberatione et
educatione filiorum Israel de Eg-
ypto: scilicet in manu patria et bra-
chio extero. Cirrus aut diuina
ibi ipse diebat et suspendebat as-
ciaturate ipsius ignis. Alias co-
busus fuisse rubrum cum viriditatem
sua. Itud etiam consummatur ex
ibis Moysi dicitur: Adam et
videlicet Iustitiae haec magna
quare non cõbures rubrus. Fuit
etiam dictum: ignis igni præteriti
remoratu: ut dicit de psal.
scilicet liberationis Abraham de i-
gne Chaldeorum: vbi fuerat pte-
ctus;

Tel pohli liberationem: et legis
gnis que Chaldei p deo cole-
bant. Videbas ergo i taliappa-
ritione quasi dicere dñs: Debe-
tis ex nunc sperare vos libera-
dos in breui de fornic terrea
specialis amoris et familiaris
est pater vester Abraham de
U. i. ligne Chaldeorum: vt legit
de. xv. Insuper fuit dictus signis
plentis bñstis demonstratiuum:
quo qd bñstio virtus diuina
multiplicatus et crescere facie-
bat Hebreos iter tribulatiuum
Egyptiorum: sicut et cõseruabat
rubri integrum et illeum inter flâ-
mas. Nam scilicet Josephus: vt pri-
dictum est: illius signis facie-
bat subito rubri rantes fructife-
ros germi: qd natura alias
seculari successisse. Denique erat
futuri bñstis pnostricu: pte-
gurabat em in dicto loco legem
dñda: qd illuminaret ad pte co-
gnitionem: no ast psumeret pte
unctione. Ita p hoc qd flama
occupatis rubru: ei viriditatem
non minuebat: qd esset cõbustibl
Moyses: hic est dñs deo qd lo-
quit mecum. Tunc ergo dicere po-
ter illud quod postmodum lo-
cutoris est p psal. dicens: Audia
et loquatur in me dñs deus.
Undecimum dubium: esti quare
Moyses videt illa angelica
visione in rubro: et verba dei in-
de audiendo: no legit ipz dñs
aut angelu adorasse. Antiqui
tus enim nos scribentes erat in hu-
iustmodi visionibz seu appari-
tionibz adorare. Alii Scilicet xvij
legitur de Abraham: et tres
videt: et unum adoravit. Similiter
Josue. v. legitur de eodem
Josue: qd cum libi dicitur ana-
gelus: Ego sum princeps ex-
ercitus dñi et cecidit pronus
in terram

Exodi tertio,

in terram adorans: quod intellegitur de adoratione dulciori respectu angeli. In propollo autem non videtur fieri mentio de aliqua adoratione. Leterū legitur Apoca. vlti. qd post ipse Joan. audierit et vidisset mirabiles visiones; cecidit et adoraret ante pedes angelii qd sibi tales visiones ostendebat. Fuit tamen a tali adoratione probitus: cuius causa pro nūc subiectetur. Dicendū ad hoc dubium secundum aliquos qd Moyse ideo non adorauit dominum vel angelum (quicunque fuerit) ex humilitate sua: quia non reputabat se dignum ad exhibendum tamē adoracionē sed potius ad modum publicani se habuit: cuius humilitas tanta fuit qd non audiebat leuare oculos suos in celo. Luc. xviii. Tamen ergo fuit de Moyse in populo secundum titulos. De quo legitur flvij. viij. qd erat vir humilis valde. Sed istam opinionem repudiam. Non enim verisimile est qd ipse Moyse in talis apparitione non fecerit honorem cui et secundū qd fieri debebat. Ut enim in sequenti clausula dicitur ipse Moyse abscondit faciem suam. Non enim au-debat aspicere contra deū. Per quod factū intelligitur corporalis adoratio. Unde sup predicto verbo: Abscondit glōss. interl. dicit: Inclinando super ple yulum suum versus terrā intatum qd facies sua erat abscondita ne aspiceret contra dominum. Patet ergo qd cum interiori humilitate quam gererat in corde: seipsum vilificando et deum magnificando/ado-

ravit illū qui sibi apparebat. Et huius Moysei esset idignus adorare deum: non tamen volebat ipse dominus cum cessa-re ab huiusmodi adoratione. Quoniammo et humilitate velle cessare a tali adoratione non est vera humilitas: sed mera fuitas. Hoc enim est retrahere hominem ab optimo actu pietatis et reverentiae. Insuper humilitas pīmōt orationē nec ea distractit aut impedit: quia oratio humiliat scī nubes penetrat: vt habeat Eccl. xxv. Deniq; adoratio dei est oībus communis et necessaria: iuris illud Deuter. vi. Dominum deū tuum adorabis: cui humilitas impedimentum pīstare nō potest. Philosophi enim nō abs ratione posuerunt connexionē virtutum. Cōcludit ergo qd huius Moysei ex humiliitate abscederit factē suam ad dei presentiā nō minus humiliiter eū adorauit et corporaliter et mentaliter.

¶ Diodecum dubium. Quare dominus Moyse ut soluerit calciamēta de pedibus suis. Honerius enim incedit pīdib⁹ calcias. I mudis et solutis. Rationē huius precepti assignat de Lyra dicens: qd antiquitas et signanter apud hebreos consuetudo erat non ingredi loca sancta pedibus calcias. Et inde est qd sarceni non audient intrare locum orationis nisi discalciati. Et forsitan in rememoratione precepti prioris multi catholici in die paracœus per totum mane incedunt discalciati. Alij vero eodem die volentes adorare crucem dominicā deponunt calciamēta. Similiter apud fratres minores iuuenes facturi communionem deponunt calciamēta de pedibus: prout aliquando vidimus.

¶ Decimumquartū dubium. Unde loc⁹ in quo stabat Moyse dicit⁹ est a domino terra sancta. Dicendum qd locus ille ex pīa naturā habebat qd est sanctior alij locis: sed solū ex diuina electione et ordinatio-ne: quia domini est terra: et plenitudo eius. Quidā autem au-

Clausula prima. Fo. xlviij.

qđ scriptū est Eccl. iii. Altiora nūtido eius. Quidā autem auctorē quesieris: et fortiora te necrūtū fuertis. Quia ut has sepe allegat de psal. dicit qd et terra dicta est sancta: quia sanctificata ex presenta diuinā potentie. Tel dīcī qd dicta est sancta: eo qd ibi esset datum dominus seruo suo Moyse legem sanctā et precepta sancta iusta et rōnabilia. Tel ideo dicit terra sancta: eo qd ibi praedidist dominus aliquādo repositurū corpus beate Katharīne virginis et martyris: put hodie cernitur. Unde in collecta de cadem virgine sic orat ecclesia dicens: Deus qd dedisti legem Moyse in summitate montis Sinai: et in eodem loco corp⁹ beate Katharīne tē. Quia ergo dicta pīgo fuit doctrix discipline dei: vt habeat Sapientiā. Hinc est qd voluit domin⁹ corpus suū illuc trāsferri qd manus sanctorum angelorum suorum: Moyse accepit legem.

¶ Decimumquintū dubium. Cur portus dominus se reclamauit deum Abrahā? Isaac et Jacob Galiorum patriarcharū? Ratio: quia illi tres speci liter eum coluerint. Tel ppter tres virtutes theologicas in quibus priuilegiati sunt. pīa Abraham in fide: quia credidit deo et reputat⁹ est ei adiustitiam. Sal. iii. Isaac in spe qui in spe bona deprecatus est dominum proptore sua Rebecca sterili. propter quod dedit ei dominus fetum duplicitem. Gen. xxv. Jacob in dilectione quam cum omnibus semper habere voluit: etiā cum iniurias: puta cū Esau fratre suo: cuius gratia semper queſiuit. Et in se

Exodi tertio,

In se fuit. Uel dicitur dñs voluit per illā trinitatē psonarū dare intelligere Moylī q̄ ipse estēt̄ deus Abrahām id est qui edūc̄it Abrahā de terra Chaldeorum. Deus Ianc. i. qui fecit naſci Isaac de matre sterili. De Jacob id est qui Jacob tempore famis propter opulētiam hoc adduxit; q̄si diceret Sic vos miraculose educā de Egypro: z qui estis nūc quāl̄ viles in climatōne Egyp̄tiorum et steriles: amodo fecidab̄o vesp̄z in terra opulenta collocaſo. Istos & tres patrarchas sanctissimos hic e alibi vbi sit mētio de terra promissionis obtinenda frequenter scriptura magis & alios nominat: secundū August. quia istis specialiter & exp̄les (magis & alijs) p suo feminine fuit promissa dicta terra. Et nota q̄ Christus Matt. xxi. vlt̄ hac auctoritate: Ego sum deus Abraham &c. cōtra Sadduceos qui dicūt animas perire cum corporib⁹ et non esse resurrectionem mortuorū. Dicit ergo ibi sic: De resurrectōne mortuorum non legistis quod dictum est: Ego sum deus Abraham &c. Nō autem est deus mortuorū sed viuētiū.

Sextum dubium. Cum facies dominū sit plena gratiarū: cur non audebat Moyes eam aspicer? Dicēdū q̄ p̄pter excellētiam claritatis inde procedentis. Si enim filii Israēl non poterāt videre nec loqui cum codē Moyse postērum eo locutus fuerat dominus in mōte Sinai: quousq; ve lauit faciem suam: ut habetur in sequentib⁹. xxviii. c. quā-

vita

to minus ipse poterat intuer̄ claritatem vultus domini: De hoc vide Apost. iij. Corint. iiiij. Propt̄ hoc ergo Moyes abscondit faciē suā scilicet se incligāndō: vt dicit glo. interli. Uel dicit q̄ Moyes abscōdit suam faciem propter diuinam reuerentiam: quasi reputans se in dignum aspectu illius.

Moraliter et primo. Moyes pascens oues Jethro soceari iūi: et bonus prelator i qui pacif̄ oues non suas i sed Iesu Christi qui est summus pastor: qui de sc̄iptis ait Joan. x. Ego sum pastor bonus. Leteri autem pastořis non sunt nisi firmarij sui & serui. Et bene dicitur iste summus pastor Christus sacerdos Nostrā: quia de eo dicitur est in psalmi. Tu es sacerdos in eternū secūdūm ordinē Melchisedech: id est secundū q̄ fuit p̄figuratum in dicto Melchisedech: q̄ erat dei sacerdos: ut legitur Genes. xiiij. Sed quid est q̄ Moyes dicit oues Jethro ad interiora defert̄ et vlt̄ ad montem dei. Oreb: nisi q̄ bonus p̄leatus cum verbo sancte doctrinae tūni exemplō bone vite eduit oues suas de valle munda ne iocūditatē dissolūtionis et perditionis: et perdūcit eas (quātūm in se est) ad interiora defert̄: persuadēs eis felūtia abstinētias: sobrietatem: peregrinationes: et similia opera laboriosa: in quibus caro domatur: passiones reprimuntur: et mens ad celestia eleuatur. Unde in prefatione quadragestimā cantamus: dicētes ad dominū: Qui corporali ieiunio

Clausula prima. Fo. xlviij.

vita comprimis mentem ele-
vatis virtutem largiris et p̄ce-
nit istam quilibet teneret. Per
mis. Landen autem (quātūm
in se est) dictus bon⁹ prelator
perdidit oues suas vlt̄ in mō-
tem dei. Oreb: id est vlt̄ ad ce-
lū: vbi apparēbit dominus nō
per subiectam creaturam: sed
in sc̄ipto clare/nude/ et nō enig-
marice: sed tunc videbitur fa-
cie ad faciem.

Moraliter et secundo. Moy-
es qui h̄diū manit inter Egyp-
tios: nō legitur dominum vi-
distisse: cum libi apparetisse:
qui ramen inde fugiens i et in
desertum venieā ipsū yidit:
et cum eo locutus est: designat
homini rebus huius seculi de-
dicatum i immersum: qui in talis
statu manens est multum alienus
a deo i a sua salute. psal.
Longe a peccatorib⁹ salus.
Ubi vero dūm̄sis cur i tempo-
ralibus vult se transferre ad
meditandum spiritualia et ce-
lestia: statim adh̄sili domini
consolans eum: et loquens in
corde suo: secundūm illud ps.
Audiam quid loquatur in me
dominus deus. Ecce quantum
prodest fugere Egyp̄tum: et pe-
tere desertum est i locum fo-
litarium. psalmi. Ecce elonga-
tū fugiens i manū in solitudi-
ne. Ecce enim Joan. Evangelis-
ta cū relegatus fūsset in in-
sula que pathmos dicitur scri-
p̄t Apocalypsim: et illi reue-
lata fuit diuina myteria: que
illi inter homines vitam agen-
ti reuelata non sunt. Non audi-
ramen: q̄ duplex est solitudo:
scilicet exterior que est ere-
mit̄: hec est supererogationis
et consilij. Alijs interior et ani-

mī: hec est necessitatis. Unde
uas virtutem largiris et p̄ce-
nit istam quilibet teneret. Per
Moysem ergo: qui minatus est
pecora: per interiora defert̄:
designatur q̄ si non possumus
tenere primam solitudinem que
est exterior: saltem teneam⁹ in-
teriorē intra nosmetipſos que
valde magna est et spatioſa: ita
vt regi⁹ propheta David dicea-
ret: p̄ erābulsbā i inocētia cor
dis mei i nō medio donus me-
rit̄. Uel dicit q̄ per opus Moyse
designatur q̄ ad hoc q̄ homo
diuinās revelationes videati
necessē est q̄ ad interiora de-
fert̄: id est ad secreta conscientie
gregem affectionum suarū
ducat: et q̄ calciamēta terrenū
bonorum de pedib⁹ af-
fectionum suarum tollat.

Moraliter et tertio. Per Moy-
ses pascētēm intelligitur
predicatoři verbo et exem-
pli pascēs gregem dominicū.
Hic igitur Moyes nūnā p̄ce-
dictum gregē ad interiora de-
fert̄: id est ad pleniorē cogni-
tionem: morum scilicet fidicē-
tē: ad montem: id est ad sitū
et studiū contemplationis et
orationis: exemplo Christi: de
quo dicitur Matt. xiiij. Dimi-
sa turba: ascēdit in montem solu-
lus orare. Per hoc aut̄ et appa-
ruit dñs Moyse i flāmā ignis
designat q̄ dñs appetit iteris
deuoto predicatori: illuminā-
do plenū eis intellectū: i mīla-
modo eis affectū: eo mōdo q̄
appetit aſcēntē corpori mortali.

Moraliter et quarto. Ignis
in medio rubi: et charitas dei
et proximi in medio cordis hu-
mani. Et bene comparatur cor
humanū rubo. Quia sicut
tubus

Exodi tertio,

rub⁹ est arboꝝ parua ꝑ diuersos dem Apost. Nam vt dicit Aug⁹ habens spinarum aculeos: ita et cor humanaꝝ paruum quidē hominis potestate non consen- mēbūm est: habens tamen fre- quēter diuersos aculeos dolos- dos sed suadēdo noceti nec ex- torquet a nobis cōſensum: sed petit. Dat quidē ille collū: sed deo auxiliante nostrum es- vel eligere v̄l repudiare quod fugerit. hec ille. Insuper idē August. exponens illud verba psalmi. P̄oſtas dei eſt: ꝑ tibi domine misericordia: dicit ꝑ deus qui potestatem tentatori dat ipſe tentato p̄bet miseri- cordiam. Ad menſurā quippe permittitur tentare diabolus. Noli ergo o homo timere. Pa- bles enim misericordissimū ſal- uatōrē. Tantū inſuper p̄mit- titur diabolus tentare. Q̄dum tibi prodeſt ꝑ proberib⁹ et ex- erearib⁹. hec illuc. P̄oſsum⁹ ergo recte de domino dicere il- luc psal. Tu dominaris pote- ſtati maris. i. vehementi tem- tōi hōſis antiqui aut carni- motū autē fluctū eius tu mi- tigas. i. tollerabiles facies hu- iūmodi tentatōes aut omnia no remittes.

¶ Moraliter et quinto. Ignis in rubo ardēs: et nō consumēs: designat hūanas paſſiones ad illicita trahentes: vel diabolicas: aut etiam carnalē tenta- tionē: que hūis interdum humani corp⁹. Ignis ergo in- tra rubum poſtūs ardēs: et nō cōſumēs: est ipſe ignis patu- ralis in corpora sanctoſi mar- tyrum a tyramo immisſus: ar- dēns quidē intra et extra cor- pora huiusmodi martyrum: fed minime consumens. Tertius est illa famosa hīſtoria illoꝝ qui quaginta doctoꝝ ad fidem Chriſti per predicationē bea- te Katherine conuerſorū. Quos cum in odiū Chriſti prece- pisset Maxentius in formacem ꝓ est profectum: vt subdit ibi-

Clausula prima. fo. xlvi.

proſecet nec pliſ aut vestibus ſen: Non appropries huc: id eſt: ignis nocet: ſed torrentur in- uitis corporibus. Alij autem sancti martyres inter ignes il- leſi permanētes ſpiritu do- mino efflarunt. Quinimo non nulli eoz adiuti defuerū extinquerunt impetum ignis: vt dicitur Heb. xi. Et de hoc legi tur hīſtoria. Numeri. vi. Item eiudem. vi. de Moyſe et Bar- on. Itē Dafn. iii. de tribus pue- riſ in cammo ignis: quoſ in nullo tetigit ignis. Ecce igi- quo vim virtutis ſue oblit⁹ eſt ſignis ad dei mandatum: vt fer- ui eius manerent illeſi. Patet ergo ꝓ mirabilis eſt deus in ſanctis ſuis.

¶ Moraliter et septimo ꝓ mo- ſe in ſinai in quo appariuit do- minus et de q̄ dixit ad Moyſe ſen paoſtolem ouium: Non ap- proprieſ huc: deſignantur ec- cleſiaſticas beneficia: et digni- tates maiores atq; ſublimio- res: que ſunt in ecclēſia. Per Moyſen vero ſimpler clerieſ aut iam beneficiatus in ecclē- ſia. Contingit autem vt y mor- tem vaceſt ecclēſiaſticū benefi- cium: ſeu dignitas maior: puta epifcopatus aut ſupra: quo ſit ut multi currant: patrocinia querant: munera offerant: vt po- ſſiſt peruenire ad montem: At vero prudens collator: ſiue conſirmator: benchij: et q̄ in al- to mōte fedet. i. magna au- thoritate prefider in ecclēſia: ad quem ſit recursus a clericis mundanis ambitoris et au- arist: pro obtinendo beneficio: debet tales repellere longe a ſe: et dicere predicatum verbum dñi ſtantis in monte ad Moyſe.

ſen: Non appropries huc: id eſt: non te ingeras ad ecclēſiaſticū beneficium: nec preſummas ascendere ad me in montem: niſi forſa fueris vocatus ab eo q̄ potet: ſicut et ipſe Moyſes vocat: eſt alia vice ab eo- dem domino dicente ei. A- ſcende ad me in montem: et di- citur in ſequentibus. xxviii. ca- pitulo. Hinc Apost. Hebreoz quinto ait: Nec quidſ ſumit ſibi honorem: ſupple de iure: quiquid ſit de facto: ſed q̄ vo- catur a deo tanq̄ Baron. Su- per quo gloſa interlinearis di- cit: ꝓ qui recte eligitur a deo vocat. Nemo ergo pretio aut preci- bus minis. i. violetta ſunt terribus: debet affumere ſi- bi honorem ecclēſiaſticū. Ut autē ſibi imponit pro vtilitate ecclēſie: aut populi: debet ip- ſum cum timore fulſipere. Una de Auguſt. lib. xii. de ciu. det. Oculi inquit sanctum querit charitas: negocia iustum fulſi- pit neceſſitas charitatis. Quā ſarcinā ſi nullus imponit: con- templande veritati vacandum eſt. hic ergo apostolus percu- tit cupidos clericos: qui nō vo- cantur: ſed ſe ingerunt: vt dicit glo. o. odi. ſug. hoc paſſu. hinc etiā Eccl. vii. dicit. Noli que- rere ab homine ducatum: neg- re a rege cathedram honoris. De his autem qui ſe ingerunt: aſce- dere in montem: et appropiare ad dominum per dignitatē ecclēſiaſticā: aut qui indebi- te illuc perueniunt: recte potest dici illud Oſee. viii. Ipsi re- gnauerūt: et non ex me. Princi- pes exiterūt: i. pōtifices facti ſunt: et non cognou. Ubi glo- g interl.

Exodi tertio,

interlinicari: Quia non elegit: seipsum laudabiliter. Hicit ideo reprobaui. Sed quicquid circa hoc dicat scriptura: similiter et sacri doctores diffusus est autem beatus Thomas secunda secundum quodlibet clxxv. articulo. i. pauci tamen volunt esse Thomistae in hac materia. Quinino se ingerunt: et vias obliquas per quas ad dictas dignitates pertinuerant: qui erunt: multa etiam promissiones facientes electoribus: aut illis qui eis obesse possunt. Ut de tales recte dicere possunt illud Amos tertio: Numquid in fortitudine nostra assumptus nobis cornu: id est episcopales dignitates: propter misericordia que duo cornua habere videatur. Audiant ergo tales dominum in figura vinculis eorum dicentem predictum verbum: quod locutus est ad Moyensem: dices: Non appropries huc: id est: non te ingeras ad ecclesiastica beneficia et dignitates: ut diteris et copiosas viuas: quis hoc ad auaritiam et gulam pertinet: siue ut honestas ab hominibus: et magnum artus altum statum tenebas: quis hoc ad superbiam et ambitionem pertinet. Unde contra Phariseos dominum loquitur Marth. vicefimotertio: dicens: Amant primos accubitus in cenis: et primas carthagras in synagogis: salutariones in foro: et vocari ab hominibus rabbi. Sive ut pressis: quia hoc ad presumptionem pertinet: scilicet quod quis est metus fidoneum ad regendum unam magnam populi multitudinem: qui vix potest regere

in illam

men beatus Thomas: vbi super quo quis potest se offerre ad ecclesiasticam dignitatem: vbi et quando imminent manifesta et evidens necessitas. Unde Gregorius in suo pastorali ad hoc propositum loquitur: dicens: quod tunc erat laudabile episcopatum querere: quando per hunc quemquam dubium non erat ad supplicia graviora pertinere. Unde non de facilis inueniebatur: qui tunc hoc omnis assumeret. Potest tanien inquit predictus doctor: absque presumptione quilibet appetere talia opera facere: qui sunt requista in episcopo: si est contingenter esse in talis officio. Uel etiam se dignum: ad talia opera exequenda. Ita quod opus bonum cadat sub desiderio: non aut primaria dignitas: quia hoc pertinet ad vanitatem: secundum Christo. super Dat. Hec beatus Thomas: vbi supra.

¶ Moraliter et octauo: iunctum illud verbum: Solus calzamentum de pedibus suis: non tantum quod per calzamentum quod fit de pellibus animalium mortuorum: intelliguntur opera mortuas sine potius mortiferas que sunt soluenda de pedibus nostris: id est: de affectibus: quia ut dicit glosa ordinaria: nullus potest decum videre in monte paradiisi: nisi cunctas terrenas affectiones: et mortalia virtus depositat. Quemadmodum ergo mos erat Hebreorum: ut in locis sacris discalciati incederent: ut dicit Augustinus: ita et nos si velimus

Clausula prima. fol.

In illam terram sanctam para-
dit peruenire: necesse habe-
mus primum in presenti solue-
re calciamentum de pedibus
nostris: id est: peccatum de cor-
dibus nostris. Si autem in co-
trarium obiciatur de agno pa-
schali: quem iubebantur He-
brei comedere habentes cal-
ciamenta in pedibus suis: vt
habetur in sequentibus. xij. c.
Ad hoc dicendum: quod dictus
populus comedebat agnus pa-
schalem in dominibus suis: et no-
n in locis sacris: et ideo non mis-
sum si iubebantur ipsum co-
medere habentes calciamen-
ta in pedibus. Quod etiam non
absque causa precipiebatur fie-
ri. Calciamenta enim que sunt
de pellibus animalium: non so-
lum designant opera mortua-
ta: seu peccata: vt dictum est: ve-
rum etiam dominicanum passio-
nem: et mortem. Et quia immo-
latio agni paschalis erat fi-
gura ipsius dominice passio-
nis: ut ad presens supponitur:
ideo ad hoc prefigurandum
praeceptum fuit ipsi filii Is-
rael: ut haberent calciamen-
ta in pedibus: quando contin-
geret eos comedere dictum as-
gnum paschalem.

¶ Moraliter et nono. Notan-
dum iuxta illud verbum domini
ad Moyensem: Locus in quo
stas terra sancta est. Quid locus
iste sanctus est eccllesia: ad quam
nemo calciatus debet venire: id
est intentione percipiendi
temporalia: et hoc principali-
ter et directe. Licer tamen se-
cundario habere oculum ad te-
poralia: prout possunt confer-
re ad virtutem: scilicet securi-
tati. Nullus enim indigens
potest bene philosophari. Qui
autem calceatus vult intrare
ecclesiam: vel abbatiam: scilicet
prius prouulsi de episco-
patu: et clericu: aut prius aba-
bas: et monachus: ratis calcite-
tus vult intrare terram san-
ctam: preponens temporalia
spiritualibus: et tangit claudus
sive gibbosus incedere: cum ra-
men dicatur in figura huic: Le-
uiticii. xx. Et homo claudus vel
gibbosus non accederet offerre
hostias domino: nec panes deo
suo. Sed profecto: hec figura
hodie male obseruatur in do-
mibus nobilium: quibus cor-
poris virtutis depurantur ecclie-
siae: aut religione. Validi au-
tem et potentes: mundo: ita ut
mundus faciat sortes inter se
et deum: et accepit meliorem
partem: suo iudicio pro se de-
teriori autem et abiectam
offerat deo: Quis autem ho-
mo sane metis iudicare potest
hanc sortem esse bonam?

¶ Moraliter et decimo: iuxta
illud verbum domini ad Moy-
ensem: Ego sum deus patris tui:
deus Abraham: xc. Notandum
quod voluit dominus innuere per
hoc quod merita bonorum paren-
tum sepe filii subuentit: ut di-
cit glo. interli. Nam sicut ipse
dominus vistit peccata parentum
vscq; in tertiam et quartam
generationem: ut habeat Exo.
xx. ita econtra remunerat
temporaliter quodcum bona ope-
ra patrum vscq; in filios filiorum.
Unde de filiis David ait psal.
in persona domini: Si derelique-
tis me: vobis invenientur

Exodi tertio,

erint filii eus legem meam / et iudicium meis non abluauerit: Si iustitas meas pphanauerint / et mandata non custodierint; visitabo in virga iniuriantes eorum / et in verberibus peccata eorum: misericordia autem mea non dispergam ab eo: i.e. a domo David totaliter. Unde.iii. Regū. xi. legitur / q̄ dominus dixit ad Salomonem / postq̄ auersus est ab eo: Quia non custodisti pactum meum / et precepia mea q̄ man- davi tibi: disruptus scindam regnum tuum / et dabo illis seruo tuo. Uerūramen in diebus tuis non faciam hoc / propter David patrem tuum. De manu filii tui scindam illud: nec totū regnum auferam / sed tribum unam dabo filio tuo / propter David seruum meum / et Hierusalem quam elegi. Hec ibi. ¶ Allegorice et primo / et conformatum ad magistrum Petru- Brechouensem sicut quando dominus decreuit liberare filios Israël de manu regis Pharaonis / nullum lignum in terris: quia ipse idem apparuit sibi i monte Dieb: scilicet intra rubrum ardente / sed non comburentem. Ad quem cū propius accedere voluerit prohi- bitus fuit / eo q̄ locus ille te- ra sancta esset: Ita et quando idem deus et dominus voluit filios Israël id est fideles suos de imperio pharaonis / id est de potestate diabolis liberare: primitus demonstrauit vnum lignum mirabile: scilicet lignum diuine et beatissime incarnationis / quo mediante populum

sum liberauit. Ipse nempe tūc in rubro / id est in beata vita gine apparuit: dictamq; arborem igne sancti spiritus mizabiliter inflammatu / atq; im pregnauit. Nunq; tamen dicta arbores ab integritate virginita tis sue nudata fuit / nec per incendium carnalitatis combus ta: sed semper viridis per virginitatem seruata. Ueruntas men ad hoc q̄ Woyles / id est Iudaicus populus / mereatur hanc visionem debite cernere: id est incarnationis sacramen tum cognoscere: necesse est ut de pedibus affectionum suarū calcamenta carnalis cognitio nis / sentimus literalem auferat / et inde per fidem cognitionem incedat. Qui enim calcamenta carnalis sapientie inuoluitur / ad tantā visionē et ad tanti sacramenti cognitio nis / sentimus pertinere non mereatur. Necesse est ergo per fidem tale calcamentum soluere / et omnem mundi sapientiam amouere: quia scilicet terra in qua sumus sancta est. Constat enim / et firmiter tenemus / eccliam catholicam / in qua sumus / sancta esse. Unde dicit: Solue calcamentum de pedibus tuis: loc⁹ enim in quo stas sanctus es. Hec ille.

totius

Clausula prima.

Fo.lj.

ecclias contemplationis et de- tinebat / flentes et dicentes: pecunia tua tecum sit in per- ti calcar / hanc terram per pa- ditionem. Non enim licet no- fessionem regularem / dicitur: bis seruus dei eam collocare Solue calcamenta de pedi- vel ponere in virtu vel vestitu bus tuis: id est abiectionia tē- vel etiam in opere monasterij poralibus in particulari: quia haec illa ybi supra. Audiat er- go religiosus / et corde intel- ligat dominum dicentem ei: per in particulari: adeo q̄ mo- nachus cum odolo / non valet oua duo. Hinc Augustinus in sermone de communī vita clie- ricorum / et recitatut duode- cima questio. s.nolo. Nulli (in- quic) liceat in societate nostra habere aliquid proprium. Et

poralium.

¶ Allegorice et tertio / expe- dit. Regularis habens proprie- tum / viuens mortuus est. Unde legitur in dialogo Gregori libio quarto / q̄ ipse fuisse reli- giosum proprietarium in ster- clineo sepeliri. Similiter Au- gustinus ad fratres in eremo: deoſi quasi brutos et simili- ces. Et bene dicitur Jethro sa- cerdos Madian. Sacerdo- tium legale est: cui bene con-uenit nomen Madian / quod cuuidam fratri sui monaste- rii qui Januarius dicebatur: interpetatur fluxus: quia di- ruit ad certum tempus / et postmodum expirauit. Sacer- dotium autem Christi manet in eternum. Unde Hebreorum septimo / et sumitur ex psalm. debeat. O profectio mortifera. Tu es sacerdos in eternum / et cetera. Dicitur autem Woyles cognatus Jethro / quia illa annis duodecim et amplius nul ess cepere / et simus de- fierunt lex et sacerdotium. Pe- tur male. Et post pauca: Li- beroū. vii. Transtato sacerdo- gate / inquit / manus cadau- dio / necesse est ut legis trāla- riscius / ponentes in panno li- tio fiat. Uel forte q̄ sacerdos gatos centum et undecim li- tenetur legem scire. Aggi se- clos / quos i pariete cellule re- cundo: Interrogat sacerdotes g iij legem

Exodi tertio,

legem et. Et Malachie secum dasci non consumenda p Chrys-
do: Labia sacerdotis custodi-
unt scientiam et legem requi-
rent supple subditi et simpli-
ces ex ore eius: quia angelus
domini exercituum est. Sequi-
tur: Cum minasset gregem
ad interiora deserti. Ubi no-
ronium declinatio: pro-
tandum q tempore legis qui-
dam Iudeorum tantum pasce-
bant exterius i in lege tan-
tum literam attentes: ali-
aurem ad interiora legis du-
cebantur i spiritualiter legem
intelligentes: licet cum popu-
lo exteriori habent. Unde
Numeri duodecimo: Siquis
fuerit inter vos propheta et. Sequitur: Apparuit ei domi-
nus in flamina ignis. Legi
apparere dicitur dominus i qz
in ea nobis apparet. Ignis in
rubro est Christus in populo
Judaico unde natus est: Joā-
nis quarti Salus ex Iudeis
est. Numeri vicequarto:
Orietur stella ex Jacob: id est
cum Iacob est cui perhuius testimo-
nia Christus ex Iudeis. Moyses
igitur ignem in rubro videbat et
qua lex Christum de Iudeis
paruerunt Moyses et Elias
est. Numeri vicequarto:
cum Iesu quasi dicentes: hic
sternetur Christus ex Iudeis. Moyses
nun. Dicit ergo lex: Adam
et video: quia hoc ipsum pre-
dicta lex Christum de Iudeis
dicabat lex se duraturam do-
nascurum predicabat. Qd au-
tem rubus ardebat et non con-
sum. Unde Scn. xlii. Non au-
burebatur i significat q pun-
gens malitia Iudeorum a Chi-
sto increpat: sed non pro =
Adam videbo Joseph an-
patera consumitur. Unde hic teſſ moriar. Videl enim lex qd
remie sexto: frustra constauit promiserat impletum i et tunc
confalor. Malitia enim eorum mortua est i quasi vixera pro-
non sunt consumptae. Quasi di-
pro partu extincta / dum no-
ceret: frustra est ignis in ru-
bis edidit dominum / et pullo-
bo / quia non est combustus: recepero / matrem permisimus
Uel rubus incombustus: est hu-
manitas Christi a diuinitate xxii. Vocavit eu de medio rus
non absorpta. Hec omnia pre-
bi. Dñs de medio rubi vocavit
uidebat lex et predixit. Pre- ad se Moyses qñ legē de me-
dit etiā peccata populi Ius al traditionū hūanarū qbus

lex

Clausula prima. Fo.lis.

lex lacerabat puri elicuit in-
monias suas viro domino. In-
tellectū. Moyles Moyses: Se-
minatur hoc nomen Moyses
propter literalem et spirituali-
bus cunctis: et populis iste con-
surgens formicabitur. Itē pte-
nit: dum deum in homine. Deuter-
onomiū decimoctauo: pro-
phetam suscitabit vobis deus
de fratribus et. Et Michæe-
bant exteriori i in lege tan-
tum literam attentes: ali-
aurem ad interiora legis du-
cebantur i spiritualiter legem
intelligentes: licet cum popu-
lo exteriori habent. Unde
Numeri duodecimo: Siquis
fuerit inter vos propheta et. Sequitur: Dixit ergo Moys-
es: Vadam: hoc est q lex non
cessat procedere in obserua-
tia ceremonialium / donec os
stenderet Christum. Unde le-
gitur Mathei decimo septi-
mo: in transfiguratione apa-
rebat in rubro Christus in populo
Judaico unde natus est: Joā-
nis quarti Salus ex Iudeis
est. Numeri vicequarto:
cum Iesu quasi dicentes: hic
sternetur Christus ex Iudeis. Moyses
nun. Dicit ergo lex: Adam
et video: quia hoc ipsum pre-
dicta lex Christum de Iudeis
dicabat lex se duraturam do-
nascurum predicabat. Qd au-
tem rubus ardebat et non con-
sum. Unde Scn. xlii. Non au-
burebatur i significat q pun-
gens malitia Iudeorum a Chi-
sto increpat: sed non pro =
Adam videbo Joseph an-
patera consumitur. Unde hic teſſ moriar. Videl enim lex qd
remie sexto: frustra constauit promiserat impletum i et tunc
confalor. Malitia enim eorum mortua est i quasi vixera pro-
non sunt consumptae. Quasi di-
pro partu extincta / dum no-
ceret: frustra est ignis in ru-
bis edidit dominum / et pullo-
bo / quia non est combustus: recepero / matrem permisimus
Uel rubus incombustus: est hu-
manitas Christi a diuinitate xxii. Vocavit eu de medio rus
non absorpta. Hec omnia pre-
bi. Dñs de medio rubi vocavit
uidebat lex et predixit. Pre- ad se Moyses qñ legē de me-
dit etiā peccata populi Ius al traditionū hūanarū qbus

g illis igitur

Exodi tertio;

igit monte venit beatus Joan. Christus baptizando et per fidem cognoscendo quod ait: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Joan. i. Apparuit ei dominus in flamma ignis. i. in plenitudine spiritus sancti. Nam in baptismate Christi videt Joan. super eum spiritum sanctum descendente spiritu columbam ad denotandum in ipso Christo omnimodam plenitudinem spiritus sancti. De medio rubi: per rubrum spinosum intelligitur similitudo carnis peccati que fuit in Christo. Et videt quod rubus ardebat: et non comburebatur: per quod significabatur mortalitas carnis non absorbebaratur in Christo ex presentia diuinitatis. Vadam et video visionem hanc et. Vobis enim plenius cognoscere mysterium incarnationis. Non appropries inquit huc quasi dicat: Talis cognitionis quam tu queris non habetur in presenti vita. Ideo sequitur: Solue calciamentum et. quasi dicatur prius oporete te carnem mortalem deponere: sicut dicit dominus in sequentibus. xxvii. Non videbit me homo et vivet. Allegorice et sexto rubro est virginis virtus: ignis in rubro: est dei filius in virginis virtute. Quod autem rubus non carbonifera designat quod mater Christi fuit virgo ante partum i in partu post partum. Nam iste diuinus ignis per eam taliter trahit ipsius virginitatem vel letam reliquit. Hinc canit ecclesia dicens: Rubus quem videt Woyses incubustum coser uata agnominis tuam laudes bilent virginitatem sancta dei genitrix.

¶ Allegorice et septimo rubro est ecclesia. In rubro enim sunt plures ramuli: et in ecclesia sunt plures status et plura membra: unum tamen corpus et unum caput quod est Christus. Ignis in rubro sunt tribulationes in ecclesia. Sed sicut ignis non consumuntur rubrum: sic nec tribulationes et aduersitates ecclesiam destruere poterunt. Quod figuratur fuit in naui in qua erat Petrus que est passus est pulsum vehementem a vento: non ramen submersa est. Christus eam protegente et salvante: atque vestis et mari imperante: ut in figura legitur. Matt. viii. Quaies ergo hodie cernamus patet esse ignem in rubro. i. tribulationem mirabilem in ecclesia: tam ex parte hereticorum Lutheranorum et schismaticorum falorum Christianorum: firmiter tamen tenendum est quod dicitur rubus non consumetur: nec sedes apostolica omnino destruetur. Tribulationes cum graui patiuntur: forsitan in penitus abusionem qui in ea sunt: aut que aliquando in ea facta sunt. Sed sperandum est quod in tempore opportuno Christus qui nunc videtur dormire: surget et imperabit vestis et maris: scilicet tranquillitas magna. Et tunc qui nunc inter flammam tribulationum consultunt glorificabunt deum: gratias agentes de eo quod absorberunt dominus ignem: qui videtur hodie vagari per totum rubrum. i. per univer-

Clausula prima. **50. līj.**

inuersam ecclesiam.
¶ Allegorice et octauo rubus
plenus spinis et aculeis / des-
gnas corpora damnatorum / que
vndiq plena erunt spinis tor-
mentorum. Nam ut dicit Aug. lib.
de spiritu et anima. Venerabili-
naturum conscientia corrodet /
ignis carne comburet / dolor
cubitionis eos foris crucia-
bit / pena cecitatis intus obsec-
rabit. Videbunt etiam illa te-
rrima mostra demoniorum /
laruales facies eorum. Vide-
bunt etiam inferni tormenta / et in
tormentis sequaces suos / quos
inordinato amore contra dei
precepta amauerunt / quaten-
sillo interitus eos in augme-
to sue damnationis affligat.
Hec Augusti. Ignis autem in
medio rubi ardens: sed non co-
burens / recte designat ignem
illum infernalem / qui realiter
cuburet corpora damnatorum.
Nam eti aliqui doctores po-
nunt dictu ignem inferni cru-
ciare animas in eternitatem / et
non physice: nullus tamen dicit
de corporibus / quin realiter pa-
titatur a predicto igne post iu-
dicii dicim. Sed non obstat taz-
zi mirabilis cruciaru eozidem
corporum / nullatenus tamen
consumentur. Hoc autem ostendit
et esse possibile Aug. de ci-
uis. eti. lib. xxi. c. iii. multiplici
exemplu reru naturalium. Pri-
mum est de quodam serpente / qui
dicitur salamandra / qui intra
ignem vivit / nutritur / etiam sine
dolori et consumptione: quinimo
sua frigiditate extinguit
igne. Secundum est de quibus
dam motibus in partibus Si-
elie / qui a veterissimis annis
vsq; nunc flammis elutati / ra-
men semp integri perseverat.
Ex quo (quit Augusti) patet
non omnne quod arder confu-
mi. Dicte autem situationis
caulam reddit Iydo. lib. xiiii.
Etinolo. c. de insulis: dicens
et terra illa Sicilia montes ha-
bet / intra quos sit cauerne in
quisibus multum est de sulphu-
re. Propter quod dicti mon-
tes qui Etne dicuntur / igne
estuant flante vento / qui per
meatus subterraneos subin-
trat. Tertium exemplum est
de carne paonis / q decocta
diu conseruari potest integral-
iter an annum / et vitra: sicut
idem Augustus refert se vidisse.
Quartu exemplum est de calcei
que occultissime igne ab igne
concepitis / ipsum latenter fer-
uant / ut nulli noltro sensu pro-
fusus appareat: sed conspicuit
experimento / etiam dum non
apparet / sciatur inesse opitus.
Propter quod eam viuam cal-
cem dicimus. Et quod mitem
elictum extinguitur / tunc accen-
dit ira ut palea in ea accendi
possit / et flammare. Itet quod mas-
gis stupendum est / stoleum ad-
hibeas / quod magis fomes est
ignis: nulla ei per fusione fer-
uscit. Hoc autem si in nostru-
experimentum non veniret /
pfecto aut menadion putata
remus / aut certe granditer ma-
rearum. Hec Augusti. vbi sus-
piza. Ex quibus quidem exami-
plis persuadetur / possibilis
ignis infernalis cum corporis
bus damnatorum / sine tamen
consumptione eorum: ut in ru-
bo ap-

Exodi tertio,

bo ardenti / et non comburenti / monstrum est Moysi in monte Synai / quasi figuratio. ¶ Anagogice nōs Synai i & apparuit dominus seruo suo Moysi / designat montem paradiſi / qui est excelsus valde: de quo Isa. vii. Erit in nouissimi diebus preparatus mons dominus domini in vertice montium / et eleuabitur super colles / et fluent ad eum omnes gentes / et omnes electi / quandoquidem in nouissimo die iudicii vocabit dominus noster Iesus Christus non solum Moy sen / verum omnem multitudinem saluandorum / dicentes eis illud Wat. xxv. Venite benedicti patris mei / possidete patrū vobis regnum et. Et q̄ prius prohibiti fuerant calciant ad dominū accedere. et resumptis corporibus celum intrare / donec completerent conferunt corrum / et fratres eorum. et numer⁹ electorum tunc calciant ad eū accedent: quandoquidem cum stola duplice anime / scilicet et corporis intrabunt in terram sanctam / et in dominum dei Jacob. In cuius figura legitur Gen. xlix. q̄ postquam venerunt fratres Joseph ad eum / et fe illis valde dulciter manifestasset / tandem iussit proferri singulis binas stolas. Sine stole que dabuntur electis in generali resurrectione / designat gloriam anime et corporis. Nam ante iudicii diem induit dominus ipsos electos stola prima ex parte anime. Tunc autem induit eos stola secunda / ex parte corporis glorificata: secun-

dum illud Eccl. xv. Stola glorie induet eum / scilicet electi. Hinc est q̄ Joan. Apoc. vii. decrivens statum salvandum / cum premisi set dicens: Vidi turbam magnam / quam dinumerare nemo poterat / ex omnibus gentibus: postea subdit dicens: amicti stolis albis / et corporibus gloriosis / et omnino mundis / et puris: et palme in manibus eorum / scilicet in signum victorie de carne / mundo / et diabolo / quam habuerunt ipsi electi in presenti. Non ergo tunc apparet dominus in medio rubi: sed facie ad faciem. Nec dicit: Non appropries huc: sed / venire ad me omnes qui per multis laborasti / et onerati fuitis multis / et varijs tribulatis / et ego reficiam vos. Nec dicit: Solue calciamentum de pedibus tuis: sed resumenda secundam stolam intra in gaudium domini tui: qui est deus Abraham / deus Isaac / et deus Jacob. Intup tunc Moy ses non abcondere faciem suam: sed reuelata facie intuebitur deum sicuti est.

Secunda clausula.

Cui ait dominus: Vidi afflictionem populi mei qui est in Egypto / et clamorem eius audiui propter duritiam eorum qui pefundit operibus. Et sciens dolorem eius / descedi ut liberem eum de manibus Egyptianorum / et educam de ter-

ra

Clausula secunda. fo. lxxx.

ra illa in terram bonam et spacioam / in terra que fluit lacte et melle / ad loca Chananei et Ethei / et Ammorei / et spheras / et Euci / et Iebusi. Clamor ergo filiorum Israel venit ad sequi principale intentum suum in hoc libro / quod est de liberatione filiorum Israel de Egypto / et introductione eorum / rursum in terram promissionis: per quod prefigurabatur liberatio electorum de statu peccati / et potestate diabolicae introductione eorum a deo ad statum gratie in presenti / glorie in futuro: quod omnibus maius est. Refert ergo Moses qualiter ei extiterit in dicto monte / atque dominus cum eo loquenti / dixit eis: Vidi afflictionem populi meis qui est in Egypto. Erat enim specialiter ibi in afflictione duplī. Prima concernebat parvulos mares / qui mox nati in flumen proscibebant submersuri / aut iugulabantur. Secunda afflīcio concernebat magnos et fortes viros / qui op̄primebantur in operibus duarum luti / et lateris / atque similibus. Sed dominus qui non delectatur in penis / vidit per consilium afflictionem populi / qui erat in Egypto / atque clamorem eius audiuit / cuius causa assignatur in textu: licet enim divina secreta non sint curiose inuestiganda. **J**uxta illud Ecclesiastici. iij. Altora te ne quereris / et fortiora te ne scrutatus fueris / et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Ubi tamen a domino recluantur / sunt humiliter suscipienda. Sic autem fuit de Moyse. Nam cum abscondisset faciem suam ex humiliitate: ut dicitur est in

Exodi tertio,

est in precedentibus clausula tunc dominus reuelauit facie suom pariter et secrera sua opa que facturus erat. Et hoc est quod ipse Christus ait ad patrem Matt. xj. Abscondisti hec a sapientibus / prudentibus / et res uelasti ea parvulim. i. humili bus. Potuit itaq; dominus dicere eidem Moysi illud eiusdem sapientis / Eccl. liij. plurima super sensum hominum ostensa sunt tibi. Sequitur: Et sciens dolorē supple cordis eis / quē solus dñe scit qui solus scruta tur corda hominum / descendit glo. interit per compassionem: vt libere eum de manib; Egyptiorum / educam de terra illa / que multis bonis caret: et in qua multam penuriam passus est: in terram bonam / spatio fam / id est fertilēm / in omnibus bonis temporaliibus dico populo sufficientem. Ideo sequitur: In terram que fluit lacte / et melle. i. que est valde pa scualis / et fructifera / atq; amena: ita ut de floribus eius apes valde fructiferae. Dicit autem noranter dominus de illa terra / qd fluit lacte / melle / et ta lia sine magno labore pudicit. Vnde Hiero. Iudeam / inquit / in clyram esse / et omib; terris fer tilioē / nullū dubitare poset. In terra autē presenti enumera ntur certe gētes idololatrei que ad tempus occupauerunt dicram terram promissionis in penā peccati Hebrewos. Quibus inde eictis / aut bello occisis: ibidem iterū habitare fecit dominus / cuius est terra et plenitudo eius / predictum populum Hebreworum / cum edu

ctus fuisset de Egypto per viā deferti.

Sequtur: Clamor ergo filiorum Israhel venit ad incivides afflictionem eorum et. Notandum autem circa hoc / confor mitate ad dominum patriarcha de pal. qd in veteri testamento legitimus duo genera peccatorum clamasse ad dominum. Primum quidem erat contra naturā in diuidi: et illud fuit homicidium Cain contra Abel fratrem suis de quo ait dominus ad ipsum Cain: Ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Señ. iiiij. Illud ergo homicidium erat contra naturā in diuidi: scilicet Abel. Et ad istud genus peccati pertinet mortis parvulorum populi Israhelitici: quos iussit pharaon iugularis / seu in flumini demergi. Secundum autem homicidium erat contra naturā speciei: et illud fuit peccatum Sodomorum: de quo Señ. xvij. Erat nepe illud horrendum scelus contra natu ram speciei: quia per ipsum impeditebatur generatione: et per consequens multiplicatio nature humanae. Et ad hoc genus peccati reduxit sue pertinet crudelitas Pharaonis / opprimitis filios Israhel in operib; du ris / lutti / et lateris: vt sic fatigati et afflicti non possent vacare generationi / et multiplicationi filiorum. Fuit et aliud peccatum in Pharaone et populo eis / propter quod clamauerunt filii Israhel ad dominum quia scilicet abstulerunt labores eorum: ita ut veraciter posset dici illud quod lōge post dictum est videlicet Jacob. v. Merces operariorū yetroviū

Clausula prima. fo. lv.

vestroūque fraudata est a vo Egypto immolabis deo super bis / clamat: et clamor eorum in aures dominum Saboth introi minus: Ego p̄tico tibi qd post educationem populi mei immo labis deo sup monte istum. Et venit ad me videlicet afflictione eorum / qua ab Egyptis opprimuntur. Et ideo venit tu Moys in eductiōe populi de Egypto. Erit etiam tibi signum futu ro / scilicet qd deducturus sum dictū populu in terra promissiōis deo: tamen dixit illi: Veni mittam te: per hoc significans qd deberet esse prop̄ptus ad suscipiendum eius mandatum voluntate / sicut erat presens cor poze. Sequitur: Et mittam te ad pharaonem / et educas populum meum filios Israhel de Egypto. Hic ergo imponit actualiter dominus Moys seruo suo liberationem filiorum Israhel de Egypto. Deinde subditur excusatio ipsius Moysi / dentis ad dominum: Quis sum ego / et vagam ad pharaonem / et educā tc / id est cuius sum virtus / dum obedientie perfectio / cum sit ad dominum: Ecce ego vagam ad filios Israhel: et dicam eis: Deus patrum tc. Sequitur: Qui dixit ei: Ego ero tecum / scilicet dirigendo te in omnibus vijs tuis: et protegendo in aduersis. Et hoc habebis signum qd misericordia: Itud yerbū alter et alter exponit secundū Hebrewos / et catholicos: vt dicit de Lyra. Nam secundū Hebrewos / istud referit ad piece dentia: ita vt sit sensus verborū domini ad Moysen. Cito quā ostēdi tibi in rubro est tibi pro signo qd ego misero te. Secundū vero catholicos referriur ad sequentem literam / cum dicitur: Lū eduteris populu meum de

Egypto / immolabis deo super montem istū. Ac si diceret do minus: Ego p̄tico tibi qd post educationem populi mei immolabis deo sup monte istum. Et cum hoc tibi acciderit / erit tibi signum certum qd fui tecum in eductiōe populi de Egypto. Erit etiam tibi signum futuro / scilicet qd deducturus sum dictū populu in terra promissiōis deo: tamen dixit illi: Veni mittam te: per hoc significans qd deberet esse prop̄ptus ad suscipiendum eius mandatum voluntate / sicut erat presens cor poze. Sequitur: Et mittam te ad pharaonem / et educas populum meum filios Israhel de Egypto. Hic ergo imponit actualiter dominus Moys seruo suo liberationem filiorum Israhel de Egypto. Deinde subditur excusatio ipsius Moysi / dentis ad dominum: Quis sum ego / et vagam ad pharaonem / et educā tc / id est cuius sum virtus / dum obedientie perfectio / cum sit ad dominum: Ecce ego vagam ad filios Israhel: et dicam eis: Deus patrum tc. Sequitur: Qui dixerint nūpi / quod est nomen eius: quid dicā eis: Quā si diceret: Nescio. Ipse autem Moys in hoc expresse quesiuit de nomine narrantis / scilicet dei: et tacite de conditione illius. Dominus autem respondit illi p̄mo de secundo / scilicet de conditione narrantis ipsum dicens: Ego / supple vocō / sum qd sum. In Hebrewo autē habet: Ego ero qd ero. Per yrāq; tamē literā id ē designat / scilicet necessitas / esendi dei / sue eter nitas / aut immutabilitas ipsi. Nec em est / ppria et singularis conditio

Exodi tertio,

conditio ipsius dei. Omnia autem alia co ipso sunt de mihi lo habent principium suum esse: et sunt veritabilia in nihilum. Nam subtracta manutenebit omni potenteris dei: omnia caderent in non esse. Et ideo non esse conuenit eis. Hoc est et se. Ese autem quod habet: a solo deo habent: secundum quod dicitur Esai. xlj. Ecce vos elitis ex nihilo et opus vestrum ex eo quod non est. Dixit ergo dominus ad Moysen: Sic dices filius Israel. Ne dicat: Si queratur a te quis misit te? Respondebis dices: Qui est misit me. I. ille qui habet ex se necessitatem essendi et plenitudinem ab aliis restrictione et determinatione aliqua. Dixit iterum dominus ad Moysen: Hec dices filius Israel: Domini enim deus patrum vobis erit. Et sic dicit: Si queratur secundo de nomine mittentes te respondebis: Deus patrum vobis Abrahams et. Hoc nomine mihi est in eternum. Sic autem loquitur dominus: ut se familiariter manifestet filius Israe. Nam per talium modum loquendi reduxit eis familiaritatem quam habuit cum patribus eorum: ut si magis traheret eos ad iuramentum: et promisse hereditatis credulitatem.

Dixit ergo dominus ad Moysen: Hoc nomine mihi est in eternum: scilicet ego sum qui sum. Et bene dicitur a domino predicto nomine sibi esse sive conuenire in eternum: non solum a parte ante: verum etiam a parte post: quia hi tres testes: Abraham: Isaac: et Jacob vivunt in eternum: quia namque defuncti: sed semper laudantur

vocatur deum hoc nomine quod est. Propter quod Christus Matt. xxii. addidit: Extra Saduceos: assertentes animas peccare cum corporibus: et negantes generalem resurrectionem dicentes: De resurrectione autem mortuorum: nunc legis legitim quid dicitur est: Ego sum deus Abrahams: et deus Isaiae: et deus Jacob: Non est autem deus mortuorum: sed viuentium. Iosephus autem dicit: et dominus hic dixit sicut appellacionem seruo suo Moysi: quam prius homines non audierunt. Nec misericordia inquit Ioseph. i. facultas est diceret. q. d. Tanta est virtus eius: quod non possem ratione exprimere. Unde non est illud dicitur ineffabile: quod non quia non debat dici: sed quia virtus eius non potest exprimi. Uel quia et. Et si dicitur: Si queratur secundo de nomine mittentes te respondebis: Deus patrum vestris scriptum: scilicet hec iudeis scriptum: et quatuor litteras sicut in eternum. Sic autem loquitur dominus: ut se familiariter manifestet filius Israe. Nam per talium modum loquendi reduxit eis familiaritatem quam habuit cum patribus eorum: ut si magis traheret eos ad iuramentum: et promisse hereditatis credulitatem.

Hec dicitur: Et hoc memoriabile meum in generatione et generatione: dat dominus intelligere Moysi: quod ex istius beneficio exhibitis populo Hebrews.

Clausula secunda. Fo. lvij.

rum: erit impressa memoria in cordibus hominum: que nulla oblitione aliquando delebitur. Cetera autem presentem clausulam mouentur aliquas dubias.

Primum igit dubium. Ex quo disvidebat afflictione populi suis existentis in Egypto: atque clamore illius audiuit: propter oppressionem eorum qui preerant operibus: ut habeat in textu: quod cur non statim liberavit eum: Ad ipsum neque patrem pertinet cognita gravi afflictione filii sui: et auditu queruloso clamore illius ei auxilium ferre possit. Quid ybi non potest: non potest se contineere a genitu: et iunctu. Dicendum: quod etiam ille qui est pater misericordiarum: et de fortius consolationis: et qui consolat nos in omni tribulatione nostra: olim etiam consolatus est populum suum Israelem in omni tribulatione sua: scilicet rei: probavit eventus. Non tamen statim hoc egit: sed tempore et loco: prout iudicauit et vidit illi populo expedire. Beneficia enim que tardius conceduntur: magis apprecentur: plus diliguntur: et diligenter custodiuntur. Ecce etiam autem memoria beneficiorum: etiam quantitatem magnorum: que facile et cito conceduntur: valde labilis est: et cito transibit: ut dicit Seneca lib. de institutione morum. Ad hoc etiam postquam facit sententia Augusti: si questionum noui et veteris restat. q. xxvij. dicens: In potestate inquit: datus dei est inquit vel datum velis misereri. Quis inquit arguet medieum quod medicamenta sua et officia suum gratis impedit: aut accusabilis tardiz-

tas eius ab eis a quod non est resiliens? Succurrunt ergo deo Israe litis in captiuitate Babylonica detentis: quando debuit eos liberare: voluntatis sue ratione fecutus: et non meritorum dicti populi. Non si merita attedas eos liberare non debuit. Hec ille. Insurg ad insinuandum quod nullus liberatur a peccato mortalium: quod non feruenter queritur inde liberari. Nec introducit in glorias celestes nisi quod perseveranter postulauerit: optimus deus non volunt statim liberare populum Hebreorum de Egypto. Nec similiter eo inde educto statim et exercito fieri potuit eum introducere in terram promissionis. Sed tamen post plures annos quodlibet determinavit et affixit in desertorum hoc totum propter peccata sua: et idololatrie quod in murmuris et etiam fornicationis. Denique et tertio non sicut pessimum deus statim ad prius clamorem populi Hebreorum liberare de predicta captiuitate Egyptiacarum: ut humiliter recognoscet suam culpam et mediatoris dei indulgentiam. Nec est simile de pietate dei: et hominis erga filium delinquenter: quia pietas dei qui scrutatur cor: et qui clare cognoscit quando miserationem est: et quia vero non semper est iusta et discreta. Non sic autem de pietate humana.

Sed etiam dubium est de illis tunc triumphantibus qui hic inseruntur de terra ad quam promitterebat dominus se perducturum filios Israeles: dicens et fluctuat et mel. Quis tamen etiam etiam referat qui cum propriis oculis nostris teponibus viderit. Referunt tamen etiam sapientiam et sunt absit.

Exodi tertio,

ab his habitatore; ita ut oporteat peregrinos deferre vias via necesse sit in via. Unde que dam glo. super Esa. dicit ipsam Hierusalem in regione Palestina non esse querendam, que totius provincie terrorima est seorsim mortibus exasperata sonum penuriam patitur. Ad quod dicendum secundum August. sup Exo. iii. c. q. iii. q. oes iste promissiones et filios intelligende sunt spiritualiter; quia secundum proprietatem inquit non hec erat illa Hierusalem, que data est populo Israel in possessionem. Dominus autem Petrus de pal. dicit q. loc⁹ in quo sita est civitas Hierusalem est factus; et per consequens sterilis visus ad distantiam duorum miliarium in circuitu. In reliqua autem parte terra illa est multum fertilis et abundans etiam in fructibus speciosis et deliciatis. Dicit insuper unum singulare de parte illa, q. sapientia est: scilicet q. ibi animalia lambunt lapides responso rore que et hoc mirabiliter impinguatur: ex quo sequitur in ipsius lactis abundantia. Insuper refert q. in illa terra absq; omni humano adiutorio nullificant apes mel silvestre: quod etiam visib⁹ humanis est valde propitius et optimus. Nam p. varietate terrarum variatur et fructus earum.

Certum dubium est: cur in descriptione nationum sive gentium que in presenti tertio enumeratur non computatur Sergelei. Solum enim computant sex populi: scilicet Lachanei, Ethni et. no. conumeratq; ipsi Sergeleis, qui tamē cum alijs imponatur

gentibus inhabebant terram sanctam. Dicunt q. huius viae rieratis causa est: eo scilicet q. ipsi Sergelei sine bello cesserunt filii Israël quando veniunt ad possidendum terram promissionis. Quādo autem et ubi recitans beneficia domini in Deutero. ponit Sergeleus: quia terram eius habuit populus Israeliticus per diuinum beneficium. Quid non per bellum nisi dictus populus Sergeleus recessit de terra quam inhabebat prout illuc veniret populus Hebreorum timore ductus: et bene illi fuit. Nam per talen fugam salvatus est: vbi tame alie sex nations delete sunt.

Cuartum dubium: utrum in locis circumiacentibus que hic enumerantur et que promitt dominus populo Hebreorum remanserint aliae nationes genitum? Dicendum q. sic. Noluit enim dñs delere omnem gentem illam de locis illis: que in habitaturi erāt filii Israël: ut in ipsius exercitaretur Israël: ut dicit Judic. iii. Sic ut forsan hac de causa Angli ab euo infestis Gallis non sunt ex toto reacti de cōfinibus Gallie: quia visus hodie occupant vi armoz. oppidū Galerese munitionis.

C Quintum dubium: utrum hoc nomen qui est: sit magis proprium deo: q. hoc nomen deus. Tidetur q. non. Alias ipsum haberem⁹ magis in visu q. hoc nomen deus: et tamen experimur totū oppositū. Ad hoc descendū conformiter ad de pal. q. q̄tum ad illud a quo nomen imponitur: istud nomen qui est: est magis proprium deo: cu imponatur

Clausula secunda. folij.

imponatur ab esse. Modo esse maxime conuenit deo: ita ut alia non habeant esse nisi ab eo: ipse autem scripto est. Quādum vero ad illud ad quod significandum nomen imponit: tunc hoc nomen deus: est sibi magis proprium: q. hoc nomine quis est: quia imponitur ad significandum naturam diuinam. Non autem istud nomen qui est: Et adhuc istud nomen tetragramaton: est magis proprium deo: q. hoc nomine de: quia est impositum ad significandum ipsam dei substantiam incommunibilem. Quod quidem nomen dicit hic Joseph⁹ fuisse Moyse primo reuelatum a deo.

Sextum dubium. Ex quo sic est: q. istud nomen tetragramaton est maxime proprium deo: cur potius manifestat sub hoc nomine: qui est: sicq; velit apostolari: q. sub hoc nomine tetragramaton. Dicendum: secundum eundem de pal. q. ppter duo. Primo quidem propter populi ruditatem. Secundum em. Dam. in principio sui libri: deū ēē / omnibus ratione yētib⁹ manifestū est: ita ut sit p. se notum. Et si dicatur in contrarium: q. iniipiēs dicit i corde suo: non est deus. Ad hoc responderit conformiter ad beatum Tho. j. par. q. ii. artic. i. in sol. ad p̄m⁹ q. cognoscere deū esse in aliquo cōi: sub quadā confusione: sive generalitate: est nobis naturaliter inseritū: inquit. s. deū est hoīs beatitudo. Hō em naturaliter desiderat beatitudinē. Qd̄ autē naturaliter desiderat ab hoīe naz.

turaliter etiam cognoscit ab eode. Hoc tñ (inquit) nō ē sim pliciter cognoscere deū esse. Sicut cognoscere venientē nō est cognoscere petrū: quis sit petrus venies. Multi enī pse crū bonū hominis qđ est bēatitudo: estimant diuitias: alijs honores: alijs voluptates: alijs aliud. Hec beat⁹ Thomas. Ex quibus patet qđ deū esse: sit p. se notum: et qđ non: s. quo ad nos: qz quo ad se: est per se notum. Quis ergo deū esse: est: per se notū p̄dicto modo: etia rudi et indocto populo: hic est: q. ipse dñs potius voluit manifestari dicto populo p. Moy sen sub hoc nomine qui est: q. sub hoc nomine tetragramaton: qz secundū substantiā sua et naturam: quid sit: est omnibus in cōprehensibile et ignotum. Secundo vero deū ita fecit: ut cōfaret in populo Hebreorū spem liberatiōis. Est em hoc nomine: qui est: nomen maxime ostendens diuinā omnipotentiam: ppter infinitatē et eternitatē diuinę essentiel que dū simul importat dictū nomen: qui est: **C** Moraliter et primo iuxta illud: Scies dolorē eius et. In his verbis notans tria de dño deo: videlicet q. afflictione: populi Israelitici: videt: clamore illis audiuit: atq; dolorem sciat. In quibus sc̄ds dñi Lardis: moraliter instruimur ad habēdū tria post peccatum: si veniam habet illius plenariam remissionē: q. sunt cōtritio: confessio: satisfactio. Nā afflictio fit in corpore: ecce satisfactio. Clamor in ore: ecce confessio. Dolor in corde: ecce cōtritio.

Exodi tertio,

Cū ergo viderit dñs afflictionē satiſfaciōis in penitente et audierit clamorē oris in p̄fessione atq; ſcriuerit dolorē coridis i corruptione: tūc plene defecder ad penitētē per gratiā vt omnino liberet cum.

Moraliter et ſcdō p̄ hoc q; Moyses p̄ pharao attrahebat populū hebreorū ad ſcītū difereſer: Moyses quidē gratioſe monēdo p̄ pharao aut minis terredo et flagellis p̄mēdo noſtant duo modi quibyōis ad ſe attrahit peccatores. Unus est graſtiosus et benignus interi⁹ inſpirādo et admonēdo / dicenſie peccatrici illud. *Hicre. iiiij.* Tu ſonicata es cū amatoribus mūltis: tñ reuertere ad me et ego fuſcipiā te. Alius autem modus eſt cum minis et flagellis. *Uñ Sreg.* Mala q̄ nos hic premūt ad deū ſre cōpellunt. Et in psal. Impie facies eosū ignominia et querēt nomē tuū dñe. Ecce quid denotat vari⁹ mod⁹ ſe habēdi Moysē et pharaonis erga populū hebreorū.

Moraliter et tertio / Egyptiū ſunt demones. Tūc ergo liberauit dñs populū ſuū de manib⁹ Egyptiorū cū liberat petrācē de potestate demonis. s. p̄ gratia / interuenientē ſepe aurilio Moysi. i. boni ſegeli. *L*oſequēter aut̄ educit eos de predicta tyramide in terram bonam et ſpaciolam cū educit eos per vias rectas gratiarum et virtutum atq; meritorum in p̄fenti: et tandem illis perſueuantibus in bono ostendit regnum dei in futuro. *V*el dic / q̄ deus pater educit fideles ſuos de Egypto. i. de amore mūdil

ſecundū illud. *Oſee. xiij.* Et Egypro vocauit ſiliū meū: et inducit in terra ſpacioſam. i. in latitudinem charitatis / ſcdō illud. psal. Eduxit me in latitudine dñs: ſalutē me fecit q̄ſi voluit me. *I*te alibi: Latū mādatum tuū quod ſupple eft de charitate habenda nimis. i. valde.

Moraliter et quarto / afflictionē populi Iſraelitici / quē vocat dñs populū ſuū et q̄ coagitur clamare ad dñm pro auxilio et liberatione / et ad quem liberandū tandem deſcedat dominus: intelliguntur fideles, tentationibus diaboli carnis, et mundi expositi qui videntes et ſentientes q̄ ex ſe talib⁹ afflitionibus nō poſſunt reſiſtere: cogunt clamare ad dñm p̄ deuotā orationē / pro auxilio et liberatione. *Uñ in psal. Clas*mauerunt ad dñm cū tribulazrentur et di neceſſitatis eosū liberauit eos. *E*ſt alibi: Ad dñj cū tribularē clamauit et exaudivit me. Optimum igit remeūtū cōtra predictā triplicē temptationē / eſt recurrere ad dñm per deuotā orationē: iuxta illud verbiuſ Josaphat regis Iuda: *L*um inquit ignoramus qd agere debeam⁹: hoc ſolū reſiduali habem⁹: ut oculos nostros diriganus ad te. In cui⁹ etiā figurā legimus in ſequentib⁹ xvii. c. q̄ cū Moyses orās dñj eleuaret man⁹ ſuas in celum vincebatur Amalech. *P*er qđ denotat / q̄ cū quis tentat aut afflictionē patitur: ſi cū omni fiducia feruerit clamarent ad dominū / per deuotā orationē, ſine dubio ad eum liberādum descendit. *N*ec certe tunc tanta

Clausula secunda. foliij.

Fam clamandū eft ore / q̄tum putari Christus atq; haberit p̄ corde: quia plus audit dñs clā morem cordis q̄ ſuis. **C**hristo: et p̄ tāre gracie et excellētē erat: cōfessus eft tamē aperte / dixit: Nō ſum ego Chriſtus, hec ille, pater ergo p̄ vir prudens debet ex humiliatōe reſpuere honorem ſibi oblatum / non tamē per inaciter recuſare. **D**e hoc etiam habemus exēplum in Viceremā / cui cum dicitur dñs: Ecce cōſtitui te ſuggentes et regna et. Respondit qualū humiliſter recuſans tñ officium / et ad hoc ſe inſufcien- tem reputans dices: a laſ/ domine deusi ecce nescio loqui: quia puer ego ſum. *E*iusdem. i. c. *P*otest tamen dominus repudiavit ſuam excuſationem! dicens: Noli dicere quia puer ego ſum / quoniam ad omnia que mittā te libib⁹: et vniuerſa que cōḡ mādauerō tibi loqueris: tūc humiliſter predictū officiū acceptauit. *I*te Eſa. cū diceret dñs trinitas: Quē eligem⁹ ad mittēdum? *I*ph̄ ait: Ecce ego / mitte me. *E*iusdē Eſa. vi. *H*oc tamē ſaciebat: et ſic loqueba- tur Eſaias ex deuotione et zelo bono quo plenus erat. *S*ic ergo / vt dicit Sregor. illi ambo prophete honorabant deū. *T*iam vnuſ appetebat mitte / ex deuotione et zelo bono: aliud autem ſe ex humiliatōe excuſabat.

Moraliter et septimo. Per terram fluuentem lac et meli ſintelliguntur conſciētia hominis iufti que recte dicitur terra / propter ſtabilitatē in bono virtutis et gracie. *D*e qua po- test dici illud psalmi: Fundaſti terram ſuper ſtabilitatē ſuā / non inclinabitur in ſeculā

hij ſeculi.

Exodi tertio,

seculi. Hec autem terra cōscie sub lingua tua. Item cum bes-
tie vix iusti fuit lac et mel id ta Agnete illud verbum: Mel
est contemplationem diuinitatis et humanitatis Christi.
In autem sequitur et odor vesti-
mentorum tuorum sicut odor
venit anima deuota maximam
dulcedinem quantum inueni-
ti potest in hac mortali vita:
secundum tamen magis et min-
us nam sicut diuinitas Christi in-
finites precellit eius humanis-
tatem: ita et delectatio que ha-
betur de ea in presenti per co-
templationem debet quasi in-
finites precellere delectatio-
nem que habetur de eius hu-
manitate: sicut fit in ecclesie tri-
phantie: ita ut sia deuota pos-
sit veraciter dicere illud L. 5.
v. Comedi fauum cum melle
meo bibi rihum meum cum la-
cte meo: ita ut sit sensus: Sicut
qui comedit fauum cum melle
aut qui bibit vīnum cū lacticē sen-
tit maximam delectationē: ita
et mens que contemplatur de-
uote Christi diuinitatem et hu-
manitatem: Itum fieri potest
in hac mortali vita sentit maxi-
mam delectationē spiritualē:
ita ut in ea quandoq; abso-
beatur spiritus.

¶ Moraliter et octauo terra
fluens lac et mel est os deuoti
et feruidi predicatoris nunc pa-
dicantis de puritate conser-
tie: humane vite: que per lac
designatur: nunc vero de gau-
dijs paradisi que p; mel signi-
ficantur: ita ut populus fidelis
possit veraciter dicere de tali
deuoto predicatore illud Psal.
Quam dulcia fauibus meis
eloquia tua sup mel oxi meo.
Item illud Cant. iii. Fauis
distillans labia tua: mel et lac

mæ

Clausula secunda. Fol. lxx.

mes super mel et fauum.
¶ Moraliter undecimo / fu-
cta illud verbum dñi ad Moysē: Tene mittā te ad pharaonem. i. a
potō: et hoc dispositiū et minis-
terialiter vt dictū est. In quo
patet q; salubre sit officiū p̄di-
cationis: q; bene dispensatur.
Sed quid est q; Moyses non
iust ad pharaone / nisi a deo
missus: nisi q; predictum offi-
ciū nō debet a quolibet exerce-
ri: vt dictū est: scđ tñ ab eo qui
mittit: vt sunt plati superiores
a summo pontifice missi: cū p̄fi-
ciuntur populo fideli: Sunt et hi
superiores: ut curati: cū p̄ficiuntur
certis parochijs. Ad tales
em spectat ex officiū p̄dicare
suis subditis: nō tñ extraneis
nisi forsitan ex speciali cōmissio-
ne. Cōmissio ergo ep̄borū quos
mittit summis p̄dificer: designat
q; duodecim ap̄los: quos p̄mo
missi Christus ad p̄dicationis
officiū: vt legit Mat. x. Cōmis-
sio p̄ curatoꝝ: p̄ septuaginta
duos discipulos: quos sibi mis-
sit: vt legit Luce. x. Et quo pa-
ret q; saepi et curati sunt ordi-
narii plati: et q; ad eos de pote-
state ordinaria spectat p̄dicar-
re subditis suis. Alijs autem vt
fratribꝫ p̄dicatoribꝫ et minoris
bus: non nisi ex priuilegio apo-
stolico: dc quo habet i Clem.
de sepulturis. ca. dudū. vbi cō-
ceditur autoritate apostolica faz-
cultas p̄dictionis fratribus: vt si-
ne cuiuscunq; alterius inferio-
ritati plati sub p̄dicitate vale-
ant possint p̄dicare in eccles-
iis suis: et sibi in plateis cōmu-
nibꝫ illa hoīa dūtarat excep-
ta in qua locorū prelati p̄dis-
care voluerint: vel corā se face-
re solēniter p̄dicari. In q; casu
b; iij. predicare

Exodi tertio,

predicare celiabat; ppterq; si dicit ergo dictis fratrib; sufficiat de platoz ipsorum voluntate, ac licentia specia- cere q; platoz coxz q; ipsorum mo- li. Nomine autem plati dicit Jo- tiet ad predicationem dei verbis an monachi rectoz ecclesie cù littera testimoniali: supposi- parochialibus non corineri. Se- to priuilegio apostoli: et iteru- nte quicunque in ecclesiis aut paro- chialibus fratres predicti mul- te edelicu recto parochialium. Tunc ergo poterit dicere platus latenus audeant predicare nisi subditu suo quem destinat ad pa- fuerit a sacerdotib; parochialibus dicitu predicationis officium dice inuitari vel vocari, et de ipsorum benefacito et assensu. Uenimmitta te ad Pharaonem! seu petita licentia fuerit et ob- vt educas filios IsraeI de Egy- tentamini episcopo vel platoz. pto. ad sensum suprapositorum. Superior per eosdem fratres predi- Ceteraliter et duodecimo ius cari mandare. Hec ubi supra. Et qd dicitur est de curatis in- Et qd dicitur est de curatis in- telligendum est similiter de eo- talius illud verbi: Deus Abra- runde vicariis scdm glo. pater ergo q; fress predictores et mis- ham et deus tecum. Notandum q; noes in diocesis, in quibus non deferunt mandata dioce- suis dñs deit deus Abrah; ham. Ioseph et similium: sicut deus Abrah; Isaac et Jacob: tam potius hic se nominant deus hoc triu patriarcharum. Alio- rum: tunc ratio est in nam per hos tres notat ois modus ge- nerandi in ecclesia. Primus mo- dus est quo generantur boni a malis: vt filii Jacob de ancili- lis. Secundus modus est p; tra- riun quo s. generantur mali ex bonis: vt EsaI de Isaac et Rebecca. Tertius modus est q; generantur boni ex bonis ut Isaac de Abrah; et Sara: et Jacob de Isaac et Rebecca. Po- test autem addi quartus modus genitios quo s. mali ex malis generantur: vt Iosael de Ascar. Sed qz totaliter mali non sunt de ecclesiis merito: video non sunt computandi cum aliis tribus.

Ceteraliter et primo p; hanc clausulam apte pfiguratur Christi incarnationis partis et passus. In legge igit naturae et lege scripturarum vidit deus p; afflictione populi datus gratias hmoi madata. Viz. patriarcharum

Clausula secunda.

fol. ix.

Priarcharum et ppheterarum q; erat constituerat flammes et archifla- in mundo et clamore eorum audi- nimis destrucuta idolatria et plarata Christi fiducie et ecclesias. ut in effectu qd petebat libera- ri de potestate eorum qd perant constitute sunt sedes episcopales et operibus. i. demonum qd tunc pre- operibus. i. demonum qd tunc pre- erant toti mundo. propt qd vi- erant toti mundo. propt qd vi- ritate Christi. Ioh. xii. Nunc princi- stus specialiter regnaret i vbi ceps mundi huius etieci foras. Ecce itaque dominus dolorem predi- ceat qd vbi abudauit delictum erroris et totius ne phade abo- minationis: postmodum abundauit gfa Christiane religionis. Unus sequitur in textu apostoli: Ut sis- cut regnauit peccatum in mor- tem: ita et gfa regnet p iusti- tia in vita eterna. Dicit ergo deus p;: Clamor filiorum IsraeI venit ad me i vidiq; afflictio- ne qd ab Egyptiis opprimum. Exponit vt prius. Sed venit et mittit te ad pharaonem. Ista sunt yda dei p;ris ad filium quem nullum i mundum non vt iudicet mun- dum: sed vt saluet mundum p; spiri- ut dicit Joan tertio.

Qd autem Moyses excusauit se dices ad dominum: Quis sibi egrediat ad pharaonem? et dicitur: gratia habilitatem filii dei yemites i huc mundum ad bellandum contra devilum et crudelitatem eiusdem deonis: vel designat tarditate deinceps incarnationis. Ut educat filios IsraeI de Egypto. Hic loquitur filius dei admirative quan- di. Tanta est crudelitas deonis doctinens naturam humana capi- tiam qd culpam: insuper tanta est eius de nature iniustia qd maria et summa potestia restringit liberante et redimente ea qd supple ha- bo. Qd autem redit dies Moyse illi. Et eleuabit dominus sol in die illa. s. deinceps incarnationis et idola penitus ceterent. Unus in locis in quibus idololatre olim

hunc semper

Exodi tertio,

sep fuit cū Christo hōie iurta deus Jacob / misit me ad vos.
illō claudē. Ioh. viiiij. Qui me misit meū ē / et nō reliq̄t me solū: hoc nomen supple: qui est inītia:
qr ego q̄ placita sūt ei facio fē: hi est in eternū: qz̄ eris secunda
per. Iteclūdē. xv. Nō sum ego solū: qr pater meū est. Signū
autē q̄ deus pater inicet huc idem est quod est.
Moysen in hunc mūadum / vt saluaretur mundus per ipsum
tale fuit: Nam̄ postq̄ seipsum manifestat̄ eidem mundo in
vitā tūm predicando / tūm mī-
racula faciendo / tandem seipsum per plūs manifestauit in mō-
te Calvaria patiendo / cum scilicet
in molauit seipsum deo pa-
tri in odoꝝ suauitatis, p̄ omni-
bus nobis. Nam̄ tūc sol obfici-
ratus est: p̄tē sc̄isse sunt mo-
numenta aperta / colum templi
sc̄issimū in mediū / et tenebē fa-
cte per vniuerſam terram: vt reſeruit euangeliste. Et hoc est
q̄ hic de Moyses figuratur dī-
xit dñs: Lūm̄ (inquit) eduxeris
populum meū de Egypto / in-
molabis deo supermontē istū.
Quod autē subditur in textu.
Ecce (inquit Moyses) ad dñm̄
vadā ad filios Israēl / et dicam
eis: Deus pātrū veltroū misit
me ad vos: aperte insinuat̄ os-
bedientiā Christi ad pātrē / p-
qua seruanda descedit in vte-
rum virginis / et cōsequēter ye-
nit ad homines: dīxit̄: Iude-
is illud Ioh. viiiij. Ego ex deo
processi / et veni: neq; em̄ a me-
ipso veni / sed ille me misit.
Tūc ergo satis implicitē / et vi-
tualiter dīxit̄ ille p̄dicta p̄ba
Moysi ad pharaoñē / pp̄lin
fū: Qui est misit me ad vos.
Et similiter sequentia verba:
Dominus deo pātrū vestrōu /
deus Abrahā / et deus Iaac / et
a me.

Clausula secunda. Fo.Ix.

a me. Si ardor libidinis mo-
uet mēbra mea / recordatione
vulnerū dñi mei Iesu Christi
extinguunt̄. Et breuiter in om-
nibus aduersitatibus meis no-
mīnuī tam efficac̄ remedium
q̄ vulnera Christi. In illis do-
mino securis / et requieco intre-
pidus. Tora ergo spea mea in
morte domini mei Iesu Christi
est. P̄ec Augusti. vbi supra.
¶ Allegorice / et secundo / popu-
lus Hebreos captiuus in ter-
ra Egypti cuius afflictione vi-
det dñs / et clamore eius audit /
propter durit̄ eoz qui p̄sum
operibus: designat populi ca-
tholicū q̄ captiuus detinetur
multipliciter hodie / et a multis
tyrannis. Primo quidē ab he-
reticis Lutherianis: per quos /
et a quibus vident̄ ferme oēs
antique hereses pullulare / et re-
nowari: a quibus dignē domi-
nus deus absoluere ecclēiam suā.
Itē ab principib⁹ q̄ sc̄atholicos dicunt̄ qui excoriant
pauperes subditos tallis / et va-
ris exactiōibus: vt implant
marsupia sua / vel vt vacent vo-
luptatibus suis. Itē ab infide-
libus indies inuidentib⁹ / et ar-
morū terras Christianoū.
Taceo de terris ecclēsī / q̄ a
tempore Constantini Imperato-
ris ceſserunt in sorte Romani
pontificis / vñq; ad hec tempora.
Sed necio qd̄ impotens inde
hier marime cū cernamus hac
tēpitate a filiis ecclēsī / qui
Hispani sunt / patrem sc̄ilicet
ipsum Romanū pontificem /
tanḡ captiuū in vīde detinunt̄:
insuper et princeps prouincia-
rū / videlicet Romana ciuitas /
facta est sub tributo / et predi-
ctis filiis / qui vñq; veri filii / et
non vt tyranni erga matrē exti-
gnerē. Nam̄ et verū fateamur.
hi more vīpereo ad dictā ma-
trem habēt. Et qbus omnib⁹
qd̄ aliud op̄inari possum⁹
nisi q̄ iudic̄ dies de propin-
quo instat. Propter qd̄ Iohann.
Apoca. viiiij. clamat dīces: Tis
mōte dñi / et date illi honorem:
quia venit hora iudicij eius.
¶ Sequit̄. Et sciens dolozem
elūs descendit / vt libere eū de
manib⁹ Egyptiorū. Illud pos-
sumus referre ad item iudicij:
quandoquidē descendet dñs
Iesus Christus in vallem Ioa-
naphat / propter miseriā inopū /
et genitū pauperū / petentium
tyrannis. Primo quidē ab he-
reticis Lutherianis: per quos /
et a quibus vident̄ eos oppri-
metum. Unde psal. iudicabit do-
min⁹ pauperes populi sc̄ilicet
in bona parte / et faluos faciet
filios pauperū / et humiliabit ca-
lumnatoē. Et oppressorem sus-
perbum sc̄ilicet deſcendendo eū
in infernum / pauperē autē exal-
tando in celū: ideo sequit̄: Et
educa sc̄ilicet popūlū meū / si-
ue electos de terra illa / sc̄ilicet
tribulationis / et miserie: in ter-
ram bonā / et spatiōsam. I. in ce-
lum. Mat. xxv. Ibunt hī in sup-
pliciū eternū / autē in vita
eternā. Ecce ergo clamor fi-
liorū Israēl. I. fideliū / recte vi-
dentū dñs per fidē in presen-
ti / qui venit ad dñm / querens
vindictā de predictis oppres-
ribus. Propter quē quidē clas-
moiem accelerabit̄ (non du-
blum) iudicij dies. Moyses au-
tem qui mittitur a dño: vt edu-
cat populum suū de Egypto:
ipse est angelus Michaelis que
mittet

Exodi tertio,

mittet dñs in fine seculi in voce melicum generat in veritate tube ut educat corpora electorum de sepulchris suis. Et scriptura / quo ad vtrumque cens: Surgite mortui / venite resurrectionem. In quo quidem ad iudicium. Et tunc qui in Christo studio nonnulli inuenientur transito sunt / resurgent primi. Deinde nos qui viuimus / qui relinquiunus simus / rapiemur cum illis in nubibus obuam Christo in aera: et sic semper cum domino erimus. qd utinam fiat. Qd si predictus Moyses / angelus / quem misericordia est ipse dominus ad cooperandum resurrectionem humanorum corporum / se excusaret a tanto opere faciendo: tunc dicere illi dominus quod olim dicit Moysi / Ego ero tecu: feliciter principi alter facies dictam resurrectionem. Ideo non dubitare de possibiliitate operis. Qd si tunc interrogari dic: angelus a quoq; qua auctoritate cooperare predicta resurrectioni respondet / dic: Qui est misericordia tua: i. non veniam in te facio / ppa auctoritate: sed auctoritate et potestate dei / qd hac de causa misericordia.

C Allegorice et tertio / surta illud: Introduca vos in terram quam fluit lacte / florandum et terram fluentem lac et meli designata sacra scriptura. Unum Lactum. Fauis diffillans labia tua spuma / mel et lac sub lingua tua. Lac igitq; est albissimum et purissimum / est doctrina noue legis / qd est pulcherrima et clarissima: qd ab his obscuritate et errorie. Mel autem quod latet in terra in augeo / est spiritualis intelligentia veteris testamenti / latens in corice literae. Tunc ergo dominus introducit filios Israel in terram fluentem

ligni

Clausula tertia. §. Ix.

ligni spiritus / sicut in bono grazie in quo conditi fuerant perstitissent. Unus psal. Iudicabit in nationibus. i. iudicabit dominus populusque duodecim tribus Israel designant: et tunc supple implebit ruinas angelorum: tot homines salvando / quot angelii mali occiderunt: ut dicitur una opinio. Reliqua autem patrem possent ex his quod dicta sunt supra in prima expositione allegoricali.

Tertia clausula.

Ade congregatio seniores Israel / et diues ad eos: Dominus deus dei patrum vestrorum apparuit ante inuenientem hi deus Abraham / et deus Isac / et deus Jacob / dices: Visisti visitauis vos / et vidi oiam qd accidit vobis in Egypto: et dixi / et educauis vos de afflictione Egypti in terram Chanaon / et Ethei / et Ammorei / et peregrinatione Eucae / et Iebusei ad terram fluentem lacte et melle: et audieris vocem tuam. Ingredieris tu et seniores Israel ad regem Egypti / et dices ad eum: Deus deus hebreorum vocavit nos. Ibimus / et tu dicas in solitudine / et in molentia deo nro. Sed ego scio / qd non dimittet vos rex Egypti / ut carabis nisi per manuam valida. Extendabis manus neam / ut percuteas Egyptum in ceteris mirabilibus meis / qd facturum sum in medio eorum. Post hoc dimittet vos / dabo ergo gratiam populo huic eorum Egyptiis. Et cum egrediemini / non exhibitis vacui: sed postulabitis mulier a vicina sua / et ab hospita sua vasa argentea et auraria vestes: ponentesque eos super filios et filias vestras / et spoliabitis Egyptum. Historia litterarum postea in precedentem clausulam egit famulus domini Moyses de legatione sibi data et commissa a domino / ut iret ad Pharaonem / oraturus ut dimitteret populum domini / quem captiuum et magna seruitute tenebat in terra sua Egypti. hic consequenter ait de precepto sibi facto a domino super manifestatio ne dicta sue legationis coram senioribus filiorum Israel / dicens ad eum: Vnde supple descendendo de morte isto Synai / et congrega seniores Israel / et sunt honorandi ante inuenientem et preferendi in manifestacione secretorum tangentium rem publicam. Sic et prius exemplum fit vobis hodie in ciuitatis bus bene regulatis. Quibus congregatis in unum / dices ad eos: Dominus deus patrum vestrorum apparuit nahi. In quibus verbis ille qui loquitur Moysi / vocat se dominum: et potentiam suam esset ostensus super Egyptios in signis mirabilibus / que coram eis facturum erat. Item vocat se deum / et misericordiam suam super hebreos esset prestituras. Item additum patrum vestrorum: eo et patrum illorum promissores olim factas essent in brevis illis exhibitus. Sequitur sapientia / nisi per nishi: supple in monte Synai / cum ibi pacificerem oves Jethro / sacerdotem cognati metietur / accepit Moyses modum apparitionis: quia forte tangit miraculos

Exodi tertio,

miraculorum populus ruditus ipz non caperet: Deus Abraham. z. Tlocat autem dominus se deum predictorum trui patriarcharum: eo q specialiter illi cui co fuerunt: aut quia illis familiarem se exhibuerit in sermonibus: aut quia multe et grandia beneficia illis contulerit: aut quia illis in semine suo terras Chanaeorum promisit: et ait: Ubi transi visitavi vos: inservi vobis inter vos couersando. Job. ix. Si venerit ad me: non videbo eum. Hoc autem modo loquendi vius est dominus ad Moyse: quia Joseph moriens sic predictaratur: post mortem meam deus visitabit vos: et ascendere faciet de terra ista. Gen. xl. Ita cum germinatio locutus est deus ad maiorem rei confirmationem. Et nota q hic ponitur praeeritum pro futuro: scilicet visitari pro visitabo. Est ergo sensus verborum domini: Visitans prius flagellis: visitans id est visitabo beneficis: vos tanquam filios: vel vos tanquam infirmos: i quos niedicis primo visitat dictam ordinando: deinde recreando. Non enim possumus erga populum nisi cotinere in ira mea misericordias meas: sed cuiratis fureo: i misericordie recordabor. Uel visitans a malis vos liberando: et de captiuitate Babylonica educendo: visitans i vi sitabo vos: bona conferendo: et ad terram promissionis introducendo: et ydici omnia que acciderunt vobis in Egypto: id est ad tempus approbavit q paterremini sub pharaone: propter peccata vestra et patrum vestrum. Quanvis autem voluerit

totq

Clausula tertia. fo. lxiiij.

totaliter segregari ab aliis nationibus: / dicitur: dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. I. Christus cum apostolis qui cum eo fuero: et ante eius conspectum futura sunt presentia: scio: q non dicabunt: scilicet accessorie: iuxta illud eiusdem Christi verbi Watt. xix. Sedebitis sup sedes duodecimi iudicantes duodecim tribus Israel. Quid autem predictum verbum presentis clausule non intelligat de senioribus etatibus: patet: quia cum in illo populo essent sexcenta milia: peditum visitantibus: Sed ecce quid faciam illi: Extendam manum meam: i. tram et indignationem meam magnam: ut percutiam Egyptum in cunctis mirabilibus meis. Non ergo extendam manum meam ad damnandum: sicut ibi proverbi. I. Extendi manum meam: et non fuit qui asperceret: post hoc dimittet vos. Non quid gratia sed vultus plagi: dabo: gratia populo hunc coram Egyptiis. Ita tertius declarabitur in solutione penitentiarum dubium.

Circa ergo hunc tertium mouentur aliqua dubia.

Secundum dubium. Ubi erat dicti seniorum: Uideretur q prope montem Sinai: hoc ex modo loquendi domini ad Moysem: cui ait: Uade et gregas seniorum Israhel. Dicendum q adhuc erat in terra Egypti. Unde postea dicitur a domino Moyse: Uade congrega seniorum te. Dicendum q per seniorum in propositione intelligunt iudices populi.

Secundum dubium. Ubi erat dicti seniorum: Uideretur q prope montem Sinai: hoc ex modo loquendi domini ad Moysem: cui ait: Uade et gregas seniorum Israhel. Dicendum q adhuc erat in terra Egypti. Unde postea dicitur a domino Moyse: Uade congrega seniorum te. Dicendum q per seniorum in propositione intelligunt iudices populi.

Uide enim fit per priores et sapientiores i magis autheticum est: Et dicces ad eum: Dominus deus Hebreorum: i. que specialiter cultu colunt Hebrews: cuius generis sumus: vocavit nos: cuius vocacionem non habemus negligere. Non ergo propria sponte: sed dei voluntate id agimus: ut scilicet sacrificemus domino deo nostro. Ibimus ergo via trium dierum in solitudinem: ut

palis

Exodi tertio,

palis et odfaria habitatatio eorum. Utrum q̄ per totā terrā Egypti alio ex iphis vagabanti q̄ tamen interdū reuertebātur ad dictam terrā. Bessēn visuri fratres suos. Et forma autem textus cum dicitur: Tade con grega seniores tc. solum habe tur q̄ dñs precepit Moyssi ut se disponeret ad redeūdum in Egyptum: ibi cōgregaret se niores Israēl atq̄ illis signif carer domini voluntatem & de liberationem super liberatio ne filiorum Israēl de Egypto.

Tertiu dubium. Quatuor tē pote stetit Moyssi mōre Siz nai loquens cū dño in hac pī ma apparitione. Dicēdū q̄ de hoc mīl certū possimus tra here ex sacra scriptura. Possu mītāmē pbabilitē dicere q̄ ibi non stetit per plures dies neq̄ p̄ dñe integrū: sed per tri tēpus quod requirebat in ex pressione verbois dñi ad eum/ atq̄ ipsius ad dñz: que in pre senti capitulo & sequenti conti nentur. Non em̄ vcrisimile est q̄ ibi stetit aut q̄ alia verba ab his que in his duobus capitulois cōmentur/ inter se di zerint: alias de illis nō rācūsset ipse Moyssi sed cū p̄senti b̄ infirmis et rācūs fideliis nar rator sermonis dñi. Q̄ si obi eiāt/ q̄ alia vice idē stetit cum dño. xl. dieb̄. xl. noctibus: ut habeat in seq. xlii. c. nec tñ ibi narrant verba dñi ad cū. Ergo a simili potuit hic fieri q̄ ipse Moyssi p̄ plures dies stetit cū dñi loquens cū eo: eccl̄. so: quis nō sine hīc exp̄la oia p̄ba illa/ hīc aliqua. Dicēdū q̄ nō est simile: quia q̄n Moy-

ses aseēdū in mōtē vt ibi susci per duas tabulas de manu dñi: fuit tū rap̄ v̄ḡ ad ter tiū celū: evīdū diuinā essentia atq̄ audītū arcana dei: q̄ non luet hoi loq̄ vt dicit Apost. ii. Lop. xii. Hic aut̄ tñ vidit āge li in p̄sonā dñi loquentē vt co munī tenet & trahit ex Augu sti. in questio. super Exodum.

Quartu dubium. mouē ppter illud f̄b̄ dñi ad Moysem: Et audiēt vocē tuā. Querit q̄ vñ fuerit moti seniores Hebreoz ad assentiendū simplici verbo Moyssi letia p̄mūlē faceret si gna dicent ad eos q̄ dñs mis s̄f̄ser cū: Dicēdū q̄ ex dupli cī mortuo: interioris & exterioris. Mortuū interius fuit sp̄us an cus/mouē corda cox ad as sentiēdū his que dicebātur a Moyse ex pte dñi. Ip̄e cū sp̄a ritusstū mouē & inclin cor da hoīm: p̄r vult. Unū scriptū est prouer. xi. Loz regis i na dei est: q̄cūs voluerit ver ter illud. Mortuū exterius fuit p̄missio dei. Olin cū deo p̄mis erat Abrahæ. S̄b. xv. q̄ pere grīnū futurū c̄st semē hūi in terra nō suāz q̄ alieni subi ce rēt iā scrūtūlat̄s affligerēt quadringētes annis: sed q̄ tādem ḡnūtione quarta deberet reuerri i terrā suā. Seniores & Iudeoz: & q̄ prudētes erāt in ter eos atq̄ p̄dicāt̄ p̄missio mētē habētes: videbāt q̄ tēp̄ sue liberatiōis instabat. Nō mi tū & si statī dicti seniores credi derūt Moyssi p̄phete & famulo dñi. Nec egerit hīlā sentētia sapientis Eccl̄. xix. Qui citro cre dit/ leuis ē corde. Nec hīlā. i. Joā. iii. probat̄ an spiritu ex

deo

Clausula tertia. Fo. lxiiiij.

deo. Sunt: & nullū oī sp̄ū crede re: tū quia nōdū habebat p̄di cta scriptura: tum q̄ ille nō est leuis corde q̄ cito credit sp̄ū diuinor̄ sacre scripture cuius modi fuit in p̄posito. In sup nō arbitriū q̄nīmo stat cū cōtin gētia rep̄. Ex quo relinqutur q̄ rex Egypti ḡuissime peccauit i detinēdo p̄pl̄z Hebreoz & dñi voluntate nō obstatē det p̄scia. **Septimū dubium.** est de grā. q̄ dedit dñs Hebreis coram Egyptijs. Queritū q̄ q̄lis fuit homi grā. Dicēdū p̄formit ad quēdā doctozē noīc Andréā: q̄ sepe nōero. allegat Petru de pal. q̄ illa grā fuit & q̄n de buēfūlī Israēl exire de Egypto: q̄cūd postulabat ab Egyptijs dicēt̄ se ēē missū a deo. **Quintū dubium.** oris iuxta illud p̄t̄s̄tōtū dabat. Lopellentes enim eos exire nīhū eis nega bātr̄ cītī exiret̄ q̄ timebat̄. q̄s q̄n sez viderit primogeni uo. Querit q̄ cur Moyse nō tarauit̄ plurū diez q̄ triū aut paucioz: Dicēdū q̄ nōlūtarare vīa plurū diez q̄ triū sc̄līs̄ se vel octozi si vīlū fuit senti non querre deo īmolare: sed sub rali colore fugere. Nec sūt̄ tarare voluit̄ vīa bīcūoīlē v̄c̄z vīnī diei: aut duoz: q̄a tīc̄ non suffiſſēt̄ elongati ab Egyptijs q̄ lapidassent eos si vidiſſēt̄ eos īmolare certa anti malia q̄ p̄dis colebant̄. Et iō rōnabiliter dicit̄ Moysei: Ibi mus vīa triū dieri in solitudi nētō plus nec minē xp̄mēdo. **Sextū dubium.** Utrū rex Eg ypti dērīnēdo populi Hebreoz rū ne iret vīa triū dieri in soli tudinē ad immolādū dñi / pec cauerit̄. Videb̄ q̄ nō cīa fīdes p̄zuidēt̄: & p̄ dñs sic necesse erat fieri: alias prescientia dei noī hustet̄ i p̄pleta: de qua dī i te x̄tu: Eḡo sc̄lo & non dimittet̄ vos rex Egypti &c. Dicēdū q̄ p̄s̄cētia dei nō iponit̄ reb̄ ne cessitatē: nec tollit̄ hoīs liberū

occupati

Exodi tertio,

occupati et intenti ad sepelient
dum mortuos suos qui valde
multi erant: maxime cum non es-
set dominus Egyptiorum in qua-
no iaceret mortuus: oblii sunt
repetere quod Hebreis mutuo
tradiderat. Ita etiam modus
dicendi confirmatur per illud
quod legitur in sequentibus. xii.
c. vii. sic dicitur: Dominus au-
tem dedit gratiam populo co-
ram Egyptiis ut commendaret
eis. Quid si arguatur contra pre-
dicta: quia terra Heseni in qua
habitabantur Hebrei distabat a
reliqua parte terre Egypti. In
qua habitabat Egypti: et per
consequens non videatur verius
quod Egypti murauerunt He-
breis iocula prius expissa. Ad
hoc sufficiet supra respōsum
est. Dicit etiam hic dominus pe-
trus de Psal. q̄ multi Egypti
viri armati habitabāt in dicta
terra Heseni: sicut Hebreos cu-
stodientes eos. Etiam mulei He-
brei inter Egyptios erant tan-
gū hospites et artifices atque na-
nuperari. Propter quod ratis
mutatio potuit facile fieri.
¶ Orauimus dubium. Utrum He-
brei commiserint furtum secū-
spontaneos bonis que illis mu-
tuauerant: sive cōmodauerant
Egyptiis? Cides q̄ sic: quia se-
cundum August. furtum est co-
trectatio rei alienae iusto dñi/
lucrificiendi gratia. Sic autē
fuit in p̄dopostro. Igitur. In op-
positū arguitur: quia d̄cus nō
precipit peccatis: sicut nec est
causa illius. Ipse autem peccae-
pit Hebrei p̄ seruū suū Moy-
sen: sicut habetur in plenti fe-
bru: et similiter infra. xii. c. Quid sp̄o-
llaret Egyptios predicto mo-
nib⁹

do. Igitur nō commiserit fur-
tum. Pro solutione hui⁹ dubij
notandum est: q̄ Manichei propter
hanc historiam respūnt vetus
testamētum: vt patet. xxiij. q.
iij. quidam autem heretic⁹ di-
centes ipsum esse datum a ma-
lo d̄eo: qui precipit mala: atq;
fauet malis. Sed in hoc mani-
feste errant: non attendentes
q̄ domini est terra: et plenitu-
do eius: et cui vult dat bona te-
poralia sine iniuria possidētis.
Insuper optimo iure humano
līcite recesserunt Hebrei cum
spolijs Egyptiorum: tum quia
occiderant parvulos eos: tu
quia retinuerant mercedē la-
borum suorū in operibus ter-
renis quibus eos grauitate oc-
cupauerant. Unde Josephus:
dñs i hoc reddit Hebreis ius
suum q̄ seruitio suo: tanq; alias
non debito: amplius etiā me-
ruerant apud Egyptios: Tūc
ergo potuit veraciter dici illi
Iud. Sapient. x. Justi tulerunt
spolia impiozum: et decantauen-
tū dñe nomen sanctū tuū: sci-
licet transito mari rubro: et via
etrīcum manū tuam laudaue-
runt pariter: scilicet dicentes
illud Lantūcū: Lantūcū dō-
mino gloriose em magnificat⁹
est equum et ascensem⁹ etc.
¶ Moraliter et secundo iuxta
illud verbum: Ibimus via triū
dierum in solitudinem: et in
immolementū etc. Norādūm q̄ per
filios Israel in propōsto intel-
liguntur peccatores qui exi-
ti de Egypto. i. d̄ tenebris pec-
catorū debent ambulare viā
triū dierum. i. diligenter per-
agere tricū partem peni-
tētie: que est via eundī ad do-
minū per gratiam in pre-
sentī et per gloriā in futuro: et q̄
receditur per peccatum. Psal.
Longe a peccatoribus saluus.
Primus igitur dies dicitur co-
tritionis: secundus confessiois:
tertius satisfactionis. Et bene
dicitur he tres partes penitē-
tie: tres dies: ppter p̄tia ḡfe-
dei: et q̄ illustrant. Nā spiritu
penitentes incipi p̄ter. i. dolere
de p̄ctō cōmiso: principaliter
pter dēū offendit: incipit illu-
minari p̄ gratiā: q̄ cōcomitit
sequēt̄ confessionē: ad quā obli-
gat iure diuino pariter et hūas-
no. Sili dicta gra concomitat
satisfactionē: i. simul currit cū
ea: si debet esse meritoria. Et
tūc hō sic decedēs intrat soli-
tudinē i. celum: oī dī solitudo
respectu p̄sentis seculi: i. poter
elōgatione ab eo. Unde i figura
hui⁹ legit̄ Ione. ii. q̄ ipse Jo-
nas post tres dies exiuit de ve-
tre certi: que protecit in littore
maris. Mare est mūdus p̄sens.
Unū psal. Hoc mare magnū et
spaciōsū manib⁹: illic reptilia
i. picula i. v̄l. p̄ctā seu demones
nos tentātes: quorū nō est nu-
mer⁹: quo ad nos suppone: sed be-
ne q̄ ad dēū: q̄ etiā nouit mul-
titudine scollarū: oīb⁹ ei no-
mina vocat. In hoc igit̄ mare
p̄sentis seculi p̄icit Jonas. i.
peccatorū vi abforbeat tricū
amaritudinem: et hoc quasi i tri-
plici loco: scilicet in corde p̄ cōtri-
tionē: in ore p̄ amara cōfessio-
nē: in opere p̄ penitentiā satisfactionē.
Quib⁹ dignē peractis
ext̄s homo de vētre certi. i. de
hoc seculo nequā p̄ mortē p̄m
colliget angelū dēi: et deducunt
in terrā viuentū. Ecce qd̄ p̄
dest incedere p̄ via triū dierū
in presenti. Sed qd̄ est qd̄ ad-
ditur in solitudinē. Lerte per
hoc designat q̄ volētes agere
verā penitentiā: i. et p̄ tres dies
ire i celū: debet relinquare mū-
dū: et frequentiā hoīm (q̄ si fie-
ri potest) saltum affectu: et crere
dñm alibi: scilicet in solitudi-
ne cū Moyse: q̄ inuenit eum in
mōte Snaī: nō in Egypto: nec
in r̄be aliqua. Unū Augu. lib.
Soliloquij. c. xxx. Circuit vi-
cos et plateas ciuitatis huius
mundi.

Exodi tertio;

mundi / querens te dñe deus
meus: nō imenti: qz male qre-
bte. Et nō ergo inuenit dñs in-
delicis plementis seculi nec s-
trepit huius mundi sed ille
lant. iii. In lectulo meo qz no-
cte qsiuit que diligat sis nesc.
Quelius illius nō inuenit. Sur-
gā et circulo ciuitate p vicos
et platzas qra que diligat sis
mea. Quelius illius nō inueni.
Paululus cū pererratissem: ecce
solitudo. iuueni que diligat sis
men. Si cupis ergo oia deuo-
ta inuentare dñm per gratias in
presenti anima solitudinem: dñe
et psal. Ecce clozgau fugies!
sphera cōversatione mūndanoru-
m: mani in solitudine. Am-
bulen! ergo charissimi viam
triū dierum in solitudinem: ad sen-
sum dari: ut immolenus dño
deo nostro corda p corrigerem.
qz scriptū est in psal. Sacra-
mētū deo spissū tribulatus. Dñe
per cōfessionē. Ro. x. Die cōfes-
sio fit ad salutē. Corpora p fa-
tisfactionē. Ro. vi. Sicut exhi-
biustis mēbra vestra seruire le-
mundum: et iniquitatē ad iniqui-
tatem: ita nō exhibe ea serui-
re iustitiae in sanctificatiōnē.
Itē eiusdē. r. 3. C. Obsecro vos
p misericordiā dei p ex-
hibeatis corpora vestra holīa
sancti: sancti: deo placentē.
Et qz satisfacti corporalis di-
scete facienda est. Ideo subdit
Apost. Rōmabile sit obsequium
vestrum.
¶ Moraliter et tertio iuxta il-
lud: Sed ego scio: qz nō dimi-
tit vos regē Egypti nisi tē. no-
randū qz p regē Egypti deli-
gnat diabolus qz et rex sup oēs
filios superbici: vt dicitur Job

in fine. Et bene de rex Egypti
qz nō bene regnat nisi super il-
los qz habitat in tenebris pec-
cator. Justi aut̄ quos dñe
tenebre non cōp̄enderunt
tūli cū dei adiutorio reflūnt.
Et cū ipse sit supb̄issimus vale-
de indigas etera tales. Qz si
aliqz ab eo supari p pctm̄
reliet etre laqueos ipsius per
cōuersationē ad deūtē exponit
totā fortitudinē suā et studiū
vt eos impeditarita vt non dia-
mittat eos abire: nisi per mas-
mū validā. i.e. p gratiā dei et ve-
hementē dolorē de peccatis.
Sed p̄missimus deus qui facit cūl-
tentationē prouentū: vt paup-
peccator in talī casu possit
diabolo resistere: et reddit ma-
nu sue misericordiā dices illis
psal. Danus mea auxiliabit
ci. Itē et p̄curist ipsiū diabos-
lum in cœtis mirabilē suis
cū toto exercitu Egypti. i.e.
fernī. Post hoc autē tam salu-
bre et validis adiutoriū ipse dia-
bolus dimitit hominem: et tam
men totaliter: sed ad tēpū tā-
tum: dargz optimū de gratiā
homini tērata: corā Egypti
qz est inuitis demonibus.
¶ Moraliter et quartu iuxta il-
lud: ut verbū sequens: Cū ege-
dienīm̄ in unō eribis vacui: sed
postulab̄t mulier a vicina sua
tz. Norandū qz p filios Israel
designant L̄christianū qz videt
in presenti deū p fidē. De qz
bus L̄christi Luc. x. di-
cene: Beati qui vident: qz vos
videtis. Tzlib⁹ ergo filii Is-
rael dicit L̄christus: Cū ege-
dienīm̄ sup̄les ab hoc seculo
et quasi quedā Egyptus est
qz sit plenū tenebris culpe et
ignorancie

Clausula tertia.   *Fo.lxvj.*

ignorati*e* non exhibitis vacu*e*:
bonis sel*e* gratie et meritor*um*:
sed vniuersit*is* postulabit a vi-
cini*s* i*s*i*s*. la sanctis vase ar-
gentes et aurea*s*. i*p*ieces et me-
rita*s* ac vestes*s*. i*c*haritate*s* est
illa vestis*s* que ut dicit*s*. i*P*et.
iii*s*. operit multitudine*s* pet*az*.
Non q*uod* sancti presteret nobis p*ro*-
dicta*s* vest*e* charitate*s* aut sub-
tunciale*s* gratie*s*: q*uod* hec bona a
deo sunt effect*u*e*s*. p*ro* quibus
t*u* obtinendi*s* sancti possunt in-
tercedere p*ro* nobis ad de*um* qui
eos vole*t* esse aduocatos*s* et pa-
tronos nostr*os* i*n* vita q*uod* in
morte. Hinc est q*uod* c*u*l*o* confortur
agonizantibus*s* sacrament*u*e*s*
extreme uincul*is* / leg*is* leta-
nias sc*tor**z*/dicetes*s*: Sc*t* Maria
ora*s* p*ro* co*s*: Sc*t* Michaeli
ora*s* p*ro* e*st* dealis*s*. per va-
sa et*is* argentea*s* et aurea*s* / q*uod* ma-
xime tunc sunt postulanda*s*
intellig*e* remissio pet*az* / et puri-
tas conscientia*s*. Ut*s* conscientie
aliquoi*s* tunc sunt n*u*nde*s* et cla-
re admoti*s* argenti*s*. Alio*s* aut*e*
admodum aut*u*nicat p*re*torum*s*.
Nec q*uod* debet sufficere ho*m*ini*s*
ut*s* postulat*s* habeat p*ro*dicta*s*
in mortis articulo*s* / veritatem
imperata*s* fuit p*ro* ali*s* etum
hieri potest*s* signat*e* par*at*es
p*o* filios*s* in extremis*s* constitut*u*e*s*.
Hoc aut*e* nor*at* c*u* hic dicit*ur*:
P*on*etis*s* eos sup*u* filios*s* et fi-
llas vestras*s*.
C*o*mo*di*ler*s* et quinto*s* ist*u* e-
gressum possum*s* referre ad p*ro*-
ficit*u*e*s* qui erexit*s* de*Egypto*
. i*d*e potestate regis pharaon*s*.
i*d*iabol*u*: ut amodo effici*s*
tur de familia seru*is* Christi.
I*c*re*s* de tenebris culpe*s*: ut illu-
minetur lumine gratie*s*. I*c*re*s* de
scrutute peccati*s*: ut ponantur
in libertate*s* filios*s* dei. Tales
ergo non ex*ist*ut vacu*e*: t*u* quia
restitu*nt*ur illis o*ia* merita*s*
fecer*u*e*s* prius*s* peccar*u*e*s*: t*u* q*uod*
in nouitate con*ser*tionis solent
penitentes seru*is* implorare
de*um* gratia*s*. at*s* sancto*s* meri-
t*u*ni*s*: h*u*o*s* duc*u* plus*s* alter*s* vero
minus*s*: h*u*o*s* duc*u* affect*s* et de-
uotio*s* vniuersit*is*. Job. v. Ad
aliqua*s* sc*tor**z* queritur*s*. Hoc au-
tem in*st*ru*u*at*s* c*u* in p*re*sent*e* dicit*ur*:
Sed postulabit mulier a vicina*s*
v*ia* vase argentea*s* et aurea*s*.
It*s*. In tali aut*e* casu*s* sancti dei
liber*at*er et ex corde suffragant*s*
et auxiliant*e* veris penitent*ib*is*s*. In
cui*s* figura*s* legit*s* Job v*ii*. q*uod* ve-
ner*u*nt ad eum o*is* fratres*s* / et
vniuersite*s* soiores*s* sunt et c*u*sti*s* q*uod*
no*uer*er*u*nt ei*s* prius*s* deder*u*nt ei*s*
vnu*s*sc*ip* ou*e* v*na*: et in a*u*re*u* que-
rea*s* v*na*. Quo*s* i*st*ut reuages*s* ad
g*ra*f*at* / habeat q*uod* maior*s* g*ra*f*at*
q*uod* esset illa*s* q*uod* c*ecid*er*u*nt*s*. Q*uod*
et*is* nota*s* cui*s* d*ri*by*s*. d*ri*ns au-
te*s* b*nd*ix*it* nouissimi*s* Job*s* ma-
gis*s* p*ri*ncipio eius.
C*o*mo*di*ler*s* et ferro*s*: i*u*ta illud
v*lt*in*u* verb*u* p*re*sent*e* clausule*s*
quo*bz*: poliabilit*is* Egypt*u*. no*ta*
t*u*nd*u* c*o*formiter ad glo*s* ord*is*. et
inter*li*. q*uod* illi spoli*at* Egypt*u*
v*ans* argenteis*s* et aureis*s* at*s*
preciosis*s* vestibus*s*: qui poet*as*
et philosophos legit*s* / no*quide*
ut*s* ibi que*scat* finis studi*u* e*or**s*:
sed ut*s* sacr*u*a*s* scriptur*u* facili*s*
at*s* clariss*is* intelligent*is*: vel ab
eis aufer*u*do*s* q*uod* tabernaclo*s* dei
ver*ila* sit. Circa hoc*s* aduera-
ted*u* q*uod* duplicit*is* rigit*s* legere
philosophos et poet*as*. Primo
modo q*uod* c*o* volunt*at* i*s* et hoc
virtuos*is* est et reprehend*at* a*scis*.
Unde

Exodi tertio;

Unde **S**atianus dist. **xxxvij.**
Cur ergo. Secula resiterasi
 inquit quidam legitur ad volu-
 ptatem poetarum figurantis
 verborum omniatu electatique
 viciosum est. Secundo modo
 causa propulsande falsitatis
 et scilicet inter legendum er-
 rores gentilium detectantur
 ut in eis inveniuntur
 ad vsum sacre eruditiois con-
 uertantur. Et tales laudabili-
 ter literas seculares legunt et
 addiscunt. Unde Moyses et Da-
 niel in omni scientia Egyptio-
 rum et Chaldeorum fuerunt
 eruditii: non ut eas sequerent-
 sed ut falsitate conuincerent.
 Nisi etiam Augustus legis-
 set fabulas poetarum et erro-
 res gentilium: non ut quod potius
 talia efficacissime reprobaz-
 re in libro suo: qui intitulatur
 De ciuitate dei. In figura ergo
 huius: inquit **S**atianus: ubi
 supra pieccip dñs filii Isra-
 el ut spoliarent Egyptios au-
 xio et argento: ut daret intelli-
 gi et si apud poetas aut philo-
 sophos aurum sapientie vel ar-
 gentum eloquentie inuenier-
 nus in vsum salutiferum erudi-
 tions virtutum. In Leuitico
 vero primitias mellis. id. dul-
 cedinem humana eloquentie
 domino iubemur offerre. id. ad
 eius honorem vti. Magi quo-
 es tria munera domino obtul-
 sunt: in quibus nonnulli tres
 partes philosophie itelligi vo-
 lunt. Nec ois confirmitur au-
 toritate Bede dicentis: Tur-
 losophis et inanis scientia. Se-
 bat acumen legendum et de-
 cundum traditionem hominum et no-
 cere cogiti: cosa legendis fe-
 secim **Ch**risti. Nec hec Tho-
 cularibus libris oibus modis
 estimat philosophos: in quibus si
 intelligat **P**ollutionem Egyp-
 ptiorum

Clausula tertia. **fo.lxvij.**

qua inuenta sunt utilia: quasi
 sua licet lumere eloda. Alius
 magister gentium **P**aulus ne-
 quaque aliquos versus poetarum
 suis scripturis indidicit: ut pa-
 tet in epistola ad Titum: vbi
 adducit illud Epimenidis: Crie-
 tens malo bestie: semper me-
 daces ventre pigri. Item in
 epst. **L**orin. **xx.** adducit illud
 Terentij. Corrumponit mores
 colloquia mala. Hiero-
 genes: **N**ymphaea: sup epstam ad **T**itum:
 ait: Si quis grammaticam artem
 nouit vel dialecticam: vt recte
 loquendi ratione habeat: et in-
 er vera et falsa diuidicet: non
 inprobanus. Insuper ex syno-
 do Eugenii pape hoc haberet
 statutum: ut ab inuieris episco-
 pis subiectis plebis: et aliis
 locis: in quibus necessitas occur-
 rit: omnis cura et diligentia ha-
 beatur: ut magister et doctora
 constituantur: qd studia litera-
 rum liberalium: artium dogma-
 ta doceant: qd in his maxime
 diuina manifestant atqz decla-
 ratur mdata. Nec distincte eas-
 de: **xixij.** Dicit etia ad pro-
 ficiunt beat Thomas secunda se-
 cunda. q. **C**hrys. **A**rti. **i.** in sol. ad
 pannum: q. **R**uddi philosophie:
 secundum: qd licet et laudabi-
 le: propter veritatem quz philo-
 sophi percepunt: deo illis re-
 uclitate: ut habetur. **R**o. **i.** Sed
 qd tria munera domino obtul-
 sunt: qd aliqui philosophi abutunt:
 ad fiduci impugnationem: ideo
 idem apostolus dicit **Col. ii.** Ut-
 lunt. Nec ois confirmitur au-
 thoritate Bede dicentis: Tur-
 losophis et inanis scientia. Se-
 bat acumen legendum et de-
 cundum traditionem hominum et no-
 cere cogiti: cosa legendis fe-
 secim **Ch**risti. Nec hec Tho-
 cularibus libris oibus modis
 estimat philosophos: in quibus si
 intelligat **P**ollutionem Egyp-
 ptiorum

faciendum: qd est rex regum: et dñs
 dominatus. Ecce igit quid in-
 telligit p. Moysen et p. senio-
 res: quos iussus est congregare.
 Tunc ergo dicit **Ch**ristus: non
 quidem oib: sed tñ electi: qui a
 dextris ei erunt: Ullis ab ista
 u. vos! vidi ola que accide-
 runt vobis in Egypto. I. offites
 aduersitates: quas sustinuistis
 in mundo: et dixi: i. deliberauit:
 ut nesciis educas vog de afflictione
 Egypti. I. de omni aduersitate
 seculi: in terra Libanensi et E-
 ther et ad terram fluente lacte
 et melle. Hoc autem erit: qn ipse
Christus dicit electi illud. **Wat.**
xxv. Venite benedicti patris
 mei: possidete paratum vobis
 regnum: a constituzione mundi.
 Et tunc ipsi electi audient vo-
 cem **Ch**risti. s. cù maxima dul-
 cedine: dicentes ei illud. **C**at.
v. Sonet vox tua in aurib: mes-
 is. Vox enim tua dulcis: et fac-
 cies tua decora.
CAllegorice et secundo iuxta
 illud sequens verbū: **D**ñs de-
 bitorum vocavit nos: ibi-
 nus via triu dieru in solitudine:
 ne: nonandum qd dñs deus He-
 breorum volēs omnes homines
 saluos fieri: et ad pitatis agnitionē
 peruenire: non cessat eos
 vocare a constituzione mundi: vis-
 us hodie: et signanter ut vadat
 viam triu dierum: salutem suā
 operates. **C**ia igit primi diei
 fuit lex naturae: in qua nonnulli
 li (qz admodum pauci) bene
 et laudabiliter ambulauerunt:
 ut sancti patriarche. **V**ia sc̄e
 diei: fuit lex scripturarum: in qua plu-
 res bene incesserunt: ut prophete
 et similes. **V**ia tercie diei: electi
 gracie in qua p. dei gratias ad-
 i. **ij** **huc**

Exodi tertio,

huc multo plures feliciter intis. Ille igitur est fonsculus tristis. Qui mox intrant plex quo ligant religiosi / qui terrā promisse hereditatis cestis. Non poterant primi / testes / qd non dimitit rex Egypti ab his tentatōe: quinque secundis: qz ille qui habet clauē regni celestis / vobis descendere in hū mundū. Sed qd designat p hoc qz addidit in solitudinem qz omni cupienti in celū / necesse est relinquere mundū / qz ad affectū / et qz rere dñm in solitudine. I. scotsum a strepiti et amore mundi: ut prius dictum est.

E Allegorice et tertio / possimus predicta pba exponere de viris religiosis / quos deus Hebreorum vocavit ad statū religiosi / et non diuitielnegi delicie aut honores huiusccl. Vt au tem triū dierū / p quā habebat les ambulare / est obseruantia triū votō necessario requisitorum in qualibet religioso. Cn psal. Vouete / et reddite. Ubi sedm glo. primi est voluntatis / sedm aut necessitatis. Et bene addidit in solitudinem: qz solitus in se claustralib habitatio / est multū necessaria et requisita in viro religioso: ita vt dicat p sicut pscles neqz extra aqua vivere: ita nego religiosus qui multis amat extra claustrum habitate. Propter qd ille factissimus pater religionis Hiero dicebat / qz nūdus sibi carcer erat: claustrū aut alter paradiſus. In hac igitur solitudine debet viri religiosi immolare domino deo suo tria. Primo quidē ppsia voluntate illi abundantando p votū obediencie. Secundo ppsia carnē p votū castitatis. Tertio temporealē substantia / p votū paupertatis.

exerit

Clausula prima. Fo. lxxvij.

exerit de afflictione Egypti: Quam cum misericordia suam in finum prout leprosam instar nūcis. Retrahe ait manum tuam in finum tuum. Retractis et profundis terram et erat similitudine carni reliquie. Si no crediderint inquit tibi / nego audierint ser monem signi prioris / credent verbo signi sequentis. Qz si nec quidem his duobus signis crediderint / nego audierint vocē tuam: sum aquam flumintis et effunde eam super aridam: et quicqz haucris de flumine: yetetur in languorem.

Pistorialiter postē in precedenti capitulo egit marinus ille vates domini Moyses quaz

littere sibi pascendi oves in monte Synai apparuit dominus in medio rubi ardentes / et non com burentis. Itē qualiter sibi pce pit et tretr in Egyptum ad libera rendū populum Hebreorum / de manu regis pharaonis. Hic consequenter agit de triplici signo / per quod probaturus erat qz a deo esset missus. Quia ergo erat questione de opere maximo: et quod requirebat maximanū autoritatem in executo: sicut in manu tua: Respondit: Virga. Dixit: dominus: Profice eam in terram. Proficit et verba est i colubra: ita vt fugeret Moyses. Dixit: dominus: Extende manus tuas / et apprehende eundam eius. Extendit et tenuit: versac est in virgam. Ut cre dant (inquit) et apparuerit tibi dominus deus patrum tuorum: deus Abraham / et deus Isaac / et deus Jacob. Dixit: que dominus rursum: Mitte manum tuam in finum tuum.

t lxxij de utroq

Exodi quartu.
prima clausula.

Exodi quarto,

de vtrōq; conformiter ad dos secundum hūc sensum de colubrī
mīnūm patriarchām de psal. bro; ac si de vīrga loqueret; qz
¶ Sequit igitur de primo si de vīrga factus est coluber. Hoc
gnō. Quid est inq̄t domin⁹ ad autē signū relatiū ad pharao.
Moyseñ gōtēnes ī manu tuae nē t ad suos signabat qd duri
Querit autē nō ignorans; ante ria virge: id est potestas eius et
cui⁹ oculos oīa nuda sunt et a suor; proficeret in terrā: id est
perta; sed ut cū excitās; vt ad flagellis dei ciceret; et conuerte
uertat ad signū magnitudinē. Respōdit: vīrga felz pasto
lē. Rēspōdit: vīrga felz pasto
lē. Lui dñs: p̄toisce eam in tērrā. Qd cū fecisset: versa est
in colubrī ita vt fugeret Moy
ses; felz p̄re horrore et timore.
¶ Nec qdē mirū. Qd quis colu
ber fingiat cerū: interficit tñ
leone: vt dicit p̄p̄ias. Et dñs
cū coluber ī colens vmbra: qz
habitat communiter in locis
vmbra. Et (vt dicit Jose
ph⁹) dicitus coluber repebat cō
uolutus spiris. i. qbusdā circu
lit ingentib⁹: et tanq̄ contra p
sequentes sūl caput sc̄issim⁹
in surgebat. Dixitq̄ dñs rurū
ad Moyseñ: Extende manū tuā: et apprehēnde caudā eius.
Sic autē locutus est dñs: quia
forte Moyseñ nō audiret ap
prehēdere caput illi⁹. Quādū
em̄ coluber tamē dēte et cauda
ledat: vēnētiū infundat māio
rem tamē hororē icūt caput
illī⁹: et cauda: ppter os ligua et
dētes. Qd cum ille extēderet
manū: versa est in vīrgam. Et
notas qz ly versa: referet ad co
lubrū: qz sc̄dm p̄ero. coluber
est feminini gñs. Uel referet ad
caudā: que cū residuo corporis
serpentis versa est in vīrgam.
Uel referet ad vīrgā: vt sit rela
tio nō ad vocē: sed ad sensū.
Et tūc est sensus: Vīrga p̄tus
versa in colubrī: postea redit
in vīrgā. Loquit ergo Moyseñ

obstinationem efficeretur vas
ga manū: et aqua fluminis: cō
rictate flagellorum leprosa et
inuicta ad resistēndū Moyseñ
reducetur in sinum dei.
Relatum vero ad incredulos
Hebreos: designabat qz manū
moueri aliqua dubia.
¶ Primum igitur dubiū otis
se debebat verbis extra sinum
positus: moueri: i. a deo sibi di
missus esset male obediens: illi
autē manus leprosa male moue
tur ad voluntatē eius cui⁹ est.
A deo autem receptus effice
retur bene obediens: sicut manus
sana bene obedit et cuius
est. Et sic hoc signū tolit illud
qz supra dixerat Moyseñ: Ne
que audient vocē meā. Unde
subditur: Si non crediderint
tibi⁹ neqz audierint sermonem
signi p̄ioris: credent verbo se
guenti⁹.
¶ Sequitur de tertio signo: cū
subditur: Qd si nec quidem his
duobus signis crediderint: su
me aqua fluij: et effunde cam
super aridam: et quicquid ha
ceris de flumine: vertetur in san
guinem. Qd autē signū rela
tum ad pharao: designabat
qz ppter submersione parvolorū
in flumine: debetur converti
Egypt⁹ in sanguinē. i. in mor
tem. Relatum autem ad incre
dulos Iudeorū: denotabatur
qz aquam frigidam: id est
corda frigida per rebellio
nem cōuerteret in sanguinem:
per quem constituit vita: id est
tu p̄bā vite et obediēc. Et sic
hoc signū tolit illud quod
supra dixerat Moyseñ: sed di
cent: Non apparuit tibi domi
nus: cōtradicentes sc̄ilicet ore.
Ecce igitur expositio priorum
trium signorum: sc̄ilicet in vīr
gas manū: et aqua fluminis: cō
rictate flagellorum leprosa et
inuicta ad resistēndū Moyseñ
reducetur in sinum dei.
¶ Circa hāc clausula possunt
moueri aliqua dubia.
¶ Primum igitur dubiū otis
propter responsonem Moyseñ
dicentis ad dominū de popu
lo Hebreorū. Non credent (in
quit) nihil: neqz audiēt vocem
meam. Queritur ergo quomo
do Moyseñ fuit auctor contra
dicere domino: qui prius ei di
cerat: vt habeat in precedente
capitulo: Audient vocem tuā.
Hic autemille dixit: Non cre
dendū: qz non contradixit do
mino suo seru⁹: i. eo qz dicta co
rum non referuntur ad idē. Ita
cum dominus ait: Audient vo
cem tuā: loquebatur de pro
uectiorib⁹ sine senioribus po
puli: qui audierant promissio
nes factas patrib⁹ antiquis.
Moyseñ autem loquebatur de
rudib⁹: qui non mouentur ad
credendū verbis: sed signis et
prodigijs: iuxta illud Joā. iiiij.
Itū signa et prodiga videris
tis: non creditis.
¶ Secundū dubium mouetur
propter illud verbum: ita vt fu
geret Moyseñ. Queritur ergo
quare fugit Moyseñ a facie co
lubrit⁹: Qd si dicatur: qz ex timor
re ipsius colubri. Sequitur er
go qz diffidebat de dei poten
tia eum protegente a colubro.
Dicendū: qz in Moyse nō fuit
tunc timor se tenens ex parte
rationis: sed tantum se tenens
ex parte sensualitatis: qui se
quitur ex hoc qz sensus appre
hendit naturā serpentis: tanq̄

sibi

Exodi quarto,

Iibi noctum et contrariam: presentis temporis dicens: sume ita ut et ipsa prima apprehensione secundum sensum sequatur statim horror et tremor. Nulla ergo fuit in eo diffidencia de deo: quia bene noverat qd ipse dñs non quererat virgam in colubus ad ibi nocendum sed solum in signum successionis.

¶ Tertium dubium vtrum Moy ses fecerit plures hec signa. Dicendum qd sic preferuntur duo prima. Primo quidē cū adhuc esset solus in monte Synai ut hic dicatur. Secundo aut̄ coram Hebreis cum pueniisset ad eos in terra Egypti: ut cunctis passeret a deo misericordia. Tercio aut̄ corā pharaone et populo suo: etiā in pluribus locis: et repetitis vicibus. Unde Joseph⁹ sic inquit: Moy ses itaq; illa signa non tunc solum modo sed semper et vicibus contingere faciebat. Ex quibus oībus plus maiore veritate signis distracti buens deūs propriū et suffragatorē habituū se credens et domesticos se saluare sperabat et Egyptios malis afficeret. De tertio aut̄ signo scilicet de conuersione aquae fluuii in sanguinem: hoc signum non fuit factū in monte Synai: cū nullus sit ibi fluuius. Nec habet extenu contrariū. Sed tantū habetur: qd vbi nō crederetur Moy si dicens esse missum a deo: etiam cū exhibit̄ de duorum priorum signorum: qd suumeret aquam fluminis: et effundere eam super aridam: et qd quecumq; inde haeretens verteretur in sanguinem. Et si dis- satisserit fluuium coram pharaone et

Clausula prima. Fol. xx.

Incepit esse quando aqua conserua est in ipsum. Et idem iudicium est de virga et serpente. Deus enim cui obedit maternā prima ad nutum: nedium quantum ad motum localem verum etiam quantum ad formam substantiam et accidentalem potuit subito utrumque facere. Qd si dicatur qd in sacramento altaria materia passim convertitur in corpus Christi preexistens: et similiter materia vestimenta: istud conceditur: revertantem talis conuersio est singularissima nullam habens similem. Insuper materia passim quantitas ibi convertatur in corpus Christi preexistens: nō tñ ut hic preexistē vel ibi. Moaliter et primo et conformiter ad Petrum de patr. virgas quam tenet Moy ses in manu penitentiam designat: de qua potest intelligi illud. Prouerb. xii. Stultitia id est peccatum colligata est in corde pueri: et virga discipline suscitabit eam. Vir enim sensatus id est ratio corrigitur verbis. Puer autem id est corpus qd non est capax discipline: corrigitur virga penitente: que cū in manu tenetur est magne efficacie. Cum vero abicitur et quasi a longe resplicit per cogitationem et fugat Moy sen. Si autem accipiat per caudam id est assimilatur in fine: tunc convertitur in virgē et solatorię: qd tunc flectit rigorem diuine iustitiae erga peccatores et. Iuxta illud Dathei. xiiij. penitentiam agite: appropinquaret regnum celorum. Et Ezechie. xviii. In quacunque hora

Exodi quarto,

hotu sgemuerit peccatori oīm
iniquitatum eius non recorda
bor amplius. Unde in figura p̄
dicta flectionis scilicet rigoris
diuine iustitie iusq̄ facit predi
cta figura legitur hec: v. de
Pester que regalibus velimē
tis induita sterit in atrio domi
regie. Rer autem Assuerus se
debat super solium suum. Qui
visa dicta hec: tam decēter
ornata placuit oculis eius. Et
extensis contra eam virgā au
ream quā tenebat manu in si
gnū clementie. Applicatio est
facilis ad propositum de pen
tentia in ordine ad deponit que
flectit rigor diuine iustitie in
ordine ad peccatozem.

¶ Moraliter et secundo. Manus
extracta de sinu ei⁹ op⁹ de ge
nere bonorū factū intuitu va
ne glorie: quod efficitur lepro
sum per peccatum. Quod signu
ratur per Varianū: que penitē
tiam significat q̄ apparuit can
dens lepra. Num. xii. Signan
ter autem dicitur de dilecta ma
nu Moysi q̄ apparuit istar nū
via. Quia tuis n̄ sit alba ex
terioris nichilominus interi⁹ est
plena febris: quia in lutū n̄ sit
resolutur. Sic et opus bonum
ad ostervationem factum. Quis
apparet exteriori pulchri in
teriori ramen est peccato & cul
pa infectum. Manus autē repos
ita in sinu: curatur: quia opus
in occulto factū ab inani glo
ria preservatur. Propter quod
sit psalm. Oratione mea in sinu
meo conseretur. Et Watt. vi.
Cum orationis intra in cubicu
lum tul⁹ & clauso ostio. ora pa
trem tuum. Similiter elemosyna
facienda est in abscondi
to: vt ibi dicatur. Item Eccl
ix. Absconde elemosynam in
sinu pauperis re.

¶ Moraliter et tertio. Aqua
effusa super aridā & terra in san
guinem designat q̄ persona elat
guine famē et munde conscientie
Edui in alveo claustrī vel cas
mēre manet: si aliquād effun
datū per mundū statim mu
tatur in corpore voluptate.
Transfusa enim per mundū
contrahit statim carnale vo
luptatem. Exemplum de aqua
discurrente per meatus sulphu
reos: que inde trahit caliditā
tem: int̄m & magne faces pos
sunt ibi accendi & inflammati.
Ut patet de quadam fonte qui
est iuxta S̄ratiānopolis: vt fert.
Applicatio est iam facta.

¶ Moraliter et quarto. Per hoc
q̄ quicquid haurit Moyses de
flumine: veritatis in sanguine:
designat q̄ apparuit can
dens lepra. Num. xii. Signan
ter autem dicitur de dilecta ma
nu Moysi q̄ apparuit istar nū
via. Quia tuis n̄ sit alba ex
terioris nichilominus interi⁹ est
plena febris: quia in lutū n̄ sit
resolutur. Sic et opus bonum
ad ostervationem factum. Quis
apparet exteriori pulchri in
teriori ramen est peccato & cul
pa infectum. Manus autē repos
ita in sinu: curatur: quia opus
in occulto factū ab inani glo
ria preservatur. Propter quod
sit psalm. Oratione mea in sinu
meo conseretur. Et Watt. vi.
Cum orationis intra in cubicu
lum tul⁹ & clauso ostio. ora pa
trem tuum. Similiter elemosyna
facienda est in abscondi
to: vt ibi dicatur. Item Eccl
ix. Absconde elemosynam in
sinu pauperis re.

Clausula prima. fol. lxxij.

Nam! et secundum occulta sue
dispensationis iudicia ip̄a pec
care permittit atque in terra eā
proiect: dum ad amorem terre
horum per auaritiam cadere eā
sunt: et tunc in columbum verti
tur: dum in personam pessimā
mutatur. Quod ytrig ad literā
videmus de multis hominib⁹
qui in ecclesia vel religione an
teq̄ in terrā pioſerentur. I.
etec̄ ad terrā administrāda
pionauerentur crant̄ virge. I.
recte psonē & iuste & ad regen
dum alios optime dispositi. Si
nus autem est conscientie secre
tum & intentio. Dico ergo q̄
quādo Moyses. i. vir iust⁹/tes
net manus suam. i. bona ope
ra sua in sinu suo. i. in cōſciens
tie secreto: ipsaq̄ in abscondi
to & in occulto facit: tūc h̄mōl
opera perseverant: etiam ytrig
in vitam eternam. Si vero ipa
de sinu secreti sui per ostenta
tionem extrahit: & coram pha
raone. i. coram mundo ipsa de
monstrare velit: tunc lep̄ia in
glorie polluitur & per ita
penitentiam ad statum salutis
reducit: sic in virgins. i. in ytr
giis iudicis mutantur: & diaco
nina seuita & nequitia conuer
tantur. Unde de anima penitē
te dicit Thren. i. Ipsi gemē
conuersa est retrosum.

¶ Moraliter et sexto. Moyses
et p̄clar: de cui⁹ manu quā
dog virga. i. religiosus apostol
randi & ad terram. i. ad seculū
redendō: fit draco venenosus
multipliciter peccando. Int̄m
q̄ Moyses. i. p̄clar: timet cu
recipere: ne alij suo veneno
malum exemplum aut cōſiliū
int̄q̄ prohebat. Ipsi q̄ abhor
ret malam eius vitam. Nihil
minus talis quandoq; per cau
dam i. fine per Moysem. i. q̄ pri
dētem p̄latum capitur: et ab
ipso p̄nistrūta q̄ quādoq; fit
vt sterum in virginē. i. in bonū
religiosum mutetur. Et tūc po
test de eo dici id quod dicitur
est de Saul facto rege. i. Reg.
x. Mistat⁹ est in virum alterū.
Item illud psal. Hec mutatio
dexterē excelsi.

¶ Moraliter et septimo. Ma
ius in sacra scriptura sepe signi
ficat bonam operationem. Si
nus autem est conscientie secre
tum & intentio. Dico ergo q̄
quādo Moyses. i. vir iust⁹/tes
net manus suam. i. bona ope
ra sua in sinu suo. i. in cōſciens
tie secreto: ipsaq̄ in abscondi
to & in occulto facit: tūc h̄mōl
opera perseverant: etiam ytrig
in vitam eternam. Si vero ipa
de sinu secreti sui per ostenta
tionem extrahit: & coram pha
raone. i. coram mundo ipsa de
monstrare velit: tunc lep̄ia in
glorie polluitur & per ita
penitentiam ad statum salutis
reducit: sic in virgins. i. in ytr
giis iudicis mutantur: & diaco
nina seuita & nequitia conuer
tantur. Unde de anima penitē
te dicit Thren. i. Ipsi gemē
conuersa est retrosum.

¶ Moraliter et octavo. Per tres
mutationes mirabiles que in
presenti texu describuntur fas
cile designatur mutatione trium
virtutum ad tria ytrig: & ediver
so. Ut erga nēpe: que flexibilis
est!

Exodi quarto,

est designat virtutem humiliatisque reddit hominem adeo flexibilem q̄ ponit eum sub aliis: exemplo Salvatoris qui erat subditus Joseph et Marie. *Luc.* ii. cum tamē a toto genere esset illis maior. Unde *Matt.* x. *Dicite* (inquit) a me quia multus sum et humiliis corde. Et *Ecccl.* iii. Quāto maiores humilis te omnibꝫ: id est inter omnes alios latum in interiori homine. Tunc autē hec virga convertitur in columbū: cum qui prius extiterat humiliis efficitur superbus: ita ut vellet deuorare virginas sutorum: id extermine per sua superbiam et arrogiam veros humiles. Sed iterum colubrū vertitur in virginē: cum superbis et arrogatis iterum ex specialissima dei gratia redit ad suam pristinam humilitatem: ita ut tute possit dicere cum psalmī. *Prīus humiliter*: ego delicius. Et p̄douerb. xxi. Superbum sequitur hūlitas. Et de hoc habemus histōriā in *Pau*lo: qui ante conversionem erat adeo superbū et arrogātus atq̄ crudelis: ita ut tanq̄ lupus raspar sciret supra humanā molam in oves Christi: vt legiſt̄. *Actu.* ix. At vero post conversionem fuit adeo humiliis: vt se vocuerit aboeritum: et indignum vocari. *Apostolum* Christi: eo q̄ p̄secutus fuerat ecclesiā clus. *i. Corin.* xv. Manus autē prius seu designat virtutem liberalitatis: que aperitur inopī: ita ut merito possit te Synai: sed rāti in Egypto: dici de homine liberali ad pauperes: illud p̄ouerb. viii. Nam sicut aperuit inopī. Tunc Allegorice et primo: et conformiter

autem hec manus convertitur in sinum: et extractitur leprosa: cum ille qui prius erat liberalis: efficitur avarus et tenacis gregans superfue: et resuens abunde in sinu suum. Untra horae et cellaria sua bona repozalig. Unde psalmi. de humiliis modi viro loquuntur dicens: *T̄hesaurizat* et ignorat cui congregabit ea. Potest autē istud specialiter exponi de humile simoniaco aut vñario: q̄ n̄ habet in bontate p̄sibꝫ preter id quod sic acquisitum est. Talis ergo quicquid extractus in suo leprosum est: id est inuile acquisitum. Tandem autem accidit interdum ut talis in fine dieris suorum (deo sibi miserante) retrahat manum suam in sinu suis: quod sit: cum tristis conscientia remordente: et forsan ut salubri consilio diceret confessori: renunciat bonis sic iniuste acquisitis: sive restituendo: quo ad factum viruarium: sive pauperibꝫ largiendo: quo ad factum simoniaci. Et tūc manus talis virtus id est: possit si qua ultra suscipit: et sicutur sana: similia carni res lique: id est: possit iuste acquisire: de qua potest condere testamentum: et ad nutum disponere. Ecce quomodo auaria vocuerit aboeritum: et indignum vocari. Quantum autem ad tertiam mutationē que est aque fluij: sanguines quia hoc signum nō fuit factum duobꝫ alij scilicet in monte Synai: sed rāti in Egypto: dicit de homine liberali ad pauperes: illud p̄ouerb. viii. Nam

Clausula prima. Fol. lxxij.

formiter ad fratrem petrum Berchori. Virga quā manus tenebat Moyses significabat dei filium. Virga enim regūtur a nimialia: p̄siter et parvū: sic et per Christum regit deus pater hunc mundum: dicente ps. Reges eos in virga ferrea: et tamen signū confringens eos. Quod maxime fieri in die iudicij: quo ad impios. Moyses autem qui tenet in manu virgam istam: populum Iudeorum designat: qui reuera in principio istam virgam: id est deū in manus sua tenuit: iniquitū in ipm credidit: et eum adorauit. Per columbū vero qui est res corporalis et vñia: intelligit Christi humanitas: que sicut corpora et mortalit. Dico igitur: q̄ quando vñga quā tenebat Moyses: id est deū quem credebat populus Iudeorum: in terram missus fuit: tunc proculdubio in draconem: id est moralē deū credere expauit. Lui iubatur: vt caudam teneat: quia populus qui modo crederet recusat: in extrema dominici corporis parte. t. posteriorē tempore ecclie: scz in fine iudiū sc̄e ad fidē colliget: columbū caudā tenet: quia eū quē mortale ante despicerat: in ultima parte ecclie redēptōē: suū cōstribuit. Mox serpēs in virginē redit: q̄a ut Iudaicus populus in Christū crediderit: mox ad iudicium iustitiae diuinitatis sic apparabit: vt iā serpēs virga sit: quia q̄ in terra homo despectus est: de celo venies super angelos vis debis deus. hec ex glo. p̄dicta. Allegorice et iij. Moyses est Christus cui credere noluerit Iudei absq̄ signis et miraculis.

Unde

Exodi quarto,

Vnde dixerit ei Mat. xii. Da gisteri volumus a te signum vi plius: et ideo non est periculis fa dere. propter quod impoperabat illis dices Joan. xiiij. illi signa et prodigia videritis non creditis. Quoadmodum et deus fecit signa per manum Moysi ut crederet ras Hebrei. Et Egypti q̄ effecit a deo missus: ita et deus pater per filium suum Christum fecit multa signa et varia in terris: ut crederetur de eo q̄ esset missus a deo patre. Propter quod dicebat incredulis Iudeis Joan. x. Si mihi non vultis credere operibus credite. Item ibidem: Opera que ego facio ipsa testimonium perhibe de me. At vero imp̄i Judei ceperunt columnari signa ipsorum: tanq̄ nō essent in deo facta/identes illud Luc. xj. In Bezelzobus príncipe demoniorum exercit demona. Alij autem illi signa q̄ facturus erat verus? Wellas (et que ponuntur Isa. xxxv. cum dicuntur: Tunc aperientur oculi cecorum: et aures surdorum patet). Tunc saliet sicut certus claudus: aperta erit lingua mutorum. Et que fecit Christus: ut patet Matth. xii. cū respondit discipulis Joan. dices: Ecce videnti claudi ambulant. Et similiter ciuidem Matth. xv. dicitur q̄ accesserunt ad eum turbe multe habentes secum mutantos cecos/ claudos: et curauit eos: negabant: mendaciter huiusmodi signa a Christo fuisse facta/identes illud Dalmat. Signa nostra: i. que Esaias predictus de Wellas non vidimus: supplex Christo ipslerat: et ideo non est propheta. i. non debemus eum recipere tanq̄ p̄phē tam: et nos non cognoscet am plus: et ideo nō est periculis facere circa eū quecumque voluntatis. Tria ergo dicunt imp̄i Judei de Christo (ut patet in dictis verbis) in q̄b mēdaci ter blasphemias ipm. Et tales fuerunt prefigurati in pharao ne: q̄ efficaciter noluit credere verbis Moysi/dicere: et q̄ dominus mādabat illi ut dimitteret populum suum in pace. Propter quod finalis spiritu et corpore persistitam ipse et sustinet. Iudei incrédit erga Christum. Unde et Christus de talibus et similibus loquebatur cum dicebat Joan. iii. Qui non credit iam iudicatus est. Alii vero et bordinati a deo/ audita Christi predicatione et vissis signis que faciebat/ crediderunt in eum: ut sepe sacri Euangeliste recordantur. Unde et similitudinem Actuum xiiij. legi: q̄ predicabat? Paulus et Barnaba gentibus credidissent quotquot erant presentes ad vitam eternam. Et tales fuerunt prefigurati per illos Hebreos: qui vido Moysē descendente ad eos: et signa que in presenti textu ponuntur facientes: atq̄ dicente se esse a deo missum ad eorum liberationem de Egipto/ et de potestate Pharonis/ statim crediderunt.

Bess

Clausula prima. Fo. lxxij.

Nisi diceret psal. Tu popule Christiane/nunc dominare. i. habes pulchram diuinam in medio ceri circa eū quecumque voluntatis. Tria ergo dicunt imp̄i Judei de Christo (ut patet in dictis verbis) in q̄b mēdaci ter blasphemias ipm. Et tales fuerunt prefigurati in pharao ne: q̄ efficaciter noluit credere verbis Moysi/dicere: et q̄ dominus mādabat illi ut dimitteret populum suum in pace. Propter quod finalis spiritu et corpore persistitam ipse et sustinet. Iudei incrédit erga Christum. Unde et Christus de talibus et similibus loquebatur cum dicebat Joan. iii. Qui non credit iam iudicatus est. Alii vero et bordinati a deo/ audita Christi predicatione et vissis signis que faciebat/ crediderunt in eum: ut sepe sacri Euangeliste recordantur. Unde et similitudinem Actuum xiiij. legi: q̄ predicabat? Paulus et Barnaba gentibus credidissent quotquot erant presentes ad vitam eternam. Et tales fuerunt prefigurati per illos Hebreos: qui vido Moysē descendente ad eos: et signa que in presenti textu ponuntur facientes: atq̄ dicente se esse a deo missum ad eorum liberationem de Egipto/ et de potestate Pharonis/ statim crediderunt.

C Allegorice et quanto virga pulchra et sine nodo fuit Ad. in statu innocentie quando fuit absq̄ deformitate ras culpe/ et nature: ras ex parte corporis/ et aequaliter pulcher/ tum per gratiam et charitatem tu per iustitiam originalem. Nec autem virga recta cum adhuc esset erecta virta/ peccatum ligua sua canesi et malas bestias. I. impios. Iudeos: nūc inter pdicandū vocans eos hypocritas: nūc genitima visperarū nūc generationem pestilens: nūc filios gehennae: nūc homicidas: huiusmodi. Insuper hec virga Christus percutit realiter impios Iudeos: q̄n factu flagello de funiculis electi videntes boues et oves de réplo cui negotiationib⁹ suis/ dicens: Auferte ista hinc et nolite facere. Joan. ii. Ecce igit̄ quo Christus fuit tanq̄ virga in vita sua. Tunc autem ista virga mutata est in serpente/ sive colubru/ quādo suspensus in cruce emisit spiritum. Et hoc est qd̄ dicitur Joan. ii. Sicut inquit Christus: Moyses exaltavit serpente in deserto: ita exaltari oportet filium hominis. Qd̄ autem expauit Moyses/ ita ut fugeret p̄e horrore: designat q̄ Christo mortuo: expauerūt discipuli: ita ut fuseret hinc inde. Qd̄ autem post-

modū apprehensa cauda colubri/ iterū versus est in virginem: designat q̄ Christus resurgendo a mortuis rediit in pristine naturā: s. humanā. Qd̄ quis multo p̄fecto est ybi p̄ vita morte consumpta/ nibil in eo serpētis apparet: vt dicit Iudeo. et ponit in medio eorum. i. inter eos. Nam Christus pro te pugnat: et te pugnante/ tibi nocere non poterunt: quātūc sunt tibi molesti. In cuius rei signis dicit idē Christus petro Mat. xxvi. Ego rogaui p̄ te Petrel ut non deficiat fides tua. Ita virga cum adhuc esset erecta curuerat eis in serpente: qd̄ seip̄s decepit Iesus/ et p̄ ea infestat totā naturā humānā/ infundens venenū peccati super eam: ita ut fugeret Moyses. i. abhorret deus hominū cōsoritū: eo qd̄ non esset conuentio inter utroque. Tandem autem deus pater extēdit manū suā. i. filiu fuit p̄ quē omnia facta sunt i. misit in mundū: ut p̄ ipsum oīs repararet: et tunc apprehendit caudam serpentis: nō totū serpentē: qd̄ nō naturā infecta culpa sed in illa puritate quā habebat ante p̄cūm: et tunc natura serpentis vera est in virginē: qd̄ venenū serpentis extinctū est p̄ gratiā saluatoris. Ecce qd̄ nobis prope fuit incarnationis filius dei.

C Allegorice et tertio. Virga Moysis designat humanā vitā. Propterea autem hec virga in terra in morte. Eccl. xl. Omnia qd̄ de terra sunt i. in terra reuertentur. Quia ibi p̄iecta / statim cōuerstatur in colubru. i. in abominatione et putridū cadaver: ita ut fugiat a presentia eius pro p̄fōre.

Exodi quarto,

rore Moyse, i. ois viuēs. Tāz-
dem tñ. in ḡfali resurrectiōe
vtrū diuina serpēs iterū h̄c-
tur in virgā etiā pulchriōem
q̄ p̄z: cū mortui resurgēt de
sepulchris suis & de puluere
terre refūpūti formā gl̄ofā:
qñ quidē Christus authoz dī-
cte future resurrectiōis & refor-
mabit corp̄ hisūlatis n̄e: cō-
figuratiōi corpori claritati sui
ut dicit p̄hil. iii. Quādūdū
ergo filii regū & nobilis ad tē-
pus satis vilitat tractārūt qui
facti aduliti cū t̄ps̄ in infatūt ut au-
lā paternā ingrediant̄ & sce-
ptrū paternie potestatis afflu-
māt: abiectis obviliis vobis
indumentis repēte i habitū re-
guli ac paternie dignitatis in
trāfformant̄ & efficiunt̄ pe-
nit̄ alteri: ita i in mutatione
glōia s̄c̄t̄: ut dicit Chry-
so: tractatiō de regatiōe lapū.
Modo ergo corpora sanctiora et
electori: cū horūt facit i se-
pulchris suis. Sed i sine seculi
inde extrahent̄ & repabunt in
gl̄ina formā: quinimō mulro
pulchriōem: quia cūn dōrib⁹
agilitatiōi subtilitatiōi clarita-
tis imp̄assibilitatis.

¶ Allegoicē & septio: & cōfor-
mit̄ ad dñm Petrum de pal.
Moyse tenēs virgā in manu
sua: est lex veri: terēs i oīu o-
peratiōe sua virgā. i. Chrysū
tclū figuratiōe in ea: q̄ bene
virga: q̄ apt̄ ad corrigē-
dū: q̄ paternie iudicū dedit
filio. Jo. v. Ite igit̄ Chrysū e-
miss⁹ de manu legis: p̄ carnis
vobis a missione p̄p̄ esti co-
lubri venenosū legē ad l̄am
seruātib⁹: cū dicerit Ios. viij.
Sanguitanes tu: & déoniū ha-

bes: Ita v̄fugēt Moyse. I.
Judaic⁹ pp̄ls p̄ incredibilitē.
S̄z qd ē q̄ app̄hēdit Moyse
caudā coluber: statī fūs el ī
ngā: Nisi q̄ i fine mūdi Chri-
st⁹ puertet i virgā q̄ ad Jude-
os i q̄ r̄sc̄ superft̄: q̄ illi p̄tēbū
tur cū esse filiū dei. Es. x. In
vitare tūc reliquie Christ⁹ salue-
sīt. Et ut dicit Joan. x. fieri si-
naltiter vñū oule: & vn⁹ pastor.
¶ Allegoicē et octauo d̄ ad
manū Moyse effectā leprosā:
notādū: & p̄ manus extractā d̄.
Ilin Moyse leprosā effectā intel-
ligif̄ dei fili⁹: q̄ ē dei p̄p̄: ut dr.
Ro. i. q̄ extract⁹ fuit in sua in-
carnatione de s̄ni ipsi: dei pa-
trit⁹ penis & laborib⁹ atq̄ mor-
ti fuit expolit⁹. De hoc ad-
mirans p̄sal. dicebat ad deum
patrem: Ut qd aueris manū tuā
& dererā tuam de medio linea-
rio in finē. circa fine seculi.
Uel in fine. i. in morte. Ut tūc
q̄s leprosus apparuit p̄ multa
titudine vulnēr. Uel leprosus
i. mortalis peccator. Es. liii.
Reputauim⁹ eū q̄s leprosum.
Hec aut̄ leprosa in eo dūravit se
cūdū ultimatione Iudeorū. Do-
nec resurrexit & ad celos glo-
riosus ascēdit. Nā tunc ad s̄ni
dei pris rediēs huiusmodi ma-
nus apparuit similia carnī re-
liqui. i. patri & spiritui sancto.
¶ Allegoicē & nono. Per ma-
nu Moyse intelligif̄ opus le-
gis atque. Ille igit̄ nutrit̄ ma-
nū in s̄ni suūdū obseruat ceri-
monias legis Moyse: & tūc ef-
fectū talis manus leprosā: cō
hodice huiusmodi ceremonie a-
pud oēs sunt mortifere: q̄ cas
obseruare volunt. Tūc aut̄ hu-
iusmodi manus retrahit Moyse

Clausula prima. Fo.lxxiiij.

ses de s̄nu suo: cū q̄s retrahit p̄ hoc debere intelligi & s̄ fine
se ab obseruātū huiusmodi ce seculi q̄ nūc sunt demones tūc
rimonias: & se tantū cōformat cōuerētūr in p̄stīna pulchra
cerimonias. i. sacramētis legis formā angelicā: & q̄ deo illis &
gratia q̄ iustificāt ex opere oēs hoib⁹ dānatūs mūstrātē salua-
perato: qd̄ est a lepida purgare. būtūtūmītēres illiverbo p̄.
Bēat⁹ igit̄ q̄ vitat huiusmodi dīcētis: Nūqđ obliuīsef misse
cerimonias legis Moysice: et reydeus aut̄ ḡtinebit i ira sua
obseruat eas quas tradit̄ ley mas suas: Ira (Inquit) dei ē
euangelica. Nam talis manus vt oēs idigni beatitudine eter-
ni. ceremonia effic̄ similiis car naipso iudicātē pūtant sup-
ni reliquie. i. operi sano & sc̄rd. p̄licio eterno. Qd̄ si fecerit ūc
¶ Allegoicē & decimo man⁹ cōneb̄t i ira sua misericōd̄.
Moyse posta in s̄ni i facta le dias suas: qd̄ tñ p̄s. dicit ipm
p̄sa: designat secrā hereticoz̄ nō esse facturū. Et ita dicit ea
q̄ faciūt cōcīlabula letiā cōgre q̄sc̄ta sunt de ira dei & repro-
gatiōes in qb⁹ p̄s̄det satanas: bos eternāt̄ cruciādos p̄ mo-
& se alienat̄ ab obseruātū Ro. dū cōminationis capiēda esse:
mane ecclēsī & cōḡregatiōe sicut & de eueris dōc̄ s̄liniue sc̄rit̄
Chrysifidelium i trahentes ad p̄tū esti q̄t̄ eueria nō fuerit
sectā sua p̄cipes & magnates nō tamē mēdācē possim⁹ dia-
vt habeat q̄ eos i suis eroib⁹: cere deū aut̄ p̄phetā. Sed hoc
& dogmatib⁹ p̄ueris tucant̄ & quod ip̄s̄ fuit cordib⁹ p̄lūcian
defendāt: ilic̄ luce clari⁹ ho-
tur/ideo putant scripturas ta-
die vidēm⁹ de secta Lutheria: cuisse diuinās: vt multi se cor-
nox. At p̄o deo miserae & p̄ rigant timore p̄dīvarū vel
p̄tū q̄nq̄ sit̄ vt q̄s de rali s̄ni erēnāt̄ penarū: et sunt q̄ pos-
si. diabolica cōgregatiōchmōi sunt p̄ eis ozare qui non se cor-
hereticorū manus retrahat & recerent. Nec rameū inquinat̄
dei catholice se reuniat̄ seu in-
omino hec diuina cloqua ra-
corporē. Et hoe est hominū
piūt̄ lepida heretice p̄uariatis
p̄sal. Quā magna multitu-
infecti (ili abrenūciando) si-
do dulcedēnis tue dñe: quam
milē fieri carnī reliquie: id est
abscōdīt̄ tūmetib⁹ tes. Et q̄
adūt̄ cētū Chrysifidelis.
¶ Anagogice. Virga Moyse
c. xviii. vbi deducit ad longum
querſa i coluberū designat̄ mā-
hāc materia p̄ Origeniste hoc
gnā p̄t̄ angeloz̄: a p̄t̄itūtū sentit̄ futurū de hoib⁹ sed
feu creatiōe sua rectop̄: p̄ rela-
non de demonibus: nō tamē
tione sui in deū & flexibiliū ad
video magnā discrepantiam
dei mādatū nibolum⁹ p̄ abū
int̄ v̄t̄roib⁹. Sed hunc erro-
sum suo: naturalū nō multo
rem reprobāt cōsequēt̄ idēm
post de virgē factū sit serpēt̄
Augusti per sacram scripturā.
per iniquitatē. Quod aut̄ postea
Et primo adducit illud Matt.
Moyse app̄hēderit caudā ser-
vicei mōq̄to. Discedite a me
petis: & cōueris sit in p̄stīna
maledicti in ignem eternū: qui
formā virge: volūt̄. Origeniste paratus est diabolo et angelis
k ij eius.

Exodi quarto,

elus. Item Apoc. xiiij. dicitur de diabolo q̄ missus est in stagnum ignis et sulphuris: quo & bestia. I. Antichristus & p̄f̄ d̄ prophetet: et cruciabunt die ac nocte in secula seculorum. Quod ergo in Mattheo dicit eternum: hic dicitur i secula seculorum. Deinde ipse Augustinus ca. xxiiij. respondet ad auctoritates in contrarium al legatas. Et primo ad illā: Nū quid obliuiscit misericordiā dērēt. et dicit q̄ hoc intelligitur de yatis misericordiā et de fīliis promissionis: quorum ip̄ prophetā David erat ynus. Et ideo post̄ dixit: Nūquid obliuiscetur ēt statim subiunxit: Et dixi: Nū cepli hec mūtatio dexterē excēlit: acī expo nens quod predixerat i dicit: Deus non obliuiscetur misere ri: nec continebit in ira sua misericordias suās: supple contra pauperes peccatores volentes ad cū redire. Uel aliter i secū dum eundem August. datus illud intelligatur de ira dei cōtra peccatores post inore: non tñ habet intentum ab aduersari: sed sic intelligendum est: q̄ deus pro tanto dicitur non continere in ira sua misericordias suās: quia cūl punit pec catores in inferno eternaliter: no tñ tātu: q̄tū meruerūt. Ad aliam autem auctoritatem re spondet postea idem Augustinus dicens: q̄ dulcedo dei abs conditur illis qui deum timēti more seruili: et non filiali. Pecille. Parat ergo ex his om nibus: q̄ mūndū sicut misericordia liberās miseriās damnatis: neq̄ hominib⁹: neq̄ demo

Secunda clausula.

A It Moyes: Obscro domine in domum eloquēs ab heri & nudius ter: et q̄ lo cutus es ad seruū tuūm impeditioris & tardioris lingue sum. Dixit dōminus ad eum: Quid fecit os hominēs? Aut quis fabricat? est murum et surdum & viden tem et cecū: Nonne ego? per ge igitur: et ego ero in ore tuo: docēboq̄ quid loquaris. At ille: Obscro domine inq̄st mitte quem missurus es. Irat dōminus ad Moysem: at: Aaron frater

Clausula secunda. fol. lxxv.

frater tu⁹ Leutes: scio q̄ elo quens sit. Ecce ipse egredie tur in occursum tuūm ridentē: q̄ te letabatur corde. Loquere ad eum: et pone verba mea in ore eius: et ego ero in ore tuo et in ore illius: et ostendam yobis quid agere debeatis. Et ipse loquetur pro te ad popu lum: et erit os tuūm: tu autem eris ei in his que ad deū per tinent. Virgam quoq̄ hanc sume in manu tua in qua facturis es signa. Chistorialiter post̄ famul⁹ domini Moyes in precedenti clausula locut⁹ est de signis que dedit illi dominus q̄ que probaturus esset coram hebreis atq̄ Egyptis: q̄ esset missus a deo ad liberandū populum suum de Egyptiaca seruitute: Hic conseqūenter ponit excusationem suam: quam facit ad dominum: vt non mit tatur ad tam arduum officium peragendum: allegans impedimentū lingue sue. Insuper post domini responsonem: super tali excusatione: ponit de precatio eius quā facit dicens: Obscro domine mitte alīū a me quem missurus es. Primo igitur ponit ipse Moyes excusationē suam ad verbā domini destinantis eum in Egyptū: si mulq̄ deprecat dñm: ne illuc mittas: dicens: Obscro dñe. i. ob sacra rogo: vel obscro dñe. i. placeat dñe: alīū mittere: cu tū causam subdit: cūl alt: Non sum eloquēs ab heri & nudius tertius. Nec ly nudius tertius: stat p̄ numero determinato: sed p̄ tpe preterito. Et ex quo locutus es ad seruū tuūm: im peditoris & tardioris lingue sum. Acī dicat: Licet a iuuen tute nō sim multum eloquēs: q̄ sicut dicunt hebrei: habe bat vocē exilē: tñ post̄ ap parauisti mihi: et locut⁹ es me cum: i impeditioris lingue facta sum ad loquendū: q̄ sicut dicit de Lyza: fragilitas humana ex presentia diuina vel angelica aliquando stupescit: secundū q̄ dñ dñ. r. Domine in visione tua dissolute sunt cons pages mee: et nūl in me remāst̄ viriū. Unde per allegatiō nem huius impedimentū insinuat Moyes petitionem sua rationabilem de societate elo quentis viri. Dixit ergo Moy ses duo impedimenta esse i eo: scilicet q̄ esset ipeditioris lingue: s. ad formandū: et tardioris ad proferendū. Et nota q̄ hic ponitur comparatiōne pro postūlo: i. impeditio et tardioris lingue. Erat autē necesse clausula voce vti: eo q̄ fastū regio nō permittebatur ppe ac cedere. Hanc igit̄ excusationē refellit dñs: ostendens q̄ posset supplicare talē defectum: dicens: Quis fecit os hominēs? Acī diceret: Ego qui feci os tuūl: sicut et primi hominēs possum tibi dare eloquentiā. Aut quis fabricatus est mutum et surdus? r̄t: acī diceret: Ego q̄ sum cōditor omni: et qui habeo omnē potestatē: possum facere de muto loquēt̄ de surdo au diente: et sic de alijs. Sap. v. Sapientia aperuit os mutozū. Ergo similiter possum supplicare tuūm defectum. Noli ergo te inaniter excusare. Secundū autem q̄ refert de Lyza: Pe k iii b̄c

Exodi quarto,

brei aliter exponunt hunc passum / dicentes: q̄ quādo Moyse fuit accusatus coram Pharaone de intersectione Egypti: vt dictū est in precedentē secundo cap. ipse fuit adducens coram pharaone vbi ipse constanter locutus est dices q̄ iuste eum occiderat: non veritus animositatem regis: vt dicit Apóst. hebre. x. postmodum ad preceptrum dicti regis posttus est ad decapitandum. Sed mox spiculator fuit percussum acutum: que est quedā cecitas impeditus hominē ne videat q̄ vult videre: quis alia videat. Sicut dicitur fuit Señ. pīx. de ille nephandis viris i qui volabant frangere ostium Loth. Et ita cum voluit percutere Moysem ipsum amplius nō videt: siccus fugit a facie pharaonis co etiamvidente. Propter quod ipse pharaon fuit factus adeo: stupidus ac si fuisse simpliciter surdus et mutus: ita q̄ non potuit verbo vel signo precipere vel significare seruus suis: q̄ ipse Moyse caperetur. Et sic ipsi hebrei ponunt literam predictam in hunc modum. Quis fecit os hominis? id est te loquit ita constanter coram pharaone. Aut quis fabricatus est surdum et mutum? est pharaonem ita stupidum: vt dictum est: videntē et cecum: scilicet spiculatorē qui factus fuit cecus non videntē: et videns: scilicet cetera. Nonne ego: Ahi diceret dominus ad Moysem. Sicut talia miracula feci ibi: ita tanta et maiora possum facere nunc. Sequitur deprecationem quem

Clausula secunda. Fol. xxvij.

quem decidērat. Didicerat ergo lingua: terre illius: scilicet Madian i in qua pastorū socii sui Iethro extiterat. Et ideo cum i viuis lingue illius patri esset sibi versus in naturam: erat sibi difficile relatio illo lingua: loqui Egyptiace. Alij autem dicitur vt referat dominus petrus de pal. q̄ artequam Moyse visidet dominum in monte Syani: et locutus fuisse cum eo: erat sonore vocis: et eloquentie incomparabilis. Sed quia extimore et vehementer apprehensione interdum efficit homo raucus: sicut in aliquibus accidit ex visione lupi: hinc est q̄ ex visione domini et auditu eloquentia eius: potuit aliquem defecutum partem in i viu lingue sue. Et hoc videtur sati colōnum literarum que dicitur: Ex quo locutus es ad seruum tuum: impeditorum lingue: scilicet ad formandū: et tardioris: scilicet ad profundendū: ego sum. Necesse autem erat clamiosa voce vti ad pharaonem: vt prius dictum est: ideo satis (vt videt) rationabiliter se excusat Moyse apud dominum. ¶ Terrium dubium. Utrum verum sit: q̄ Moyse esset impeditorum lingue. Videntur non quia de eo scribitur Actuum septimo: et erat cruditus in omni sapientia Egyptiorum: et erat potens in verbis et in operibus suis. Dicendum q̄ aliquis potest dici potens in verbis: duplicitate. Uno modo ratione prudentie et efficacie verborum: et sic Moyse fuit

potens in verbis. Alter modo ratione facundie: et sic fuit impotens. Habebat enim secundum Hebrewos lingua: tam ad formandū verba: et viceversa: graciem ad profundendū: cuius causa iam dicitur.

¶ Quartum dubium. Utrum verum sit: q̄ surdi: multo ceci: et similes imperfecti in natura libis: fabricentur a deo. Cidetur q̄ non: Nam vt ait psalmist. dei perfecta sunt opera. Dicendum q̄ aliquid potest dici a deo fabricari duplicitate. Uno modo de per se et effectu: et sic huiusmodi imperfectiones non dicuntur fabricari a deo. Alter modo permissio: et sic dicuntur fabricari a deo. Opus enim nature dicitur proprie a deo fieri: predicte vero imperfectiones superadditi operi nature.

¶ Quintum dubium. oritur propter illud verbum domini ad Moysem: Ego ero in ore tuo. Queritur ergo: quomodo potuit fieri q̄ Moyse esset impeditorum lingue: et q̄ deus esset in ore suo? Dicendum q̄ solutio huius dubii dependet et solutione precedentis dubii. Dicendum est enim q̄ deus facit mutum: surdum: et eccliam permitti. Potuit ergo fieri q̄ ipse dominus esset in ore Moysei: tanquam per os et organum ipsius loquens: secundum q̄ de apostolis dicit Christus Matthel. x. Non estis qui loquimini sed spiritus patris vestri: q̄ loquimur in verbis: et q̄ nihil omnino loquimur in perfecte: ipso dño permittente.

k iiiij. Sextum

Exodi quarto,

Esertis dubiis mouet, ppter illud verbū: Itratus dominus ad Moysen. Querit ergo quomodo potuit fieri? qd Moyses esset tā charus amic⁹ dei; vt loquereſ cū eo ore ad os ſicut ſoleſ loqui amic⁹ cū amico; vt dicif in ſequentiib⁹. xxxiiij.ca. Itē Act. vij. Dicit bñs Stephan⁹ ad Iudeos de eo qd fuit gratius deo: t q dñs iſratuſ ſit cōtra eū vi hi dicif? Dicendū q dñs aliqb⁹ irascif eternaliſter ſicut reprobis. Et talis ira non fit abſoſ mortalī peccato. Alijs iſratuſ etiā irascif tēporaliter ſed illud Abac. iij. Lū iſratuſ fueris miſericordie recordabat. Et talis ira dñi fit abſoſ mortalī peccato: led nō abſoſ cauſa: iſratuſ eſt ergo hoc modo cōtra Moysen | eo ſelz q nimis puillanum videbat in ſuſcipiendo dei cōmīſſione. Si enim mortalī peccatoſ eſt veriſimile qd eſt petitionē eīrā exauſiſſet: qd tñ fecit. Nec deus eſt in ſe irat⁹ cū ſit in ſe ſem⁹ idē et immutabilis. Sed ſolum ad modum trati hoī ſe haduit. Moueri enim et irasci ſolemus contra eos i quoſ manifeſtiſ rationib⁹ refiſtere videamus. Sic autem fuī de Moysē.

Septimū dubiū. Cur pot⁹ iſrat⁹ eſt dñs (ad ſēnum p̄dictū) cōtra Moysen | qd cōtra Hieremiam. Ut ergo eī ſe excuſauit circa executionē diuine cōniſſiōis: ille quidē dicēdo: alia al dñe deus/ ecce neſcio loqui: qd puer ego ſum. Nec propter hoc iſratuſ eſt dominus contra eū ſed ait illi: Noli dicere qd puer ego ſum: qm ad oīſis que mitatam te iſbiſ. Iste ſimiliter ſe ex-

cuſauit dīces: Nō ſum eloquēs qd, et contra eū iſrat⁹ dōminus. Queritur ergo cur tam varieſ dicendū ad hoc qd ideo dñs nō iſrat⁹ hieremiam ſe excuſantib⁹ quia puer erat: vt dicit terra etiā. Pueris autem nemo rationē vtens iſrat⁹ ſuri rationē etiā ſupportantib⁹ etiā excuſantib⁹ defecruſ eorum. Moysen autem erat tunc i quan- do appariuit ſibi dñs in monte Synai octoginta annos. Et ideo tunc in eo vigebat ratio- aut numer⁹. Infus nō eſt ſimile de hieremiam et Moysen etiā da- to qd vterq; ratione polleret: ſicut erat in rei veritate. Hę- remias eī ſit non erat tunc exer- citatus in diuinitate ſue circa di- uina. Secus autem de Moysen qui tam erat multorum anno- rum: vt dictum eſt.

Octauium dubiū mouet ppter illud ultimū verbū preuen- tis clauſule: Virga quoq; hāc ſume in manu tuā in qua factu- rū eſt ſigna. Querit ergo vtrū in hac virga eſtet aliquid my- minis ſue aliqua virtus latē- valens ad ſimilitudinē virgis? Dicendū qd non: ſed tantum ex- pactione diuina. Lū eī ſit a- tunc Moysen paſtor ouīl vte- bat virga vt mox eſt paſtor: de qua dixi et dñs qd proiſce- ret eam in terrā qd mox cōuerla eſt in colubrū. Deinde ex diu- na voluntate rediit in paſtinā naturā. De qua randē dicit do- minus ad Moysen: vt ſumeret eam in manu ſua: nec haberet eam horroſi propter mutatio- nem in colubrū: t qd faceret ſi- gna in ea. Non autē dictū eſt a domino

Clausula ſecunda. fo.Ixxvij.

Vel dīc qd faceret ſigna ex ea: ſic ſciliſet qd virtus signorii pce- deret ex ea. Quād modū ergo liguntur clerici male pſallētes cultellus lapideus ex virtute ſibi inherente et intrinſeca i nō adeo qd quādoq; tortū vel par- tem dimittunt omnino aut ali- lis peccati in lege Moysen: ſed tñ ex pacto diuino: ſic nec dicta virga ex ſe pl̄ poterat ad pout docet beatus Tho. in de- ſigna ſigilataq; alia queſiſ. **N**on dubiū cur dñs nō fe- cit Moysen eloquentē: ita vt eſt penitētia alia inuigenda in ſacramentali confeſſione. **M**oraliter et ſecundo: Moys- en (qd applicationē carboni- ignitō in os ſuum) facrus eſt impedita et tarde lingue ab he- ri et nudius tertii designat ho- mines carnalēs i qui efficiunt impediti et tardi ad loquendū diuiniſ ſalutaribus: qd q de terra eī ſal terra loquitur. Joan. iij. Et ſimiliter qui car- nalis et voluptuosus eſt de car- nibus, he eī ſunt due vite: cō- ſepiatua ſciliſet et actiuam/ mu- tuo ſe iuuentur i taliter qd vna non potest bene et felicitet diu- cōſiſtere abſoſ alia. Que qui- dem due vite bene figurantur per Marthā qd ſatigebat circa freques ministerium: et per Wa- gdalenam qui ſedebat ad pe- de dñi audies verba illius.

Dicendū ſit primo: Moys- en impeditioſ et tardioſ lingue/ designat quēlibet pec- catorē: qui nō bene neq; di- ferre aut orante et deccēter lo- quitur corā dño: qd vt dicitur Eccl. xv. Nō eſt ſpeciola laus in ore peccatoris. Et in Daf- Juiquādē ſi asperi in coide meo nō exaudiet dñs. Itē Jo- an. ix. Peccatores deo non nu- dit: ſupple ad exaudiendū eos.

Vel dīc qd p Moyſen impedi- toris et tardioris lingue intel- liguntur clerici male pſallētes dñs et tarde ſoluentes diuina- adeo qd quādoq; tortū vel par- tem dimittunt omnino aut ali- lis peccati in lege Moysen: ſed tñ ex pacto diuino: ſic nec dicta virga ex ſe pl̄ poterat ad pout docet beatus Tho. in de- ſigna ſigilataq; alia queſiſ. **N**on dubiū cur dñs nō fe- cit Moysen eloquentē: ita vt eſt penitētia alia inuigenda in ſacramentali confeſſione. **M**oraliter et ſecundo: Moys- en (qd applicationē carboni- ignitō in os ſuum) facrus eſt impedita et tarde lingue ab he- ri et nudius tertii designat ho- mines carnalēs i qui efficiunt impediti et tardi ad loquendū diuiniſ ſalutaribus: qd q de terra eī ſal terra loquitur. Joan. iij. Et ſimiliter qui car- nalis et voluptuosus eſt de car- nibus, he eī ſunt due vite: cō- ſepiatua ſciliſet et actiuam/ mu- tuo ſe iuuentur i taliter qd vna non potest bene et felicitet diu- cōſiſtere abſoſ alia. Que qui- dem due vite bene figurantur per Marthā qd ſatigebat circa freques ministerium: et per Wa- gdalenam qui ſedebat ad pe- de dñi audies verba illius.

Moraliter et tertio: Moys- en impeditioſ et tardioſ lingue/ designat quēlibet pec- catorē: qui nō bene neq; di- ferre aut orante et deccēter lo- quitur corā dño: qd vt dicitur Eccl. xv. Nō eſt ſpeciola laus in ore peccatoris. Et in Daf- Juiquādē ſi asperi in coide meo nō exaudiet dñs. Itē Jo- an. ix. Peccatores deo non nu- dit: ſupple ad exaudiendū eos.

Exodi quarto,

sceret in se aliquem defectum per quem efficieretur oīno inhabilis. Sed pfecto hac tēpēstare pau ci aut nulli reperimus q̄ se excusent: nisi fieri r̄ p̄ eo rū honore: cor autē eōp longe est a tali facta excusatiōē: quia reuera nō querit: aliud nisi vt p̄ficiant: quinimō ētū possit ad hoc laborāt: r̄ alios qui eis patrocinent querunt. Natura de illo p̄fidente quē cum misereat Ludouic⁹ duodecim⁹ rex frācler: vt interest etiā electio ni faciēde de futuro pastore cuiusdā ecclesiā cathedralis: nō illum p̄ quo missis fuerat: sed scipionis cōmendauit: multa p̄mittens electorib⁹: addēs hoc fatis placere principi. Et bre uiter tñi perorauit: q̄ a multis elect⁹ fuit. Quā fraudē intelligens pr̄cep̄s ipsū in exiliū: mis̄r̄ybi mālū p̄ plures annos: et qđe fatis iuste: q̄ fraus et dolus nemini debet patrocina ri: vt dicitur in regulis uris.

¶ Morsaliter et quarto iuxta illud verbum dñi ad Moysen: Loquere ad cū: r̄ pone verba mea in ore cū r̄. Notandum: q̄ per Moysen intelligi predicatori veritatis: per Aarō aut̄ frātri suū deuot⁹ auditor verbi diuin⁹: ve quo dicit dñs cui libet ferudo et zelolo p̄dicato ri: vt ponat verba sua non solū in aure eius: vt illa audiat ad suam salutem: verum etiam in ore: vt possit abdentib⁹: r̄ p̄fertim familie sue (si sit pater familiæ) referre que ab eo audiuit prout poterit. Et tunc dominus erit in ore vtriusq; Dat. L. Non enim vos estis qui loquimini: sed sp̄ritus patris

vestri i qui loquitur in vobis: Et per talem modum ostendit dominus vñcūque deuoto catholico quid agere debeat.

¶ Morsaliter et quinto iuxta illud verbum domini ad Moy sen de Baro fratre suo: Ip̄se loquetur p̄ te ad populum: tu autem eris ei r̄. Notandum q̄ per Aaron intelliguntur subditi: per Moysen autē curati et ceteri p̄clari. Vult ergo do minus: vt subdit⁹ ministrer te poralis suis curatis: vt sūt de dicine et oblations. P̄bcent etiam ministros seu famulos qui si necesse fuerit: loquuntur pro ip̄sis ad populum: ita vt non op̄oretur eos multum occupari circa temporalia: sed eorum occupatio sit circa sp̄iritualia et diuinaria: generaliter in his que ad deum pertinent. Sic enim diffinierunt esse faciēdum Christi apostoli: quando visa turbatione aliqua inter credentes dixerūt Act. vi. 11. est equi nos derelinqueret verbum dei: r̄ ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimoniū septem plenos sp̄itu sancto et sapientia: quos constitutus super hoc opus. Slos vero orationē et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omnibus.

¶ Morsaliter et sexto iuxta illam vitimam particulam p̄fessie clausule: vbi dicit: Sua me hāc virgā in manu tua r̄. Notandum: q̄ per Moysen intelligitur quilibet episcopus aut etiā abbas: cui in sua crea tione dicit dñm: Summe hāc virginem. I. baculum pastoralē in mas

Clausula secunda. fol. lxxviii.

In manu tua: in quis factur⁹ es vbera genitricis sue: non sum signa: i. ea que per predictū ha cloquens ab heri et nudiuiters culum designantur. Nam cur tūs. Itē i impeditioris et tar uitas sue recurritas predicti dños lingue ego sum. Non q̄ baculi in summitate illius de mox natu loquī non posset: q̄ signat mensuetudinē quā de linguas infantium facit diserbet habere prestat in reuocā tas: item qui ab infanti con do sue terra hendo subditos suos malo: r̄ promouēdo eos conceptionis sui fuit plenus sapientia. Si enī oīm fecit loqui asla ad bonum. Recitudo predicti nam Balaam: vt legit flumen baculi designat rectā intētōrem: q̄ debet habere q̄ predictū martyrum Colime et Dāctita: vt nō moueat erga sub militi accidisse de camelo: q̄ dñs amore inordinato: aut post eoz morte iussit voce hu odio immoderato: sed recte mansa ip̄sum corpora debere zelo/intendens honore dei: et in uno loco sepeliri. Refert ea salutē subditozū. Acuties aut̄ tis beatus Anto. Florentinus sive punctura a parte inferiori prima p̄ chronice sue titulo dicit baculi: designat corre tūj. c. v. xv. allegās Valerii crōne errantū. Ita ut ille qui Maxima: q̄ cū agere secundū bellum pūnicū. I. Romam mis: sed corripiat inquietos/ sez repoz̄ loco/nūnitia re laxatio rigoris discipline: con uertatur in dissipationē morū. Refert etiam Augu. de ci. dei. Pastores ergo qui hec non faciunt: sed totū contrariū: sunt extra vterum mārrum natos in opere et facto suo mādaces: quedam verba clamasse. Si q̄ nō cōcordat signa operib⁹. Igitur dñs authōr: aut eo per Allegorice et primo iuxta mittente predicta antīklisia et illud: Non sum eloquēs ab hec infantes in vteris matrum le ri r̄. Notandum: q̄ dñs locutus guntur humanas voces emi est mundo in legē nature: per lissē: nequaquam in dubium patriarchas sub figuris. Item veri debet aurōrem horum in legē scripta: per prophetas talia potuisse sub tenellis ana in multis veritatibus futuris. nū adhuc degens. Sed quia tandem autē in legē gratiae: per volunt fratribus per omnia cōfūtiū suū locutus est totū nū formari: i et signanter ceteris do. Et hoc est quod ait Apo. paruulis paruulis factus: tūc Heb.). Multipliciter multis: sua potestate vñsus non est: et modis oīm deus loquens p̄z hoc ne elius vera humanitas tribus in prophetis: nouissime veniret in dubiū. At vero de diebus istis locutus est nobis pater: qui fecit os hominis: et in filio r̄. hic est igitur noster qui fabricatus est mārti: r̄ sura Moyses Christus: qui merito dum videntem et cecum: dedit dicere potuit cum penderet ad tempore debito os et sapientis Christo

Exodi quarto,

Christo filio suo: cui non potuerunt contradicere omnes aduersari sui: ita ut dicerent Joani vii. Num si locutus est homo sicut hic loquitur. Dixit ergo deus pater ad filium: quidam misit eum in terris: id quod olim in figura huius dicerat seruo suo Moysi: Perge et ego ero i ore tuo: docebo te quod loquaris: scilicet dando tibi scientiam insufflam. Quod autem Moyses rogarat dominum: ut dignetur alium mittere: scilicet Baro fratrem suum: dices: Obsecro dominum: mitte quem misurus es: pie interpretandum est: scilicet ad hunc sensum: quod Christus secundum quod homo liberenter voluntaret (voluntate quidem naturali) per deum patrem alium liberatorem humani generis misisset in terris: si licuisset. Sed ut dicit Augustinus lib. xiiij. de trinitate c. x. licet aliud modus deo possibilis non defuerit: cuius potestati cuncta subiacent equaliter: sananda ramen nostrae misericordie convenienter: alius modus non sufficit nec esse potuit in modo Christi. Et hoc est de quo orabat patre in horto: dices: Pater: si possibile est permaneat a me calix iste. Vnde hoc. xxiij. Quod autem adiungit Moysi Aaron frater suus: designatus est per nos adiungit de beatus fratri nostro Christo: pro nobis parientes: ut et mente cum eo patiassim: scilicet copatiendum illi. Portemus ergo post eum crucem eius in cordibus nostris cu Simonem Cyrenensem: quis teste Apost. Ro. viii. Si compazimur: conregnabimus.

Allegorice et secundo: iurta illud verbum: Ipse loqueritur per te ad populum: et erit os tuum. Tu autem eris ei in his que ad deum pertinent. Non adiunget quod per Baron sacerdotem dominum designatur clericis: et signatur prelati qui per dominum. I. vice domini (qui ulterior non videtur in terris) debet loqui ad populum: facies os dominum: insinuantes ipsi populo domini voluntatem et precipia per Moysem vero intelligitur. Christus quasi sedes ad dexteram patris: adiuvat pro ecclesiis prelatos debitum suum erga subditos facientibus: quartum tenentur et posse sunt. Et nescio pro talibus: versus enim pro omnibus: fidibus. Unde. i. Jo. ii. Aduocatum habendus apud patrem: Jesum Christum iustum: et ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Non pro nostris auctoribus tamen sed etiam pro totius mundi. Et Bernardus suarum medit. De homo: secundum accessum habes apud Christum: matrem in filio pectus et vbera ostendentes: filium ante patrem latum et vulnera demonstrat. Nulla ergo potest ibi esse repulsa vel tota charitatis concurrens in signia.

Allegorice et tertio: iurta illud vltimum verbum presentis clausule: Virgam igitur haec sum in manu tua in qua factur es signa. Non adiungit quod per hac virginem Moysi designatur crux Christi quam ipsa sumptus non in manu tamen sed super dorsum: quidam quidem bafulans ibi crucem exiuit in eum qui de Calvarie locum: ut habeatur Joannes xix. De hac igitur virginem dicitur psalmus. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolares sunt: quia in contentis

Clausula tertia.   **Fo.lxxix.**

contemplatione crucis Christi que a prophetā David simul appellatur virga et baculus, cōsistit deuotio et spes Christi fidelium; ut dicat Augustinus in suo manuali, c. xxi, qd in omnibus aduerteratibus suis nō inuenit tam efficacem remedium i^oq vulnera Christi. Dicit itaq; de min⁹ cultib⁹ deuoto Christia no: H̄ac virginis sume in manu tua, i^oq in omni opere tuo in qua facturus es signū feliciter demones cum suis terribilibus a te fugādo. Nam ut dicit Augustinus, iiii, de dominica annuntiacione: Qui hoc mare magnū et spatiolum in quo sunt reperīlia quoū nō est numerus ables nausfragio transire desiderat: crucem sequatur cruce tecneat: et eam non deserat, donec ad optatum salutis portū perueniat. Quod enim faciebat in terris corporis Christi presentia: hoc facit cum fideli inuocatio nomine Christi / victoriō crucis insignita memoria. Hec ille. Item Chrysostomus super Matt. homil. lv. Omnia inquit que ad salutem nostram cōducunt per crucem dominicā consumimantur. Nam cum regenerarimur in baptismō / crux domini est. Et sacratissimo alinur ciboi cū in ordine consecrandi statuimus / ybiq; ac semper id victorie signū insigne nobis assistit. Quapropter et in penetrabilibus et in penetrali bus et in fenestrulis et in fronte atq; mente magno studio crucem inseramus. Id enim salutis nostrae id humilitatis atq; mansuetudinis domini signum est. Quando igit; te crucis signas magna tuam frōtem

Exodi quarto.

rum ad quos mittitur: si uade-
do, et inclinando eos ad bonum.
Sumunt etiam virginem domi-
ni in manu sua: quia non propria
voluntate: sed tantum domini
auctoritate se adiungunt his
quos custodiunt: et quicquid
circum eos operatur: id domini
potestate faciunt. Et hinc est
angelii solent depingi cum
cruce in manu.

Tertia clausula.

Guit Moyses: et
reuerteris est ad Je-
thro sacerdotum suum.
Diriges ei: Uadet
et reuerter ad fra-
tres meos in Egyp-
tum: ut videas si adhuc viuunt.
Qui ait Jethro: Uade in pace.
Diris ergo dominus ad Moys-
es in Midian: Uade: et reue-
tere in Egyptum: Morui sunt
enim omnes qui querebat ani-
mam tuam. Tuler ergo Moys-
es ypo rem suam: et filios suos:
et imposuit eos super asperu-
m: et reuerteris est in Egyptum: portas
virginis dei in manu sua. Dixitq[ue]
et dominus reuerterentur in Egyp-
tum: Vide ut omnia ostera q[ue]
posui in manu tua: facias cora
Pharaonis: Ego indurabo cor
eius: et non dimittere populum.
Dicesq[ue] ad eum: Hec dicit do-
minus: Filius meus primoge-
nitus Iacob. Dixi tibi: Di-
mittere filium meum: et tibi seruat mihi:
et nolius dimittere eum. Ecce
ego interficiam filium tuum
primogenitum.

Consiliorumque. Postquam in pre-
cedenti clausula magnus ille
vates domini Moyses posuit
excusationem suam apud domi-
num: ne mitteretur in Egyptum:

ad pharaonem: sua furiis ut di-
mitteret populus suu quem ca-
piuum renebat: hic conseq[ue]-
ter agit de dispositione sua ad

exequendum diuum mandata-

tum: loquens de scripto tanquam de

alio: et dicens: Abiit Moyses:

scilicet de loco in quo prius te-
merat: loquens cum domino: illa-

ue cum angelo in persona do-
mini: feliciter de monte Sinai.

Lur autem non iuit in Egyptum

recta via: sed voluit redire ad

Jethro statim dicitur in dedu-
ctio[n]e primi dubii: peritites ab

co licentiam eius illuc: ut redi-
et reuerter ad fra-

tres meos in Egyp-

tum: ut videas si adhuc viuunt.

Qui ait Jethro: Uade in pace.

Dixit ergo dominus ad Moys-

es in Midian: Uade: et reue-

tere in Egyptum: Morui sunt

enim omnes qui querebat ani-

mam tuam. Tuler ergo Moys-

es ypo rem suam: et filios suos:

et imposuit eos super asperu-

m: et reuerteris est in Egyptum:

portas virginis dei in manu sua.

Pharaonis: Ego indurabo cor

eius: et non dimittere populum.

Dicesq[ue] ad eum: Hec dicit do-

minus: Filius meus primoge-

nitus Iacob. Dixi tibi: Di-

mittere filium meum: et tibi seruat mihi:

et nolius dimittere eum. Ecce

ego interficiam filium tuum

primogenitum.

Consiliorumque. Postquam in pre-

cedenti clausula magnus ille

vates domini Moyses posuit

excusationem suam apud domi-

num: ne mitteretur in Egyptum:

tum

Clausula tertia. Fo.Irr.

tum quis non poterat (ad ini-
micos de congruo) exire totali-
tate de domo Jethro et condu-
cere secum ypo rem et filios absq[ue]
voluntate eius.

Cecundum dubium. Utrum
Moyses mentitus fuerit dicere
ut sacerdos suo q[ue] volebat ire in
Egyptum ad videndum si fra-
tres sui Iudei adhuc viuerentur.
Videtur q[ue] sic: quia non vole-
bat illuc ire propter dictam cau-

sum: sed ut loqueretur ad Moy-
ses tempore eius liberacione. Item

erat certus q[ue] adhuc viuebat.

Agitur locutus est mendose et
ficte. Dicendumq[ue] principali-
ter in Egyptu: ut fratres

terribantur in Egyptu: et au-
cunulo suo Iacob.

Et q[ue] licet illi denegaret: aut

datam non teneret: quippe qui

eu frequenter deceperat. Moy-
ses autem talem experientiam

non habebat de Jethro. Et q[ue]

dubia sunt in meliorem partem

interpretanda: ideo cum bona

fidelicia petisset ab eo licentiam

viuendi fratres suos. Nisi semper

expertus fuerat de eo q[ue] be-

ne se habuerat erga eum.

Quartum dubium. Ut ite-

rum repetit dominus verbum

q[ue] plures dixerat Moyse[s]:

Uade: et reuertere in Egyptu:

maxime cum iam se ad hoc dis-

poneret: et iam licentiam a sacer-

dro suo sup hoc petivisset. Di-

cendumq[ue] esse factum ad ma-

xiorem rei confirmationem: ut vt

ipse Moyses viterius non redi-

deret se circa talem missione

difficilem. Vel dic: q[ue] sicut A-

brah[ae] iam egresso de terra dis-

tit dominus Gen. xi. 13. Egrede-

re de terra tua ec. vt q[ue] eges-

tus fuerat corpore egredere

et animo: ita et hic precepit idem

deus et dominus Moyses: ut si-

cut iam volebat: et parat erat

reuertri in Egyptu corpore vel-

let et animo sue mete. Unde vt

tolleret dies ab eo timore ad-

didit: Morui sunt enim omnes q[ue]

quererent animam tuam. i. vitam.

Quintum dubium. Ut pe-

tigt Moyses licetiam a cognac-

to suo: qui et sacerdos erat: maxi-

me cum in calu simili Jacob

non quiescerit licentiam a La-

ban: autculo suo: simul et soce-

ro: vt legitur Gen. xxxi. 13. Dicen-

dum: q[ue] non est simile propter

duo. Primo quidem: quia Jacob

non erat astrictus iura me-

to circa Laban: sicut Moyses

erga Jethro. Secundo vero q[ue]

Jacob verisimiliter credere pos-

terat: de auunculo suo Labani

et licetiam illi denegaret: aut

datam non teneret: quippe qui

eu frequenter deceperat. Moy-

ses autem talem experientiam

non habebat de Jethro. Et q[ue]

dubia sunt in meliorem partem

interpretanda: ideo cum bona

fidelicia petisset ab eo licentiam

viuendi fratres suos. Nisi semper

expertus fuerat erga eum.

Quartum dubium. Ut ite-

rumb repedit dominus verbum

q[ue] plures dixerat Moyse[s]:

Uade: et reuertere in Egyptu:

maxime cum iam se ad hoc dis-

poneret: et iam licentiam a sacer-

dro suo sup hoc petivisset. Di-

cendumq[ue] esse factum ad ma-

xiorem rei confirmationem: ut vt

ipse Moyses viterius non redi-

deret se circa talem missione

difficilem. Vel dic: q[ue] sicut A-

brah[ae] iam egresso de terra dis-

tit dominus Gen. xi. 13. Egrede-

re de terra tua ec. vt q[ue] eges-

tus fuerat corpore egredere

et animo: ita et hic precepit idem

deus et dominus Moyses: ut si-

cut iam volebat: et parat erat

reuertri in Egyptu corpore vel-

let et animo sue mete. Unde vt

tolleret dies ab eo timore ad-

didit: Morui sunt enim omnes q[ue]

quererent animam tuam. i. vitam.

Quintum dubium. Ut pe-

tigt Moyses licetiam a cognac-

to suo: qui et sacerdos erat: maxi-

me cum in calu simili Jacob

non quiescerit licentiam a La-

ban: autculo suo: simul et soce-

ro: vt legitur Gen. xxxi. 13. Dicen-

dum: q[ue] non est simile propter

duo. Primo quidem: quia Jacob

non erat astrictus iura me-

to circa Laban: sicut Moyses

erga Jethro. Secundo vero q[ue]

Jacob verisimiliter credere pos-

terat: de auunculo suo Labani

et licetiam illi denegaret: aut

datam non teneret: quippe qui

eu frequenter deceperat. Moy-

ses autem talem experientiam

non habebat de Jethro. Et q[ue]

dubia sunt in meliorem partem

interpretanda: ideo cum bona

fidelicia petisset ab eo licentiam

viuendi fratres suos. Nisi semper

expertus fuerat erga eum.

Exodi quarto,

sunt oēs qui rē. Queritur ergo cur dominus dicit pluraliter mortui sunt rē, cū solus phas rao quesuisset animā eī. Jēt̄ videtur falsum q̄ omnes inimici eī mortales essent mortui: iste astinus ex scriptis dei bono erat fortior alijs astinīs. Dicitur mortui sunt rē, cū solus phas rao quesuisset animā eī. Jēt̄ astinus qui quondam portauerait ligna holocaustū quādō q̄dem Abrahā voluerat immolare filium suū Izaac ad preceptum dñi: sicut legitur Gen. xxiiij. Item dicitur q̄cūndē asta num equitaturus est rex Aethias i quādō venit in Hierusalem: prout dicitur Zacharia. Dicte sūcē S̄d: Ecce rex tuus venit tibi rē. Non mirum ergo si potuit portare Sephōamī vrorem Moysi una cum suis suis. Sed istud est oīno ficti pūta. Nam dicitur dīctum est supra iij. c. sub secunda clausula cum pharao audisset Moyses interficisse quandam Egyptiū ritantem cum hebreo querebat occidere eūdem Moysen. Et ad secūdi dīctum est p̄dicto intelligitur de antīcōmītīcōs mortaliib⁹ ipius Moysi: sub quib⁹ natus est: aut sub quib⁹ fugerat de Egypto ne occideretur propter causam predicationis. Nam dicitur Pharao qui querebat eum occidere et faretates sui qui idē facere volunt: sive ut illi applauderent sive ut praeve lassionis sue obedirent: iam mortui erant omnes. Nec mirū quia iam fluerant anni quadraginta a tē pore recessus ipius Moysi de Egypto.

Sextum dubium. Quomodo potuit fieri q̄ Moyses voleat redire in Egyptū posuerit id est iuxta mōtem Synai cū vrorem suam vna cum duobus iam populus Israel esset liber filiis suis super ynum astinū. Sic enim nimis grauabatur. Ad hoc dicunt alij Hebrei: q̄ x̄tū hic allegat⁹ soluit seipm: ibi

iste astinus ex scriptis dei bono erat fortior alijs astinīs. Dicitur ergo fabulosū i q̄ iste erat ille astinus qui quondam portauerait ligna holocaustū quādō q̄dem Abrahā voluerat immolare filium suū Izaac ad preceptum dñi: sicut legitur Gen. xxiiij. Item dicitur q̄cūndē asta num equitaturus est rex Aethias i quādō venit in Hierusalem: prout dicitur Zacharia. Dicte sūcē S̄d: Ecce rex tuus venit tibi rē. Non mirum ergo si potuit portare Sephōamī vrorem Moysi una cum suis suis. Sed istud est oīno ficti pūta. Nam dicitur dīctum est supra iij. c. sub secunda clausula cum pharao audisset Moyses interficisse quandam Egyptiū ritantem cum hebreo querebat occidere eūdem Moysen. Et ad secūdi dīctum est p̄dicto intelligitur de antīcōmītīcōs mortaliib⁹ ipius Moysi: sub quib⁹ natus est: aut sub quib⁹ fugerat de Egypto ne occideretur propter causam predicationis. Nam dicitur Pharao qui querebat eum occidere et faretates sui qui idē facere volunt: sive ut illi applauderent sive ut praeve lassionis sue obedirent: iam mortui erant omnes. Nec mirū quia iam fluerant anni quadraginta a tē pore recessus ipius Moysi de Egypto.

Septimum dubium. Quare vīga a Moysi vocatur hic vīga dei? Dicendum q̄ propter precedēti signa que per ea tamē per instrumentum diuinatus facta sunt: de quibus dictum est iuxta in pūma clausula huius capituli. Et similiter omnia que fecerat domin⁹ ipi Moysi et populo suo: et qualia ter eduxisset Israel de Egypto statim tulit Sephōamī filia suam vrorem eiusdem Moysi et duos filios eius: videlicet Hernan et Eliezer: et venit ipse Jēthro cum predictis ad ipsum Moysen in desertū ubi erat castra iheratuta iuxta montē dei: id est iuxta mōtem Synai cū

Clausula tertia. fol. xxxi.

Nonum dubium. Oritur ppter illud verbum: Dixitq̄ dominus Moysi reuertentur in Egyptum. i. ad reuertendum se angelū de qua ageretur in sequēti clausula: statim dicta vro rediit ad domum patris i vna cum parvulis suis: que ibi stetit quosque ipse Moyses transito mari rubro similiter q̄ deserto peruenit usq; ad midēm dei Oreb iuxta Synai. Et tunc occurrit ei vna cum parte et suis. Tulerat autem Moyses dictam vrorem suam i pariter et duos filios de terra Madian (cum inde recessit) bona intēcōtionē: ne scilicet Jēthro crederet ei velle redire: aut vrorem et filios velle deserere: nisi hilominus postmodum remisit eos illuc. De causa autem postea dicetur.

Octauum dubium. Quare vīga a Moysi vocatur hic vīga dei? Dicendum q̄ propter precedēti signa que per ea tamē per instrumentum diuinatus facta sunt: de quibus dictum est iuxta in pūma clausula huius capituli. Et similiter omnia que fecerat domin⁹ ipi eam iheratuta erat. Insuper et q̄ de ea precepérat dominus ipsi Moysi ut can suneret in manus et q̄ in ea esset signa faciūrus: vt dicitur est i sebā clausula huius capituli. Fertur autem q̄ hec vīga p̄o p̄esenti reposita sit inter preciosissimā iocula in insigniē ecclesiī cathedralis Arrebatē, vna cum māna i qd̄ olim pluit in illo terriō. Sic esti accepti a fide dignis et venerabilib⁹ psonis locis illius: cū existere supra locū.

Decimū dubium. Oritur ppter illud verbum: Ego indurabo cor eius: scilicet pharaonis. Queritur ergo circa hoc utrū deus sit causa indurationis seu obstinatiois humani corā: Ad hoc respōdet Augu. epist. c. ad Sixtū scribēne / ibi ita ait: Querimus meriti obduratio misericordia inuenimus. Non est obdurat deus impariendo misericordia: sed noī impariendo misericordia. Quib⁹ esti misericordiam noī imparitur: nec digni sunt nec merentia: p̄tq̄ ut noī impariat hoc digni sunt: et hoc merent. Hec autē obstinatio non nisi ab homine p̄cedit demeritio: q̄ ut dicit idē Augu. ser. j. serie. iii. post tertiā dñicā quadragesimā. Ex multitudine p̄tū de desperatione obduratio generat: scđm illud prouer. xviii. Peccator cū in p̄fundū petrō venerit cōtemnit. Hec ille. Peralem oblitio nationē maxime offendit deo: ita

Exodi quarto,

Ita ut dicat Hiero. tertia pars: induratio est quedam pena deo-
te epulari suarum / epila. lxxv. q̄ est illius causa: q̄ in pena p̄c̄t
nihil ita regnatur deo / & cor perpetrat deus subtrahit gra-
impenitēs. Hoc enim inquit so-
lū crūmē est / qd̄ ventia cōsequi-
lūficare. Et ideo ea subtracta
nō potest. Nā ois impenitēs
ad tractidū provocat iudicium
ad trac̄tūm̄ p̄uocat iudicium
ipsū sic semper manere.
Sola desperatidū crīmen
est: qd̄ mederi nequeat. Hec il-
le. procedit autem huiusmodi
obstinatione a deo p̄uatiue / qui
subtrahit ab hoīe illa remēdia
per que enollit cor p̄tōz ad
penitētia. Hoc aut̄ sit ex ma-
gna ei⁹ ira. Nā vt dicit Iſido.
de statu bono lib. ii. cap. xii.
induratio cordis malū q̄nq̄
venit ex diuina iustitia in pena
pecidūm̄ peccatorū: iuxta id
quod scriptū est Isa. lxiii. In-
durasti cor nostrū / ne timere
te. Neq̄ enim q̄ iusti sunt a
deo impellūtur vt mali sunt:
sed dū mali sūnt / indurantur
vt deteriores existat: sicut
apls dicit de q̄busdā. ii. Thes. i.
Qm̄ voluntate dei non
recepert̄ veſalui fierē / immi-
ſit illis deo ſpiritu erroris. fa-
cit ergo deus quidam peccare /
ut ferueret mihi legē interficiā
sed in quibus talia iā peccata
precesserūt / ut iusto eius iudic-
ritur ergo vtrū hec iustitia sit
clo mereant. In deteriorū ire in
equa. Videatur q̄ non: quia fi-
penā: quā merent ipſa iā omnis lius non debet portare iniqui-
ta p̄tā. Quedam nēpe de ira dei
tatem patris / sicut neḡ econ-
veniunt p̄tā / que pro merito a
verso: vt habeatur Ezech. xviii.
liorū eōpensantur peccatorū. Dicendū ad hoc q̄ in foro dei
Hec Iſido. Pats ergo quoniam
non moritur eternitatem filius
deo indurat cor hoīis: & q̄no pro patre: neḡ econverso / sed
non. Resolutio ergo teneatū
quarum ad talem penā vnuſa
est: conformat̄ ad de Pal. q̄ quisq̄ omnis ſuū poenitabili. Be-
ne deo non est cauſa induratio: ne tamen quanlū ad huiusmo-
nis cordis / inquātū talis indu-
di ſorum punitur ſilius tempora-
ratio est p̄c̄m̄. Sed talis indu-
lūficitate / aut corporaliter / p̄o-
ratio / ſed q̄ h̄m̄ est a liberō peccato patris: non quidam ſic
arbitrio. Inquātū vero talis q̄ pena ſuū ſit libertatio patris
a pena:

Clausula tertia. foli xij.

a pena: ſed participatio cū col-
etia forte iam defuncto. Unde
Deuteronomij. xx. Ego sum do-
minus zelotes & fortis / viſtas
iniquitatē patrum in filios:
in tertiam & quartam genera-
tionem coris qui oderunt me.
¶ Moraliter et primo. Moy-
ses custos ouī Jethro ſoceri
ſuī: qui ad cum reuertitur / vt
eius affeſtu reuertatur ad fra-
tres ſuos qui iunt in Egypto:
designat paſtoz ouī Chishti.
Ubi ergo dñs immiserit in me-
tem talis paſtoz viſitare fra-
tres ſuos. i. ingredi religione
approbat̄ relinquentio ſues
ſuasnon debet hoc facere in
confuſo Romano pontifice / q̄
ſolus potest eum licentiaſi cū
ſit ſponſus ecclēſie ſue. Unde
et in huius rei ſignum defert
annulū in manu ſua. Sec⁹ au-
tem de ſimpli curato / q̄ hoc
potest. Uñ. xxx. q. i. c. due ſunt
leges. ſic dicitur: Si quis cle-
rīcorū in ecclēſia ſua ſub epि-
ſcopū populuſ retinet / et ſecu-
lariter viuit / ſi aſſluſ ſpirituſ
ſancti in aliquo monaſterio ſe-
ſaluſi voluerit / etiam epिſco-
po contradicente eat liber no-
stra authoſitate. Jam ergo talis
eft licetiaſi / nec requirunt
alia licetiaſi / ſiue epिſcopi ſue
pape. Quia curatusi q̄ recipit
eū ſāiarū non ſe obligat per-
petuo ad eam: nec facit votū.
Secus autem de epिſcopo / qui
nō potest deſereret p̄iūlatum
(quacūq̄ occaſione) abſoſ ſu-
ſtūtate Romani poſtificis: vt
habetur extra / de regularibus
& trāſ. ad relig. c. licet. De hoc
vide beatum Thom. ii. ii. q. vi-
ti. artic. viij. De Pal. autem di-
cit / q̄ requiruntur in curato / vo-
lente ingredi religioneſi / licen-
tia petita a ſuo epिſcopo / q̄ uis
nō obtenta. Sicut (inſt.) Moy-
ses abuſſeret in Egyptum / etiaſi ſi
Jethro phibiuſeret: q̄a oportet
magis obedire deo ſic eſtule-
ti / et inspirati / q̄ hominib⁹. In
epiſcopo autē requiruntur licen-
tia ſummi poſtifici ſi perita et
obtentia. Aduertendum tamē
circa talēm ingressum religio-
niſi / q̄ uanilli prelari retrahēt
ne potulos ſuos ne illue ingre-
diantur ſicut Hely Samuelēſ
quem cum vocasset dominus
dixit ei Hely: Non te vocauſ ſi
li reuertere / et domini. i. Regum
iiij. Et tales amatores corporū
& non animarū / non ſunt au-
diendi a ne potulis ſuis.
¶ Moraliter et ſecundo. Nos
condum iuxta illud verbum:
Mortui ſunt enim et c. q̄ inimi-
ci et hoīles noſtri / querentes
animas noſtrās perdere / ſunt
mundus / caro / demona / q̄ cor
tra nos diuera / et quāl / ḡtinua
mont / pia. Nec tales maritū
ante nos / cefſando a tentatio-
nibus omnino: ſicut ſingant ſe
interdum mortuosi / id est om-
nino relquiſte hominem abſ-
eg omni tentatione: vt incau-
tos ſubtilius ſupplent. Fa-
ciunt enim ſicut vulpes / que ſe
in planicie capi proferunt tās
quam mortuam. Cumq̄ vide-
rit corniculās et coquos hinc
inde aduolare / et crocitantō
ſuper eam volitare / ſubito eaz
rapit / et devorat. Applicatio
et faciliſ. Hinc beatus Antonij
dictebar fratrib⁹ ſuis: Tugi cu-
ſtodiſ tucamur antīnum: quia
exercitatos ad ſupplantadū
l iij habea

Exodi quarto,

habemus inimicos. De carne sum sumum. i. corpus per assumptum legitur in vita patrum: priuolum debite penitentie. Ita de quadam sene patre qui diu ue consistat in ieiuniis: sicut in laudabiliter vicerat in eremo: disciplinis aut vigilis: et sic et in quo videbant motus car pergere in Egyptum: id est ad nales omnino extincti et noz tui qui tamē tandem impie do peccata sua: vt tandem cognauit quandam mulierem: q̄ soletur in terra promissionis ex charitate eum custodierat regni celestis. Hinc scriptū est in graui infirmitate sua. Non ergo confidendum de infirmitate supple in presenti peccata sua: quoniam ipsi consolabuntur scilicet in futuro. Necesse est homo uiuit sicut de spiritis viris at semper virginem in manu me videtur mortua: sed rediit. i. diuinum auxilium in quo te estate ad modicum calorem protegatur ab omnibus iniurias suis. Unde psal. Auxiliū meum a domino. Et alibi: Nisi quia dominus erat in nobis: cū exurgerent homines: id est demones et peccata in nos forte viuos deglutiissent nos. recedere de domo socii sui Jethro: et redire in Egyptum: designatur verus penitens: qui debet refrenare concupiscentiam suam: que nomine exortis videns. Ille igitur est primogenitus: pariter et motus sensuales: q̄ p̄ parvulos Moyse: si intelliguntur. Unde in psal. Beatus qui tenebit et aliud parvulos suos ad petram. Ille aliquid parvulos suos ad petram: qui in surgentibus statim affidit eos ad petram Christum: priusq̄ crescant: et perueniant vix ad rationem superiorem: quia tunc essent mortalia pectara: propter superuentem consensum rationis. Debet autem ipse Moyses id fidem. Unde talis manebit semper verus penitens: tam dicta per initio et hereditatem patris eo defuncto: ita et apud deū ille resupatur primogenitus: qui pertinet ad procurationem diaboli. p̄ te per

Clausula tertia.

Fo. lxxxiiij.

te per gloriam Joan. yj. Sum qui venit ad me non escat foras. Hunc itaq̄ filium primogenitum non vult dominus in presenti a demone illudi: sed libertate gratia dimitti. Et liberius et plenus seruat sibi. hoc tamen non libenter facit diabolus: ideo sequitur: Et nolivisti dimittere eū: scilicet abs tentatione. Cetero dicitur et quinto et altero dominus communatur se interficiunt primogenitū Egypti: propter persecutionē sūt primogeniti: qui est populus hebreorum. Per quod denatur q̄ ipse dominus habet primogenita sua: et similiter diaholū sua. Primogenita igitur dei sunt bone cogitationes et inspirationes: similiter et bona voluntates: una cum sanctis beiderū: que sunt semina bonorum operū: projecta in agro cordis nostri: ab ipso agricola celesti. Quia ut dicit apostol. Corint. xij. Idem deus et dñs operatur omnia in omnibus. Item phil. ii. Deo operatur in vobis et velle et proficeret: et aliqui libri habent: et perficer. Hec itaq̄ primogenita dei vult interficere rex pharao. diabolus: qui adueratur initio bonorum operum: sicut aliquid voluit extinguere cerealū beate senocue patronē parsēlū. Sed quia huiusmodi primogenita dei non solum dependent ab ipso domino deo: verum etiam a libero arbitrio humano: hinc est et frequenter per malū vsum ipsius liberi arbitrij extinguitur ad procurationē diaboli. p̄ te per

b. iii. diam

Exodi quarto,

dian. t. ad gētiles per fidem: et
gumentis apparuit eis p̄ dies
gratiam. Circa tamen finē mū
di reuertetur in dictam Egy-
ptum: impartiens notitiam sue
hīc ipsiū Iudeis. *Esa. x.* Tūc
in veritate reliquie salue sicut.
Et *Joan. x.* Alias oves habeo
que non sunt ex hoc ouibus illis
litas oportet me adducere. Tūc
igitur noster Moyses Christus
vīstrabit fratres suos. i. Iudei-
os qui sunt fratres Christi: se-
cūdum carnem: multum tamen
remoti ab eo: ut videat si ad-
huc viuant: scilicet vīta gra-
tiae: saltem aliqui qui tunc inct
pient viuere.
¶ Allegorice et tertio/uxtra illud: Tūlt ergo Moyses viroē
suā: et filios suos et ceteros
notandum q̄ per Moyses intelligi-
tur Christus. Perviroē Moysi
designatur ecclesia. Per filios
autem illius intelliguntur sin-
guli sancti: qui sunt filii ipsius
Christi et ecclesie. Hāc igitur
vīrem: vīra cum filiis suis im-
pōlit Christus super astūnum:
Id est super corpus suum: quā-
do languores nostros ipse tu-
lit: et dolores nostros ipse po-
tauit: quando etiam vulnera-
tus est propter iniurias no-
stras: et attritus est propter
scelerā nostra: ut habeat Estate
iū. Per hoc autem q̄ Moy-
ses dimisit vīrem suā: simili-
ter et filios suos: quādo iuit in
Egyptum: designatur q̄ ipse
Christus: quando descendit in
Umbūm post mortem suam: vī-
sus est reliquie ecclesiam: et
discipulos: sed in resurrectio-
ne sua sp̄e declarauit: q̄ non
q̄n̄ quidē plures et multis ar-

gumentis apparuit eis p̄ dies
quadragesima: ut legi *Act. 1.*
Iterū postmodū ascendendo ē
celum vīsus est eos reliquies
subtrahendo ab eis corporalē
presentiā. Sed aperte ostēdit
illis: q̄ nō dimittebat eos to-
taliter: dicens illud *Ioā. xiii.*
vado et venio ad vos. Vado
(in h̄) subtrahendo a vobis p̄-
sentia corporalē: et venio ad
vos: per presentiam spiritua-
lem: sive sacramentalē: feci-
dum q̄ dī *Matth. xxvi.* Ecce
ego vobis sum: vīgo ad cons-
ummationē secūlū. Q̄ autem
Moyses rediens in Egyptū
portat vīrgā dei in manu sua:
aperte insinuat q̄ diuinitas ū
per fūlū confusa humanitatē
Christi. Signa autē suae olde-
ta: q̄ de pōlit in manu Moy-
si ut faceret ea corū pharao-
ne: designat magistrū miracu-
la que deus pater posuit in ma-
nu Christi ut faceret ea coram
Iudaico populo: ad probāti-
onē eius nūsum a deo. Et similē
ad probātiōnē veritatem sue re-
surrectionis. Quod vero dixit
dīs de Pharaone: Ego indu-
rabo eoz etiā: et non dimitte
populus insinuat indurationē
populi Iudaei: qui nō obstan-
tibus multis signis: pdigis
noluit credere Christo: nec dis-
mittere populum eius: id est
cessare a perfecutione aposto-
lorum: *Ioānn. decimoquinto:* Si me persecuti sunt: et
vos persecutur. Quod dēnt
q̄ precepit dīs p̄ Moysen ad
pharaoē: ut dimitteat filium
sui primogenitū: ut seruati sia-
bi: insinuat q̄ dīs phibuit in
primituā.

Clausula quarta. Fol. lxxiiij.

Binitas ecclā populo Iudeo-
rū q̄ tūc fortis et multo maior
populo catholico erat: ne ipm
oppimeret: sed eum relinquē-
ret libere colere eūdē Christū:
dīcē illud psal. Nolite tan-
gere Christos meos. Unde ex
singulari charitate vocat eū-
dem populum: filium sui pri-
mogenitū: non quidē anno-
rum munerositate: seu erate:
q̄ non vult dimittere popu-
lū dī in pace: ut felicit̄ li-
bere seruiat deo salutari suo.
Et ideo deus iusto iudicio in-
ficiit filium suum primoge-
nitū: mitrēdo in abyssum ma-
fernī aliquos dentones: qui
ante peccatum erant de super-
rioribus et pūmis angelis.

Quarta clausula.

Vīng esset Moys-
es in itinere in
diuersorio occur-
rit ei dominus et
volebat occidere
eum. Tūlt illico
Sephora acutissimā petram
et circuncidit preputium si-
lii sui. Circumque pedes eius
et sit: Sponlus sanguinum
tu mihi es. Et dimitit eum
postquam dicerat: sponlus san-
guinum tu mihi es: ob circum-
cisionem.
Christiāliter postquam in
precedenti clausula egit eges-
tis ille dei farculus Moy-
ses de preparatione sua fu-
er egressus suo de terra Maz-
dān: et de domo Zethio so-
ceri sui: ut reuertetur in ter-
ram

Exodi quarto,

ram Egypti: hic consequenter agit de his que contingunt et in via: et primo de occurrsum domini volentis eum occidere. Dixit ergo: Cumque esset Moyses in itinere in diversorio: occurrit ei dominus. Loquitur ergo de scipio tanquam quodam alio: tum ex humilitate: tum ut facilius ei credatur. Quid autem nomine diversorii intelligatur? Statim dicitur: scilicet in solutione ad primum dubium. Erat ergo tunc Moyses iam in via constitutus: ut rediret in Egyptum: cui occurrentis dominus voluit occidere eum. Qualiter autem illud intelligatur? dicitur in solutione ad secundum dubium. Tulit autem statim Sephora (timore ducta) acutissimam peccatum. Hebrei dicunt aciem. si ferrum acutissimum vel nouacula i. raforum / circundidit prepunctum filii sui: quia per verbum Moyses vel angelum volentem occidere Moyses dicit Sephora cognovit quod illa iniurias angeli erat propter hoc quod filius eius non erat circumcisus: tertigatos pedes eius: scilicet filii sui circumcisus: ad cuius pedes manauit sanguis ex ipsa circuncisione: et ait: Sponsus sanguinem tu nihili es. i. scilicet propter te sponsus meus Moyses fuit occisus. Alter exponitur ira: et ly eius referatur ad Moysen: ad cuius pedes piceat Sephora preputium suum sui abscessum dicens: Sponsus sanguinem tu nihili es. i. propter te quod es sponsus meus: ne te angelus occideret: effusus est sanguis filii mei. et ista expositio secundum versoriam

da (vt inquit de Lyra) magis consonat litera sequenti qua dictum: Et dimittit eum: quod Sephora indignata recessit a Moyse: et redit ad patrem suum cum filio suo: et trahit ex. xviiiij. c. sequente. placuit etiam ipso Moyse illa rediret cum filio suo: quia tunc percepit quod esset illi oneris: et hoc quantum ad necessitatem. Quid autem nomine diversorii intelligendum est? sicut negotium pro quo ibat in Egyptum. Aliquando autem in questionibus super Exodum dicit: quod locum iste breuitate obscurus est. Ubi ergo ait: tetigit pedes eius intelligendum est quod sanguis tetigit pedes eius vel angelus. Unde Sephora irata ait viro: Es ne mihi vir sanguinum meum. an ex contumacie tuo tantum scelus tencor agere: et fundam sanguinem filii mei?

Circa autem hunc tertium possum moueri aliquas dubias.

¶ Primum igit dubium. Quid in proposito intelligitur de diversoriis? Dicendum conformatum ad dominum Petrum de pal. et intelligitur dominus publicus ad diuertendos: sicut causa refactionis: sive ad pauperandum facta in deserto: que alio nomine vocat hospitale. Anreas autem dicit: quod diuersorum est: quo diversis viis conuictus. Cui sicut aliis diuincti est dominus inter duos muros duas habens ianuas. Sicut ergo apud nos sunt communia hospitalia super vias publicas: ad recipiendum transcurrentes: et hospitalia pro paupertate: ita erat tunc temporis in Oriente: ubi hec agebantur: erant quedam domuncule iuxta regias: et publicas vias: que vocabantur diversoria.

¶ Secundum dubium mouetur: propter illo paupi verbū: Sicut esset Moyses in itinere. Queritur ergo cur angelus domini non occurrit Moysi in principio vie: sicut iam in via constitutus: et qui ipsum plene instrueret de agendis cum? Dicendum quod ideo quod adhuc non apparebat viri ipse Moyses deberet secum ducere: uxorem in Egyptum: aut quod solum ipsa deberet cum associare vix ad certa distantiā: sicut facere solent amici: et proximi in exitu amicorum suorum longas vias aggredientur. Tunc ergo primo illi occurrit: cum primo distinguunt potuit.

¶ Tertium dubium. Cur dominus sue angelis in persona domini voluit occidere Moysen? Dicendum quod ppter duo. Primo quod mortaliter peccaret nihilominus ad eum pertinueret dispositio prolixi: et non ad matrem cum pater sit principalis causa prolixi: et per consequens habens portum in ea. Et ita teneretur eas offerre ad baptismum. Ergo etiam tunc ad Moysen pertinebat dispositio spiritus tualis et corporalis precipua ambozum filiorum suorum. Lau sa ergo cur portus angelus voluit interficere vinum de filio Moysi? Et reliquum? hec fuit: Ipse nempe circunciderat unius ex illicis in terra Madian: scilicet Hersan. Eliezer autem adhuc incircuncisus erat. Et hic est quod voluit angelus interficere. Et si dicatur: quod nondum venerat

Clausula quarta. fol. lxxxv.

Exodi quarto,

venerat ad etatem adultam: et per consequens non erat in culpa: si circumcisus non erat: descendit q̄ his non obstante potuisse tamen angelus de mandato domini iuste velle eū occidere in pena negligente patris: qui non circumcidet eū cū fratre suo in terra Madian. Nam plerunque filii portat iniquitatem patris: i quantum ad penam temporalem: sive corporalem: secundum illud Exod. xx. Ego sum dominus tuus fortis: zelotes: visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationē. Alii autem dicunt: q̄ non volebat angelus occidere filium Moysi: sed ipsum Moysen: ita q̄ ly occidere eum: referunt ad secundum Moysi. Hunc ergo volebat dominus occidere: co-ducebat secum filium suum. Ille erat circumcisum. Et iste modus dicitur est probabilior et conformior tertui: vt dictum est in expositione literali.

Quintum dubium est de Sephora: que circumcidit filium suum Eliezer. Queritur ergo utrum hoc libi licuerit: et presertim in presentia viri sui Moysi: videtur q̄ non. Nam in lege gratie non licet mulier baptizare parvulum: etiam in nece fratricidio in modo assit ordinari⁹ minister baptismi: scilicet sacerdos. Ergo nego tunc libebeat mariti circumcidere parvulum suum: presente marito: ad quem pincipali⁹ spectat cura spiritualis filii. Igitur itē. Dicendum sustinendo opinionem que dicit: q̄ ille quem volebat occidere dominus erat Moyses: ictus si-

lius eius) q̄ ipse Moyses fuit adeo perterritus: q̄ non cogitabat aliud tunc nisi qualiter evaderet morte: Sephora ergo hoc videns: i q̄ que non fuit tunc perterrita: predictum officium exercuit tandem in castrense litteris: et ipsam velle datum occidere. Ex quo relinquitur q̄ libi licet tunc circumcidere filium suum: itā in presentia mariti sui.

Septimum dubium. Utrum licet dominus sue angelos in persona domini: ut in fictione. Videatur q̄ sic: et presertim in proposito: quia simulauit se velle occidere eum: scilicet Moysen aut filium eius. Si enim ita volueret absoluere et simpliciter sic factum fuisse. Dicendum q̄ non fuit ibi fierio: sed voluntaria conditio. Nam deus volebat morte ipsius Moysi: aut filii sui efficaciter secururam: aut circumcisionem ipsius parvuli. Et quia secundum securum est efficaciter: ideo primum cesauit. Nulla ergo ibi fuit fiction: quanvis etiam sit aliqua fiction bona. Unde et de Christo legitur Luc. xxiii. q̄ finxit se longius ire.

Octimum dubium. Utrum

Moyses peccauerit mortaliter qui visus tunc dulciter circumcidere puerum suum: qui etiam diutius expectasset si coniunctio mortis ex parte dominis superueniret. Videlicet q̄ sic q̄ de necessitate precepti circumcisionis danda erat die octauo dicente domino Gen. xxi. In factis octo dicerūt circumcidetur in vobis. Unde etiam legitibz de. xxi. c. q̄ Abraham die octauo

no

Clausula quarta. fol. xxxv.

uo circumcidit puerum suum Isaac. Agit Moses mortaliter peccatum: qui tunc disputat circumcidere filium suum. Dicendum q̄ pecatum mortaliter nisi haberit talis cauam retardantē eum. Justa autem causa potuit esse consideratio vie faciendo in Egypto: q̄ ex qua potuisse immine periculum mortis ipsi parvulo: poterit teneritudine carnis: si circumcidetur eū prius die oscruo. Et ideo scilicet parvuli Hebreorum: nati in deserto: circuncidebant tunc: ppter dicta causam: sed postea tantū cum scilicet fuerit in Salsaglia: ubi generaliter circumcidit omnium illorum: qui nō fuerant circumciditi in deserto: ppter instabilitatem tabernaculorum facta est: ita etiam posset dic in propheto. Sed ista causa non potuit esse iusta in ipso Moyle: utputa excusans eū a transgressione diuinæ pcepti de circumcisione dāda filio suo die octauo: alias dās nunq̄ volueret eū occidere propter talēm negligenter: sicut hic dicitur. Dicendum q̄ peccatum mortaliter tantum differt: circumcisione filii sui. Jam enim transierat octo dies in nativitate sua. Altas dās nō volueret eū occidere iusta. Exclusus tñ a tanto: eo q̄ dicens filius adhuc tenellus esset. Tunc mebar ergo eū tunc circumcidere ne inde posset mori. Sed q̄ nō erat adco tenellus: q̄ ex ipsa susceptione circumcisionis mata esset sequi mors: ideo trepidavit timore: vbi non erat timor: et per quā mortaliter peccauit. Nec quidem tunc tantum veritatis: vt alia vice: videlicet

Picit

Exodi quarto,

Dicit etiam hic glos. interl. q̄ ipse Moyses tūc fuit mēte turbatus: ita vt helitaret. Itē q̄ nemīa importunitate succēsus diffidenter excepit / dicens: Illa quidē de petra hac poterimus īc. Ex his ergo omnibus possumus formare tale rationem: Quicunq; verit in dubiū id qđ dominus absolute predicit futurū mortaliter peccat: alias licet dubitare de aduentu Christi ad iudiciū / et de resurrectione generali atq; be- redictione electorū / et maledi cione reproborum: et sic de alijs prophetijs quæ sunt de futuro. Sed sic est qđ dñe absolu te predicerat Moysi qđ ad tā etum virgē sue petra daret a- quas: vt patet Num. xx. Igitur ipse hoc futurum sub dubio po nendo mortaliter peccauit. Nec videtur aliquod inconveniens ita dicere: maximū cum ipse Moyses nondum vidiſſet diuinam essentiam. Hec dicit̄ s̄nt̄ t̄hi probabilit̄ propter reue rentiam & sanctitatem Moysi terui dei.

Octauum dubiū. Quare Sephora circūcidit puerū suū cū petra acutissimā / potius qđ gladio aut nouacula. Rasorio. maxime cum Judei hodie sic circūcidat paruulos suos / yd delicit cum rasorio. Dicendū qđ hoc fecit iusticiū spirituali eti: vt p̄ hoc figuraretur qđ cir cūcūs spiritualis esset sienda per Christum: de quo dicit̄ J. Lox. Et petra autem erat Chri stus. Dicit tamē beatus Tho. iii. parte. qđ h̄x arti. iii. in solu ad secundūm / qđ cultellus lepi deus nō erat de necessitate cir

cuncisionis. Unde i[n]quit / non inuenitur tale instrumentū p̄cepto diuīs determinatū. Neq; etiam communiter vtebantur Judei tali instrumentū ad circūcidēdūm / sicut neq; mo do vtuntur. Leguntur tamē aliquecircūcisiones famosē cul tello lapide facete / sicut legit Sephora vero Moysi fecisse: Exod. iiiij. Et Iohue. v. dicit̄: Fac tibi cultellos lapideos / et circūcidē filios Israhel. hec ille. Cnonum dubiū. Unde vel a quo fuit edicta Sephora cir cūcidere puerum suum cultro lapideo / et signanter cum esset mulier gētīlis / pagana: vt discutum est. Dicendum qđ forte vi derat virum suum Moyses circa alium filium prius ita fecisse: qui quidem Moyses hoc ha buerat forsitan per diuinā reue lationē / vt sic figuraretur Chri sti passio. Uel vt dicit de pal timore inimicūs periculi per turbata: quod p̄mitum inuenit aptum ad talēm circūcisionē. Illico / et sine magna deliberatio ne acceptit. Circa hoc autem aliqui fabulantur / qđ ex tunc vsq; ad David circūciso facta est cū cultro lapideo. Et post. Et co pugnante cum Soltia fer rum galee cestis lapidi funde facta fuit cū ferro: quasi lapide ferro cedēte in circūcisionē. Is cut ferrum in vulnere. Hoc tamē non potest haberi ex pre senti textu / nec ex alio. Unde et ipsi Judei nō circūcidit par uulos suos cultris petrinis: vt quidam dicit̄ sed acutissimis nouaculis.

Decimum dubiū. Quomodo fuit remissum origine per tas

lein

Clausula quarta. Fo.lxxxvii.

Iem circūcisionē paruulo per Sephoram circūciso. Nō pri mo virtute ipsius circūciso nū:co qđ non iustificabat ex opere operato / plusq; alia sacramenta veteris legis. Nec similiter ex opere operate maritis: id est ex fide quā habebat de mediatorie / fuit redēptio yero tūro: quia cum esset gētīlis / vt dictum est nihil ad eam de legi Judeoum / nec de fide me diatoris. Dicendum ad hoc / qđ scit̄ nūc Judeus aut paganus in necessitate p̄fuit baptizare: dūmodo intendat conferre qđ intendit ecclesia: obseruat̄ mani baptisimū: una cum debita materia / vt dicitur de cōsc̄. dīsi. iiiij. c. a quodā Judeo. ita etiam ipsa Sephora / quis gen tis / vere circūcidit paruulū suū / dummodo intendet in generali conferre id quod he dici circūcidē puulos suos conserbant. Insuper verisimile est / qđ dicit̄ Sephora fuerat edicta a viro suo Moysi de vereitate / et efficacitatis hebreorum: qđ ex toto reliquerat ritum parentum / adherendo ritui viri sui. Et ita per fidē quā habebat / et bonum motum in teriorē / deus remissi pecca tum originalē filio suo.

Moraliter p̄ primo. Per similitum Moysi incircūcīsum / et quem deus vult occidere: quia incircūcīsum est: vel forte patrem voluit occidere eo qđ neglexisset cū tempore debito cir cūcidere / designatur quisq; si lius malis morib⁹s repletus / et qui est incircūcīsus surbius / et redēptio. Nec similiter in purgatorio / nisi forsitan de aliquibus leuisib⁹ culpis / qđ nō impedit̄ gratiam;

Exodi quarto;

gratiam det. Sed tamen in presenti
vbi est tempus misericordi eius
scilicet dei. Ergo dum tempus
habemus circumcidere debemus
per confessionem et satisfactionem
nem: arg alienorum restituimus.
Qd vero parvulo circumci-
so dimisit eum dominus vel
patrem: designat quod facta cir-
cunctione spirituali dimis-
tit nos ira deo ne vltorem in nos
descendet communione eternam
mortem. Ezech. xviiij. In qua-
cunque hora ingenuerit pecca-
tor eccl. Ecce ictum prodet cir-
cuncido facta in presenti. Olim
enim Apost. clamabat dices: Si
circuncidimur supple car-
nalter Christus nihil vobis pa-
det. Gal. v. Et vero hodie clama-
mat dices illud Deuter. x. Cir-
cundite preputium cordis vestrum.
Ciroratiter et secundo iuxta
illud verbum. Tuit Sephora
illico acutissimam petram te-
norandum quod per petram proposito
intelligi grauitas penitentie quod
debet esse acutissima sicut exige-
tiam cui puerura illud Deuter.
xxv. pro mensura delicti erit et
plagari modo. Et Apoc. xviii.
Quantum glorificauit se et i de-
litis fuit tunc date et tormentum
et luctum. Is ergo acutissima
petra debet fieri circumcisio pec-
catorum: ut dicunt est patres. Sea
quid est? Sephora non protra-
stinauit circumcidere parvulum:
sed illico et festinaverit eum circum-
cidit: nisi quod penitentia non est
per castitatem sed festinatur in
plendida morte repete iupun-
nit. Qd etiam innuit Christus
Luc. xxiij. qui cum premisisset di-
cens: Iusti penitentia habueris
siquis similliter peribit; sup-

Clausula quarta. **fo.lxxxviij.**

rebus illa cū improposito respō-
dit ei dicens: Amplius non vi-
deamus te ete filium aut filiam
super terrā/interfectrix viroū
tuos. Numquid et me occidere
vilest erit: occidisti septem
vitros? Ad propositum dōna est
ratiosancilla sensuitas. Acci-
dit autē quandoq; vt ratio re-
prehēdat insolentias sensuita-
tis: pto quib; dōma nō impe-
rat ieiunū ab abstinentia: et
tunc imp̄operat dicta ancilla
dīc sive uelū sit et occidere/et
sanguine suum fundere: dices
dīc sp̄itum/ per quē intelligit
ratio Sponsus sanguinū tuū mi-
hi es/ob circūcūsionē. voledo
in me circūcidere sensus mœs
in quibus complacet mihi.
Allegorice et primo. Moy-
ses fī est in itinere et nō dō-
mo designat legalis/ q̄ hodie
nō sunt intra domum eccl̄ie
sed extra. Per hoc autē q̄ dīs
voluit occidere Moyseñi deſ-
gnatur mōrē et celsatio legalis
receptori. In cuius rei lignū
dixit Christus moriens in cru-
ce: Consummatum est sc̄s yet-
testanū ē quantum ad hanc le-
galitatem. Et p̄ consequens nō sunt
viteribus obseruandū sed pena
peccati mortalis. Lessandri est
ergo a circūcūsione parvulo-
rum: ab iniuriatione agni pa-
schalis: ab obseruatione labba-
ti et buiusmodi.
Allegorice et secundorū. Por-
mater ad glo. odi. Ephorai q̄
filiū suū circūcidit eccl̄is de
getib; significari: que p̄putū
li suū. gētūs populi acutissi-
ma petra. t. p̄ fidē Christi spo-
liat. De conēpe dicit Apoſt. i.
Cor. x. q̄ petra erat Christus.
Per actionē itaq; hui⁹ petre
dī est p̄ fidē Christi ſuū circūci-
ſio p̄tatorū. i. remiſſio: et ex-
uitur homo: vetus cum actib;
fuit: ita vt amodo nō deſciuit
ira dei vta Doyſen: aut par-
vulū taliter circūcūſum: ideo
notāter dī in rex. et dimiſit eū.
Allegorice et tertio. Circū-
cūſio p̄figurabat in antiquo reſta-
mēto baptiſmū in nouo. Nam
quædāmodū dīs tūc clamabat
q̄ masculū cui⁹ caro p̄putū cir-
cūcūſia nō fuerit deſlebitur: aīa
lla de populo ſuo: vt habetur
Gen. xvii. ita nū clamat: Nisi
q̄ renas: fuerit ex aqua et ſp̄
ſancto/ nō poterit ſtrōre in re-
gnum dei. Joan. iii. q̄ ſanctū dī ſuū
velebat occidere filii Moyſen:
eo q̄ incircūſus eſſet: vel eī
de Moyſen: ppter negligētis
ſuam circa hoc: ita et hodie ira
dei deſent in puluſos nō bap-
tizatos: ita vt excludat eos ſic
decedētes a regno ſuo. Et ſi
deſeuſit a p̄tētes: q̄n nō tradūt
eos baptiſme tēpōe et loco.
Allegorice et quartū ſuā ſla-
lid p̄b. Sponsus ſanguinū tuū
nīp̄ ob circūcūſionē: notā-
dū q̄ ſp̄oſus aiariū n̄ ſp̄. Christy
ſit: q̄ ea deſpōſauit (q̄tū t̄
ſe fuit) ſuā paſſiōe. Initiativē
eſt in circūcūſione ſuā: q̄ ſp̄oſu-
tū ſanguinū ſuū redē p̄tō
nīp̄ aiariū n̄ ſarū. Merito ſp̄oſu-
sum: illi dicere: q̄i grās agē-
tēs vnuſiq; ob ſp̄oſu. Sponſus
ſaguine tuū mīhi es ob circūcūſionē. Et notāter dī ſp̄oſus ſan-
guinū ſuū pluriſimā nō ſolū ſu-
ſaginē p̄ nobis: vez i. circūcūſionē
in horo in flagellatōe
in coronatiōe in cruciſiōne
In las.

Exodi quarto,

In lateris apertione.

C Allegorice et quinto: Moy-
ses est verus testamenti filius:
clavis est sensus literalis legis.
Hunc autem filium non circu-
cidet barba vestimentum sive
doctor legis: sed dimittet barba
granum cum palea. Propter quod
barba est dominus contra pre-
dictum Moysem: adeo ut vellet
eum occidere: quia litera o-
cidiit: ut dicit Apostolus. Contra-
tum. Sephora autem que uno mo-
do interpretatur placens adhe-
sit designat ecclesiam catholi-
cam: sive legem gratiae: que plaz-
zens Christo tamquam sponsa viro
suo non habes maculam neque
rugam: adheret illi per fidem
et dilectionem. Hec igitur Se-
phora circumcidit dictum par-
uum: id est sensum literalis
legis: auferendo ab eo super-
flua sive palea et vmbra figura-
rum: retinens granum: id est
veritatem sub dicta vmbra pri-
larentem: elicentes et colligentes.
Et hec est optima circumcisio:
quam qui non habet in errore
est. Hec igitur optima Sepho-
ra: id est fides Christiana: cir-
cumcidendo dictum puerum: id est
sensum literalis legis antiquae:
suggerit mel de petra et oleum
de laro durissimo.

C Allegorice et sexto. Filius
Moyse: qui aliquato tempore
stetit incircumcisus: et que tan-
te circumcidit Sephora. Chri-
stum dei patris filium signifi-
cat: vel qui putabatur filius Ioseph:
ut habetur Luce. iii. hic
igitur filius fecit incircumcisus
propheta Moyse egit de cir-
cumcisione filii sui: quam fecit
Sephora vxori sua: hic conse-
quenter agit qualiter ex impe-

voluit die octauus circumcidit: ut
legitur Luc. i. A quo sit fues-
rit circumcisus non legitur: an
scilicet a matre sua maxime cui
matres in antiqua lege possent
circumcidere filios suos: vel a
sacerdote legis: nec sit.

C Anagogice: Huius sumus in
haec mortal vita: sumus incir-
cumcisus ex parte corporis et
anime: quia plures patimur su-
perficiates ex parte triuist. Et
hic autem octauo id est in o-
ctaua etate: cum erit questio ut
glorificemur cum angelis in ce-
lo: prius circumcidimus per col-
lationem dotum anime et corporis
et tunc tamen purgati per
tuo manebimur in gloria celesti.

Quinta clausula.

Dixit dominus ad
Baron: Vade in
occursum Moyse
in desertum. Qui
perrexit obuius ei
in monte dei et os-
culatus est eum. Narravitque
Moyse Baron omnia verba
domini pro quibus miserat eum
et signa que mandauerat. Ce-
nuntque simul et congregaverunt
cunctos seniorum filiorum Israhel. Locutus est Baron oia
verba que dixerat dominus ad
Moysem: et fecit signa coram po-
pulo et credit populus. Audie-
runtque videntes et visitantes domini se-
lios Israhel et respexit ab
affectionem illos: et prouide-
raverunt.

CHistorialiter postquam in pre-
cedenti clausula egregius dei
propheta Moyse egit de cir-
cumcisione filii sui: quam fecit
Sephora vxori sua: hic conse-
quenter agit qualiter ex impe-

rio

Clausula quinta. fol. xxix.

rio domini frater suus Baron
venit obuius illi rediit in
Egyptum: Item de his que ce-
gerunt ambo postquam conuenie-
runt in vnum. Refert ergo di-
ctus Moyse: qualiter domi-
nus precepit fratri suo Baron
ut iret in occursum eius in de-
sertum: per quod transire ha-
bebat ut descendenter in Egyp-
tu. Ex quo pater ipse Bar-
on et propheta domini ha-
buit aliquando alias reue-
latioes a domino: quis ut co-
munis predicte reuelatioes sint
facte Moyse: et signatae post-
quam conuenierunt in vnum. Bar-
on igitur facta ibi reuelatio-
ne de adiuuio fratri sui Moyse
sicut illi obuius visus ad monte
dei. hic est mons Synai: sive
Oreb: qui dicitur mors dei: eo
et in eo iam apparuerat illi do-
minus. Et sicut quia ibi appa-
riturus erat eidem: et legem de-
turus: Cum ergo in vnum con-
uenisset: narrauit Moyse fra-
tri suo Baron omnia verba do-
mini pro quibus miserat eum.
Cumque simuli venissent ad ter-
ram Hesseni: ibi habitabantur si-
lii Israel: congregauerunt se
miles filiorum Israhel: et erant
maioris auctoritatis. Quaead-
modum et mandarum principis ad
paucos officiarios: vel consi-
litarios diriguntur: et illis prius ma-
ifestatur: deinde multitudini
per eos innotescit: ita in post-
quam facta est. Residuus rex de-
clarabit in deductioe dubiorum.

C Primus igitur dubius: Quis di-
xit dies ad Baron: ut iret ob-
uiam fratri suo? Respondet ad
hoc gl. interit. et per interiorē i-
spirationē: vel per exteriorē lo-

cutionē formatā in acre: prout
dōs placuit: et possibile fuit.

C Secundū dubiū: Cū Baron
est futur⁹ summ⁹ facerdos: et
antiquior Moyse trib⁹ annis: cur p̄cepit ei ut iret obuiā fra-
tri suo? Vide enim quod potius
debuisse venisse ad ipsum Ba-
ron: et eccl̄sā. Respondeo: hoc
ideo facti est: quod placuit dōs
et sic fieret. Insup nondū erat
Baron facerdos. Pateres ipse
Moyse ex dñica locutioe di-
gnior effect⁹ erat. Nec antiqui
tas annorum aliquid facit in
proposito.

C Tertiū dubiū: Cūsi Baron
solus perireter obuiā Moyse
fratri suo. Dicendū probabilis
ter: et non: sed assumptū secum
familios factū fuit illi necesse et
opportū: tū propter disci-
mina viarum: tam ex parte bes-
tiarum habitantū in deserto
illo: et latronū vias exploran-
tium: tū propter honore viris
visus Moyse scilicet et Aaron.
Sacra autē scriptura cōmu-
niter solet egregias personas tā-
tum exprimere: suppressis fa-
mulis. Solus ergo non fuit
Aaron: nec similiter frater su⁹
Moyse. Uel forsitan scriptura
tacet seruos eozū: ne videbretur
notari de fastu huius seculi et
ambitione: cum rāmen essent
valde humiles.

C Quartū dubius: Cur oscula-
tus est Baron fratre su⁹? Dicē
dum: et in signi precipui amos-
ris fraterni. Et multo eis tem-
pore non videbat eum. Nam tunc
currebat quadragessimus an-
nus ex quo recesserat Moyse
de Egypto. Insup hoc fecit ad
inſinuandum et licitum est vitros
et charitate

III charitate

Exodi quinto,

charitate et amicitia iudeos osculari sibi mutuo prebere. Propter quod Apollonius scriptum in episcopis Christianis mandat ut se mutuo salutem in osculo Pharaone et populo Israhel. Et scilicet ut patet, Exod. vii. Ita si cuide Paulus valsceret fratibus factus est magnum flumen oium: et precubantes super collum eius oscularabant eum. Sic et usque hodie viri religiosi valscerent alios: aut receter de longe aduentos solent mutuo osculari in osculo sancto: quod tamen viri iudeani pro derisu habent. Quin dicitur dubium. Quare Baron locutus est oīa fība qdā dixerat dīs ad Moyensem: et non potius ipse Moyes? Solutio huius dubii dependet ex predicten tibz. Dicitur est enim in sedula clausula huius capituli qdā Moyes erat impeditus et tardus lingue. Propterea qdā ex dei ordinatis comitatio facta fuerat ipso Baron. Ut loqueres, ipso ad populum. Sive habentur de beato Laurentio cui beatus Sergus epus omni diuini verbis coram tyrolo dispensationē. Item de beato Augustino quem faciebat beatus Valerius Hipponegus ecclesie epus in ecclesia coram se predicare eo qdā esset tardus lingue ad loquendum. Seruit dubium mouet. Propter illud verbum et fecit signa coram populo. Queritur qdā de hoc dī de Moyes. San. Baron: Si de Baron hoc videt falsum: Nam virga in qua fiebant miracula tamq; p instrumentū fuit data Moyensi: non Baron. Dicendum qdā dicitur pbsu reddit verū de Baron: ut patet ex forma textus.

Ita si modi tñ signa non fecerit in propria sive p scriptum immemoratae sed p fratrem suum Moyensem: cuius erat signa facere coram.

Pharaone et populo Israhel. Et hoc patuit p signa manu sue fa-

ciō. Exod. vii. Ita Act. x. legitur qdā cuide Paulus valsceret fratibus factus est magnum flumen oium: et precubantes super collum eius oscularabant eum. Sic et usque hodie viri religiosi valscerent alios: aut receter de longe aduentos solent mutuo osculari in osculo sancto: quod tamen viri iudeani pro derisu habent. Quin dicitur dubium. Quare Baron locutus est oīa fība qdā dixerat dīs ad Moyensem: et non potius ipse Moyes? Solutio huius dubii dependet ex predicten tibz. Dicitur est enim in sedula clausula huius capituli qdā Moyes erat impeditus et tardus lingue. Propterea qdā ex dei ordinatis comitatio facta fuerat ipso Baron. Ut loqueres, ipso ad populum. Sive habentur de beato Laurentio cui beatus Sergus epus omni diuini verbis coram tyrolo dispensationē. Item de beato Augustino quem faciebat beatus Valerius Hipponegus ecclesie epus in ecclesia coram se predicare eo qdā esset tardus lingue ad loquendum. Seruit dubium mouet. Propter illud verbum et fecit signa coram populo. Queritur qdā de hoc dī de Moyes. San. Baron: Si de Baron hoc videt falsum: Nam virga in qua fiebant miracula tamq; p instrumentū fuit data Moyensi: non Baron. Dicendum qdā dicitur pbsu reddit verū de Baron: ut patet ex forma textus.

Clausula quinta. 50.xc.

dio sacre scripture. Ipsi enim tenent scire vtrumque testamentū qdā distinguat per mitrā pectorale duo cornua habentes: in cuius rei signū hic dicit: qdā narravit Moses Baron omnia verba dñi p quibus misserat eum. Sed timendum est ne in multis platis due predicta cornua designent vtriusque testamēti ignorantiam saltum quo ad multa que tenent explicite scire. Per hoc vero qdā Moses et Baron venerunt simul: designat qdā inferiores prelati ut sunt curati (ut in prelati dici debeant) debent referre verba dñi sibi subditis: iuxta qdā scriptum est Malach. ii. Labia sacerdotis custodiunt scientiā: et legē recte: supple subditis ex ore eius: qdā angelus dñi exercituū est: i. bonus nūcū: vel qdā angelicā debet ducere vitā. Et hū humana fragilitas patif. Sed timendum est ut necesse est ut expedit debet celebrari cōgregations generales: que in iure vocantur synodaliter: in iuris ecclesiasticis parte eius sicut et Leuitate erat de sorte et parte dñi. Moraliter et quinto iuxta slud: Et fecit signa coram populo: et credidit populus. Notandum qdā hodie nō delunt signa in mundo: nec tamē credit populus Christianus dñi. Et idcirco cocludit qdā est determinatio peditis qdā olim esset populus Hebreorum. Unde merito de dicto populo potest dici illud qdā ad literā olim dicebat Christus de incredulo populo Judeorum: vez Mat. g. itē Luc. x. Ne tibi Corozam: vez tibz Bethsaida: qdā si ī tyzo et sydos.

in ij ne

Exodi quarto,

ne facte essent virtutes que factae sunt in vobis olim in ciliis et cinere penitentiam egf- sent. Veritatem dico vobis: Tyro et Sydon remissius erit in die iudicii et vos. **C**ontra aliter et sexto / lux tali- lam ultimam particularum: Au- dieruntq; q; vultus sacer dñs r̄. Notandum / secundum Gregorium / q; tunc Moyes misus est ad liberandum populum hebreo rum / quando idem populus sub Egyptiis oppresus et afflic- est. Per quod (inquit) ostendit- tur / q; malis nos hic sumunt ad deum ire compellunt.

Allegorice Moyes in de- ferto dum descendit ad filios Israel liberandum qui sunt in Egypto / sub oppressione regis pharaonis / designat Christum recenter natum / facientem in piceptiorum descendit in Egypturn huius mundi / gratia liberandi populum electum / de oppressione diabolici ante dictum descendens principaba tur toti mundo: adeo ut voca retur princeps huius mundi. **J**oan. xii. Aaron aut qui sube- tur ire obuias eidem Moyes fra- tri sui / designat populi fide- lim: cui piceptitur ut gressibus mentis radat in dictum deser- tum obuias eidem Christo / q; faciat designatur eum vocare fra- trem suum: Jo. xx. Uade (inquit Magdalene) ad fratrem meos / et dic ā. Item Heb. ii. non co- funditur fratres eos vocare / di- cens: Nesciabo nomen tuum fra- tribus meis. Et de ista gressu faciendo figuratus de Luce. ij. Transeam vsq; Bethleem (in- quirū pastores loquentes ad i-

uite) et videamus hoc verbū: de q; supple bz. 304. j. q; verbū caro factū est / e habuit in o- bis. I. inter nos tanq; vñ er no- bis. Quod quidē verbum feci- dīs / supple patr̄ hoc ī et ex- pose / et ostendit nobis catholica- cis interioris per fidem. Non autē q; ostendit deus pater alius gen- titib; verbum hoc psal. No se- cit taliter omni nationi. Item Act. x. Dedit eis. s. deus pater māfestū fieri supple Christū non omni populo: sed tētibus preordinatis ā: deo r̄.

Allegorice / secundo / per Aaron qui obuians fratri suo Moyes osculatus est eum: des- signatur obuiatio sue coniun- ctio diuinitatis et humanitatis i- Christo. Nā tunc p̄mū capi- dei filius osculari hoīem aya- do psonaliter sibi vniuit hū- manitatis nostrā. Et hunc osculu gratiosum dulce et amabilēm oī desiderabat ipa natura hu- mana / dicens illud Lant. j. in principio: Oscule me supple dei filius / osculo oris sui. pos- sunt etiam hec verbū dirigī ad- deū patr̄. Pro quo notandum! q; os dei patris est filius eius: per q; quidē os locut̄ est no- bis nouissime diebus istis / vt habeat Heb. j. Tunc ergo deus pater osculatus est natura hu- mana osculo oris sui / q; mihi sit filium sui in mādū ad nos sibi recōciliātū qui prius era- mus filii ire. Per hoc autē q; subdit in textu: Narravit Moy- ses Aaron oīa verba dñi pro- quis? miserat eū: in sinuatur et diuinitatis Christo intulit scie- tia aī illi ab instāti concep- tio nis sue / per quā cognovit oīa

Clausula quinta.   **fo. xci.**

sba dñi non quidē simpli sed
p q̄b̄ misera est eūd̄ pater in
terri specim. Nō est aia Chri-
stū copredit ybū. Sequitur:
Venerat̄ simul s. diuinat̄
et humana in Christo. P. sal.
Simil in vnu diues. l. diuinat̄
et paup. h̄sanitas. Et co-
gregauerat cūctos seniores si-
t̄z Israeli. l. duodecim apo-
stolos. Sed q̄ actioes sunt sup
positoꝝ (el. aut̄ idē suppositu
diuinat̄ et h̄sanitatem i Chri-
sto) Ideo meli⁹ bz̄ q̄ cōgrega-
uit Christus simul deus et hō
pfect⁹ dictos seniores. Quod
alio sequit⁹: Locutus⁹ est Ha-
rō oia yba zc. designat q̄ Chri-
stus in seb̄ q̄ hōloquebat mū-
do scdm̄ in diuinatas ipsum in-
spirabat mediāte scientia sua
infusa / scdm̄ q̄ pplo audiēti
sermones suos expedire vide-
bat. Uel etiam secundū q̄ vi-
debat in diuinā esentia.
Allegorice ⁊ tertio iuxta il-
lud: Et fecit signa corā popu-
lo ⁊ creditit populus; hec ver-
ba apte possunt verificari de
Christo qui fecit signa multa
et magna corā populo Israeli
et gētili. Quib⁹ vñis ⁊ creditit
populus supple preordinatus
ad credendū. Nos igitur catho-
lici q̄ audim⁹ ex testimonio sa-
cro euāgelio ioū i q̄ iā vñstra
uit nos dei fili⁹ carnē assūmes-
do ⁊ pro nobis crucē patien-
do: eo ⁊ respicerit afflictionē
nram: debem⁹ prouī ipm̄ adō-
rare corde credendō ora laud-
atoꝝ ope genus flectendo.
phil. ii. In nomine Iesu om̄e ge-
nu flectat ⁊ celestū terrefactū
et ois lingua cōfiteat q̄ zc.
Canagogie Baron⁹ qui vno

m iij Etodi

Erodi quinto,

Erodi quinto.
Capitula clausula.

On hunc illius gressus sunt Moyses et Aaron et pharaon: Hec dicit dominus deus deus Israe: Dicit Di- mitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. At ille respondit: Quis est deus ut audiatur? Dicit deus: Nescio dominum et Israe: nescio dominum et Israe: non dimittit. Dixerunt: Deus deus breorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum solitudine et sacrificemus domino deo nostro forte accidat nobis peccatis aut gaudiu. Att ad eos rex Egypti: Quare Moyses et Aaron sollicitatis populū ab opib⁹ suis? Ita ad onera vira. Historialiter postea in precedenti capitulo facta est mensatio de missione Moysi in Egyptum ex parte domini: pariter et de executione huiusmodi missione: hic consequenter incipit agere ipse Moyses de ingressu suo una cum fratre suo Aaron ad Pharaonem regem Egypti ad quem mittrebat eos dominus. Dicit ergo legislator et Moyses de scipio ita: de quo dam alio loquens: ut in prece dentibus dictum est: q̄ ipso una cum fratre suo Aaron applicatus in Egyptū ingressus sunt ad Pharaonem et statim dicens Josephus in forma: Ingrediuntur ei: Hec dicit dominus deus Israe: qui est solus verus deus omnipotens. Nec solus est deus uerum prout in terram et postea

Israe: verum etiam omniis populoz. Sed tamen dicitur specialiter deus Israe: quia

Clausula prima. fo.xciij.

Es populus Israe: crediderat Moysi de eius liberatione ut dictum est in fine precedentis clausule. Et est hic argumentum: vt dicit dominus Petrus de pal: q̄ primo debent oras recte postea negotia assumere: resuunt illud Matthaei sexto: Querite primum regnum dei et dixerunt pharaoni scilicet audacter: non verentes faciem suam nec timentes potentiam et tyrannidem suam. Hec dicit dominus deus Israe: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. Ubi secundum Josephum in verbo sacrifician si includunt omnia necessaria pro sacrificio. At ille respondit: Quis est dominus ut audiatur vocem eius? Huc simile dicit Job. xxii: I persona hereticorum: Quid est omnitoxens et seruianus ei? Valde ergo arroganter et contemptibiliter respondit pharaon: dicens: Quis est dominus tu? Ac si diceret: Dominus non est tam dicitur Job. xxii: Cur pharao in respōsione sua arrogantiā non dicit: Quis est deus Israe: sicut dicit: Quis est dominus tu? non plus. Respondet de pal: q̄ hoc fecit et contemptus pertinetē de deo alterius gentis. Quia tamen simpli- citer dixerant Moyses et Aaron: Hec dicit dominus: et cum domino debet quilibet obedire: ideo ipse pharao respondit: Quis est dominus? Nescio dominum.

Tertium dubium: Cum Aliximus dicat q̄ communis omnīs cōceptus sit dominum esse: quomodo potuit ignorare ei ret Egypti? dicens: Nescio dom. Dicendum conformiter ad August. q̄ pharao simple et absolute sciebat esse dominum: ei dicens: Deus hebreorū qui est solus verus deus vocauit

Exodi quinto,

icit deū esse sit per se notum et per consequētus eius notitiae sit naturaliter incerta menti humanae: hoc tamen est in quaestione ipsa mensa humana deum esse cogitat id qd estimat maximum in entib⁹. Sed sub ista determinatione / qd sit de⁹ populi Israeli per fidem et cultū speciale / prout sonabāt verba Moysi deū esse nō est naturaliter notū. Et quantum ad hunc sensum respondit p̄ Pharaos / dicens / Nescio dñm: quinimo reputabat idolū verum dñm.

¶ Quartū dubii: Utru fuerit duplicitas sue fictio in verbis Moysi et Baron⁹? Tidē / p̄ sic: qd unum dicabant / et aliud intendebant. Dicabant enim se vel le sacrificare dño in deserto / et postmodū qualiter redire: cū tamen intenderent ex toto velle libet regere seruitutem pharaonis: et ira videlicet duplicites. Nam et prius dixerat dñs Moysi / qd vellet educere populum Israeli de Egypto / et introducere ipsum in terrā Chanaon et Ethie tc. i. in terra p̄missionis: quā tunc inhabitant predicte gentes: vt patet supra. iii. c. tertia clausula. Dicendū ad hoc conformiter ad Augu. super Exod. q. xiiij. qd si non fuisse pharaonis obfinationē plus p̄cessissent: sed statim rediissent donec dñs alio modo eos eduxisset: sed ei⁹ p̄tinacia meruit / vt illi viterius non redirent. Quod p̄sens dominus mandauit populo / qd cum liberaret. Strab⁹ autē (pur allegat de Pal.) alteri et spondet dicens: qd Moyses et Baron nō operabant cū alijs. Baron appellant viā triū diez pulus

rum / rotum illud tempus quod expulerunt filii Israël donec peruenerunt ad monte Synai. Tres igitur dies in proposito significant tres menses: quidq; illuc peruenerūt et legē accipientes dñm sacrificauerūt: vt habetur in sequentibus. xl. c. lī in sacra scriptura dies alii quando accipitur pro anno: vt ibi Ezechiel. iiiij. diem pro anno dedit ibi. Et similiter in proposito secundū predictū Strab⁹ hic accipitur dies pro mense. Comestoz autē bieuzi respondeat et clar⁹ dicens / qd si pharaeo tunc scilicet ad primā admonitionem Moysi et Baron⁹ dimisisset populum hebreum: tali ordine et diligentia educt⁹ fuisse: qd tribus diebus ad modum Synai peruenisset.

¶ Quintū dubii nouēt p̄ preter illud verbum: Ne forte accidat nobis peccati aut gladius. Queritur ergo cur Moyses et Baron allegant hec duo mala pharacni cum tant⁹ inimic⁹ parum curaret de malo eoz. Dicendū et Ideo allegant duā predicta mala: quia vbi illa occurrerent / necesse esset Egyptios iter quos habitabat filii Israeli / pariter cū illis affligi.

¶ Sextū dubii est de sensu illorū verbōz: Quare Moyses et Baron sollicitatis populum ab operibus suis: Dicendū / qd ipse Pharaos volebat per hoc innuere / qd duo predicti viri inducebant populum ad quietē et torporē / ad omittendū operis per eos cōluerā fieri. Ex quo potest haberi / qd Moyses et Baron nō operabant cū alijs. Quia sicut dicit Josephus: pos-

Clausula prima. Fo. xciiij.

pulus deferebat eiſ tamq; mortibus. Quod autem sequitur ad onera vestra: subintelligendum est / ad quecumque negotia vestra onerosa. Vel si intelligat de operibus quibus populus premebat scilicet circa lateres cōficiendos et decouquendos ciuitates edificandas et similia: tunc dicitur predictum verbi regis ad seniores qui erant cū Moysi et Baron⁹. Et quislibet duo sūmū legātū locuti fuisse Pharaoni / solus tamen Baron loquatur pro ambob⁹: et ideo reputant ab eo locuti fuisse eidem regi.

¶ Moraliter et primo / p̄ populū dñi intelliguntur cleric⁹ et religiosi: qui vocati sunt specialiter in forē dñi / et qui debent sacrificare dño in deserto huius mundi sacrificiū altaris / qd est deo patris acceptissimum tangere impium et dignissimum. Sed prohdoloi reges et principes huius seculi frequentier impedient predictos non sacrificiēt dño deo: qd sepe imponit eiſ exactiō et tributū ppter que impediuntur ne libere vaccent diuinis: quantū expedit. Per Moysem autē et Baron⁹ designāt maiores pieiat (etiam usq; ad summū pontificem) qui predictos debet monere / vt dimittant p̄gū dñi vivere et suis exemptionibus et libertatib⁹ / vt melius possint sacrificare domino in eccllesia. Quod si non velint acquiescere monitionib⁹ eoz in gratioliis / tunc debet iuridice contra eos procedere: sicut fertur beatus Thomas Cantuariensis egisse. Et quia pro hac causa scilicet pro li-

bertatibus ecclie tuendis et defensandis adueritus regem Anglie morte occubuit: ideo veneratur ab vniuersalitate ecclie tamq; verus martyris.

¶ Moraliter et secundo / Pharaos opprimens populu dñi et diabolus verāns multipliciter pauperes peccatores. Moyses et Baron (qui inserviunt p libe ratione populi dñi) sunt prelati et predicatoris qui laborat p liberandis animabus de potestate diaboli. Ille enim debet esse fons utrorumq;. In cuiusfigurā guraminiſt Christus duos de discipulis suis: ut solueret astenaz et eam ad se adducerent. Mat. xij. Quod autē pharaos proterue et arroganter respondit Moysi et Baron⁹ / qd nescit dominū / nec Israēl dimittet: designat qd magna sit superbia et arroganter diaboli: adeo ut dicatur rex super omnes filios superbie. Job vli. Vult enim semper tenere populum captiuum sub se / et ipsum occupare in operibus vilissimis. I. p̄ctis. ¶ Moraliter et tertio / qui vult seipsum deo sacrificari / debet pharaonē / et diabolū / et Egyptum / et mundum deserere: atq; deseruum / locum solitarium petere. In cuiusfigurā legitur Leuiti. xiij. qd in solemni sacrificio expiacionis vnius hircorum oblatorū / p̄ peccato mutrebatur in deserto. Et certa quādō vult parere / petit desertū. Nō sicut filii Israēl timuerunt impediiri in suo sacrificio ab Egyptis: ita et iusti timent impediiri in suis sacrificiis et operibus bonis a mundanis. Propter quod elongant se ab eis.

Unde

Exodi quinto;

Unde psal. Ecce elongauit fusiens / et mani in solitudine. Hinc est q̄ olim multi sancti prophete in lege scripta / et multi sancti patres in lege gratiae elegerunt habitare in desertis locis; ne impedirent ex tumultu populi sua sancta contemplatione. Nota etiā de Maria Magdalena/ Maria Egyp̄taca / et similibus.

¶ Moraliter et quarto/ iuxta illud verbum Pharaonis: Quis est dominus / ut audiam te. Non tamen / q̄ multi obstinati et habituati in peccatis suis / videntur ignorare et nescire dominum: quia ita effrenate peccant / tanq̄ non esset deus in celo. Unde in psal. Dixit insipiens in corde suo / non est deus. Nec timore iudiciorum eius (que nulla esse credit) desinunt op̄imere pauperes. Sed dicit: Nescio dominum / et Israel non dimittam. I. non cessabo / sediu vicerō opprimere iustos / et bonus. Istud autem est euidentissimum signum future damnationis talium / et q̄ imitabuntur in futuro iuuem magnū parentē regem Pharaonē in peccatis infernalibus / quem imitātur in prefectori crudelitate et oppressione pauperum et bonorum. Alij autem non credunt demones esse / sed dicunt predicatoris interdum loqui de demonibus / ut terreat incolas. Unde accidit circa annum dominii quingentorum quinque decimum / i. supra milieum / q̄ in exercitu regis Francie quem cōgregauerat in Picardie partibus contra regē Anglie / quidam amissa pecunia

fui in ludo declorum / in desperationem ductus ait: Non credo esse deuses in inferno / nisi haec hora venerint rapere me. Quo dicto mox evanuit ab osculis intuertiū / nec deinceps a quoq̄ visus est.

¶ Moraliter et quinto / iuxta illud verbum / Deus hebreorum vocavit nos: notandū q̄ deus pater olim vocavit mūndum / per patriarchā prophetā / et per filium suum / et similiter p̄ apostolū suos atq̄ co-rum successores. Nec etiam hodie cessat a tali yocatione / tum per interioris inspirationes / tum per corporales flagellations / tum per predicationes. Nec tamen multi volunt audire vocem eius / propter quod conqueritur prouerbiū dicens: Uocauit renuens. Lūsus ratiō est. Ipse enim vocat nos ad fletum / et gemitum / ad contempnum / secutū ad seūnū / ad castitatem / ad humilitatem / et huiusmodi: homines autem mundani non libenter audiunt los qui de talibus. Diabolus autem vocat homines ad gaudium / et triplum / ad culam / et ebrietatem / ad luxuriam / et huiusmodi: et quia talia delectant homines / mūdatos / hinc est / q̄ multo plures sequuntur diabolū ad infernum / q̄ Chātū ad celum.

¶ Moraliter et sexto / iuxta illud: Ibimus viam trium dierum in solitudine. Notandum / et per istud triduum intelligitur trinitas partium penitentie / que sunt cordis contritionis confessio / operis fatigatio. Et hec est via / et non alia / qua pauperes peccatores de-

bent

Clausula prima. S. xliiiij.

bent ambulare in presenti / si cupiunt evadere crudelitatem regis Pharaonis / id est / dia-boli / et recedere de terra Egypti: id est / a statu peccati: atq̄ peruenire finaliter in terram promissionis: id est / gratia dei in presenti / et glorie celestis in futuro. Porchē etiam hec via triduum dierum nobis denotare fidem / spem / charitatem / virtutes theologicas / ad salutem eternam consequendam necessarias. Sed de hoc duplice sensu sufficienter dictum est prius. Et presentis de primo cap. iij. sub tercia clausula in secunda expositione morali. Ideo transiendum est.

¶ Tiel dic conformiter ad dōminum de Pal. et. vii. et studiū triduum / in quo ambulandum est versus terram promissionis / et paradisi / designar iudicium conscientie / quo ad seipsum / op̄us misericordie / quo ad proximum: obseruantiam mandatorum decalogi / quo ad deum. Hec enim est via / per quam ambulandum est versus paradise. Unde Dīch. vi. Indicatur tibi homo quid sit bonum / et quid requirat deus a te: Ut ergo facere iudicis. Ecce primus. Et diligere misericordiam. Ecce secundus. Et sollicitus te ambulare cum deo tuo. Ecce tertius. De primo in psal. Feci iudicium ei iustitiam: supple de meipso. Et ideo tu domine dens nos

tradas me calumniātibus / ineluciscet demonibus. De secundo psal. xxv. Efurū et dedicatis mihi manducare. Sicuti / et dedilisti te / propter qđ venire benedicti patris mei / percipi-

te regnum tecum. Ecce ambulatio in celum / mediantibus operibus misericordie. De tertio Mat. xix. Si vis ad vitam ingressū serua mandata. Et nota quo ad primum / q̄ lignanter dicit propheta / facere iudicium: quia non sufficit iudicare se peccatorem verbo. Lanus est vulneratus optimè scit tangere re vulnus lingua sua / qui tam non sustineret q̄ tangereatur a lingua aliena / quin statim haberet dentem paratum ad mordendum: ita et multi factentur se peccatores / ut repudientur humiles / qui tam patientes existunt / si vocentur tales. Unde legitur de quadam reclusa / que omnibus venientibus ad se recommeṇdatum est orationib⁹ / dicebat: Quo modo queritis pieces meas / que peccarit sum: que romende tractavit ancillā suā / eo q̄ semel credēs eam dormiret respodit nōnullis venientibus ut se recommeṇdarēt suis orationibus / dicens: domita mea peccatrix est. Sicut de quadam alia legitur / q̄ cum diceret patre suo spirituali se esse peiorē mulierem / totius ciuitatis: ille que diceret et q̄ simile audierat a multis dici de ea: sed q̄ nō credebat eis ysc⁹ tunc. Ita la stomachans ait: per decum illi mentiuntur qui talia dicunt de me.

¶ Moraliter et octavo / iuxta illud verbum: Ne forte accidat nobis pestis tecum. Notandum / q̄ peccatum statim sequitur pestis / id est / pena interrior / que est remorsus conscientie. Unde Augu. lib. i. confessio.

Zusätzl

Exodi quinto,

Zustili domine et vere sic est
ut pena sibi sit omnis inordi-
natus animus. Quandoq[ue] eris
ipsum sequitur gladius. i. tribu-
latio exterior. Unde Joā. v. ait
dominus paralytico: Uade et
amplius noli peccare me dete-
rius tibi contingat. Item S̄ie-
gori⁹ in moral. Nulla nocebit
aduersitas si nulla dominetur
iniquitas.

¶ Vozaliter et nono: iuxta illud
verbū pharaonis: Quan-
re Moyses et Aaron sollicitatis
populū⁹. Et Notādum q[ui] per
pharaonē vt sepnemero di-
ctum est intelligitur disbol⁹.
Per Moysen autem et Aarōn
designantur boni pastores et
predicatores. H[oc] enim suis pre-
dicationibus et monitionib⁹ so-
licitant populum ab operibus
suis. I. et requiescant a labori-
bus suis malis et peruerse: dī-
centes illud Esaic. i. Qui facite
peruerse agere: discite bene fa-
cere. Item illud p̄s. Declina a
malō et fac bonū. Et quia per
talem salubrem sollicitationem
eripiuntur frequenter anime
a lauacris diaboli: quod non libē-
ter videt: ideo summe inuidet
ralibus libenter illis aduer-
satur (etiam corporaliter) si
posset.

¶ Vozaliter et decimo: iuxta illud
ultimo verbum pharaoni⁹:
Item ad onera yestra: nota-
dum q[ui] ybi pastores et predica-
tores laborat effucacter retrahere
populū a lauacris diaboli:
licet omninter fit in quadra-
gesima: ybi etiam scelerati viri
convertuntur ad dominū: relin-
quentes veterem hominem cum
actibus suis: tunc post pascha

dicit diabol⁹ illud Luc. xi. Res-
uertat in domum meam i. unde
criuit. Qui si inuenierit eam sco-
pis misdatam tunc assumit se-
p[ro]m alios spiritus nequiores
se/ et habitant ibi: et sunt nouis
simi hominis illi: peiora priora
ribus. H[ic] est igit⁹ pharaon⁹ ille
crudelissimus q[ui] dicit filius Is-
rael. i. peccatoribus penitenta-
bus. It[em] ad onera yestra: id est
redire ad pristinam conuer-
sationem vestrā p[ro] recidiū. Non
enī possertia diu abstinere a tas-
si vltali peccato. Et de istis o-
neribus loquens p̄s. ait: In-
quitares mec supergresse sunt
caput meum: et sicut onus gra-
ue grauata sunt super me. Et
Gregor⁹. Peccatum quod per
penitentiam cito non diluiri
potest. Nam peccatum est tā
onerisum q[ui] peccator non po-
test oculos ad celum leuare nisi
si deposito h[ab]iti oneri pecca-
ti. propter quod propheta ad-
monet p̄ctōrē: dices: Solue fa-
sciculus depmētes. Esa. lvii.

¶ Allegorice et primo: Moys-
es et Barō designant Lhū-
stū⁹: qui descendens in Egyp-
tu huius mundi dixit: et si nō
verbo saltim opere et facto: rea-
gi pharaoni⁹ id est diabolō. q[ui]
ante ipsius aduentū principia-
bat in tori mundo. Unde et ipse
Lhūstus Joan. xij. vocat eum
principem huius mundi. Huic
itaq[ue] regi Egypti dixit Lhū-
stus: Dimitte populum meum: id
est: predestinatos ad creden-
dum: et ad vitam eternam: et la-
cificet mihi in deserto huius
mundi ritum legis gratia rene-
do. Ille vero tangit filius inobe-
dientie et plenus superbia: no-
luit

Clausula prima. Fo. xcv.

luit hoc facere nisi violenter et
coacte. Unde Luc. xiiij. dicitur:
q[ui] exibant demonia supple in-
uite a multis: clamantia et di-
ceria scilicet iniuste: quia tu es
filius dei. Dicit ergo ipse rex su-
perbie de domino suo et facto-
re suo: Quis est dominus ut au-
diām vocē eius: Nescio dominū
nisi scilicet practice: vel nescio
dominū. I. ad modum nescie-
tis ipsum me habeo: scilicet de
facto: quicquid sit de iure: Is-
rael. i. genus humanum: non di-
mittam: scilicet libere abire de
manu mea: nisi supple in manu
forti: et brachio extento.

¶ Allegorice et secundo: Pha-
rao rex crudelis ad Hebreos:
et qui nō vult eos libere dimis-
tere: nisi in manu forti: et bra-
chio extento: designat noui-
los principes infideles q[ui] par-
cipant fidelibus in aliquib⁹
terrī: nec suunt eos sacrificia-
re deo suo. I. Jesu Christo: ritū
Christianae religionis tenēdo:
sed paulatim eos cogit sequi-
ritur sūl⁹: h[ab]ui forsan aliter
prosperitātē quād illos primū
subiecerūt sic seruitū: ita ut
mentita sit in his Ibl⁹. Pro-
pter quod merito conqueritur
p[ro]prie et lamentabiliter ecclesia
dicens: Supra dorium meū fa-
bulauerunt peccatores: id est
principes infideles corporali-
ter vexando magnos ecclesi-
cal[es] prelator[es] et doctores: aut catho-
licos principes ecclesiā defen-
dentes. Nec quidem ad bieue
tempus: sed prolongauerūt ini-
quitatem suam: per multa tem-
pora. Sed quis pro tempore nō
videatur dominus curā habe-
re: sponsa sua ecclesia catho-
licæ: n[on] h[ab]lominus tādem b[ea]ne
ostendet q[ui] sic quia cōcidet cer-
vices peccatorum: id est: humi-
libat superbiam et arrogantiā
principum infidelium insurge-
tum contra veros Israëlitas:
et dicentium quis est dominus
Christianus: ut audamus vo-
cem eius: et dimittam popu-
lum suū in pace: sibi sacrificia-
re: Nam et inquit psalm⁹. Co-
gnoscetur dominus iudicia fa-
cti: supple de talibus.

¶ Allegorice et tertio: filii Is-
rael q[ui] infestantur a rege pha-
raone sunt deuoti clerici et res-
ligiosi possidētes: de quibus clas-
mat dominus dices ad regem
pharaonem: id est: ad tyranū
principem: Dimitte populum
meum: i. clericū: quem grauas
seruitate dura et multiplici: ut
sacrificet mihi in eccl[esi]a offe-
rendo mihi panem et vinum: id
est Christi corpus et sanguinem
in mensa altaris: quod quidem
sacrificium est mihi super om-
nia alia acceptissimum. Sed q[ui]
dici principes videbūt dicere
cū pharaone: Quis est domi-
nus ut audiamus eum: et dimit-
tam Israēl. i. clericū liberū
a tributis: Nescimus dominū
id est: ad modū nescientiū nos
habemus: I. ipm clericū
non dimittamus: supple libe-
rum. Hinc est q[ui] cōtra tales se-
pe trahuntur d[omi]ni: eos multipli-
citer affigēdo: atq[ue] cor cozum
indurādo: ut non dimittat po-
pulū dñi. Tales sigutur valde ti-
mē debent ne in alio seculo
institetur in pena illū quem in
presenti finiat in culpa. Q[uod]
autem additur de via triū die-
rum expolitū est super allego-
ricet

Exodi quinto,

scilicet v. iii. c. sub clausu. iii.

Anagogice. Alteratio et controvrsia inter Moyesen et Baro parte ex vna et pharaonis parte ex altera pigiter si- lios Israeli orta significat del- lumi et controvrsiam inter an- gelos et demones. ppter finale statu hominum. Diabolus enim (quam tyrannus crudelis- simus) vult omnes et singulos dannari let in terra Egypti. id est in inferno multipliciter affligit quod scripti est. Hierc. v. Seruiti diis alienis in ter- ra nostra. Et eiusdem. vii. Ser- uicte ibi feceris in inferno diis al- lienis die ac nocte qd non dabitis vobis requie. Econtra autem in morte iustorum clamari Moyesem id est bonus angelus ad diabolum volenter eos rapere. Hec dicit dominus deus Israeli: Domine propterea ut sacrificet mihi sacrificium diuinum laudis et deserto. i. in celo: qd est qd debetur in ordi- ne ad nos. Ut ibi desertum quasi derelictum a malis angelis qui de celo descendit in pum- dum inferni quasi lapis. Qd aut subdit: Deo hebreos vocant nos ut canimus via triu dicerum. Et iuste potest referri ad bo- nos angelos qui tueruntur ipsi misericordia in infernum: ipsi ambula- verunt ad deum intellectu voluntate et memoria seipso illi re- taliter dedicando: et sic confir- mati sunt in gratia: qd prius peccare poterant atque assupsi sunt ad participationem rationis di- vine esse et qui prius eam ne- quas viderant. hi sunt sancti angeli qui sollicitant popu- lum fidelium ab operibus iusti- supple malis relinquidis: si ve-

lunt sursum ascendere: et qd va- dunt ad onera sua: id est ad co- missiones sibi divinitus factas de custodiendis hominibus et prouinciis.

Secunda clausula.

Brittusque pharao: Multus est popu- lus terre. Videatis et turbu succurre- rit: quātum magis si dederitis eis re- quiē ab operibus: Precepit er- go in die illo prefecti operum et exactores populi dicentes: Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius: sed ipsi vadat et col- ligant stipulas et mensuram laterum quā prius faciebat im- ponentis super eos: nec minue- tis quicq; Uacat enim: et idcir- co vociferatur dicentes: Eam et sacrificenmus deo nostro. Op- primantur operibus: et expletat- eant non acquestrat verbis me- dicibus. Igitur egressi pfecti operi et exactores ad populū dixerunt: Sic dicit pharao: Non do vobis paleas: Ite et collig- ati scibū iumentū poteris. Nec minuerit quicq; de opere vestro. Dispersus est populus in omnem terram Egypti ad col- ligendas paleas. prefecti qd operum instabant dicentes: Lo- plete opus vestrum quotidie: ut prius facere solebatis quando dabantur vobis paleae. Flagellati sunt qui prorant operi- bus filiorum Israei ab exacto- ribus pharaonis dicentibus: Quare non impletis mensura laterum sicut prius: nec heri-

huc

Clausula secunda. Fo. xcvi.

uec hodie? Ueneruntq; prepo- siti filiorum Israei exocreato- ri sunt ad pharaonem dicen- tes: Uer ita agis contra seruos tuos? Paleae non datur nobis et lateres similiter imperatur. Enim sensu tui flagellis cedun- tur et iniuste agitur contra po- pulum tuum. Qui ait: Vacatis octo et idcirco dicitis: Eamus et sacrificemus domino. Ite et go et operamini. Paleae non da- buntur vobis et redditis con- fuerum numerum laterum. Ue- debantq; se prepositi filiorum Israei in malum: eo qd dicere- tur eis non minuetur quicquā terefacies lateribus per singu- los dies. Occurruntq; Moyes et Aaron qui stabant ex ad- uerso egredientes a pharaonem et dicerunt ad eos: Videat dominus et iudicet: quoniam te- ferre fecisti odorem nostrum corā pharaone et seruis eius! et prebiuistis ei gladium ut occi- sideremus nos. Reuersuque est Moyes ad dominum: et ait: Domine cur affixisti populum istum? Quare misisti me? Ex eo em quo egressus sum ad pharaonem ut loqueretur et nomi- ne tuo affixisti populum tuū et non liberasti eos.

Conistorialiter. Postquam in precedenti clausula maximus propheta domini Moyes lo- cutus est de ingressu suo par- ter et fratri sui Baro ad pha- rao regem Egypti ut an- nunciassem illi dominum voluntatem super liberatione et edu- citione filiorum Israei ab exacto- ribus pharaonis dicentibus: Quare non impletis mensura laterum sicut prius: nec heri-

huc

Uenit

Exodi quinto,

Clererunt prepositi filiorū Israēl: tū vociferati sunt ad Pharaonem: scilicet cum clamore magno & lugubri atq; miserabilitate ipsū regem fletterent ad compassionem & pietatem. Clererunt ergo predicti prepositi supple non vocati: sed afflitione coacti. Quanvis enim ipsi prepositi qui Hebrewerātōn tenterentur ad faciendum opus: sed tantum ad sollicitandum virginatum alios in filios min⁹ pietate dūcti atq; necessitate eo q; populus nō posset implere numerum laterum: vociferati sunt ad pharaonē: vt per magnitudinem vocis: magnitudinē ostenderet afflictionis. Nec dicit rex⁹ q; venerūt ad regem: sed ad pharaonē: quia rex est nō nichil clementie & pietatis: pharaō autem nō nomine crudelitatis & severitatis: Dixeruntq; ei: Lur ita agis cōtra seruos tuos: palee non dātur. Et Sectur: In iuste agitur contra populum tuum. Ac si dicarent (tāq; captiuitates benivolentiā eius.) Tu non facis ista nec subes fieri: sed exactores tui hec faciunt: qui fines mandati tui excedunt. Residuū huius textus declarabitur in deductione dubiorum.

Circa ergo hunc tertium mouentur aliqua dubia. Cōsiderum igitur dubium mouetur ppter illud verbū: Wultus est populus terre. Querit ergo quomodo potest stare q; populus Hebreworum esset multus: & reprecepisset omnes masculos mox natos submigrat: vt habitum est in primo capitulo huius libri: sub tertia

ab

clausula. Descendunt q; ab illo tempore usq; ad praesens mediā uerunt plures anni. Insuper illud dictū tanq; nimis crudele fuerat reuocatum: prout dicit Josephus. Et ideo interim potuerūt māculi Hebreworum plurimū multiplicari. Ad quā etiam multiplicationē speciāliter concurrebat virtus diuinā. Nam vt dictum est prius. i. cap. 9. & plus opprimebantur Hebrewi ab Egyptijs rāto magis multiplicabantur & crescebant. Unde subditur: Videntis inst Pharaō q; turbas succresuerit. Est autē succrescere idē q; latenter crescere. Non mirū ergo si tunc multiplicar̄ esset populus Hebreworum.

Secundū dubiū oritur propter illud verbū sequens: precepit ergo die illo supple pharaō prefectus operū & exactōribus populi. Querit ergo de differentiis prefectōrum operū & exactōrum populi. Descendū q; latā est differentia. Nam perfecti operū in proposito erat Hebrewi: qui precerant operib⁹ populi constituti a rege: vt populū ad laborem induceret: et numerū laterū exactōribus redderent. Exactores autem populi erant Egyptiani: qui cogebant dictos prefectos operū ad reddendum eis numerū laterū: etiā ubi cūq; dispersi essent per totam terram Egyptiū tam ipsi & ceteri Hebrewi. Et nota q; dicti exactores et imperio pharaonis p̄mito exigebāt a dictis prefectis lateres sub certa mensura tā: tum ut potevenum modium: vel vñ quadrū: deinde exigebāt

Clausula secunda. fo. xcviij.

ab eis dictos lateres districtiū: sub certo numero. Et si dictū contra predicta q; An̄dreas contraria dicit: q; iſdem erant p̄fecti & exactores. Respondet ad hoc dñs petr⁹ de pal. q; iſdem erant non quo ad suppeditū: sed quo ad officium: in eo sci-licet q; tam isti & illi precerant laborantibus. Nec etiam iſdem sūg dimissione populi Hebreworū: quos noluerat audire: Nam prefecti precerant immēdiata super populum. Exactores vero mediantibus ipsijs p̄fectis. Et dicitur exactorū in iſtu obuiā illis. Et sic ly egredientes a pharaone: refertur ad Moysem & Baron. Sed istum modū dicēdī reprobāt de Lyra: & de pal. tanq; falsum. Quidam paleas: ad scilicet nobilitatem p̄fectū: post monitionē factam pharaoni per Moysem. Certū est enim q; multo tempore ipse pharaō aggrovavit iugū populi: & flagellati sunt preponere ciuitatum: castrorum: & alia rum munitionum. Non semper autem inueniuntur palee in cāpis: sed tñ post collectionem segetum. Postmodū autē euerūt terra: vt sterum semineū ēa semen nouum: simulq; euntur palee. Dicendum: q; interdictum agricole colligunt paleas: & ligatas deferunt in domis suas. Pharaō ergo cogebat Hebrewos: vt vñ non inuenirentur palee in campis: compararent illas que in domib⁹ erant proprijs sumptib⁹: quātum erat necesse pro edificiis construendis. In quo apparebat maxima eius crudelitas & inhumanitas.

Quartū dubiū est: de sensu illorū verborū: Occurrerūtq; iuerūt ad pharaonē: p̄fū secuti sunt eos expectantes extra domū regis exitum illozum: vt

n scirent

Exodi quinto;

seirent responsum regis.

Quartum dubium: Ultri populus hebreorum dicens ad Moysen et Baro: Videat dominus et iudicet: quoniam seruire et iudicare: quoniam seruire et iudicare: peccauerit mortuus est. Dicendum qd si sicqz impetrabatur contra eos diuinū iudicium. Unde sensus predictorū verborum talis est: Videat dominus popule equitatem: s. si per hoc faciet iudicem: i. vindictam applicet. Relinquitur ergo et peccauerit: quia ut dicitur Eccl. xxvii. Qui videntur vultus domino inuenientur vindictam. Moysus talia dixerunt zelo vindicandi et non iusticie. Unde dixerunt: qd si fecerit odorem nostrum coram pharaone et seruit eum s. i. odibilenos rediditibz eis/ qui prius solebat nos diligere.

Sextum dubium est: de sensu illorum verborum que dixerunt hebrei contra Moysen et Aaron de pharaone. Et puebli: qd si gladioli vt occiderent nos. Dicendum qd per hoc ipsi volent dicere secundū glo. interli. qd ipsi dedidissent causam occidiōis suis ipi pharaoni. Quia qui occasione danni dat dāmnum dedidit videtur. hoc tamē intelligendum est de causa p se et nō de causa per accidēs. nō enim ex mādero domini ut dīmissione populi per Moysen et Aaron proposito: debuit ipse pharaeo grauare populu dñi: sed potius obediendo dīmittere. Sed ex eius malitia processit qd propter Moysen et Aaron et preceptū dñi afflxit dictū pph. Et ideo ppositi pph. talia dīctēs mētiti sunt.

Moraliter et primo: in ma-

la partē populus terre et turba que succrescit. i. latenter crevit et designat motus libidinū: qui merito dicuntur turba: qd turbans iudicū rationis: ita ut diceret Apst. Ro. vi. Cita deo alia legem in mēbris meis: i. repugnante legi mentis meae. Et Gal. v. Lero concupiscentia aduersus spiritū: i. spiritus aduersus carnem. Hec enim sa- biniūcē adversantur. Ecce turbatio que oītur a turba: i. a carne/ sive sensualitate. Tizmēre ergo debet rex Egypti i. ratio qd debet regere carnēi ut p̄dicta turba succrescat. latenter crescat: et multipliceat ē insurgeōdō cōtra rationē p̄misit: et cā sub se deiciat: faciendo de dñi sua ancillā suā. Hinc Augusti. ad fratres. in ea remo. ser. l. qd intutus de solitu- te anime: Lero (inst) nostra de limo terre formata est: anima vera ad dei imaginē creatarū. Numqz iustū est vt limus terre imaginē dei p̄ponat? Lero em̄ debet scrūtare: et anima imperiale: ista debet exercere imperium: et illa subiecta scrūtū. In ob- bus bonis Christianis anima dominus: et caro scrūtare cōpeli- litur: in pētibz vero et huius mūdi amētoribz inuerso la- mo puerio ordine caro erigit: et anima humiliatur. Illa delicijs pacifici: et ista fāme coquēt. hec ille. Si ergo taliter suc- crevit caro: et tā domā ieiunij: et abstinentijs: vt etiā insurgat cōtra dominām suā rationē: quanto magis si derit ei rea- quies ab operibz: i. sanctis ex- ercitio: vt in figura dixit pha-

ro de filiis Israeli.

Moraliter et secundo: et in bo- nam partē populus terre et turba que succrescit: i. designat spiritualem profectū virtutis in quo multiplicans proles bo- nae cogitationū et voluntati sue sanctorum desideriorum et rectorum operum. De enim proles latenter succrescit: qd aduersus carnem. Ita enim sa- biniūcē adversantur. Ecce turbatio que oītur a turba: i. a carne/ sive sensualitate. Tizmēre ergo debet rex Egypti i. ratio qd debet regere carnēi ut p̄dicta turba succrescat. latenter crescat: et multipliceat ē insurgeōdō cōtra rationē p̄misit: et cā sub se deiciat: faciendo de dñi sua ancillā suā. Hinc Augusti. ad fratres. in ea remo. ser. l. qd intutus de solitu- te anime: Lero (inst) nostra de limo terre formata est: anima vera ad dei imaginē creatarū. Numqz iustū est vt limus terre imaginē dei p̄ponat? Lero em̄ debet scrūtare: et anima imperiale: ista debet exercere imperium: et illa subiecta scrūtū. In ob- bus bonis Christianis anima dominus: et caro scrūtare cōpeli- litur: in pētibz vero et huius mūdi amētoribz inuerso la- mo puerio ordine caro erigit: et anima humiliatur. Illa delicijs pacifici: et ista fāme coquēt. hec ille. Si ergo taliter suc- crevit caro: et tā domā ieiunij: et abstinentijs: vt etiā insurgat cōtra dominām suā rationē: quanto magis si derit ei rea- quies ab operibz: i. sanctis ex- ercitio: vt in figura dixit pha-

ro de filiis Israeli.

Moraliter et tertio: iurta- lud verbum pharaoni: ad ex- actores populi. Nequaqz vitra- dabitis paleas populo: noran- dū qd diabolus volēs p̄ferte il- laqueare hominē in peccato. ministrat ei in principio paleas: id est delectationes in peccato. Sed postqz fuerit habituatus in eo nō curat civiteris ministra- re paleas: sed facit eum peccas- re quā absqz delectatione qd sibi subditum: et seruitē absqz temporalē mercede. Unde ques- dā mulier quā succubuerat sibi diabolus per plures annos: tandem confessa est in iudicior- cum cremari debuisse: qd licet in principio sensisset delectatio- nē matrī in actu nephario: etiā plusqz cū viro: nihilomin⁹ successu temporis nō causa dele- cationis (quā nimine sentie- bat) sed iuncta cogebat parere imperio ihūs demonis in ho- ribili effigie cum ea commis- tis. Ecce quomodo pharaon. i. diabolus denegat paleas: id est immundas delectationes pec- cariibus afflictis. Nec tamen propter hoc ministratur aliiquid de peccato: tā de gruitate ihūsi qd de pena p eo debita in inferno: eo qd habituatio illo nō debet sibi in quoqz suffi- gari. Sicut & falconi tunici nū- nistratur cibis: qui postqz fue- rit domesticatus: et sumperit debitu clementi: cogit volare ad pēdamīta in pposito. Itē quendam podium rex Egypti das- bat filiis Israeli paleas: et sic eos ī luto et latere occupabat atqz compellebat ipsos sibi fas- cere et coquere certum numerū larcerū: qui tamē finaliter paleas illis denegauit: et nihil la- min⁹ laterū numerū impera- uit: ita et diabolus hodie com- pellit malos Christianos ad cer- tum numerū viciōrum medianā- tibz paleas. i. delectationibus

Exodi quinto,

vistorum/vel bonis temporali bus que pro salario illis confert. Quandoq; etiam sit/ q; a liquib; predictas paleas sub trahit et ramen lateres. i; pecata eos compellit fabricare i equali numero/ et pondere / sicut prius: sicut pater de multis pauperib; tam religiosis alijs. Et de pauperib; quidem religiosis/pater de illis q subterfugientes viram regalrem paupertate viuunt cum sua proprietate. De alijs autem scilicet laicis/ idem pater de illis qui peccare non cessant/ fuzando ut diuites siant nec tamen consequuntur optatum iste: sed semper in egestate sunt. Proverbioz. q. Rapiunt non sua/ et semper in egestate sunt. **Moraliter** et quarto iuxta illud verbum: Vacate enim et siccirco et. Nonandum q; vacat boni/ vacant et mali: sorte tamen inequali. Vacate nepe boni/ cessando a malis operationibus: et quandoq; ab exterioribus occupationibus. Propter quod dedicant se laudabilibus exercitiis/ ut sacrificio deo suo sacrificium illi acceptum: sive per exhibitionem operum vite contemplative sive actiue. Psalmus. Vacate et videte! quoniam suavis est dominus: vacant vero mali/cessando a laudabilibus exercitiis: sed se occupantes die et nocte in misis. Spectantes comedationes et ebrietates/ lubricitates/ludos choicas/ et his similia. De quibus in psalm. In labore hominum non sunt/ et cum hominibus non flagellantur: ideo tenuit eos superbia/ operti sunt iniuste et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectu cordis et. hic Ouidius de remedio amoris: Ora si tollast perire Cupidinis arcus.

lud: Dispersus est populus in omnem terram Egypti. Non tam dum/ q; ita accidit hodie i terra nostra/ tam in ecclesia/ q; in statu laicali. Quis enim vadit ad curiam Romanam/ alii ad curiam regiam/ alius ad militem/ alius ad negotiationem/ et hoc totum ad congregandam paleas bonorum temporalium. Et quod omnibus deterrit est: hac temestate dispersuntur nonnulli monachi et religiosi per mundum (qui prius reliquerant mundum) ut cum dispersione/ hoc totum ad congregandam paleas bonorum temporalium. Hec igitur calamitosa tempora predictis vieruntur. Durissima vero/ quia male rexeruntur. Durissimum autem/ quia mala exempla prebuerunt. Quia tot moribus digni sunt: i. tortiens meruerunt mortem eternam/ quoties perditionis exempla in subditos transmiserunt: ut dicit Grego. in suo pastoral cap. xxvij. Itē Augustinus l octaua paschē ferme. vij. Quatuscunq; inquit quis exemplum male co- servariens/ etiam si cum illi non sequuntur/ prebuerit: protantis se malis rationem noruerit redditurum. Hec illa.

Moraliter et septimo possumus hoc id est exponere de misis iudicibus et officiarie reipublice. Hi enim frequenter faciunt multa grauamina in populo: q; ut habeat Job. xxiij. Agrum non suu demetur/ et vi neant etus quem vi opprimeant vindemiant. Nudos dividunt homines/ indumenta tollentes/ quibus non est operi-

Clausula secunda.

fo. xcix.

mendum est igitur paleas temporalem colligere ne sequatur ardor gehenne: ut dicit. idem Augustinus. **Moraliter** et sexto iuxta illud: Flagellatiz sunt qui pre erant operibus et. Non adiunq; et per prefectos operum intel liguntur prelati/ qui presunt spiritualib;. Per exactores autem regis pharaonis qui tales impelunt ad huiusmodi grauamina facienda in populo et ad redendum consuetum numerum laterum/ id est denariorum et tributorum inmoderatozum: sunt generales receptores taliarum et aliorum tributorum qui absq; misericordia tallia vsg ad ultimum quadrantur exigunt: qui communiter nra num suam faciunt in talibus receptis/ tam de fraudib; quas communiter facere solent: q; de donis que plus inuite illis sunt q; spote. Propter quod iusto dei iudicio talibus quidem malo succedit/ tam in rebus secundis/ q; in corporibus propriis. Sicq; impleri frequenter videmus illud propheticum verbu. Isa. xxxvij. Ut qui predaris nonne et ipse predaberis? Refert enim Plinius in natu rali histori de pisco qui Delphinus dicitur/ q; si contingat hominem submergi/ qui vita comite de simili pisco comedere/ naturali instinctu hoc sensitas continuo ipsum devorat. Q; si non comedenter/ tunc suo rostro huiusmodi corpore/ ad litus maris pellit. Applicatio est facilis de illis prepositis et officiariis/ qui pauperes comedunt. Cum ergo tales predatores pauperum predantur a super n; iii. rioribus;

Exodi quinto,

gioribus tunc letatur populus: adeo q̄ interdū tota eoz̄ sub-
sticq̄ sit vt ex veraz parte fia-
gellet sine intermissione: sicut
et de magnis diutius ad paup-
ille helyodorus dc quo legif-
er. Nachab. iii.
¶ Moraliter et octauo) iurta-
tum: Generuntq̄ prepositi si-
liciis Israe: et vociferantur
ad Pharaonem z. Notandum
q̄ isti gerebant typum paupe-
rum qui in maximis angustiis
fuit et angarijs vociferantur
ad dominum. Sed quis domi-
nus est multo misericordior ad
pauperes. ¶ Pharaos: ideo fre-
quenter audit et exaudit eos.
¶ Clamauerunt ad domi-
num cum tribularentur: et de-
nequeunt: quod intelligitur
necessitatibus eorum libera-
uit eos. Non tamen statim libe-
ravit dominus dictos pauperes
cogentis: quia debilis est ho-
cum ad eos pro auxilio recur-
runt: sicut negl statim libera-
uit filios de oppresio-
ne pharaonis: et de manu an-
gustiæ: et hoc totum ad eozum
salutem: vel ut purgetur a q-
busdam leuibus peccatis: vel
ut ardentes querant auxiliū
a domino: aut ut eoz̄ crebat
meritum in presenti: et premiu-
m in futuro.
¶ Moraliter et non populus
hebreorum qui in afflictione
sua (quam patitur ab exacri-
bus) recurrit ad pharaone: et
relictus: quo durum habet
inferni demerguntur. Hinc. iij.
¶ Regul. xii. legitur dc Roboam
alternis curis habent pccat-
sum: qui videntes prolixitate
fuisse consilio iuueni: et respo-
ndit populo peteti moderari:
pronunciari: appellant ad cui-
tam superiori: ubi frequenter
diut⁹ immorant⁹ atq̄ durius
tractant⁹ et cu⁹ grauiorib⁹ im-
pensis atq̄ munerib⁹ laborat⁹
tuerunt

Clausula secunda.

F.o.c.

trect h̄eroboā in regē sup se.
Et exinde secura sit multa ma-
la i terra Iuda et Israe. Pro-
pterea vulgo d̄z q̄ consilium
iuent⁹. Roboas fecit gennū.
¶ Palec non dabuntur vobis: id
est: non permitteatur vobis de-
cerero ut passim spargatis pa-
leas sophismatū: et dialecti-
carum subtilitatum in predi-
cto gymnasio: sed disputatione
vestra studiū veretur: quan-
tum facit possibile circa clau-
sidationem sacre scripture: ut
occidente lcentriū tempo-
re possit de vobis veraciter di-
cī: q̄ non elis iudicatos fabu-
las securi: ut dicitur. ij. Petri
primo.
¶ Moraliter et decimo tertio/
iurta illud: Occurreruntque
discipuli sui Timotheus: di-
cens: Predica h̄bū supple fa-
cre scripture: postmodū quasi
puides hec tpa subdit dices.
Eri enī tps cū sanā doctrinā
nō sustinebūt: sed ad sua des-
ideria coacerubus sibi magis-
tris pruriētes curib⁹. i. dele-
ctabilitate et placentia sc̄bi sen-
sum pdicat. Et veritate qdē
auditi auertēt: ad fabulas au-
tem conuertent. Tu vero fin-
sere et seriose predicatori i ob-
ligum labora: opus hac euangeli-
sticū inueni: tu ipse: sobri/
supple iter pdicādū esto.. Nec
amodo paleas dabois volētib⁹
audire verbū dei. Hinc est q̄
hac tēpestate in multis locis
predicati monent predicatores:
vt pdicentes solidā doctrinā dia-
mīstis fabulas: et signarēt er q̄
pullulare cepit heresis Luthe-
riana. Postmodū etiā illud re-
ferre ad sacrū gymnasii theo-
logoz̄ pdicūtūtū: in q̄ oī abū
tuerunt

b iij cas

Exodi quinto,

egs substrahit / quasi ad blasphemiam Moyis & Baronem cōsiderabatur / dicens : Fertere fecistiis r̄c. Per quod denotatur / q̄ homines mundani si nō fuerint saturati murmurabunt . per hoc etiam denotatur / q̄ homines huius seculi / de divinitibus faci pauperes / non minus interdū peccant blasphemando de inopia / Epius superbierunt de copia . Propter qđ Salomō Proverbii . xxi . regabat dominum dicens : Mē dicatatem et diuitias ne dederas nūbi . Tribue tātum yictui meo necessariam fore saturas illis ad negandum dicam : Quis est dominus / aut ex gestate compulsus furer / et perseruent nomen dei mei . **C**orolliter ex decimoquinto iuxta illud : Fertere fecistiis odore nolite corā pharao : Notandum q̄ idem verbū quod falso impoperauerūt p̄positi hebreoz ipsi Moyis posuissent erā hodie veraciter multi dicere de his qui falso de ipsis coram alijs detrahunt . Nā tales per suas detractiones faciunt fertere famam bonorū coram illis / spud quos prius beatore redolebat . Propter qđ distractio solvit diffiniri / q̄ est alienē fame per occulta verba benigatio . Nam de bonis loquens Apoc. iij . Corinth. iiij . et se cum illis commemozans dicebat : Christi bon⁹ odor sumus . i. Christus in nobis bon⁹ apparet / scilicet per bonā vitā nostrā / et hoc in his qui salvi sunt / et qui bono odore recrēantur : et in his qui pereunt . Alijs quidem odor mortis / in mortem : alij autē odor vite / in vitam . vbi Apo. vult dicere / q̄ odor bonorum apud malos prodest quandoq; ad vitā gratie / propter edificationē donāt quā interdū ibi sumunt : quādoq; aut̄ obest illis occasiones literi / ppter scandalū quod ex sua malitia sumunt . Detractores igitur (qui per infamiam quam de bonis faciunt divulgari / eos fertere in aliorū op̄atione faciunt) grauster peccati et ad restitutionē tenentur sub pena damnationis eternae . **C**orolliter et decimosexto Moyes cui cū fratre suo Aaron improprietātē p̄pōlit posuit hebreoz / q̄ fertere fecister odoře illorū corā pharaone / et n̄h̄lomin⁹ tānq̄ immemor distici impropriū statim orat dñs pro ipsis / pie conquerens et dicens : Domine cur afflītisti populum istum / aperte insinuat q̄ non debemus in corde retinere iniurias nobis ab alijs illarassumpta illud Leui . xix . Nō eris memor iniurie ciuitatis tuorū . Quinimo taḡ redactes bonū pro malo / debem⁹ / p̄ ipsis orare : secundum & scriptum est Mat. v. Date pro perseguentib; et calumpniabitib; vos . **A**llegorice et primo : iuxta illud : Dixit pharao / multus est populus terre r̄c. Notandum q̄ pharao in bona partem delignat sumnum pontificē / vel cas tholicū principē / causā Christi et ecclesie in corde gerente . Ubi ergo talis vider populum infidele multiplicari / et principium / et qui bono odore recrēantur / et in exordio sui statu nōc care ceteros principes fidēs ad armā / et dicere : Multus

est

Clausula secunda. fo.cj.

est populus terre / scilicet insidelium . Videris q̄ turba p̄dicta succrēcut . Et omagis si dederis cōsiderat / q̄ mirabiliter agitauit fratres predicatorēs et minores nouiter insurgentes : dicens dictos fratres debere manibus labores rare poti⁹ q̄ vacare studio litterarum / aut ocio sancte contemplationis . Infug dicebat paleas illis non debere dari a populo . i. de eleemosynis Christifidelium non debere suscep̄tis sed cū pharaone dicebat : Tandem ipsi et colligunt stipulas manibus laborantes . Vacant enim / et dicunt eamus et sacrificemus deo nostro . Hec igitur et his multa similia non erubuit predictus aducierat / fratrum mendicantium nouiter insurgentium cuoniere . Qui viriliter restitit sanctus Thomas de Aquino sicut videre est in trīpli eius libro intitulato / Cōtra impugnantes religionem . **C**orolliter et tertio filij Israeļ volentes exire de Egyptō / pro ad perfusionem Moyis et Baronis yironum dei / et quos supra modū grauat et affligit rex pharao in operibus terrenis / et edificijs cōstruendis / etiam denegado eis paleas : designat Christifideles / qui fuerint in primitiva ecclesia . Hos enim pharao . i. Romani imperatores / ceteri reges et principes infideles multo tempore mirabiliter afflixerūt : eo q̄ relictō ritu Egyptiorū . i. idololatria / et hoc ad instantiā Moyis et Baronis . i. p̄dicationis apostolorū et sequentiū sanctorum martyrum volebant immolare deo suo Iesu Christo . **C**ui bene dicit in extu ex parte ecclesie dirigentis

Exodi quinto;

diligenter vocē suā ad dñm: En familiā tui flagellis ceduntur: et inimici agit contra opim tuū. Iēz in hymno de plurib⁹ martyribus sic cantit ecclesia: dicens: hi sunt quos retinens mūdus inhorruit; Ipsū nam ferit flore paridū scilicet mundū: Spreuerit p̄nit̄: teq̄ secuti sunt! Rex Chri sti bone celit⁹. Hi pre furiis atq̄ z̄. Sequit⁹: Cedunt gla dijs more bīdētū. i. lōiū. Non murmur resonat non querimō nā z̄. Ecce q̄ dure tractati sunt Chri sti apostolū et marty res p̄mūtū ecclesia a Pha raoībus. i. terrenis et infidelib⁹ bus p̄nicipib⁹ eo q̄ voluerit sacrificare vero deo Iesu Chri sto / ritū Chri stianorū obserua tes / extra quem nemini patet via salutis.

Allegorice et quarto / p̄ pa leas quas iussit pharaonis filios Israel colligere designant cerimonie et figure veteris legie: quas vīcī in hodiernis flagella: vt sal tūnī gratitudo suppositionū cos cogat relicto ritu Christiane religionis sectā suā tenere. Et certe tunc beatus erit qui non fuerit scandalizat⁹ in Christo. **A**llegorice et tertio / p̄ Moy sen / q̄ vt dicit in fine p̄cedētis clausula / habito prius colloqo cū filiis Israēl / iterū recuperus est ad dīz: designant prelati et religiosi / q̄ post laudabile exer citiū operū vite actiue et sa gnanter post eruditione possi debet tempore et loco redire in idipsum / scipios recolligentes et sc̄ē cōtemplationi vacātes. H̄c em̄ laudabiliter se gerētes vir̄z̄ cōplicetur yīta q̄ pau cīo datū est. Sūt em̄ pleriq̄ ex natura

ad alios vīsus non sit apta / nisi ed cōburendū cū collectoriis suis / i cuius rei signū dicit Chri stus Mat. iii. q̄ paternifamilias permūdabit̄ areā suā et cōgredabit triticū in horreū suī pa leas q̄ sit cōbure igni inertina gubilis. Saude āt ligatur hodie Chri stianū quibus dās triticū purum et mundum: palea ran tum remanente apud Judeos. **C**Allegorice et quinto / filii Israēl questā crudeliter afflitti pharaon: designant veros Chri sticolas / dārūt in fine se cultū / q̄s inhumanissime affligebat Antichristus. Na tūc erit tā tribulatio / vt si fieri possit mouēt et electiūt dicit Mat. xxiij. Primo nepe et allicit et decipiat veros Israēlitas. i. Chri stianos dabit illis palcas / i. officeret copiā tēpōzalū / q̄nō sunt nisi palee. Quosli viderint non posse ad sectā suā et cordēlā trahere adhibebit dura / duriora et durissima flagella: vt sal tūnī gratitudo suppositionū cos cogat relicto ritu Christiane religionis sectā suā tenere. Et certe tunc beatus erit qui non fuerit scandalizat⁹ in Christo.

Allegorice et tertio / p̄ Moy sen / q̄ vt dicit in fine p̄cedētis clausula / habito prius colloqo cū filiis Israēl / iterū recuperus est ad dīz: designant prelati et religiosi / q̄ post laudabile exer citiū operū vite actiue et sa gnanter post eruditione possi debet tempore et loco redire in idipsum / scipios recolligentes et sc̄ē cōtemplationi vacātes. H̄c em̄ laudabiliter se gerētes vir̄z̄ cōplicetur yīta q̄ pau cīo datū est. Sūt em̄ pleriq̄ ex

Clausula secunda. fo.cis.

natura sue vocātionis et status ad alios vīsus non sit apta / nisi ed cōburendū cū collectoriis suis / i cuius rei signū dicit Chri stus Mat. iii. q̄ paternifamilias permūdabit̄ areā suā et cōgredabit triticū in horreū suī pa leas q̄ sit cōbure igni inertina gubilis. Saude āt ligatur hodie Chri stianū quibus dās triticū purum et mundum: palea ran tum remanente apud Judeos.

CAllegorice et primo / palee

tegūt granūt designant humana corpora / q̄ tegūt animas a deo et non vident. Pro p̄senti autē statu electoriū palee conseruant seculūm a granis: q̄ corpora detinentur sub terra anime vero collocant̄ supra ce lum. Utet q̄ naturali appetitu electoriū animis petunt paleas a pharaone. i. sua corpora sibi reuniri a deo qui solus potest facere tale reunionē. At vero ipse rex glorie dene gar ipsi animabūs / om̄ in ce lo regnātib⁹ p̄dicas paleas: q̄ succedit eis in eternā gloria. Granū autē est ipsa gloria. In p̄senti ergo dant̄ p̄dicas palee filiis Israēl. i. omnibus veris catholicis. Cū aut p̄uentū fuerit ad illā eternā gloriā runc dicit rex ille pharaeo omnib⁹ electiū: do vobis paleas: q̄ p̄dicas duas virtutes / finalē dē finit̄ cū homine. Et hoc est q̄b loquit̄. Apo. i. Cor. xiiij. dices: Cum venerit quod perfectum est / euacuabitur quod ex parte est. Et dicit ibi exēplum de scipio dicens: Cū enim parvulus loquebar ut parvulus / sapientiam ut parvulus / cogitabam ut parvulus: quando autem factus sum vir / euacuauit que erant parvuli. Deinde subdit ad propostum dices: Videlī nūc p̄ speculum in enigmate: tunc autē facie ad faciē. Sece quomodo

summa tristitia et dolore conti nū manebūt. Et quis mediātibus humanis corporib⁹ (que deo p̄mittente aliquā possidet) interdū videans ridere / et similia signa leritcē singere: hec q̄dē operat̄ in poētis penitus detinētib⁹ qui alteram tantum. **C**Anagogice et primo / palee q̄ tegūt granūt designant humana corpora / q̄ tegūt animas a deo et non vident. Pro p̄senti autē statu electoriū palee conseruant seculūm a granis: q̄ corpora detinentur sub terra anime vero collocant̄ supra ce lum. Utet q̄ naturali appetitu electoriū animis petunt paleas a pharaone. i. sua corpora sibi reuniri a deo qui solus potest facere tale reunionē. At vero ipse rex glorie dene gar ipsi animabūs / om̄ in ce lo regnātib⁹ p̄dicas paleas: q̄ succedit eis in eternā gloria. Granū autē est ipsa gloria. In p̄senti ergo dant̄ p̄dicas palee filiis Israēl. i. omnibus veris catholicis. Cū aut p̄uentū fuerit ad illā eternā gloriā runc dicit rex ille pharaeo omnib⁹ electiū: do vobis paleas: q̄ p̄dicas duas virtutes / finalē dē finit̄ cū homine. Et hoc est q̄b loquit̄. Apo. i. Cor. xiiij. dices: Cum venerit quod perfectum est / euacuabitur quod ex parte est. Et dicit ibi exēplum de scipio dicens: Cū enim parvulus loquebar ut parvulus / sapientiam ut parvulus / cogitabam ut parvulus: quando autem factus sum vir / euacuauit que erant parvuli. Deinde subdit ad propostum dices: Videlī nūc p̄ speculum in enigmate: tunc autē facie ad faciē. Sece quomodo

Exodi sexto,

quomodo palea non intrat cœsum: sed tri granum purum: qd est charitas: quia teste Apostoli supra Charitas nunc excedit. Ecce igit̄ quomodo dominus deus recte potest dices: re ipsis beatis regnabitbus cū eo in celo: Non do vobis pa- leas: sed aliquid supple melius & prestantius.

Exodi sexto!

Prima clausula.

Odit domini ad Moy sen: Nūc vobis debitis qd faciurus sum pharaon. Per manū eū forē di mittet eos: & in manu robusta ejicet illos de terra sua. Locutus est dominus ad Moy sen: dices: Ego dominus qd apparui Abrahā & Isaac & Jacob in deo omnipotente: & nōm meum Adonai non indicauit eis. Pecciglos fēdis cum eis: vt darem eis terram Chanaan: terrā peregrinationis eoz: in qua fuerint adueniēt. Ego audiui gemitum filiorum Israel: quo Egypci op presserunt eos: et recordatis sum pacti mei. Ideo dic filii Is rael: Ego dominus qui educā vos de ergastulo Egypciō: & eruam de seruitute ac redimā in brachio excelsō: et iudiciis magnis: et assumā vos mihi in populum: & ero vester deus. Et scieris quia ego sum dominus deus vester: qui eduxerim vos de ergastulo Egypciō: & inducerim vos ī terrā super quā leuavi manū meā: & vt dare flagel.

eam Abrahā & Isaac & Jacob: dabo eis illam possidendum: vobis lego dominus. Narravit ergo Moy ses oījua filii Israel qui non acquicuerunt ei propter angustiam spiritū: & opus durissimum.

Christolater. Post in precedenti capitulo egit Moy ses de ingressu suo: una cū fratre suo Barō ad pharaonem: quae depeccati sunt benignae et gratoe ut dimitteret populu Hebreworum sibi sacrificare in deferto: Nechon & de dura responsione eiusdem pharaonis: una cum aggrauatione sue crudelitatis in hoc et negauit paleas pauperibus Israelicis: cuī edificaret ei ciuitates & castra prius impensis: hic consequenter agit de promissione domini circa confidem hebreozum liberationem: quem tamen dicti hebrei non audirent. Refert ergo Moyses qualiter dominus dixit ad eum: orantem pro populi Israelicis liberatione: sic: id est: cito videbis que facturum es: Pharaoni populu meum dissipari. Pharaon enim dissipans interpretatur. Nam ipsius cor est adeo induratum in malitia qd nō dimittet dictū: populū nisi in manu forti et robusta: & tunc licentibit eos vt vadant ad immolandum deo suo dicens: Surgite & egredimini: &c. vt dicitur in seq. xij. c. Nā Egypci perterriti de morte primogenitorū suorum: cogebant filios Is rael exire de terra suarū ibid. dicit. Quod & hic dicitur spes pharaon p maximi forte dimittet populu referrur ad priores plagas quibus

Clausula prima. Fo. ciiij.

flagellatus licentiauit eos. Et locutus est dominus ad Moy sen cū ait illi: Ego dñs qd appari Abrahā & Isaac & Jacob in deo omnipotente. I. qui sum deo omnipotēta vt ly in casu bulta rc. refertur ad mortē pri mogenitorum: quia in tali ola ga & facto supra modū timuit: & populum extre compulit. Parte ergo ex dictis qualiter dñs reuelauit Moyssi populi Israeli est nomen trisyllabum: bin ligiti in breui liberatione fieri. Deinde ponit dicte libe rationis motiuū: qd fuit pniūatio terre Chanaan: facta patribus prioribus: cū ait: Locutus est dñs ad Moysen: vii est co structio intrāstua. i. ad me qd apud nos vñs inuauit qd pniūciatur ad modū dictiōis quatuor syllabarū. Qualiter autē predictū verbum intelligi debeat: dicens in deductione du biorū. Sequitur: pepigis fēsum Moyses: dicens: Ego dñs qui apparui Abrahā: vt legist Señ. xvij. Hoc autē fuit quan do dixit ei: Dabo tibi & semini tuo post te terrā peregrinatio nis tue: omnē terrā Chanaan: in possessionem eternam. Et vt dicit glo. interli. dominus anteique sue pmissionis hic facit mentione tangit in proximo cō pletūram eam. De apparitione ait facta Isaac ex pte dñi: legitur Señ. xxvi. qd apparuit ei dicens: Ne descedas ī Egyptū sed quiete in terra qua dixeris tibi: & peregrinare in ea. Sedetur Tibi em̄ & semini tuo dabo vñtueras regiones has: cō plena iuramentum quod spopōdi Abrahā patri tuo. De ap partitione vero facta Jacobilem. Ego dic filii Is rael: Ego dominus qui educā vos de ergastulo Egypciō: id est: de afflictione & labore. Et autē ex terrā dñi innitrū scale: statē sig rē sibi: Ego sum dñs deo Abrahā patris tuū: et ducus Isaac. Terā in qua dormis tibi da vbi antiquitus rei ad operandum ligabantur. Ubi secundū papiam ergastulum est carcer vel locus vbi dominati marnio-

Exodi sexto,

ra fecerit: vel aliquid aliud operatur: quod est in idem redire. Aliquando erat secundum de-
pal. ergastulum sumatur pco-
pede: quo exsistet in ergastu-
lis ligatur. Sequitur: Et eru-
de seruitute: ac redimam: sup-
ple de captivitate: in brachio
excelsi. I. in fortitudine para-
ta ad percurriendum: iudiciis
magnis. I. in signis quibus ap-
parebit quia iste agam: puniendo
Egyptios: assumam vos in po-
pulum: supple peculiare: et ero
vester deus: scilicet per curium
speciali: et scientia. I. experimento
cognoscetis quia ego sum dñs
deus vester: qui eduxerit vos de
ergastulo Egyptiorum: et in-
duzerim vos in terram: scz Lha-
naam: super quam leuis manu
meam: scz iurando paribus ve-
stris. Jurantes enim solent le-
uare manum. Unde Ben. viii.
Abrahani iurando dixit: Lenio
manum me am ad dominum deu-
posse: scilicet celum: et terram. Se-
ctur: ego dominus: ly ego do-
minus: est assertio: et qualitura
mentum. Ac si diceret: Sicut
verum est: qd ego sum dominus:
sic verum est: qd ego faciam hoc:
et opere implebo. De iuramento
autem domini: qdaret Abra-
he dicta terra: h[ab]et Ben. xxi.
¶ Circa hac clausula textus/
monetur aliqua dubia.
¶ Primum igitur dubium ori-
tur propter illud verbum: et no-
men in eum Adonay non indi-
cavit eis. Querif ergo quomo-
do istud potest stare in verita-
te: cum diversus dominus Ben.
xxviii: quando scilicet volunt p-
dere Sodomiam: num celare po-
tero Abraham: que gesturus

sum: dicendu: qd ipse dominus
prus indicauerat sanctis illis
patriarchis Abraham: Isaaci
et Jacob: nomen suu Adonay
per modum simplicis notitie:
non autem per modum tantu-
m experientie: sicut ostendit illis
Hebreos per plagas: quas p-
per liberationem eorum inflig-
xit Egyptus. Videlicet de domi-
nus antids patrib[us] ante Moy-
sem bene indicauit: nome suu
Adonay speculatiue: h[ab]et no[n]
pratice: saltim: tamq[ue] c[on]stum nunc.

Videlicet no[n] indicauit ipsum nome
secundum rem prius: sicut mo-
do: id est secundum rem signi-
ficatam per ipsius nomen: que
est deus clarus visus. de Abra-
ham enim legitur. Ben. xviii.
et apparuit illi deus. Sed de
Moyse: qd locutus est ei domi-
nus facie ad facie: et habet in
sequentibus. xxviii. c. quando
flagellauit pharaonem. Ecce
quomodo non indicauerat pr[em]u-
deus.

¶ Secundum dubium: Quot
sunt nomina veri dei apud He-
breos? Respondeat Iudor. vii.
Etimolog. c. qd sum deus. pri-
mum est Hely: quod interpre-
tatur deus: vel fortis: secundu:
Hely: terrum: heloc: quoniam
vtriusque interpretat deus: quar-
rum: Babaoth: quod interpre-
tatur exercituum: vel virtutum:
quintum: helion: quod interpre-
tatur excelsus: tertiu: Elicie: qd
interpretatur: qui est: seprinu:
Adonay: quod interpretat ge-
neratorem dominus: eo qd domi-
natur omni creature: octau:
ya: quod tantum in deo ponit-
tur: quod etiam in halleluya
in nouissima syllaba sonat. No
num

Clausula prima. fo. ciij.

num: tetragramaton: hoc est:
quatuor literarum: quod pro-
prie apud Hebreos in deo pa-
nitur. Et dicitur ineffabile no-
men: non quia dici non possit:
sed quia finit sensu et intelle-
ctu humano nullatenus potest.
Et ideo qd eo nihil dignum
dicti potest: ineffabilis est. De-
cimum: Saddai: quod interpre-
tatur omnipotens: quia omnia
potest. Ipse enim solus habet
totius mundi imperium. Dicu-
tur etiam: et Qadani: alia nomina
de deo: substantialiter: et im-
mortalis: incorruptibilis: inco-
mutabilis: etcern. Unde et me-
rito cuncte preponitur creature.
Et de singulis nobis pre-
dictis dat Iudor. ratione: vbi
supra: qui etiam proximus ser-
mone deducit predicta decem
nomina. Videlicet ibi.

¶ Tertium dubium: Quod est
specialius et proprius nomen
dei: scilicet Adonay: vel tetra-
gramaton: Dicendum: qd tetra-
gramaton: pro quo notandum
qd tetragramaton: dicitur a te-
trasquid est quatuor: et gra-
maton litera: quasi nomen co-
positum ex quatuor literis. Et
vt dicit de Lyza: predictum no-
men apud Hebreos tanre san-
ctitatis reputatur: qd non debet
nominari: indiferenter a quo-
libet: sed tamen a summo sacerdo-
te: ut hoc solu in benedictionis
bus fiendis in templo. Ideo lo-
eo illius n[on]is pronunciat: hoc
nomen Adonay: sicut si ap[er]t
hoc nemus deus proper suu sa-
critate: non esset licitus notare
et loco illius vobis leges inveniatur
scripti: pmiciare hoc nomen
dominus. Et hoc modo trahas

tio nostra hic habet hoc nomine
Adonai: loco nostro tetragra-
maton. Non enim autem dicitur tetra-
gramaton: non significat dominum:
ut postea ridebit. Pro qd iterum
norandum: qd aliqua nomina dis-
cuntur de deo: qd respectum ad
creaturas: ut creator: dominus:
gubernator: similia. Alia ve-
ro dicitur de deo: per modum
qualitatum: circa diuinam esca-
tionem: vt bonus: sapientia: et benignus.
Alia autem per modum critica-
tur etiam: et Qadani: alia nomina
de deo: substantialiter: et im-
mortalis: incorruptibilis: inco-
mutabilis: etcern. Unde et me-
rito cuncte preponitur creature.
Et de singulis nobis pre-
dictis dat Iudor. ratione: vbi
supra: qui etiam proximus ser-
mone deducit predicta decem
nomina. Videlicet ibi.

¶ Sed istud nomine tetragra-
maton: significat diuinam essentiem
puram: et nudam: put in se existens
circumscripsi omni alio. Et ideo
est nomen: inco[m]p[re]hensible: qd soli
deo appropria: et quenam: quia
significat veritate diuine essen-
tiae in se: et non in se. Et qd ad veri-
tatem pertinet impletio dicti sui
vel: pmisi: id est dicitur hic: no
men mei magni: scz tetragra-
maton: qd veritate importat
no indicauit eis. Quia scz i diez
bus ipso: Hebreos: non imples-
ui pmisi qd eis feci de ter-
ra: Lhanaam: ab eis possidendar:
quia non habitauerunt in ea: fixe
et permanenter: sed tamen sicut pe-
regredi et transitorie. Sed n[on]
ad hoc te missi: o Moyse: vt
impleam illud promissum: et sic
ostendam me veracem in pro-
missis meis implendis.

¶ Sed quanitas ista exposicio
sit subtilis: nihilominus non vi-
detur sufficere: nec plene eluci-
diat etymam: ut dicunt de Lyza:
et de palude. Nam veritas
(put importat impletione dia-
uinam: promissum) non significat di-
uinam naturam in se: sed magis
respectu ad creaturas. Unde
scias

Exodi sexto,

sic accepitur pro fidilitate ad scripto omni alio. Secundū ostendit et clarius quādō in raptu illi cōcessum est videre diuinā essentiam clare et nude: secundū q̄ dicit August. xii. super Gen. Item ad Paulinam in libro de videndo deum. Hoc etiā videopter per hoc q̄ dicit Nume. xi. de Moysē: p̄alam et nō p̄ enigmata deum vidit. Necl̄t autē predictorū modor legitur de patribus precedentib⁹ Moysi et significatiō nominis domini teragrammati sic indicat̄. Sed v̄sus est nomine vel significato nominis importante respectū ad creaturā. Sicut Gen. xviij. dicit ip̄e domin⁹ ad Jacob: Ego sum fortissim⁹ deus patris tui. Itē Gen. xvij. dixit Abrahē: Ego dñs omnipotēs: ambula corā me et. Vñ et Gen. xv. quando loquendō Abrahē v̄sus est noī dñi teragrammati vt predictū est non tamē expedit significatum propriū: sed magis p̄ nomine importans respectū ad creaturā determinansuit dices: Ego qui cuīte de huc Chaldeozū. Similiter nulli eozū ostendit essentiam suā clare sicut Moysi. Et ideo bene dicitur hic: apparetis in deo omnipotente. I. indicauit me eis sub nomine impozante respectū ad creaturā. Et nomen meū tuagnū Adonay i. teragrammati nō indicauit̄. scilicet sicut Moysi clare et nude ostendēdo illis rem significat̄ per ipsum: sicut ostendit illi; vt poterit quando vidit deū facie ad faciem: vt dicit in sequentib⁹. c. xxiiij. Nam et dicit hic glo. oazi. p̄ successiones eratū: crevit diuinē cognitio-

Clausula prima. fo. cv.

gnitionis augmentū. Hec sunt eius que supple fecit in libe-
rādo dictos Israhelitas de ser-
uitute Egyptiaca.

Quartū dubium oritur p̄o-
pter illam promissiōnē dei dī-
centis ad Moysē: p̄epeglis-
set fedus cū Abrahā/ Isaac/ et
Jacob: de dando illis terram
Chanaan. I. terram promissio-
nis in hereditatem: in q̄ prius
habiterat tangē aduenire pos-
sunt. Constat enim hanc p̄mis-
sionem nō fuisse impleram. Di-
cendū q̄ si non fuerit imple-
ta in personis suis: fuit tamen
implēta in successoribus suis.
Sic ei stellęgebar dñs v̄d̄c/
q̄ dīcti patres non sunt fraus-
tati a desiderio suo q̄ domi-
nus dedit eis melius. I. terram
vivientium: quam summe opta-
bant: designatam per terrā sl-
am morientiū: que terra Cha-
naan dicitur.

Quintū dubium: Cur domi-
nus tortiens repetit filiis Is-
rael/ audierit genitum eoz
et viderit oppressionē eoz
ab Egyptiis: et q̄ velt eos li-
berare. Dicendum: q̄ hoc fe-
cit vt magis apparetur hu-
mūnū liberacionē: et maio-
res gratiarum actiones pro il-
la refunderet illi. Vnde Deu-
teronomiū quinto ait ipse do-
minus deus: Memento q̄ ser-
uieris ēgypto/ et eduxerit te
ide dominus deus tuus in ma-
nu forti/ et brachio extento: id
est manifesto: vt dicit interli-
nia. Item ibidem ait domi-
nus: Ego dominus deus tuus/ ut
queduri te de terra ēgypti
de domo seruitutis. Item in
Psalm. Mementote mirabi-
lium eius que fecit: prodigia

eiusque supple fecit in libe-
rādo dictos Israhelitas de ser-
uitute Egyptiaca.

Sextū dubium oritur p̄o-
pter illam verbum: Dabo il-
lam/ supple terram Chanaan/
possidēdam vobis ego do-
minus. Queritur ergo quomodo
hoc dei promissio sit imple-
ta: maxime cum de viris qui
erant viginti annorum et sus-
p̄a nullū intrauerit dicta ter-
ram: p̄ieter Josue et Lalephē
p̄orest ad hoc dubium dici: Is-
rael ad quartum precedens sci-
licet q̄ illa promissio non fuit
implēta in personis suis: sed tā-
tum in successoribus suis. Pos-
sunt etiam dici: q̄ huiusmodi
promissio intelligebat sub cō-
ditione: scilicet si illi custodiā-
rent verba domini. Unde Zas-
ch. vij. Erit autem hoc / si au-
deris vocem domini dei tuis.
Et quia illā non audierunt: re-
fiscacterillī obedierō: sed mur-
murauerunt in tabernaculis
suis: vt dicit psal. ideo pro-
missio implēta non fuit.

Septimum dubium moue-
tur propter illud verbum: Iar-
ravit ergo Moyses omnia fi-
liis Israel. Queritur ergo quo-
modo Moyses autus est se in-
gerere ad loquendū filiis Is-
rael / maxime cū prius scilicet
in. c. precedentī dixisset illi
dominus q̄ Aaron frater suus
deberet p̄ eo loqui ad popu-
lum: et esse os suū: et hoc ideo
q̄ ipse Moyses esset impeditus
lingue. Dicendū igitur q̄ ipse
Moyses tūc voluit in propria
loqui ad populum/ ut citius fles-
cetur per ipsum quem sciuit
a deo missum/ per signa que se-

Exodi sexto.

Et eozam eo. Nec intelligendu[m] est quod Aaron fuerit taliter os eius ad populum quod ipse nullo modo loqueret ad ipsius sed quia communius et frequentius ita fiebat. Uel forte intelligitur quod Baron deberet pro eo loqui ad populum Egyptiorum non autem Hebreworum: quia melius intelligebatur et differtius a populo Hebreworum propter conformitatem lingue quam a populo Egyptiorum.

¶ Octauum dubium mouetur propter illud verbum: Qui non acuererunt ei: scilicet filii Israe[li] Moysi. Luius contrarium dictum est supradicto cap. sub quinta clausa: ibi enim dicitur ei: quod cum primum descendisset Moyses in Egyptum cum fratre suo Aaron quod venerat illi obuiam et fecisset signa coram populo credidit populus. Dicendum quod hic est questio de simplici populo: qui non obstantibus signis pro Mosen coram eo factis non sicut tam credere quod esset missus a deo: secus autem de senioribus qui hoc firmiter crediderunt: de quibus intelligitur illud quod dicitur est quarto capitulo. Uel si ad eudem popula referatur versus dictum tunc dicendum quod primo crediderunt deinde discrediderunt non accedit res ipsi Mosei dicens suis.

¶ Non dubium mouet: propter illud verbum poter angustiam spus. Querit ergo quid in proprio intelligit per angustiam ipsius. Et quodcumque solueris super terram erit solurum et in celis: quod de confessione potest cordis quod habuerunt seniores. Igitur quando quidem viderunt

se non cito liberari de servitude Egyptiaca: sicut putabatur. Ergo viderunt afflictiones suas diuinum aggrauari: a modo desperauerunt de liberacione sua. Propter quam causam incurrerunt angustiam spiritus iure anrietatem cordis.

¶ Decimum dubium: Quid ita legitur per illud ultimum verbum: opus durissimum. Dicendum quod intelligit afflictio corporis quam tunc maxime passi sunt Hebrew ab Egyptis: passi sunt nepe opus corporale durum: latentes confectione. Durius si palmarum collectione: sed durissimum in magne misericordie latrum extremitate.

¶ Moraliter et primo: pro filio. Israe[li] captiuos in Egypto sub pharaone designauit peccatores: quos diabolus tenet captiuos. Esa. v. Captiuus ductus est populus meus: quia non habuit scientiam: supplici practicam bene operandi. Nec iste pharaon vult dimittere populum domini nisi per manum fortis et robustam. Ita manus est applicatio: absolucionis sacramentalis super caput peccatoris: consentientis et penitenter valentis. Que quidem manus est adeo fortis et robusta: quod claudit consentiens infernum et aperte celum. De plusmo Mat. xvi. Porte inferi non preualebunt aduersus eam. De secundo subditur ibidem: Et tibi dabo claves regni celorum.

Et quodcumque solueris super terram erit solurum et in celis: quod de confessione potest intelligi.

¶ Moraliter et secundo: per manum

Clausula prima.

Fo. cvi.

manum forte qua cogit pharao dimittit populum domini: et exerce cum a se intelligentia assumptio grauis penitentie corporalis: qua medietate cogitur diabolus dimittere peccatozem: et exerce eum a se. Sic enim olim dimisit David post adulterium quandoquidem a deo vehementer ferebat peccato suo: quod dicebat: Lausbo per singulas noctes lectum meum lachrymatis meis stratum meum rigabo: scilicet pre nimia abundantia lachrymarum. Nota de Petro: qui post negationem Christi abiit foras et fluit amare. Luc. xxii. Nota etiam de Magdalena: que flens ad pedes Christi: pre abundantia lachrymarum ceperat rigare pedes illius: et capillis capitibus sui tergere. Luc. viii. ¶ Moraliter et tertio: iuxta illud: Ego dominus qui apparui Abraham tecum. Notandum quod per hoc designatur quod dominus post ritualiter appareret per gratiam in presenti: et per gloriam in futuro his qui tenent rectam fidem trinitatis in deo omnipotente: id est simul credendo deum omnipotentem: ut pulchre deducit Athanasius in symbolo suo: quod incipit: Quicunque in fine ita concludens. Hec est fides catholica: quam nisi quis: et fideliter firmiter credidesset: saluus esse non poterit.

¶ Moraliter et quartio: iuxta illud verbum: Et nomen meum Adonay non indicabit eis: Non tandem quod nomen dominum magnum Adonay quod interpretatur dominus vel dominator: prefigurauit hoc nomine Jesus: quod est adeo magnum: ut de eo dicat Apo. philip. ii. q[uod] deo pater dedit Christus nomen quod est super omne nomen: ut in nomine Iesu omne genu flectat: celestium: terrestrium: et infernorum. De magnitudine etiam dicit nominis dicit Actu. viii. quod non est aliud nomen sub celo datum hominibus: in quo oporteat nos salvos fieri. De hoc igitur nomine postulamus veritatem dicere: quod non indicavit ipsum dominus alii nationibus: que sunt sub sole: quantum ad rem significatam per ipsum: et praeterea: licet bene forte secundum vocem: sicut ipsum indicavit nationi honorum Christianorum. Unde Paulus: Ille fecit taliter omni nationi. Jesus enim interpetatur Saluator. Et de Iesu Christo: salvatore nostro scriptum est Warthei. j. Iste salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Et Luc. xix. Cenit filius hominis querere saluum facere quod perierat.

¶ Moraliter. v. iuxta illud verbum: Peccigat fedus cui ei sit: dare tecum. Notandum quod dominus peccatum fedus cui poterit: de causa eius terra Chanaan: i. terra celesti: de qua in ps. Credo videre bona dei in terra uiuentium: de modo velint quiescere pueri agere: et discere bene facere. I. penitentiam agere de male actis per eos. Et de hoc federe habet potentes publicum instrumentum: quod inserit Ezech. xviii. ubi sic dicitur: In quaclus hora tecum. Item aliud instrumentum Mat. iii. Item eiusdem iusti penitentiam agere a propinquabit: tecum. Sed quod ista pactio fedes est aditonalis quod in quidem

Exodi sexto,

quidem conditio[n]e pauci obseruare volsit penitentiā agēdo: ideo non murum si multe dominantur.

Moraliter et sexto iuxta illud verbum domini dicentis: Ego audiui gemitum filiorum Israël: Notandum q[uod] per filios Israël intelliguntur penitentes qui debet gemere propter duo. Primo quidem quia pecando perdidérunt ius quod habebant ad regnum celeste mediante gratia dei: quia ut dicitur Roma. vij. Gratia dei vita eterna: secundo vero quia acquisierunt hereditatem infernorum necesse est omnem peccatores sic docedentem per te poscidere: ideo premisit Apo. vbi supra q[uod] stipendium peccati sunt supple mox eterna. Cum ergo penitentes gemut propter duo predicta: et ligniter propter priimum. i. propter missione paradisi: tunc propter deum offensum: tunc audiit. i. exaudit dñs predicti genitum. Hinc psal. in persona penitentis ad dñm loquens ait: Semitus meus a te non est absconditus. Merito ergo debet penitens propter duo p[ro]p[ter] etiā gemere: et hoc propter duo quae peccado incurrit. Nā tūc queritur se ab incōnversabili bono quod deus est: et conuertitur ad immutabile bonum. s. fru[m]do creatura: quod est humana perueritas secundū August. lib. lxxij. quest. quest. xx.

Moraliter et septimo iuxta illud: Ego dñs q[uod] educā vos de cernarū quae praeuidit liberans ergastulo Egyptiorum: Notandum dū de carcere: Demento metu huiusmodi ergastulū intellegitur carcere mundi vel cat-

nis: iuxta illud. i. Pet. iii. q[uod] in carcere erat spū ventensi supple Christus predicauit. Sic autem inter iacētes in carcere quidam sunt boni: qui gaudent q[uod] sentiunt aperiri ostium carceris credētes statim liberari. Alii autem sunt mali: q[uod] dolent de carceris apertione: q[uod] sibi consciuntiment ad supplū cum duci: ita cōtingit de iacentibus in carcere huius mundi vel carnis. Nā boni optant inde liberari: clamantes q[uod] apo stoli et dicentes illud Ro. vij. Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et phil. j. Debet enim huius dissolvi et esse cum Christo: aliis autem clamabat dices: Educ de carcere animā meā: ut cōfitearis nomini tuo dñe: alii autem clamabat dices: Tendet animā meā vite mee. Et ali: Nunc dimittis me dñe i. opto ut dimittas scđm h[ab]itu in pace. Malis autem econtra vellet numerus mori: neq[ue] debere relinquere presentē mundum: quasi presiue future damnationis. Unde q[uod] rident mortē sibi imminere: sepe in desperationē dicunt. Propter q[uod] sapientes Eccl. xl. dicit: O mors q[uod] amara ē memoria tua homini pacē habebit in substantiis suis: viro quieto: et cuius vie directe sūt in obscuris et adhuc valentē accipere cibū. Unde in figura retrouēt honorū: et malorū legitur Gen. xl. q[uod] i carcere regis Egypti fuit postus Joseph innocens: q[uod] dixit magistro p[re]dicto: Ego dñs q[uod] educā vos de cernarū quae praeuidit liberans ergastulo Egyptiorum: Notandum dū de carcere: Demento metu huiusmodi ergastulū intellegitur carcere mundi vel cat-

Clausula prima. Fo. cvij.

de isto carcere. At vero magis ultime ipse dñs deus finaliter produceret verū penitentē de ergastulo huic mundi in terrā via uentū ab eo possidēdā perpetuo: ad quā iā introduxit sanctos illos patriarchas Abrahā ham: Isaac et Jacob.

Moraliter et non iuxta illud: Narrauit q[uod] Moyses omnia ista q[uod] olim cōporaliter et cozporaliter promisit dñs fienda circa filios Israël: hodie sunt in cōversione peccatoris spiritualiter. Primo nempē ipse dñs deus eruit eum de servitute dura peccati de qua Joan. viii. Qui peccat peccati seruus est peccati. Scđo redimit eū. I. b[ea]tificio excelso. i. in fortitudine magna. i. diuinitatis sue: q[uod] nemo potest dimittere peccata sua: supple authoritatiē nullius deus: ut dixerunt Iudei Joan. ix. propterea Eccl. xl. loquitur dñs dicens: Ego sum qui deleo iniquitates tuas. p[er]pter me. Tertio redimit eum in iudicij magnis: supple sub soli cognitis. Quis enim non admiraret iudicium dei magni: i. q[uod] illū trahat: et efficaciter redimat: et illū forte minū malum non trahat. Propter q[uod] dicitur psalmi. iudicia dei abyssus multa. Et Apost. Ro. xi. p[er] admirationē clamabat dices: O altitudo diuinitatis sapientie et scientie dei: q[uod] incomprehensibilia sunt iudicia eius. Quarto assumit eū in sorte populi sui: qui prius erat de sorte populi disaboli. Ecce certe mutatione mirabilis: et dexterē execellit. Ad quā etiā pertinet q[uod] ipse dñs officiatur deo penitentis et specialē cultū. Quinto et

Exodi sexto;

parte epistolarum suarum epistola
la. xxv. ad Saluinam scribentem: q
nō est parum meriti apud deūl
bene filios eruditre. De picas
tis autem et pastoreb⁹ specialis
ter scribitur Malach. iiij. Laz
bia sacerdotis cultodicit scientia
tia: et legem requirent: supple
subditil ex ore eius. Sed profe
cto pauci sunt super terrā qui
ram solliciti sint de sua salute
ut de hoc dignetur interrogare Moysen. Et pastorem / aut
alium virum doctorem: quinimum
frequenter nolit ei acquiesce
re: quantumcumq; vera predi
cat et aut dicat: sicut dicitur de
filio Israei in presenti testu.
¶ Moraliter et decimo / iuxta
Iudicium: Qui non acquererunt
ei / supple filii Israei Moysi / p
angustia spiritus. Notandum / con
formiter ad dñm petr. de pal.
¶ Illi sunt in angustia spiritus: qui se
habent ad celestia sicut cen
trum ad circunferentiam: quia
quasi nihil sunt respectu cele
stium bonorum. Et tales hos
mores mundani et avarii / qui
sunt in angustia spiritus / non
acquiescent extre: quia de ani
ma peccatorum dicitur Christo
rum primo / q; omnes perfec
tores eius apprehenderunt ea
inter angustias. Faciat ergo
anima peccatrix / si vult extre
sive euadere tyrantem phas
tae omnia / id est diabolū / sicut sat
mo captus: qui sentiens engu
stias instrumenti pectoris / co
lungit caudam capiti / et sic
saltat extra dictum instrumen
tum. Sic peccator iungat mor
tem memoriae / et sic poterit e
uadere instrumenta diaboli:

quia facile contemnit orantes
qui se semper cogitat mortua
rum: ut dicit Hieronymus in
epistola ad paulinū presbyterū.
¶ Allegorice et piu: illunc
in sacra scriptura quandoque
significat incarnationis filii
dei ministerium: de quo. si. Lo
rin. vi. Ecce nunc tempus ne
ceprabile: ecce nunc dies salu
tis. Item Joan. xiij. Iunctu prin
ceps mundi huius electetur fo
ras. In isto igitur nunc / dixit
domini ad Moysen: id est de
pater ad quemlibet prophetā
eui datū est cognoscere predict
um mysterium: Sic videbita
que facturus sum p̄ pharaonū. I
diabolo tenenti mundum cas
ptuum. Per manum enim for
tem dimittet eos. Ita manus
fortis fuit manus Christi / qui
ut legitur Luce. iiiij. cum ad eū
adducti fuisse infirmi et de
moniaci: ille singulis manū im
ponē curabat eos. Intup crux
bār demonia a multis / clamā
tia et dicens / quis tu es Chri
stus: et multa alia signa fecit.
Tandem hec manus fortis af
ixa fuit in cruce: et cum diabolo
lus dimisit homines qui pre
dicti erat ad credendum
et eiecit eos de terra sua / id
est de possessione sua. Aba
cuc. iii. Ibi scilicet in cruce:
abscondita est fortitudo eius:
scilicet Christi: abscondita (in
quam) hominibus sed manifesta
sia demonib⁹. Tali enim cū pē
deret Christi in cruce / visa est
infirmitati manus eius: et tamē
tūc prætabat contra diabolū
et victoriā dedit illi dominus
omnipotens.

¶ Allegorice et secundo / hoc to
tum

Clausula prima. fo. cviii.

tu possum⁹ exponere de descē
tu Christi ad inferos. Nā ante
illud verbū immediate sequē:
Pepigis fedus cū eis / ut das
re eis terrā Chanaā tē. Non
dū / q; dñs olim rpe legi Moy
si pepigit sed cū oib⁹ maria
bus Iudeorū de danda terra
Chanaā. i. regno celesti post
illi apertione stendā p̄ Christū
stū: dummodo susciperent circū
cisionē: nec deinceps peccaret.
Unī Bñi. xvij. Circūcidetur ex
vobis offe masculinū. Et post
pauca: Mascul⁹ cui⁹ spūtū ca
ro circūcisā nō fuerit / delebit
aia illa de pplo suo / q; pactū
mē tristū fecit. Hec aut̄ ppoa
stio videt innuere alia affir
matiū. s. masculus cuius pres
putū caro circūcisā fuerit / sal
ubitur: ad sensum predictū.
Similiter in legc euangelica
Joan. iiiij. dixit Christus: Nisi
quis renatus fuerit ex aqua
et spū sancto / nō potest introi
rei regnū dei. Similic hec pa
positio videt innuere ita affir
matiū: Quicunq; renat⁹ fuc
rit ex aqua et spū sancto / ins
trabit in regnum dei: si supple
taliter contingat cum dcccde
re: alias non. Unde Augusti
nus in libro de fide ad petrū
ca. xxvij. Firmissime (inquit)
tene / et nullatenus dubites /
non omnes qui intra ecclē
siā catholicā baptizan⁹
sunt accepturos esse vitam ea
ternam: sed tantum eos qui
suscepto baptismate recte via
uum: id est / qui abstinerunt
se a vitis et concupiscentijs
carnis. Hec ille. Patet ergo
de federe quod pepigit domi
nus cum vtrog populo: Ju
deorum. s. et Christianorum.

* iiii. Allea

Exodi sexto;

Allegorice et quinto iuxta illud: Ego audiui gemutum filiorum Israeli quo Egyptiis op presserunt eos: notandum qd Egyptiis opprimetis filios Israeli sunt demones: qui bene dicuntur Egyptiis quia continuerant in tenebris culpe ignorantie et pene. Hi ergo Egyptiis ante Christi aduentum valde opprimebant filios Israeli. I. sanctos patriarchas et prophetas qui Israeliciti debantur: id est in videntes deit per fidem / et hoc dupliciter. primo quidem in vita / labortantes eos trahere ad peccatum. Secundo vero post mortem / laborantes eos trahere in abyssum. Propter quod illi habuerunt recursum ad omnipo tentem / qui Adoniam dicitur: pie gementes sub ranta capituli. Tandem ille recordatus paci sui de assumenda carne humana: dixit illud psalmus. Propter miserationem inopum et gemutum pauperum / nunc exurgam. Et ideo misit alterum Moyensem id est angelum Gabrielem ad virginem Mariam: qui diceret eidem virgini representanti naturam humanae. Ego dominus qui educam vos de ergastulo Egyptiorum: id est de carcere principis tenebrarum: et erum vos de servitate illius: scilicet redimam vos in brachio excelso: id est in brachio meis sursum elevarunt in cruce: et iudicijs magnis id est absconditis cur scilicet decreuerimus vos portius redimeremus. qd naturam angelicam perditam: et assulam vos mihi in populum: quantum ad eos qui crederunt sunt in me: et ero vester deus per specialem cultu. E sciatis id est experientia cognoscitur per ligna que facti: rursum in morte mea: quia ego sum dominus deus vester saltem de iure: qd eduxerimus vos de ergastulo Egyptiorum id est de potestate demonum: et inducerimus vos / id est decreuerimus inducere post hanc vitam: in terram scilicet viuentium: sicut per quam leuauit nunc meam id est promisi vt darem eam Abraham / Isaac et Jacob: das hoc illam vobis ego dominus suppone post hanc vitam.

Allegorice et sexto iet conformiter ad dominum Petrum de Pal. in proposito per brachium intelligitur dei filius. Nam sicut brachium extit immediate a corpore: digitus a tem a corpore mediante brachio: ita filius in diuinis immediate procedit a patre: per eternam generationem: spiritus sanctus autem ab utroque / sicut etiam per patrem per filium. Istud autem brachium fuit nobis extentum in incarnatione sua. Malach. ij. propositum vobis brachium. Omnes enim caramus in profunda fouea peccati iacentes: et ideo indigebamus tali brachio quod se extenderet usqz ad nos / vt sursum erigeremus nos per speciem et gloriam. Istud etiam brachium fuit extentum in cruce iet hoc ad percutiendum aeras potestas. Unde psalmi. Redemisti in brachio tuo populum tuum. Item istud brachium fuit sursum extentum in ascensione sua: vt possemus post ipsum in celum

Clausula prima. **fo. cir.**

celum ascēdere. Ipse enim Christus tunc fuit sicut aquila provocans ad volandum pullos suos / super eos volitans que expandit alas suas / et assūnit eos atque poras in humeris suis : ut dicitur Deuteronomio xix. ubi per pullos huius aquile Christi designantur apostoli / et ceteri electi / ante quos prius ascēdit in celum. Deinde possea tempore debito assumptis eos secum. Mich. viii. Ascendit pandens iter ante eos.

¶ Allegorice et septimo / per gemitum filiorum Israël / post recte designari gemitus sanctorum patrū in limbo ante Christi passionem degenerium / et redemptiōnem expectantium atq; desiderantium. Porcum ergo gemitum efficaciter Christus randomi audiuit et exaudiuit: eo q; recordatus est pacti sui id est propositus niss illis olim facte per eam p̄fetaramur: ut patet Zacha. Et emiliisti vincitos tuos de lacu in quo non erat aqua. Hoc auerunt fuit / quando ex paſto descendit primum in inferiores partes terre / ut dicit Aposto. Eophe. iiiii. Per oppressionem autem Egyptiorum / nō est intelligendum q; dicti sancti patres in limbo stantes paternatur a demonibus penam sensus: quippe qui nullam talen penam patiebantur / cum talis penitus essent rel. Sed per tale oppressionem potest designari per nos damni / que non erat aliud / retarding at gloria ad temporis. Nec etiam intelligendum est q; ipsi Egypti / id est te-
rimi demones / in propria forma et natura insultarent antem abusus dictorum sanctorū patrum quia non erat equum ut dicte anime aliquid paterneretur a malignis spiritibus in aetate secula / que in presenti susperauerant eorum tentamenta. Tandem ergo magnus ille Adonay per predictum defecsum in inferiores partes terreni efficaciter eduxit predicatorias animas de ergastulo Egyptiorum: id est / de carcere limbista ut modo loc⁹ ille sit omnis no vacuus / et tandem in sua ascensione induxit eas in terram viventium / quam dedit illis possidentiam perpetuo.

¶ Allegorice et octauo iurta illud: Narravit ergo Moyses omnia filii Israël: qui non ac quieuerunt ei. Notandum q; p. Moysen intelligitur Christus / qui assumptus fuit de aquis quando a Joanne baptizatus fuit. Luce. iiiij. Ut quod nam⁹ est de virgine Maria / plena aquis gratiarum. hic ergo nosster Moyses veniens in hunc mundum narravit omnia quae supple deus pater illi commisserat narranda filiis Israël: qui et Iudei sunt. Ut vero illi (pro maiori parte) non acquieuerunt et suscipientes eius predicationem / nem et efficaciter audientes. Quinimo quandoq; voluerunt ipi unilapidare propter veritatem quam illis predicabat: ut patet Joān. viiiij. Bala autē vice duxerunt illum in supercilium montis: ut precipitarent eum. Luce. iiiij.

¶ Agogice / per apparationem domini factam Abra-
ham

Exodi sexto,

he! Iane et Jacob! Quidam fuc-
runt et dei amici: designatur
et ipse idem deus et dñs appetat
in celo iustus! qd in presenti re-
nuerunt fidem sancte trinitatis.
Propterea Athanasius in
principio symboli sui ait: Qui
tunc vult saluus esse! ante oia
opus est ut teneat catholicā fidem.
Deinde describit in par-
ticulari ipsam catholicam fidem/
dicens: fides aurenti ca-
tholica hec est: ut unum deum
in trinitate et trinitatem in uni-
tate venerentur. Quod autem
subditur: Nomen meum Ado-
nay non indicaui eis: per hoc
denotatus! qd illi quibus appa-
ret dominus in celo non com-
prehendunt verbum: eo qd non
indicat se eis quantum in se co-
gnoscibilis est. Quod sequit:
Pepigit sedus et. Hoc tortu
potest referri ad futuram resu-
rectiōnēm et glorificationem
corporum electorum: quam ha-
bitura sunt in celo post iudicii
diem. Tunc etiam educere do-
minus huiusmodi corpora de
ergastulo! sive carcere sepul-
chri: et de seruitute terrena: et
hoc totum in brachio extento!
quia futura resurrectio et glo-
rificatio corporum electorum
non fieri nisi virtute diuina.
Quod autem finaliter subdi-
tur: qd narrauit Moyses omnia
filios Israel: qui non acce-
perunt ei in suauitate qd quicquid
dicat Moyses aut Chalilus: de
futura resurrectione et beatit-
tudine electorum / nihilominus
heretici non acquiescent testi-
moijus talium.

Secunda clausula.

Oicutusq est domi-
nus ad Moyensem dia-
cens: Ingredere et
loquere ad pha-
raonem regem Egyp-
ti ut dimittat
filios Israeli de terra sua. Re-
spondit Moyes coram domino
no: Ecce filii Israeli non audie-
unt me: et quomodo audierit
Pharaos prefertim cum inci-
cuntius sum labijs. Locutus
que est dominus ad Moyensem
et Baronem dedit mandatum
ad filios Israeli et ad Pharaonem
regem Egypti: ut educeret
filios Israeli et ad Pharaonem
regem Egypti: ut educeret
filios Israeli de terra Egyp-
ti. Illi sunt principes domo-
rum per familias suas. Filii
Ruben primogeniti Israeli: Es-
noch et Phallus et Estron et Char-
ni. De cognatione Ruben.
Filius Simeon: Iannuel et Ia-
min et Jamilef Abhod et Ia-
chimel Saber et Saul filius
Chananitidis. De progenies
Simeon. Et hec nominis filios
Leui per cognationes sua-
es: Gersoni et Laeth et Merari.
Anni autem vite Leui fue-
runt centumtriginta tres.
Filius Gersoni: Lobni et Semeli
per cognationes suas. Filius La-
eth: Amram et Iissari et Pe-
bron et Oziel. Anni quoque
vite Laeth centumtriginta tres.
Filius Merari: Wooli et Musi.
De cognationes Leui per fa-
milias suas. Accepit autem
Amram uxorem Jocabeth pa-
truelam suam: que peperit ei

Aaron!

Clausula secunda. fo. cx.

Aaron! et Moyesen! et Ma-
riam. Fueruntque anni vite
Amram centumtriginta septem.
filii quoque Iissare: Chozel et
Napheglet Zechri. filii quo-
que Oziel: Mizael et Shisa-
pham et Sechri. Accepit au-
tem Baro uxorem Elizabeth!
filiam Aminadab: sororem Iaa-
son: que peperit ei Nadab et
Abihu et Eleazar et Ithamar.
filii quoque Chozel Bier et
Elcanah et Abiasab. He sunt
cognationes Choritarum. At
vero Eleazar filius Aaron ac-
cepit uxorem de filiabus Phu-
tis: que peperit ei Finees. Hi
sunt principes familiarium Le-
uiticarum per cognationes sua-
es. Ille est Aaron et Moyes! qd
quis precepit dominus ut
educeret filios Israeli de ter-
ra Egypti per turnas suas.
Hi sunt qui loquuntur ad pha-
raonem regem Egypti: ut edu-
cant filios Israeli de Egypto.
Ille est Moyes et Aaron: in
die quis locutus est dominus
ad Moyensem in terra Egypti.
Et locutus est dominus ad
Moyensem dicens: Ego domi-
nus. Loquere ad pharaonem
regem Egypti omnis que lo-
queris. Et sit Moyes coram
domino: En incircunci-
sus labijs sum. Quomodo au-
det me pharaos?
Historiæliter postquam pro-
phetæ domini Moyes egit in
precedenti clausula de promis-
sione donum circa Hebreos
liberationem de Egypto: et de
manu Pharaonis: et qd inde
essent educendi in manu fortis

cessat.

Exodi sexto,

Cessat. Contenitur a Pharaone etiam longam iterum expe-
rat. Sequitur: Locutus est dominus ad Moysem et Baro-
tanq; ad principiores et dedit mandatum ad filios Israel, i. ad
seniores et ad pharaonem regem Egypti, ut educeret filios
Israel, i. reliquum communem populum de Israel: scilicet Pha-
rao permittebat Moysem cum Aaron et senioribus deducen-
do. Deinde cum Moyse ait: Ne sunt principes domino, et ote-
lud verbum sequens: Locutus est dominus ad Moysem, dices:
Loquere ad pharaonem regem Egypti omnia quia loqueris tibi: scilicet mediate fratrem tuum.
Iterum et finaliter repetit Moy-
ses suam excusationem dicens
ad dominum: Enid est, ecce: in-
circuncis labiis sum. Quomodo
et. Circa hunc textum mouen-
tur aliqua dubia.

Primum igitur dubium or-
etur propter illud primum ver-
bum: Ingredere et loquere ad
pharaonem. Et. Queritur ergo
quomodo Moyse potuit habere ingressum ad pharaonem.
Mox enim regum ac principum est habere cuiusdam cum
foris sunt: et ostia firmiter clau-
sa cum intra domum sunt: et hoc
propter pericula personarum
suarum: et propter fastum regum.
Dicendum quod taliter ingressus
est ad pharaonem: quod loquitur
ab eo. Quid si hoc factum sit
intra domum regis tunc potuit
ingredi cum multitudine seruo-
rum regis illuc ingredi etiam.
Ut dic quod voluntas fuit (cui
nemo resistere potest) ut pater-
ret illi facilis ingressus ad res-

gem!

Clausula secunda. fo. cxj.

gem nemine contradicere aut
impedirem prebere. Potuit
etiam fieri diuinus ut ianuis
clausis et noctis silentio ingre-
sus fuerit ad eum. Sed istud est
propter excusationem Moysei dicen-
tis ad dominum quod esset incircuncis
probatione: et ideo melius dis-
citur ut prius.

Secundum dubium est de sen-
tentiis verborum: Responsus
enim omnia aguntur coram do-
mino: cui nihil est absconditum.
Est dominus ad Moysem dices:
Loquere ad pharaonem regem
Egypti omnia quia loqueris tibi:
scilicet mediate fratrem tuum.
Sufficiat enim sille lo-
queretur pro eo. Dicendum ad
aut occultum: videtur superflue
hoc: sed aliquos non nisi coram
domino. Dicendum conser-
viter ad glo. interli: quod san-
cti coram domino loquuntur
quia audiuntur ab eo. Molt ve-
ro retro loquuntur eo quod non
audiuntur: ita est exaudiuntur
ab eodem.

Tertium dubium: Quo et qualis
erat Moyse incircuncis
labiis: Dicendum quod propter
verbis suis in oie illius: et quod loq-
retur pro eo ad populum: ut pa-
tet prius illi. c. Alii ergo diciti-
gi: Cum sim incircuncis la-
biis: et superflue in labiis. Co-
uenienter quod Moyse se excusat
de tali defectu lingue: propter
verborum superfluitatem: qui
ad regem mittebatur. Nam ta-
lis defectus dispergit hoib; et
ut loqueretur pro fratre suo Moy-
se in his que erant ad populum
Hebreos: sed non ad regem pha-
raonem. Et ideo quando multum
eum dominus ad regem pharaonem
ut loqueretur ad eum dicens: Ingres-
dere et loquere ad pharaonem
Augu. in qsto. sup Eto. et reci-
tarur in glo. odi. quod alia litera
se haberet: Ecce ego gracili vo-
ce sum: et quomodo audier me
incircuncis labiis. Sed hoc patet
quod est falsum: per hoc quod dicuntur
in principio pccatis capituli:
post hec ingressi sunt Moy-
ses et etiam propter viu ho-
minem. Deinde subdit: Mirabilis
Israel: Hec dicit dominus deus
meus: illa gracilis vocis fuit: ut
et sacrifici mihi in deserto.

Zan

Exodis sexto,

Jam ergo plus locuti fuerint scriptura originem Moysi de ambo ad pharaonem. Quid si sic: inotitare (quod eius actio excur ergo nunc se excusat) Moyse petebat a p̄mogenito Jacobis de incircumcisone labiorū id est Rubē cepit. Inde ad Sy suum? Dicēdū q̄ ideo se excusat (hunciter tamē nō quia est, simpliciter incircumcisus labijs sed quia nō differre aut clamore loqui posset. Et quis cum eo esset frater suus Barō qui erat disertissime lingue: et qui vt c̄dūmū loquebāt ad pharaonem ex parte domini: et quasi tenēs vicē ipsius Moy si: interdum tamē loquebatur ipse Moyse: tarde tamē et impedita latq; fatis basse. Et ideo propter ista petebat sup portari a domino ne amplius loqueretur ad populum vel ad pharaonem sed torum cōmitetur Baron fratri suo viro eloquentissimo qui semper erat p̄ciliis quādo loquebatur ad pharaonem. Quinimum ut in pluribus loquebatur ipsi pharaonem per eum: vt dicuntur est. Unde in principio precedentis capituli dicitur q̄ ingressi sunt Moyse et Baron ad pharaonem. Et in presenti clausula dicitur q̄ locutus est dominus ad Moysem et Baron: et dedit mā datum ad filios Israeli et ad pharaonem regē Egypti vt educerent sc̄. Verum ut cōmuniter sit triū metū de ipso Moy se: eo q̄ esset p̄ncipalis durō puli: vt dictū est in expoliōne literali.

Quintum dubitū. Cur in genealogia Moyse et Baron sit termonim. xxvii. Non licuit erantum mentio de tribū tribubus sc̄z Ruben/ Symeon/ et Le vrorem patruelē suam. Dicē ut: Dicēdū secundū Augu dum ad hoc q̄ lex scripta nō ponitur in glo. ordi. q̄ voles cam

Clausula secunda. Sc̄. exis.

sam dicere in vrorem. Et vt Beniamin. Vel dicendum q̄ forte lex non loquebatur nisi quando cum muliere trābat hereditas.

Octauum dubitum oritur p̄pter illud verbum sequē: Iste est Moyse et Baron sc̄. Queritur ergo vtrum in his verbis peccauerit Moyse? Uide q̄ sic: quia factus est (vt videt) de generis nobilitate. Dicendum q̄ in predictis verbis nō peccauit. Quinimum ad vitandam tactitiam locutus est de seipso tanquam de quadam aitio vt ostenderet q̄ non intendebat propriam gloriam sed nondum erat preceptum filius Israel ut virusquisq; acciperet vrorem de tribu sua. Secundo dicitur q̄ dato q̄ lex fuisse data: ipse tamē Baron non egisset contra eam: eo q̄ tribus Leuitica de qua erat oritus ad patrū coniungi alij tribubus: q̄ eū sacerdotes possessiones nō accepissent: sed tñ v̄bes ad habitandum et viculos sue suburbana ad alenda pecora sua: celiabat causa legisi que erat ne confundetur possessioines et sortes per talia coniugia. Vnde autem contingebat predicta tribū tribus regali eo q̄ esset pars necessaria inter illas tribus ad regendum populum. Et si dicatur in contrarium q̄ lex numer. xxvi. precipit vniuersis accepte libi vrorem de tribu sua. Respondebat ad hoc Augustinus: q̄ illi legi numerorum subiunctudo in oppositum derogauit. Unde David de quo est certum q̄ fuit de tribu Iuda accepit in vrorem: Nicholai etiam Ssul: qui fuit de tribu

Dicendum

Erodì sexto;

Checlmū dubium: *Lur in p-
senti clausula Moyses repetit
se esse incircuicium sapud dñm
loquens. Videlictur enim q- suffi-
cere sibi debebat hoc semel ei
dicere qui etiā nihil ignorat.*

pro solutione huius dubius
tandum: et erat duplex incircu-
cito in Moyses secundum domi-
num pet. de Pal. Una superflui-
tatis verborum: de qua primo
loquitur. Alia in ordinatio[n]is
seu corruptionis ex ignoratia
idiomaticis. Oblitus enim erat
ipso Moyses idiomaticis Egy-
ptiorum ex longa mora in ter-
ra Iudaei nunc ordinante i[n]te-
gre ipsum loqueretur sicut opus
arbitraturab[us] loqui operere i[n]
conspicu[us] tanti principia[bus]
quis erat Pharaon.

Loraliꝝ et primo. per Moy-
sen ducē populi Israēlitici de-
signantur p̄clatū et pastōes a-
numariꝝ atq; diuini verbi p̄di-
catores. Tales enim mittit dñs
ad pharaoꝝ. i. ad reges et
principes tyrannoꝝ qui valde
grauior oportunt pauperes
sibi subditos; ita ut quandoc
remaneat eis sola pellis at-
tenuata sup̄a dorzum quam etiā
liberū rapere possint. Unde aliquā
vīlītate consequi possent. Vn-
dē Dñch. iii. dominus de hoc
mirabiliter cōqueritur dices
ad eos: Audite principes Ja-
cobis duces dom̄ Israēl: nū
quid non veſtrum est ſcire iudi-
cium qui odio habetis bonū
et diligitis malum quin violēter
tolliatis. tollere velleſi pelleſ
eorum desuper eis: Ut per pel-
les intelliguntur modica tem-
poſiaſ ſubdiſtoꝝ: que per ex-
actoꝝ ſuos tollit tyran̄i prin-

cipes a subditis et iheraldis interdum
vlog ad palces lecti ab his misse
recordia: dicentes oportet re
denariis regis solvatur. Quan-
doque etiam cogunt eos lugere
in carceribus in fame et siti in
tempore multis in frigore et nu-
ditate. Secundum in Wichea: Et
carnem eorum desuper omnibus
eorum suppone tollitis. Et iteru-
ibidem de cisdem conqueritur
dominus dices: Qui comedes
runt carnem populi mei et per-
lemon eorum desuper excoriaver-
runt et ossa eorum costringerut
et considerunt sicut in lebete et
quasi carnem in medio olle.
Tunc suppone tales principes in
necessitatibus suis clamabant
ad dominum et non exaudiunt eos:
et abscedet faciem suam ab eis
in tempore illo sicut nequirer
egerit in adiunctionibz suis.
Sed prohdolor hodie sit pau-
ci Moyses super terra qui au-
deat ingredi ad pectora pha-
raonem et dicere eis ex pte domini
ve dimittant populum suum sic
inquietare et opprimere: quia
omnes timent incurrite tram
et indignationem eorum. De qui-
bus etiam dicitur Esa. lvi. q
sunt canes muti non valentes
latrare.

¶ Moraziliter et secundo iuxta
illud: Ecce filii Israël non au-
diunt me et quomodo audieret
pharao florandum et perfidis
Israël intelligentur clerici
et religiosi mali qui nolunt
audire vocem domini nec in-
crepations suorum maiorum. No-
mirum ergo si Iudei et infide-
les qui per pharaonem deli-
gnantur dictam vocem per os
predicotorum sonantem audire
recusant

Clausula secunda. *fo. cxiij.*

recusant. Fertur q̄ habitates prope fluvii Nili male audiūt alios sonos: t̄ hoc ppter impe sum ipsius Nili q̄ contineat facit t̄ audiūt. Ad idem est de habitantibus iuxta molendinū vel ferraturam rotarum et malleationem fabrozum: ita i proposito multi clerici et religiosi propter frequentem vsu legendi aut audiendi scripturas sacras et historias pertinetes ad modum edificationē leſſicuntur quasi surdi et parum proficientes.

Quicunq̄ ergo est de numero predictorū merito potest dices- se cu Moyses in circulcūsum sum labijs.

¶ Moaliter et quartoi p hoc q̄ Moyses declarat ex nobilis genealogia pcessim qd tāgi- tur cu dicitur: Ibi sunt principes domorum per familias suas: inter quos principes Levi ter tius nominatur ex quo proces sit ipse Moyses. ¶ Tamen fuit humilissimus: insinuatur q̄ nobis huius seculi non debet in- anter gloriantur de nobilitate

¶ Morsaliter et tertio iuxta illud presertim cum incircuncisus sum labijs: Notandum quod tria sunt genera hominum quorum labia sunt incircuncisa. Primi sunt indeoante orantes: de quibus loquitur dominus Isaie xix. dicens: populus hic labijs me honozat cor autem eorum longe est a me. Secundi sunt orationes suas sincopantes et precipitantes soluentes. Et iste incircuncisus specialiter tangit clericos festinantes et cursum officium diuinum dicentes: Quorum abusus reprobatur in Clementi rubrica de celebratione missarum. ca. graui. vbi etiam mandat papa Clemens in virtute spoustanti et sancte obedientie ut diuinum officium tantum aperte ecclesiasticis deus dedecrit studiose celebret pariter et deuote. Terti sunt turpia et dissoluta verba in ore gestantes contra quos loquitur apostolus Ephe. v. dices: fornicatio autem inimicitia aut turpitudinibus aut stultiloquitus aut scurrilitas non nominetur in yobis. miter glorias: ut nobilitate sua carnali considerantes quoniam est uno et eodem patre processimus: et qui a deo immundis formati estis sed Adas: vno et eodem modo nascimur sicut mundi et cum sicut: una terra nos supponit omnes moizimur: omnes iudicabimur et ad eandem clementem hereditatem vocamur. Non ergo ab origine procedit nobilitas: quod teste Boetio de casu lib. iii. Metro. vi. Omne hominum genus in terris: Simili surgit ab ortu. Unus enim rex per passer est: unus cuncta ministrat. Unde ergo pcedat nobilitatis paucis declarat Hiero. iii. pars epistola suara epistola. xxi. ad Cella ntia scribes et dices: Sola apud deum libertas est nostra seruire petis. Sola apud deum nobilitas est clara esse virtutibus. Dicit etiam sententia: qd sola virtus facti hominem nobilitem non gloriabat ergo Moyses in generatione sui nobilitatem nec ad sui iactantiam precedentem genealogiam addidit: sed ad veritatem expressionem: vt prius dictum est.

¶ Morsaliter et quinto iuxta

p illud

Exodi sexto,

illud verbis domini ad Moys: deunt ad cor et corriguntur fe-
sen: Loquere ad pharaonem atq; virtuosi efficiuntur: ideo
regem Egypti omnia que loz de nullo desperandum est quia
quor tibi florandum q; g hoc dui durat vita prescas: ita dis-
instituantur prelaci et predica citur de per distinctione septi-
tores non debet rater vere manemo. Item vice in aquar-
tatem. Hinc legitur. i. Reg. xv.
q; cum dominus reuelasset Isas Allegorice et primo ius
muli: q; de reuerata priuare era illud verbum Moysi: filii
Saul regno propter inobedientiam non me audiunt: et quo-
tiam suam: sollicitaretque ipse modo pharao me audierit: No-
Saul Samuel enim diceret et quid indicasset illi deus: con-
stanter illi dixit q; priuatus es
set regno ex parte domini: et q; illud deberet dari David
meliori se. Sed quantum hodie
multi et graves defectus con-
perantur in principibus: ad-
modum tamem rari aut nulli
super sunt qui relint: aut audi-
ant illis dicere veritatem: quia
moderni fidicatores aut que-
runt intrare in gratiam principi-
pum: aut iam ingressissima per-
dere. Et ideo de talibus con-
queritur dominus Threnos
secundus: prophete cui
dicens: Prophete cui
videtur tibi falsa et falsa:
nece aperiebat iniquitatem tu-
am: et te ad penitentiam pro-
uocaret.
¶ Moaliter et sexto: per hoc
q; Moyses missus est a domi-
no ad pharaonem: ut dimis-
teret populum suum quem ra-
men sciebat esse obtinatum: et
hoc non facerum: denatur
q; etiam predicandum est ob-
stinatis: et precipue quis nefer-
mus qui sunt pro p[ro]fani adeo
reprobati et in peccatis suis
obstinatis: et qui no. Multi em-
dens se tanq; sit deus. Ecce igit
pro aliquo tempore videntur
tur noster Moyses Christus
omnino obstinari et incorrigi-
quam noluerit audire. Iudei
biles: qui tam postmodum re-

Clausula secunda. fo. cxxijij

ea de eo dicitur Joan. i. q; in
propria venit: et sui. i. Iudei
(paucis exceptis) cum non rece-
perunt: supple credendo in eis.
Ipsum autem receperunt alie-
ni: i. gentiles. Ut de hoc psal.
in persona eius ait: Populus
qui non cognovit seruit mihi
h[ab]it[us] auris obediuit mihi.
Istud referunt ad gentiles.
Fili alieni. i. Iudei qui prius
intranci et affines: sed modo
alieni per perdidit: mentiri
sunt mihi: quia prius promis-
serant se seruare vos legem Moys:
si quod non fecerunt: quia ne
crediderunt in me: cum tantum
ille testimonium perhibent de
me. Jo. v. Si crederetis Moys:
si crederetis forsan et mihi.
De me enim ille scripsit. Sequit-
ur in psal. Fili alieni inver-
rati sunt: scilicet in incredul-
itate sua: cum iam sint anni mil-
le quingenti vigintiseptem: et
quo venit Christus in hunc
mundum: nec ramen adhuc
in eum eredere volunt. Quod
autem sequitur: Et pharao
quomodo me audierit: pharao
referunt ad populum genti-
lem. Et est verbum per admis-
sionem dicum. Ac si diri-
seret noster Moyses Christus: cu-
adhuic in terris esset. Et quod si
iij Israel: sive Iudei: in me cre-
dere nolunt: sed me reprobant:
fatis murum est q; Pharaoh: id
est populus gentilis: in me cre-
dit. Unde psal. A domino fas-
cium est istud: et est mirabile in
oculis nostris.
¶ Allegorice et secundo, per
hoc q; dominus solu elegit sa-
cerdos de tercia tribu: scilicet

cet Leuitica: designatur secun-
dum glossam ordinariam: q; il-
li soli sunt sacerdotio digni qui
renent rectam fidem sanctissime
trinitatis: et qui rite sunt in no-
mine eiusdem trinitatis conse-
crati: atq; qui altius docent co-
stanter tenere eandem fidem.
Sicut Ambrosius fecit se pris-
mo a catholico episcopo ordinis
Fili alieni. i. Iudei qui prius
intranci et affines: sed modo
alieni per perdidit: mentiri
sunt mihi: quia prius promis-
serant se seruare vos legem Moys:
si quod non fecerunt: quia ne
crediderunt in me: cum tantum
ille testimonium perhibent de
me. Jo. v. Si crederetis Moys:
si crederetis forsan et mihi.
De me enim ille scripsit. Sequit-
ur in psal. Fili alieni inver-
rati sunt: scilicet in incredul-
itate sua: cum iam sint anni mil-
le quingenti vigintiseptem: et
quo venit Christus in hunc
mundum: nec ramen adhuc
in eum eredere volunt. Quod
autem sequitur: Et pharao
quomodo me audierit: pharao
referunt ad populum genti-
lem. Et est verbum per admis-
sionem dicum. Ac si diri-
seret noster Moyses Christus: cu-
adhuic in terris esset. Et quod si
iij Israel: sive Iudei: in me cre-
dere nolunt: sed me reprobant:
fatis murum est q; Pharaoh: id
est populus gentilis: in me cre-
dit. Unde psal. A domino fas-
cium est istud: et est mirabile in
oculis nostris.

¶ Allegorice et secundo, per
hoc q; dominus solu elegit sa-
cerdos de tercia tribu: scilicet

Exodi septimo,

deus homini per speciale cul-
tum: et hoc roti sponte: quan-
tu ad eos qui crediderunt in
eum. Quod autem subditur: op-
dicta Elizabeth peperit plu-
res filios sp̄sio suo Aaron de-
signatur q̄ medio humanita-
tis (secundū quā meruit dei fi-
lius) genuit plures filios et fi-
lias: qz quotquot crediderunt
in eū: sida formata charitatē
Joan. i. dedit eis potestarem
filios dei sicut hiis q̄ crediderūt
in nomine eius. Et Augustinus
de verbis domini / ser. xxvij.
Multos filios dei fecit uinc⁹
filius dei.

Enagogice descrip̄o triū
tribuum: ut perueniat ad ge-
nerationem Moysi / designat
q̄ familia domini habitantes
in celo describuntur per terrena
rūm numerū: ibi enim ange-
li describuntur p̄ tres hierar-
chias: et quelibet hierarchia
tres ordines. Similiter homi-
nes ibi describuntur sub ter-
nario numero: videlicet pa-
triarcha: quo ad legem na-
ture: prophetarum: quo ad le-
gem scripturarum: sanctoz noui
testamenti: quo ad legem gra-
tie. Et iterum: q̄ ad h̄c: quo-
quot illuc intrauerūt: sub ter-
nario numero comprehendun-
dibus Moyses ostendit: q̄
tut: scilicet i apostolos: marty-
res: et confessores. Deniq̄ quo-
quot illic sunt: videlicet frāturū/
et tenent perpetuo illam sum-
mam ac ineffabilem trinitatē.
Et in hoc consistit summa bea-
titudo: tam angelorum: q̄ hos
minimū: uita illud Joan. xviij.
Pec est vita eterna: ut cognos-
cant te verum deum: et quem
missit Iesum Christum.

Exodi septimo. Prima clausula.

Exit dñs ad Moy-
ses: Ecce: Ecce
confituit se
deum pha-
raonis / et
Aaron fra-
ter tu eris
propheta
tuus. Tu loqueris ei omnia q̄
mandabo tibi: et ille loqueretur
ad pharaonem / ut dimittat
filios Israēl de terra sua. Sed
ego induabo cor eius / et mul-
tiplicabo signa et ouenta mea
in terra Egypti / et non audiet
vos: immittamus manum meā
super Egyptū / et educam exer-
citū et populū meū filios Israēl
de terra Egypti / per iudicia
maxima. Et scient Egypti qz
ego sum dñs / qui extenderim
manū meā super Egyptū: et
educerim filios Israēl de mea
dio corū. feci itaq; Moyses
et Aaron / sicut precepérat do-
minus / ita egerunt. Erat autē
Moyses octoginta annos /
et Aaron octoginta tria: quan-
do locuti sunt ad pharaonem.

Historialiter potest in prece-
dibus Moyses ostendit: q̄
liter dominus mouit verbis
res: et confessores. Deniq̄ quo-
quot illic sunt: videlicet frāturū/
et tenent perpetuo illam sum-
mam ac ineffabilem trinitatē.
Et in hoc consistit summa bea-
titudo: tam angelorum: q̄ hos
minimū: uita illud Joan. xviij.
Pec est vita eterna: ut cognos-
cant te verum deum: et quem
missit Iesum Christum.

Moysi

Clausula prima. Fo.cxv.

Moysi specialis facta cōmis-
ta. Tertio predicit a domino
legationis Moysi ad pharaonem
non retardatio.

Cprimo igitur repetit moni-
tio ad pharaonem: cū dominus
loquitur ad Moysem dicens:
Tu loqueris ad fratrem tuum
Aaron omnia que mando ti-
bi: et ille loqueretur ad pharaonem:
ut dimittat te. prius est
(vt habetur in fine precedēris
capituli) dicerat dñs Moysi:
ut loqueretur ad pharaonem.
Et quia ipse Moyses se excusaret
propter incircumcisio-
nem labiorū suorū: deo in pri-
cipio presentis capituli et clau-
sule / supportat eū dñs ne in p-
riā loquatur ad pharaonem:
dicens illi vt ponat p̄ba sua in
ore fratris sui Aaron / et per eū
loquatur ad pharaonem / ut di-
mittat filios Israēl de terra sua.

Secundo tangit Moysi spe-
cialis facta commissio circa
eundem pharaonem: cum di-
cit dominus ad eum: Ecce con-
stitui te deum pharaonis / ut
quicquid volueris precipias
ei: sicut deus imperat creatu-
re / ut dicit glo. interis. Confer-
ergo et dominus potestificare
et autoritatē contra scūtiā
et crudelitatem pharaonis.
Et nota: q̄ hic accipitur deus
non proprius sed transsumptiu-
s. pro quo notandum secundum
beatum Gregorium lug.
Ezecl. homelia quarta: q̄ in sa-
cri scripturis hoc nomen deo
vario modo accipit. Nam alia-
quando capitulū essentialiter
sicut cum ait ipse dominus ad
eundem Moysem supra. iii. ca.

g ill vel sa

Exodi septimo;

vel sacerdotes ipse depositarius coram quibus tenebatur turare q̄ coniente res fuerat ablata et sine culpa sua siue negligencia. Quid furante eredebus libi nec ad restituitionem tenebatur. Hoc autem occasionaliter dictum est propter predictum nomine: quo dicitur i applicabitur ad deos. patet ergo expositio illius propositionis iurius dicit. Ecce constitutie deum pharaonis: id est potentem in ipsorum est quo ad personas ipsius et in terra eius facere signa ad modum dei vt exponit petrus homostoz. Scindunt tamen secundum magistrum Nicolaum de Lyra q̄ in Hebreo habetur: Ecce constitutus hec in pharaonis i quod quidem nominem apud ipsos hebreos est pluralis numeri. Et ideo (inquit) debeberimus discere in translatione nostra: tanquam proprius et conformatius ad literam hebreicam. Ecce constitutus deos pharaonis: id est tantum timendum et amplius q̄ illos quos pharao colit tanquam deos: quia non poterant cum tantum affligere sicut Moyse. Uel dicitur q̄ hec in pluralis numeri: refertur ad Moysem et Baron i qui fuerunt tanquam duo du modo predictio coram pharaone. Deinde specialiter dixit dominus de Baron i q̄ debet esse propheta: id est prolocutor ipsius Moysei. Predictum autem verbum dixit dominus ad Moysem i vt esset constans coram pharaone. Sequitur in tertio: Et Aaron frater tuus erit propheta tuus: id est interpres: vt exponit glo. inscr. terlinea. Unde sequitur: Tu loqueris ei omnia que mandabotib; et ille loquetur ad pharaonem tū. Tertius est clarus. Certo predicti a domino legationis Moysei ad pharaonem retardatio siue impedimentum cum ast: Ego indurai te cor tuum glo. interl. signis et portentis. Unde sequitur: et multiplicabo signa: scilicet minota: et ostendam et misera. Quid autem sit ostentum dictum est supra quarto capitulolum tertia clausula: i sed ad nonum dubium. De inductione autem pharaonis dicitur in solutio dubiorum. Sequitur: Immittam manus mea super Egyptum per aggrauationem penum: multiplicatio nem earum sicut Zach. duodecimo. dicitur: Onus verbi domini super Israel: et educam exercitum: id est: maiores quorum est populum custodiare: et populum meum: id est: minorum: quorum est maiori bus obediens: filios Israel: quibus ita promisi: per iudicium maxima: id est: per plágias iusto de dei iudicio infligendas. Et bene dicitur maxime: quia magna in rerum ablatione: maiores in corporum afflictione: matris me autem in illosum submersione. Et scient Egypti: scilicet experimento: i quia ego sum dominus. Sequitur: fecit itaque Moyse: scilicet hoc q̄ locutus est ad Baronem: sicut precepérat dominus: et similiter fecit Baron: hoc scilicet q̄

Clausula prima.   fo. crvij.

llet qd locutus est ad pha-
raoneum / sicut precepatur do-
minus. Et biceptu / sicut pres-
cepatur dominus ita egerunt
per hoc autem / q dicitur
Moyses tunc scisse octogin-
ta annorum et Aaron octo-
ginta triu: denotatur / q non
ex passione iuuenili sed ex ma-
gna matuitate mouebantur
eduerunt pharaonem. Et est
hic argumentum / et dicit do-
minus Hugo Cardinalis / q
omnes plaga Egypti fuerunt
in uno anno. Moyses enim
mortuus est ceterum viginti an-
num: et in deferto fuit qua-
draginta annis. Cum ergo es-
set octoginta annorum quando
primo locutus est ad pha-
raonem: sequitur intentum.
Circa hanc clausulam te-
xtus mouentur aliqua dubia.
C primum igitur dubium:
Est dominus non dixit ad
Moysen? Ecce collititur te do-
minus pharaonis: sicut de-
xit / deum. Nam ex tali modo
loquendi non potuisse oti-
ranta difficultas / sicut dicen-
do deum. Et maxime cum do-
minus sit nomen potentatis /
que collata fuit Moysi supra
ipsum regem pharaonem. Di-
cendum secundum de pal. / q
huius ratio fuit / quia dominus
est nomen potentie tantu: deo
autem est nomen potentie ad-
mittre misericordie: tuta illud
p salm. Deus iudee iustus for-
tis et oportens. Modo sic est / q
Moyses exercuit potencia cir-
ca pharaonem multe misericor-
die admisit: ideo conuenten-
tius deus pharaonis / do-
minus. Vel dicendum secundum eis
de deo pal. q hoc nomine desimi-
ponitur ad significandum natu-
ram diuina ab iuuentu: reu-
erientia. Unde Diony. xij.
lib. de diuinitat nominibz dicit
q diuinitas est que omnia vis-
der: prouidentia et bonitate p-
fecta. Ad prouisionem autem
populi de liberatione facienda
per signa / cedebatur eidem
Moysi potentia in pharaone: ideo
potius dicitur est deus
pharaonis / q dicitur.
C Secundum dubium. Quare Nas-
tron dicit propheta Moysi / et
non deus? Dicendum q deus phe-
tia possunt loqui dupli. s. ppe
et impiope. propheta ppe de
silex h[ab]it by revelatione in edate
a deo secundum et illustrat ei de co-
gnitione futuroz. Hinc ppe
ta de iis p[ro]p[ter]a fans. i. loquens
a longo. Cui. Regu. ix. d[icitur] q
hodie hi pphetae nomen appella-
bat videns. Propheta autem
impropietate large trile q
ph[ab]a de deus facit vel exponit:
quis ea no habecat deo imme-
diatice: talis magis ppe de in-
terpres / vel plocutori q pro-
pheta. Et q[ua]ntu[m] h[ab]et felini
Baron dicit est propheta fra-
tris suis Moysi / q fuit interpres
et plocutorius ad pharaone
et pp[er] milie: eo q effet iecruci-
fus labijs vt dicitur est. Sic tamen
fuit ppheta Moysi sensum
datu / q erit fuit ppheta domini
q habuit reuelationes a deo
immediatice: vt p[ro]p[ter]a iii. ca.
C Tertium dubium outur: ppter
illud verbū: Sed ego industr
ho cor eius / et multiplicabo
signa et cetera. Queritur era-
go / utrum industr phara-
onis fuerit necessaria ad hoc
p[ro]p[ter]a iii. et mula

Exodi septimo,

vt multiplicarentur signa. Hanc questionem mouet Aug. in questionibus suis exodus: ad quam respondet ipse non: sed illius multiplicatio signorum causa fuit dispensatio divina q̄ cordibus malis bene vitetur ad illud qd vult ostendere bonis / vel quod facturus est bonis. Et quāuis cuiusq; cordis in malitia quaeritas. i. q̄le cor habeat ad malum / suo stat virtus qd incoluit ex arbitrio: ea tamē qualitate malas / ut huc moueat vel illuc: tamen siue huc / siue illuc male mouet / causis fit quibus animi hominis propellitur / q̄ ut existant / vel non / non est in hominis potestate: sed veniūt ex occulta prouidentia dei / ut et sapienter omnium que creauit disponentis et administrantis. Ut ergo tale cor haberet pharao / q̄ patientia dei nō moueret ad pietatem / sed potius ad impietatem / viri proprie fuit. Q̄ vero ea facta sunt / quib⁹ cor suo virtutem tam malignum resistet iustissim⁹ dei: hoc est em⁹ quod dicit induratum: qz nō flexibiliter consentiebat: sed inflexibiliter resistebat: dispensationis diuina fuit / qua tali cordi eudentia / multa pena parabatur: qua rimentes deum corigerentur. Proposito enim lucro (verbi gratia / propter quod hominem committatur) aliter avarus / aliter pecuniae contemperno mouetur. Iste scilicet ad facinus per perpetrandum: iste ad precaudum. Lucraten / positione in eorum potestate non fuit. Ita cause veniunt mali / que non sunt in eorum potestate: sed hoc de illis faciuntur /

quales iam inuenierunt factos proprii ritus ex propria voluntate. Prosternit etiam sic accipit predictum verbum: Indubio cor pharaonis: id est / sicut dum sit demonstrabo. Hec Augustinus in forma / prout recitatur in gloria ordinaria.

Moraliter et primo / Moyse qui fuit sacerdos: non quidem quantum ad ordinem / quia non fuit consecratus: sed quantum ad officium / quis pro populo oravit / propter qd psalmista vocat eum sacerdotem / dicens: Moyles et Barón in sacerdotibus eis: iste (inquam) Moyles presignauit sacerdos te noui testamenti / quos constituit dominus super pharaonem: id est reges et principes Egypti: id est huius seculi / quod est rotu tenet / ita vt sint ei / eorum / scilicet per quamdam participationem diuine potestis: tum in absoluto a peccatis / et istud concernit corpus Christi mysticum: tum conseruando sacramentum altaris / et istud cōsernunt corpus Christi verum. Magna ergo potestiam promisit Christus petro / cum ait illi: Mat. xv. Tibi / ibi claves regni celorum. Postissime autem quando de presenti ait illi / Ioan. xx. pasce oves meas / paice agnos meos. Sed multo maiorem contulit illi potentiam / quando ipsi a ceteris apostolis in cena dedit potestatem cōserandi / dicens: Nec quotienscum feceritis re. potestas ergo sacerdotum non legis / est multo maior ac posterior potestate principiū huius seculi. Propterea Iudeo. et recitatur

Clausula prima. fo. cxvij.

recitatur. xxiij. q. v. principes trahentium / dū modo per Augusti. fieret qd a se min⁹ plene munire ecclesiasticam potestatem: vt quod non prevalent sa posse fieri repurabat. Nā in talis casu / qui p alterū facit / perinde est ac si faciat p scipsum / vt dicit regula iuris libri. hic est etiā q dñe episcopis / cū non possint omnibus intendere / habent archidiacones qui dicunt oculi eorum / qui debent visitare parochias / sibi consuas / populi docēdo / delicta publica corrigendo / et qd sua facta / p potestas secularis / latet / debet ancillari et subseruere / potestate ecclesiastice. Et in hoc patet preeminentia prelatorum ecclesie supra principes terrenos. Bene ergo in figura huī dixit dñs ad Moyensem: Eccū constitui te deum pharaonis.

Moraliter secundo / iuxta illud sequens verbum: Et Barón frater tuus erit propheta tuus: id est / interpres. Notandum q̄ habuit interpres / siue prolocutorē eo q̄ esset impedita lingue / de: signis / q̄ vbi plati ecclesie sunt spedite lingue: ita vt nō valeat competitor / horum populum / sibi subditum / siue ratione accidentis superuenientis / siue ratione decrepitae eratis: tunc debent attrahere ad se doctos et religiosos / possidentes / nūc uno modo / nūc alio modo: quo sit vt a quibus predicti debeant benedicti / maledicuntur in dies. Nec sperat melius: q̄ via detur dñs indurasse corda corrum / adeo vt non vereant tangentia sancti dei verticē / i. inidere manus sacrilegas in summi pontificē. Propter qd multiplicat hodie dñs signa / et ostenta in

Exodi septimo,

ta su mūdo isto: cuiusmodi sit
bella cōtinua: ita ut cum finita
fuerit et vna parte statim in-
surgat in duplo grauitate par-
te ex altera. Sepe etiā famis
oppunit mundū pariter et pe-
culentie. Nec tam in his cala-
mitatis tēporibus reuertimur
ad dñm corde pfecto. propter
qd de multis videt posse vera
citer dici illud Zacha. viij. Lo-
sū posuerunt ut ad amantēne
audirent legē et verba que mi-
lit dñs exercitu in spiritu san-
cto / per manum prophetarum
priorū. Satis ergo ad proposi-
tum facit illud verbum hiero-
sug Malach. et ponit. xvij. q. i.
reverintimi. Si id hñ famis
et penuria et rerū oīz egestas op-
primunt mundū sciamus hoc ex-
tra. dei descendere. hec ille.
¶ Moraliter et quarto iuxta
illud: Et scient Egypti rē. No-
tandum q frequentiter accidit
q qui in trāquilitate nolunt
mettere dñm / percussioneib⁹ et
aduersitateb⁹ attriti ipsum ti-
mēt. vt dicit Siego. in homel.
super illud euange. Erū signa
in sole rē. hinc psal. ait: Ela-
mauerit ad dñm cum tribula-
rentur. Et alibi: Impie facies
eorū ignominia / et querēt no-
men tuū dñc. Itē alibi: Cū oc-
cideret eos querebant cum et
reuererentur. hinc Siego.
ait: Mala q nos hic p̄ueniūt
ad deum ire cōpellunt. Ad sui
ergo vtilitatem maximā (quan-
tum in se fuit) flagellauit domi-
nus pharaonē. Sed quia non
recognouit dñz inter aduersari
sed auris culdā per mētis ob-
stinationē: idēo non mirum si
tandē dupliciti contritioe corrī-
uit eum dñs: scilicet in spiritu
et anima. Sic autem faciet dñs
minus omnibus induratus.

¶ Moraliter et quanto iuxta
illud sequēs verbū: Ego dñs q
eduxi filios Israel de medio
eorum. Notandum q per filios
Israel intelliguntur veri pent-
entes qui vident dñm per fidē
charitatem formatā. Tales autē
eduicuntur de medi⁹ Egypti⁹
rum. i. virtutis: quia virtus con-
sistit in medio / vt liberalitas
inter tenacitatem et prodigalitas-
tem. Lenitatem enim opponit
virtuti liberalitatis per modū
defectus: prodigalitas autē p-
modum excessus et sic de alijs
virtutibus tam oīb⁹ usq; in
intellectuib⁹. Hoc tamen de-
bet intelligi de medio ratio-
nisteit non reti: put psalchē de-
clarat beatus Thomas. iij. q.
lxxij. arti. iij. z. iij. De virtutib⁹
autē theologib⁹ dicit ibide
arti. iiiij. q non contingit in
illis excedere ex parte obiecti:
sed bene ex parte subiecti. Be-
ne ergo ad propositū loquitur
psal. dicens: Inter medium mo-
tuum. i. virtutum / pertransiſt
aque: scilicet virtutum. De tali
autē medio solus deus educit
homines: quia ipse solus de-
struit in nobis virtutis / et inferit
virtutes.

¶ Moraliter et tertio iuxta il-
lud ultimū verbū precedentis
clausile: Erat autem Moyseſ
terr. annorū / et Aaron. terrīj.
z. Notandum q p Moyseſ qui
iam fene: electus est a dño / et
fuerit dux populi Israelitici et
frater suis Aaron pontifex q
et antiquior erat: designat q
ad regimen ecclie non de-
bent

Clausula prima. S. cxv iij.

bēt eligi negat assūti iuuenes
etate et morib⁹: sed viri graues
et multe experitie: vt cōmuni-
ter sunt senes. Cū Eccl. x. dī:
Ue terre cui⁹ rex puer est. Itē
sapiens ait: Nemo iuuenes eli-
git duces eo q nō constat eos
esse sapientes. Hinc antiquis
consistoriū rectorum ciuitatis
Romane senat⁹ dicebat. Et di-
citur senatus quasi senevat⁹
vel natura: eo q ad illā dignita-
tem nō eligebant nisi fenes. Ia-
tim prudētia. Sed hodie assū-
munt pleriq; ex edicto principe
ad regimēn ecclie abba-
cialis vel episcopalis qui sunt
iuuenes sensu et etate: q dī viri
possunt seipso corporaliter re-
gredi aut equi ascēdere. Pro-
pter qd opus est talib⁹ utro-
res dare. Non mirū ergo si nō
faciunt signa sicut fecit Moy-
ses: qd nō possunt eos dñs illi
suis potest dare virtutē faciēdi
signa et ostenta iuxta merita
personarum.

¶ Allegorice et primo: Per
Moysem sumptū de aqsi intel-
ligit Christ⁹ q (vt supra dictū
est) fuit lumen de vtero virgi-
nis q tota fuit plena ad gloria
et p̄fuit oīni. Itē ad literā fuit
allum: p̄t de aqsi Jordanis
in eis baptismo. Huius q Moy-
si dicit deus pater: Ecce consti-
tu te dñu pharacis. Hoc autē
fuit qd illi data est oīs p̄tā in
celoz i terra: vt dī Dat. xxvij.
Et in psal. Ego autē cōlūtrū
fū ret ab eo supple deo parre:
sup Syon montem sc̄m eis. i.
sup synuieram ecclie. Aaron
autē frater Moyseſ interpres il-
lūs: cētū delignat aploz: qui
fuerūt interp̄tes Christi et p̄o-

locutores in p̄dicādo scribi eūt
gelūs: post illū ascensionem in
celū. Mar. vlt. Eccl. x. dī:
Ue terre cui⁹ rex puer est. Itē
sapiens ait: Nemo iuuenes eli-
git optimi et disertissimi interp̄tes
edocit tu a Christo / tu a spiri-
tu sc̄b. Cū legit Act. ii. q post
illū receptionē ceperūt locū va-
riis linguis: p̄t sp̄lū flanc⁹ da-
bat cloq. Ills. Cū autē tūc rēpo-
ris habitaret in Hierusalē. Ju-
dei viri religiosi / et omni na-
tione q sub celo est: facit vox
supple de celo supra locū i quo
erat apli in vnu cōgregati: cō-
uenit multitudo et mētē cōfusa
est: qd audiebat vnuq; sc̄b illi
guia sua illos loquentes. Ecce
nouū et admirabile gen⁹ inter-
pretū dñi nři Christi. Ills
ergo Christ⁹ adhuc i terris
degēs / locut⁹ est ca q audiuit
a deo parre: sc̄b sc̄ illis expre-
diebat. Joā. xv. Vlos dixi omis-
cos: q oīa qcūng audiui a pa-
tri meo nota feci vobis. Deins
de illi locuti sunt ad reges et
principes hui⁹ secuti illis ma-
nifestantes magnalia dei / put
expediebat. Et huc est q hic
in figura dī / q Moyseſ locut⁹
est fratri suo Aaron oīfua que
mandauerat illi deus / et post
modum locut⁹ est Pharoni.

¶ Allegorice et secundo iuxta il-
lī: Immortā manū nīca sup E-
gyptū: Notandum q p manū det
patris intelligit ei⁹ fili⁹: qd si-
cūt p manū operantur ita et p
filii dei omnia facta sunt: et di-
cit Joā. Tūc ergo mīst̄ deus
p manū suā sup Egyptū: qd
nūst̄ filiū suū in terris: vt per
ipsum reficeret opus suū quod
prius fecerat / scilicet hominē.
Hec est

Exodi septimo,

Hec est igitur manus iisque ut si tea Christi in hoc scilicet & defensuratus dicit. uij. c. precede- runt ad nos ipsius voluntatem: ti postea est intra sinum quāz et signanter & tyranni princi- do ipse idem dei filius requie- pes qui per Pharaonem delis- uit in vtero h̄ymio. Postea ins- gnatu) destrit opprimeret si- de extracta est quando in sua lios Israel: id est ecclesiastis nativitate ide exiuit vtero ipso et laicos bonos et iustos. manente clauso. Postmodum au- Tel tales placatores & quos tem cum ita manu deus parer loquitur dominus predictis ty- edurit filios Israel & terra Egyp- rani sunt zelosi predicatoris: tpi & de potestate Pharaonis qui non timent facies neq; mi- sis est predictinatos de po- nas h̄mōi tyrannorum. Quibus testate diaboli.

Allegorice & tertio: iurta il- lud: Erat autē Moyses. lxxr. annorum t̄c. notandum cōfor- miter ad glo. odi. & non abiit causa & myterio hic ponderā- tur etates istorum dei nuncio- rum & legatorum. Moysi scilicet & Aaron qd de Egypto edu- cunt populus. Erat ergo Moy- ses. lxxr. annorum. Aaron vero lxxr. inueniuntur duo nu- meri. scilicet octonarius decu- platus & ternari⁹ semel t̄t̄ po- situs. Signant ergo isti numeri & Christ⁹ octauia dic circu- cisus. i. dominica die suscitat⁹ octauia etate perfectam circu- cisionem facturam scilicet trinitatis & decalogi impletionem docut & perficit.

Anagogice: Moyses (q cō- struitur deus pharonis) de- signs Christum qui nō solū cōstitutus est deus & dominus Pharonis id est habitandum in terra siue in ecclia militan- ter ut dictum est prius in prima expositione allegoricali: verū etiam regnatum in celo: hoc est in ecclia trionphante. Per Aaron autē placatores Moys- sum tellunt boni angelii q- sum placatores siue interpres quedam

Dicitur dominus ad Moyses et Baro: Lū dixerit vobis pharao! ostendite signa dices ad Aaron: Zolle vir- gam tuam! & proice eam corā pharaone lac vertetur in colu- bium. Ingressi itaq; Moyses & Aaron ad pharaonem fece- runt sicut precepit dominus. Tu- litq; Aaron virgam corā pha- raone et seruie eius que verū est in colubrū. Vocauitq; pha- rao sapientes & maleficos: & fe- cerunt etiam ipsi per incanta- tiones Egyptiacas: et arcana quedam

Clausula secunda. fo. cxix.

quedam similiter. proiecerunt & sinuli virgas suasque ver- te sunt in dracones. Sed deo- raut virga Aaron virgas eo- rum. Induratus est cor pha- ronis et nō audiuit eos sicut precepit dominus.

Historialiter. Postquam in precedenti clausula ostensa est potestas & autoritas quā cō- cult dñs Moysi supra Pha- raeonem regem Egypti in hoc scilicet & constituit eum deum ipsius: hic cōsequenter loqui- tur de primo signo quod fecit a nimia oppressione sed deca- riores indies fuit: ita ut videa tur dñs induratus corda eorum cum Pharaone. Sed tamen in fine tales sciēti & ille q regnat in celis: ut verus dominus: cui obtemperare deberent. Unde psalmi nomine scient omnes q operatur iniuriantes qui de- uorāt plebem meam sicut eis- panis: q̄ dicitur. Utq; scient scilicet experimēto tormenti: quia oculos quos culpa clau- dit pena apit: ut inst. Gregor.

Seunda clausula.

Dicitur dominus ad Moyses et Baro: Lū dixerit vobis pharao! ostendite signa dices ad Aaron: Zolle vir- gam tuam! & proice eam corā pharaone lac vertetur in colu- bium. Ingressi itaq; Moyses & Aaron ad pharaonem fece- runt sicut precepit dominus. Tu- litq; Aaron virgam corā pha- raone et seruie eius que verū est in colubrū. Vocauitq; pha- rao sapientes & maleficos: & fe- cerunt etiam ipsi per incanta- tiones Egyptiacas: et arcana quedam

minus graui et minus noctuot ad grauius & magis noctuum. de cōuersione autem virge in serpente dicitur statim sub du- bio. Et (vt Joseph⁹ dicit) hoc primū signū quod nō fuit pla- ga/conuenienter precessit alia signa que simili fuerunt plaga- quia alias nōdū probata inob- edientia Egyptiorum / intu- ste flagellari videretur. Ad hu- iusmodi ergo primum signum induratum est cor Pharaonis. Quod parct: quia statim voca- uit id est/ vocari precepit: sa- pientes id est / astrologos et philosophos: et maleficos id est/nigromanticos: qui opera- tur adiutorio demoni. Et no- ta q (vt dicit dominus petrus de Patu.) ista duo genera hos- minum qui sunt philosophi et nigromantici / optime coniun- guntur in unum: quia frequen- ter philosophi et astrologi ad talia maleficia addiscenda in- clinantur. Dicuntur autē ali- qui malefici propter facinorū magnitudinem: Et fecerunt etiā ipsi p incantationes Egyptia- cas id est per carmina: quibus moti demones illis obedie- bant: ut sic eos magis ac ma- gis deciperet et in idolatria sua fortius detinueret. Et nota q bene dicitur / per incantatio- nes Egyptiacas: quia tunc tē- poris Egypti plus ceteris ge- tibus vacabant incantationi- bus: et arcana quedam simili- ter. In proposito autem / per arcana intelliguntur occults pacta cum demonibus. Uel dicitur / per incantationes / quantum ad maleficos: & arca- na quatuor ad philosophos: qui

Exodi septimo;

qui cognoverunt virtutes regnorum alijs occultas. **L**iquo prediti sapientes et malefici proficisciunt virgas suas in consuetudine. **C**onuerte sunt in dracones: id est minores serpentes: et dicit glo. interl. ponit ergo hic una species pro alijs. Nam draco proprius sumptus est magnum animal: etiam quandoq; babens viginti cubitos longitudinis. Unde secundum Isidor. xiiij. **E**tymolo. est maximus omnium serpentum: qui si aliquam cauda sua ligauerit statim cadere facit et occidit: a quo nesci elephas telligitur debeat: et virga Baro deuotatur virgass incantatores. **S**econdum dubium: Quare cum pharaonis: potest dices: **M**osayes dixit fratru suo de me. Tandem concluditur in fidato domini: **L**olle virga tua ne presentis clausule: et industratum est cor pharaonis: cum ad eisdem Moysen: et ad Aaratem potius emolliiri debuisse. non nisi dicti est supra. illi. set viso signo. In signum ergo c. c. dicitur Moyses Iudeos sue induratiois noluit exauxiliis non credituros: nec similitudine seruos domini: Moyses ter Egyptios: ait ad eis domini scilicet et Baro sicut precepimus: Prostice virginem quam terat dominus. De illo ergo messes in manu tua: in terram. Secuto poterat dici: **N**obis Job quaece quomodo dixerat circa virginem erat drage simoprimo: **C**or eius in: ipsius Moysi. Dicendumque fuit durabitur quasi lapis. **C**irca autem hunc textum: non: sed diuersimode. Domini uentur aliqua dubia. quidem: tanquam principalis auctoritatis: quia dominus est terra dominus volunt et committit et plenitudo eius. Moysi vero ret Moyses virginem et potestas tanquam principalis: administrarem faciendi signa fratru suo: Baro autem tanquam principalis exercutoris. Nunc vero potius ipse in propria fecit: sed et ecclie cathedralis Et trebatensis.

Clausula secunda. fo. cxx.

trebatensis tanquam etiam per serpentes: sed a natura: **T**ertium dubium: **V**trum ma- quis ad talen generationem: co- gi pharaonis fecerint vera si- currat tanquam causa remota: per gnat et signanter veros serpen- talen applicationem: que cum tes. Petrus Comestor dicit: et per motu locali sit. **C**ausa autem per oculos: inquit: sicut etiam per iniqua et immediata est natura rationibus: sicut etiam per dispositio materie ad tam generationem. **R**efolutorie ergo tenendum sunt factum nulli fuit viles sed nocium. **I**gitur et. **D**icen- tamen autem qui temperie hu- huismodi arrē talia fecisset. **A**aron autem qui temperie huiusmodi arrē talia fecisset. **F**ecerat in Egypto: non potuerunt transmutare virgas suas in veros serpentes. **L**atus ratio est: quia magis projectas per motum localem: imperceptibiliter sensu humano collere: a loco earum serpentes alii side aportatos: vel etiam ibidē gehieratos: non quod dem virtute ipsorum demonum et transmutationem ipsius ad formam substantiam: **E**nī Augu- sti. sed tamen illis subiicitur quantum ad transmutationem acci- dentalem et signanter quantum ad motum localem. Nam ter- tio libro de trinitate: dicit sic: Non est putandum illis trans- gressoribus angelis ad nutu seruire hanc retu visibiliū mate- riam: sed soli deo. **H**uius etiam maior est quasi incompabilitas opiniois est beatus Thomā: ut et predictoriū minorem. **I**te- parte. q. cx. artic. i. ybi dicit et omnis informatio supple sub- stantiatis vel est a deo immediate: vel ab aliquo agente corpora- tione: non autem immediate ab an- gelo. **B**adducit autem ibi bona rationem naturali: quā per transeō. Parte ergo et magis pharaonis non potuerit per incantationes suas veros ser- pentes producere: nisi eo modo quo dicit Augustinus: scilicet et de mones discutunt per mundū et subito semina retu afferunt de quibus serpentes generantur: applicando se: actiuā passiuā: sed tunc non a demonib⁹ genera-

Exodi septimo,

Isto modo ergo demones posse in serpentem verum et maxime commouere humores in sensu naturae serpentes: deuterio sensuum pariter et exteriorum: et sic possunt ad organa sensu alias formas reducere ac si venirent ab extra: non solum quidem in dominibus veris etiam in vigilantibus. Et sic iudicant tales homines aliqua esse extra que a parte rei non sunt. Et hoc modo poterat facere demones quod videtur virge conuersa in dracones: cum tam de hoc nibil esset ad extra secundum rei reveritatem. Potuit ergo virgines fieri videlicet ex virge magorum sint conuertere in serpentes phantasticos tunc realiter ut tener August. in questio super Exodum: per eum plures alii doctores quibus assentio. Quid si sic: tunc talis queratio vel transmutatione non est facta ab ipsis demonibus nisi per quanto applicauerunt semina ex quibus geniti sunt serpentes veri. Ipsa autem generatio serpientum a natura facta est. Hoc tam inter est inter virginem Baro et virgas magorum: quia virga Baro miraculose mutata est in serpente. Virge autem magorum naturaliter mutata sunt in serpentes: modo prius dicto. Nec ad talen mutationem concurrebat deus: nisi per generalem influum: sicut concurreret in actu malo. Et sic patet quod non possit parrociniū criminibus: ut prius argumentabatur.

Quartum dubium: Quomodo intelligendum est ex virga Baro deuorauit virgas magorum Pharaonis? Dicendum quod sensus est ex virga Baro: ver

sa in serpentem verum et maxime sub natura serpentes: deuterio sensuum pariter et exteriorum: et sic possunt ad organa sensu alias formas reducere ac si venirent ab extra: non solum quidem in dominibus veris etiam in vigilantibus. Et sic iudicant tales homines aliqua esse extra que a parte rei non sunt. Et hoc modo poterat facere demones quod videtur virge conuersa in dracones: cum tam de hoc nibil esset ad extra secundum rei reveritatem. Potuit ergo virgines fieri videlicet ex virge magorum sint conuertere in serpentes phantasticos tunc realiter ut tener August. in questio super Exodum: per eum plures alii doctores quibus assentio. Quid si sic: tunc talis queratio vel transmutatione non est facta ab ipsis demonibus nisi per quanto applicauerunt semina ex quibus geniti sunt serpentes veri. Ipsa autem generatio serpientum a natura facta est. Hoc tam inter est inter virginem Baro et virgas magorum: quia virga Baro miraculose mutata est in serpente. Virge autem magorum naturaliter mutata sunt in serpentes: modo prius dicto. Nec ad talen mutationem concurrebat deus: nisi per generalem influum: sicut concurreret in actu malo. Et sic patet quod non possit parrociniū criminibus: ut prius argumentabatur.

Clausula secunda. fo. cxxi.

similitudinem ponit de pal. qui Quintum dubium: Quid faciunt predicos serpentes magorum fuisse veros et naturales serpentes: non a demonibus sed a causa naturae productos: sed a causa naturae mediante tam applicatione quam ex quibus geniti sunt: medio demonum: qui talē applicationem potuerunt facere in modicissimo tempore: et dicitur sunt a serpente ipsius Baro: ut dictum est: sed sub natura serpenti manentes miraculose et in momento deuorati sunt a serpente ipsius Baro. Utrum autem postea ab eo digesti sunt: Dicendum quod non: quod non fuerunt verti et naturales serpentes: sed phantasticos et ficti: cuius ratio hec est: quod non potuerint ipsi demones fecisse talē applicationē secundum ex quibus nasci poterant tam subito: quod tamen fieri oportuerit. Sed non bene ponderat virtutem naturalem ipsorum demonum: qui in tempore brevissimo et quasi imperceptibili potuerunt asserere dicta semina de locis in quibus non ignorabant reposita: et cum mirabilis acceleratione disposita huiusmodi generationē per applicationem actuorum ad passus. Insuper dū ante hanc mutationem fieret per magos ipsi demones potuerunt cam preficere et signanter cum audierunt que de hoc tractabantur in palatio Pharaonis. Non enim talia ignorauerūt ab exercitu vīz ad rei complementum: maxime cum vībz discurrent inter homines conuertantes. Ex tunc autem potuerunt subtiliter et imperceptibiliter applicuisse dicta semina ad locum ubi hec mutatione facta est. Ex quo pater: et ratio de Lyra non militat contra beatum Augustinum nec contra beatum Thomam.

q. et plaga

Sextū dubium: Utrum magi Pharaonis essent plures. Dicendum quod non: sed triū duo numero dicitur sunt Iannes et Mathias de quibz meminit Apo. ii. Thoma. iii. dicens: Sicut Iannes et Mathias restiterunt Moysi. Isti duo viri Egypti (scbz glo. interli. et ordi.) fuerū fratres: et magi Pharaonis: quozū noīz nō inuenit. Apostolus in diuinis libris: sed in apocryphis: de quibz hoc sumit. Et ut dicit glo. ordi. ipsi restiterunt Moysi usq ad terrū lignū: quod fuit signū

Exodi septimo,

et plaga. Nā alias fuit quartū signū in quo defecerūt dicen- tes: Digrus dei est hic. Tolle rū ergo rellstere Moysi & fal- sa signū sed nō prevaluerunt. Tā ergo fecerūt ignis magi. Nā verte virgas i colubris aquas in sanguinē & ranas de aqua & de terra eduxerūt. Lyn- phes autem nō potuerūt educe- re. Et ut viderī isti duo viri iudē numero vocant sapientes & malici: sapientes qdē. i. philo- sophi & malici: i. magi & sup- stituti: sive nigromātri: p̄d quo notādū & antiquit̄ sapie- tes vocabent q̄ modo philoso- phi dicūt. V̄thagoras ei pri- mo fecit hāc nōis mutationē. Lū em̄ arrogansū libi vi- dēret & diceret ic cē sapientē inquisitus de sua condicione non respondit se esse sapientem sed philosophū. i. sapiente am- atorem. Et ex tunc inolevit con- structio: vt oēs sapientem amatores philosophi dicerentur.

Moraliter & p̄tū iuxta illud verbi dñi ad Aaron: Tol- le virgā tuā & proice illā corā Pharaone &c. Notandū & per virgā i sacra scriptura sepede- signatur correctio. Tunc ergo virga correctio in terra p̄se- citur cū peccator subdit⁹ cor- rigitur. Sed tūc i colubrū ver- titur cū correctio sine misericordia exerceſ. Justitia cū si- ne misericordia / crudelitas ē. Et tūc nō p̄destis magis ob- est. In cuius figurā legis. iii. Regi. iii. q̄ eu Biest poluisse baculū suū sup puerū nō surrexit a mortuis: q̄ tñ surrexit qn̄ Helyesus ad domum venti & sup corp⁹ defuncti i cubuit. Id.

ppositū ergo Biest q̄ eu bac- lo venit i nec puerū suscitare delignāt plati nimis scueri: ea- riā p̄fē expedit. Q̄i nihil ha- bētes de misericordia & māne- tudine. Tales ḡ nō suscitāt pec- cariores sed maḡ eos irritāt atq̄ in peccatis perseuerare fa- ciūt. Secūdūt cū venit Hely- seus. i. benign⁹ & mānuerū pla- tus. Hinc psal. ait: Qm̄ supue- nit mānuctuot⁹ corripientur. Deber ergo bon⁹ platus incū- bere sive subdit⁹ de scutuſum & cōpationē i runa suscitatur subdit⁹ de more culpe ad vi- tā ḡc. Qr ut dicit Chroso. ve- rauſtitia cōpationē habet: falsa autē designationem. Si- gnanter autē dictū est: q̄ virga Barō deuorat q̄ gas magoz: q̄ plati debēr mātore rigorē ostendere sup magos. & super- paruos; ppter magos scandala q̄ dñ natūl est sequi ex p̄cto coz. Ubi tñ timeret turbatus mul- torū / cestadū effet ad tēpus a- scerūtate correctiois. Ferrur em̄ & aquila ausonobilis nūt̄ venas aues simplices: dñi po- test inuenire aues rapaces: ita etiā debēr facere plati circa magos petores. Un̄ Deutero. xxvi. Deuorabunt eos aue- morū amarissimo. Dentes bes- striarū immittāt in eos: ecce na- goz discipline. At vero non sic faciūt yostri plati: q̄i vt in plua- ribus dimittunt grossos & ma- gnos peccatores transire & nā gide puniunt paruos defectus simpliciū: q̄i vt vulgo dici so- ler: percutiunt canē corā leo- ne. psal. Deuorant plebē mā- scutē escam panis.

Moraliter & secundū i virga que

Clausula secunda. Fo. cxxij.

que flexibilis est ad imperium hominis ad quamcū partem ternarum et inferiorum curias voluerit designat humānā lin- rum: que tunc vertuntur in ser- guāl que ad ratiōis imperium pertinet venenosos quando ma- mouef. Tunc ergo huimodis ma- le et finiſtē pronunciantur si- ue odio / sive munere timore / vel amore / sive eris errore. Lū vero dicit suprema sedes ma- lie esse iudicarum / & bene appet- latum: tunc deuorati id est in- modi: sed scit virga Baron redit de forma colubrū inpro- priam naturāl secus autē de vit- gis magoz: q̄ deuorare sunt a virga Moysi / cū adhuc essent a ūt formā serpentum: ita etiam multi penitētia duci redentur: cali: vel iudei laicus de mate- ria mire spirituali aut spiritua- p̄ eos satisfaciūt. Alij autē mā- nent vlos ad morte sub prece- denti ſōnia serpentum: q̄ non po- possunt induci ad penitentiā.

Et tales tunc deuorant a priorib⁹ / qui aliquando fuerunt serpentes / cum ex charitate ab ipsiis increpantur / & de sua fa- lute monentur: iuxta id q̄ ser- bitur Mat. xvii. Si peccauerit in frater tu⁹: vade & cor- ripe eum inter te &c. **Allegorice** et primo / & con- formiter ad gloss. ordinariam:

Virga in colubrū versa: deuo- rans dracones magoz: Chri- stus est: qui est virga regni / et domin⁹ punt malos. Unde in psal. ait: Visitabo in virga ini- stram mouendo destruit: et quitätes eoz. Virga ergo Bar- on: est superior potestis iudi- claria / & ipsoe parlamentea. Urge autem magozum pha- raonis: designat sedes sive po- testates iudicariarū subalter- nas. Tunc ergo virga Baron vertitur in serpente / & deuo- rat virgas magozum: cum per appellatiōnē supprena cu-

Exodi septimo,

Allegorice et secundo et cō-
sideri oportet filii hominis. Et
formiter ad eandem glo. ordi-
nem sicut percussi a veris serpentibus
allegantem Origenem p vir-
gam Aaron siue Moyssi quia nei sanabantur ita omnis et
virtus fuit) Egyptum percus-
sientem prodigia facientem et
formatam non peribit sed ha-
serpentes deuorantur designa-
tur crux Christi per quam mun-
dus et princeps mundi supera-
tur i. diabolus. Virga veris est
in colubrum cum Christus car-
nem induit ut dicitur est. Et vir-
ga hec deuorauit virgas ma-
gorum quia sapientis Christi per
sapientiam suam et mortem omni-
ensem mundi sapientiam et astu-
tiam deuorauit et de aeris po-
testatis triumphavit. Item
de serpente fuit toxicum et de
eodem toxicum ita et a serpente
antiquo prodidit venenum cul-
pe quo toxicat fuiimus omnes.
At vero serpens Christus in
cruce suspensus fuit nobis ty-
riaca et medicina contra que-
cunq; virtus. Item et per virgā
erat Christi designatur ostendit idem Origenes dicens q
sicut pertactum virge Moyssi
lapis decidi aquas in abundan-
tia ita nullum est cor tam du-
rum quod emolliri non debeat
si percutitur recordatione
passionis Christi. Hec virga
projecta est in terram i. terre
naturalis totum corpus huma-
num reputata sed conuersa i
colubrum per quem pruden-
tia vocatur que prius qui
busdam stultitia videbatur
honoris sui capit. S. dei pre-
postmodum a veris sapientib;
maxima sapientia reputata est.
Hic est igitur serpens ille i de
quo Ioh. iii. 14. ait ipse Christus. Et Michael a pri-
mogenitus. Sicut exaltauit Moyses
serpentem in deserto ita exal-
ta et valde

Clausula tertia.

fo. xxvij.

valde nobilis lapis preciosus.
Hic ergo serpens tunc deuo-
rauit serpentem magorum i qui
quidem ipse Michael contri-
uit Zabulum in celo. Hoc aut
tunc factum est quando Mi-
chael et angeli eius prelia-
bantur cum dracone et ange-
lis eius: et non valuerunt sup-
ple efficaciter illi resistere: ne-
que locus eorum amplius in-
veniens est in celo. Apoca. xij.
Ecce quomodo draco celestis
deuorauit dracones inferna-
les. Quod autem subditur i et
induratum est cor pharaonis
iuste et recte referit ad obstina-
tionem cuiuslibet draconis i-
fernalis de quo Job vltimo:
Cor eius indurabitur quasi la-
pis et sicur malleatorum incus.

Tertia clausula.

Dicit dominus ad Moysem: In-
grauum est cor pharaonis i no-
vult dimittere populum. Vnde ad
eum mane. Ecce egreditur ad
aqua: Et stabis in occursum
eius super ripam fluminis i et
virgam que conuersa est i dra-
conem tollens in manu tua di-
cessit ad eum: dominus deus
Hebreorum misit me ad te di-
cens: Dimittre populum meum
ut sacrificet mihi in deserto et
vix ad presens audire noluisti.
Hec igitur dicit dominus:
in hoc scies q sim dominus.
Ecce percutiam virgam que in
manu mea est aquam flumi-
nis et vertetur in sanguinem.
Pisces quoq; qui sunt in flu-
vio morientur et coepit rescen-
sare i et affligentur Egypti
bientes aquam fluminis. Dis-
xit quog dominus ad Moy-
sen. Dic ad Baron: Tollis vir-
gam tuam i et extende manum
tuam super aquas Egypti: et
super flumines eorum i et riuos
et paludes et omnes lacus as-
quarum i vt vertantur in san-
guinem i sit crux in omni ter-
ra Egypti: tam in lignis va-
ssi q in sacris. Feceruntque
Moses et Baron sicut pres-
cepit dominus. Et eleuans
virgam percussit aquam flumi-
nis coram Pharaone et servis
eius i que versa est in sanguine
et pisces qui erant in flu-
mine mortui sunt. Coepit rescen-
sus et non poterant Egypti
biberi aquam fluminis i et
fuit sanguis in omni terra Egyp-
ti. Feceruntque limiter mas-
lefici Egyptiorum incantacio-
nibus suis. Et induratum est
cor Pharaonis i nec audiuit
eos sicut precepit dominus.
Avertitque se et ingressus est
domini suam i ecce apposuit cor
etiam hac vice. Foderunt au-
tem omnes Egypti per cir-
cumfluminis aquam i et bate-
rent. Non enim poterant be-
bere aquam fluminis. Imples-
tis sunt septem dies poliqua
percussit dominus flumen.

Visitavit alter poliquam in
precedenti clausula egit no-
ster legislator sanctus Moy-
ses de primo signo facto co-
ram Pharaone: videlicet de
virge Baron in serpentem sua-
bita mutatione: et inde in pris-
tim formam i naturam virtu-
ter reuersione hic consequen-
ter

Exodi septimo,

ter agit de secundo signo quod fuit ad aquarum in sanguinem mutatione. Refert ergo dicens Moyses dominum ibi divisit et ingravatum est cor pharaonis; adeo quod non obstante precedenti signo mirabili et facis suspendo non propterea dimitteret populum hebreorum ire in desertum locum ibi immolatur domino deo suo; ideo iubet aliud signum fieri de hoc loquens eisdem Moysi et dicens: Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas et hinc ergo incipit Moyses agere de decem plagiis principaliibus quibus dominus percussit Egyptum. Et quoniam in precedenti clausula fecerit mentionem de mutatione virge in colubrum; quia tamen tale signum non fuit plaga; quia inde nullus determinat habuit; sed fuit signum tantum; ideo hic incipit Moyses agere de prima plaga; que simul fuit plaga et signum. Dicte autem decem plage continentur in his septem veribus quos ponit Petrus in historia scholastica.

Sanguis / rana / culix / musca / pecus / vlera / grando / Bruchus / caligo / mors / pignosa prima necando.

Prima rubens randa / ranaris plaga secunda.

Inde culix tristis; post musca innocentio ictus.

Quinta pecus stravit / vesticas sexa creavit.

Inde subit grando / post bruchus dente nefando.

Non regit somni primam necat ultima prolem.

Et ut dicit dominus hugo /

harum plagarum quasdam insculpit dominus per se; et quasdam per Baroni et quasdam per Moysen; quod inquit sine ratione factum non credo. Huiusmodi autem decem plaga reducti Rabanus ad decem precepta decalogi. Dixit ergo dominus ad Moysen: Ingraustum est eorū pharaois. Tāquam diceret dominus: Ex quo contempti mentionem meam priorem; opus est ut procedam ad pene in fictionem. Vade ergo ad eum mane: Noluit autem citro eum mittere dominus; sed disfulte visque mane: tum quia illa hora homines sunt magis dispositi ad recipiendum ea que inrationabiliter dicuntur. Et hinc est quod communius sermones / siue ad clerum / siue ad populum; et similiter lectiones sunt mane. Ecce egredietur ad aquas solatis gratia. Dicunt tamen moderni / nesciunt / quod mane debet queri silua / et vespere aqua: quia tunc vaporē illius sunt magis evanescunt et purgati. Iustificat autem dominus Moysi ut occurreret regi egredienti ad aquas: quia in egressu regis de domo sua poterat faciliter accessum habere ad eum. Et stabis: intropide et constanter: in occursum eius super ripam fluminis. Reliquus textus exponetur in deductione et solutione dubiorum.

Circa ergo huc textum mouentur aliqua dubia.

Consummum igitur dubium mouetur propter illud verbum: Ingraustum est cor et cetera.

Querit

Clausula tertia. Fo. xxviiij.

Querit ergo de ps. quomodo vitetur causis secundis in prouista tria differunt induratio: ducentis supernaturibus et induratio est / et aggraua: mirabilibus effectibus; et ostētum est. Et respondet quod diffite: dat omnia ad nutum sibi subrunt in hunc nodum: quia infecta. Unde in psalmis. Omnidurabo / impotest induratio: nia subiecta sub pedibus eius / que est ramentum in fieri. Item ita voluit fieri / ut pharao videt predictam virginem in habitu. Ingraustum recordaretur signi pitoris / et est / dicit indurationem in effictu. Ex induratione enim se plici facilius acquiesceret quod sequitur ingraustum / sicut in condensatione vaporis in aere / sit in aggrauationem sic dampnū / sequitur motus eius deo = nationis.

Secundum dubium: oritur propter illud verbum: Et virga que in manu mea est / aqua fluminis: vel que in manu tua est / referendo hoc ad Moysen. Videlicet quod debeat dici in mandanti clausula: scilicet / quod dicitur prius dicerit dominus ad tubum: sed ut ibi dictrum est ipsum Moysen: Et virgam hic ponitur una species propter conuerterea est in draconem alia. Erat nempe coluber a tollens in manu sua. Dicendum est parte rei: sed dicitur draco: quod communis litera habet in suis eventis: eo scilicet / quod de uoracitate colubris magorum. Ita ut possessor virge retineat hoc autem est magis propter similem causam: diabolus / ut dictum est in penultima clausula dicit homo: Matheret de sular sub secundo dubio. Cum emoterris / cum de eo dicitur ergo dixit dominus: Ecce persimilis homo hoc fecit: vi curiam virga / que in manu delicet ab homine deuincit.

Tertium dubium: Cur manus est? Ego dominus percutiē dat dominus Moysi / ut tollat virginem in manu sua. Numquid sine huiusmodi virga mea est: quia quicquid illi poterat dominus eque faciē: percam operantur: ego prius littera conuertere aquam sicut paliter operor: vel quia ego minis in sanguinem / sicut cum illi virtutem instrumentalem ea / Utrig: sed quandoq; ipse operandi tribuo / sicut et ces-

q. iiiij teris

Exodi septimo;

teris rebus inanimatis/ quib⁹
mediantibus vtrꝫ ad nutum.
¶ Quintū dubiū! Cur dñs vo-
luit pot⁹ punitre Egyptios in
aqua/ q̄ in aliis elementis? Ad
hoc responder de pal. q̄ in pe-
nam idolatrie. Ipsi em̄ Egyp-
tī adorabat Apim pro deo;
qui ascendebat de fluui / qui
tantū apparebat tempore iusti
sacerdotis Elipoleos/ qui ius-
tus putabatur et predicabas
ab illis idolatriis.
¶ Sextū dubiū! Cur pot⁹ aq-
ua versa est Egyptis in san-
guine/ q̄ in aliis liquorez? Dicē-
dum q̄ hec rati⁹ fuit: q̄ que
ipſi peccauerant p̄ hec torques-
centur: vt dic̄t diuina sententia
Sapien. xij. Ipsi autē peccau-
erant in sanguine parvulor⁹ He-
breor⁹/ quos prius occiderant
volētes extinguerere genus Pe-
breor⁹: iuſu ergo fuit vt t̄ ipſi
in sanguine punirent. Sic enī
aqua que fuerat materia offen-
ſio: fac̄ta est materia diuine
vtr̄is. Et (vt dicit Origenes)
iustū fuit vt authores tāti sce-
leris: iuſu polluti gurgit-
tis q̄ parricidali cede macu-
lauerant portando sentirent.
¶ Septimū dubiū! Vtrū talis
aqua fuerit cōuersa i verū san-
guine? Dicendū q̄ in operibus
dei nulla fictio iuuenit. Et ideo
sicut virga Aaron fuit mutata
in verū colubrū: ita et aqua in
proposito in verū sanguinem.
¶ Octauū dubiū! Cum multe
sint species sanguinū/ secundū
varietate naturarū/ queris cu-
ius specie ēst talis sanguis?
Dicendū q̄ specie humana. Ut
Sapten. xij. Pro fonte sempiter
ni fluminis humanū sanguinē

Hec

Clausula tertia. §o.cxxv.

Hec aut̄ quatuor distinguunt: set Egyptios/ qui afflicti hac
qua fluuius est aqua fluens aq-
uiducti glo. interli. Et est sensus
pro aqua potabilis Nili fluui;
qui dicunt sempiterne/ eo q̄ fuit
ab initio mūdi. Un̄ ipse est vñ
de quatuor fluminib⁹ egre-
diētibus de paradiso terrestri;
q̄ dicit Sc̄on/ humanū sanguinē/ i.
cruorē simile humano
sanguini dedidit iustus Egypti-
p̄tis/ ut supple dñs deo. Expe-
diebat enī vt pharao et seru-
tui Egyptis/ q̄ peccauerant in
crueta effusione sanguinis par-
vulor⁹ hebreor⁹/ et in simili
specie punirent. Et qđ prius
dicti est in sanguine Egyptios
fuisse punitos/ nunc dicitur in
sanguine humano.
¶ Tertiu dubiū! Vtrū talis mu-
tatio aquarū in sanguinem fues-
tit in tota terra Egypti? Uides
tur q̄ sic: q̄ et habet in p̄fensi
tertu/ dñs praepict Moysi di-
cens: Dic ad Aaron: Tolle. i.
eleua virgā tuā/ et erende mas-
num tuā sup aquas Egypti/ et
sup fluuios corz sc̄ Egypti/ et
riuos et paludib⁹/ et sequit: vt
sit iuſu in omni terra Egypti.
Ecce quonodo rexus vniuers
saliter loquuntur. Sed cōtra vide-
tur qđ loquitur. Ecluſa supple
Aaron virgā posuit aqua flu-
minis cora pharaone et seruis
eius: q̄ veria est in sanguinem.
Ecce quonodo tñm sit mentio
de aqua fluminis/ supple Nili.
Ad hoc respōdet Lomekor⁹/ q̄
forte non in omnibus riuis et
paludib⁹ terre Egypti fuit san-
guis: sed tñm in illis qui mem-
brum Nilo. hic autē dicit aquas
Egypti. Un̄ expones se subdit:
et sup fluuios corū/ et riuos/ et
paludes/ et oēs lacus aquarū.

pri

prima plaga foderunt in diuer-
sas locis/ tam circuadiacentib⁹
fluuii Nili / q̄ distantibus in-
luto: lacus/ aqua stans sine lu-
to. Bene ergo potenter exprim-
mitur huiusmodi generalitas
cum dicit: Et sit iuſu in omni
terra Egypti. Non quidē sim-
pliciter in omni terra Egypti:
nec in omnibus fluuiis/ riuis/
aut paludibus: sed in his tan-
tum que manabant de Nilo: et
in variis domorum tam lignis
q̄ faxis. Q̄ si in contrarium
objiciatur per textū dicētem:
Foderuntq̄ pureos Egypti p̄
circumfluminis/ et inuenie-
runt sanguinem. Et hoc nō se-
quitur: q̄ in omni terra Egypti:
pri esset sanguis: fed tantū in
locis p̄dicitis/ atq̄ in locis cir-
cumadiacentibus fluui Nili/ et
ad hoc diversitatem pro aqua
sanguinem. Et hoc nō se-
quitur: q̄ in omni terra Egypti:
etiam sapore amaro iuſu/ p̄
ferebat: sed forsan Joseph⁹ in-
telligit de illis Hebreis qui
ad hoc facile per meatus sub-
terraneos poterat aqua Nili
converua in sanguinem diffundi.
Ubi autē dicti Egypti/ fo-
rissent in locis notabiliter di-
stantibus a predicto fluui/ nō
fuerit inuentus sanguis: sed ac-
qua potabilis. Q̄ si tñm nō fui-
set totus populus Egypti pu-
nitus per defectu aquae: sed tñ-
m illi qui habitabat in circu-
tu fluui Nili/ et locorum predicto-
rum. Et ideo tenēdum est:
q̄ non solum generaliter aque
tam fluui Nili/ q̄ aliorum flu-
minis/ sive inde descendantium/
sive nō descendantium/ sive for-
matum aut putredinum/ aut vnde-
que procedentium conuerte sunt
in sanguinem. Quia si potuſ-
sent tales aquæ manentes sub
propria forma inuenti per hu-
manam artem/ hoc non latuit

pri

¶ Undecimū dubiū! Quo-
modo poruit populus Egypti
vivere per illos septem dies/
quibus durabitibus aque Egyp-
tī

Exodi septimo,

pti inuicem sicut manerunt sub forma et sapore sanguinis? Mirum enim fuit quod non fuit extinxitus siti. Dicendum est quod qui erat diuines et poteretur eos, ut vobis bank tunc vino pro potu. Qui vero pauperes erant cogebatur ut dicta aqua in sanguinem coagula cu sapore sanguineo. Et hoc erat illius valde durum et amarum. Et forte aliqui prehorrore potuerunt icurrere morte. Similiter et nonnulli diuines fuerunt in eadem cõdernatione qui ad alios vius preter potu cogebant uti predicto cruce. **C**Decimumquartum dubium mouetur propter illud verbum: Pisces quoque qui sunt in flumino morientur. Queritur ergo quare dominus volunt ut pisces qui in fluminibus et aquis Egypti per primam partem quod sic nihili non quando ad extinguidum situm gustabat necessitate impellebant huiusmodi potum tunc retinebat saporem aque. Luius ratio est: quia non propter ipsa animalia aqua immutata erat in sanguinem sed poterat malitiam getis terre illius: scilicet Egyptiorum. **C**Decimuntertium dubium: quare eruo apparuit i vasis lignis et facies que erant in Egypto: dicendum est quod hoc faciūt est diuinus: ad generandum malorum horrorem ipsius Egypti: si cum erat quod si de sumendo cibis. Et dicitur eruo a crudelitate: quia crudeliter confunditur vel dicitur a corruptione: quia est proprie sanguis corruptus: qui de corpore emititur. Et in hoc ostenditur viles et mala conditione illius sanguinis: ut dicit de pal. scilicet quod non erat sanguis et dulcis: sed amarus et corruptus. Cum ergo affligeretur terra Egypti predicta plaga sanguinis sit in aliquo vase domesticus et reposita fuisset aqua pro necessitatibus domini similiter conserbatur in crucem. Et nota quod per ista duo genera vasorum lignea scilicet et farca intelliguntur omnia vasorum aquatica: quia vasa fictilia per decoctionem ignis mutantur quasi in separem soliditatem. In vasis autem metallinis apud Egyptios aqua non consueverat reseruari.

CDecimumquartum dubium mouetur propter illud verbum: Pisces quoque qui sunt in flumino morientur. Queritur ergo quare dominus volunt ut pisces qui in fluminibus et aquis Egypti per primam partem erant morientur? Ex quo enim non peccauerant: quia peccati capaces non erant: sed via detur equum ut diuina virtus caderer super eos. Dicendum est quod hoc fecit dominus in penam ipsorum Egyptiorum: item in horozem contundens. Pisces ergo qui erant in fluminibus Egypti morientur: sacra super pie conuersione dictorum fluminorum et aquarum in sanguinem: quia naturaliter diu nequeunt pisces vivere absquaqua naturali et elementali.

CDecimumquintum dubium: mouetur propter illud verbum: Fecerunt similiter malefici Egyptiorum incarnationibus suis. Dicuntur ergo unde dicitur malefici habuerunt aquam ad conuertendum in sanguinem. Ad hoc dicunt hebrei: et non omnes aquae Egypti fuerunt conuerte-

Clausula tertia. fo. exxv.

uerse sanguinem: sed sola aqua fluminis sibi et illa que inde manabat ad riuos et paludes et similiter que inde alta hausta fuerat in vasis. Nam preter has aquas erant in Egypto aliquae aquae fontium: que non erant conuerte in sanguinem: et inde non apparet magis. Sed hoc videtur contrarium textui presenti: ubi legitur quod dominus dicit ad Moyensem: Dic ad Baroni Extende manum tuam super aquas Egypti et. Ex quibus verbis videtur quod omnis aqua Egypti simpliciter fuerit conuerta in sanguinem: item similiter dicitur in fine tertius huius clausulae: quod foderunt omnes Egypti per circuitum fluminis aquam ut biberent. Ubique tamen inuenient sanguinem et non aquam: ut dicit Josephus. Si autem habuissent fontes aquae potabilis non est versus simile: quod foderunt vasa fluminum in sanguinem conuertimus. Et ideo alii dicunt: quod huiusmodi aqua fuit appropria de terra Sessena: vbi habitabant sibi Israel: et quod predicta plaga non fuit ibi. Sed hoc est contra illud quod dicit Josephus: quod ille flumen nullum: qui currebat per predictam terram: et similiter alie aquae eque bene conuerte sunt ibi in sanguinem: sicut in alijs partibus Egypti. Et istud est factus verisimiliter dictum. Alias illi Egypti qui in dicta terra habitabant cum Hebreis: non sufficiunt afflitti illa plaga. Quid autem aliqui Egypti ibi manerent: cum Hebreis pater per hoc quod dicitur in sequentibus. xij. c. et Hebrei de mandato domini accepérunt rasa aures et argentea mentu et vicinis scilicet Egyptiis. Erat tamen talis sanguis potabilis sibi Israel habitabatibus: quia statim cum illum hauriebant: redibat in naturam aquae. Et ideo melius discordium conformiter ad magistrum Nicolaum de Lyra: quod ministerio demonium fuit talis aqua apporata ad ipsos magos de extra Egyptum: quod potuerunt facere mira celeritate. Sequitur: Impleti sunt septem dies: postquam suppte incepto dominus conuertere aquas Egypti in sanguinem quousque redicuntur in pristinam naturam et formam aquae. Quibus redicuntibus sentiunt pharao: quod malum sufficit reuelatum sentientis murauit: ut dicit Josephus et Petrus Comest. **D**icitur et primo: flumen Egypti cotidie currere est homo pro statu preventi: quod numerus in eodem statu permanet. ut si Job xiii. sed cotidie currit ad mortem. Unus Aug. de cl. dei. lib. xiiij. c. iij. Quid inquit est tempus vite huius? Et cursus ad mortem? In quo nemo vel paululum stare vel aliquato tardi ire permittitur: sed oes virginis pari mortuus nec diuero impelluntur acceperunt. Et post pauca: Mors inquit est distractio vite. Quotidie autem aliiquid detrahit et desperat de vita nostra. Nam et quo incepimus esse in corpore: sumus in morte. Hic scriptum est. ii. Reg. xiiij. Quid morimur et quasi dilabimur in terram: que non reuertimur. Huius itaq; fluminis aqua conuertitur in sanguinem mediante

Exodi septimo,

mediante tactu virge dum ho-
mo traxit de statu gracie i pec-
catu mediante tactu tentatio-
nis siue a carne siue a misericor-
dia siue a diabolo. Unde et pecca-
ta sanguines in lacra scriptura
appellantur: a quibus petebat
liberari qui orabat dominum i
dices: Libera me de sanguini-
bus deus deus salutis mee. Per
pisces autem qui moriuntur in
flumio designantur precedentia
merita gratiae i virtutes que
omnia pereunt homine peccate.
Insuper tunc incipit homo
computescere per culpam i se-
cundum qd clamabat i lamen-
tabatur. Psalmi post suu adul-
terium triu homicidium di-
cens: Putruerunt et corrupte-
sunt cicatrices mee facie in-
siglientiae. Et Joel. 1. Com-
putruerunt iumenta in sterco-
re suo. i. hoies peccatores in fe-
cibz iniquitatis suarum. Quod
autem subditur: Et nō poterat
Egypti bibere aqua flumis.
Per hoc designat qd homines
peccatores quādoq; iusto dei
iudicio non sentiunt delecta-
tionem in peccando: sed quāl
inuiti trahuntur a diabolo ad
peccata ut meritò possit di-
ceret illud apostolicu verbum
Roma. vii. Non quod volo be-
num hoc ago: sed qd odio mas-
tum illud facio. Istud autem
precipue habet verum de habi-
tuatis et oblitinias in peccat-
is suis.

Exaliter secundo. Aque
significat temporalia bona que
debet currere de vno in aliis:
ut multis prolixi et signanter
illa temporalia que sunt artifi-
cialia: ut aurum et argentum. Ita
stg

talia reseruata in arca nullam
utilitatem afferunt. Dimitrant
ergo currere de vno in aliis
siue de patria i patria. In qua-
tuor ergo caſibus hmo aque
vertuntur in sanguinem: id est
in peccatum: et purificunt spiri-
tualiter: secundum illas quatuor
differentias aquarum que ver-
funtur in sanguinem: ad tactu
virge Moysi: et que putruerunt
ita ut non possint Egypti et
eis bibere: prime ligatur aque
fuerunt iumenta: id est flumis
nulli continue fluentis. Et tales
aque designant temporalia que
fluunt de domo diuitis ad
domum pauperis: que tunc co-
vertuntur in sanguinem: id est
in peccatum: et purificunt quan-
do dimittuntur traxire cum vi-
raria aut simonia: siue ad corrum-
pendum puellam: siue ad que-
cuz alium indebitum sine. Da-
ximus enim topica est: qd cuius
sunt malus est: ipm quoq; ma-
lum est. Ubi ergo finis propter
quem datur pecunia vel alius
temporalis: malum est: restat ut
et ipsa pecunia corrupta sit: no
quidem in secessu ex parte dan-
sis: ppter malum vium illius.
Idem dic de elemosyna que
datur ppter gloriam hominis.
Secunde fuerunt aque iumenta: i.
paruum riuum: que similiter
designant temporalia: sed
modica. Et tales aque simili-
ter convertuntur in sanguinem
et purificunt: quando datur ad
indebitum sine. Sunt enim non
nulli diuites qd pro mutuo na-
q; vellent: aliquid recipere vi-
tra sorte scientes hoc esse vi-
rarum: sed bene recipienti mu-
nuscula: que si gratis et libere

Clausula tertia. fo. cxvij.

atq; in modicis quantitatibus offe-
ratur: i leite recipi possunt per
modum iyanitatis: non autē
alias. Hinc hiero. sup Ezech.
lib. vi. et recitat. xiiij. q. iij. pu-
ranti ait: Purant quidam vi-
ras tantum esse in pecunia: qd
providens diuina scriptura or-
tuus rei aufer superabundan-
tia: ut plus non recipias qd des-
disti. Deuter. xxiiij. Deinde se-
quitur: Item alij pro pecunia
fenerata solent munuscula di-
uerſi generis accipere: et nō in-
telligunt scripturam viurā ap-
pellare superabundantia: quic-
quid illud est: si ab eo qd dede-
rit plus accepit. hec Hie-
ronymus. Et simile iudicium
est de eſca aut potu: quādo dā-
tur ex pacto: ut dicit Ambro.
et ponitur capitululo sequenti qd
incipit pleriq;. Tertie fuerunt
aque paludum. Sunt autē hu-
iūmodi aquae commixte terre:
ita ut inde efficiatur lutum: et
significant diuitias arq; pos-
ſiones cum peccato: acqui-
ſitas: que transiunt cum homi-
ne. Tunc ergo huūmodi aquae
convertuntur in sanguinem: cum
acquiruntur diuitie per frau-
des fallacias: pueraria: atq; me-
dacia plurima. Propterea di-
citur de penitentia distinct. v.
qualitas: qd utilis est peniten-
ti dispendia pati: qd periculis
negociationis astringi: qd dif-
ficile est inter ementis venden-
tis: commercium non interue-
nire peccatum. Quarte fuerunt
aque lacū siue stagnoru: que
non currunt: sed semper stant in
eodem loco: et quasi eodem mo-
do. Et quāuis hmo aque clara
in oculis multorum videan-
tibus: id est in ecclesiasti-
cis et regularibus. Quidam etiam
lignes

Ecdi septimo,

lignea id est flati ecclesiastis: et vasa sacra seu lapidea: id est principes seculares: pleni sunt crudelitatis cruce: nihil habent de cuuscum pictis aut benignitatibus: Insuper pisces id est yri spiritantes deo: et ppi: qui olim erat in flumine ecclesie mortuus sunt: ipsumque flumen iā est quasi faciunt putridum per peccata que in eo regnant. Et ut breuius concludam: quocunq; se vertant Egypti: id est pauperes: sive ad clericos: sive ad laicos: sive ad officiales principes: paleariorum: rotum inuenient crudelitatem et crux plenaria: q; non inuenient qd possint bibere: id est a quo possint cuiuscum beneficij refertur reportare. Ideo omnibus talib; potest yra character inproperiorum illud Esa. i. Vanius vestre sanguine plene sunt.

¶ Moraliter et quarto: et cōfōrmiter ad eundem Petrum. Aqua significat prosperitatem mundi: dñq; fluit et defluit sicut aqua: que reuera hodie vertit in sanguinem carnalis infectionis: adeo q; pisces huius fluminis scilicet mundani diuitias: q; pecatum: et signanter luxurie inveniuntur: pūrescunt. ¶ Moraliter et quinto: per aquam in sanguinē versam: post intelligi sapientia malignitatem: q; habetur Iaco. iij. est terrena: animalis: et diabolica. Et hec sapientia totaliter cōueritur ad pauperum et innocentium sanguinem extra hē dum: per exquitas fraudes et adiuventiones malitiosas. Sed sicut aqua sanguis facta res

dicit in pristinā naturam et forsan: mām: ita quandoq; accidit iusta: sto dei iudicio: et talis malitia sapiētia discooperatur: et venit ad lucē cū suis authōribus: qui consequenter condignam recipiunt mercedem pro male actis per eos Esa. xxxiiij. Tū qui predaris nonne et ipse predaberis?

¶ Moraliter et sexto: iuxta Israhel: Zolle virginem tuam: et extende manum tuam super aquas. Notandum q; per aquas in sacra scriptura quādōq; designatur populus: iuxta illud Apocalyp. xvij. aque quas visiti populi sunt. Tunc ergo dominus tollit virginem tuam: et extendit manum suam: super aquas Egypti: quando per se aut per causas secundas percutit populum: propter iniurias tuas. Unde in psalmi. Visitabo tū virga iniuriantes corrum: et in verberibus peccatorum. Hoc autem quandoq; facit ad mittim damnum eternum eorum: sicut patuit de Antiochō: qui inter diros cū statutus orabat dominum a quo non erat misericordiam conseruit. ii. Macchab. ix. Quandoq; ad purgationem pātorum delictorum: sicut paralyticus natus dicit Ephifus. Joan. v. Nam noli peccare: ne deterius tibi aliquid contingat.

¶ Moraliter et septimo: iuxta illud verbū: Et sit crux in orienti terra Egypti: et lignis vasis q; in sarcis: notandū q; per Egyptū (que interpretatur tenebris) designatur nucleus pensi plenustenebris culpe ligorantib; et pene. In omni autē terra

Clausula tertia. Sc. cxviii.

terra huius Egypti: est hodie durissimam ante pectus ad bellum audacter incedunt: et strages se inuicem mirabilēs faciunt. Sed quis hi cruxes fit remissione et mensura: per que designatur propinq;as iudicij ex alto dei iudicio: et nobis osculari: ide o iustus dominus Basilius Matthei. xxvij. Item Lucifer. xx. dicens q; ante huiusmodi diem surget gens contra gentem: et regnum aduersus regnum. Et post pauca. Trademus a parētibus et fratribus: et cognatis: et amicis: et morte afficiunt ex vobis. Per vasa autem lignea in quibus inueniētis es fangi: designantur pauperes et fragiles homines adiuvice belantes: sicut contingit de multis partialitatib;. Per vasa vestra sanguis: reges et principes: q; sunt fortiores prioribus: propter quod eoz bella sunt periculosa: crudeliora: et difficultius placabilita. In tabulis igit vasa inueniētis crux. Ut per vasa lignea significantur infideles: q; sacra autē fideles: saltum nomine. Tel dic q; per vas lignium designantur reges et ecclesiastici. In hīdē ergo vas: hoc tēpētare sicutis crucis: ut luna. i. statua ecclesie redēatur cōversus in eruzione in plerisque mīdi parvib;. i. in crudelitate dicitur. Et q; minus suspicendū est: etiā hoīes siue tres in insulis in quibus habui antīnomium genus bellū inter se adiūcerunt: videlicet cū arcu bus et sagittis lapides acutissimis: quoq; sit quando dāt se in angustiis scientijs que repellent mos et ourisimos in extremitate vērem per insanem gloriositudib; loco ferri geretib; sic: q; nudo corpore preter pelleū losophia: et hīdē: sive burfana

terra: que pcedit ex ira dei. Propterea. xvij. q. j. reuertimini. introducuntur verba diui Hieronymi super Malach. dicentis: Quando famis et penuria et omnium rerum egestas (tu vero adde et bellum) opprimit mundum: sciens hoc ex ira dei descendere. ¶ Moraliter et octavo. Per Egyptos qui non poterant bibere aquam fluminis Nili: propter quod sederūt per circumatum fluminis aquam: ut bibarent: designantur viti vanti. per fluminum autem Nili: intelligitur studium sacre scripture: q; appellamus theologicum: de quo non possunt bibere predicti Egypti: quia non sapient in gutture corū: sive quia non est de pane lucis: sive quia accipiunt iurū per nimis et lōgum laborem. Cum tamen de seipso det telo telionum. Eccl. xxvij. Qui bibūt me: adhuc sūtient. Ideo eo relicto dici Egypti: id est yri mundani: possunt per encurretum aquam rebibant: quoq; sit quando dāt se in angustiis scientijs que repellent mos et ourisimos in extremitate gloriositudib; loco ferri geretib; sic: q; nudo corpore preter pelleū losophia: et hīdē: sive burfana

Exodi septimo,

ut studium legum artes humanae fodiendo in circuitu magni fluminis sacre scripture inuenient predicti viri videntur curiosi et mudani aquas: que supple extinguit sitini eorum: sed magis ac magis fodiunt.

Allegorice et primo per aquam conuersam in cruentem designat effusio sanguinis martyrum qui prius erat clarus et mundus in conscientia: sed postea fuerunt rubricati in suo corpore. Dicitur autem in textu quod quadruplex aqua versa est in sanguinem videlicet sanguinalis rationalis stagnosa paludosa. per aquam igitur sanguinem intellegitur martyrum Christi qui merito potest dici protomartyr. i. primus martyr in lege gratie quam fundavit. De eo ergo merito potest dicere spes sua ecclesia id quod canitur in festo vniuersitatis reperi pastores. Ecce igitur quadrupliciter aqua que mystice vertitur in sanguinem.

Allegorice et secundo et confirmatione martyrem Christum cum corona qua coronauit eum dominus: id est deus pater in die solemnitatis et leticie. i. in sua gloriosa resurrectione et in celum ascensione. Cum illuc ascenderet cum velte rubea in signum martyrii et pre admittitione quererent ab eo spiritus angelici dicentes illud Esiae ixij. Quare rubra est indumentum tuum et vestimenta tua scut calcatum in torculari respondit illis dicens: Tocular calcaui solus: et de gemitibus non est vir mecum. Ecce igitur flumen conuersus in sanguinem.

Allegorice

Clausula tertia. Fo. xxix.

Allegorice et tertio conformatum ad Origenem aqua conuersa in sanguinem designat scientiam philosophorum et sapientiam eorum qui olim videbant sibi esse sapientes per humanum ingenium sicut in aqua apparent vultus propescientium: sed hec aqua mundane scientie et eloquentie conuersa est eis in sanguinem intantum et eam bibere non possent: et hoc per virgam: id est crucis Christi portentiam per quam cognoscere potuerunt suam insipientiam. Sicut de facto legitur Actuum xix. de quibusdam philosophis qui ad predicationem Pauli crediderunt. Et qui ex his fuerant curiosi secessati: stulerunt libros suos et combusserunt eos coram omnibus: nonne etiam aqua Augustini fuit vera in sanguine: quando per philosophos sustinuit Manicheorum errorum. At vero tunc cessauit plaga et redit sanguis in aquam lapidem mutatus est in sanguinem in sua passione. Qui quidem sanguis darur nobis in potu in melia ait dices: Io. vi. Nullus mundus caueritis carnem filii hominis et bibereis eius sanguinem non reges. Veritatem Egypti. i. infideles et heretici abominantur hunc sanguinem et horret illi bibere: Filii ait Israel. i. veris et deuotis Christianis dulcis et sua uis est ad portandum: ita ut si semel illi deuote hauserint: iterum atque iterum ipsum haustire cupiant. Eccl. xxiii. Qui bibunt mei adhuc sicut.

Allegorice et quarto flumen nullum qui egrediens de paradiso terrestri et loco voluptatis ad irrigandam terram Egypti et quod tandem est conuersus in sanguinem Christum designat: qui sic egressus est de loco voluntatis: qui descendit de celo in uterum virginis et consequenter dico utero in mundum: tempore nascitur. Consequenter irrigauit mundum et signata terra Iudee et Galilee: et praedictum miracula operando. In cuius figura legitur Gen. ii. quod flumen egrediebatur de loco volu-

ptatis ad irrigandum paradisum: qui inde dividit in quatuor capita. Flumen ergo fuit Christus: per quatuor autem capita inde descendens designans quatuor euangelistas qui recollegunt et scripto nobis reliquerunt dicta et facta Christi: vel per quatuor capita designant quatuor partes mundi: quae sunt Oriens Occidens: Auster: Adelo. Ad has autem quatuor mundi plaga defecundat flumen: quando per apostolos et euangelistas divulgatum est sanctum euangelium. Hinc Christus dixit eisdem discipulis suis: Vnde vlt. Euntes in mundum ynuersum: predicate euangelium omni creature. Postquam igitur dicitus flumen irrigauit terram predicto modo: tandem mutatus est in sanguinem in sua passione. Qui quidem sanguis

darur nobis in potu in melia ait dices: Io. vi. Nullus mundus

caueritis carnem filii hominis et

bibereis eius sanguinem non reges.

Veritatem Egypti. i. infideles et heretici abominantur hunc

sanguinem et horret illi bibere:

Filii ait Israel. i. veris et deuotis Christianis dulcis et sua uis est ad portandum: ita ut si semel illi deuote hauserint: iterum atque iterum ipsum haustire cupiant. Eccl. xxiii. Qui bibunt mei adhuc sicut.

Allegorice et quinto flumen designat statu religiosum: et ibi sicut unus per mortem: et alius per nouam receptionem: sicut per nouum ingressum: et alius per egressum. Sunt autem ibi vasa lignica et sarcina plena sanguine: et multi pleni sanguine peccati: ita quod si in multis claustris totum est quasi

putridum

Exodi octauo.

putridū et corruptū. pisces et ascendent et ingredieretur domi-
tiam. i. vīri pīi molles et beni- tuū et cubiculi lectuli tui et fa-
gni atq; deuoti iā penit; defe per strati tuū et in domos sera-
cerū in multis claustris: ideo uorum tuorū et in populu tuū
Egypti. i. seculares iā non in et in furnos tuos et reliquias
ueniunt quid ibi de aqua bone eborū tuorū: et ad te et ad po-
doctrinē vel de bonitate etē et pulū tuum et ad omnes seruos
plaris vite ibidē posint bibē tuos intrabat rane. Dixitque
re vel haurire. Quapropter iā dñs ad Moysen: Dic ad Bar-
on: Extende manū tuam sup-
rire. Nā sanguis et non aqua. i.
fluuios et super riuos et paluz-
camalis vita et nō pura et mala
doctrina et nō bona exēpla cor-
rupta et non salutaria possunt
hodie in flumine multoisi clau-
stroium reperiri.

Canagogice et fluuios Egyp-
ti intelliguntur angeloi qui in
principio sui esse fuerūt flumib-
les ad bonū et ad malū pro vo-
luntate eoz. Qui ergo cū graz-
tia dei fluererūt sursum se con-
uerterendo et referendo in deū-
statim in bono gracie et glorie
cōfirmari sunt. Qui vero flux-
rū decorsim in sanguine ver-
si sunt. i. peccato immobiliter
adheserunt et demones appel-
lati sunt.

Exodi octauo.
Prima clausula.

Intrit quoq; dominū ad Moysen: In gredere tuos et tantū in humiū remane-
ad pharaonem i. di et pharaone i. clama-
ces ad eū: Hec dicit dominus: Pharaoni. Feicit dñs iuxta
dimittē populum meum et sa verbum Moysi et mortuus fuit
erfectus mihi. Si autem nolue- rane de domibus et de villis et
ris dimittere: ecce ego percu de agris. Longagaderunt
iā omnes terminos tuos raeas in immenos aggeres et ca-
nus et ebulliet fluui ranae: q; putruit terra.

Historialiter

Clausula prima. fo. xxx.

Chōistorialiter postg; in pre-
cedenti capitulo noster legifer
Moyses egit de dupliciti signo
ostēo cozā pharaoe videlicet de
mutatione virge Moysi iūue
Baron in serpentē et similiter
de tactu eiusdem virge super as-
quas et mutatione carū in san-
guinem: hic consequenter in-
cipit agere de tertio signo qd
sunt signū et plaga secunda vi-
delicet de multiplicatione ras-
narum sui terrā Egypti: que
etiam penetrabant domos et ves-
timenta et lectri inuenientebantur.
Insuper hebrei dicuntur
tur hāc clausula Moyses duo
facit. Primo premittit diuinā
modi rane non solum intra-
cominationē in principio: Se-
cundo subdit dictē cōminatiōis
executionē: ibi dixit dñs.
Cuo ad primum refert dictus
Moyses qd dñs dicit ad eum:
dimittē populus ut sacrificet dñs.
Dixitq; Moyses ad pharaonem:
dimittē Lōstrū mihi quādō de-
piicer pro te et pro seruis tuis
et p̄ p̄pi tuorū abigant rane
ate et a domo tuā er: rane
tuis et a populo tuo et tārū in flu-
mine remaneant. Qui respon-
dit: Lras. At ille: Juxta (inqd)
verbū tuū faciam: vt scias qm
nō est sicut dñs deus noster et
recedent rane a te et a domo
tua et a seruis tuis et a populo
tuo et tantū in humiū remane-
bunt. Egressi sunt Moyses
et Aaron a pharaone et clama-
uit Moyses ad dñm pro sposa-
tione ranarū quā condixerat
dominus: Pharaoni. Feicit dñs iuxta
populum meum et sa verbum Moysi et mortuus fuit
erfectus mihi. Si autem nolue- rane de domibus et de villis et
ris dimittere: ecce ego percu de agris. Longagaderunt
iā omnes terminos tuos raeas in immenos aggeres et ca-
nus et ebulliet fluui ranae: q; putruit terra.

r ij Quo

Exodi octauo,

CQuo ad secundum subditur tuasi ne scilicet disperse p tos tani terram Egypti culturam terre impedirent. huiusmodi autem ranarum dispersio rationabiliter facta est: quia sicut dicit Josephus: sicut dicit Egypti per collectionem p ranarum super terram iusta abundantia / q opererunt terram Egypti. Non quidem tantum in qua erat habitanus pharaon: verum etiam generaliter totam terram Egypti. Lungs vidisset pharaon ranata ranarum multitudinem / vocavit Moyse et Baroni dices ad illos: Orate dominum ut auferas et. Hie pharaon non bono corde hoc dicebat: sed tantum ut euadere posset huiusmodi plagam / quod bene patitur in effectu: nam cuq; orantibus servis dei Moyse et Baroni fuisse a domino curata talis plaga: non cessavit affligere hebreos. Et vt dicit glo. interli. qui prius superbe seruit dei dixerat / Nescio dominum: nunc senties flagella dei / ait: Orate dominum / vt auferas rauas a me et. Qui ergo prius non emebat eos ad se ingredi / nunc rogat eos. Hoc autem magnuni fuit icum esset superbissimus. Et breuiter cum in craftum orassent pro eo dominum Moyse et Baro: subito cessavit plaga ranarum in parte. Nam et si omnes rane mortue sunt ad eorum petitionem: cu tamquam埃及 per processus de plaga minus peti eas congregassent in immensis aggeres. Iaceruoss postmodum inde computruit terra. plaga fuit grauior hori / si at Congregauerunt autem dicitur Egypti / sive per se / sive p he autem tria que sunt / quantib; huiusmodi ranas moras / qualitas / tempus. Primo quidem

Clausula prima. fo.cxxx.

quidem ex parte quantitatis signa timebatur a rege et seruis eius etius. propter quod secundum fuit adeo magna / q dicitur rane cooperiebant totam terram Egypti: penetrabant etiam donios et cubiculal quantumque firmiter et integre clausa: etiam corpora humana / et sic de aliis ut dictum est. Non sic autem contigit de aquis in sanguinem conuersis. Ipsius autem mortuis / quantitas tanta apparuit / q inde in plerisque fiebat maximi aggeres. Secundo ex parte qualitatis / quia ipsi congregatis per diuersa loca tantus fetor inde processit / q computruit terra. Pro quo nondum secundum glo. ordini. et petr. Comest. rane sunt in triplici genere. Primum fluuiale et vocale / emitens magnu[m] et impetu[m] clamorem / videetur enim / debutilem comburi. Ad hoc dicit Josephus / q erat maxime humidissatis: et ideo pre nimia multitudine et humiditate poterant extingueri ignem et calorem de furnis. Uel forsitan non intrabant furnos calidissimos / sed tepidos: et hoc prout est traheretur inde panis / vt sic ipsum panem polluerent et contaminarent. Uel etiam dicitur / q sicut origo huiusmodi ranarum fuit miraculosa et supernaturalis: ita etiam miraculose posuerunt intrare furnos vnde calidos / et polluere panes casan pluribus: de hoc tamen nihil dicit scriptura. Ecce quo fuit grauior precedenti plaga. **S**ecundum dubium: Cur dominus potius nunc q prius precepit Moyse / q ingrediatur ad pharaonem. prius enim precepit sibi tantum q iter in occursum eius egredientes ad aquas manu / ut dictum est in precedenti clausula. Dicendum / q ratio huius diueritatis fuit: quia iam propter precedentia

r. iii nar

Exodi octauo,

narum in se non sit miraculo-
sa sed naturalis: sicut et produc-
tio parvorum animalium: ramē
modus productionis potest esse
miraculosus: et preferent si fu-
bito producantur: et ex mate-
ria non dilatata: sicut factum
est in proposito. Item si in in-
mensum producatur et intrēt
domos in uras: etiamvisq; ad
loca secretiora. Nec enim omnia
quādū sunt a deo: dicuntur
miraculosa. Quando vero sunt
virtute demonis dicuntur su-
persticiose.

¶ Quintum dubium: quomodo
hec pena Egyptiorum corre-
spondebat culpe eorum? Dicē-
dum: et optime: iūlūm enim
fuit ut clamore ranarum viua-
rum infestarentur Egypti: q;
clamorib; truphatorib; fuerat
prius infesti Hebreis: quorum
eriam genitus audire nolu-
erant. Item et postmodum fe-
tore ranarum mortuarum mis-
cerentur: qui in lutis et feru-
lentibus operibus prius he-
breos tenuerant diu occupa-
tos.

¶ Sextum dubium: Cur domi-
nus tot plagas multiplicauit
aduersos Egyptios? viderur
enim et pauciores sufficiant.
Dicendum: q; ratio tanta mul-
tiplicationis hec fuit: quia se-
cundum Josephum consuetu-
do domini est multiplicare re-
media: ut saltim si vnum non
prollet: aliud possesse poterit.
Quia ergo nec Pharaon nec ser-
ui eius nec populi subjecti fue-
rant emolliti per primam pla-
gā: saltim emollirent per sub-
sequentes: ut sic excusationem
nō haberet de peccato suo: si-

demonis

cum nec Iudei vissit tot Chri-
sti signis et miraculis: vt dicit
Ioan. xv. Item ut tādem mul-
tipli caris et appositis multis re-
medijs non sanatos grauius
feriret et damaret. Sic etia
et hodie facit dominus circa
multos obstantes peccato-
res. Hinc Esa. i. ait: Sup quo
percutiam vos ultra addentes
prevaricationem? Lauseant er-
go ne tādem in penali sue ob-
stinationis demergantur i. p-
fundū Inferni: sicut et Egypti
in profundū maris rubri.

¶ Septimum dubium: Quomo-
do malefici pharaonis: de qui
bus dicitur in terra: fecerūt
similiter per incantationes his
as: sicut fecerat Aaron per vir-
tutem dei: potuerunt educere
ranas de flumine: vīg i. terrā.
Ex quo enim priores cooperue-
rant terrā: vt dictum est: vide
tur q; dicti magi nihil facere
potuerunt circa tale signū. Di-
cendū q; permissione diuinā
et opere demonis potuerunt
multiplicare priorem numeris
et multitudinem ranarum pa-
ducatarū per Aaron: Nec enim
adeo priores rane (que adhuc
viuetes erant) cooperuerunt
terram: q; nō posset fieri addi-
tio: ut clarū est. Potuit etiā sie-
ri ut arte demonis priores ras-
ne cōuerterent ad vnam para-
tem: et in parte illa discoper-
ta quam reliquerant dicti ma-
lefici Jamnes scilicet et Mābresi
et quantum potuerunt restiterunt
Moysi: et dicit Apost. ii. T̄his
moth. iij. edurerint q; suas in-
cantationes alias ranas: ut ma-
gis facerent apparere incanta-
tione hā: q; forte fuerunt arte

demonis

Clausula prima. Fo. cxxxiij.

demonis: statim ibi genite ex
materia ad hoc disposita: vel
de terra Sessili in momento
allata virtute demonis. Alter-
eo ergo illorum modozū dicer
malefici eduxerūt versus ranas
super terram Egypti.

¶ Octauū dubium: cur dñs non
spediuit dictos duos malefi-
cos ne facerent similiter sicut
Aaron ad tactū virge sue. Di-
cendū q; dñs non est semper pa-
rat operari supernaturiter
et miraculose: sed et ipa paucio-
ribus. In plurib; aut relinqu-
res in suis naturalibus dispo-
tionib; ut indebet quicquid
natura dederit. Permitte eti-
am quādōq; et altissimo consi-
lio suo multa superstitione agi-
sue in pena delicti quo ad ma-
los siue ad probationem fidei
quo ad bonos.

¶ Nonū dubium: mouet circa il-
lud verbū: Orate dñm: vt auſe-
rat tē. Queris ergo quo pha-
raeo cognovit hanc plagam ex
dñi volūtate descendere: maxi-
me cū magi simile egisset. Ad
hoc responderet Josephus: q; di-
cti magi paucas ranas fecerūt
et de aqua particulari. Aaron
autē de omnib; aqua Egypti
etiam in tanta multitudine: q;
cooperuerūt terrā. Ex hac er-
go generalitate et multitudine
ranarū cognovit verisimiliter
dñi quem colebant Moyses
et Aaron esse omnipotentem.
Propter q; dicit: Orate dñm
tē. Vel ut alii dicunt: ista secun-
da plaga plus duravit q; pri-
marido coactū fuit vocare ad
se Moyses et Aaron: q; p̄t nō
permittebant īgredi ad eū: et

cum esset superbissimus.
¶ Decimū dubium: mouet pro-
pter illud verbū Moysi ad pha-
raonem: Constitue mihi que-
do deprecet pro te tē. Queris
ergo utrum rationaliter locutus
fuerit. Vide et non querere
tur tentare deum: quasi consti-
tuendo tempus et exauditione
dñi in sua dispositione: q; nō
decobat facere. Unde Judith-
vii. legit: q; ipsa castissima Ju-
dith increpāt Iudeos q; erant
i Bethulia: eo q; vellē tradex-
re ciuitatem Holoferni: q; defi-
ciebant cis vicinalia: ait: Qui
estis vos qui tētatis dominus?
Poliūtis vos tempus misera-
tionis dñi: et in arbitriū vestri
diem constituitis ei? Item de-
ctus Moyses promulit: quod
non erat in potestate sua. Con-
tra illud Eccl. viii. Non spon-
deas supra virtutē tuā: q; sup-
plice talis promissio est fatalis et
presumptuosa. Ad hoc dicit
de Lyra: q; non fuit ibi tenta-
tio domini: quia Moyses a p̄t-
cipio per diuinā revelationem
sunt certificati: q; talia fierent
ad nutū eius: in cuius rei testi-
moniū dixit ei: Ego cōstitui te
deū pharaonis. Et per hoc pa-
ret q; non fuit promissio indis-
cretā: nec fatalia aut presum-
ptuosa.

¶ Undecimū dubium: Cur
Moyses posuit hoc in arbitriū
pharaonis? Dicendum:
q; hoc fecit ad excludendum
suspitionem: que posset haberi
contra eum: faciendo talia
signa artibus magicis: vel
virtute aliquius determina-
re constellationis. Manifeste
ergo sibi declarauit: et
t̄ iii suffit.

Exodi octauo,

sufficienter probauit q̄ non in hoc q̄ posuit in optione sua eligere tempus determinatum.

Duodecimum dubium / Quare Pharaos distulit vsq; in crastinum presertim cū maxima necessitate vigeretur. Dicendum secundū de Lyia / q̄ credebat q̄ si arte magica essent adducte rane maleficiū illud deficeret: t̄ ideo hoc aliquantulū voluit probare: nec tamē volunt multū differre: sed vīg in crastinū / propter vrgentem necessitatem.

Decimūtertū dubium / Quare malefici Pharaonis p̄ suas incantationes non preferuauit Pharaone ab infestatō ranarum: r̄ forsan semetipos. Dicendum q̄ incantatores et malefici nō omnia possunt: sed tantū quantum permittit eis a dñōsūstis necq; demones/ quorum auxilio operant. Potuissent quidē (non dubito) ipsi demones in sua naturali potestas te reliqui probibere ranas: ne essent moleste regi aut seruis suis / sive cūdē incantatorib;: sed nō fuit eis permisum / nisi forsan de rānis quas ipsi incantatores eduxerant sup terram: t̄ que egressu fuerant de aquis sicut & alie. Quinimo videt q̄ equaliter affligerent regem et suos rane sive que educte fuerant ministerio Baron / sive q̄ arre demonum. In cuius rci signum / cum Pharaos rogauit Moyse et Baron vt orarent dominum p̄ ablatione ranarum: nō plus expressit deitatis q̄ de illis sed de omnibus generaliter virus est intellectus. Ita vt de eo posset verificari

Decimum

Clausula prima. Fo. xxxiiij.

Decimumquartū dubium / modū lex est formæ peccati qui cur Moyses et Baron oratūrū ligat hominem et impedit ne p̄ amotione ranarum de domo regis voluerunt inde recedere. Dicendum q̄ cum Pharaos ebullies ranas. Nutuimorao esset maximus cultor idolum habebat intra domum usum idola. Ne ergo amotio ranarum attribucretur predictis idolis: sed vero deo ratio nabiliter inde exierunt: quādo p̄ hoc cause dominum orare voluerunt. Dicit etiā Bre gorius / q̄ magnum est inpeccatum orantes in aula potentum commorari: t̄ hoc propter tumultum.

Decimumquintū dubium / Quare exaudiuit dñs Moy sen et Baron p̄ homine obstinato et impio orantes / Dicendum q̄ hoc fecit propter bonditatem eorum. Quanvis enim pharaos non esset dignus / vt ad instantiam predictorum virorum aliquid facret p̄ co dominus: quia tamē nondum erat simpliciter obstinatus / nec incapar gracie dei et donorum eius / potuerunt de congre p̄ eo obtinere ablationem predictæ plague.

Doraliter et primo / per fluum ebullientem ranas / delignatur corpus humanū quod in penam peccati puni parentis et post amissionem iustitie originalis patitur ebullitionē ranarū / id est cōcupiscentiarū intātū / clamat Apo. Rom. vii. dicens: Cideo alia legē in membris meis / repugnantem legi mentis mee: infelix ego homo q̄ me liberabit de corpore mortis huius? Ut autem dicit glosa interlinea, huius-

modi

modū lex est formæ peccati qui ligat hominem et impedit ne p̄ amotione ranarum de domo regis voluerunt inde recedere. Dicendum q̄ cum Pharaos ebullies ranas. Nutuimorao esset maximus cultor idolum habebat intra domum usum idola. Ne ergo amotio ranarum attribucretur predictis idolis: sed vero deo ratio nabiliter inde exierunt: quādo p̄ hoc cause dominum orare voluerunt. Dicit etiā Bre gorius / q̄ magnum est inpeccatum orantes in aula potentum commorari: t̄ hoc propter tumultum.

Decimumsexūmū dubium / Quare exaudiuit dñs Moy sen et Baron p̄ homine obstinato et impio orantes / Dicendum q̄ hoc fecit propter bonditatem eorum. Quanvis enim pharaos non esset dignus / vt ad instantiam predictorum virorum aliquid facret p̄ co dominus: quia tamē nondum erat simpliciter obstinatus / nec incapar gracie dei et donorum eius / potuerunt de congre p̄ eo obtinere ablationem predictæ plague.

Doraliter et primo / per fluum ebullientem ranas / delignatur corpus humanū quod in penam peccati puni parentis et post amissionem iustitie originalis patitur ebullitionē ranarū / id est cōcupiscentiarū intātū / clamat Apo. Rom. vii. dicens: Cideo alia legē in membris meis / repugnantem legi mentis mee: infelix ego homo q̄ me liberabit de corpore mortis huius? Ut autem dicit glosa interlinea, huius-

modi

Exodi octauo,

Moyen quē misit dñs in dominum Pharaonis dicens: Incedere ad Pharaonē et dices ad eū: Hec dicit dñs: Dimitte populum meū eccl. designantur prelati et predicatorēs qui ylēdentes pauperes inhumaniter a regibus et principib⁹ aut eorum officiariis et ministris trahari et tributis nimis grauari / debet ad trahit in modi Pharaones. I. terrenos principes / rogantes ut velint cū subditis suis mitius agere. Qsi si nolint gratiose eos audire / possint addere q̄ habent timore iudicium dei sup sc̄i et proponere coram eis iudicium qđ fecit dominus de Pharaone opimamente seruos dei: sic de similibus. Debēt tamen tales monitores premittere verba mansuetudine et dulcedine plenaletia incipiendo a laudib⁹ dicitorū principiū et suorū precessoriū: ut melius possint suscipere gratiosam ipsorū monitionē: ita ut dicti principes merita rōnde possint dicere illud psal. Quoniam superuenient mansuetudo corripemur. Referte em Ambro. in hec acmeron deynico ne ip̄ nulla vi potest capi. Abi tñ mālūte se eius oculis obijicit pulchra puella / sūc omni ferocitate decepta in eī gemitio statim caput inclinat sūl / sc̄s facile captur. Sic est etiam de animo principiū q̄ adeo est generofus et facilis ducit q̄ trahit. Tunc Apo. Sala. vi. Corripite huiusmodi in spū leuitatis. Unde Isido. de summo bono. lib. iii. c. xlvi. Ingeniū boni doctoris (inquit) est incipere a laudib⁹ eorū quid salubriter obiurgas

tos corrigerē cupit. Et ad hoc p̄positū dat Grego. in suo p̄sorali. c. xl. similitudinem de equo indomito quē primo bl̄da manu tangimus: ut plenus cum nobis postea subiungem⁹.

Dat etiā similitudinem de pocu

loquaro: cui dulcedo mellis adiungit / ne ipsa aspera amara ritudo (q̄ saluti profutura est)

in ipso gusto primo sentiatur.

Hinc etiā Sene. de verbozum cop. ait: Obiurgatiō (inquit)

semper blanditie aliquid admī

sce. Pater ergo quomodo corrigeendi sunt principes et superiores.

C Moraliter et tertio per tria

genera ranarū in expositione

literē postizā intelliguntur tria

peccata: conformiter ad dñm

Petri de pal. qbus Egyptus

percussa est. Primum gen̄ligni

ficat luxuriosos / qui sunt ī. i.

delectantur in lute voluptatis

i. petr. ii. Sus lora in volutazio

nō luti. Ut aut̄ dicit Plinius

in naturali historia / fus illic

stris quando est in seruo leti

bidinis sc̄it in hominē specia

liter quando est induitus veste

alba. Sic et diabolus fortius et

libentius tentat innocentē vel

virginē de hoc vicio q̄ corruptrum.

Secus aut̄ de lubrico / q̄

comuniter praevenit tentatio-

nem. Secundū genus ranarū

qđ facit obmutescere canē / si-

gnificat hominē auarū / cuius

minus p̄iectū in manu pre-

lati / qui deberet latrare cetera

malos / facit eū obmutescere.

Talis nempe est de numero illa-

lorum prelatorum / de quibus

Esa. lv. dicit: Lanēs multū non

valentes latrare. Tertium ges-

pg 8

Clausula prima. Sc̄o. cxxxiiis.

nus ranarum quod fugit lucē ipsis cubiculis et secretis casis significat hominē inuidū / qui meritis eorundem / hodie ebula liunt huiusmodi ranē: id est viri detractores et garrulosis adulatores et verbosi. Fluui⁹ enim mundane p̄spicitatis rānas hodie procreant / dum diuinis et potentes multi detractores et adulatores sequuntur illis applaudentes et complacere studentes. Ideo Sanpien. xv. dicitur / q̄ p̄o p̄scib⁹ crucifixus fūnus ranarū multitudinem. Precipue autē ranas detracṭores significant propter multa. Primo quidem q̄ rana est parvum animal et tamē crocitando multū exaltat vocem suam: ita ut a remota distâne possit. Sic detractoz quantuncq̄ paru⁹ et vilis sit in estimacione hominē / solē tamē multū suam vocē exaltat referat per multa loca / et visus ad magnas personas. Hinc Jacob. iiij. dicitur: Lingua modis cum quidem membrum est / et magna exaltat. Deinde dat similitudinem dicens: Ecce quātus ignis / id est q̄ partus / q̄ suis multiplicib⁹ corriguntur signanter super nimia et temeraria atq̄ falsa et mendosa loquacitate.

C Moraliter et quinto / et aliter rane loquaces significant detractores / qui reuera hodie quasi totū occupant mundū. In domibus enim regum et principium / etiam vix ad cubilia eorum intrant. psal. Dedit terra eorum ranas / in generalibus regum ipsorum. Item in domibus prelatorum immittuntur / immo in multis

Exodi octauo,

multos turbat et diuisioes generat etiam interdum inter amicos et parentes atque inter vires et uxores. Eccli. xxvij. Vir peccator turbabit amicos et in medio pacem habentem immittit inimicitiam. Et post paucos dies et bilis gressus maledictus multos emis turbauit pacem habentes. Lingua terfa multos commouit et dispersit illos de gente in gentem. Quarto insuper quod rana ad modicum sonitu vel aque impulsu facit et descendit in profundu aqua ut se abscondat: sic et detractores reprehendi et signantur a bonis et egregiis viris statim imponunt silentium ori suo atque per confusione de medio iustorum qui inuste audiunt sinistro loco ab absensibus recedunt. Quinto quia rana vilibus pascitur in luto facens: sic detractores delectantur et pascuntur deescribitis aliis quos liberter audiunt referri. Proverb. iiij. Exultant in rebus pessimis. Et ecclera inuite et cum dolore audiunt bona referri de aliis. ps. Omne mala eis abominata est anima eorum. Sexto quod rana garrulosa est ita et detractores garrulosi sunt: nunc loquendo de uno nunc de alio: ita ut lingua eorum non habeat pacem nisi quando dormiunt aut ybi soli sunt. Propterea Iacob. iiiij. Lingua talium vocatur inquietum malum: plena veneno mortifero. Ecce ergo bene detractores comparantur ranis Egypti.

¶ Moraliter et sexto: Rane garrulose et quod sine ordine clamant sed quidam plures simul autem specialiter designantur mu-

ti eresque naturaliter sunt garrulose et frequenter sine deliberatione: sed prout venit eis in os loquentes. In hoc autem excedunt viros qui in sua garrulatione mutuo se intelligunt et prosequuntur suos sermones sive ad ppositum sive extra ppositum. Est igitur tam connaturalis illis multum loqui sicut nere aut flegre. ¶ Moraliter et septimo: iuxta illud: Longegauerunt ranas in immenses aggeres et compuntruct terra: notandum per multitudinem ranarum mortuarum ex quibus computruit terra desumpta infinita multitudine peccatorum qui sunt super terram: ita ut videamus reddisse ad illa in felicissima tepora: de quibus dicitur Gen. vi. Corrupta est terra coram domino et repleta est iniustitia. Et Iacob. Lopurrerunt uimenta in iter corde suo.

¶ Moraliter et octavo: iuxta illud verbum: crassus non adumbras per pharaonem percussum multitudinem ranarum: quo non obstante non statim pertinet liberari a predicta plaga. Quis in optione sua Moyse temporum posuisset dicens: Constitue mihi quando depreceris pro te et designantur multi peccatores qui huius affligantur multitudine ranarum: id est: peccatores atque conscientie scrupulorum: habebat etiam copiam Moyse serui dei id est: boni et discreti confessoris se offerentes ad deponendum predictam plagam: per audientes etiam confessionem eorum de nihilo minus negligunt confiteri tempore opportuno: sed dicunt cum

Clausula prima. fo. cxxxv.

cum pharaone et coruocras. Sed profecto ut dicit poeta: qd hodie non est: cras min⁹ aptus erit. Item. i. Mechab. iiij. Peccatores hodie extolliuntur et cras non inuenientur. Et Matt. vij. Gen⁹ agri qd hodie est: cras in clinanum mittetur. Hinc etiam Eccl. v. dicitur: Non tardes coquendam dominum: et ne differas de die in diem. Subito enim veniam tunc et cetera. Et Matthaei xvij. Estote parati: quod nescitis diecne nos horam.

¶ Moraliter et nono: Pharaon qui rogavit Moysem ut amoueretur plaga ranarum a populo suo: tanquam illi miserrimus suo excepio instruit prelatos ecclesie ut ubi vident subditos suos in aduersitate temporali corporali sive spirituallis constitutos debent eis rogare dominum ut illis propicie. Ad hoc enim tenetur ratione decimam cum et oblationem quas ab ipsiis recipiunt. Hinc Iacob. iiij. dicitur: Inter vestibulum et alteram piazabunt sacerdotes ministri domini et dicent: Parce domine: parce populo tuo. Sed prohdoloz multi prelati et curati se ostendunt deterioribus condicioneis quam olim fuerit pharaon: quia non orant pro populo suo: quinimum videtur filios suos ignorare: sicut de struthio diceatur Job. xxix. qd induratur ad filios suos: quasi non sint sui. Surget ergo pharaon in iudicio cum generatione ista malorum prelatorum et condemnabit eam: comparatio scilicet minoris mali: qui rogavit Moysem: Baron: et depictearentur dominum pro amouendis ras.

nus de medio populi sui. Multa autem predictorum nec per se nec forsan per interpositam personam orant pro populo suos sicut patet de multis locis electiaticis in quibus cefus sunt boni: et tamen viri ibi soluitur missa die dominico et festo. ¶ Moraliter et decimo: Rabanus istam secundam plagam ranarum applicat ad transgressionem secundi precepti decalogi: quo dicitur: Non accipies nomen domini detul in invanum: quod obseruat veritatis amatores. Contra quod faciunt ranas vanitatis fabulatorum. Non enim siquidem dei veritas est. Ipse nempe ait Joachim. Ego sum via veritas et vita. Qui igitur loquitur veritatem de deo loquatur. Qui vero loquitur mens ducium de suo loquitur. Veritatem loqui est rationabiliter loqui. Vanitatem autem loqui est turpe loqui. hec raba.

¶ Allegorice et primo: Rane secundum Origenem sunt carmina poetarum loquacitatem mensualis que scenicas meretriculas merito appellare possunt. Quae quidem rane olim cooperuerunt ferme totam terram: sed per gratiam dei mediatis Moyse et Baron cessauerunt: quia aduentiente veritate sacre scriptae cessauit vanitas poetice artis in qua non sunt nisi fabule: et dedicauerunt se homines studio virtutum et honestiori scilicet sacrarum literarum. Quod quidem studium docet bene vivere: fugere vitia: et amplecti virtutes.

¶ Allegorice et secundo: Rex pharaon inobedient et rebellis deo:

Exodi octauo,

Deo! quem ipse deus ita pculis
fir multitudine ranarum/desi-
gnat primum parentem/qui fuit
et vniuersitate / et omnium
que in ea sunt/a deo immedia-
te constitutus:quando dixit il-
li / et vrozi sue illud Gen. i. Cres-
cite et multiplicamini/et reple-
tetur terra/ et subicite eam: et do-
minaminimi pueribus maris/ et vo-
latibus celo/ et vniuersis ani-
mantibus que inuenient super
terram. Hic autem rex tanquam in-
gratus/ et non bene recognoscens
et teneret regnum suum in feu-
dum a deo: fuit illi inobedientis/
et transgressor manifestus pre-
cepti sui ne ederet de ligno ve-
tiro. Propter quod percussus
est ab ipso deo cum tota poe-
nitute sua multitudine ranarum
que operuerunt totam terram
corporis humani: que sunt fa-
tis/fames/calor/frigus/egritu-
do/mors. Preter etiam ea que
exrinscunt sunt/ et que mole-
stant varijs modis hominem:
vt sunt ignis/beste/et bestiile
etiam minime/ que viri videri
possunt/bene tanien sentiuntur
etiam rysq ad parafagaram
q/pungere solet manus. Et bze
viter quoqz plene recogno-
uerit restum suum/ et perfecite
humiliat? fuerit/ et deuote des-
precatus fuerit electos dei/di-
cens: Orate dominum/ ut aufer-
rat istas ranas a me/ non plene
liberabitur/sed velit/nolit/ ab
eis patiet/ vñq ad mortem. Tunc
autem cessabant huiusmodi ra-
ne/ cum crocrationibus suis.
Quinimum novi flime destruet
inimica mors: vt dicitur. Coi. xv.
¶ Allegorice et tertio Moy-
ses et Aaron qui venerunt cõtra

pharaonem/ oppugnantem po-
pulum dei/designat Moysem et
Heliam/ qui de voluntate do-
mini veniebat circa iudicij diem
contra Antichristum/ et seruos
illius: qui tunc seducet multos
per falsa signa. Nam quædam
dum malefici pharaonis p in-
cantationes suas fecerunt ini-
litter sicut Moyse et Baro: ita
et ipse Antichristus per incita-
tiones suas fingeret vera signa
et opera similia sicut et Christus
operat? est: vt credatur esse ve-
rus Messias in lege promissus.
Nam vt dicit Apost. ij. Thess.
ii. Errolleretur supra omne quod
dictatur deo/ aut quod colitur:
ita vt in templo dei sedeat/ osten-
dens se tanquam sit deus/ que ra-
men tandem dñs Iesus interst-
ciet spiritu oris sui. Luius ad-
ventus erit secundum operatio-
nem satane: in omni virtute/ et
signis/ et prodigiis mediacibz/ et
in omni seductione iniqutatis
huius qui pereunt. Hec Apost.
¶ Allegorice et quarto/ Rane
que suis crocrationibus/ potius
tediū/ et delectationē in auribus
populi alterius/ designant
plerorū ecclesiasticos q/ in sol-
uendo diuinū officium videtur
potius excruciat? Et domino ubi-
lare: tum propter nimis piti-
cationē: tum propter vocis ins-
decentiam. Cum tamē in Cle-
ment. de celeb. missa. c. graui.
māder summis pontifice in vir-
tute spiritali sancti et sancte obe-
diēt: et diuinum officium tam
diurnum/ et nocturnum/ quam-
cum ip̄is ecclesiasticis deo des-
erit/ studiose celebrant/ par-
ter et deuote. Hec ibi.
¶ Anagogice/ rane fuerunt ma-

li. g. 11.

Clausula secunda. Fo. cxxxvi.

li angelī. Rane enim sunt viles
bus/ sed seorsum segregetur in
et abominabiles/ vocem tec-
tum habentes/ et super pectus suū
tio eorum descendēdo. Jamiam
gradientes. Sic et demones q/ in
natura et creatiōe pulchri:
et rane quādōq/ viles sunt ceci-
niphilominus iniquitate sunt tur-
pes et abominabiles/ vocem te-
citosam coram deo habentes: quia
non est spe: iusta laus in ore pec-
tatoris: vt habeat Eccli. xv. In
eius etiam signum demoni lo-
quens per os obfusci/ cu/ rauco-
ritate loctur. Doniq/ huius rane
super pectus suum gradium
tum/ semper tendēdo deorsum/ et
mungs sursum. Hinc serpenti
persona diaboli dictum est Señ.
iii. Sup pectus tuū gradierunt.
In primo autem instanti crea-
tionis angelice/ illi angelī q/ sunt
nunc dicimus ranas/ erat pul-
chre creature/ nedium per natu-
ram/ verteriam per superaddi-
tam gratia: quia dei perfecta
sunt opera. Unde de Lucifero
dicit Ezech. xxxi. q/ speciosio-
rem fecit illum deus. Sed ip̄is
peccatiis comparata sunt vi-
lissimums creaturis/ et signanter
rani/ vt dictum est. Que quidē
rane hodie penetrant loca tu-
risissima/ etiam domos regias et
cubilia eorum: adeo q/ multa lo-
cus manet clausus ante eas.
Et bīc uertanta est multitudi-
do huiusmodi ranarum in mundo
istio/ et videntur cooperuisse eu-
totaliter. Sed quale nobis re-
medium qui cum eis sumus in
eodem mundo/ profecto debe-
mus (conformiter ad pharaonem)
rogare sanctos et depre-
cētur dominū pro nobis/ ut de-
guntur auferre anobis ranas
istas/ ne nimium nos molestē
suis illusionibus et tentationis

bus/ sed seorsum segregetur in
et abominabiles/ vocem tec-
tum habentes/ et super pectus suū
tio eorum descendēdo. Jamiam
gradientes. Sic et demones q/ in
natura et creatiōe pulchri:
et rane quādōq/ viles sunt ceci-
niphilominus iniquitate sunt tur-
pes et abominabiles/ vocem te-
citosam coram deo habentes: quia
non est spe: iusta laus in ore pec-
tatoris: vt habeat Eccli. xv. In
eius etiam signum demoni lo-
quens per os obfusci/ cu/ rauco-
ritate loctur. Doniq/ huius rane
super pectus suum gradium
tum/ semper tendēdo deorsum/ et
mungs sursum. Hinc serpenti
persona diaboli dictum est Señ.
iii. Sup pectus tuū gradierunt.
In primo autem instanti crea-
tionis angelice/ illi angelī q/ sunt
nunc dicimus ranas/ erat pul-
chre creature/ nedium per natu-
ram/ verteriam per superaddi-
tam gratia: quia dei perfecta
sunt opera. Unde de Lucifero
dicit Ezech. xxxi. q/ speciosio-
rem fecit illum deus. Sed ip̄is
peccatiis comparata sunt vi-
lissimums creaturis/ et signanter
rani/ vt dictum est. Que quidē
rane hodie penetrant loca tu-
risissima/ etiam domos regias et
cubilia eorum: adeo q/ multa lo-
cus manet clausus ante eas.
Et bīc uertanta est multitudi-
do huiusmodi ranarum in mundo
istio/ et videntur cooperuisse eu-
totaliter. Sed quale nobis re-
medium qui cum eis sumus in
eodem mundo/ profecto debe-
mus (conformiter ad pharaonem)
rogare sanctos et depre-
cētur dominū pro nobis/ ut de-
guntur auferre anobis ranas
istas/ ne nimium nos molestē
suis illusionibus et tentationis

Hystos

Exodi octauo,

Christianus post in predicto clausula locutus est egregius dei famulus Moyses de secunda plaga: qua flagella uit dominus pharaonem cum vniuerso populo suo: q̄ fuit raziarum tam ingens multiplicatio: vt cooperirent facie terre Egypti: hic consequenter loquitur de terra plaga: que fuit immensus cinifex. Et ut dicit petrus de pal. predictum non men cyniphes potest scribi in prima syllaba per y grecum: vel per i latinum: r in terra p phyl vel per f vpote in hac forma cyniphes: vel cinifex cinifex: et in genitivo plurali cinifex: Refert ḡ legislator noster Moyses: q̄ cum vidisset pharaon p̄ data esset sibi et populo suo reques: quo ad precedente plaga: eo q̄ mortuus essent omnes ille ranci prius op̄cibz terrā Egypti: ingrauavit cor suum: et non audiuit Moyses et Baron scilicet obedieō: sicut p̄ceperat dominus cui ramen ad hoc multum teneretur: non solum quia ita p̄ceperat dominus verum: etiā ex obligatiōe precedenti: quia scilicet ad eorum positionem dominus purgauerat eum: et rotum regnum suum ab infestatione ranarum: tunc etiā ratione p̄missi. Sic enim p̄misserat dices eis: Ora te dominū: vt auferas renassamēt a populo meo: et dimittā populum vt sacrificet domino. Omne autem p̄missum licet de luce debet impleri: si sit pos sibile. Q̄ ergo eos audire no luit: dimittendo populum hebreorum in pace: ideo domin⁹ addidit nouam plagā: de qua loquens Moyses dixit ei: Loque re ad Baron Extende virgam tuam: percutere puluerem ter re: sint cinifex i vniuersa terra Egypti. Quid autem sint cinifex: id diceret in solutione ad quartum dubium. Hec autē plaga fuit comunitis hominibus et brutis: p̄ omnibus quidē propter se: brutis autē propter homines. Vnde igitur plaga Egypti cōuenienter puniti sunt: secundū dominū p̄r. de pal. q̄ inuidentes filii Israhel sup̄ eū multiplicatione: ip̄flos sicut puluerem terre conculcaabant. Unde Amos. ii. Conterūt super puluerem terre capita pa perum.

Cpost igitur ostensa est potentia Moysi et Baron seruorum dei in productione cinifex: consequenter ostenditur impotentia maleficorum pharaonis: qui fecerunt similiter glo. interl. i. consti sunt facere incantationibus suis. I. invocationibus demoniū: exten dendo manus suas et virgas: et percussiendo puluerem terre: sicut facere viderat Aaron: vt educerent cinifex: et nō potuerunt. Lur autē non potuerunt dicetur in solutione ad quintum dubium. Videb̄tes ergo q̄ non possent suis incantationibus p̄ducere cinifex: dixerūt: Digitus dei est hic: i. virtus diuinæ nos impedit̄. Uel spiritus domini dei: ut dicit petri. Co melloz. Tunc ergo coacti sunt recognoscere diuinam virtutem: vel digitus dei est hic: interl. i. operatio spiritu sancti qui facit divisiones gratiarū. Quintamēt iunctamēt nō haerent

Clausula secunda. fo. cxxvij.

buerūt magi pharaonis. His fuisse causas obduratiois cor: litur non obstatibz cor pharaonis nō est emolitum: licet ipsam dei potentiam: quia parcerat parietis dei secundū cor da hoīn q̄busdā utilis ad credere Moysi et Baron seruus dei saltim debuit credere maleficis suis: i. consentaneum dei presentiam eos impediens: ne cinifex (q̄ p̄iuilei muscē erat) producere possent. Per hoc igitur sufficientissime ostendit p̄dūm omni potētē cor: i. thesaurizas tibi irā: in dīc ire et reuelationis iusti judicis dei: qui reddet z̄. Secundū dubiū: Lur huic plage de cinifexibus non p̄mittit ex parte dñi communinatio: sicut in diabibus precedentibus. Dicendum q̄ ratio hec fuit: quia pharaos sic induratus dignus erat percussione absq; p̄cedenti communinatio. Et ideo statim ponitur huius plage inflictio: cum dicitur ad Baron ex parte dñi: Extende virgā et. p̄z enim fuerat dñs communinatio ne p̄ciuta vius: pro qua tamen nihil fecerat pharaos: propter quod hic non premittitur nota communinatio.

Circa autem hanc clausulā mouentur aliqua dubia. **C**primum igitur dubium: mouetur propter illud verbū: In grauavit cor suū supple pharaon. Querit ḡ vtrū cor pharaonis fuerit ingrauatu: quia incantatores Egyptiorū illiā fecerunt sicut Moyses et Bar on. Ed hoc respondet Augu stinus in questionibz super Exod. q. xxvij. q̄ nō: hoc autē p̄obat manifeste: q̄ ipsi deficiuntur: i. signū facere non valentibz: vt hic dicitur: nō ppter ea emolitū est cor illius. Unde dicit sic Augustinus: Cedit pharaos q̄ facra est refrigera tio: et ingrauatu est cor eius: et nō exaudiat eos: sicut dixerat dñs semper p̄cessit de min⁹ grazia ad grauiorē: ut dicti est in precedenti

Exodi octauo;

precedēti clausula. Hec igitur
plaga fuit grauor et precedentis
qz vbiqz locor et continuo afflit-
gebat tā Egyptios & iumenta-
ta eoz i sue in dono iue ex-
tra domū esent. Illo sic autē de-
ranti: insiqz cyniphes iste qz
nis minime esent ita vt viri vi-
deri possent (vt postea dicetur) vi-
nurabiliter tū pugebat. Non
sic autē de ranis legis: Denique
magis fuit argumentum ex parte
diuina potente i qz ex puluere
siccō generarent cyniphes i
qz ex humido fuerit genit' san-
guis: tū similiter ranc: cū comu-
niter facilius humidū coorta
tur qz aridū t hoc ceris gibz.
Quare dubium: Quales bes-
tiale sūt cynifesi vel cyniphes
secundū alios. Petrus Comest.
in historia scholastica dicit i qz
sunt musee adeo subtiles i vt
vilius nulli acute cernentes effu-
giant & corpus cui incident a-
cerbissimo pungunt stimulo.
Secundū autē Iudeo. libro. xii.
Etimo. cyniphes sunt musee
minutissime aculeis permole-
te. Cuii cyniphes dr a cynoēos
qz est canis qz ad modis canis
mordet. Et qz dr a cynoēos qz
est canis vt dictum est i debet
scribi prima syllaba per c et di-
cit de Pal. qz ppter alias scien-
tias huiusmodi matrimus grama-
ticus. Josephus autē dicit i qz
cyniphes sunt pediculi id in tā
ta multitudine tunice reueruntur
sup Egyptios & bestias eoz i
qz nullo medicamine nec la-
uacro poterant exterminari:
ad eo qz inde multi male cōsu-
mebant. Addit etiam dicitus
Josephus i qz ex interioribus
ebulliebant huiusmodi pedis
culi. Hic quasi simile legitur
Actuū. xii. de herode qui cō-
sumptus a vermis expiravit.
Percutius enim fuerat ab an-
gelo domini teo qz nō dedidit
honorem deo: sed statuo die
vestitus ueste regia sedit pro
tribunali & concionabatur ad
populum. Populus autem ac-
clamabat: dei voces & non ho-
minis. Hec ibi.
Quare dubium: Quare magis
Pharaonis nō potuerit educ-
ere cyniphes i sicut & alia pre-
cedentia signa. Ad hoc dicit
Andreas: put allegat de Pal.
qz pharao in precedēti plaga
confusus fuerat dñm dicitur ad
Moyensem & Aaron: Dicat dñm
pro me: quē ante se scire nega-
uerat i video noluisse ei dñs ludi-
ficari a magis. Itē hoc factum
est i plenius conuincere magis
gorum prestigia fore diffusa
z falsa. Si enī nullum fecissent
signi: furiasset se forte noluisse
facere aut aliquā alia causam
furiasset nō facienda. Ut autē
refert de Lyra fabulā i Judeo
& demones (quod virtute vtu-
tur magi) nō habet potestate
sug aliiquid corpus qz est mi-
nus grano ordei. Et qz (vt dī-
ximus) predicte cyniphes erat
minutissima animalia qz etiam
vir poterant videre: video super-
ea nihil facere potuerit predica-
ti magi cu suis incantationib.
Sed hec posito stare non
potest nec habet aliquāappa-
rentia veritatis: quis qz potest
id quod maius est i potest id qz
minus i presentim quādo illa
sunt eiusdem ordinis: sicut qui
potest deuincere fortē: potest
deuincere debilē: sed nō ecō-
uerio.

Clausula secunda.   **Fo. cxxxviii.**

verso. **Causa** ergo **huius** fuit: q[uod] demones nihil possunt nisi quia-
tum primitur deo[rum] cum potestas
eorum subiecta sit diuina potes-
tati. Rationabiliter ergo fue-
runt predicti magi adeo impa-
cti: ut qui Moyse resistebant
essent magis confusi in hoc q[uod]
renunt minimam facere non po-
terant. **Vnde** et dixerunt: Di-
gitus dei est hic.
Sectum dubium! **Quid** vo-
luerunt innuere magi phara-
nis per illa verba? **Digitus dei**
est hic. dicendum conformiter
ad Augustin. questione. xxvi.
super Erodium q[uod] videte & no[n]
potuerunt educere cynipes
senserunt cum artium fusarium
neapharitarum multitudine & vir-
tute Moysem esse potentiorē;
suis conatus per ipsum fuis-
se frustratos: ita vt no[n] posse-
re presentē educere cynipes
sed digitos dei qui virtus opera-
batur per Moysem. **Digitus au-
tem dei** sicut euangelium ma-
gisterium loquuntur spiritū san-
ctum designat. Nam quod vnu-
angeliſta narrans verba do-
minii dixit: *Ego in digito dei*
icio demonias alius euange-
liſta idem narrantis expone-
re voluit quid. **Si** digitus dei
et ait: *Si ego in spiritu dei ei-*
scio demonias. Sed quanvis mihi
i faterentur potentiam dei ef-
fici in Moyse: per quam supera-
erantur eorum maleficia fra-
nabantur / tamen induratum
et cor pharaonis etiam mira-
li duriuit.

Septimum dubium. *Cur in
illa tercia plaga magi defec-
runt/potius ē in prima aut se-
cunda poterant enim defice-*

Exodi octauo,

Dant exemplum de phariseis historiæ scholasticae: videlicet qui imponebant Christo expulsione demonum per principem suum dicentes: In Bezelzebub principi demoniorum eius est demonia Luce. xi. Et ita non continebant Moyser det omnipotens et veri seruit: sed verum magum. Et ut dicunt de Lazarus et de Pal. secundum processum exercitus videbat ad hoc tendere in exito ipsoz Pharaonis quod crederetur Moyser facere artibus magicis signa que faciebat. Quid si aliquibus non placet iste modus dicendi per quem patet brevis solutio ad questus: aliter respondendum est: quod non obstante quod dicti magi confessi sunt veram divinitatem eos prohibetem ab operatione tertii signi/dicentes: Digitus dei est hic: adhuc possumus assignare aliam rationem: poterit non sicut non sunt conuersi ad Iudaismum. sed industrationem suam et reprobationem: quia ut dicitur Eccl. vii. Nemo potest corrigere quem deus despererit. Et Apost. Ro. ix. Non est volentis neque currentis sed misereri est deus: qd (ibidem subdit) cuius vult misericordia et quem vult industrat. Non nimirum ergo si dicti magi non sunt conuersi ad Iudaismum. Nam sepe Iudei viderunt Christum miracula facientem: talia etiam qualia nemo vnde fecerat: nec tamen propterea conuersi sunt ad eum: paucis admodum exceptis. Uel dic quod forsitan non sunt conuersi ad Iudaismum: eo quod timuerunt perdere gloriam Pharaonis.

¶ Non dubium mouetur per illud verbi quod habetur in

hec tria signa prius postea facta sunt per manū Barōn. Quae vero sequuntur vla dico tantum quæda vero per Moyser. Quæritur ergo cur non omnia et singula facta sunt per manus Barōn. Dicendum quod principalis causa fuit voluntas diuina: cum non possumus assignare causam ex parte sua nisi scriptam. Ex parte autem nostra possumus assignare hanc rationem. Noluit enim dominus in omnibus signis honorare Barōne forsan inde superbius et se fratris suo in corde suo preferret. Sicut forsan hac de causa non dat vni homini omnes gratias gratias datas: sed vni aliquas et alijs alias ut quilibet in se habuerit. milieb dū considerat defectus suis: atq; proximum honoret/ dīvidet et habere gratiam quam non habet.

¶ Decimum dubium mouetur propter illud p̄bū ultimū: In duratū est cor Pharaonis. Queritur ergo cur tam sepe repetitur predictū verbum. Responsio ideo repetitū frequenter quia frequenter videbat cor suū emolitū fuisse. s. cum sensitiebat dura et irremediabilis flagellai que non nisi a deo remediari poterant: quis nūc forsan plene emolitū fuerit. Item predictū verbum ideo sepe repetitū ut ostendatur quod cor durū potest magis ac magis industrari per adhesionem ad malum. Pro quo notandum est industratio humani cordis duo importat. Unū est firma adhesio ad peccatum: et istud potest magis ac magis augeri: Nec

Clausula secunda. Fo. xxxix.

Istud est a deo nisi permisum: eo sent flagella dei: ita et multi in modo quo dicimus peccatum infirmitate aut alia aduersitate esse a deo. Aliud est deserto te constituti implorant suffragia sanctorū qui sunt in celo: et ab homine autem demersi in terrā. Nam homine peccat et in multis multa tunc promittunt et vota faciunt. Sed osculū gratum facientem. Illo autem totaliter gratiam gratis datam et hoc pro isto statu: sed aufert ea ab aliquibus plus: ab aliis quibus minus: secundū beneficium suum. Et secundū hoc cor induratum potest adhuc plus indurans. Non nimirum ergo se Pharaone dicitur frequenti quod industratum est cor eius.

¶ Moraliter et secundo let conformiter ad de Pal. per Barō qui extendit manum suā in cunctis sicut ille igravauit cor suū cū data esset illi requies a domino super flagellū priorib⁹ sic et multi tempore pacis et prosperitatis sunt deteriores: cū tamē debent esse meliores. Unde Esiae. xxvii. legif de rege Ezechia: quod cum permisisset loquens ad dominum: et dixisset: Corripies me et viuifica me: in tua disciplina et correptione erit mea iustificatio: i.e. erit causa illius: mox per contraria subiicit de statu prosperitatib⁹ pacis: dicens: Ecce ipsa deinceps homines magnate facientem et parua mandantē. Sed profecto multi prelati et predicatoris sunt similes aceruis lapidum qui ostendunt viam transiuntibus quā tenere debet: qui tamē de locis suis non mouetur. Itē crucibus viariis quibus brachia et manus ligatae affice sunt: quasi ostendentes viā transiuntibus sicue dimittere: cum scilicet cessat

Exodi octauo,

etiam mouentur de locis suis.
¶ Item sunt similes fabricatores
bus arcis Noe: quorum medio
octo personae salvare sunt ipsa
detractores qui vix possunt co-
diluio percuntib⁹. Applica-
cio et facilius: Et breuerer pot-
verbositasem et operandi ne-
gligentia reprehendens Chri-
stus Matthel. xxiij. dicit ¶ di-
cunt: et non faciunt.
¶ Moraliter et tertio: p cyni-
phes que de puluere terre pa-
derunt in tanta quantitate: q
totam terram Egypti replue-
runt atq; populu mirabiliter
verauerunt designatur milites
atq; officiarum publicarum qui ple-
ximus suscitans de puluere et
de stercore vt sedeat cu principi-
cipibus et tunc sunt valde mo-
lesti populo multipliciter cum
et vulnerant: adeo q dicunt eē
graues. De hoc habet notis-
moris culpe et carnalia: qd
similia hystoria de Aman ita do-
mo regis Assueri. Hester p to-
bus: qd quis carnalia sunt maio-
ris istam. Talem aut cyniphes non
solum populares affligit: ve-
rū etiā ferme omne genus ho-
minis: regē s. et populu i. maio-
res et minores indebitē mole-
stas. Sed sicut cyniphes no-
biles: et reges et subditos. Da-
bius regnauerit sup terrā Egy-
pti exemplum de superbia auar-
itia quia ad petitionem Doyli
Baron cessauerit: vna cum
alio genere grossarii mustarū
ut dicetur in sequenti clausula.
Ita et tales officiarum: tunc pau-
ratores et milites crudelies pau-
peribus infestū cito percunt.
et obvulster corrunt: sicut
patuit in predicto. Anmā. Hoc
etiam euentre indies videm⁹.
Et tunc potest dici illud Boe-
tij de consol. lib. i. Metr. i. Qui
eccecidī stabili non erat ille
gradu.
¶ Moraliter et quarto: p cy-
niphes que ppter sui subtilità
tem vix videri possunt: cu tamē
acriter pungat et significantur
detraictores qui vix possunt co-
gnoscere et in presentia dulci-
ter vngunt: et in absentia gra-
uite pungunt. Per huiusmodi
ergo cyniphes affligitur Egyp-
tius. I. mundus: quia prouo-
cant iras: iras: bellai et sinis-
lia. Unde Eccl. xxvii. Susur-
ro et bilinguis maledicit: mul-
tos enim turbauit pacem ha-
bentes.

¶ Moraliter et quinto: p cy-
niphes minutissimas: et tamē
valde pungentes intelliguntur
peccata spiritualia: que quis
non videant humanis oculis
valde tamen grauter pungit
et vulnerant: adeo q dicunt eē
matoris culpe et carnalia: qd
intelligendum est ceteris parti-
bus: qd quis carnalia sunt maio-
ris istam. Talem aut cyniphes non
solum populares affligit: ve-
rū etiā ferme omne genus ho-
minis: regē s. et populu i. maio-
res et minores indebitē mole-
stas. Sed sicut cyniphes no-
biles: et reges et subditos. Da-
bius regnauerit sup terrā Egy-
pti exemplum de superbia auar-
itia quia ad petitionem Doyli
Baron cessauerit: vna cum
alio genere grossarii mustarū
ut dicetur in sequenti clausula.
Ita et tales officiarum: tunc pau-
ratores et milites crudelies pau-
peribus infestū cito percunt.
et obvulster corrunt: sicut
patuit in predicto. Anmā. Hoc
etiam euentre indies videm⁹.
Et tunc potest dici illud Boe-
tij de consol. lib. i. Metr. i. Qui
eccecidī stabili non erat ille
gradu.
¶ Moraliter et quarto: p cy-

Clausula secunda.

fo.cxl.

perspicaciores. Sed quis hu-
iusti modi cintes minute sint
multum tamē infestant homi-
nes: tamen reges et subditos: adeo
vt qui vult se defēdere ab
vua: mox deatur ex altera par-
te ab alia: sicut infestare solet
musca equos tempore estiuo
ex omni parte. Morbus autem
talium cimicorum vel cimicorum
secundum alios: qd quis non sit
leralis: est tamē multum perili-
cōsus: eo q disponit ad leta-
lem morbi. I. ad mortale pecca-
tum: secundum tamē magis
et minus. Et ad hoc datur mul-
te similitudines ab August. i
pluribus passibus. Prima est
de guttis: que i quam ponit
Homel. xli. dices: q de minuti-
tis guttis aque flumina imple-
tur: et per angustas rimulas in-
sudat aqua. Secundo est de na-
vi: quam ponit ibidem dices:
Naus impletur sentinar: si cō-
temnitur sentinar: mergitur na-
vis. Tertia est de paruis besti-
is: quam ponit libro de decein-
chordis ita dices: Noli venia-
lia conteneri: qd minoria sunt:
sed time quia plura sunt. Non
est bestia qualis leo: vryno mor-
bi guttur fragat: sed bestie ple-
ruis minute multe necant.
Quarta est de pulicibus: i qua-
ponit ibidem consequēre dices:
Si prosciatur quis illi lo-
cum pulicibus plenū: nunquid
nō moritur ibi? Non sunt qui-
dem matores: sed infirmi est
natura humana: que etiam mi-
nus: bestijs interim po-
test. Quinta est de arena: quis
ponit super Joan. tractatu. xij.
ita dicens: Minute sunt arenæ:
et tamē si multa arena impos-

natur intra hancem: premit atque
oppunit. Hinc scriptū est
Eccl. ix. Qui signit modica
paulatim decider. Sexta est
de fissura in ueste: et de plaga
in corpore: que duo ponit idē
Augustinus simul dominica
secula post trinit. ser. uij. ita di-
cens: Tu qui dicas quia vena
le peccati parus est: velut scia-
re quotiens talis peccatis ad-
mittis: si tot parvulas plegas
in corpore tuo: et tot maculas
et fissuras in ueste tua fieri ves-
tis. Cum ergo negas in corpore
tu plegas: negas in ueste tua
fissuras vel maculas fieri ac-
quiescis: quia conscientia hoc
fieri in aia tua non incunis.
Quicunque ergo si facit plus
amat vestem et carnem suā et
animam. Hee Augustinus. Pa-
tet ergo: q debemus diligenter
reflexere predictis cyniphis
bus: i. peccatis venialib⁹ nos
infestantibus: ne consequens-
ter nos pertrahant ad mor-
talia.

¶ Moraliter et septimo: p
magos Pharaonis: qui defe-
cerunt in tertio signo: quia non
poterunt educere cyniphes
(quamquam essent minime bes-
tiale) designantur pleriq; pec-
catores: qui satis facile bes-
tent peccata sua. Ecce primi
signum penitentie: et similiter
integre confitentur: Ecce se-
cundum signum penitentie.
Sed pleriq; deficiunt in ter-
to signo: i. negligunt imple-
tationem impostam per
cessorē: sive fuerit eleemosy-
narū datio: sive felonio ex-
ecutio: sive aliena substanc-
tie restitutio: aut aliena fa-
tū: iiii: merez

Exodi octauo;

me reparatio vel cum offensio
seu inimico recocatio. Quā
vis enim hec sunt minima et p-
fertim libertate grauitate offendit
et penarum alterius seculi
acerbitare videtur ramen et
reputant male affectatis quā
si importabilia. Propter quod
totum relinquent et forsitan
cordibus suis contemnunt; qd
ad nouum peccatum pertinet.
Ecce igitur quomodo predi-
cti deficit in tertio signo vere
et complete penitentie.
¶ Moisaliter et octauo iuxta
illud verbum: *Digitus dei est hic.*
Notandum qd deus habet
tres digitos: qui fuerunt desi-
gnati per illos tres digitos id
apparuerunt regi Balthasar
scribentes in parte in hunc
modum: *Wane Thetel Pha-
res. Danie. v. primus igis di-
gitus de dicit poller. Hic au-
tem digitus designat potentiam
dei patris. Secundus digitus
dicitur index et designat filium
qui venient in hunc mundum
notam nobis fecit et indicavit
voluntatem dei patris. propter
quod dicebat ad patrem loquens
Joan. xvii. *Manifestau nome
tuum hominibus quos dedisti
mihi.* Tertius digitus dicitur
medius et designat spiritus san-
ctum ab utroq; procedentem
et qui est amor et nexus patris
ad filium. Ecce igitur triples
digitus dei id est hic. i. nobiscum
bene operariur. Nam no-
biscum est pater / dans nobis
posse bene agere. Item filius
dans nobis nosse quid agere
debeamus. Item spiritus san-
ctus dans nobis vele efficax
quod secū importat executionis*

16

Clausula secunda. fo. cxlv.

re. i. de ignobilis plebe. Et tunc
nem boni opere. Hec est igitur
tur beata et benedicta trinitas
qua quicunque secum habet si-
mul habet digitum dei secum.
Ut autem homini illi de quo ne
quit dici digitus dei est hic.
¶ Allegorice et primo iuxta qd
Aaron percussit puluerem terre:
ex qua exierunt cyniphes pun-
gentes Egyptios designat les-
gen Mosaica: qui per obser-
vantiam et subiectionem dece-
preceptorum decalogi Iudeos
olim castigauit addens etiam
penas transgressoribus illius
pariter et maledictiones / sicut
legitus Deut. xxvij. Ite. xxvij.
propter qd etiam dicebat lex
onoris. Ecce cyniphes crucia-
tes Iudeos.
¶ Allegorice et secundo predi-
cta virga crucem Christi pre-
figurauit per quam Christus mis-
erit superavit: et diabolos tri-
phant. Hec autem virga tunc
percussit puluerem terre et co-
sequenter exierunt cyniphes pu-
gentes Egyptios: quando vir-
tute crucis Christi erecti sunt
fideles de infima plebe / qua-
les fuerunt apostoli. Nam ut dis-
cit Apo. j. Corin. j. Non multi
sapientes secundum carnem / non
multi potentes / non multi nobis-
les: sed que stulta sunt mundi
elegit Deus / ut confundat sapien-
tes: et infirma mundi elegit dei/
vt confundat fortis: et ignobis-
lia mundi et contemptibilia ele-
git Deus / vt non glorietur oma-
nis caro in conspectu eius. Hec
ille. Ecce igitur quomodo vir-
ture virge Christi id est crucis
ipsius aut predicationis sue
vocatisq; ipsius exterunt cyni-
phes. i. apostoli de puluere ter-

sificatio a philosophis nunquam po-
huiusmodi cyniphes. i. apostoli
percusserunt Egyptios: qua-
do stererat ante reges et presta-
tis. Et est sensus: Ille scilicet Chris-
tus p sacerdotem figuratus est
cōtulater increpates eos de
principiū vite que perdita fuit
infidelitate sua / et predicantes
fidei domini nostri Iesu Christi. Et
quod dictum est qd philoso-
phi habuerunt notitiam patris et
filii / non est intelligendum qd ha-
buerunt eorum notitiam sub pso-
mali terra Egypti: qd in omnē
terram exiuit sonus apostolorū /
et in fine orbis terrae pba cozi
secundum qd illis precepit
Christus. Mar. viii. dicens: Eū-
tes in mundo vniuersum/predi-
cate euangelium omni creature.
¶ Allegorice et tertio iuxta al-
lud: *Digitus dei est hic: Notā-
dum conformiter ad Oris. qd p
digitū dei in proprieitate intellici-
gitur spiritus sanctus.* Qd ergo
dicit Augu. qd magi defecerūt
in tertio signo accipiendo pri-
mum signum p eo qd simul fuit
signum et plaga; scilicet muta-
tionem aque in sanguinem / et fe-
cundū signum pō eductione ra-
narum de nullo / tertiu ante p
eductioē cyniphicū sue cyni-
phili significat (quantū ad huc
sensum allegorice) qd magi si-
ue philosophi antiqui habuerunt
notitiam duriorū personarum scilicet
patris et filii; sed ad notitiam tri-
nitatis nullatenus puenire po-
ter pungunt et mordent suis te-
tucrum. Ipsi nēpotēs potentia pa-
rationib; adeo qd quis sequit-
ur sapientiam filii cognoue-
runt: sed ad benignitatem spiri-
tuosu in huiusmodi tētatio-
nē sancti vt scilicet filius dei p no-
nem / et nō alias. Qd autem huius-
modi cyniphes fuerunt disper-
sos: ut peruenire. Hoc enim
nomen dei tetragramaton in-
solvit referenti est ad multis
effabile. i. indicibile et incōp-
plicationē pene insinuorū des-
hensibile est adeo qd cī signis

existentium

Exodi octauo,

existentium verum etiam ad eos, non musica grauissima domos dem multitudinem in celo antecipari peccaret. Ita tunc adeo multiplicati erant, et non erat hierrarchia nec ordo in quo non esset aliqui de his qui occiderunt: adeo quod terra illa celestis videbat quasi repleta huiusmodi cynophibus. Tandem tamen sicut cynophiles defecerunt de terra Egypti ad orationem Moysi et Aaron: ita et de voluntate dei et ministerio Michaelis i ceterorum bonorum angelorum ois illa caterua malignorum spirituum coenitatis confusibiliter et externaliter in abyssum: ita ut tunc merito dici posset: digitus dei est hic. Quid autem subdit: induratus est cor pharaonis: aperte insinuat obstinationem Luciferi: una cum sibi adherentibus an gelis malis.

Tertia clausula.

Dicit quod dominus ad Moysen: Edoluge subducili et sta cora pharaone. Egredies te ad aquas. Et dices ad eum: Hec dicit dominus: Dimitte populum meum: ut sacrificet nubila. Quid si non dimiserit eum: ecce ego mittam in te et in seruos tuos et in populi tuum et in domos tuas omne genus muscarum et imbecilium oes dominus Egyptianorum muscis diversi generis et vniuersa terra in qua fuerint. Facta mirabiliter in die illa terra Hesseni: in qua populus meus est: ut non sint ibi musci: et scias quoniam ego dominus in medio terrae: ponamque divisionem inter populus meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ista. Et venit musica grauissima domos

pharaonis et seruorum eius: et in oem terra Egypti: corruptaque est terra ab huiuscmodi muscaria: nec ordo in quo non esset.

Vocauitque pharaon Moyses sent aliqui de his qui occiderunt: sen et Baron: et ait eis: Ite et facite deo viro in terra hac.

Et ait Moyses: Non potest interfici abominationes eum. Egyptiorum immolabitinus dominus deo nostro.

Quid si mactauerimus ea que colunt Egypti coram eis: laspidibus nos obviuent. Ut tripli dierum pgemus in solitudine: et sacrificabimus dominum deo nostrorum.

sicut precepit nobis. Dixique pharaon: Ego dimittam vos ut sacrificetis dominum deo vobis in deserto: veritatem logius ne derogate. Rogate pro me. Et ait Moyses: Egredies a te orabo dominum et recedet musica a pharaone et a seruis suis: et a populo eius cras. Ut eruntamen noli ultra fallere: ut non dimittas populum sacrificare domino. Egredies te subfuscus Moyses a pharaone oportuit dominum. Qui fecit iuxta verbis illius: abstulerit muscas a pharaone: et a seruis suis: et a populo eius.

Et dicit eum: Hec dicit dominus: Dimitte populum meum: ut sacrificet nubila. Quid si non dimiserit eum: ecce ego mittam in te et in seruos tuos et in populi tuum et in domos tuas omne genus muscarum et imbecilium oes dominus Egyptianorum muscis diversi generis. Et vniuersa terra in qua fuerint. Facta mirabiliter in die illa terra Hesseni: in qua populus meus est: ut non sint ibi musci: et scias quoniam ego dominus in medio terrae: ponamque divisionem inter populus meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ista. Et venit musica grauissima domos

in

Clausula tertia. Fo. cxliij.

In principio. Secundo subdit dicte combinationis executio- hem: ibi. Et venit musica.

Quantum igitur ad primam refert Moyses: quod dominus locus est ad cui dices: Edoluge subducili et summo mane: quod enim mane musicus torpet: nec volitare possunt: taliter potest voluntas dominus eas pducere ad ostensionem infra-

ris virtutis et miraculi. Est autem siliculam cui incipit esse parvula nocte diuina: quod dicitur: mus euroz: quod sole pccat. Se-

quitur et ita coram pharaone: sed et intrepide. Quaenam enim pharaon est crudelissimum tyrannus: reuerebas tamen et timebas Moysen: ppter signa quod aperte faciebat: ita quod tam plures ro-

gauerat dominum pro eo pro amatione plagarum: tam quod deus sic regebat cor suum: quod ut dicitur proverbiis xxij. Cor regis in maximo dicitur: quod vocis voluerit verti illud. Videbas ergo dominus Moysi de pharaone et populo eius: illud patrem. Ne-

timeas a facie eorum: quod ego regnabo in terra eorum: et quod ibi regnabat hebrei: sine tamei lesionem eorumdem hebreorum: id est: faciamque mirabilem in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

de novo ppter precedentes mo- nitiones dices: Hec dicit dominus: Dimitte populum meum: ut sacrificet nubila. Deinde addit combinationem penarum dices: Quid si non dimiseris es: ecce ego mittam in te et in seruos tuos: supple domesticos: et in populi tuum: tum qui tibi assentientur: tum quia propter peccatum principis bene punitur interdum po-

pulus: et in domostuas: quia cum habebas plures domos: potest migrare de domo in dominum: omne genus muscarum. Quaz litter autem istud debeat intellegi: declarabitur in deductio-

ne secundi dubij. Sequitur: Et implebitur omnes domus Egyptianorum muscas diversi genera: quia aliqua fuerint grossae: sive parvae et subtile. Nam

et cynophiles de quibus dictum est: non fuerant mortue. Veritas simile ergo est: quod adhuc infestabant Egyptianos cum aliis grossis muscis. Ecce quare dicitur: muscas diversi generis. Et

qua ista plaga affixit Egyptianos: ubiunque essent: etiam in terra Hesseni: ubi habitabat hebrei: sine tamei lesionem eorumdem hebreorum: id est:

faciamque mirabilem in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

muscas diversi generis: et sic in die illa terram Hesseni: in qua

populus meus est: ut non sint ibi musci et hunc textum exponens beatus Augustinus in ministrando: id est prius gratiose alliciendum est. Ubi autem non potest gratiose allici: tunc combinatione penarum procedendum est: ppter tamen ab eo quod potest. Sic autem processit hic Moyses erga

Exodi octauo;

Sessen eis hebreis fuerit afflictici haec plaga muscarum: non autem hebrei vt dicit est. Et hoc videtur iſinuare Moyses cum refert dominū dixisse: non nam diuisionem inter populu meum: et populu tuum: de pharaone loquens. Sequitur: Cras erit signū istud. Hebrei dicunt (vt refert de Lyra) q̄ domini non solum determinavit pharaoni diem: verum etiam et horam determinarunt: hoc vt ostenderet certitudinem illius plage future.

Quantis autem ad secundū! Moyses subdit precedētis cōminatōne diuine executionē cum sit. Fecitq; dominus ita: qz nō potest fallere: sicut neq; fallit: Et venit musca grauiſſima in donos tc. Quia enim popul⁹ Egyptior⁹ peccauerat: colledo multitudinem idolorum. Ideo deus vindicans et puniēt homini idolatriam: mittit nūc contra eos multitudinem muscarum. Dicitur tamē in terra: musca grauiſſima. pro quo notwithstanding qz corrupta est terra ab huiuscmodi musciſ: scz quātum ad terrae nactētis: vel corrupta est terra: id est inhabitātes eam. Cumq; pharaeo vidiſſer hanc grauiſſimam plagam: humiliatus vt penarunt vocavit Moyse: et Aaron: id est i' vocari fecit: et dixit illis: Ite et sacrificate deo vestro i' terra ista. Voc autē dicebat vt deus pla-

catus eorum sacrificiis amoueret ab eo plaga nullarum: dicit autem in terra ista: quia tis mebat ne vellent totaliter ab eo recedere si non licentaret eos ad sacrificium deo suo in terra ista. Sed Moyses oftendit esse impossible dices: Abominationes Egyptiorum immolabim⁹ domino deo nostro. Vbi notandū? q̄ hebrei vocat abominationes ista que coluntur ab idololatriſ: q̄ oues: boves: et similia. Hec enim colebant Egypti pro diis: que razmen Hebrei non colebant: sed eccl̄a occidebāt et immolabāt domo deo suo. Huiusmodi autē immolationē non permisſent Egypti in terra sua: ideo subdit Moyses: Qd si mactauerimus ea que colunt Egypti: la pidibus obruent nos. Hinc Secundū: dicitur: Abominatur Egypti omnes pastores ouis. Ut immolabim⁹ abominationes Egyptiorum: id est ea que abominabiliter colunt. Letera patet: vñq; ad finem huius clausile. Notandum tamē q̄ vt dicit Josephus: et iam alio in parte dictū est: pro his duas plagiæ scilicet cyniphiis et muscarum innumeræ multitudine pediculari⁹ Egyptus pululauit: ex interiorib⁹ ebuliſſis: qui nec lauacris: nec medicamentozum vnguentis extermi nari potuerūt. Addit etiā dñs Cardi. q̄ plagiæ multis ppter decē famosæ: credibile est Egyptios esse peccatosi. Quis nō expiūmantur in Exodo.

Circa hanc clausulam mouetur aliquā dubia.

Cprium igit dubiū. Quare

181

Clausula tertia. fo. cxliij.

tam frequenter egrediebatur ptorum. Sicut et aliqui Christiani in ortu solis inclinantur versus illam partem: retinetētes in hoc modum antiquorum paganorum qui olim eos precesserunt in eadem terra: prout dicit Leo papa.

Secundū dubium oritur ppter illud verbum domini contra pharaonem: Qd si non misericordia: ecce ego mittam cōtra te omne genus muscarū. Contrarium huius habetur in praesenti terculi: cum dicitur: Venit musca grauiſſima i' domū pharaonis tc. Item in psal. dicit: Mittit in eos cynomyiā: et comedit eos. Et ergo duplex discrepātia inter hos tertius. Primum: qd quod vñus ponit plura litera: alias ponit singulariter. Secunda: quia vñus dicit musca: alias autē cynomyia. Primum igit discrepātiam reseruāt ad dubium sequens: soluamus secundam. Notandum igit q̄ cynomyia est musca canina: et dicitur a cynos: i' quod est canis: et secundum Josephū: offici genus muscarum fuit ibi. Nichilominus in Psalm. tñ no minat cynomyia: et fuit in ter omnes alias muscas mortu grauior et abominabilior. Andreas autē dicit: q̄ simili fuerunt cyniphes et muscae: nec recesserunt dicte cyniphes quādo venit plaga nullarum grauiſſimā: quarū aliique habebat aculeos venenosos. Notandum autē: q̄ in hebreo habetur sic: Venit coniunctio grauiſſima. Ideo dicit dicti hebrei: et cum eis est Josephus: q̄ etiā fuit doctissimus hebreus: q̄ pistam committitionem nō inteligitur.

Exodi octauo,

Sicut solum multitudo musca rum verum est multitudo animalium diversorum generum que erant terribilia aspectus et nociva mortu: ita et homines et animalia domestica interficiebant predictis modis scilicet aspectu et tactu. Et ita secundum duplex genus bestiarum huiusmodi plaga processit ex duplice elemento. Nam quantum ad genus animalium processit ex elemento terre: ita et dicta animalia de cauernis terre exibant. Quantum vero ad genus muscarum processit ex clemente serie et cuius corruptione generatur musca diversi generis. Et correspondet ista plaga confessus in multitudine diversorum animalium et muscarum diversorum generum: culpe Egyptiorum qua affixerant pectoribus multis modis seruitorum vilium. Non enim solum affixerunt eos in lateribus faciebant verum etiam in immunitus extra villas deportandis et in fossatis in ambitu earundem vilaru siendi ne fluum nulli inundans subintraret: et ut essent fortiores aduersus hostes in invadentes patriam.

¶ Tertium dubium: Cur dicitur: Cenit musca grauissima potius quam venerunt musce grauissime. Dicendum quod ibi ponitur singulare plurale. Unde Augustinus in questionibus super Exodum: Musca inquit per multitudinem muscarum posta est: nescio quomodo per loquendi consuetudinem imbutis sensibus sepe plusvidetur hominibus quam singulariter: quod pluraliter dicitur. Verbi gratia cum dicis:

Sextum

Est hic miles pro signat et sic hic milites. Et est hic pescis plus sunt hic pescis.

¶ Quartum dubium. Quare huius plage non assignatur materia ex qua processit: sicut precedebat tibus plagis. Dicendum confor-

miter ad dominum petrum de pal: et triplici ratione hoc factum est. Prima: quia sufficiens fer potest intelligi ex precedenti: quod huiusmodi muse pro ducte sunt ex humore et terrae ex quibus duobus mulce communiter et ordinarie generantur. Secundo: quia ex diversis materialiis in particulari possunt generari: videlicet ex fructibus et herbis corruptis: et similiter ex cadaveribus. Tertio: quia hec plaga fuit facta a deo: cuius patrum est sine prelacione materia operari.

¶ Quintum dubium: Cum Pharaon loqueretur in dolo Moyse et Aaron dicens: Ite et sacrificate deo vultu et orate pro me. Hec enim omnia dolos dicebat: haec scilicet de causa tamen ut plaga multarum recederet ab eis et a populo suo: sicut apte postea reliquum eventus. Dicendum: et tandem possentes bone fidei estimabant quod ita intenderet in corde: sicut loquatur ore: et quod deus protinus bene poterat immutasse cor ipsum in melius. Tali est tamen opinio bona quam de eo habebat: non erat sine formidine de opposito. In cuius rei signum dicerunt ei: Utur ammen nol veltra fallere: ut non dividat populum sacrificare domino. Propterea regula iuris ait: quod dubia sunt in meliorem partem interpretanda.

Clausula tertia. §.xliiiij.

¶ Sextum dubium oritur propter illud verbum domini ad Moysem: Cras erit signum istud. Queritur ergo quare codice die quo locutus est ad Moysem non fecit signum illud. Dicendum: quod hoc fecit ut magis ostenderet dei patientia in expectando: probraonem ad penitentiam. Item ut iustus appareret eius damnatio. Sic etiam et adhuc usque hodie agit dominus cum multis peccatoribus. Princeps Seneca ait: Lento passu ad sui vindicta diuina procedit ira. Sed tarditate iudicij et seueritate supplicij compensat. Nec tamen debet peccator multum confidere de tarditate diuina ire: quia scriptum est Eccli. v. Ne tardes conuictus ad dominum et ne differas de die in die. Subito enim veniet ira eius tecum.

¶ Moraliter et primo: Musca grauissima que sum Isidorus inter pilos animalium se ponens primo perforabat pelle Egyptiorum. Secundo corredebat carnes eorum et tertio: fugiebat sanguinem: quartu faciebat hoemum quem inuadebat quasi furiosum hoc atque illuc discurrebat: quia quidam plaga regionem Egypti impetravit dominus: quia et ipsi Egypti summebant ad eam terra agricolarum cultura nudabant: ut dicit Josephus. Hec inquit plaga musca grauissima recte designata tentatione diaboli. Primo nego ipse ledit pelle: dum peccatum occasionem ab extrinseco subministrat: secundo rodit carnem: dum sensualitate inflamat per interiorum delectationem: tertio fugit sanguinem: dum ad consilium trahit animum: quo sit vi-

tatum

euacuetur totus sanguis interior: et gratia merita et durest. In quo quidam leaguine constituit vestigia gratiae. Et finaliter petitorum furoiosus hincinde discurrat in ordinata operatio: vel post variata peccata currere: donec casdat in soue eterne damnationis. Et huius generis muscarum grauissimorum erant percussi et vulnerati illi: de quibus Apo. Philippi. iii. ait: Multo ambulantque dicitur: vobis nunc autem et fiens dico: inimicos crucis Christi: quorum finis interit: quorum deus venter est: et gloria in confusione est. Recre ergo de talibus potest dici illud Sapientie xv. Illos locustarum et muscarum occiderunt morbus. ¶ Moraliter et secundo: iuxta illud verbum domini ad Moysem dicitur: Consurge diluculo: notandum: quod hoc id est verbum dicit dominus minus cuiuslibet peccatori. Pro quo notandum: quod dormientium et iacentium in peccatis multiplex est differentia. Primi sunt qui musca inde surgunt: nec surgere volunt: ut obstinati: et tales recte vadunt in infernum. Secundi sunt qui latentes promittunt inde surgere dum patienti: aut infirmitate taguntur: sed hoc est totum. Et tales possunt appellari coruui dolori: eo quod sepe clamant: crastinas. Sed illud cras nunquam posnit in esse. Et tales figurantur per coruui quod egrediens de area noctis: nunquam postea rediit: sed ita fugit cadavera mortuorum. Sene. viii. Tertiis sunt qui surgunt de peccato: sed hoc est occidente sole: id est in fine vite. Ps. Cum occideret eos: quebatur eis et reuertebantur: prius tamen

Exodi octauo,

talii etrvalde dubia. hinc Au-
gustin⁹ lib. de vera & falsa pe-
nitentia. c. xvij. Limendum est
de penitente sero: quē morbus
vigeret pena terret. Deinde sub-
dit dicens: Multos solet sero-
tina penitentia decipere. De hoc
etiam vide in decretis de pen-
itentia. viij. per torū. Quarti sur-
gunt hora altera: mox domina-
rum delicatarum. Et hoc mos
do surrexit a peccato paulus
Magdalena & similes. Et ras-
tes postea surrexerint: recopen-
sare satagunt tempus perditū
moxe operariorū in vinea: aut
in alia arte. Item mox ambu-
lantum. Vnde Apolos. qui no-
tissime inter ceteros Apolos
vocatus est: plus omnibus
laboravit: prout ipse testatur. i.
Cor. xv. Quinti surgunt mane
inuenientis sue: de quib⁹ Thren⁹.
iiij. Bonum erit viro cum porta-
cerit iugum domini ab adole-
scencia sua. Sexti surgunt dilu-
culo. i. citissime et sine progra-
matione in pctō. Et hoc val-
de rationabiliter facit attra-
cta immunditia peccati. Si enim
cadens in lutum: quātotius in-
de surgere laborat: quāto ma-
gis surgendum est: velocissime
peccato. hinc Chrysostom⁹ tract.
De reparatio lapili. Peccare/
humanum est: sed permanere i
peccatis/diabolicum. Itē idē
homil. xxiij. Lecidisse in pecca-
to: nō graue est: sed post lapsū
non cito reflurgere/ satanicu et
perniciosum est. Item idem su-
per Mattb. homil. xxiij. Nō ci-
to inquit/dolere quia peccau-
ris: facit deum magis indigna-
ri atq; Israeli & illud ipsum qd
peccaueras. Hec ille. Diluculo
grauiſſima.

igitur: id est valde cito surgens
dum est a peccato: et standū co-
nitentia. ram pharaone/ id est: coā re-
ge eterno per veram peniten-
tiam: put in figura nobis ostē-
dit Moyses.

Moralis et tertio. Per hoc
quod filii Israel habitabites in ter-
ra Beissen: erāt immunes ab illis
mirabilibus plagiis quibus

Egypti afficti sunt: ut habeat
in presenti textu: denotatur
veri religiosi & deuoti ecclesia-

sticū: qui sequestrati sunt a mu-
ndo corde & corpore: sunt cōmu-
niter immunes ab illis tenta-

tionibus et peccatis horribili-
bus & mirabilibus quibus at-
figuntur viri mundani: ideo

valde expediens est desiderā-
ti salubriter vivere & habita-
re in terra Selsen. i. in religio-

ne in qua bene vivitur. Nō est
ramē status tam sanct⁹ in quo
non tentetur homo. In cui⁹ si-
gurā legitur: qđ etiā in deserto

et mari rubro transacto / filii
Israel multa pessi sunt: etiam
multi ex eis a serpentibus pe-
rierunt.

Moraliter et quarto/musca
grauiſſima / que venit in do-
mū pharaonis & seruorū eiusel-
la: designat grauiſſima peccata-

qđ communiter regnāt in domib⁹
regū & seruorū illorum: ut sunt
blasphemie/ detractiones/ in-
vidie/ ebrietate/ luxurie/ tur-
pissima verba/ mendacia/ et sa-
gnater adulaciones. Ubi Wat.
xi. Ecce qui mollibus vestiū
adulationibus vtrūk in do-
mibus regū sunt. Et ideo valde
periculosum est in talibus do-
mibus habitare/ et deū non of-
fendere: qđ est mordere a mūca

grauiſſima

Clausula tertia. fo. cxlv.

grauiſſima. Ecce enim petrus
in cena dicit se paratum mori
pro magistro suo / qui tamen
non multo post in domo ponti
ficiis (stans ad lancerū cum ser-
uis illius) turpissime negat eū
dem magistrum suum. Necio
quid fecisset si diutius ibi mo-
ratus fuisset. Propter quod dicit
cebat psalm. Elegi abiectus
est in domo dei mei/ magis &
bitare in tabernaculis pctō.

Moraliter et quinto/p̄ha
raonem qui dixit Moyses: ite
sacrificate deo vestro in terra
istud delignatur diabolus / qui
est rex super omnes filios sup-
bie: ut dicitur Job quadraga-
tinopimo. Quic ergo regi pha-
raoni non est nullum curi: si
homo faciat bonum dum mo-
do nou exeat Egyptum id est
peccatum: quia tale opus non
est meritum vīte eternae. Fru-
ctus enim sequitur conditionē
terre/ ex qua procedit. Sicut
poma Sodome pulchra sunt
erterius / sed iterius plena sūt
faulia: sic opus de genere bo-
norū factum in peccato / est
quidem pulchrum exteri⁹ / sed
oues domino. Per oues autē
(que simplices sunt) denotatur
virtuosa simplicitas & innocē-
tia / quam viri religiosi offerunt
domino. Sed hanc simplicita-
tem abominantur Egypti. i.
mundani peccatores/ illam fa-
tuatem reputantes. Econtra
autem reputat virtute si quis
bene nouerit decipere alium/
aut egregie bibere / sive bene
litigare cū alio / et huiusmodi.
Et breuerit Egypti. i. pecca-
tus deo innoventur ea que
tores mundani detestant / et qđ
ipsi colunt. Sed lapidibus du-
abhorrent sequid virtutis et
re increpationis obruant eos
sanctimonie existit / et econtra
e exaltant

Moraliter et sexto/ iurta id
quod sequitur: Si mactauerit
mūs (inquit Moyses) ea que
colunt Egypti: coram eis: la-
pidibus obviuent nos. Totan-
dum / qđ per Egyptios designa-
tur viri mundani / qui non li-
benter vident iustos & bonos
contemnere mundum & sola-
cia illius. Item qđ caro affiga-
tur per ieiunium & abstinentiā /
Et breuerit Egypti. i. pecca-
tus deo innoventur ea que
tores mundani detestant / et qđ
ipsi colunt. Sed lapidibus du-

abhorrent sequid virtutis et
re increpationis obruant eos
sanctimonie existit / et econtra
e exaltant

Exodi octauo,

exaltant ystia.

Exalitare et octauo iuxta
verbū pharaonis ad quantum possunt infestant ho-
moysen; Uerūram longius
tabelliones proximatores et fa-
tuo (ut dictum est) diabolū si-
gnificat. Hic et crudelis pha-
rao dimittit quādōs homines
paulū a se recedere per ope-
ra penitēte: sed tamē semper
eos tenet per vinculū maki p-
positi ne longius abeant: sed
retrahat eos ad se quoties vo-
luerit. Da exemplū de mino
tenente situam per catenam
ferreas. Et similiter de cato lu-
dente de mure et peymittēre q-
modicū sō eo recēvit: sed stan-
tim currit et ipsum retrahit.
Exalitare et non q- grossis
muscas multē infestantes
Egyptiū designantur au-
toctoti et caūdici qui suis astu-
tis et caūillationibus solēt fe-
re totum mundum infestare et
homines in processu quantu-
m possunt teneare: breuem et
bonam expeditionem promis-
tentis et totū contraria inter-
dentes. Merito ergo tales cō-
parantur grossis muscas: quia
se de substatia litigantium
efficiuntur diuitiae: ita ut sibi
cōparent se possessiones di-
uitium et nobilium. Item quēa
admodum grauissima musical
que alias canitas dicitur gra-
uiter morderi propter quod ca-
nina dicitur: ita et domini ad-
uocati solent mutuo se morderi
re in iudicio: quod valde inde-
cēs est. More etiā muscarū vo-
litat ploca in quib⁹ sperat se
lucru recipere. Et breuiter a-
liud nō intendit: nisi propriū
comodū. Per cyniphes autē q-
nos.

Clausula tertia. §.cxlvi.

nos quanto grauiori tumultu
cogitationū carnaliū premi-
mūr: tants ardentiū orationi
sistere debem⁹: hec ille. Ecce
igitur quomodo volentes de-
vote orare dñm: cū se sentiunt
pungia cyniphib⁹ aut grauis-
sus muscas. I. a cogitationi-
bus ventib⁹ aut mortalib⁹:
debet instar pharaonis roga-
tis Woysen pro amotione dī-
cerarum plagarum ipsi orare
bñm pro amotione huiusmodi
cogitationum malarum.
Allegorice et primo: exponendo
similiter totū hoc capitulū: conformater ad glo. ordi-
nat. Rabanū de scđo tertio et
quarto p̄ceptis decalogi: scie-
dum q̄ r̄c Egyptiū suis ege-
runt contra huiusmodi tria p̄-
cepta: et ideo cōuenienter p̄-
tētis plagiā puniti sūt. Hoc au-
tem p̄bat inducti. Secundū
igitur p̄ceptum decalogi est
istud: Non accipies solum dei
tui in yanū. Nomen dei est ve-
ritas: tuta illud qđ sit Christus Joan. xiiij. Ego sum veri-
tas. Secundū igit̄ p̄ceptū est
de dilectione veritatis: cui cō-
traria est dilectio iniquitatis.
Loquitur veritas p̄strept vani-
tas. Huius igit̄ contraria est se-
unda plaga: scilicet ranarum
abundantia: quarum loquaciti-
tas vanitatē significat. Amas-
tores nempe non accipiunt no-
men dei in yanū: quia a veri-
tate in vanitate non recedunt.
Qui autem veritati contradic-
unt: et vanitatē decepti deci-
piunt tales rane sunt: tedium
inserentes auribus: non cibum
mentibus. Auditigitur ranas.
Rana locuti sunt vniuersisque

Exodi octauo,

ga a deo percussi sunt. De pri-
mo autem precepto dictum est
in precedenti capitulo.
CAllegorice et secundo / per
multas grauissimas mirabili-
ter et periculissime punzen-
tes: inter quas etiam aliquae
erant venenosae / ut dictum est:
designatur infideles / et signa-
ter heretici / qui grauius pun-
gunt / et suum venenum effun-
dantibuscum et quantiscumque
et quotiescumque possunt: et si-
gnanter designantur heretici
che. i. inventores heresum / aut
precipui defensores eam. Si-
cut hac tempestate audimus / et propriis oculis videntes / de
nonnullis personis que sunt
alicuius extimationis in vul-
go / que tangunt deum non tinien-
tes / et hominum doctos non re-
uerentes / fauēt peruersis dog-
matibus Lutherianis. A quib⁹
cessandum est / aut in breui ex-
pectandum vltionem a deo.
Tā tales grossae muce student
effundere venenum suū in sim-
plices / ignoratice tenebris in-
volutos / q̄ recte per Egyptios
designantur.
CAllegorice et tertio per si-
los Israel volentes exire de
Egypto ad immolandum do-
mino in deserto / eo q̄ Egyptii
abominati fuisse sacrificia
eorum / et cozan eis immola-
sent ut dicum est / nec eos sic
immolare permisissent absque
more: denotantur multi san-
cti martyres / qui in primitiuā
ecclesia habitabant inter Ju-
deos / infideles / et hereticos /
tangunt inter Egyptios / qui non
poterāt videre / q̄ tales imola-
ter domino nolto Iesu Chri-
sto / q̄ in anima. Et tunc frustra
dicti

Clausula tertia. **Fo. cxlvij.**
Quintū vbiq̄ inueni-
fuisse sacrificantes domino
sue diuina soluente / trucidar-
bant abz̄ misericordia: alij
autē carceri / custode manci-
pabantur: alij vilibus operib⁹
deputabantur. Quod videres q̄
inter eos infirmiores erant re-
lictis cognatis et notis / atque
proprio solo pectebant defessa
in speluncis / et in cavernis ter-
re latitantes: et ibi immolabāt
domino suis puto poterant.
Unde hac de causa pene infiniti
i. Christiani conuolauerūt ad
defensa Egypti i. primitiuā ce-
lestia / quousq; par et requies-
data est eccleſie / auxilio et fa-
uore catholicorum imperator-
um. Et hi sunt de quibus lo-
quitur Hiero. in libro qui vis-
tas patrum intitulatur. Inter
quos etiam vixit in incredibili
lausteritate annis quatuor.
CAllegorice et quarto iuxta
illud verbis: Ponam diuisionē
inter populum meū / et populi
tuū: Norandum / q̄ populi do-
mini / sunt omnes electi: popu-
lus autem pharaonis repro-
bos significat. In die ergo in-
dicij ponet Christus diuisionē
inter vtrūq; populum: quādo
quidē statuet oves a dextris/
hedos aut a sinistris. Et tandem
dicet his q̄ a dextris ei⁹ erit.
Centrite benedicti rē. His autē
qui a sinistris eius erit dicet:
Ite maledicti rē. Super tales
ergo reprobos / qui in presenti
vīsi ad morem fuerunt de po-
pulo et seruos disboli: tunc su-
peruent muce grauissima. I.
pena cruciā eos die ac nocte
in secula seculorum / tā in corpora
dicti

neq; luctus / neq; clamor / neq;
fragis electoz / vt quietestat et
ceſet tam horrenda plaga mu-
scari / promittentes emenda-
tionem vite: quia tunc non erit
temp⁹ misericordie / sed feue-
rissime iustitie. Nā tunc reddet
vnicutq; de⁹ iurta opera sua.
Causa autē tanti rigoris / erit
obstinatio ipsorum reproborum.
In cuius figuram dictum est / q̄
ingrauitū est cor pharaonis.
CAllegorice per terram Seſ-
sen de qua pmittit dñs Moys-
es dicens: Faciat terra Seſſen
mirabile in die illa / in q̄ po-
pulus meus est / ut non sint ibi
muce: designatur terra illa de
qua psalm. Credo videre bo-
nā domini / in terra viuentū:
Nam aploō iudicio ibit illuc
post Christū omnes electi: qui
recte populus eius dicent: q̄
in perpetuum cu eo illic habi-
tabunt laudatrici cum. Unde
in psalm. Beati qui habitant
in domo tua domine / in secula
seculorum laudabūt te. Nec hoc
solum erit: verū erit ipse domi-
nus faciet dictam terrā celestē
intraibit: tu propter perse-
tuan claritatē / que erit in ea.
Juxta illud Apoca. xxj. Liuitas /
supple illa celestis: non
egit sole negluna / ut luceant
in ea. Nā claritas dei illumina-
bit eam / et lucerna eius est
agnus: et ambulabunt gentes i.
lumine eius / et reges terre. Et
sterū post paucā: sicut non erit
illuc: tu quis non erit ibi muce
continue / sine fine habitaribit
in tenebris infernalibus: ibi
assidue blasphemant / antea nomē
domini. Tanta id quod scri-
ptum est Apocalypsis decimo
sextō: Blasphemauerūt deum
celi / pre doloribus / et vulneris
bus suis.

Exodi
8. līp

Eredi nono,

Exodi nono.
Prima clausula.

Igit autem dominus ad Moysem: Ingridere ad pharaonem et loquere ad eum. Hec dixit dominus deus hebreorum: Diminute populum meum ut sacrificet nisi. Qd si adhuc renuiis et setines eos: ecce manus mea erit super agros et super equos et asinos et camelos et oves et boues; pestis valde grauis. Et faciet dominus mirabile interpositiones Israeli et possessio-nes Egyptiorum: ut nil omnino pereat ex his que pertinent ad filios Israei. Constitutus dominus tempus dicit: Etas faciet dominus verbum istud in terra. Qd ergo dominus verbum hoc altera die et mox tua sunt omnia anima- tia Egyptiorum. De animalibus vero filiorum Israei nihil omnino perierit. Et misit pharao ad vendendum nec erat quiescens mox tuu de his que possidebat Israe- l. Intrauitque est cor pha- rao et non dimisit populum. C pistorialiter poset in pre- cedenti capitulo matrem illu- yates domini Moyse seg- triplex plaga qua percussit dominus pharaonem: videlicet ranarum iuniperorum sive cisticorum et iuniperorum gra- uissimum: hic consequenter agit de alia triplici plaga: que fuit mors pecudum: velletur-

Clausula prima. **Fo. cxlvij.**

et opere ipsius processerunt a deo: ita autem immediate a deo processit. Fuit autem ista plaga grauis / grauior / grauissima. Grauius quidem: quia cecidit super equos / et asinos / qui erant necessarii pauperibus ad onera portanda. Grauior autem: quia cecidit super camelos / qui erat necessarius vestibus diutinum. Grauissima autem: quia cecidit super oves et boues: qui erat necessarius viris / et civitibus / et pauperibus. Ques quidam pater vestimenti: boues autem / propter victimam. Et sic patet erga Egypti per hunc modum puniti sunt in duobus sibi valde necessariis: per que vita eorum sustentabatur. Propter quod eas summis dilegivit ut de Joseph: Quod: Origenes autem / et pontifex in glo. ordina assignat aliam causam huius dilectionis. Dicit enim quod ipsi Egypti impendebant diuinum cultum Ioui in specie arietis / et Apri in specie tauri vel bouis. Hec igitur plaga mortis omni uitium et boum totius Egypti / valde afflixerunt ipsos Egyptios / vniuersaliter. Et correspondet hec plaga culpe Egyptianorum / qua afflixerunt Hebreos: non solum in prijs corporibus: verum etiam in eorum animalibus: impounding illis grauis onera portanda. Quod superest de textu huius primae partis in qua ponit deuina communio expositione non indiget.

quod fuit signum diuinae virtutis / et misericordie Pharaonis: Nam altera die mortua sunt omnia animalia Egyptiorum: que scilicet erant in campis: altera autem vice mortua sunt illa: qui erant in domo tempore huius plague. Sed quando tunc mortua sunt etiam in casis erant: quia grandine paterunt. De animalibus vero filiorum Israel nihil desperatur. Quo autem Pharaonis unde debuit moueri ad timendum et credendum in traustum est. Circa huc igitur textu mōventur aliqua dubia.

¶ Primum igitur dubium: Unde procedit pestis quia afflictione sunt animalia Egypti? Dicendum / quod tertius de hoc nihil dicit. Nec similiter Josephus de hac peste loquitur: dicit in Andreas: Quod si processit ex diuina voluntate: ne hoc ex corruptione aeris / sicut contingere solet in parte generali. Diuinitus ergo factus est / ut herbe Egypti inficeretur / et consequenter animalia que ex illis edebat. Post tuit etiam fieri ut aer in terra Egypti inficeretur diuinam voluntatem / et consequenter prædam: diuinum animalia que ibi pastabantur. Ab hac tamen corruptione ne fuit immunita illa pars acrium in qua habitabat filii Israël / qui respiciebat terram Seseini.

¶ Secundum dubium: Quomodo potest stare / et cuncta animalia

Quantum ad secundum tan-
gitur diuinæ communis ex-
ecutio: cùm dicitur: fecit er-
go dominus verbum hoc: id
est miraculum dignum verbo:
tia Egypti perierunt hac plaz-
ga pestis ut dicitur in rex: t.
qz postmodum perierunt grants-
dine: ut dicitur in hoc capitulū.
Responso: potius fieri qz sub
tū iiii hac

Exodi nono,

hac plaga perferunt omnia anti-
miantia Egypti vniuersaliter tam
q̄ erant intra domos / q̄ in
in pascuis. Quib⁹ mortuus E-
gypti cōparauerunt sibi alia
fūce ab Israhelitis siue ab alijs
vicinis terris / q̄ sine magno
intervallo tempozis hec facta
non sunt: vt dicit Lardina. et
hec similiter postmodū perfe-
runt grandine. Et per huc mos-
tum Egypti duplēciter punie-
bant. Primo quidē quia anti-
mialta sua vniuersaliter perde-
bant. Secundo vero per fetozē
quē corā cadauera emittebat.
Insuper vt dicit Josephus: vt
patuit super p̄ vniuersitatem ter-
rā in qua Egypti habebat
currebant nonnulli bellici mul-
tigene / i. multorū / et variorū plaz-
nerum / quarū aspectibus nul-
lus homini aulsus erat occur-
tere: quarū dñs regionē eoru
impletebant / quibus / et ipsi consu-
mebantur / et per hunc modum
terra illa agricolis nudabat.
Iustū ergo fuit vt dicti Egyp-
ti sic miserabiliter et crude-
liter a bellicis multigenis affi-
gerentur / in penā sue idolo-
tricē / qui exercebat bellicis co-
lendo: quis script⁹ est Sapiē.
x. Per que r̄. Quibus tamen
non obstantibus in grauitā est
cor pharaonis / et noluit dimi-
tere populum.
¶ Tertius dubius / Per quot an-
nos cōtingerunt decem princi-
pales plage Egypti? Ad hoc
dicit quidā / q̄ forte per quin-
quenniū / vel eo amplius. Hoc
autem non potest stare: q̄ su-
pra vii. c. dictū est: q̄ Moyes
octoginta annozū erat quādō
stetit corā pharsone. Et cum

quadraginta annis steterit in
deserto: iuxta illud psal. Qua-
draginta annis proximus fu-
generationi huic r̄. Insup e-
tum viginti annozū erat quā-
do mortu⁹ est: vt legit Deuter-
o. xxiiij. Restat q̄ intra unum
annū fuerint facta omnes plaz-
ge. Alij dicunt: q̄ omnes plaz-
ge predicte contergerunt a sola
statio hyemali vīzg ad lunam
quartādecimam post equino-
ctium verale: qua nocte per-
cussis primogeniti Egyptiorū
egressi sunt filii Israhel de
Egypto. Sed istud non videt
posse stare: quia hic dixit dñs
Ecce manus mea erit super ag-
ros: in quo innuī q̄ p̄ hanc
plagā perferunt fructus agro-
rum / et ramen consequenter in-
fra hoc idē capitulū dicitur q̄
pluit dñs grandinem sup terram
Egypti / que quidē grado per-
cusit in omni terra Egypti
cuncta que fuerint in agris / ab
homine vīzg ad iumentū. Bis
vero percussi sunt agri / quo ad
fructus suos. Hoc aut̄ non po-
tuit fieri in tam bīciū tempore
sicut dictū est / videlicet a sol-
sticio hyemali / vīzg ad lunam
quartādecimam post equino-
ctium verale: q̄ totum illud
tempus vīzg / excedit tres mens-
ses. Alias oportet necessario
dicere / q̄ terra illa Egypti
afficeret duplices fructus in tri-
bus mensibus. Hoc aut̄ nō est
verisimile: q̄g r̄. Ad hoc dī-
cendū / q̄ huic dicatur / q̄
manus dñi fuerit super agros
Egypti non tanen propter ea
sequitur q̄ perierunt fructus
agrorum. Sed dicitur fuisse
super agros ad occidendum an-
imalia /

Clausula prima. fo. cxlix.

nimalia / que ibi erant ad pa-
scendū. Alij aut̄ vice sequenti
quando cecidit grandis super
agros / nō solum occidit anima-
lia que ibi inuenit / verū etiam
corporaliter et temporaliter / ne
punit eternaliter: dicēte Sie-
go. Mala que nos hīc premūti
ad decūmū ire compellūt. psal.
Visitabo in virgā iniquitates
eorum / et in verberibus pecca-
tū eorum. Misericordiam aut̄
possibile est q̄ terra Egypti sit a-
deo fertilis / q̄ bis in anno cul-
tiuetur / et nouis fructus affe-
rat: sicut et multe aliae terre fa-
ciunt.
¶ Quartū dubiū mox p̄
pter illud verbū: Et misit pha-
rao ad videndū. Querit ergo
quare non misit ad videndum
de alia plagis / sicut de ista.
Dicendū / q̄ non poterat. Nam
in plaga precedenti immedia-
te nūc eius non poterant in-
propter multas q̄ erant in iti-
nere / vel propter animalia que
erāt horribilis: secundū q̄ di-
ctum est. Et similiter dicendū
de cynophibus et ranis.
¶ Videliter et primo / quod in
olim fecit domin⁹ circa pha-
raonem / cum se admonendo
per seruos suos Moyensem et Aa-
ron: deinde flagella multipli-
ca / videlicet grauia grauissima
grauiſſima addendo / et tandem
induratis in mari rubro / gen-
do / ita / et hodie sic se haberet
circa miseros peccatores / priusq̄
eos depuleret eternis supplicijs:
sive tales sint Pharaones / id
est reges et principes / sive ser-
ni aut subditi eorum. Primo
nempe monet eos per seruos
suos secrete in sacramentali cō-
fessione / quādō palam / pū-
blice in diuinis verbis predicas-
tione. Deinde videns q̄ his
modis dulcibus et gratiosis
non emendantur / flagellat eos
corporaliter et temporaliter / ne
punit eternaliter: dicēte Sie-
go. Mala que nos hīc premūti
ad decūmū ire compellūt. psal.
Visitabo in virgā iniquitates
eorum / et in verberibus pecca-
tū eorum. Misericordiam aut̄
tem meam non dispergam ab
eis: supple cito. Unde Augu-
stus: sed obstinata mente pecca-
tare: et quicquid promisit
ore nihil faciunt corde: tandem
perdit eos in abyssum infernit:
dictis etiā illud: Proverbio. f.
Vocauit vos scilicet gratioles / et
renubis: extendimānū mes /
scilicet corporaliter flagellan-
do / autē temporaliter / et non fuit
qui aspiceret. Quinimo despe-
ristis omne consilium meū / con-
tra primū: et increpationes
meas neglexistis / contra secundū.
¶ Videliter et primo / quod in
restitutio vestro ridebo / et subfanno-
bo cum vobis id quod timeba-
tis aduenerit: scilicet eterna
damnatio. Cum iruerit repē-
tita calamitas / et interitus q̄st
tempetas ingruerit: quādō ve-
nerit super vos tribulatio / et an-
guitia. Tunc autem inuocabilis
ne in star dñis / epulonies
dicentis: Pater Abraham mi-
serere mei: et non exaudiām: co-
q̄ exofam habueritis discipli-
nam / et timorem meum no su-
cepistis / nec acquereritis cō-
filio meo / et deraristis vna-
verse correptioni mee. Ecce
igitur

Exodi nono;

igitur quid veterum est obstat natus Pharaonibus et seruis eorum. I. subditis imitatoribꝫ quid tandem dicitur est illis ille tuſtū iudeus dñs omnipotens qui modo non cessat tamqꝫ optimus medicus medicinam proponere etiam opportunè impotuisse arguendo obsecrando increpando in omni patientia miseris peccatores. Pie. vii. Locutus sum ad vos mane consurgens. ¶ Moraliter secundo et conformiter ad dominum patriarcham de psal. per ista animalia que in presenti testu enumerantur diversimode laſciunt designantur. Nam per equos qui accedunt ad alfini et per asinos qui accedunt ad equas quasi oblitis nature sue et inde generant nulli et mulei qꝫ nec sunt equi nec alfini nec similiter equi aut asini: designantur peccantes contranaturam. De quibꝫ Ezechie. xxiiij. Insanit libidine super concubitum eorum: quod carnes sunt ut carnes aliarum: vel fluxus eorum sicut fluxus equorum. Per camelos autem qui abundant carnis: denotatur vroart: qui abundant et excedunt in amore vrorum: vel econuerso. Et tales qꝫ grauitate peccent ostendit hieron. contra Iouianum et recitat. xxvij. q. iiiij. origo. Ita dicens: Oigo quidem amoris honesta erat scilicet spes prolis: ut dicit glo. sed magistrudo deformis. Deinde subditur post pauca: Adulter est in suam vrorum ardenter amator. In aliena dñepe vrore omnis amator turpis est: in sua

nimus. Per boues autem qui tanquam caſtrati generare non posunt intelliguntur in vroribus non fructum: sed tantum voluptatem querentes. Osee iiiij. Quasi vacca laſciuens declinauit Israel. Uel intelliguntur spadones sive caſtrati homines: qui sunt ardenteres ad libidinem: et potentes generare: eo qꝫ semen non emitunt et per consequens calor naturalis non evacuat: sed retinetur. Per oues autem que quis multe: vni tamen artere exponunt: designatur effrenata fornicatio. Unde hinc. v. Unusquisque ad vrorum proximum sui inhiabit: et sup omnes trax illos est manus domini ad vindictam: ut patitur in subversione Sodomorum: item de illis qui perirent tempore diluvii. Item super tales venit peste valde gravis: quia primo venit sup eos mois culpe et postea mors gehenne. Verito etiam comparatur tales predictio bestijs: quia ut dicuntur. j. Ethicorum vita voluptuosa dicitur vita pecudum: intantum qꝫ pecudes et certe re bestie merito possunt diceare si loqui possent. Ecce Adas id est homo lubricus: quasi vno ex nobis est. Et in psal. Ut iumentum factus sum apud te.

¶ Moraliter et tertio iuxta illud verbum: Et faciet dominus mirabile inter possessiones Israel et. Notandum qꝫ per possessiones Israel intellegitur iusti et electi. Per possessiones vero Egyptiorum: inter intelliguntur peccatores et reprobii. Inter autem tyrannique possesso-

Clausula prima; fo. cl.

possessionem facit dominus mirabile: etiam in presenti vita: sive animalibus habebiosis: sed mirabilis in alto seculo: nisi qꝫ possessiones ecclesie: Nam in presenti vita malus genitus percurrit et inclinatur. Unde Augustinus libro. i. de civitate dei. c. viij. ponit triplicem exemplum ad hoc propostum. Primum est de eodem igne: sub quo surum ruris: et palea summat. Secundum est distributa: sub qua stipule in area communiantur et frumenta purgantur. Tertium est de motu sive vento eodem: sub quo exagitata cum horribiliter exhalat et sauit regnunt frigori. hec ille. Unde etiam ad idem postulum illud capitulum: Nazbuchodonosor. quod ponitur xxiij. q. iiiij. vbi dicitur: et Nazbuchodonosor per flagella corrigitur. Pharsao per Nagella induatur. Item in figura huius legitur Daniel. viij. q. forsan Babylonis incendit quos reperit milites regis: qui est incendebant: tres autem pueros hebreos illuc missos omnino non tetigit ignis.

¶ Allegorice et primo: perfidiosus Israel: quos dominus in proposito frequenter vocat populum suum: et quos mirabiliter tuerit et defendit: designatur religiosi et clerici: qui vocati sunt in fore domini. Hos igitur: et ceteri populi: ceteris paribus: diligit dominus. Insuper eos tuerit et defendit ergo per reges et principes et eorum officiales tueri et defendi cunctur Egypti. Egyptus enim mandat districte. Quid est ergo qꝫ dominus percutit possesiones Egyptiorum: vbi tamē sessio: anima et corpus. Et quidem

Exodi nono,

quidem quo ad primam posse stionem illam perdiderunt; qui Doy sentit est Christum in propria persecuti sunt; nec in illa credere voluerunt quia multis multipliciter probaram verum dei filium. Nunc etiam sequaces perfide eorum tandem substantia perdunt in morte. Possessio nem autem corporalem utrius perdet in die iudicis. Per hoc vero quod nihil deperit de possessione hebreorum denotatur et veri Hebrewi sive Israelite id est viventes deum per fidem nihil perdiderit in punitius ecclesia; nec eorum sequaces. Non quidem animas per mortem; quia celum introierunt. Nec similiter corpora quia in generali resurrectione cum animabz perpetuo beatificabzur. Ecce ad quos fines utriusque peruenientur iuxta Egypti scilicet et veri hebrei.

Allegorice et tertio. Origenes applicet istam quintam plasmam ad idololatriam illorum specialiter qui adorabant imagines pecudum. In penitentia ergo sue idololatrie perierit sua animalia; conformiter ad illud verbum. Sap. xj. per que peccat quis per hec et torquetur. Nam et dictum est supra: adorabant deum Apimi sub specie ruri; Iudicem sub specie vacce; Jo uem sub specie arctis; Hammonem sub specie ovis; et sic de multis alijs.

Allegorice et quarto. Per illud mirabile quod fecit dominus inter possessores Egyptiorum et possessorum Israelet; ut per pestem quam misit super statim Egypti nihil desperaret de animalibus filiorum

Israel;

Clausula prima. fo. clj.

Israel: vbi tam omnia anima lia Egyptorum mortua sunt; de ignatur illud mirabile quod facturus est dominus in die iudicii quidem cadet per nos scilicet et exterminans super Egyptios; id est super reprobos qui in tenebris peccatorum reperiuntur in illo eorum intactum relinques. A qualibet enim erit omnes electi; qui per fidem Israeles designari poterunt claritatem divine visionis que illis communicabitur cum dictetur eis a Christo illud. Matthei. xxiij. Venite benedicti patris mei. Et.

Anagogice et primo. Pharaon cum seruitus suis persequens filios Israeles corrax que intritur Moyes loquens ad eum et dicens: Hec dicit dominus deus Hebreworum. Dimitte populum tuum. designat Luciferum cui ibi adhuc angelis malis; et ultra credi potest infestus fit deuotis Christianis retrahentes eos ab omni bono quantum possunt. Contra hunc ergo Luciferum mittit dominus angelum bonum; et forsitan Michaelis.

Allegorice et tertio. populus domini quem Pharaon impedit quantum potest coram piece propter continentiam tanquam bestias inferiores loca peccatis. Tenebas quod pecus non potest; et speras quod non potest. Laborare in custinendo non pecus; gaudebis in eternitate non pecus. Si opus merces consolatur; debes interiori metu refrenare non tanquam pecus in omnina laxare. Quod si contempseris et imaginem dei que in te est posthabueris; victimus cupiditate; tanquam dimisso homine pecus eris. Contradicendum psalmi. Stolire fieri sicut equus et mulus; quibus non est intellectus. Sed forte exigit libera libido vagari; nulla legge refrenari. Attende plasmam si pecus es; saltum mori time. Hec Rabanus in dicta glo.

Allegorice et quinto. Per illud mirabile quod fecit dominus inter possessorum Egyptiorum et possessorum Israelet; et possessorum Egyptiorum. Inter veros catholicos et Lutheranos. Ita finaliter nihil desperiet de possessoribus verorum catholicorum; quia pro nunc a dictis Lutherianis forsitan multa patientur; quia confirmati sunt in tortio instan-

ti. Et

Erodí nonò;

*ti. Et per oppositum nullus de et que in ordine trium hic con-
angelis malis easift mortem tentarum est secunda : videlicet
eternam. Quod autem sequitur: cerde velie turgibibus. hic
Induratus est cor Pharaonis: ergo refert Moyles qd cū pha-
ad obstinacionem Luciferi et rao noluerit dimittere popu-
lum suorum sequacium, referendum lumen domini ut libere exire de-
est. Quod vero subditur et non
dimisit populum: referendum est
ad tentationem hominū: a qua
dictus Lucifer nunq̄ cessabit
quandiu vita p̄fens durabit.
Ita enim expedit ad exercitū
hominum.*

CSecunda clausula.

Et dixit dominus ad Moyse: et dicit: Tolle plena manus cineras de camino et spargat illum. Moyse in celum coram pharaone: sitas puluis super omnem terram Egypti. Erunt enim in hominibus etumentis vlerca: et vesice tur gentes in yniuersa terra Egypti. Tulerintq; cineras de camino: et steterunt coram pharaone: et sparsit illum Moyse in celum. Factaq; sunt vlerca velicarum turgentium in hominibus etumentis: nec poterat malefici stare coram Moyse: propter vlerca q; in illis erant et in omni terra Egypti. Indurauitq; dominus cor pharaonis: et non audiuit eos: sicut locutus est dñs ad Moysem. **H**istorialiter: post Moysem in precedenti clausula egit de prima plaga conteta in hoc capitulo: que in ordine omnium plagarum est quinta: sic consequenter agit de sexta plaga cum libro tertio. **C**um vero dñe dicit: Et cum illa plaga ista culpe Egyptiorum: quis prius affectanter hebreos in decortione laterum igne fornaci. Et ut dicit per trus Comeho: ille vestice praecedebatur et iteriori corruptio ne coprobi Egyptiorum: tam virorum: tam mulierum: tam magnum: tam pauperum. Hanc rati men plagan non sunt passi hebrei: sive in terra Hebreorum essent: sive de illis qui erant dispersi per terram Egypti ad manus liter operadum: siue nec alias plagas passi sunt. Quia videtur de omnibus plagis simile iudicium. Et quo ergo ab aliisibus fuerit iniurias: ut per patrem ex precedentibus: idem etiam videtur in pposito. Josephus autem dicit q; crudelitas corpora Egyptianorum vulnerabatur interius corruptas adeo q; passim ipsorum multitudine consumebatur. **C**irca autem hanc serva plagan multa sunt consideranda: **D**ivuum: et diuinum: et cetera.

option

Clausula secunda.   fo. clj.

ptum factū Moysi super hoc: quia dixit dominus ad Moy- sen: Aaron. Secundū est mo- dus p̄ceptū: quia / tolle ple- nas manus: et per hoc ostendat plenitudo potestas in eis: et plenitudo plague infligendā super Egyptios. Tertium est locus unde extirpa erat plaga: quia de camino. potius autē dixit dominus de camino / q̄ de alio loco: quia Egypti as- fixerant Hebrewos in camino tribulationis. Quartum est fi- nis p̄ceptū: quia / sp̄gerat illi Moyses in celum coram pha- raone. Super quo Augustinus super Erodū questione. exp̄. et ponitur in glossa ordinaria: Superiora signa virga siebat: quam non Moyses / sed Aaron excedebat aut super aquam/ sive super terram eam percu- tiendo. Nec vero interpolatis duobus signis de cynomyia et mortibus pecorū: ybi nec Aarō nec Moyses aliquid manu operantur: dicitur vt Moyses fauillam sp̄gat in celum: am- bo iubent sumere: sed ille spar- gere: non in terram / sed in ce- lum: tanquam Aaron qui da- tus erat ad populum / terram percurreti debet / vt in aquā vel in terram manum excede- re. Moyses vero qui erat i his que ad dominum iubentur / fa- willam iubetur sp̄gere. Quid duo illa superiora signa / ybi nec Moyses nec Aaron aliquid manu operatur: quid sibi vult ipsa diueritas: nego enim mis- bil. Nec Augustinus. In quibus quidē verbis non assignat quid significet hec diueritas: sicut patet intuenti ipsum su- per Exodum / aut glos. ordi. su- per hoc passū. Sed absit ut di- canus Augustinū nō decla- rathe quid significet hec diuer- sitas. Nam quātū potest tra- bi ex predictis verbis / Moys- es dicitur sparisse cinerē ver- sus celum: eo q̄ deputatus erat in his que ad deum erant et ad ipsum pertinebant / Aa- ron autem in his que ad popu- lum pertinebant: t̄ ideo noī li- dicitur a domino vt sp̄garet cinerem in celum coram pha- raone. Sequitur: Sitq; puluis super omnem terram Egypti. Per hoc em̄ apparuit dei ma- xima potestas / et Moysi sanctis- tas: quia cum sparissit modi- cum cinerem in celum / statim diuinavitur suscitatus et de terra puluis super omnem ter- ram Egypti. Aliud miraculū fuit / q̄ statim facta sunt ylce- ra / vesicarum turgentium: id est que inflate erant. Prepo- nuntur autem hic ylceria ves- cis: quanvis vesice precessa- rint: quibus crepantibus et ru- ptis secura sunt vulnera in cisa- dem locis et partibus. Hec aus- tem plaga facta est super homi- nes et rumena toriū terre Eg- ypticū hoc satis rationabilis- ter / eo scilicet q̄ ipsi Egypciū ediuero grauauerāt prius mis- rabilitate / pariter / et tumera co- rum in operibus suis. Unde pa- dicte vesice et plague fecerunt cessare Egyptios ab operibus suis / prius fecerant cessare Hebrewos ab operibus pro- pris. Sequitur: Nec poterant malefici stare coram Moysie. Pater ergo obstinatio: quia non obstantibus prioribus si- gnis

Exodi nono,

gnis multis et varijs: non tam
men desisterunt resistere Moy
si. Propter quod verisimile est quod
hec plaga fortis in eis descen
dit quod in alijs Egyptijs.

Circa hunc textum mouen
tur aliqua dubia.

Primū igitur dubium: Quare
hius plaga non premititur di
uina commixatio? sicut factum
est superioris de aliquibus alijs.
Ad hoc dubium potest dici si
tum dictum est supra: videlicet
secunda clausula precedit, sub
secundo dubio: de plaga cint
ficum: ybi assignata est industra
tio Pharaonis p. caula. Sed
quia etis in alijs plagijs appa
riuit eius iudicari: qua nō ob
stat: ppter ea delicta Moy
ses ad sequentes premittere co
minationes: ideo potest dici quod
hoc factum est ut ostendatur quod
et si ordinarie et ut in pluribus
dominus premitat ministrato
rem: prius procedat ad pene
et sententie executionem: quan
doque tamen non obseruat falē
ordinsem: sed satis repente pro
cedit ad executionem: sicut pa
tit in condemnatione malorum
angeli: similiter in electione
primorum parentum de para
clito terrestri. Item in subita
morte Anniae et Saphire. A
ctuum quinto.

Secondum dubium: Cur do
minus in pcepto suo transit de
secunda persona in terram si
ne medio? dicens: Tolle tu sup
ple Moyses: plenas manus ci
neris de camino: et spargat il
lum Moyses. Dicendum quod cu
dominus loqueretur ad Moy
sen et Aaron: sensu predictoris
verborum talis fuit: Tolle tu
quas inficiebas et medio caru
homine.

supple Moyses et tu supp. Ba
ron plena manus cineris de
camino. Et sibi Moyses spar
gat hincin cinerem in celo. Et hu
ius ratio tam patuit ex dictis
beati Augusti. Uel forsan ex vi
tio scriptorum postrum est: tol
le scriptorum postrum est: tol

le pro tollite.

Certum dubium: Cur potius
illud preceptum factum est de
superioris de aliquibus alijs.
Dicendum quod ideo quia
tum dictum est supra: videlicet
placuit deo. Nam in talibz re
bus mirabiliter factis rota ra
tio est voluntas facientis. Ex
parte tamen Egyptiorum pos
sumus assignare hac rationem
ut eoz superbia que maxima
erat retinenderet per rem yli
simam et ferma ad omnia ini
stilam scilicet per cinerem. Nō
est ergo intelligentia quod in ipso
cineri esset naturalis disposi
tio ad producendum puluerem
et in condamnatione malorum
angeli: similiter in electione
primorum parentum de para
clito terrestri. Item in subita
morte Anniae et Saphire. A
ctuum quinto.

Cuartum dubium: In qua par
te corporum Egyptiorum se re
nebant huiusmodi velice. Di
cendum quod litera de hoc nihil
dicit. Postumus tamen proba
biliter dicere: et cum dicti pul
ueres sparsi essent per aerem:
atq; hincinde discurrenter illas
parres corporum Egyptiorum
per ceteris inficerunt quas nu
das inuenierunt. Lutum modi
sunt facies gutturi manus et
lumen Moyses. Dicendum quod cu
dominus loqueretur ad Moy
sen et Aaron: sensu predictoris
verborum talis fuit: Tolle tu
quas inficiebas et medio caru
homine.

Tel dicendum quod illi puluercs post
discurrent per aeren: cader
bant super aquas pro parte
homine.

Clausula secunda. §o. cl. iiij.

homines magnos et paruos
qui ex illis videbant. Sicut
etiam hodie videmus nonnulli
los habentes pustulas in gut
ture: ex aliquo accidente ges
titas: alios autem in eisdem
partibus patientes morbum
regum quem scrupularem ylo
sparagine cinerem. Et alterius ma
terie. Dicendum quod ideo quia
tum dictum est supra: videlicet
placuit deo. Nam in talibz re
bus mirabiliter factis rota ra
tio est voluntas facientis. Ex
parte tamen Egyptiorum pos
sumus assignare hac rationem
ut eoz superbia que maxima
erat retinenderet per rem yli
simam et ferma ad omnia ini
stilam scilicet per cinerem. Nō
est ergo intelligentia quod in ipso
cineri esset naturalis disposi
tio ad producendum puluerem
et in condamnatione malorum
angeli: similiter in electione
primorum parentum de para
clito terrestri. Item in subita
morte Anniae et Saphire. A
ctuum quinto.

Sextum dubium: Cur ma
ggi Pharaonis nō attenerer
facere sicut fecit Moyse in
regum quem scrupularem ylo
sparagine cinerem? Dicens
cant: ita ut hec videantur esse
quasi reliquie huiusmodi ve
sicarum quas passi sunt Egyp
tiphium: et quod digitus dei pos
tekas demonis erat impedi
ta ne annoido posset eos iu
uare per suas incantationes:
omnino deliterunt tentare
signa similia Moyse facere.
Insuper timebant flare coram
Moyse: non solum propter yla
ceria que in eis erant: ut hic di
cit: multum inflate: intantum
et crepabant et vertebrantur si
cur prius fecisse legitur: pano
tione aliarum plagarum? Dicē
dum quod dicte yles turgent
et multum inflate: intantum
et crepabant et vertebrantur si
lis erat valde: ut Moyse tam
vlera per corruptionem car
nis discoperte et multo hu
more infecte: adeo affligebat
corpus ipsius Pharaonis: quod
de remedio non licebat sibi co
gitare: sicut multis grauibus
peccatoribus accidit: dum sunt
in graui infirmitate constitu
ti. Unde Augustinus scripsit: de
innocentibz. Hac animadu
sione percutitur peccator: ut
moxiens oblitiscatur sui qui
dum viueret oblitus est dei.
Item alia ratio potest assigna
ri: cur ipse Pharaon non roga
uerit Moysem et Aaron sicut
prius: pro amitione huius pla
gi. Nam antea plures ro
gauerunt eos: promittens emē
dam: quam tamen oportet non
compleuerat. Et ideo crube
scerbat eos iterum rogar pro
discurrent per aeren: cader
bant super aquas pro parte
et medio caru homine.

Chunc dubium invenimus
propter verba Josephi dis
centis: quod propter hanc pla
giā et precedentes: pene in
finita multitudo Egyptiorum
extincta est: ita ut dicat quod ter
ra Egypti agricolarum cultu
ra nudabatur. Queritur ergo
cur dominus non permisit ge
ni: cur ipse Pharaon non roga
uerit Moysem et Aaron sicut
prius: pro amitione huius pla
gi. Nam antea plures ro
gauerunt eos: promittens emē
dam: quam tamen oportet non
compleuerat. Et ideo crube
scerbat eos iterum rogar pro
discurrent per aeren: cader
bant super aquas pro parte
et medio caru homine.

Septimum dubium inveni
mus propter verba Josephi dis
centis: quod propter hanc pla
giā et precedentes: pene in
finita multitudo Egyptiorum
extincta est: ita ut dicat quod ter
ra Egypti agricolarum cultu
ra nudabatur. Queritur ergo
cur dominus non permisit ge
ni: cur ipse Pharaon non roga
uerit Moysem et Aaron sicut
prius: pro amitione huius pla
gi. Nam antea plures ro
gauerunt eos: promittens emē
dam: quam tamen oportet non
compleuerat. Et ideo crube
scerbat eos iterum rogar pro
discurrent per aeren: cader
bant super aquas pro parte
et medio caru homine.

v ybi

Etodi sono;

vbi impugnarent fidem Christi: aut in alio luto bello: ut ex eis presentia corporali reuertitur in membris nostris memoria domini passionis: turba illud psalmi. Deus ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos: ne quādō obliuiscantur populi nati. Dispergit illos in virtute tua: scilicet de medio populi Christiani: maritane vbi essent illi pericatos: et depone eos: id est destitue omni honore et officio publico: ne dominentur quousmodi super populum fidem: sed seruantes illi sub tributo: ita in proposito no-luit dominus delece olim populum Egyptiacum: vt lugis et perpetua maneret memoria ostensionis diuinae potentie: ratione eductionis filiorum Israel per medium maris rubri: tum ratione submersio- nis ipsorum Egyptiorum in dextra mari. ¶ Moraliter et primo: et conformiter ad dominum patrem archam de palude: Tuta illud: Tolle plena manus cineris: et cetera. Notandum: qd ille spargit cinerem in celum: qui superbūt de genere suo: vel de quacunque gratia corporali: ex quo surgit pulsus in terra Egypti: que tenet interpresatur: quia de suis gratiis superbūt excentur: tuta illud secunde Corinthiorum tertio: Deus huius seculi excecauit mentes infidelium. Dicit etiam secunde Corinthiorum octavo: qd scientis inflat: id est superbūt est occasio. Iudei etiam superbiebant de gene-re suo: quando Christo dicebant: filii Abrahe sumus: et nemini seruimus: quam. Joannis octavo. Unde nec Pharaon petuit hanc plagam puluerum amonevit: quia sicut dicit Andreas: quanto est maior plaga superbie: tanto minus cognoscitur ab execrato corde. Unde Augustinus libro confessione: Inflata facies claudebas oculos meos. Huiusmodi etiam superbia bene denotatur per versiculosque venerunt super Egyptiorum corpora. Celsica enim est pellis plena vento: superparte aquis: que intrasse recessis tribus fabis aut pellis facit magnum strepitum. Sic superbūs vult omnibus superbias: tare: qui si habebat tres perlos notabiles in genere suo: vel tres gratias in scapo: vel quas saltum credit habere redire per os suū magnū sonū iazantiae. At vero talis debet cogitare: qd modica punctio ne infirmitatis vel mortis totum euaneat. Bene ergo ad propositorum loquutus scriptura Eccl. x. dices: Quid superbis terra et cenis: Propter quod se humiliando et fragilitatem suam cognoscendo dicebat Abraham ad dominū. Sene. xviii. Loquar ad dominū meum cū cenis et pulsus: Ut autē dicatur in presenti tertuix vestris processerunt ylcerā: et vulnera: qd de superbia statim nascerit iniuria: que sic corruptum ipsum iniudi: qd non potest absq; trifaria videre gratiam aut gloriam proximi sui. In cuius

Clausula secunda.   *fo. clvij.*

ius figuræ legit Job.ij. q. Sa-
tan percusit Job vlcere pelli-
mo: hoc a planta pedis vñq;
ad verticem capitis / quia in-
uid⁹ nec in magnolia nec in pa-
rvo potest videre gratiam pro-
ximi sui.
Moraliter et secundo / per
velcas turgentes & inflantes
venatur superbia: ut dictum
est. per vlcetas vero inde pce-
dentialia que fetorem redditum
denotatur abominatio super-
bie coram deo et angelis san-
ctis / atque hominibus iustis.
Qⁱ sicut humilitas reddit optimu-
mum odorem corā predictis:
luctu illud Lantico. i. statu-
me. i. humiliatis dedit odore
summa: ita contra superbis dat
fetorem suum & presertim quā
de vlcice rumpuntur & vlcera
exterius patent. i. quando sup-
perbia de corde exit exterius
sue per os: sue per signa / aut
exteriora opera. Sed quid est
& fuerunt vlcice turgentes in
vniuersa terra Egypti / tam in
hominibus & in iumentis: nisi
& vestra superbie inuadit ma-
gnos & paruos. Iumenta enim
qⁱ dicunt quasi iumenta & co-
suunt homines in oneribus:
vel corporibus eorum portadis:
recte significant pauperes & ru-
sticos / qui multipliciter iuuat
diuitias. In his itaq; iumentis
hodie apparent multe et gros-
se vlcice: ad est multiplex gen⁹
superbici tam inter se & in or-
dine ad diuitias et nobilites qⁱ
etia in ordine ad deum: quod
est deterior. Et hos pce cete-
ris detectur dominus: mar-
ime cum potius habeant in se
materialia et occasiones huius
litatis & superbie. **H**inc Eccl
xxv. inter tres species quas o-
dit dominus: conuenerat pau-
per superbus. Similiter vesta
superbie inuadit homines: id est
superiores: et eos qui le ratio-
ne dirigi credunt: ut sunt com-
munitati magni viri: qui dicunt
& magnos magna decent. Una
de sub hoc velutinae non crea-
dūt incurrire notam superbie
in quandogz ambulant in ma-
gnis & in mirabilibus supra se.
Ecce quomodo populus Egyp-
tii / id est homines huius seculi
plenus tenebris multiplici-
bus persecutur vlcices turgen-
tibus a maiore vñq; ad mino-
rem / & sacerdotevñq; ad leuitas.
Moraliter et tertio / per mo-
dicum cinere sparsum in celum
ex quo fit puluis super omnem
terram Egypti et consequenter
apparet vlcice turgentes atq;
viceris: super homines et iumenta
ta rotis terra Egypti / designa-
tur generatio peccatorum mor-
talium / que frequenter incipit
a minimis. Ia venialibus: quia
vt dicitur Eccl. xix. Qui spera-
nit modica: vt verbū oculosum
potissimum / et similes: pa-
latim decidet. i. casui vlcicar.
vnde Gregor. Si curare parus
negligimus / insensibiliter sedus-
cti audacter maiora perpetras-
mus. Laueam⁹ igitur sparge-
re cinerem in celum: id est cos-
mittere venialis. Ciel siilla ex
humana fragilitate cognoscia-
mus nos postrasse: statim sus-
deamus illa extinguerel recur-
rendo ad dominum Iesum Christum: Quia teste psalmi.
Beatus qui tenebit / supple motus
suo feminales / ne ascendant
i. ii. xv.

Exodi nono,

vbiq; ad rationem superioriem / p. Apost.) dominus Iesus interficiens cōfensum. Et best; inquit spiritu oris sui. t. sua virtus q; alider parvulos suos. i. modis te mediantem tamen Michaele tus sensuales inordinatos / vel archangelo. Ecce ylceratio et queq; ventralia prouisiā fiat nō rupio vesice. i. miserabilis intatia / ad per trā. i. ad Ch̄ristum / teitus superbissimi filii perdi recurrendo ad meritum sue beatitudinis / qui Antichristus dicit.

¶ Allegorice et primo / Rabanus ponitur in glo. ordi. exponere de moder- possumus exponere de moder- nus / et ponitur in glo. ordi. ex- no hereslarcha Lutheru / ac ponit hāc clausulam de sexto similibus: Hoc enim propriū precepto / ita dicens: Scrum habet omnes hereslarche / q; a preceptum est / Non occides. minimis erroribus incipiunt / Scetta plaga / Pustule in cor- ut ad maiores peruenient. Qd pore / sive vesce bullentes et ostēsum est in hoc / q; Moyses scatentes / denotant ardorem primū proiecit cineres in ceteram / et infanta tyramoru ad- lumen / denuo secute sunt ves- versus martyres Ch̄risti. Si ce in hominibus / et sumentia posset / inquit / videre animas / Vnde etiā modum tenuit de- homicidari sanctoru dei mar- crus hereslarcha Lutheru / q tyru / plus plāgeres eas / q; pu- primū detraxit indulgentijs trecentia corpora viceratoru emanantibus a fede apostoli. Origens autem / et ponitur ea- ca. Lui cū luculentē et perdo- den gl. ordi) dicit / q; vesice tu- cre respondit / quidam frater mētates in corporib; Egyptio- predictor / lector / s. faci pal- rum / designat incredibile sup- ci in vrbe Roma / yehementer biam tyrauoru aduersus di- accensus prospicit in deterioris cectos martyres: et maxime qn ne- ra / addens errores erroribus quibant eos supare minis / aut subterfugiens disciplinam pa- quibuscū supplicij.

¶ Allegorice et secundo / per ci- non et matris sue Romane ec- nerem / et puluerem sursum cle- clesiastic. Hoc autem totum fecit usum: / designatur humilis / et impudica origo Antichristi / q; vt fertur suscitabitur de iūquo et dannabilicōitu. Quo nō ob- stante / medio demonis / cui to- taliter dedicatus erit / ascendet sursum / i. ad honores / diuitias / et pompa seculi perueniet: ita vt dicat de eo Apo. ij. Thess. ii. / q; extollebitur supra omne qd peiora prioribus. Ecce igitur dicitur de / aut quod colitur / ita vt in templo dei sedeat / oī- rum erroru hereslarche predi- dens se tanq; sit deus. Ecce ve- sit in hominibus / et sumentia. i. sica inflata. Hunc tamen (inquit apud homines / q; se doctos cre-

Clausula secunda. fo. clv.

dunt / et apud indoctos. Quid igitur rellat / profecto sicut i Egyptis post vesicas turgentes secuta sunt ylcerā / ita et post arrogātiā hereticorum / nedium Lutheranorum / verum etiam quoilicunq; sic decede- tiuumindubie sequitur eterna ylceratio. Unde sicut olim he- resis Arianozum fuit ceteris heresibus periculosior / viuenter salto / et diuturno: vt dicit beatus Antoninus in secunda parte sue chronice titulo no- no / ca. iij. Periculosor quidēt q; circa mysteria trinitatis / de quo nūt August. q; nullib; periculosis errat. Ch̄ristianaz- lior vero / q; infect aliquos suos pōtifices / vt Liberiu. Itē aliquos imperatores / vt Con- stātinum / et Valentem. Itē epi- scopos / sacerdotes / multos / et fere per totū orbem diffusa- est: ita vt dicit Hiero. q; A- riū vna scintilla in Alexan- dria fuit. Servos: sed quia nō citro extincta fuit et destructa per viros doctos / per totū or- bēm populara est flamma ei⁹ / vt dicit. xliij. q. iij. resēcāde. Deniq; diuturnior fuit / q; per multa tempora viguit. Hec bea- tus Antonin⁹ de predicta he- resi Arianozum: Ita etiā ho- tis turpiter et miserabiliter in- dicere possumus de heresi / teriti / q; omnia ci⁹ intesta / Lutheranorum suo modo: vt ylcerā in secessus locū deflu- delicit / q; est periculosor cere- teriti / dignam in tali loco mo- ris erroribus / qui fuerit a plu- tem blasphemie sui exoluensi- ribus annis: quia / et si non tan- vt dicit beatus Antonin⁹ / vbi- gat mysterium sanctissime tri- supa / cap. iij. q. i. ita et Luther- nitatis tangit tamen veritatē rus / vbiq; hodie evasit iudic- aliquorū sacramentorum ecclē- ci⁹ dei / nouerit ramen indu- sier in rotō negās ipsa esse sa- bie / q; tandem vesica sui cades- cramēta / vel saltim i partē / s- ueris ylcerabit: sicut misera ea- cut patet de sacramento penti- nina illius descendet / cū mis- r. iij. sc̄ra

Exodi nono,

sera anima proditoris. Iude: de quo legitur Actus. i. q; suspensus crepuit medius: r diffusa sunt omnia v; scera eius. ¶ Anagogic: Cineres ad modicum utiles / sūt mali angelis: qui ad hoc tantum sunt utiles (quoniam preter intentum) vt suis tentationibus reddat homines cautos r humiles. Ita igitur cineres sparsi sunt in celo: tū per opus creationis: tum per clarionē sicut patet Isa. xixij. de Lucifero qui dicit: In celo confundam / supra altra dei exaltabo solium meum: id est ero excelsior omnibus angelis dei in celo: sedebō in monte testamenti in lateribus Adonis. Nec sufficiebat sue clationi r superbie / q; prefereret ceteris angelis: r obtinere super eos principatū: verū etia apparet, equalitate dei: nō qui aern simpliciter quia illā sciebat sibi esse impossibile. Non autem potuit appetere impossibile: sed quia appetit beatitudine indepedētē a deo / sicut et deus ēt deus independētē ab alto: idcirco sequitur in Epistola in persona cuiusdam Luciferi: similis ero altissimo. Ecce igit quomodo dicit cineres. i. demones sparsi sunt in celo: et quomodo vestice turgentēs ap paruerunt in illis. Deniq; non multo post. s. in tertio instanti dicta vestice rupe sunt: r inde prodierunt vilesca putrida r imūda. Et hoc est quod subdit de eodem Lucifero: Detracta ē ad inferos superbia tua: cecidit cadaver tuū: subter te sternef tinea: r operimenti tuū erunt vermes. Quomodo ceci

disti de celo Lucifer / q; mane oziebaris? Coenisti in terram qui rē. Et post pauca: Ad infernum detrahēris in profundi lacū. Et bene dictum est in textu: q; fuerunt vestice turgentēs in omni terra Egypti iqr de quolibet ordine angeloz̄ aliq; occiderūt. plures rāmen illic remanerūt. & ceciderint. Qd autem finaliter subditur / q; in dūravit dñs cor Pharaonis: referendum est ad obstinationem Luciferi & suorum sociorum. Bene ergo de eo dicit̄ est Job xli. Loceus indurabitur quas si lapis.

Certia clausula.

Dicitis dominus ad Moysen: Mas- ne confunge et ita coram pharao et dices ad eum: Hec dicit dominus deus hebreorum: dñnute populum meum / vt sacrificet mis- hi / q; in hac vice mittā omnes plagas meas super cor tuum / et super seruos tuos / et sup popu- lum tuū: vt scias q; non sit simili mei in omni terra. Tunc ex him extendens manū tuū percutiam te et populum tuum pestem peribilis de terra: idcirco ast posuit te / vt ostendam in te fortitudinem meam: r narref no- men meum in omni terra: Ad huc retinet populum meum: r non vis eum dimittere. En plus am ras hac ipsa hora grandis nem multam nimis/ qualis nō fuit in Egypto a die qua fundata est vique in pīrens tem- pus. Vitte ergo iam nūc / et cōgregā

Clausula tertia. Fo. clvij.

Congregā iumenta tua / et omnia que habes in agro. Domi- nes enim et iumenta / et vniuer- sa que inuenias fuerint foisi nec congregata de agris / cecideritq; super ea grandis mo- rietur. Qui timuit verbum domini de seruis pharaonis fecit consurgere seruos suos / et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini / di- misit seruos suos / et iumenta in agri. Et dixit dominus ad Moysen: Extende manū tua in celum / et fiat grandis in vniuersa terra Egypti super homines et super iumenta / et super omnem herbam agri in terra Egypti. Ereditisq; Moy- ses virginis in celum / et dominus dedit tonitrus / et grandis nem / ac discurrentia fulgura super terram / pluitque dominus grandinem super terram Egypti / et grandis et ignis iniuria pariter ferebantur. Laz- reque fuit in agitudinis quā- ta ante nunquam apparuit in vniuersa terra Egypti / ex quo gens illa condita est. Et per- cussit grandis in omni terra Egypti: cuncta que fuerunt in agri / ab homine vique ad iumentum. Luctansque her- bam agri percussit grandis / et omne lignum regionis confrēgit. Tantum in terra Israeli / q;bi erant filii Israel / grandis non cecidit. Multique pha- rao et vocauit Moysen / et Bar- rou dicens ad eos: Peccati- eram nūc: dominus iustus es ego et populus meus impīi. Orate dominum / et desinat tonitrua dei / et grandis vt dis- mittat vos / et nequaquam hic ultra maneat. Aut Moy- ses: Cum egressus fuero de vī- be extenda palmas nicas ad dominum: et cessabunt toni- tria / et grandis non erit: vt scis- as quia domini est terra. Noui autem q; et tu r scrutū tui nec- dum timeatis dominum deū. Num ergo / et hordeum lesum estico / et hordeum est vīres / et linum tam folliculos germe- naret. Triticum autem et far- non sunt lesa / quia serotina es- tant. Egressusque Moyses a pharaone ex vībe / tetendit manus ad dominum / et cessarunt tonitrua / et grandis: nec ultra stivalit pluvia super ter- ram. Videlicet autem pharaon / et cestasse pluvias / grandis / et tonitrua / auxit peccatum / et ingravatum est cor eius / et ser- uozum illius / et induratum in- mis: nec dimisit Israel / sicut precepit dominus per manus Moyse.

At historialiter postq; noster legislator Moyses in precedēti clausula egit de certa plaga qua percussit dominus Egyp- tum / et que est secunda in ordinellarum trium plagarū que in hoc capitulo continen- tur: in qua fit mentio de vī- ci turgentibus. I. Intumescē- tibus / et q;bi turgentibus secu- ta sunt horrenda / et ferentia vī- cera in hominibus et iumentis: / hic consequenter incipit agere de septima plaga / et que in ordine illarum trium que in hoc capitulo continentur est tertia: in qua fit mentio de to- nitruo / et grandine missis de ce- lo a deo super Egyptum / vt pha- rao terrore peccatus dimitteret

v iiii populi

Exodi nono,

populum Hebreworum libere extre-
re de Egypto / vt immoleret
domino deo suo in deserto.
¶ Circa hoc ergo facit Moys-
es in presenti textu tria.
Primo enim premittit diuinam
comminationem in principio.
Secundo subiungit dicere com-
minationis executionem: ibi i-
Extende manum tuam.
Tertio subinserit plague in ista-
cte remotione: ibi id est quo-
que pharao.
Quantum igit ad primum/re-
fert Moyses domini sibi dixisse:
Vane consurge. Sic autem lo-
quutus dñs quasi dans inducas
pharaoi se emendatur. Ita
vt ostendat longam patientiam
suam in punitione malorum. Non
enim velociter procedit contra
eos. Et ita coia pharaoe. Nam
deus dederat cordi ipsius Moys-
si talium constantiam / vt nō time-
ret faciem ipsius pharaois.
Quinimo ipse pharao time-
bat eum / reurebatur / sciens
multiplici experimento domini-
num esse cum eo. Preterea per
hoc lani prefigurabat / p. san-
cti dei apostoli et martyris de-
berent stare intrepidi ante re-
ges et p̄sides / et loqui quecum-
poneret spiritu sanctus in oxi-
bus eorum. Et dices ad eum: Hoc
dicit dñs deus Hebreworum / Di-
mitte populum meum / ut sacrifi-
cer mihi. Ecce rationabilis pe-
titio / et facilis ad equequendum.
Q̄ si non feceris: sed indurati
cordis ut prius fueris / ecce qd
faciat tibi. Nam in hac vice mit-
tam omnes plagas meas super
cor tuum. Non soli ergo loquit
dñs de presenti plaga / verum
etiam de futuris / eo q̄ preude-
bat ipsius pharaois obstina-
tionem pariter et eius flagella-
tionem futuram. Unde subditur:
peribitisq; de terra. Quod im-
pletū fuit / qn̄ ipse pharao per-
sequens filios Israel excutes
de Egypto / submeritus fuit in
maris rubro cum suis. Et ergo
senitus: Quia plaga preteritis
non es emendatus / pharao
ab hac vice non parcam tibi:
nec populo tuo sed omnibus pla-
gas quas proposui inmittat tibi.
Alio modo inquit Petrus
de psal. potest dici / q̄ stud si-
gnis omnis nō est hic nota vni-
uerstatis: sed pfectioris. Sicut
Eccl. xxv. dī / q̄ ois plaga tri-
stitia cordis est. I. tristitia cor-
dis est plaga pfecta. Hec igit
plaga fuit quodāmodo oispla-
ga: eo q̄ hac vice hostes mortui
funt / nō aut inter priores pla-
gas. Videlicet ois plaga pro-
pter vniuerstatē fuit. Nam
in hac plaga fulgor fuit horribilis
vifissim / et fetidum olfactum
grado frigida tactus / et fructus
qui debebat seruire gustus / vel
fuerūt totaliter ex grandinatio-
ne et fulgure politi / vel amari-
ri effecti / et ad esum inepti. Videlicet
hoc dicit ppter vniuerstatem
psal. ut dicit idē de psal.
Quia percussa fuerunt insensi-
bilis / vt terre nascentia / ut sen-
sibilita / vt animalia / tam ratio-
nabilis / et irrationalibilis. Ecce
igitur quomodo dominus mis-
sit omnes plagas suas super
pharaoenim / et populum eius.
Sequitur: Et super cor tuum /
scilicet durum: vt scilicet grā-
dine frangeretur / et ingrauau-
tur / vt igne fulguris leuigare-
tur: et oblitum / vt tonitruo
deterreatur:

Clausula tertia. 50. clivis.

deterreatur: vt scissis / scilicet tonitrua et grandines. Ut aus-
perimento / q̄ non sit similia-
tem dicit Isido. etymologiarū
met in omni terra. Unde psal.
lib. ix. Construum dicit de co-
stis / et similius tui in dijs bo-
nus / et terreo terres: quasi toni-
minez / non est secundum ope-
terrens: et fulgura discurrentia
ratua. Et aliis / Deus quis si-
miles erit tibi / quasi dicat nullus.
Flunc enim / id est in pre-
senti: exrendens manum meā
percūta re / scilicet rebellēm /
et caput totius rebellionis: et
populum tuum / scilicet tibi cō-
sentientem: peste / id est plaga
vehementer affigente. Peri-
bitus de terra / scilicet quantū
ad personē substantiam in ma-
ri rubro. Ex nunc autem quā-
sum ad oportēti ruam / que az-
modo incipier diminūt / et
feriēdo finit. Et aut fulmen
hoc pprie dicit fulgur / dictū a
fulgeo: vt idem est qđ sp̄ledeo.
Aliud gen⁹ est qđ finit / et ap-
pellatur proprie fulmen / dictū
a fulgeo / vt idē est qđ ferio: qz
feriēdo finit. Et aut fulmen
plagam. Sequitur: Idcirco po-
sui / vt ostendam in te fortis-
tudinem meam / et narretur rē.
Qualiter autem istud intelli-
gatur / dicitur in solutione ad
dubium quartum. Sequitur:
Enīd est ecce / et pro certo tes-
ne q̄ pluia cras hac ipsa ho-
ra grandinem multam nimis /
qualis non fuit rē. hic ponit
dominus plague huius commis-
sionem in speciali: vt ostendat
se paratum misereri: item
vt contentemēt pharaoenam
iusticiam feriat. Sequens terrā
huius prīmū partis patet in
deductione dubiozum. Et scilicet
pater de diuina comminatione.
Quantum ad secundum / re-
fert Moyses dominū sibi pre-
cepisse / vt exrenderet manum
suum in celū / supple acreū: vt
fieret grandis super homines /
et iumenta / atq; herbas agrou-
totius terre Egypti. Lūcū ex-
tendisset manū / pariter et cum
es virga / dominū dedit. I. misit
mixta

Exodi nono,

Mirra pariter ferebantur. **S**uper quo dicit Andreas: q[uod] m[er]itum valde erat ut nec grandiose ignem extingueret nec ignis grandinem consumiceret. Et quo videretur q[uod] fuerit aliud ignis q[uod] ignis fulminis: quia grandine fulmina communiter extinguitur. Fuit autem hoc conueniens ut ignis vindicaret in Egyptis impioribus labores quem impoferat viris hebreis in detractione laterum: et similiter grandiose que in aqua resoluuntur vindicaret in eisdem Egyptis prijs in multis subuersione parvulorum eorumque hebreorum. Fuit autem huiusmodi grandiose adeo magna q[uod] numerus fuit viatorum in terra Egypti: et quo zdra est. Naturale enim est q[uod] generet grandiose in aere: et preferentem tempeste hyemalem: scilicet ex materia frigida et humida: sed q[uod] tanta magnitudinis: sicut q[uod] r[ati]o vita est: hoc nūquaque fuerat exper-tum: presertim in terra Egypti: quique cum sit calida: eo p[ro]p[ter]a est ad Aultum regionem ca-lidam: grandinem non generat nisi parvam. Et quo innatu-rum: q[uod] nūquaque Egyptum antea tam peccauerat: sicut in per-secutione Hebreorum: marime cum scriptum sit Deuteronimi. xxv. pro mensura deli-ceti: erit et plagarum modus. Sequitur: Et percussit grandio in omni terra Egypti: cum era que fuerunt in agris ab ho-mine usque ad iumentum: et scilicet herbani: et scilicet animalibus que remanserant et sal-uata fuerant intra domos: pa-bulum necessarium subtrahe-retur. Et omne lignum regio-

nus confregit. Non quidem ras-dicit: sed quantum ad ramos relinquento stipites: parvas tamen arbores et tenues penitus eradicatorum. Et per hunc modum cibus fructuum fuit subtracta hominibus et iumentis. Notandum etiam q[uod] predicta grandio non solum destruxit fructus quos inuenit verum etiam induxit sterilitatem: p[ro] sequenti anno: eo q[uod] frigus gradinus est qualitas mor-tificativa remanens in aqua: et per consequens extinguit cas-tidum naturale tam in arboribus: q[uod] in herbis quas percus-sit. Utrum ergo fuit si postea predictae arbores Egypti reu-terint. De herbis autem se-ctus fuit quia postmodum po-tuerunt generari ex seminali-bus rationibus relictis in terra. ¶ Quantum ad tertium possi-quam descripta est plaga mirabilis quam misit dominus super terram Egypti: hic confe-quenter ponitur eiusdem plaz reuocatio: siue remotio: atque humiliatio: (licet non per-fecta) ipsius pharaonis. Nam cum hec vidisset: nec altius re-medium haberet: et recurrit ad seruos domini Moysen et Aaron. Fecit ergo ipsius ad se vocari seruos suos: et dixit eis: Pece-tu etiā nunc: in quo confite-falte ore: et ante peccauerat: sed p[ro]fecto hec cäfessio coacta fuit non voluntaria: et ideo illi-nō profuit ad salutem eternā. D[omi]n[u]s iustus: scilicet mihi penas et populo meo infligendo. Psal-mus d[omi]n[u]s: et iusticias d[omi]n[u]s. Et alibi: Deus iudec iusti: for-tis et patiens: ego autem et popu-
lusi

Clausula tertia; fo. clvii.

lus meus simili. Quia ut dicit rotina erant. I. iam ad maturitatem p[ro]uerit. Rex impius totam p[re]uentem induruerant ministros habet impios. Dic-te d[omi]n[u]s ut deinant tonitrua et grande: sed cur non addit[er] fulgura? Dicendum q[uod] nomine tonitrui intelligit fulgur: et ea conuero: qui ad viu[m] communiter sequi reliquis. Ad quē Moyses: Cum egressus fuero de urbe: extendam manū meas ad d[omi]num. In qua apparuit maxima benignitas ipsius Moysis: q[uod] quantuscunq[ue] expertus fuisse prius ipsius pharaonis malitia et recidivatione adhuc ramen non cessat pro eo oscare. Ni mis tamen tardie rogavit pharao Moyses et Aaron: q[uod] i[ll]uminum q[uod] dicit quasi leue: et orde-num q[uod] dicit ab aere ares: eo p[ro]tectoribus: et alijs frugibus citius erat: vel dicit ab ordine: eo q[uod] c[on]spice in grānis ordinem habebat: hec iniquū duo i[ll]am lesa erant. I. contrita et corrupta a grandine. Luius ratio: affligit in rex cu[m] dicitur: eo q[uod] hor-deum esset virens. I. tantu[m] i[ll]am creuerat q[uod] illud q[uod] potest crescere post excusationem grandinis esset in fructuoso: et omnino inutile: et lumen iam flosculos germinaret. De Lyra dicit: q[uod] in Hebreo habet i[ll]am i[ll]am cul telos fecerat. Et ideo ex quo huiusmodi cultelli erat i[ll]am fra-cti: huiusmodi lumen erat inutile in posteris. Triticū autem et farcis: et spelta secundū alios: nō sunt lesa. Latus causa subdit: q[uod] se-rotina erant. I. tardiora: et p[ro]co-sequens illud q[uod] natu[m] erat: ce-debat percussione grandinis tanq[ue] nullius aut facilis resi-stentie. Alij autem exponunt: se-

Dicendum

Exodi nono,

Dicendum I. q̄ preter rationes iam assignatas in expositione literis hanc possumus assignare: eo felicet q̄ mane homo est magis capax discipline; eo q̄phantasmata sunt tunc magis depurata; ratio minus inquata. Hic est q̄ studioſi viri magis infudat literis illa hora; q̄ alij horis tortus dies. Et similiiter qui habet negotijs publicis intendere solent causas habentibus cozani eis, dicere: Vite nite ad me cras maner; et tunc expediam vos.

Secundū dubium est de veritate illorum verbōrum: In hac vice mittam oēs plágas meas super cor tuum. Hoc enim non videtur possidle: marinem cum plague domini (quas potest illi gere) sint infinite. Deus autē nō potest producere infinitum in actu. Nec etiam homo est capax infinitarum plagarum: sat tam in actu: tunc etenim: quicquid sit in potestate et extensione: sicut pater de pena dannatorum que erit infinita extensio. Dicendum: q̄ dominus hic nō loquitur de oībus plágis quas poterat simpliciter et absolute infligere. Sed tñ̄ de illis quas decreuerat de facto infligere et que cadebāt sub potentia eius ordinata. Nec erit intendebat omnes h̄mōi plágas simul eadem hora infligere pharaonis: sed successu temporis: q̄uis brevis. Multa etiam dicta sunt ad propositum prius in expositione literali.

Tertium dubium: Utrā per cussit dominus pharaonem peste. Videtur q̄ sic ex verbis textus. Ad hoc dictū est q̄ per

num: 2

pestem in p̄posito intelligitur plaga vehementer affligens: qualis fuit grandio: que cedens omnia destruxit. Potest etiā pbabiliter dici q̄ pharaon fuit percusitus peste: et put importat corruptionem humozum in homine. Nec obest q̄ postea superius interierit tali morbo: cum perierit in mari rubro: quia non omnes tacti peste cōsequenter morioruntur. Nec sunt litter obest q̄ iste morbus non enumerat inter decē plágas quia p̄eter h̄mōi decē plágas principales: plurib⁹ alijs particularibus: et minus principalius fuit flagellata Egyptus: q̄uis de illis non sicut expressa mentio. Sed quia postq̄ premisit dominus: percutiam te et populum tuum peste: immediate subditū: peribitis de terra. Nō autem perit finaliter pharaon peste: sed alteriter dictum est: ideo per pestem in proposito intelligitur plaga: que secunda est contra grandines et fulgura: que quidē plaga fuit variā: ut declaratur in textu.

Quartum dubium: mouetur propter illud verbum: Idcirco posuit te et ostendam in te fortitudinem meam: et enarreris te. Querit ergo de sensu illog verborum. Dicendum: q̄ sensus est: Idcirco posuite: et patiēter seruauit: cum tñ̄mē iam meruissent mori: ut super te obstinata in malo: ostenderetur potestas et virtus nica per multa signa. Nō est ergo sensus: q̄ deus in digeat malitia hominū ad ostendendum potentiam suam: et fortitudinem: sed sic loquuntur dñsi co: q̄ de malo scit elicere bo-

Clausula tertia. §.clix.

nūm: et sic ex malitia pharaonis elicit declarationem sue tutricie.

Quintum dubium: Quia hora pluia dominus grandinem in Egypto: dicendum probabili ter: q̄ hora matutina hoc factū est: ut maius esset miraculum. Naturaliter enim et de comunitate fit grandio in meridie: vt post: eleuatis scilicet iam sursum vaporibus per calorem et virtutem solis. Tunc enim solet descendere grandio multa et grossa. Et vi dicit Isido. libro pisi. etymol. grandio dicitur a grano: eo q̄ sit similis grano. Uel iuxta etymologiam nominis: dicit grandio: eo q̄ sit grādis. Notat̄ autem dicitur in textu: q̄ ista grandio fuit adeo magna: tunc grossa: q̄ nūc fuit vīsa similis in Egypte defensisse de celo: et hoc propter calamitatem et siccitatem patrie: ut dictum est. Secus autem in partibus Boeotia: frigidis et humidis: in quibus frequenter decidit de celo grandio in copia grossa et magna arcu: duaria: ut concutiat quādōrū aves celli: et bestias terre.

Sextum dubium: oritur ratione illi⁹ verbi: a die qua fundata est: scilicet Egyptus: vīsa in presens tempus. Querit ergo quādō p̄imum fundata est Egyptus: dicendum conformiter ad de pal. q̄ fuit condita tempore Mefraim filii Cham: de quo dictum est Gen. x. Nam primus filius ipsius Cham: dictus est Chus: a quo dicti sunt Ethiopiaes. Secundus dictus est Mefraim: a quo dicti sunt Egypti. Et q̄uis istud non habeat?

tur in textu ubi supra: trahitur tamē ex interpretatione nominis. Nam in Hebrew Egyptus Mefraim dicitur: quasi in se retinens nomen sui fundatoriū: scilicet de multis nationib⁹ aliis: pariter et ciuitatib⁹ simile reperitur.

Septimus dubium: Quare mouit Moses regem pharaonem: hominem obstinatus: et insigniū quocunq̄ beneficio dei: ut congregaret: i. cōgregari faceret iumenta: et alia que erat in agris: intra domos ut saluantur. Dicendum: q̄ dominus (q̄ sibi hoc p̄cepérat) volebat adhuc ostendere signa benignitatis et clementie eidem pharaonem: ut sic cor ipsius emolliaret erga populu hebreum. Et vt dicit Gregor. In medio furoris domini manifestatur misericordia superaltas iudiciū.

Octauū dubium: Utrū omnia animalia que inuēta sunt in agris: cum descendit grandio de celo: fuerint consumpta: et idē queritur de hominibus. Videat q̄ non: quia dicitur in textu: q̄ tam homines: i. iumenta: et alia que erant foris: sup que cadet grandio: deberent mori.

Possibile autem fuit de multis hominib⁹ et alijs animalibus: q̄ non cediderit grandio super talia: igitur tunc non perierunt. Possibile nempe fuit q̄ grandio nō esset adeo multiplicata et condensata ut omnes et singulog homines in agris existentes tageret. Propterea poterunt se recondere sub arborib⁹ aut intra speluncas: si saluare

vna cum iumentis suis: scilicet prius: senserunt grandinem in valleſcere.

Exodí nono;

ualescere. Sed ad hoc dicendū
et iam non suffit in agris si-
ue sub dno. Preterea huius-
modi grādo adeo tempeste de-
scedit q̄ homines existētes in
agris non habuerint tēpus op-
portūnum se saluāti intra au-
stra etiam multum ppinqua.
Nam casus grādiniis cū hoc
concupiebat eos etiā terre-
bat. Insuſ aer adeo erat obs-
curus ex abundanti grandis-
tisq; homines nō videbāt pe-
des suos. Ad umbram autē ar-
borum non potuerunt se diuer-
tere propter cādem rationem.
Insuper etiam quia omnes ar-
bores dicta grāndo vna cū to-
nirro & fulgere discurrebāe su-
per terram concusse sunt: & sic
auxilium non potuerunt homi-
nes habere ab eis sed potius
penitus ex casu earum sup eos.
Et bieuter q̄ nullus simpliciter
euaserit de his qui erat ex-
tra domos satis manifeste in-
nuitur in tertio. Nec opus est a-
lia probatio.

Consum dūbium mouet pro-
priet̄ illud verbum: Quicūc̄ tis-
muit verbum dominii de seruis
pharaonis fecit cōsurgere ser-
uos suos supple de agris; & sumi-
liter iumentā & intrare domos.
Contra istud verbum videtur
instare aliud verbum quod dis-
cit idem Moyes ad ipsum Pha-
raonem: Non iuriqui q̄ nec tu
serui tui timestis dei. Di-
cenditq̄ non est contradic̄tio:
quia est questio de diverso tis-
more. Quod ergo hic dicunt de
timore seruili intelligitur quod
autē infra de timore filiali in-

Decimum dubium! Utrū pe-

cora Egyptorum qui erat in
agris: pertinet grandine. Vis-
detur q̄ non: quia in tecto est
exprimitur homines et iumenta
et non pecora. Dicendum q̄ non
in iunctu iumentorum comprehendis-
tur in p̄posito etiam t̄ pecora.
Vel dic q̄ includunt sub illis
generalitate qua dicitur: vni-
uersa que inueni fuerint foris
supple p̄ibit gradine. Juncta
aut̄ specialiter exprimitur pa-
tius q̄ pecora: eo q̄ sunt spe-
cialiter homini in auxiliis pro-
pter agriculturam. sine qua Es-
gyptus non poterat vivere. Q̄
aureni eorum pecora pertinet
grandine: est pecora naturaliter
diuina. Naturalis quidē q̄ quis
non potuerit euadere ralem
ac tam tempore tempestati: qualis
fuit illa que tunc affligit terram
Egypti. Diuina etiam ratio est
ad idem. Cum enim deus affi-
get terram Egypti ut dimittat
iuxerit virtus iusta Egypti
inter que cōparantur vivi-
sa pecora campi: consequēs est

Dicere q̄ talia pierit gradine.
Cundicimum dubium Urim
animalia scilicet ut ceruti et
ferre: pericrunt rati gradine. U-
detur q̄ non: quia cum nō sint
in adiutorio hominis: sicut a
nimata domestica: per morte
illorum nō fuissent puniti Egyp-
tij. Dicendum q̄ verisimile est
talia tunc interficeri: quia eti-
mō sint in adiutorio homini-
um ad agriculturā sicut in
metā aut ad vite p̄mūnē suscep-
tationē sicut oves & boves: nō
qz ouib⁹ paſceretur: qz qd la-
nis earū viceretur: qz tam ex
natione dediti erant dicti Egyp-

४

Clausula tertia.   **fo. clx.**

ad cibā inde sumebāt. Et ideo per mortem talium animalium silvestrium puniti sunt. Animalia tamē filivestria; que erāt in terra Hessien; et qui poterat cedere in commoditatem filiorum Israeles perierunt morte. Nec animalia eorum domesticā. Hoc autem totum factum est ut narraret nomen domini mirabile in omni terra.

nuncius quis vocaret ad se Moysen et Baron: et quo per acrem curabant fulgura; vocē terribilē debant tonitrua: et ingens grandio cædēto de celo in terram in inferius inueniebat miserabilitē acutiebat. Dicendū est ista misericordia siebat in agris: ut dicit tertius: ne non in ciuitate. Quid si sic nunc est astio quomodo hec plaga innoutuit regē

Cduodecimum dubium! Ex quo sic erat & grādo percusse-
rū cuncta q̄ facrunt inēta in
agris terre Egyp̄ti ab homine
vīḡ ad iumentū vīna cū herba
et ligno totius regionis: q̄ritur
nūc q̄re pharao rogauit Moy-
sen et Barō vt vellet oīare do-
mīnū p̄o cestatione grandinis
et tonitruī atq̄ fulgurī. Iā em̄
omnia plūmpta erantī vt vide-
tur: quid igitur vlt̄er? tumult
perdere? Dicēdūmī & rogauit
eos p̄ cestratione trū bono-
rū q̄ ea sc̄lā predictā plāgā.
P̄tina fuerit illā dū erat in do-
mībus: q̄ in agris tñ fuit illa
m̄st̄lā: sicut placuit aīt et
pharao exiſtētī in ciuitate
et intra domū. Dicēdūmī &
de ciuitate poterat videre hec
signa: afflīgentia agros etiam
vicinos & propinquos: quinim
mo siebat aliquis redundantia
predictorum signorum sc̄lā in-
tra ciuitatem. Sicut videntis
q̄ cum tempestas percutit spe-
cialiter aliquem locum: etiam
residat in locis circūscitīs.
Grādo igitur & predicta signa
non tñ premiebant ciuitatem
quā rex posset intrere nūcios
ad Moȳsen et Barō: qui etiam
intra ciuitatem erantī quod pa-
tit ex verbis ipsiī Moȳsen dīc-
te et pharao eam cōfīrme-

petulit illius plaga: ut parvus ex-
textu. Secunda fuerit illa que
non erant primitiva: que tunc
non timerebantur: et renascie-
tere esse inutilis. Tertia fue-
runt illa que erat durata: ut ligna
que non fuerunt fracta. Et eas
in ratione illa que non erant
in cultellis: quia non resistebat
grandini: sed cedebat pressio-
ni. Et quinta ex textu dicatur: q.
grandio cedendo conserget o-
num lignum regionis. Hoc ta-
men debet intelligi: q^{uod} ad ra-
mos: et non quantum ad forez
stipites: ut prius dictum est.
Decimū tertium dubium. Quo-
modo nutritur potuit Pharaonis
tis ad Pharao nomen potius ve-
nisset ad eum? Cum egressus fue-
ro de vrbē extēdā palmas et.
Decimū quartum dubium: et
quod oritur directe ex solutio-
ne precedentis tale est: Quare
Moyses voluit exire ciuitatem
oraturus dominū pro amotorio
ne piede plaga. Solutio me-
ridonis que colebantur intra ei-
tatem ad serberetur huius-
modi liberatio. Item ut mag-
gis recollecte posset orare do-
minum: et ut eius exemplo ex-
camus tumultū populi: et que-
ramus locum solitarium: cum
volumus orare dominum. Za-
lem etiam modum nos docere
tenere

Exodi nono,

tenere Christus qui interdum ascendit in montem solus oazare: vt legitur Matth. xiiij. Interdum etiam intrabat decessum locum cum volebat orare: vt habetur Marc. i.

Cdecimū quinque dubium mouetur ppter illud verbum Moysi ad Pharaonem: Nonq; nec tu nec serui tui adhuc timetis dominū deum. Queris ergo quomodo hoc potuit cognoscere Moyses? dicendum q; dupliciter. Primo quidē per diuinam reuelationē. Ita deus multa sibi interius reuelabat et presertim que concernebant statum ipsius Pharaonis contra quē specialiter miserat eū dominus. Secundo vero hoc cognovit experientia sue crudelitatis aduersus filios Israeli et ex frequenti relapsu persecutioe eundem: non obstantibus suis fruolis et vanis promissionibus.

Cdecimū sextum dubium mouetur ppter illud verbum: Nec ultra stellavit pluia super terram. Queritur ergo de sensu illorum verborū. Ad hoc dicunt nōnulli: q; ex tunc simpliciter nō descēdit pluia super terram Egypti. Irrigatur autem terra illa per fluvia nulli qui certis temporibus exīt limites suos et diffunditur per dictā terrā. Alij autem dicunt: et melius: q; illud verbum intelligitur de abundantia copia pluiae: qualis fuit illa que tunc descēdit cum grandine et que oppressit universam terram Egypti.

CMoaliter et pmo: per tres plagas quibus percussit dominus Egyptum: de quibz legis

in presenti capitulo/quarū prima fuit animalium per tempore statim occiso: secunda vicerum et vestimentorum per cineris aspergitionem inductio: tertia ito nitruozum et gradiolum immisso: designantur tres plague viz. quibus percūtuntur peccatores in Egypto huius mundi. Primo tempore percūtuntur grauis terribilitati que occidit in eis animalia: id est animalitatē spiritualem: scilicet sensum discretionis et motum bone operationis. Secundo percūtuntur per cineris in ventu sparitionē. i. per bonorū operū si que habet in ventum elationē: seu ventosam ostentationem: que efficit in eis vestimenta tumorū. i. psumptionis. Tertio percūtuntur per tonitruozum ignium et graduum. i. discordiarū inuidiationis atq; iniuriarū perturbationem. Patet ergo q; versi sit quod ait psal. dicens: Multa flagella peccatoris.

CMoaliter sedō iuxta illud sepe reperitum verbum a domino: dimittite populu meū. Et Notandū: q; per populu dominū designant pauperes qui communiter sunt meliores diuitiis et potentibus. Possumus multipli ppter grauant diuitias et potentes huius seculi: ut reliquenter eis pellemus ppter dolorum eorum. Quilibet ergo tali iniuste grauanti populo domini loquitur ipse dominus: dicens: Dimittite populum meū ut sacrificet nubis in deferto. s. paupertatis / vacando iuxta facultatem suam sacrificijs mihi acceptissimis/ scieciunijs/ orationibus/ clementijs/ peregrinationibus/ et huiusmodi. Et q; dicti pharao nes nolunt dimittere populum domini in pace: sed iugiter eū affligunt varijs modis: hinc est q; ipse dñs cōtra tales iratus et agentes de peccatis suis / siue vehementer accēsus / eos multi-

Clausula tertia. F. clxj.

contul: Ne tardes conuerti ad dominū et ne differas de die ī dīem. Cuius ratio assignatur: cū subditur: Subito enim yesiet ira eius tē. Tel dīc q; ille nō consurgit qui sicut surgit corporaliter horā matutina: ita et spiritualiter: stando cotam rege Christo per elucrationem mentis ī eum. Unde consurgere dicitur: quasi simul surgere: corpore sc̄z et spiritu.

Ad hanc etiam consurrectionem memorem monemur ī missa a sacerdote dicente: Sursum corda: Cui responder clerus pro toto populo dicens: habem⁹ ad dominū: supplice corda. Ist⁹ etiā ponitur de consecra. distinet. s. quando.

CMoaliter et tertio iuxta illud sepe reperitum verbum a domino: dimittite populu meū. Et Notandū: q; per populu dominū designant pauperes qui communiter sunt meliores diuitiis et potentibus. Possumus multipli ppter grauant diuitias et potentes huius seculi: ut reliquenter eis pellemus ppter dolorum eorum. Quilibet ergo tali iniuste grauanti populo domini loquitur ipse dominus. xly. Petim⁹ vt esse nos iubicas in terra Hessen. i. ppter dñe/ per amoē et dilectionem/ atq; mentis contemplationem. Propterea sc̄lus ille Job. xvij. c. dicebat: Pone me dñe iuxta te / et cuiusvis manus pugnet cōtra me. Similiter illa que erat intra domos euaserunt grandinem et tempestatem. Per qđ intelligitur: et qui habitat intra domū cōsciētie/ penitentiā agentes de peccatis suis / siue sc̄ipios recolligentes euadunt

x grandia

Exodi nono;

grandinem et tempestate tentationis et peccati. Fert ipso quis pregnas si fuerit extra stabulum tempore tonitruis patitur absolum: ita et illi qui vagatur mente et corpore aduenientem tonitruum tentationis parvuntur absolum interiorum hominis. Similiter dictum est pro serotina eusaserunt grandine et tonitrua.

Per quod intelligitur per seuerantes in bonis operibus euadunt predictas tentationes. Per lumen autem quod locum est eo et folliculos germinaret: et similiter hordeum eo quod esset virens: designans incipientes bonam vitam. Tales enim per grandinem sive tonitruum superuentis tentationis: de facile leduntur interius in aspero et nondum sunt fortes et stabiles in bono.

¶ Allegorice et tertio: et cetero mitter ad Originem in hac septima plaga: in qua fuerunt tonitrua grande et fulgura videtur notari flagella diuina iracundie quibus coburuntur incertius culpe et contumacies diuinae. ¶ Allegorice et quarto: Proses est Christus: quod manu surrexit: quando natura humana assumpsit: et tunc ferit coram rege pharaonis. et coram deo patrem secundum illud psalmum. Mane altabo tubi supplicatus ut dimittat populi sui: et electos ad vitam eternam quos captiuos tecubat in carcere limbi: et hoc totum ut sacrificaret sibi necnon et roti trinitatis sacrificium eternum ad calorem nimium. Et quod patet quod ipsi dominari transibunt in celum. Ut istud possumus referre ad aeras potestate: sicut (quantum in se erat) tenebant populus dei captiuos in Egypto. et in limbo qui tenebrosus erat respectu claritas celestis glorie. Et quod nolebant dicentes populu domini dimittere extre de predicta Egypto. et Iimbo: hinc ipse rex glorie vius est auctoritate et potestate sua ipsas infernales portabat et bellando: vectes ferrugines confringendo: et vultus de lacu in quo non erat aqua educendo: atque secum in celum deducendo.

¶ Allegorice et quinto: propter enim habet inlustri lucrum sine id est dabo tibi tormentum tamen quantum poteris portare. ¶ Allegorice et secundo: ista persecutor septimus exponit cetero mitter ad septimum preceptum: ut dicit glo. odi conformiter ad Rabanus. Septimus igit preceptum est in furaberis. Septima plaga grande in fructibus. Non enim habet inlustri lucrum sine

multus

Clausula tertia. fo. clxii.

et trius grandinem et fulgura discurrentia quod multe dies super terram Egypti: designans illa terribilia signa quod precedent dicti iudicij de quibus in parte legendis Luce. xxi. cu dicit: Et signa in sole et luna et stellis et in terra pressura gentium: et cetero sonitus maris et fluminis et. Ita Balaam. postquam misit dices: Ecce dies domini vellet crudelis et statim subiecte de predictis signis dicens: Stelle celi et splendor eius non expandet lumen suum. Obrenobrarius est sol in orbe suo et luna non splendet in lumine suo. Et visibiles super orbis malis et contra impios iniuriantes eorum. Et multa alia ponunt ibi tam de signis quod procedit iudicium. Et Iohannes. xxi. qd de ipso iudicio. Ita Iohannes. xxi. dicit: Sol et luna obsecnibant sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et post pauca: Et mouebunt celi et terra. Similiter Wat. xxviii. de predictis signis multa dicunt et signanter quod erit tanta tribulatio qualis non fuit ab initio mundi. Item et stelle cadent de celo: quod ramentum mystice intelligentia est: scilicet de casu aliquo vel in terris inter peccatores habita tauricontumelias et verbera pro fustinu: ut te eriperem: colaphos et spuma suscepit: et ut tibi dulcedine paradisi redderem: acerbi cum felle bibit: propterea repribus coronat: cruci affixus: laicea vulneratus: et in sepulchro positus sum. Ad inferna descendi: ut te ad paradisum reducerem. Agnosce igitur: o impietas humana: que pro te pertulit malam. Quid igitur passus es aut quid fecisti pro me dominatore tuo: et nomine semper precepera me renuens: seductorem et me secutus es? Ecce modo non possit iustitia mea aliud indicare de te nisi quod meretur opera tua.

Exodi nono,

tua. Ergo quod tu elegisti te-
ne. Contempsisti lucem: possi-
de tenebras quas amasti. Se-
catus es diabolum: vade cum
illo in ignem eternum. Quis
putas tunc erit merito: quis lu-
ctus: qui tristitia: que angu-
stia: cu[m] hec fuerit aduersus im-
pios proleta sententia? Hec il-
le. Ecce igitur quomodo et si
terribiliter grado diuine sen-
tentie et allocutionis durissime
percuteret impios peccatores i-
die iudicij extremi. Quod au-
tem dicitur in textu: q[uod] tam
in terra Israeli (ubi erant filii
Israei) grande non cecidit: de-
notat[ur] electi qui in die iudi-
cierunt ad dexteram Christi
non terrebuntur exauditione
predicere grandini[us] sive senten-
tie (quantitatis) severissime et
terribilis) quinimum eam ap-
probabunt tanq[ue] equissimum
et iustissimum.

Allegorice et septimo i per
hoc q[uod] Moyses nunc et frequenter
legitur oratione dominum pro
rege Egypti et populo eius: vt
dignareretur ab eo auferre plaga-
gam qua opprimebant: desi-
gnant suffragia et preces quas
ecclesia catholica fecit ad do-
minum pro infidelis populo: vt di-
gnetur ab eo auferre plagam
infidelitatis: qua mirabiliter
opprimitur. Hoc autem maxi-
mum facit virtutis salter i die pa-
rasceues. Uteri q[uod] tunc non di-
citur: flectant genua: cu[m] ora-
tur pro Iudeis: eo et in derisu
flectebant genua ante Christum crudeliter a Pilato spinis
coronatis et ueste purpurea in-
ditu: dicentes: Due rex Ju-
deorum: nec tamen incalsum
vniuersitatem

orat ecclesia pro dicto populo
increpido: quia sicut ad ora-
tionem Moysi dominus amo-
uit plagas suas a pharaone et
populo suo: ita et in fine seculi
auferet i[n] suam et plagam infa-
delitatis a dicto populo: vt si-
at vnu ouilei et vnu psalteri
dicit Joan. x. Nam tunc relige
Israel salve sit: vt dicit Es.
decimo.

Cel dic et octauo: q[uod] ista pos-
sum referre ad multas nationes
et regiones infidelium: pro
quarum conversione ad fidem ca-
tholica rogauit populus fideliis
in primitiva ecclesia. Nec quis
dem frustra: q[uod] de facto multe
tales nationes adiunctorum sunt
ceteri fidelium. Sed quemadmodum
pharao et quantum frequen-
ter punierit (aduersitate ipsel-
lente) se velle dinittere popu-
li Israelei: quem tamen adquer-
itate recedere inquietare vlt;
que ad mortem non destitit: ita
et multi reges i ac principes ini-
deles pro tempore profecti sunt
fidei catholicae: quam tamen post
ea apostolando omni[us] relique-
runt: et more canxi ad vonitum
redierunt: sicut iuxta domini
sententia facta sunt nouissima
illorum peiora priuibus: quia
melius illis erat vi[us] veritatis
non cognoscere: q[uod] post illius
agnitione retrosum abire: vt
dicitur I[ohannes] Pet. ii.

Anagogice per Egyptum: q[uod]

(vt se penumero dictu est) Inter-

Clausula prima. Fo. clxiii.

vniuersitatem terrae Egypti ad ra-

ctum virge Moyse: nisi q[uod] pel-

lente d[omi]no de celo predictos ma-

gnos sp[irit]us et mittente eos in

abyssum tria predicta appa-

runt primo igitur tunc audita

sunt ingertia et stupenda con-

tra: et signatae q[uod] d[omi]n[u]s dicit

Lucifer illius Es. viii. Ad ies-

m[isericordia] detrahens i profundum lacu.

Ite q[uod] dixit de quolibet sup-

biente angelio illud psalmus. Non

habitabit in medio dom[ini] mei

qui facit superbia[m]. Secundo les-

cata est grado mirabilis: q[uod] ce-

cidit in terra i quando quidem ad

predicta vocē domini cecidit

in monito de altitudine celorum

profundū inferni omnis cater-

rum predictorum spirituum. Quia

scit superbia non potest celum

ascendere pre sui grauitate: ita

neq[ue] ab initio illic potuit sta-

re: eo q[uod] illa detecta d[omi]n[u]s vt

dicit Amos. vi. Et hoc est q[uod]

bi Judith. ix. Supbi ab initio

non placuerunt tibi. Or et di-

cit August. lib. de obedientia

et humilitate: n[ost]ri sic odio ha-

bet deus scit superbia. Ter-

tio post predictam grandinem

subsecuta sunt fulgura discur-

rentia per q[uod] designat ardor

ignis gehennae afflentis di-

ctros sp[irit]us infernales: et que se-

ci de ferunt insuperabilitate: vbl-

eung[ue] se transfrerunt. Ita et si ma-

xima pars eorum sit adhuc i hoc

secere caliginoso proper exercit-

iu[m] ho[mo]ni: non tamen patiuntur

ab igne: q[uod] si essent in inferno:

sicut neq[ue] boni ageli custodes

nostri numeri sunt besti: q[uod] si es-

sent realiter i celo. De hoc vlt;

de beato Tho. i. par. q. lxvij.

Exodi decimo.
Clausula.

Ter dicit do-
minus ad
Moysem:
In gredere
ad phara-
onem. Ego
enim indu-
rai cor es-
tus et seruo

rum illis: vt faciam signa mea

hec in eo et narres in auribus

filiis tuis et nepotum tuorum: quo-

tiens contruerim Egyptios

et signa fecerim in eis: et sciatis

quia ego dominus. Introit[ur]

ergo Moyse et Baro ad pha-

raonem et dixerunt ei: Hec dicit

dominus deus Hebreorum.

Usquequo non vis subiici mis-

erit? Limite populu meum: vt

sacrificet mihi. Sicut autem rest-

atis: et non vis dimittere cum:

ecce inducam cras locusta in

fines tuos: que opereris superfi-

ciam terre: ne quicquam eius ap-

pareat: sed comedat quod rest-

at: dum fuerit grandini. Corodet

enim omnia ligna que germe-

ntur in agris: implerunt dos-

mos tuas et seruorum tuorum: et

omniu[m] Egyptiorum: quantu[m] no-

videbit patres tui: et autem ex quo

orti sunt fug terram vlt; in p-

sentem: die. Auertitos se: et ex-

gressus est a pharaone. Dicen-

tur autem seru[us] Pharaonis ad

eum: Usquequo patiuntur hoc

scandalum? Dimittite homines: et

sacrificete domino deo suo. Nonne

vides q[uod] periret Egyptus? Re-

uocaueruntq[ue] Moysem et Baro

ad pharaonem: qui dixit eis: ite

sacrificate domino deo vro. Quis-

x iij nā sunt

yniuersitatem

Exodi decimo.

¶ Miseris qui iterum sunt ait Moyses: *Lū parvus nōstris et se-
niōibus pergem⁹ cū filiis et si-
liabus cū ouibus et armatis.* Eſt enim ſolēnitās domini dei
noſtri. Et rēpondit Pharaon: *Sic dñs sit vobiscul⁹. Quomo-
do ego dimitr̄ vos et paruu-
loſtros: cui dubius eſt q̄ pef-
ſime cogitatis? Nō ſiat ita! ſed
iuste tantuſ viri et ſacrificare do-
mino: hoc eſt et iipi peritit.* Statimq; electi ſunt de cōſpe-
ctu Pharaonis. Dixit aut̄ do-
minus ad Moysen: Extende
manū tuā ſup terrā Egypti ad
locustam ut defecdat ſup ter-
ram: et deuorat omnem herbā
que rēduia fuerit grādinei. Et
extendit Moyses virga ſuper
terram Egypti et dñs induxit
ventū rēcentem tota die illa et
nocte. Et mane facta ventus
veniens leuauit locutas. Que
ascenderūt ſup vntueram ter-
ram Egypti et federūt in cun-
actis ſinibus Egyptiorū innu-
merabiles: quales ante illis te-
pus non fuerāt: nec poſtea fu-
ture ſunt. O perueritig vntuer-
am ſuperficie terre: vſtantec
omnia. Deuota et igiſ her-
ba terre et quicquid pomorum
in arborib⁹ ſuit: que grando di-
miferat. Nihil quoq; omnino
vires relictæ ſunt in lignis: et in
herbis terre in cuncta Egypto.
Quamobrē festinus Pha-
rao vocavit Moysen et Aarōn
et dixit eis: Peccauit in dominiū
deum vestrū et in vos: ſed
nisi dimittite peccatum mihi
et iā hac vice et rogate domi-
num dei vestrū ut auferat a
me mortem illam. Egressusque
et Moyses de conſpectu pha-

raonis corauit dñm. Quiflare
fecit ventū ab Occidente vepe-
mētissimum et arreptā locutā p-
fecit in mare rubrum. Nō remali-
nec vna qđē i clēs ſintib⁹ Egy-
pti. Historiā postq; in (pti.
pcedenti capitulo egit legifer
in Moyses de duab⁹ plagiis
qđ⁹ pœnitit dñs Egyptū: q̄ ſit
reflexe turgēres et tonitrua pœ-
quēte mirabilis grādinei et q̄ in
oīde principaliū plagiæ facili-
ſerū et ſeptrinā hlc cōsequēter
agit de alia plague videlicet de
immissione locularium: q̄ quis
dem plague in ordine eſt octa-
ua. Loquēs igitur Moyses de
hmōtī ſplagia locularū tria fa-
cit. Pr̄io cū p̄mittit diuinā ꝑmi-
nationē: ibi Hec ſt dñs deus.
Secundo ſublūgit dicti cōmi-
nationis executionem: ibi Di-
xit aut̄ dñs ad Moysen. Exte-
ndit et. Tertio ſublūgit plague
predicte reuocationem: ibi E-
gressus Moyses et.

Quantū agitur ad p̄ſum
refert dei animus Moyses do-
minū ſibi diſiſt: ingredere ad
pharaonem. Magna igit deſ-
iſtercordia: qui totiens miti-
tit ſeruum ſuū Moysen ad ho-
minem peccatorēm: quem non
vult perire: ſed ad penitentia-
reuerit: et tandem ſaluarī: di-
modo obediatur oīcī ſuū: de qua
ſeper dicit Moyses ad eū in-
trepide loquens: pec dicit do-
minus. Ac si dicat: Non ego
ſed dominus eſt qui tibi pœci-
pit ut dimittas populum ſuum
Hebreū: quem tenet captiuū:
vt a te exrūſ ſacrifice ſibi in
deserto. Ego (inquit domin⁹)
indurauit cor eis. I. Pharaoniſ
nō ſupple malitia immittēdo: ſed

Clausula prima. fo. cxiiij.

fed gratiā meam ſubtrahēdo. dit Moyses ad diuinam cōmi-
nationē: cum ait: Introferunt
in questionib⁹ ſuper Exo. q̄ cī
ergo Moyses et Aarōn ad pha-
raonem et dixerit ei: Loquit
raonis: vel q̄ pharaon indura-
uit cor ſuū: pœnitia eſt locutio
de alio aliquo ut ſepe dictum
Lū vero dicitur indurabo vel
indureorū: Nam q̄uis vnuſ ſit
et loquio: ponitur eis tūc
consequens p antecedente. i. tamē hic deus Hebreorum
induratio pharonis p ſuſti-
mentia dei ad quā ſequit̄ indu-
ratio eius. Additur aut̄ et ſer-
uorum eius: ſupple indurauit
cor: quia iā moniti erant ſuſti-
cienter per preceſtēs plegas
ut inducerent regē ad populi
Iraelitici liberatiōne: quod
iā ſeſſiliſ: ecce qđ faciā tibi.
Ego eīm inducā ras locutā
culpabiles erant. Quod aut̄ in
ſines tuos. Locuta aut̄ (q̄ in-
ſequitur ut faciam) ſigna mea
ſtabilis eſt: et que regē cui obe-
dit nō habet ſicut apes hñt)
bñ regē pharaonē designari
nem: cauſaliter vero ſi refe-
reto qđ infabilitas eſſet in proposi-
tio dimittendi populi Irael-
i aurib⁹ filii tui: et nepotū tuū:
rum quotiens cōtrierim et. et
Super hoc paſtu dicit glo. q̄
ad Moysen et Aarōn: Orate
dñm ut definatur tonitrua dei
tie filiorum Irael: ne peccet
et indurēt in malis ſuis in ſi-
milia parient. p cōſtante enim
flagellato ſtult⁹ ſapientia erit:
ut dicit pro. xx. Et ex hoc
paſtu trahit q̄ paretes debet
narre filiis ſuis mirabilis
noīe regē habere noīebat: q̄
dei ut poſſit merita dicere il
lud pſal. Quanta audiuius
et cognouimus patres nři nar-
ra et locusta loq̄ Moyses di-
rauerūt nobis. Itē poſt paucā:
Quāta mādant deus patri⁹
noīris nota facere ea filiis ſu-
tū iſefha: q̄ iplebat domos tu-
ſas: ut cognoscat generatio al-
tera. filii q̄ naſcentur et exur-
ſūt pper oīm Egyptiorū. i. uſ-
gent: enarrabunt filiis ſuis.
C̄ his igitur pœlibatis deſce
nō viderūt p̄es tui. i. a n̄cesſo-

Exodi decimo.

res quos potuisti videre: et aus-
t. antecessores tui quos nō po-
tuisti videre: ex quo orti sunt
sug rē. Ac si diceret: q̄ in nūllo
tempore preterito fuit tā gra-
uis peccatis locustarū / sicut tūc.
Et non adū q̄ iuste puniti sunt
Egypti hac plaga locustarū
eo q̄ quasi saltantes sug he-
breos ipsos concubabāt / bo-
na corū deuastabant. Qd autē
Egypti dixerūt regi vt dimi-
neter Hebreos / celiendo ab op-
pressione eorū: hoc nō dixerūt
ex cōpassione ad eos / sed pro-
pter plagas quas patiebātur:
et eas quas in futurū timebant
pati. Propter quod reuocauer-
unt Moyen & Aaron ad Pha-
raonē / scilicet eo consentiente
et imperante: qui dixit eis / Te
sacrificate domino deo vestro.
Sed prīmū dicate mihi q̄ sunt
qui ituri sunt: Ad quē Moy-
ses: Cum paruulis nostris / et se-
nioribus pergenus: cū filiis et
filibus / cum ouibus et armē-
tis. Querit autē Andreas / cui
Moyes hic non facit mentio-
nem de mulierib⁹ / et seruis. Et
respondebat: q̄ faciendo mē-
nem de paruulis / tacite facit
mentionem de mulieribus: quia
paruuli non possunt bene edu-
cari ab oīs mulieribus. Simili-
ter faciendo mentionē de ouī-
bus / et armētis / tacite facit mē-
tionem de seruis: quia talia an-
imalia non possunt bene edu-
cari / et pater absque seruis. Et
enim (inquit Moyes) solenni-
tas domini / supple generalis:
cui omnes debent interessere / tā
masculi & femine. In hac autē
solennitate oportet nos sacri-
ficare dño deo nostro / et nesci-
tus que vel quanti / et ideo ea
potet nos ducere animalia ad
immolandū / inititer iumenta
ad portandū mulieres et par-
uulos. De hac autē solennitate
postea dicit in deductione du-
bioum. Sequit: Et respondit
pharao: Sic dominus sit voz
dumquasi non ita sit. Uel
sic: Sic dñs sit vobiscū: quasi
dominus nō sit vobiscū. ironi-
cice enim loquebat pharao:
sicut vulgo ab aliquibus dici-
solet ita deus vos adiuuet / vel
sit vobiscū. Et nota secundum
dñm hugo. card. q̄ hic primo
inuenient biblia: Domin⁹ vo-
biscum. Veruntamen nō tenet
hic assertum. Unde nō ab hoc
loco (inquit) accepti ecclesia
et dicat: dominus vobiscū: sed
a Ruth. 1. vbi Booz dixit mes-
soib⁹ suis dñs vobiscū. Dñs
autē petrus de pal. nō facit hie
paulam: sed uno contextu legit
sic: Sic sit dñs vobiscū: quomo-
do dimittā vos et paruulos ve-
stros. Quasi dicat pharao: sic
sit dominus vobiscū / sicut est
verum / q̄ ego dimittam vos.
Operabatur ergo dominus nō esse
cū hebreis: quia ipse non inten-
debat eos dimittere liberos
abire. Ex quo patet q̄ ironice
loquebat. Sequit: Lui dubiū
est / q̄ pessimū cogitari. Vale
quidem / subtrahendo mihi pe-
cosa vestra. Peius autē / subtra-
hendo mihi corpora vestra: ne
vitra seruatis mihi. Sed pe-
simē / subtrahēdo mihi parua-
los vestros: quos referuo vt in
futuru obsequantur mihi. Nō
siet ita: sed ire tantum viri / et sa-
crificate domino. Hoc enim et
ipsi petitis: statimq̄ electi sunt
de

Clausula prima. Fo.clxv.

de conspectu pharaonis. In ḡls torpē locustae prefrigore
his verbis notant̄ tria: in vītu hoīe matutine: vel leuauit. I.
perit ipsius pharaonis. pri- generauit. Nā huiusmodi locu-
mum est q̄ non recte loqueba- ste generant̄ flante vētro austra-
tur / sed ironice: cum dicebat li / et morint̄ flante vento aquī
sed ire tū viri. Sciebat enim q̄ dictus vētus
mūḡ viri Israēlites dimisissent viena leuauit huiusmodi lo-
virocō suas: ac filios et filias. custas de aliquo alio loco no-
Secundū est apertum mendac- bis ignoto / et satie subito trāz-
iumūci ait: Hoc enim petitis. portauit in Egyptū: que ascē-
qd falsum erat / et patet intue- derunt sug virtuēsam terram
ti precedēt. Tertiū est cru- Egypti / excepta supple terra
delitas et inhumanitas ipsius Geisen / in qua habitabant filii
erga Moyser & Aaron: q̄ se- Israēl qui semper dei beneficio
cit eos cīcī de conspectu suo: fuerūt immunes a plagiis Egyp-
ti: vt in ipsiis appareret dei
bonitas / in Egyptis autē dei
iustitia et ira. Da exēplū de bea-
tis existētibus in celo / et de dñs
natis. Et breuiter predicte locu-
stae operuerunt vñiueriam su-
perficie terre Egypti / vastatēces
Quantum autē ad secundū / in quo subiungit dicte diuinæ
cōministratio exēcutio / refert
Moyes de seipso / q̄ dñs locu-
tus est ad eum dicens: Extende
de manu tuam super terrā
Egypti ad locustam: vt desce-
dat super terrā / scilicet in mul-
titudine magna / et grauit / et de-
sueret omnem herbas que resi-
dua fuerit grandini. Q̄ cū fe-
cisset dñs tanq̄ author princi-
palis omnī plagiā terre Egyp-
ti / induit ventus viuentem
et ventum australē / qui est ca-
lidus et succit tota illa die ac
nocte. Et mane factio / ventus
viens leuauit locustas. Huius-
modi enim ventus multū con-
fert ad generationē locustarū /
et fortificacionē earū. Q̄ autē
dictus ventus mane leuauerit
locustas de terra: ita vt hinc-
tide volarent per aerā in fuit
naturale / eo q̄ tali hoīa mas-

q̄ deuultat omnia. Intelligēs
ergo pharao quantā vaſtatiō
nem facerent huiusmodi locu-
stas / tam in herbis / et in arbo-
ribus et fructibus earum quas
grandio dimisera / festinus vo-
cauit Moyser & Aaron / et dia-
xit eis: Decauit in dominum
dei retrū / et in vos. Neq̄ em
voauit dñm deum suum: tum
quia

Exodi decimo,

quis nō colebat eū sed idola; tum quia nō intendebat subi- ci illi rangū superiori. Et ideo quicquid dicebat coacte et vi plagarū dicebat et non amore iustitiae. Ille igit̄ Pharaō sumi- bat penitentiam et evadat pe- ham: in hoc similis Antiochō regi de quo. iij. Machab. ix. legi- gitur et orabat scelestus domi- num s̄i quo nō erat misericor- diam consecuturus. Quid aut̄ intelligat per mortem quā pe- tebat Pharaō ab eo auferri dicitur in deductione questionis. Et sic patet de execu- tione diuine conminatio- nis.

¶ Quantū sūt ad tertium punctum huius primi particule in qua tangit predice plego locu- turum reuocatio: norāndū et postquam Pharaō rogauit Moysen et Barōn ut rogarēt dñm pro eo et pro reuocatione dictae plague: Moyses totū mā- suetus et dubius in meliorē partem interpretās estimauit de ipso Pharaō et vellel cos- fare a malitia sua et dimittere populum Hebrewou libere im- molare deo suo. propter quod egressus de conspectu ipsius Pharaonisi orauit dñm p eo. Quare autē voluerit exire cum voluit orare dñm p Pharaō- ne duplex ratio datur et in isti particula precedentis capituli in sol. ad. xiiij. dubiū. Et no- ra et p ex hoc passū sumit argu- mentū: q̄ pectorū etiā Iesus a subditis nō debet ab illis pro- pterea liberare obſciū ora- tionis. Unde et Samuel dice- bat p rōut legitur. i. Reg. xi. Abiit a me hoc p̄tū et ceterū p̄ rōbis orare dñm. Facta igit̄

oratione Moysi ad dñm p as- motione locustarū statim dñs fecit flare ventū vehementissi- num ab Occidente et arreptam locustā piccit in mare rubrū. Non enim potuit resistere impes- tui tanti venti: quia sicut ren- tus australis generat et fortificat locustas: vt dicit et: ita p̄ oppositi ventus Occidentalis (cū sit frigidus) eas debilitat et mortificat: illud etiā factū est in presagij submersione Egyp- tiorum ibidem siende: vt dis- ceretur. xiiij. c.

¶ Circa autem hūc textū pos- sunt moueri aliquā dubia.

¶ Primum igit̄ dubius mo- uetur propter illud verbū: In- troiunt ergo Moyses et Barōn ad Pharaonē. Querit er- go quare ambo introierunt: vi- der etiā q̄ sufficiat de Moys- e: marime cū ipsi soli dixerit dñs: Ingredere ad pharaonē: et dicīt in principio huius clausulæ. Dicendum q̄ etiā ipsi soli Moysi dicitū sit: Ingredere ad pharaonē nō tamē ex- cludit cōsorū fratris sui Barōn marime cū esset interpres illius sive paoloquorū: vt di- citum est in precedentibus. Itē quārto durio effectus est Pha- rao: tāto plurū increpatiōib⁹ indigebat: iuxta illud. Christi verbū de correctione fratera- loquētis/ et dicētis Mar. xvii. Si te non audierit: supple fra- ter tuus delinqüens qualis erat Pharaō adhibe tecū vnu- vel diuos testes: vt sc̄.

¶ Secundū dubius mouet p̄ pter illud verbū: Ecce inducā ras locustā in fines tuos. Que ritur ergo de sensu illorū ver- borum.

Clausula prima. fo. clvij.

dorum. Dicendū q̄ ibi ponit p̄ter illud verbum seruorū numerus singularis pro plurā pharaonis ad eum: Ut quo- lid maloē exp̄essionē sicut pariemur hoc scandalum et sci- dicitū est supra octauo ca. huic: licet de persecutione locusta- rum. Queritur ergo utrū p̄re- ma in domo Pharaonis. Est aut̄ dicti serui recte locuti fuerint tem locusta animal patruū/dē- te novi: qd plurib⁹ cetera ani- malia frugib⁹ nocet: vt dicit Latholicon. Et dicit locusta de longis/gal/gum: et halta ha- ste: eo q̄ longas habeat tibias velut halta: vel dicis de loco: et ita istas. Et tali genere anima- liū pastus est beatus Joā. Ba- ptista in deserto Judee. Dicit enī Chrysost. q̄ locuste sunt quedā volatilia munda et par- ua: et non satis in altū volatilia: tu vero addic̄ q̄ huiusmodi vo- larilia apud Salios vocant sal- toritina gall. sauterelles: eo q̄ sal- toriat in capis poti⁹ et volit: nec vñq̄ generant nisi tēpore metis et ceterū: eo q̄ pascū gra- nis q̄ tūc sunt sup̄ terrā. Sta- tūm mesie trāfacta moriuitur quis ergo q̄ huiusmodi scans- dulū nō fuit actiū: sed enī pas- suū: et ex malitia ipsorū Egyp- tiorū pcedit: sicut et illud quo Judei scandalizati sunt ex illo Christi verbo: Nō qd intrat in os coquunt hoiem. Mar. xv. Vel dic: q̄ hic nō accipit scā- dalū: pp̄ies: qz ut dicitū est: ne- q̄ pdicere plague / neq̄ cōmīna- tiones erat facta vel dicta nō- nius recta. Sed h̄c accipit scā- dalū p̄ impedimento vel moles- tia: sive malo, in quo pes volu- ptatis pueris inuenit refiſten- tiam sui peruerſi processus: vt dicit dominus Petrus de Pal. ¶ Quothū dubium: Quomodo intelligendū est illud. Est enī so- lennitas dñi deiū. Lū ei ap̄d Judeos

Exodi decimo,

Iudeos solennitas paschalis
de qua hic agit / dupliciter ac-
cipiatur: scilicet pro die feria-
tionis et pro die simulationis:
queritur quomodo hic accipi-
tur. Dicendum / secundo mo-
do: scilicet pro die immola-
tus. Mandauerat enim domi-
nus in precedentibus pharao-
ni / ut dimitteret populum suum
sacrificare sibi in deserto. Mo-
do animalia non erant necessa-
ria ad solennitatem paschalem
primum modo dictam. Quidam au-
tem dicunt / qd potest hic accipi
solennitas paschalis / primo mo-
do: scilicet pro die fertionis:
quia in fabra solennitas pascha-
lis celebranda. Sed hoc nō va-
let: quia i lunae decimauita /
que erat dies solennitas pasche-
non quicuerunt Iudei cum es-
sent in procinctu occupationis
exitus de Egypto.

Septimum dubium mouetur p-
pter illud verbum domini ad
Moysen: Extende manū tuam
et. Lū enim Moyses sit in his
que sunt ad deum / Baron au-
te in his que sunt ad populum:
queritur cur dominus dixerit
Moysi predictum verbum / et nō
potius Baron? Dicendum / consi-
formiter ad August. in questi-
bus Exod. q. xxxviii. qd ideo / qz
qui potest iustitia potest / ma-
nois: et maxime in subordinati-
bus / in quibus minus continetur
sub maior. Ut qui potest ferre
centum libras / potest ferre de-
cem: Non autem intelligendum
est in subordinatis. Qui em
potest generare hominem / non
propterea potest generare as-
num. Aut qui potest loqui aut
intelligere: nō ideo potest vor-

risa

Clausula prima. fo. clxviij.

naliter: et sic dimittit a sacer-
dote / habete iurisdictione sue
yorum clausi: cu dicit contentis:
Ego te absoluo. **P**inc Christi
post sua resurrectione apparet
discipulis suis inuictuant lug-
eos / et ait: Accipite spiritum sanctum
quorū remisitis peccata / re-
mittetur eis. **J**oan. xx. Hec autem
potestas ministerialis est in uno
modo / et alio minor: sicut diuer-
sus gradū ministeriales. Et hic
est qd aliqui sacerdotes absoluunt
a pluribz / alijs a paucioribz: vt
sit ordo hierarchicus in ecclē-
sia. **T**ertio potest dimitti pec-
cata mortale / modo cordonas-
tions / in iure sibi illate / quod
pertinet ad forū exteriō: sicut il-
lud Christi verbum Luc. vi. Di-
mittite / et dimittetur vobis. Et
de ista dimissione intelligitur in
proposito: cum aut Pharaon ad
Moysen / et Baron dices: Nunc
dimittite peccatum mihi. Vide
qd non quia solus deus est pec-
cata dimittere: vt habeat Mar-
te. **D**icendum / qd peccatum tri-
pliciter contingit remitti. pri-
mo quidem effectu / principa-
lit / et auctoritatice. Et hoc mo-
do a solo deo dimittit: qd solus
predictus modis dimittit peccata-
tu: quantis ad culpā / et quan-
tum ad reatu penitēterē: et si
gannerit in habēte contritionē
de peccato suo: iuxta illud Esai.
xxiiij. Ego inquit dñs sum / qd dea-
leo iniustias tuas propter me,
hinc Luc. v. b. Quis potest di-
mittere peccata nisi deus? Un-
de ad hoc probandum potest ad-
ducī talis ratio: peccantū mor-
tale / in ratione culpe / et offendit
est infinita grauitatis. Ergo vt
sic / solū potest remitti pncipaz
liter / et effectu ab eo qd est infi-
nite potēte. Sed solus deus ha-
bet infinitā potētiā: igitur ab
eo principaliter potest peccatum
mortale remitti. Secundo potest
dimitti p̄tētū mortale ministeri-

tie sue secundum quam dispo-

sit omnia suauiter.

Decimum dubium / Cur do-
minus / qd optimè nouerat Pha-
raone relapsū / et non reliqui
rum filios Israhel in pace) pro-
fecit omnē locutā in mare: ita
vt negrīna sola ex eis remane-
ret. Videlur enim / qd optimè fe-
cisset si eas alicubi referuasset:
vt iterum eo relabēte redireti
et cooperirent totā terrā Egyp-

pti.

Exodi decimo;

¶ Dicendum in primis q̄ illis decretibus in terra Egypti. Et ideo non oportuit ut redirent. Insuper dicendum q̄ diminutus per amplius demonstrauit suā omnipotētiā Pharaonem & populo eius per inducōnem nouarum plagarū q̄ si alia quā ex illis plures redire fecisset: quod utique poterat si voluisset.

¶ Moraliter et pmo. Per hoc dñs induxit eoz Pharaonis & seruorum eius: denotat q̄ frequenter ad industrationē prelati sequitur industratio subditōrū illius: eo q̄ eius exemplo peccant. Unde in figura huius legitur. Reg. xxvi. q̄ cū Saul irruisset sug gladiū suū: istud cernens armiger eius idem fecit: et ibidem mortui sunt tres filii eius. Saul (qui interpretat aburens) designat placitū qui frequenter abiutur gladio postestatis sibi traditae: nūc omnis. Quod vidētes subditū illius ipsum imitantur in peccato. Propter malum exemplum. Nec tamen propterea excusant a peccato: quia debent tenere bona doctrinam eoz/ atq̄ illis, prudenter obedire: non autem in opera eorum facere: prout doceat Christus esse faciendum. Matth. xxii.

¶ Moraliter 2. iſ. Locuta in fine terre regis Egypti designat adulacionem que habitat communiter in curijs regū ac magistraturū. In cuius figurā dixit Christus Matthēi vndecimo: Ecce qui molibus vestiū in domib⁹ regū sunt. Hinc Augu. in 5mo. de decollatione beati Ioah. Bap. dicit

quid

sic: Joānes id impetate herois regis (q̄ vroze fratris inuaserat) publica suruicione condemnans propter iustitiam perdidit vitā: sed lucratus est gloriam. Et nos interdū, p̄ gratia hoīni vel timore offensionum p̄scrimus adulacionē/ et vendimus veritatem: nō timētes illud q̄o terribiliter scriptum est: Ezech. iiiij. Si nō annūciasseis iniquo iniuriae sua/ sanguine eius de manu tua requirāt: hec ille. De talib⁹ ergo adulatoribus bene loquit̄ prophet̄ Esa. lvi. vocas eos canes nō valentes latrare. Nec soli quidē qui muri sunt/ verum etiam q̄ lingue more canū vulnera & defecrū regum ac magnarū personarū.

In cuius figura legit̄ Luce. xvij. q̄ canes veniebant & lingebat plagas Lazarī mendici. Quod exponens Gregor. homil. xl. dicit: q̄ adulatoribus vulnera in genere est ipsorum mala aliorū manifesta. Quod videbāt illius modū peruerterant in peccatis etiam apponentes iniquitatem super iniquitatem. Quia ut dicit August. super psalmi. exponens illud verbum: Quoniam laudatur peccator: et desideria anime sue tē. adulatorū lingue aliquant aīs in peccatis. Designat enim ea facere: in quib⁹ non soli nō metuitur repubescere: sed etiam laudatur operator. Nec ille. Recte ergo locute in finib⁹ terre regis Egypti: et cooperientes superficiem terre adulatores designant: q̄ reuera multi sunt et qui eriam penetrant domos regum & nosibilium: ut dictum est. Et bene dicuntur locuste deuozasse

Clausula prima. fo. clxviii.

quid viriditatis remanerat in arboribus aut herbis: quia reuera huiusmodi adulatores fūte vento viente se iniquo adulationis deuoant occasionazicer si quid gratia aut virtutis est in illis quibus adulatur: sive propter inanem gloriam: sive superbitā: que consurgit in coribus eorum qui laudant adulacionē sive alias. Quia sic dicit August. ser. i. dominice quarte post trinitatē: q̄ peccantem verbiā adulatōrib⁹ palpat/ peccati somitem subministrat. Et Senec. epist. lx. Lito nobis placemus si inuenimus qui nos viros bonos dicat: qui prudentes: qui sanctos. Optimos nos esse: et sapientissimos affirmatib⁹ assentimur: cum tamē sciamus illos sepe multa mentiri. Nec ille.

¶ Moraliter 3. tertio. Per ventum vientreto rata die & nocte: et q̄ suo statu suscitat locustas de terra: intelligitur tentatio que est a carne: et q̄ diu durat: quia usq̄ ad mortē: ultra illud p̄sal. Usq̄ ad mortē. i. usq̄ ad mortem: increpūrūt me renes mei. In retribuēt est sedes & somētū libidinis. Iste igitur ventus tentationis carnalis leuat locustas de terra. i. motus libidinis de carne corrupta in Adam: ita ut dicaret Apostol. Salat. v. Caro concupisit adversus spiritum.

¶ Moraliter 4. quarto. Per locustas saltantes: et postmodum in terrā cadentes: et que modo frigore moriuntur: designantur multi clerici qui saltant et currunt post prebendas et certe Ecclesiastica beneficia pro-

Allie-

cessus suscitantes sita ut vix patet aditus ad aliquod beneficium cum pace & tranquillitate. Tunc autem locute post voluntum in terram cadunt: cū dicti clerici post precentum ius optimū fertur sententia propte aduersa: sive iure: sive iniuria: et tunc pauper cleric⁹ post multas & graues expētas hinc inde factas manet absq̄ beneficio. Q̄ autē locute post multos saltus et volatus modico frigore moriuntur: designat illos clericos qui post multa saltauerint de beneficio ad beneficium putat de simplici beneficio ad curā animalium. Deinde ad archidiaconatū: et de archidiaconatū ad episcopatū: et sic ascendendo: insuper voa lauerint incedētes in magnis & in mirabilibus lupia se tandem modica occasione habita: interdū sati improvide de medio tolluntur. Hinc scriptum est Ecclesiastici decimo/ oīs potentatus: vita breuis. Et in psalmi. Deieci eos dum alleuarentur: subito defecerunt: quia forsan male intrauerunt ad ecclesiastica beneficia: aut introducti male rererūt. Ideo sedetur: Perierunt: scilicet corporaliter et spiritualiter: et forsan eternaliter: propter iniquitatem suam. Ecce finis predicatorum locustarum. Istud etiā possumus referre ad principes mundanos: et auaros: qui volunt saltare usq̄ ad possessiones aliorum principum: eas occupando vi armorum. Sed quandoque modica febre de volatu nimio in terram deuicitur.

Exodi decimo,

CAllegorice et primo et cetero inter ad dominum per de pal. locuta percussis Egypti et deuorans herbam et arbores/ quanto ad viriditatem quia reliquerat grando/ designat predicationem beati Joan. Bapti sti qui locustas pro cibo come debat increpans Iudeos et dicens: O progenies viperarum quia vos docebitis fugere a vena ira. Altera etiam locusta fuit predicatione Christi vocans Iudeos generationem maioram et adulteram. Matth. xiij. De enim locuste pharonem et populum eius. i. Iudeos non conuertebat sed induerabat. Propter quod vocantur dico populi dure cervicis. Baruch. iiij. Quinimum induauerunt eorum suum et adamantem prout improperat illis propheta dominus Zacherias. viij. c. dicens: Coz suum posuerunt et adamantem ne audiarent legem et verba que nunc dominus exercitum in spiritu suo sancto per manus prophetarum priorum. Unde propter hanc obstinacionem deuastata sunt eorum bona / temporalia et corporalia/ per Litum et Uesperianum. Item bona eorum spiritualia si que habuerunt; ut sunt gratiae et virtutes/ similiter deuistata sunt per culpan; et tandem reclusi sunt per mortem in captiuitatem inferni: de qua nimis liberabuntur.

CAllegorice et secundo/ Locuste corrodentes viriditatem quia reliquerat grando in arboribus et herbis terre Egypti fuerunt Scribe et Pharisaei qui corrodunt modicam viriditatem fidei que ceperat esse in simplici ple-

be Judeorum/ de Christo: cum proper doctrinam et predicatio ueni illius tu proper miracula stupenda que faciebat tuus pater sanctitatem vite quam ducebat. Unde frequenter in sacro euangelio legitur quod turba sequentur Christum ut audirent eum predicantem aut viderent miracula facientem. Tertio quod multe ex illis crediderint in eum. Fecerunt etiam sibi magnum hominem cum sedens super almissa intravit Hierusalem. Matth. xxij. legitur etiam Joan. viij. quod cum pontifices et Pharisaei misericorditer ministros ut apprehenderet. Tertius illius: redissent abs egredientibus allegantibus: dices res ipsorum quod sic locutus est homo sicut ille loquebatur dicitur eis Pharisaei: Numquid ex principiis aliquis credit in eum? aut ex Pharisaeis? Sed turba hec que non nouit legem supple credit in eum. Ecce quod modo erat aliqua viriditas fidei de Christo in simplici turba Judeorum: sed prohdolor suscitatus est ventus virens inuidus et odius in pontificibus et Pharisaeis aduersus Christum: et levauit locutas. I. medietas dolos et fallacias multas aduersus ipsum: ita ut dicte locuste corrodant modicam viriditatem fidei: que erat in cordibus predictarum turbarum / scilicet totum decaultatum esti adeo quod huiusmodi turbe tandem perierunt a pilato Barrabam virtu seditionum et homicida donari illis: ut non moreretur: Christus autem debet crucifigi acclamauerunt.

CAllegorice et tertio / Locuste

sc

Clausula prima. fol. clxix.

ste deuorantes et corrodentes scandi supra astra dei exaltas modicam viriditatem arborum per solium meum: sedebam in monte herbarum rotius terre Egypti/ designat Antichristum cum canticis suis: qui in fine seculi sedecim annis secundum prophetam Agapitum / Aquilonis ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimus. Sed quia in proverbio dicitur: quod qui ascendit altius est debet descendere bassius est velut: ideo dicta locusta volens tamquam te volare descendit turpiter et alios dicte locuste corrodent valde profunde. Unde sequitur ybi supra: Ut rurantamen ad infernum detrahentur in profundum et eorum qui inuenientur instabiles in fide. Et hoc est quod locusta Lucifer. Instaurant autem et corosserunt predicte locuste universam viriditatem arborum et herbarum: quia per suam hyperbiam gratiam dei que est interior viriditas ista quia postulat. Multo pseudoprophe te surgent et seducunt multos. Multa etiam dicuntur ibide quae multum faciunt ad propositum.

CAllegorice et quarto/ et conformiter ad Rabanum in gloriam. Ista plaga octava locustarum potest referri ad octauum preceptum / quod prophetat falsum testimonium et omnime diuini / et maxime perniciem. Sicut enim locusta multum nocet terre / sic mala lingua multum nocet hominibus. Nam falsus testis iudicem decipit / parte aduersam intus ledit / parte sue dannosum lucrum acquirit / atque propriam conscientiam veneno mendas inficit.

CAngogice / locuste (que saltant et volant) et que vastaverunt quod residuum erat viriditatis in arboribus et herbis terre Egypti/ designant malignos spiritus qui existentes in celo voluerunt volare altius et illos decerbat. Unde de principe eorum Lucifero de Esa. xiiij. quod dicebat in corde suo / in celum con-

tationibus

Exodi decimo.

tationibus trahentes ipos ho-
moes ad peccatum mortaleq; rit eis: ite sacrifice domino.
quod perduntur bona gratia. Dux tamen vestre et armena-
z virtutum atq; meritorum pze- ta remaneant. Parvuli vestri
cedentium. Qd autem dicitur eant vobistum. At Moyse: in textu/ qd ascenderut innumer hostias quos ex holocausta
rabiles locute super vniuersa dabis nobis/ que offeramus deo
terram Egypti/ que sedetur in initio deo nostro. Luncti gres-
cuntis inib; Egyptiorum: ges pergent nobiscum: Nō re-
designatur pene infinita mul- manebit ex eis vngula que ne-
titudo dictorum malignorum: cessaria sunt in cultum domi-
spirituum/ que deo pmittente n̄ dei nostri: presertim cū igno-
versatur in hoc aere caliginos- remus quid debeat immolari
so ad nostrum exercitum / vt donec ad ipsum locum perven-
scilicet suis tentationibus rest- simus. Indurauit autem do-
stentes menses coronari in minus cor pharaonis et nos-
celis. Quis teste Apost. secun- luit dimittere eos. Dixitque
de Thymoth. secundo/ non co- pharao ad Moyse: Recede
ronabitur nisi qd legitime cer- a me/ z caue ne ultra videas fa-
tuerit. Gregorius etiam dicit
libro tertio dialogorum/ qd se- ciem meam. Quocunq; die apa-
paruerit mihi/mozicor. Respo-
ne labore certaminis non est
palmae vice. Unde (inquit) Moyse: Ita fiat ut locut
ergo victores sunt homines/ es. Nō video ultra facie tuā.
nisi quis corā antiqui hostis Histórialiter postquam in
insidias decerterunt:

Secunda clausula.

G Indurauit do- amicus domini Moyse egit
minus cor pha- de plaga locustarum / que in
raonis / nec dimi- ordine omnium plagarum ab
lit filios Israel: Di eo enumeratarum est octaua:
xit autem dominus hic consequenter agit de aliis
ad Moyse: Extē plaga / videlicet tenebrarum / que est numero nona. Referte
de manum tuam in celum / et let omnino dimittere filios Is-
sint tenebre super terram Egy- rael recedere de terra Egypti:
pti: tam dense vt palpari qua- sed semper in seruitute tenere
ant. Extenditq; Moyse manus propter communitatem quā
num in celū/ z facte sunt tene- inde habebat / tam ipse & po-
bre horribiles in vniuersa ter- pulus suis: qui octo vacans
ra Egypti. Tribus diebus ne- cogebat Hebreos omnis ope-
mo vidit fratrem suū/ nec mo- ra seruitia facere. Propter ers-
uit se de loco in quo erat. Ubi- go indurationem ipsius pha-
cung autem habitabant filii raonis / ipse dominus deus di-
Israel/lux erat. Vocavitq; pha- rit ad Moyse: Extende ma-
num

Clausula secunda. fo. clxv.

num tuam in celum. In prece- tenebris carceribus oppre-
denti enim plaga dixerat vo- ferat Israelitas. Item per hoc
minus ad eundem Moyse: insipientia eorum ostendebat/
Extende manum tuam super qui affligebantur z ignorabat
terram: eo qd locute de terra ad quem tñne eorum pene deus
tanquam de materia produci uirent vt dicit Strab in glo-
deberent. Hic vero dixit et I odi. Ubicunq; autem habita-
extendat manum suam in ce- bant filii Israel/lux erat. Et q
lum/ eo qd de celo deberet ve- pater qd ita plaga facta ēme-
nire plaga sequens/ scilicet te- diatibus celi luminarib; deo
nebarum / z hoc per priuati- ad nutrum obedientibus: non
onem lumini de celo. Nam se- influendo lumen Egyptiis / et
cundum Iosephum/ de celo ve- conuicando illud Hebreis.
nit lux / z similit tenebre que
sunt in celo aere / per priua- Sectur in textu: Vocavitq;
tiones lucis: et sunt tenebre pharao Moyse / et Baro. Quo
super terram Egypti tam den- ast poterit sub tenebris puen-
se vt palpari queant. Qualiter
autem istud intelligi debeat:
sunt in celo aere / per priua- dicetur in solutione ad priuum
tiones lucis: et sunt tenebre pharao obedire divine iustis-
super terram Egypti tam den- dubium. Fecit ergo Moyse
se ut plene/ eo qd retinet os-
propter imperauerat illi deus.
Et facte sunt tenebre horribi- ucs / et armata Israelitarii. Alij
les / et hoc propter causas dice- autem dicunt: qd lodur ironis
das in sol. ad secundum du- ce / volens eos detinere / sciens
bium. Durauerunt et rem di- qd mundi recederent ab illo ouia-
cte tenebre tribus diebus con- bus / z armamentis suis / tanq; libe-
tinuis / in quibus nemo vidit
frarem suum: id est / alium
hominem: nec mouit se quisq;
de loco in quo erat. Non qui-
dem sic / qd penitus non moue- rentur: sed quia non poterat
migrare de loco ad locum: vt dicit glo. interl. Quod etiā intel-
ligendum puto de migratione
notabilis / z exercitio: alias pos-
terat migrare stra domos suas
querēdo cibo et potum / alias
multi persisterent famę per illud
eridū. Conuenienter autē Egy- remus quid re. Nam cum dñs
pti puniti sunt haec plaga tene- dicit prius in. iii. cap. bulus ad
barū / vt sic merito eorum ceci- Moyse: Lū educerit filios Is-
tas argueret / qd post tot signa
manebant in oblatione sua:
vt dicitur in glossa. Item qd in
immolatus esset ei. Et ideo
y iij voluit

Exodi decimo,

volut secū ducere de Egypto poterat. Josephus autem dicit q̄ tunc aer fuit condensat⁹ est cunctos greges. Nec opor⁹ tebat q̄ Moyses diceret ex p̄esse q̄ Israelite veleant de precepto dicit omnino de Egyp⁹ pro recedere ab eis reditu. Nam quanuſe nunḡ falsum debent ri posſent sed vt ostenderet magnitudinem illarū tenebrarū.

CSecundum dubium: *Cur tenebre que tūc apparuerūt dicitur fuisse horribiles?* Dicēdum conformiter ad dominum hūgo Cardin. q̄ huius ratio est: quia tunc apparuerūt quedā horrende imagines Egyptiū existētibus in tenebris / q̄ eos expellit a se sub pena mortis / p̄ quē totiens obſtinat a domīno misericordiā / et multaz plagarum liberationem / sive reparationem. *Lui respōdit Moyses dicens: Ita fiat ut locus eius.*

Circa autem hanc clausulā posſunt moueri aliqua dubia.

Primū igitur dubium mouet propter illud verbū: *Et sunt tenebre tam dense / ut palpari queant.* Querit ergo q̄uo tenebre (q̄ non sunt nisi pūlūatio q̄dam lucis) palpari queat? *Lū* enim priuato nihil sit / non videtur posse palpari. **D**icendū q̄ in propolito per tenebras palpabiles: intelligitur, iugro fatio aeris / sive vaporū illius. Tūc ergo in terra Egypti vaporēs fuerunt adeo ingrossati in media regione aeris q̄ palpari poterant: et q̄ cōſequens intercidere soleat / ne luceret super terram. Unde ad huius confirmationē dicit Andreas: q̄ per tenebras in propolito / intelligitur densa nebula / q̄ palpari

phus

Clausula secunda. *Fo. clxxi.*

phus autem dicit predictas te nubias adeo fuisse intrabiles / vt non possent Egyptiū tunc aperire oculos. Non int̄m erit si se inuitem (etiam presentes) videare non poterant.

Tertium dubium: *Quonodo ista possunt similitate in vertate / q̄ essent tam dense tenebre in terra Egyptiū tribus diebus / q̄ nemo posset videare fraterem suum: et q̄ pharao nūserit nūcios ad Moysem et Aaron / qui vocaret eos ad se?* Dicendū q̄ ista vocatio facta est post cessationem predictarum tenebrarum / et cū iam illarū fecerūt claritas / vt dicit Andreas. *F*orsitan enim timuit pharao / ne iterum cōtingerent similes tenebre / sive alia maior plaga. Propter quod timore pene ductus licetiauit (saltim p̄ bo) filios Israēl / vt relictis armentis suis abiēt. **D**icūt autem Hebrei / vt refert de Lysa: q̄ predicte tenebre triū dierū non solū fuerunt ad persecutendum Egyptios sed etiam propter filios Israēl. Inter quos erant aliqui mali / et increduli / qui etiā noblebant de Egypto recedere. Et tales morū sunt in illis tribus diebus / atq; sepulti: maxime cum esset lux in terra in qua erat hebrei: nec Egyptiū talia viderūt. Si ent̄ hec vidissent / diriſſent inter se / q̄ ita percussi fuissent filii Israēl / sicut et ipsi.

Quartū dubium mouetur propter illud respōsum Moysei ad Pharonem ipsum ejiciens a se: Non video ultra faciem tuam. Huius autem cōtraſtū habet in sequenti ca. vii.

vbi dicit / q̄ pharao vocatis / Moysē et Barō nocte latit: Surgit et egredimini a populo meo / et vos et ceteri. Dicendū q̄ sensus presentis verborū talis ē: Non video ultra faciem tuam: id est / ad te videndū per me nō venia nisi vocatus. Postea autem vocatus fuit: et venit. P̄ ergo q̄ non est mentitus Moyse: sicut nec Ep̄o. q̄ vt leḡ Ro. penult. promisit se iturum in Hispanias quo tū no luit.

Moxaliter p̄ modū p̄ horribiles tenebras intelligunt p̄tā. *U*n de peccatorib⁹ dicit psal. q̄ in tenebre ambulant. Item alibi: fiat via illorum tenebre et lubricū / et angelus domini. malus persequens eos. i. faciens talis peccatores ruere de peccato in peccatu. *D*a exemplum de ambulātē i tenebris qui cespitū et cadit frequenter. **S**ed quid est q̄ Egyptiū stetit tribus diebus in tenebris: in quibus nemo vidit fratrem suum? **P**rofecto frater noster Christus est: quia habitu inuesti ut homo: vt dicitur Phil. secundo: *Et Apost. hebreo. ii.* Non confunditur eos scilicet Christi homines vocare fratres. *I*pse igitur caro et frater noster ē / vt figuratū dicit de Joseph Sc̄i. xxvii. *T*res autem dies tenebrarum / tria sunt peccata quibus impedit peccator ne videat Christum fratrem suū / simul et iudicem: nec se moeat de loco suo. i. de statu peccati / vt exat ad op̄ bonū. *H*ec autem sunt superbia / auaritia / lascivia. Nam per superbia immobilitur peccator.

da exēplum de falconario / q̄

Exodi decimo;

per capelli superpositionem qd
pulchrum appetat immobilis-
tat falconem. In huius figuram
legitur Hier. xxix. qd rex Ba-
bylonis eruit oculos regis Se-
derchieq postea fuit immobilis-
tus in carcere vix in diem
mortis fuerit et superbia eruit
interiores oculos hominis vt
se non videat nec consideret
Infirmitates aut fragilitates
fuerint per hunc modum no-
nulli manent in tali cecitate to-
to tempore vite sue et vix ad
mortem. Per auraritatem immo-
bilis homo in peccatis suis:
dum ponit rotum cor suu
ad terram nihil cogitans de ce-
lestibus et eternis: tanq debet
ret perpetuo in presenti seculo
manere. Figura de Thobia se-
niorum quem exceccauerunt ster-
cora hirundinum. Eiusdem. iij.
propter quod Apost. philip.
iii. arbitrabatur bona tem-
poralia tanq stercora. Per la-
sciavit similitate immobilisatur
homo in peccatis suis: dum po-
nit affectum suum ad delicias
carnales. In cuius figuram legi-
tur Iudicii. xv. de Samplo-
ne qui quiescit in sinu Dalt-
devoz: sicut ergo illi domines
captus a philisteis et ab eisdem
exceccatus ductus est Balam:
Ibiq catenus vincut: Ecce
quoniam carnalis volupras
exeat et captiuum tenet ho-
menim lubricum. Hinc Eccl.
vii. dicitur: Inueni amatores
more mulierem: que laqueus
venatorum est: et sagena cor-
 eius. Vincula sunt manus ei-
us. Qui placet deo effugiet
illa. Qui autem peccator est:
capitur ab illa. Et prouer-

biorum septimo dicitur de mu-
liere fatus q homo lubricus
sequitur eam: quasi bos ducet
ad victimam: et quasi agnus la-
sciens et ignorans: nescit q
ad vincula statu strahatur | do-
no transfigrat sagitta lecer
eius. Celer si quis festinet ad la-
queum: et nescit q de periculo
ante eius agitur. Hec ybi spa-
zia. patet ergo quomodo per
lasciam immobilis homo in
petiso q in tenebris manet.
¶ Moraliter secundo tri-
diuum tenebrarum designat tri-
plicem mentis execrationem.
Prima est: qua homo non per-
mititur videre per considera-
tionem celestium felicitatum.
Secunda est: qua non permit-
titur videre terrestrium vani-
tatem et instabilitatem. Ter-
tia: qua non permittitur vi-
dere infernum periculum et
infelicitatem. Quando ergo
Egypto id est in corde pecca-
toris isti tres dies tenebra-
rum inueniuntur: restat q pri-
mogenitus hominis id est an-
ima per peccatum moratur et
postea ab angelo percutientem
id est a dicta sententia eterna-
liter occidatur.
¶ Moraliter et tertio per te-
nebras in quibus itererunt Es-
gyptis triduo designatur mihi
dona prosperitati que excecat
oculos mentis: iuxta illud Es-
saie seragelom: Ecce tenebre
operient terram et calcio pos-
pulos. Sicut ergo bubones
magis diligunt noctem: qd
diem: ita auari plus diligunt
tenebras mundane prosperita-
tis: q claritatem spiritualis
sanctitatis. Unde Joannister
tio:

Clausula secunda. *Fo. clxxij.*

Nostri dilexerunt homines: i. sup-
ple auari i. magis tenebas sci-
licet mundane prosperitatis:
Lucem videlicet spiritualis
sanctitatis et gratiae.
Moraliter et quarto i. per
filios Israhel intelliguntur iu-
sti. Quid est ergo i. lux erat
ubiquecumque habitabant filii Is-
rael: nisi qd lux gratie et recte-
fidei lux super bonos et ius-
tos? Et per oppositum tene-
brie peccatorum operiunt et in-
volunt miserios peccatores.
De primo Joan. primo: Lux in
tenebris lucet: i. est veri peni-
tentes: qui prius fuerunt sub
tenebris peccatorum: nunc me-
diante penitentia ambulant et
stant sub lumine gratie dei.
Ethoc est qd de talibus loquens
Apostol. Ephesorum quinto
dicens: Eratis aliquando tene-
bre: scilicet per culpam: nunc
autem lux in domino: videli-
cet per gratiam. Et ideo vt si
lucis ambulante. De secun-
do Sapientie secundo: Executa-
uit eos malitia eorum. Et in
psalm. Fiat via illorum tene-
bre et lubricum: et angelus do-
mini suppone malum persequens
eos: id est faciens illos ruere
de peccato in peccatum. Non
debent ergo ceci peccatores
obstinato animo permanere
in peccatis suis: ne tandem in-
voluat eos cecitas infernalis
cum pharaone et populo suo.
Sed debent clamare ad do-
minum: i. dicere cum ceco st-
te securi viam: Domine re vi-
deam: Luce decimo octauo.
Abiitiam igitur fratres cha-
ritatum (quandiu sumus in pre-
senti) opera tenebarum: i. in-
duantur arma lucis: prout con-
sult esse faciendum aposto-
lus paulus Romanorum. xliii.
Moraliter et quinto i. qua-
si ad idem propositum: Notem-
dum i. qd homines cupientes lu-
x auari i. debet manere sub duplo
et luminis in presenti vita: scilicet
sub lumine gratie i. fidei
recte. Et quia ista duo non pos-
sunt habere ex seipso sed tamen
a deo: eo qd ut dicitur Jacob
primo / Omne datum est omni-
domini perfectum desursum est:
descendens a patre luminum
ideo orandum est deus i. vt cas-
ta nobis conferat: dicentes
singillatim illud psalmus:
Emittelcent tuam i. est gra-
tiam et veritatem tuam i. est
fidem rectam que continet o-
nimoda veritatem: ipsa habi-
ta me deduxerat in presenti vi-
ta i. adduxerat. i. adducunt fi-
naliter in montem sanctu tuu-
dum est in celu i. in tabernacula
tua. celestia. De quibus aliib
loquit idem psalm. dices: Quia
dilectus tabernacula tua dñe
virtutu. Ita alibi: Dñe quis ha-
bitabit i. tabernacula tuo: aut
quis requiesceret in monte san-
cto tuo? Non autem sic loquitur
psalm. tanquam sit impossibile il-
luc puenire: sed propter exigu-
itatem meriti respectu rati prie-
mis. Justi ergo i. deuoti catho-
lici habentes vtramq; lucem prie-
dictam possunt se mouere p; nos-
sa opera. Secus autem de pecca-
toribus i. moe Egyptiorum ma-
nent sub tenebris vitorum: nec
inde se mouere possunt quatuor
et ipsi est. In cuius figura de
sequentibus. xv. de Egyptis:
fiant immobiles quallapic.
y iii. Moraliter

Eredi decimo.

Conuersiter et sexto per phas-
raonem eiſcientem Moyſen cu-
mīnis et terroribus a cōspectu
ſuo cu tamē dicitur Moyſes
prius multo tēs ab eo plagaſ
amouerit a dño impetratſer: in-
telligunt multi reges et princi-
pes huius ſeculi qd maximo odio
persequunt viros bonos et ze-
loſos quando dicit illis veri-
tatem/ forte futurā calamiti-
tate/ caſu quo nō ſe emenda-
uerint. Unde propter hāc cau-
ſam incedunt eis quādoq-
ingreſſum ſuari domoū / enī
ſub certis peniſ. Tales ergo
viri iuſti et qui timent deū nec
libenter videt et offendat deū/
no ſunt bene venti in curijs ta-
liū principiū : ſed tantū adulaz-
tores et applaudatores eorū:
ita et merito poſſit de unoq-
ratū dici illud qd dixit Joan-
ad regē David ſicutē morten-
ſili ſui Abſalon / q laborue-
rat eū priuare regno: Diligis
(inquit) odiēntē te / et odio ha-
bes diligēntē te. Itē Amos
v. Odio habuerūt coriſpente-
ri in porta. iuſte et apte. Et lo-
quentē perfecte. Ex charitate
coriſpētētē / abominati ſunt
i. italem noluerūt videre. Sa-
pien. ii. Giauſis est nobis etiā
ad videndum / quoniam diſſi-
milis est alijs vita illius.
CAllegorice et primo per no-
nam plagam tenebrarum / in-
telligit Rabanus nonum pre-
ceptū / prohibet concupiſcen-
tiā / vtoz alienē : in quo ap-
parent graues et dene tene-
bre. Quia vt dicit Job. xxiiij.
Oculus adulteri obferuat ca-
liginem / dicens: Non me vide-
bit oculus. Et Eccl. xxij. Om-

niſ homo qui transgredit le-
ctum ſuum / id eft qui relicta
propria vpoze habitat cum a-
ſtienā / conteinens in animam
ſuam / et dicens: quis ne videt
tenebre circumdant me et pa-
rietes cooperunt mihi et nemo
circumſpicit me quem vereor;
delictorum meorū non memo-
rabitur altissimus: et non intel-
lexit quontiam omnia videt o-
culus illius. **E**cce quomodo
concupiſcentia carnalis indu-
cit tenebras spirituales. Lon-
tra quod loquitur Auguſti. in
regula de cōunia vita clericorū
rum dicens: Nec putare debet
qui in ſemina ſigit oculum / et
illius in ſeipſum diligit ſirum
ab alijs ſe non videt cum hoc
facit: videt omnino / et a quibus
ſe videt non arbitrat: ſed eft
latet / et a nemine hominū vi-
deatur / quid faciet de illo de-
super inspectore quē latere ni-
hil poterit hec Auguſti. Bene
ergo per nonam plagam / intel-
ligit trāgredio noni precepti.

ro

Clausula ſecunda. fo. clxiij.

ro ſpſam illuminat per ſacra eſ-
ſili / Iſrael. i. angeli ſancti et ho-
mines electi / quod vult hoc no-
per doctrinam ſacrorum do-
men Iſrael / quod interpreta-
torum. Unde Joan. i. de eo di-
tu r̄idens deum: ibi ergo pre-
citur: Erat ſupple Christi / lu-
dicti filii dei rident et contem-
vera que illuminat omnem hos
plantur deū clare et nude: nec
minim ventientem in hunc mū-
vila Egypti tribulatione ibi
leduntur / immo in luce et pro-
ſpiritate perpetua ibi conuer-
ſantur. **E**contra autem cōti-
get Egyptijs. i. dñmatis qui
qui inſuſant die noctuq; ſcie-
tis mundanis que lunt de pa-
palpabilib;. Bene ergo de huz
ne lucendo. Tales enim habi-
tū modi Egyptijs dixit Chia-
tant in tenebris: quia predice-
ſtis Mat. viij. q; eiſcientur in
ſcieſtis non illuminant intel-
lectum de credendis aut ſpe-
randis / ſicut nec de agendis
tur et erroreſ / aut qui generali-
aut fugendis: niſi forſan ciu-
liter et habitu respectu ad hu-
manam politiam: vt ſunt lea-
ges humane. filii autem Iſra-
el qui habiāt in luce / ſunt veri
theologi: quia theologia illu-
minat intellectū de predictis /
letabuntur / et vos cōfundemini
que ſunt neceſſaria ad huma-
ni ſerui laudabunt pre ex-
nam ſalutem. **E**cce quantum
ad ſolūtioſ / et vos clamabitis pre
prodeſt inſuſare ſtudio ſacre
scripture. **E**nagogice / per terram Iſef
ſen (que luce illuminata eſt) in-
telligit paradifus / vbi ſen-
per eſt lux. Nam ſol diuinita-
tis ibi ſemper lucet / nec aliquā
mitti ad eum / cum eſſet in tor-
do obrenegatur / adco qd Jo-
nmetis infernalibus. Inter nos
annoſ Apocalypſis. xxi. dicit
q; ciuitas celeſtis non eget ſo-
firmatum eſt. Luce. vij. It ſtud
le / neq; luna / vt lucet in ea:
eriam bene delignatur per id
eo q; claritas dci illuminat eſt /
quod dicit Pharaon ad Moyſe
et lucerna eius eſt agnus: et
ſen / prout h̄c exprimitur: Re-
ambulabunt gentes. i. beatū in
cede (inquit) a me / ne ultra vi-
lumine eius: quia viſio diuine
deas faciem meam. Ad quem
eſſentiel que ſecundum Auguſ-
ſtū ſit r̄a merces / ſacit
ipſas gentes beatas. In hac
ſlametli beatū videant dāna-
ſgitur terra Helleni habitant
tos / non tamen ad utilitatem
eorum.

Eredi vndeclimo,

eorum. Et similiter ipsi dant pecus: ut sciatis quanto mira-
nati vobis ad diem iudicij vobis-
ri sunt beatos in gloria: satimi-
sub quadam generalitate non
tamen ad gaudium eorum: sed
potius ad cumulum et incremē-
tum pene ipsorum. Iuxta illud
psalmi. Peccator videbit et ira-
scetur.

Eredi vndeclimo.

Clausula vñica.

Edirit do-
minus ad
Moyen: Belhuc vna
plaga tan-
sam pha-
raone et E-
gyptum: et
post hec di-
mitter vos et extre-
mum competit. Dices ergo omni plebi: vt po-
stulet vir ab amico suo: et mul-
lier a vicina sua: / vasa argen-
ta et aurea et vestem. Habit
autem dominus gratiam po-
pulo suo coram Egyptiis. fuit
que Moyes vir magnus val-
de in terra Egypti: coram ser-
uis pharaonis: et omni popu-
lo. Et ait: Hec dicit dominus:
Media nocte ingrediar in E-
gyptum: et mouetur omne pri-
mogenitū in terra Egyptiorū: **s**a
et primogenito pharaonis: qui
sedet in solio eius: vobis ad pri-
mogenitum ancille: que est ad
moltam: et omnia primogenita
tumorum. Eritis clamor
magis in vniuersa terra Egyp-
ti: qualis nec ante fuit: nec
executionem dicte comminata
postea futurus est. Apud autem
tionis: ibi factum est autem
omnes filios Israel non nu-
rc. Et iterum (quātum ad pris-
tier canis: ab homine usque ad
mani partē) Moyes facit duo
in presenti

Clausula vñica. Fo. clxxiiij.

In presenti capitulo. Nam pia-
mo tangit ipsius plague denun-
ciationem sibi factam in prin-
cipio capituli. Secundo tamen
git eiusdem plague cōminatio-
nem pharaoni factā: ibi / Hec
grauare non cessabant. Pro-
pter quod merito in amissione
rerū suarū puniti sunt: tē mā-
gī seruerat amicis: & inimici-
cis: & ideo plus ab eis exigere
poterant. Et est hic argumen-
tum: ut dicit de Psal. & virtus lla-
et longius ire: & cum remotis
etiam amicitiā contraharet
multibus autem tantum dos-
mos vicinas (propter mutuas
necessitates) frequentare. De
ista postulatiōne ratiōne argē-
teorum: & aureorum plura dicē-
tur in sequenti capi. Sequitur:
Fuitq; Moyes tē. Hic ponit
solutio ad quoddam dubium.
Posset enim dubitari cur pha-
rao non interfecit Moyensiis
bitior modis: & tam mirabilis
ter plaga cōminans? Huius
ratio assignatur: cum dicitur:
Fuitq; Moyes vir magnus val-
de: quia in verbis & operibus
et dicit Act. vii. Propter qd
non fuit interfectus a pharaon-
e: quod tamen maxime time-
re poterat: cum communari in-
cipiet eidem pharaoni de
morte primogenitorū infligen-
da. Magnitudo autem sue lan-
citatris ostensa est in terra Egyp-
ti: coram seruis pharaonis
& omni populo: et per conse-
quens latere non poterat.

Quantum ad secundum: in
quo rāgitur cōminatio pla-
ge facta pharaoni: refert idē
Moyes de seipso: quasi de qd-
dam alio: & dicit pharaoni:
Hec dicit dñs. Media nocte
ingreditur

Exodi undecimo.

ingrediar in Egyptum. Quia mor magius in vniuersa terra eñ de die multi erant occupati extra domos suas in rebus exterioribꝫ et negotijs terrenis: Egypti qualis tc. scz propter mortem virovimus primogenitorum: hominum videlicet et iumentorum. Econtra autem ideo voluit dominus hæc plazam de morte primogenitorum apud filios Israël non mutiet canis: est nec sonus modicꝫ audiatur qui canes ad latrandum excite. Vel non mutiet canis. i. nō dolebit. Pre dolore emi solet cants mutire. Ab homine vñq; ad pecus: supple erit q; primogenitorum dominii scilicet populi Israël contra voluntatem domini detinabant et affligerentur. A primogenito pharao qui sedet in solio eius: id est qui habet ius sededi. Enim Orige. etiñ nōdum sed eas secundum actuale possitionē. Usq; ad primogenitum ancille q; est ad molam. Pro quo notandum antiquitus serui et ancille deputabant ad volvendum molam in molendinis. Unde de Simeone captiuitate a Philisteis gitur Judi. xv. Q; cum molere fecerunt: ad literam. vel in operi seruili occupauerunt: ut expedit petrus Lomest. Dicit autem a molo: hec mola: ut vbi frumentum teritur. per differentiam autem primogeniti regis et ancille: datur intelligi differentia serui et liberis subditis et domini pauperis et diutis. Ac dicatur aperte q; omne primogenitum hominū cuiuscunq; conditionis sicut morietur. Nec solum primogenita hominum morientur: verum etiam omnia primogenita iumentorum: ut habetur in textu: per que intelligitur primogenita omnium animalium quadrupedum: et q; morientur super terrā. Erigit clausula

go

Clausula unica. fo. clxxv.

go Pharaon non penituerit sub flagellis domini etiam hac vltimâ vice patet per id quod sequitur: Dixit autem dominus uos pharao: scilicet vobis obediendo: quanto autem qd loquamini: dabitur enim vobis in illa hora qd loquamini. Sicut p̄t de Michæa coram Achab existente. Secundum August. in glo. odi. non dicitur tamen opus fuerit Pharaonis inobedientia vt si quis illa multiplicarentur: que utiliter fiebant: scilicet ad terrorandum populum dei: et tenetum sub dei timore. Ut et alii dicunt illy ut non tenetur causa salteri sed consecutio. Circa autem presentē clausulam possunt moueri multa dubia. Primum igitur dubium est de loco in quo hac vice locutus est dominus ad Moyse. Ad hoc dubium video dicere Pet. Come. operat in terra Hesseli ubi erat filii Israël. dicit enim sic: Abiit ergo Moyse ad fratres suos: et dicit dominus ad eum: Adhuc una plaga et. Sed cōtenter teneat q; saltem in domo eius. Unde sequenter in p̄sentia clausula dicitur denuntiationē facta est de Pharaoni de infligenda p̄secutione diuina. Posit hec egredies mur: supple: absq; vlo impedimento. Et exiuit: supple: Moyse: a pharaone i. irat: nimis. Non quidē perturbatione metris: cum esset vir multisim: sed quia stupebat et admirabatur in induratione pharaonis: tactus tot: et tatis pensis non permituit: ut dicit glossa. interli. Ergo nimis: non sonat in virtute: sed in feruentem zelum. Q; ergo

martyribus in tyrannoū pre-

sentiā existentibus: iurta illud

Matt. x.

dū steteritis ante re-

quiritur:

Dixit autem dominus uos pha-

ro: scilicet vobis obediendo:

Quod quidem verbum:

Michæa coram Achab exis-

te. iii. Reg. xxii.

Secundum dubium: Utrum

scite dixerit dominus Moyse: vt mo-

naret hebreos ad postulandum

ab Egyptis vasa argentea et

aurea: similiter et vestes. Vide-

duum sub dei timore.

Ut et alii

dicunt illy ut non tenetur cau-

latio aut fiebat animo reddendi

ipsa vasa: aut animo retinendi.

Si pm̄i g; hebrei tenebant ea

reddere expleto negotio pro

postulabantur.

Si secundum

er

go furtum commiserunt hm̄i

vasa retinendo: et cum illis de

Egypto recedendo.

Ad istud

dubium respondum est prius: viz.

clericis. iii. c. huius sub. iii. clau-

sula. in solu. ad. octauū dubium:

et forte de hoc aliquid iterum

dicitur in sequenti cap.

Tertium dubium: Cum domi-

nus potius precepit Moyse: vt

hebrei pererent ab Egyptis

sequenter in p̄senti clausula dicitur

secū habitabib; in terra Se-

sen: vasa argentea et aurea q;

massas argeti et auril sue argē-

tum et aurum monstatum: Ad

genitivū ipse Moyse exiuit

a pharaone nimis irat: quin-

inimo possibile est: q; runc erat

Moyse coram pharaone: q;

nō voce extorci: que posset a

pharaone p̄cipi: hcc locutio-

nt facta est ipi Moyse: sed in-

teriori: bꝫ qd loquitur ps dicens:

Quartū dubium: Cum domi-

nus esset qd loquitur ad Moy-

ses. Nā hoc modo multe res

uelationes facie sunt scitis dei

clausule: cur nunc dixit: dabit

autem

Exodi vndeclimo,

auctē dñs gratiā poplo suo r̄t.
Dicendū q̄ vtrōbiq̄ angelus
z nō dñs inmediate est q̄ lo-
tur ad Moysem: vt dicit Aug.
Et id eo in presenti ad hoc insi-
nuandū loquit̄ ipse angelus di-
cēs: Dabit autē dñs r̄t. Ad in-
snuandū vero q̄ ipse angelus
loquatur in psona dñi: dictum
est in principio hui⁹: Dixit au-
tē dominus ad Moysem. Et sic
nulla est contrarietas inter hos
duos textus.

¶ Quintū dubium. Utrū Mo-
yses peccauerit seipsum cōmē-
dando r̄ dicendo: Fuit autem
Moyes vir magnus valde r̄t.
Videtur q̄ sic: q̄ p̄rouer. xvi.
dicit: Laudet te alienus et nō
oſtu. Dicendū q̄ formarer ad
dñm de patre in hoc nō pec-
cauit: sū quia non cōmendauit
se propter propriam gloriam sed
ad dei gloria et honore: cuius
virtute faciebat signa sua: tum
quia loquebatur ad proximū edi-
ficationē qui edificabatur de
dño: q̄ seruū sūlū ita magnifica-
bat: sū quia forte Moyes hoc
non script̄: sed in legis separa-
tione Eſdras hoc de suo appo-
suit. Et ita potest dici quoties
in hoc libro inuenimus scriptū
aliquid in laude ipsius Moy-
si: vel de eo denūciari sub ter-
tia persona.

¶ Sertum dubium mouetur p̄
pter illud verbum dñi: Media
nocte ingrediar in Egyptum.
Queritur ergo de qua media
nocte illud verbum dñi debeat
intelligi: Dicendū q̄ circa hoc
est duplex opinio. Prima est di-
centium: q̄ hoc intelligitur de
media nocte inmediate sequē-
ti. Et cum obijcitur contra tas-
ta dicendi obijcitur de das-

vid

les q̄ in sequenti capitulo mul-
ta dicuntur de immolatione q̄
gni paschalit̄: item de prepa-
ratione populi ad recessum de
Egypto: que duo nō potuerūt
fieri in tam breui tempore. Ad
hoc dicunt: q̄ omnia ista dicta
sunt populo per Moysem ante
pronunciationē istius plague et
sententie corā pharaone: et q̄
scripta sunt postea per modū
recapitulationis: sicut in aliq̄
bus alijs passib⁹ sacre scripta
re aliquando reperitur. Scilicet
da opinio est dicētum: q̄ post
recessum Moysei a pharaone
cum ira supple per zelum dei
ipse Moyes dixit populo he-
breorum ea que sequuntur in
sequenti capitulo. xii. Et tunc
secundum hanc opinionē oportet
dicere: q̄ mors primogeni-
torū non fuit facta in nocte im-
mediate sequēte post recessum
Moysei a pharaone. Sz q̄ ad
minus inter huiusmodi recessū
Moysei et percussionem primi
genitorū Egypti fluxerūt. xiii.
dicas in quibus populus prepa-
rauit se ad celebrandū pachah:
et ad recessum de Egypto. Et
ita opinio videtur probabili
p̄ma.

¶ Septimum dubium oris ex ven-
bis Orige. dicēs sup illo ver-
bo a primogenito pharaonis
q̄ sedet in solio eius. t. q̄ haber-
ius sedēdi: q̄q̄ adhuc actuali-
ter non federet in dicto solio.
Ex quo patet fū ipsum Orige.
q̄ primogenitus regis habet uia
sedēdi in solio patris post mor-
te illius: signat̄ r̄bi fūt̄ res-
ges per successionē: et nō p̄ ele-
ctionem. Contra hunc igit̄ mo-
dum dicendi obijcitur de das-

Clausula vñica. fo. clxxvij.

vid / q̄ adhuc vita comite fecit
Moyses de seruis pharaonis
filium suum Salomonem secū-
do genitū inungū et coronari
in regē: vt pater. iii. Reg. i. Ad
hoc dicendum q̄ David ita fe-
cit vt propheta et inspiratus a
deo. Alias autē primogenitus
de legi cōmuni deber preferri
(quantiā ad successionē regni)
secūdogenito: quod intelligen-
tiam est r̄bi: certa sunt partia.
Quinimum ista consuetudo vi-
detur inniti sui diuino: vt pa-
ter Deuteronomij. xi. Non po-
teris (inquit dominus) filiu di-
lecte facere primogenitum: sci-
līcet propria auctoritate.

¶ Octauum dubium. A quo fa-
cta est huiusmodi occisiō p̄s
mogenitorū Egypti: Dicendū
q̄ facra est a deo impera-
tive et authoritatue. Et hoc in-
nuitur per illa verba text⁹ r̄bi
des ait: Ingrediar in Egyptū/
et morietur omne primogenitū
in terra Egyptiorū. Executi-
ve autē et ministerialiter facta
est a malo angelo: iuxta illud
psalmi. Immissum per an-
gelos malos. Super quo deit
glossa: q̄ deus irrogat malis
penas per angelos malos: si-
cūt Egyptijs.

¶ Nonum dubium mouetur p̄
pter illud verbum Moysei ad
pharaonē: Descendentē om-
nes seruū tui isti ad me r̄t. Lū
enim terra Scītē: ad quā de-
clinasse creditur Moyses post
predictam denunciationem et
cominationem factā pharaonē:
q̄ sit altior reliqua terra Egy-
pti: maxime cū legatur Bene.
xvi. q̄ ibi occurrit Joseph
pari suo in Egyptum descen-
dēti. Videl q̄ hic male dixerit
regis pharaonis adorauerunt
Moysem. Q̄ si voluissent ip-
sum adorare adoratiō istri
hunc honořē (cum esset vī ſan-
ctus) nūq̄ sustinuerit.

Unde-

Exodi undecimo,

Undecimū dubium! Cur pō dario nostro ad perpetuam reſtis dicitur de seruis Pharaonē? quod adorauerint (supple predicto modo) Moysē? q̄ de ipso Pharaone: cum r̄ ipse legatur eum adorasse? et rogasse vt rezcederet de terra sua sicut dicit seq. c. Dicēdū? q̄ istud specia littere de seruis regis dicitur: q̄ cum ipse Moyses esset magne reputatiois apud Egyptios: sc̄us dicitur in principio hui⁹ capituli: cum maiorē reverētia veniebat ad eum dicti serui q̄ venisser. Vel hoc specialiter dicitur de seruis: vt ostendatur q̄ ipse Moyses fuit tādem honoratus ab illis: a quibus fuerat p̄ illis a conspectu regis tūris et ignominiose forte elect⁹.

Duodecimū dubium mouetur propter illud verbi: vt mōrē signa stant eccl. Contra. Non restabat nisi vnum. Quare ergo dicit multa? Dicēdū? q̄ vnum principale restabat: scilicet mōrē primogenitorū Egyptiorū. Sed multa fuerunt annexa: et minus principalia: scilicet q̄ canis non mutaret. Item q̄ nihil apud Hebrewos est mōrē eum de primogenito. Itē? vt dicit de psalmo. probabile est q̄ multe plague min⁹ principales facte fuerunt in decursu istarū scripte sunt quasi magis notabiles: et dī potētiā magis commendantes: vt prius dicti est conformiter ad Petrum Come. Unde in signum huius quida dies visus in hodiernum dī dicuntur Egyptiaci: eo q̄ in his passa sit vniuersa Egyptius: vt dicit idem Petrus. Et horum dierum duostantum in singulis mensibus horamus in calen-

pal.

Clausula unica. Fol. dxxvij.

Pal. patriarcham Alexandriū hec duo primogenitū: ipse ho- num iurta illud! Adhuc vna mo parum de illis curat: nec plazza tangam tē. Norandum inde se erigit ad bene operans: q̄. Igitur propter filios Israēl a dūm. Propter quod in penam primus plagis pepercit dominus egyptis cuius eis habitā aufert predicta duo primogenitū: sita r̄ hodie propter me-rita: sicq; in hunc modū extin-guitur primogenita: siue prin-cipia bona vite. Sunt ergo hu-lis et peccatoribus temporalis-iusmodi primogenita cum gra-tiarū actione suscipienda atq; doq; parcit multis impīis. Un-diligenter et Eccl. exequiō. Actū vicesimo septimo legi-tur: q̄ propter presentia pau-li pepercit dominus nauigantibus cum eo. In testimonium erant huius veritatis legitur ille repūtaref peruerlus q̄ ex-cuteret duo predicta de arbo-ri suffissent decem instiū in Sodo re sequeretur fructus: ita in-mus: dominus paraverat par-tere relique multitudini. Dicit Mōraliter et tertio iuxta sl-etiam Hierony. n. prologo su-lud verbū: Adhuc vna plaga per vitas partum: q̄ meritissimā tangā Pharaonē et Egyptiū: et orationē et iustitiae debent: atq; plagiā. i. tribulationib⁹ et ad-tribuire iustum adhuc stere. Nota visionem et histouram de ueritatiib⁹ vite presentis ple-beato Dominico et beato Frā-cisco. Unde reliquias sancto-rum veneramur: quis propter eas parcit: dominus sepe locis in quibus repositae sunt. Pro quo facit ea. Nabu-chodonosor. xxij. q. iij. vbi summarie habet: q̄ Nabuchodonosor per flagella domini cor-rectus est: sub quibus Phara-ctio principiorum: bone vite: induratus est. Ex quo patet: q̄ Nam ad bene agendum moraliter: aut meritorie: requirit ex parte intellectus bona cogita-tio: et bona voluntate ex parte ro-luntatis. Nec enim sit primo genitū: bone vite. Accidit sicut quādoq; q̄ vbi dñs: et quo om-ne bonū: et omne donū perfec-tum descendit: generat in ho-mine per internā inspirationē

res: et in peccatis suis derisorias. Pro quo facit ea. Nabu-

chodonosor. xxij. q. iij. vbi

summarie habet: q̄ Nabuchodonosor per flagella domini cor-

rectus est: sub quibus Phara-

ctio principiorum:

bone vite:

induratus est. Ex quo patet: q̄

medicina salutis non operatur

salubriteris singulis. Unde ad

hoc dat Augu. i. lib. de trini-

ti. c. viij. triplic exemplum.

Primum est de eodem: igne: sub

quo aurum rutilat: et palca fus-

mat. Secundum est de tribula-

sub qua tipule in area comi-

minantur: et frumenta pura-

gantur. Tertium est de vento:

3 eodem:

Exodi vndeциmo;

codē: sub quo exagitatum ce-
nit horribiliter feter atq; ex-
halat & vnguentum suauiter
fragrat. Hec ille.
Exodiliter et quarto et ad
idem propoſitū norat Petrus
de psal. super hoc paſſus q; au-
rū quod viſu nō cognoscit: et a-
ctu deprehēdit: et tunc ſi preſ-
tum flectitur bonū & purū iu-
dicatur. Si vero non flectit
ſignum eſt q; non eſt purū. Et
ideo oportet q; ponatur in for-
nace ad purgādū. Si homo
tactus tribulationib; vīc p̄-
fentis ſi patienter ducitur ſe-
cundū voluntati dei bonus
eſt. Et ibi dat exēplū de Job
quem manus domini tergit
ſatia grauitatē & multipliciter:
de quo tamen dicitur q; in oī-
bus hiſ nō peccauit labijs ſu-
ſis / neq; ſtultū quid contra dei
locū eſt. Siuſdem primo. Et
ideo cūſit penas alterius ſe-
culli: quas non euadit qui ſub
tribulationib; impatiens
fuīt. Sed vt dicit beatus Am-
broſius ſuper psal. Beati im-
maculati. fer. viii. rai. Job in-
uenitur in terris: qui diuitias
amulit filios: et cum vermes
ex toto illius corpoſe flueret
a dei tamen charitate non po-
tuſt ſeparari.
Exodiliter et quinto: iuxta
illud verbum: poſtulat vir ab
amico ſuo: et mulier a vicina
ſua: vasa argentea: et aurea: et
cetera. Notandum q; per vasa
argentea et aurea: designan-
tur humana corda pura & mu-
da per gratiam: quorum ali-
qua ſunt argentea: alia vero
auræ: ſecundum differentiam
meritorum: et gratie dei. Qui
ſtile

Clausula vñica. fo. clxxvij.

Ketile / id eſt cor quod non eſt erat tamen magnus in diuitijs
pientientie ſuceptibile ſi con- spiritualibus coram domino:
trahat immunitati culpe fra- vt de eo predixerat angelus.
gerut in morte et proiecetur Luce primo.
Inferniq; in inferni: prout **E**xodiliter et septimo: fuerat
figuratiue oſtendit Leuitis illud verbuſ: Sicut clamor ma-
gnus i vñterfa terra Egypti
et. xv.
Exodiliter et ſexto: iuxta il- qualis non fuīt et. Notandum
lud: fuit Woſes vir magnus q; per terram Egypti: cozam
valde in terra Egypti: cozam intelligi humana caro que p; pre-
ſeruſ regis Egypti. Notan- ſenti ſtati intuoluitur multe re-
dum q; Egyptus: que tenebra nebris. In hac igitur terra E-
gypti interpretata: quaſi tenens vñ- gypti auditur indies magnus
bram: de lignat preſentem mi- clamor: dum caro concupiſcit
dum: qui eſt rotus plenus te- aduersus ſpiritum. Pout dia-
nebri: videlicet culpe et igno- cit Apoſtolus Galatas quin-
rante: et qui etiam eſt quaſi to. Ite Romanos septimo: Uia
tenebra quedam respectu lu- deo altam legem in membris
cie erene. Q; ergo Woſes meiſi repugnantem legi mentis mee. Nec ceſſabit huiusmo-
dium: qui eſt rotus plenus te- di clamor: quoque fuerimus
mundaſ: mundanis: atque felices in terra Gessen: id eſt: in celo
reputati: iuxta illud psalmi. completa corporū generali re-
Beatum dicerūt populum cui ſurrectione. Ibi enim faciet do-
hec ſunt ſelicitate temporalia minus vtracq; vñ: ſelicitate cora-
bona: honores: et gloria: ſed q; pus et antinam. Psal. po-
a parte rei non ſunt magni ne- ſtut: id eſt: ponet dominus ſines
que felices: ſed illi ſoli qui ſunt tuos pacem. Ista pax que erit
in celo inter corpus et animalia
virtuosi: oſtendit idem psal. designatur per hoc q; hic dicitur
cum ſubiungit dicens: Beatus populus cuius dominus deus
eius. De diuitiis autem et ho- ſtū: apud filios Israel non
muerit cantus: ab homine vñq;
ad pecus: id eſt: non erit rebel-
li: inter ſenſualitatem et ra-
tionem.
Exodiliter et octavo: Per
Sapiens cum inquit Sapi. v.
Transuerit omnia velut vñ-
bra. Quia enim Job valde di-
ues erat in poſſeſſione oiuim
tanclozum: boum: arcti: afna-
rum: ideo de eo dicitur: q; erat
valde magnus inter omnes. De
ſcientiales. Siuſdem. i. Joannes
autem Baptista: quantuſ pau-
per eſſet ſecundum mundum: apud
quos forte multis dieb; p; dica-
uit dicit ſecundum mundum: apud
videns

Exodi undecimo,

videns & non proficit propter
dumitiam populi tam nobilis
ignobilis recedit tratus et
transfert ad aliam gentem.
Sic enim olim egerunt Christi
apostoli. Unde legitur de
beatu Jacobo maiore & cum
diu predicasset in partibus hi-
spanie paucissimosq; discipu-
los ibi acquisiueret: unde rece-
vit et ad alia gentes conuentu-
se transiit. Et hoc est qd lo-
quitur Chilicus Matthaei de-
cimo/dicens: Quicunq; nō re-
cepiter vos, neq; audierit ser-
mones vestros: exentes foras
de domo vel ciuitate i excu-
site pulurem de pedibus re-
stris. Amen dico vobis: tolle-
rabilius erit terre Sodomiq;
& Somoreoum i die iudicii
Hilli ciuitati. Sic etiam ege-
runt paulus & Barnabas: qui
videntes & infructuosa esset
eorum predicatione apud quondam
Iudeos: dixerunt cū magna co-
stantia: pout legiut Actuum
decimotertio: Uobis opote-
bat primitu loqui verbū dei: sed
quoniam repellitis illud: & in-
signos vos iudicatis eterne
vite: ecce conuertinut ad gen-
tes. Pater ergo intentum.
¶ Allegorice & pmo vna pla-
ga & ultima qua percuntur domi-
nus Egyptum / er quam sequiu-
tum est exterminium oīm Egy-
ptiorū in mari rubro: designat
extremam & finalē omnī rcs-
proborum damnationem. Per
plagas enim precedentes i ad
horam territi Pharaō et Egy-
ptiā tandem conuertebantur:
& cessabat opprimere filios Is-
rael: atq; licentibant eos exti-
re. Sed ultima plaga duxit

eos ad interitum: quando per-
seuerantes in psecutione He-
breorum submersi sunt / ita ut
nec vnu ex illis evaserit: ita &
mali per plagas p̄fentes quā-
dog⁹ simpliciter: quandog ve-
to ad horam sicut Antiochus
conuertit. Sed postq; in sua
malitia moriorū: tunc in infer-
no perpetuo submergitur. Un-
de Apocal. xvii. dicitur: Tu-
lit angel⁹ lapidem. i. animam
in peccatis induratam ad mo-
dum lapidis: et misit in mare
dicens: Hoc impetu mitteretur
Babylon. s. in infernum: et ul-
tra non inueniatur. Itē est hi-
nis plaga ultima obstinato-
rum. Sequitur: Post hec di-
mittet vos qd tunc cessabit pa-
secutione malorum eo qd tunc ces-
sabit in eis facultas nocendi
sanctis. Sed quid sibi vult il-
lud verbum quod sequit? Et exi-
re compellat. nisi & mala ty-
rannorum! que nos hic p̄miti
ad deum ire compellunt? vt di-
cit Gregorius. Unde tyramni
compellebāt sanctos dei mari-
tyres eos persequendo: exire
de Egypto. i. de presenti mun-
do: ire ad terram promissio-
nis. i. ad celum. In cuius figu-
ranu legitur Luce. xiii. qd di-
xit dominus seruo suo: Erā in
sepes & vias & compelle intras-
te: quia regnum celorum vim
paritur Matt. x. Unde p̄ vasa
argentea & aurea atq; vestes
de quibus in presenti est ques-
tio: & que amiserunt Egypti;
designatur & volentes perue-
nire ad vitam eternā / frequen-
& cessabat opprimere filios Is-
rael: atq; licentibant eos exti-
re. Sed ultima plaga duxit

ra que

Clausula unica. Fo. clxix.

ra que sunt vestes animalium: filii Israēl ut spoliarent Egy-
ptiū paruit in martyrib⁹. Un-
de he huicmodi veltibus dici-
tur Job decimo: Pele & carni-
sapiente illuc argenti cloque-
tie apud poetas inuenierimus
in vsum salutifere eruditio-
nib⁹ hoc induere incorruptio-
ne: & mortale hoc induere
immortalitatem. Sic enim ipsi
sancti dei martyres mutati
sunt vestes ab Egyptis: id est
a tyrannis. Nam vnde dicti ty-
ranni madauerunt eos veste
putrefactibili: dederunt eis p̄
accidenti vestem corporis in-
corruptibilis & glorioſi. i. fue-
runt occasio qd in resurrectio-
ne dabitur illis p̄dicta vestis
in predicta distinc. xxvii. vbi
dicitur: qd si in libris gentiliis
inueniatur aliqua vtilia quas
si sua sumere licet. Multa etiā
dicuntur in eadem distinc. sub
pluribus capitulis que faciunt
ad hoc propositum.
¶ Allegorice et tertio iuxta
illud verbum: Fuit Moyes
vir magnus valde. Notandum
qd per Moysem (qui interpreta-
tur sumptus de aqua) intelli-
gitur Chilicus: qui fuit in suo
capitaneo illius. Nec
comparauit illi lapidem p̄cios-
sum: quoniam omne aurum in
comparacione illius arenæ est
exigua: et tanq; lutu estimabili
argentum in compunctu illius.
Pūnūmodi ergo vasa / lue ar-
gentea / lue aurea existent: li-
cite posuunt fideles ab infidel-
ibus assumere: tāq; ab iniustis
possessoribus. Unde Moyes
& Daniel in omni scientia Egy-
ptiorū & Chaldeorū erudi-
ti fuerunt: vt dicit in decretis/
dilectis. xxvii. legitimus. Quid
est ergo / qd dominus precepit

Exodi undecimo;

nuntur/ etiam eduxit popu- minus nos Jesus Christus lum suū. i.electos de potestate in Egyptum quando descendit diaboli/ et seruitute peccati: det secundum presentiam coru nec cessat indies eos hoc mos poralem in vallem Iosaphat, do liberare.Unde psal. Edu- Quia (vt dicitur Michee pri- git populum suū in exultatio- mo) Domin⁹ egredietur de lo- ne/ et electos suos i letitia. Si fr̄ eduxit sanctos patres de car- elus/ et descendere supple in di- cere inferni: quando illuc de- scendit cum potentia sue diu- nitas. psalm. Eduxit viros do superbos: quia omnis qui in fortitudine. Ite alibi: Edu- se exaltat/ supple in presenti- gisti ad inferno animam meā. tunc humilitabitur. Luc. xviiij. Et iterum: Eduxit me de lacu- In tal⁹ autem ingressu domi- nis in Egyptum predictam i mo- sicerie. hic est ligur paupere- rietur omne primogenitum. sūt ille magnus / de quo dixe- rūt Judei post suscitassent si- lum mulieris vidue. Luc. viij. Hic est propheta magnus: et quia deus vixit plebe suā p̄ primogeniti intelligitur an- ma rationalis: que quanuus po- sterior sit corpore via naturae iuxta illud. 1. Corinthiorum decimoquinto: Non prius qd te magna et maiestate. Tunc spiritualiter est: sed quod animas enim frustra diceret illi Pha- le deinde quod spiritualiter: via rao: Recede a me / et caue ne tamē perfectionis et dignita- ultra videoas faciem meam: ut tis ipsa prior est. Da exemplū habetur in fine precedentis ca- de Esau et Jacob. Ite de his pituli. Quinimum dicit illi una- cu ceteris reprobis / qui tunc primogenitus tempore: aliis a sinistris eius erit illud psal. perfectione vite. Ite ligi pri- mogenitus / id est homo inter- ior/ si uia peccatis: quam- tamini iniuritatem.

C Allegorice et quarto / iuxta uis morietur more eterna in illud sequens verbū domini: acutali separatiōē a corpore Media nocte ingrediār i Egy- iuxta illud Ezech. xvij. An- ptum / et morietur omne primo- genitum et. Nonandum / qd illa possum ferri ad diem iudicii: id est homo exterior/ siue cor- et: quod sicut media nocte / se- pus/mori debeat predicho mo- cundum aliquos: iuxta illud do. s. eternaliter in die iudicii: Matth. vicesimoquinto. Ne- Ut ergo tamen filius tunc mo- dia nocte clamor factus est: ec- riet more eterna/ qnī qdē tūc te sponsus venit/ exire obuiam torus hō delcedet in fouē a- ei. Nam tunc egredierur do- byssū ifernalis ibi sepeliendus!

Matth.

Clausula vñica. fo. clxx.

Matth. viii. Mittite eis in te- mitus nos Jesus Christus nicas extoriles. Item Mat- det secundum presentiam coru- xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Si enim tunc tantum debe- propterea qualis nec antea et. profecto per hoc designat horribilis rent mori morte eterna secun- stupend⁹ clamor et tuulatus dogenit filii. i. corpora: nō dic- Egyptios. i. omnū dānato- ceret Christus: Ite maledicti: ri/ qui tunc dīsent montibus sed/ ite maledicta corpora . Per petris cadite super nos: et hoc ergo / qd dicturus est: Ite abscindite nos a facie seden- maledicti: utrumq; compichen- tis super thronū/ tab. ira agni/ die: filium. s. primogenitū et se- cuudogenitū: siue filii interio- rū. Sed ut dicit psalm. de- rem et exteriorem. Et quanuus dānat: clamabūt ad dominū/ filius primogenitus sit longe et nō exaudiet eos. Historia ha- bitur Luce. xvj. de malo diui- mortuus more eterna: tūc ra- te/ qui cū esset in tormentis/ cla- men in prospectu omnium an- gelorum / hominum adiudicata. ter Abrahā miserere net: nec habetur distinctiū predicte moti- tamen propter ea exaudit⁹ est: tūc / qd dictum est illi: Fili reco- nito: vt omnib⁹ innoscet sua damnatio / que prius multos latcat. Uel dicit⁹ per primo- genitū pharaonis: qui mori- tūtūs est/ designat futura mors eterna illorū qui peccauerunt Egyptios et Israel) Istud re- ferendum est ad illam mirabil- lem finalē separationē i. quam faciet dominus in dicto iudicio de bonis / et malis/ qnī quidem constituerit primo oves a dextris: hedos autem a sinis. Deinde dicet ouib⁹ suis: Venite bñdicri et. Hec dī- aūtē dicet: Ite maledicti in ignē et. Et tunc ibunt hi in suppli- ciū eternū: iusti autem in vi- tam eternam. Quod autem se- quitur: Descendentēs omnes serui tutissi ad me / et adorabūt me dicens: Egredere tu et omnis populus/ qui ex cetera. referendum est ad reprobos/ qui ipsa veritate coacti vide- bunt / qd iustum erit dei iudi- cū quo Christus et sui a mudi- z illis oppret-

Exodi undecimo,

Oppressionibus egressi ingrediuntur vita beatam inde nunc regresuri. Quod vero Moyses tandem eruit a pharaone iuratus nimis: designat q[ui] ipse iudicet Christus c[on]cilio finali iudicio et postea locutus fuerit reprobis in ira sua et in furore suo conturbauerit eos: et tandem exhibet ab eis perpetuo cum misericordia terra quod nunc poterit patari: qui tamen nunc citarunt fuerit misericordie tandem recordanter: ut dicitur Abacuch. iij. Allegorice et quinto iuxta illud sequens verbi: Non audiet vos pharaos. Non audiat quis istud potest referri ad Antichristum quia tantum oblinatus erit in malitia sua et p[ro]dia / q[uia] non audierit sanctos decimacos signanter helyam et Enoch qui credunt nondum guttasse morte: sed eos referunt d[omi]n[u]s in paradiso terrena: vix ad adventum ipsius Antichristi qui erit in fine seculi. Et tunc educet eos d[omi]n[u]s a predicto loco et mittet ipsos ad teles iacundu[m] de falitate doctrine eiusdem Antichristi: propter q[uia] occidet eos. Et corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magne / q[uia] vocat spiritualiter Sodoma et Egyptus: ubi et d[omi]n[u]s corum crucifixus est: hec est hierusalem. Sequitur: Et videbunt de tribubus et populis et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium. Et post tres dies et dimidium spiritu vite a deo intrabit in eos. Hec Apocalypsa. xii. Ecce ergo quomodo Antichristus non audierit seruos domini helyam et Enoch hoc operante p[ro]dia sua sicut negat pharaos audire voluit Moyses et Iacob. Allegorice et tertio per decimum plagam que necat primogenitos totius terre Egypti: designat hereles secundum Originalinum que olim necauit primos heres inuentores: vel pharisaeos / Essenos / Sadduceos / Nicolaitas / Ebionitas et ceteros: q[ui] sanguis Christi in membris fideliu[m] quasi in officio posti[er] extinxerit. Ecce rario auxilium apostolos: quasi primogenita Israhel confirmavit.

Allegorice et septimo per mortem primogenitorum terre Egypti: designant onnes infestantes: in quorum postibus. scilicet scientia non inuenient aspergili sanguis agni immaculati Iesu Christi qui operat per baptismum. Propter quod tales parentes et mortuus morte eterna. Hanc autem mortem euadunt: quotquot asperguntur dicto sanguine in sacro fonte baptisatus: dummodo sic decebat. Et istud per figuratum fuit in filiis Israel: apud quos primogenita non perierit sed reseruata sicut preservaria fuerunt.

Allegorice et octavo: istud potest referri ad mortem primorum parentum / et omnium parvulorum ab eis secundum seminalem rationem descendenter: sola Christi marie exempta. Que quidem mores d[omi]n[u]s d[omi]n[u]it quoque sanguinem agni immaculati sublata fuit: et ab hac morte hodie viuificant parvuli qui in virtute sanguinis Christi baptizantur. Quid si fiat instantia de circuictione: que precessit baptismu / sicut figura veritatem dicendum / et circuictio sicut nec

Clausula vñica. Fo.clxxxij.

sec alia sacramēta antique legis iustificabat parvulos ex opere operato/ sed tantū ex fide parentum. Secus autem nunc de baptismō.
¶ Enagogice / per mortē pīzogenitorū populi terre Egypti designat mōis spiritualis eterna malitiorū spirituum: inter quos aliqui fuerunt pīzogeniti / non quidē temporis aut durationis: quia omnes simul et in eodem instanti creati sunt a deo / et tunc omnes erant boni / et perfecta sunt dei opera. Dicunt ergo aliqui tunc fuisse pīzogeniti nobilitare nature / aut dignitate gracie prout aliqui fuerunt alijs / certe factores in bonis naturalib⁹ / et per cōsequens gratitatisq; secundū q; naturalita fuerit in eis perfectio / vel minus pīzeta / consequenter data est illis maior yl minor gratia. Q; erit aliqui mali angelī / q; nunc dicitur demōes) fuerint pīzogeniti / quando primū conditi sunt: probat Isaiā. De summo bono. lib. 1. c. xii. dicēs: q; ante omnē creationē angelorū dia-
bolus cōditus est: sicut scriptū est Job. xl. de illo q; ipse est principiū viarū dei. Unde t ad comparationem angeloz archaz gelus appellatus est. pīz enim restus extitit ordinis plerio-
ri / in tēpore durationis. Pīz nū itaq; inter angelos / et excellentiam pīlationis habuit diabolus: ex qua fiducia cecidit. Luius quidem pīlationis excellētissim⁹ propheta Fzehiel xxi. ca. his verbis annūciat oīcōs: Ledri nō fuerit altior resilio in paradiso dei. Abies

tes non adequauerunt sum mitatem eius. Omne lignū pa-
radisi non est assimilatum illi: quoniam speciosorē fecit illū deus. hec ibi. in quibus verbis exp̄ssae poterū prop̄positū: scilicet q; diabolus inter dēs an-
gelos conditus est. Non tamen exp̄ssit de quo diabolū istud dēceat intelligi / pīfertim cu-
diabolus sit nōmen communis quod interpretatur deſculpti vel deſculpi. Modo vtrq; in-
terpretatio conuenit cui libet spiritu maligno. Creditur ras-
mē ḡ loquatur de illo qui est sup̄remus inter omnes demo-
nes / qui anthononīatice dicitur diabolus. I. plus deſculps de-
orū: q; ceteri: its et nunc sit profundor in culpa et pena / q; pīmitus erat aītor in natura et gratia. Ecce igitur quid in-
telligitur per pīzogenitū Egyp̄torum. I. demonū qui nūc habitan̄ in tenebris culpe: pī-
ut vult interpretatio huius no-
minis cerebralis sue tenebre in
plurali. Q; autē dicitur in pre-
senti terra / q; apud omnes fili-
os Israēl non mutiet canis / ab homineveq; ad pecus: desig-
nat tranquillitatem / pacem
silentium / concordiam indi-
cibilem / inter bonos angelos
regnantes in celo: qui dicunt
filii dei / natura / gratia et glo-
ria. Iani iam etiā diuīlit
dominus Egyp̄toris et Israēli
id est malos angelos a bonis:
faciens: ecum coledeant bonos
in eterna gloria / malis truis
in abyssum in ferni / rbi torque-
buntur in secula seculorum.

Exodi duodecimo,

Exodi. xii. capitulo
Prima clausula.

Igit quos dominus ad Moyses et Aaron in terra Egypti dicit: Mensis iste yobis punctionum mensium primus erit in mensibus anni. In quinque ad uniussum certum filiorum Israeli et dicitur eis: Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familiam et domos suas. Sinuitem minor est numerus ut sufficere possit ad ascendendum agnum assuum et assumet vicini sui qui coniunctus est domui eius: iuxta numerum animalium qui sufficere possunt ad eum agni. Erit aut agnus ab eo macula: masculus animalius: iuxta quem ritu letis et hedari et seruabit eum usque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabitis eum uniussum multitudine filiorum Israël ad vesperam: et sument de sanguine eius et ponent super utruncus postem: et in superlimi naribus domorum in quibus comedet illum. Et edent carnes nocte illa assas ignis et azimos panes cum lactucis agrestibus. Tempus Primo igitmodus. tur Moyses dicit tempus dictae immolationis agni paschalidis: cum in principio huius capituli referat dominum sibi dirisse et fratri suo Baroni illis adhuc existentibus in terra Egypti. Mensis iste yobis principium mensium suppletur. Et loquitur dominus de mense Martio;

Clausula prima. So. dxxvij.

Martio: quia antiqui incipiebant annum in Martio: vique ad tempus flumine Pomptili: qd addidit ad Martium duos menses scilicet Januarium et Februarium: apponens eos in principio anni. Hinc Quidius ait: At Iunius nec Januarius nec autem accipitur pro mente solaz r: aliquando in glossis non distinguuntur ab Apollini Judeo: rum: quia vt in pluribus in parte simul concurrunt. Cum ergo Romani post Iuniam et Iulium Cesarem incipiunt annum a mense solari Januarii: patet quod bene incipiunt: quia tunc incipit sol ascendere post solstitium hivernale. Arabes autem incipiunt annum post solstitium estivale. Antiqui autem punctum in fine anni redunt. Secundum ergo consuetudinem antiquorum annorum: incipient a Martio etiam post correctum annum: omnes menses qui sequuntur Junium denominabatur a Iulio: quo distabant a Martio: vt Quintilis dicebatur quintus mensis Martio. Sed postea ad honorem Iulii Cesarii tunc nati vel ad imperium sublimati vel forsan aliquaque solenni Victoriae decoratis dictus est Julius. Similiter Sextilis dicebatur sextus mensis Martio: sed postea ad honorem Augusti: tunc celebri Victoriae decoratis dictus est Augustus. Non minus vero sequentium mensium compostis sunt numero quo distant a Martio: et ab hoc nomine imber: vt September: quasi septimus ab imbre: id est a Martiolin quo imbre.

Pis

Exodi duodecimo,

Chis igitur premissis profe-
bicos in quo factus est mīd:
quenda est expofitio utere: Di-
xit igitur dominus ad Moyfen
et Aaron: Mēsis ite: scilicet
Warri vel Aprilis loquenda
de mense lunari vt dicitur est:
vobis principium mensium ei-
primus erit in mensibus anni.
Primus (inquit) temporis co-
putatione quātū scilicet ad le-
gitima: quia quantum ad con-
tractus et alia Iudei nunc sal-
tem obseruant ritum gentium
et populoꝝ inter quos habi-
tar. Primi erit (inquit) digni-
tate scilicet quo ad solenniza-
tionem sacrificii agni paschalis:
quod erat portissimum inter o-
mnia alia sacrificia antiqua le-
gē: non tamen quantū ad fe-
stivitatum multipliciter atē sed
magis septimus mēsis q̄ quasi
totus erat festivus. Uel sic fī
Raba: et ponitur in glo. ordīn.
Mēsis ite re. hic est Aprilis:
qui apud Hebreos Nisan apd
Egyptios perynuth apd Ma-
cedonias Xantius dicitur. Et
dicitur Aprilis q̄ si aperit: q̄ si
tunc aperitur terra per ferendas
virgultis et herbis et floribꝫ.
Uel dī Aprilis q̄ si aperit: q̄ si
qui Ap̄hrodīs. Uenere: q̄ si
cei Ap̄hrodite dī. Hic Hebrei
primū habent. Quia. xv. calē-
darum eius: prima dies seculi
fuit. Decima quarta vero die se-
cunda: decies tercia: tercia: duo-
decima: quartā: qua sol et luna
conditā sunt: tunc primū eq̄
noctū fuit. Sol enim in Orien-
te luna in Occidente sphaeram
misidū ex equo diuidebant. De
isto etiam mense loquiꝫ Stra-
bus in predicta glo. ordī. uta di-
cēs: hic est Nisan (secūdū) Her-

claraz

Clausula prima. fo. clxxxiij.

clarabunt in solutione dubios-
rum. Et si parer de tēpore im-
molationis agni paschalis.
Secundū Moyles in hac pri-
ma clausula tagit modum quē
voluit dominus debere obser-
varū quo ad immolationē agni
paschalis. Et iste modus est va-
rius siue multiplex.
Cprimus est ut dicitur agnus
sit tenerrimus: quia unius an-
num macululus: quia femella non
poterat offerri: absq; maculal
quia agnus anniculus maculal
lūshabens aliquam maculam
(nō quidem in pelle) seu velle-
re sed in corpore) non poterat
offerri: ut patet Leui. xxii. Re-
quirebatur ergo q̄ talis agnus
non esset in aliqua pte sui cor-
poris vitia. Sequitur: Iurta
quem ritum tollitus et hedum.
Quare autem filii Israel debe-
bat tollere hedum dicetur in
deductione dubiorum. Et ser-
uabitis eum scilicet agnum: vños
ad quartam decimam dīe mē-
sis huius. Hoc autem facili est
convenienter: eo q̄ decimā dīe
se huius collat vñusquis ag-
num et. Ita sunt verba domi-
ni ad Moyfen et Barā: vt ea di-
cerent populo Hebreorum: vt
scilicet decima die mēsis War-
tij (semper intelligendo de die
lunari) vñusq; tolleret agnū
scilicet de grege vel aliunde et
afferrer illum in dominum suum:
per familias et domos suas. Et
quo parz q̄ soli patres familias
tenebantur facere talēm prou-
isionem de agno: q̄ illi soli pro-
prie dicuntur habere familiam.
Tinde subditur: per domos et
familias suas. Letera autē que
restat de hac prima parte de-

tum

dini immolabit vnum agnum

vel hedū: nisi quando erat do-
minus adeo parua: q̄ nō suffici-
set ad faciendum talēm prouis-
ionē: et tunc persone de duabꝫ
domibus simili coniugebātur.

Et Tertiū modus predicte in

immolationē agni paschalis: tā-

git dispositionē sanguinis ip-

suis cum ait dominus: Sunet

supple viri

comēdētes carnes

agni paschalis: de sanguine eiō:

scilicet cum fasciculo iſopī: et

ponent super vtrūq; postē: fet

licet hostiorum: id est sup duo

ligna inter que clauditur ho-

stium secundum suam longitu-

dinem: et in superliminariis

domorum in quibꝫ comedent

illum. Et autem superlimina-

re lignum transuersale positiū

super hostia domorum: ad reti-

nendum ea quando claudunt.

Licea hoc autē aliqui dicunt:

q̄ talis linitio siebat ad modis

crucis pfecte. Ponebatur enim

sanguis in medio superlimina-

ris. Et constat q̄ cum esset re-

cēs: fluebat inferiō: per hostia

versus terram: et sic siebat quas

si hastile crucis. Deinde pone-

batur super vtrūq; postē ho-

stis in transuersum: et sic siebat

qualis transuersale crucis. Secū-

dum autem alios agnus occi-

debat in limine. i. in inferio-

ri parte hostiorum. Et postmo-

dum liniebat superliminare. i.

superiorꝫ pars hostiorum: et sic

habebat hastile crucis imagina-

dicta) deberet in vnum locū cō-

uenire: ad immolandum vnum

et eundē agnū: quia hoc fuisset

impossibile. Sed debet magis

accipi multitudi diuisione:

id est quelibet dominus multitu-

di

vtrūq; postē: qualis imaginati-

tum

Exodi duodecimo;

eum ligni transuersum. In rali ergo tinctione sanguinis agni) apparet manifeste signa crucis. Quartus modus plicare im molationis tagit dispositionem carnium ipsius signi: quia scilicet prius deberet decoqui qd debebant assari igni. Unde tenuit in terra: Et edet carnes nocte sua astas igni. Sic autem dñs iussit eas debere parari: tu pterfigura Chriti qui fuit affatus in cruce igne doloris et charitatis: tu quia talis modus parandi carnes est facilius et expeditius: et azimios panes: tu propter figuram sacramenti alterius: quod conscientiam erat in panibus azimis: tu propter festinationem ipsorum filiorum Israe. Nam cum essent in proximitate vie: et in timore maximo: non poterant expectare fermentationem panum. Hinc Deuter. xxvi. sit illis dñs: Septem diebus comedetis ab his fermeo afflictionis panem: quoniam in paurore egressi estis de Egypto. Dicitur autem azima ab ali quod est sine: et zima fermentum: quoniam si ne fermeto: cum lactucis agrestibus: que scilicet sunt ceteris amaritores. Et hoc facti est: ut amaritudo false amaritudinem angustie in qua erant tunc Iudei ad memoriem reuocaret. Non comedetis ex eo crudum: scilicet semiductum ex festinatione: nec coctum aqua: sed assum tantum igni: quia nullo modo possit parari sine morti occupatione. Caput cum pedibus et intestinis eius vorabitis: id est festinante comedetis: tum propter causam predictam: tum in detestationem fa

Moysē

Clausula prima. Fo. clxxxiij.

qui in figura capituli arteris colebant Iouem: et in intestinis animalium futura diuinabat. Item in signū qd pedes subiectus Egyptiorum euadabant ex toto. Nec remanebat quicq; usq; manū: ne scilicet Egypti illud inuidentes tollerent: et derisionibus prophanaret. Si quid residuum fuerit: quia solam nō potuit totaliter a comedientibus devorari: vel hoc dicat propter ossa illius: que non libebat frangit) igni conibera tis: ita scilicet ut nihil omnino possit de huiusmodi agno inuiri. Sic autem considereretur: Renes vestros accingeatis: quasi parati ad excendum de terra Egypti: quasi diceret: Propter coniunctionem carnium agniorum dimicteris vestram preparacionem ad itinerandum. Lascivamenta habebitis in pedibus: tenentes baculos in manibus. Tria ergo illis comedentibus agnum paschalem precepit dominus in signū qd de propria quo inhabebat exitus eorum de Egypto: videlicet qd accingerent renes suos: qd haberent clementia in pedibus: et qd tenebent baculos in manibus suis. Sic enim erat promulgato ad itinerandum. In iuper comedetis festinanter. Unde omnium illorum rationem assignat dominus dices: Est enim phasellus est transitus domini: quo scilicet vos transire faciet de Egypto. Talis autem modus comedendi competit viatoribus in punctu vie confitimus. Ut transitus domini: id est qd mediante ministro suo angelo vel

abo vos: sive absq; lesio: et transla scilicet Egyptiorum et salvando Hebreos. Ideo sequitur: Et transibo inquit dominus sive exterminante angelos per terrā Egypti: includendo terram Hessent: in qua cohabitantes nonnulli Egypti: Hebreis fuerunt percusiti ab exterminatore: qui ramen omnes pcedentes plagas aliorum Egyptiorum euaserant. Unde sequitur: Et percutiam omne primogenitum ab homine usq; ad pecus: scilicet inclusi. Et bene dicit percutiam: quia ille facit rem: cuius autoritate fit: luxa illam regulā iuris. Qui per alterum facit: scilicet. Unde et Job. i. dicebat: Dominus dedit: dominus abstrahit: licet diabolus abstulerit. Et in cunctis dies Egypti faciam iudiciale: ego dominus. Circa hoc autem dicunt Iudei: (vt refert de Lyza) qd illa nocte oia idola Egypti lignea subite fuerint putrefacta: et omnia metallica resoluta: et fusca in terram: et omnia lapidea communata: in destructionem idolatrie. Ideo subditur: Ego dominus: qui solus sum larvia colendus. Secundum: Erit autem vobis sanguis: et illa celebratio instituta est in memoria primogenitorum terre Egypti: saluationis filiorum Israe. Per hoc enim distinguebas tur domus Hebreorum a domini bus Egyptiorum. Nam sicut erat distincti interius per fidem: veram ab Egyptiorum: ita solebat dominus qd esset asperlio sanguinis: quasi signū dilectionis exerciri: et presentatio fidei interioris. Et videbo sanguinem: et approbabam inquantū est signū fidei: et transibo populo Iudeorum offerre: sive aliud animal: Joseph: ad hoc responderet: qd ratio huius

ptiorum:

Exodi duodecimo;

Pteriorum qui Iouem in specie arietis adorabant. Non ergo equanimitatem cerebat quod Iudei occidere et immolarent dominino deo suo illud animal quod summe venerabant et colebat. Et forte ex hac causa ipse dominus precepit Iudeis ut decima die lune afferrent ad domos suas agnum quem oblatuрам erant domino decimae quartae die: ut sic durantibus illis quatuor dies buss intermedii interim Egypti audirent eum balante et per consequens magis ac magis rostreretur in cordibus suis videtates hebreos tenere huius agnum quasi incarceratedum ad occidendum in proximo: quem ipsi pro deo colebant. Quid si dicatur quod eadem ratione ipsi Egypti debebant torqueri quando in domibus hebreorum audiabant vitulam mugientem eo quod colebant deum Apim in specie bouis. Dicendum quod non est simile: quia preceptum de immolatione virule rufe nondum erat factum. Preterea non nisi diuites hebreoz iusti sunt immolare postea vitulam. Unde in domibus pauperum qui erant de populo hebreorum non aut diebatur mugitus vitule: eo quod non poterant eam sub comparsitate sicut poterant facere de agno nisi essent valde pauperes. **Q**uartum dubium oritur propter illud verbum: *Sin autem minor est numerus.* Queritur ergo quis aut quoniam numerus facit familiam: ut se ficiat quodam aliqui extranei aduocandi erant ad eum agnus paschalis: et quod non hoc dicitur hebreis et decem capitula constituebant familiam: pro quibus omnibus sufficiebat unus agnus unius anni: qui etiam poterant cum bene comedere. Dicitur etiam in decretis quod decem mācipia viiani parochiam constituant. Quid autem hic dicitur? si in aliqua domo non erant decē persone tunc debebat inutriari aza de prima domo quoque haberetur numerus copletus: hoc non erat intelligendum de qualibet domo vicina: sed de pauperi quod non poterat per se facere: puisionem de agno paschalitatem de hodo: qui in cau sufficiebat: ut possit dicetur. **Q**uantum dubium! Utrum unus agnus sufficeret uti tota familia continent plures denarios numeros: videlicet tres vel quatuor? Cidetur quod non: quia nullus quilibet non potuerit habere partē sufficientem de illo. Ad hoc dicendum secundum Josephum: quod in illo casu tales personae debuerint inter se condividere dicrum agnum per minores partes: et sic unus sufficeret: nisi forsitan tales personae fuissent multum gulose. Da exemplum de via hostia que in casu porest dividiri plures partes: ut plures percipiant sacramentum altaris. **S**extum dubium: Utrum sit negotium cum dicat: *Erit agnus anniculus/masculus.* Beatus Augustinus in questionibus super Erodio: q. xl. satis prudenter defendit: quod non. Luius dicta in parte ponuntur in globo: ordi: super hoc passus Vide ibidem: Similiter et de palude. **S**eptimum dubium: Utrum illi Iudei qui erant adeo pauperes

Clausula prima.   **So. dxxxv.**

peres / q̄ non poterant habere agnū ad immolandum domi-
no / sed bene hedum: poterant uite offere hedū / dicendū
q̄ sic: Nam secundū Petru M-
lest. / Andréā pauperes pote-
rant facere de hedo quicunque
poterant diuitias de agno / ius-
titia legis preceptū. Sicut pu-
pera que non poterat offer-
re agnū offerebat par turtu-
z / aut duos pullos columbarium
per dicitur Lcūtici. xii. Sed q̄
August. in quest. super Exodū
quest. xlii. z ponitur in glo. or-
do: super hoc passū / videtur dis-
cere q̄ in antiqua lege non li-
cebat immolare hedum pro agno:
nec aliquando legitur in
scriptura sacra / q̄ hedus fue-
rit patchalis victimā: ideo a-
lter dicendū. q̄ tam agnū
q̄ hedus tollebatur decia die
dui Apulii: et decima quarta
die agnū immolabatur / hedū
autem permittebatur redire
ad propria. Et per hec duo ani-
malia designabatur / q̄ Christus
secundum carnem defen-
deret de iusta / designatis per
agnū: z de peccatoribus / desig-
natis per hedum: vt sic nullus
de venia desparet. Tel q̄ idē
Christus in similitudinem car-
nis peccati / non aute in carne
occulti apparere deberet. Q̄
autem immolabatur solus agnū
figurabat q̄ idē Christus
in quantum innocens pas-
turus erat. Quod ergo dicitur
in tertiu / immolabit eum uni-
uersa multitudine filiorū Israel
ad vesperam: referendū est ad
agnū / non ad hedum.
¶ Octauī dubiū: Cur prece-
pit dñs filijs Israel vt immo-
larent agnum paschalē ad ves-
peram: poris q̄ ad alia horā
dicendū / q̄ proper tria. pri-
mo quidem ppter figuram ve-
ri agni Iesu Christi qui ad ve-
spers. i. in ultima etate mundi
immolatus est in cruce pro no-
bis. Secundo vero ad denotā-
dum q̄ non satis est se immo-
lare domino per bona opera ī
mane iuuentutis: secundum il-
lud Threnorū. iii. Bonum erit
viro cū portauerit iugū domi-
ni ab ado. sua: verūctā reqr-
tur immolatio: vespertinaliter per
perseuerātiā in bono incepito
vsq̄ in finē. Tertio hoc iussit
dñs v̄ tal tempore vespertina-
no redentes Egyptij de ope-
ribus suis / videret agnū immo-
lari q̄ ip̄i colebat: z hoc ma-
xime scđm eos q̄ dicūt / q̄ im-
molabatur in limine domoū.
¶ Cōtū dubiū: Quare p̄ce-
piebatur filijs Israeli: vt deci-
mā die mensis tollerent agnū
aut hedū intra domos suāset
ibi staret vsq̄ ad diē quartam
decimam? Quid em̄ opus erat
vt tam citio ibi recluderetur / z
ibi habitarer spatio quatuor
dierū? dicendū q̄ hoc siebat
proper duo. Primo quidē q̄r
filij Israeli erant occupati in
preparando se ad recessum de
Egypto cū omnibus q̄ habe-
bant: in qua preparazione re-
quiebat magna sollicitudor
distractio: z ideo ne ex hoc da-
relet obliuionis accipere agnū
vel hedū in die immolationis
preceptū fuit illis q̄ ip̄um acci-
perent p̄ quatuor dies prius.
Scđo hoc siebat: vi i illis qua-
tuor diebus viderent p̄ expas-
sionem s̄i in agno / vel hedo
accipere.

Exodi duodecimo;

accepto esset aliqua macula vel defectus propter quae non deberet immolari. Quid si sic tunc de alio puderet libi. Et ideo talis preparatio per quatuor dies non obligabat i futurum nec fuit seruata in annis sequentibus; et dicunt hoc: quia causacessauerunt et signanter illaque tangit sollicitudinem populi, p exitu de terra Egypti. De hinc autem que tangit resumptionem beatis immolando: descendit q talis resumatio potest in modicissimo tempore fieri.

mella scdm pceptu legis: sicut in aliquibz hostiis pacificis et p peti: in qz immolabant se melle vt capra: et vitula russal colibz et. Dicendum q necessitate pfectio erat viri posito immolarex sexus masculinu[m].
Lagnus. Cum ordinatione pcpua ratio fuit voluntas dei pcpientis. potest etiam quedam pia uita ad hoc adducti q talis est: q sicut pfecta debet deo immolari nisi ipse pcepit oppositi: eo q ab eo emanat omnia pfectio. Sic est autem ipse seruus masculinus est pfectio seru femini-

Decimum dubium ostendit ppter infirmos hebreos novantes gustare carnes. Namque tales fenebantur ad predictam immolationem dicendum ergo non. Non enim figura magis obligat pro tepeo suo. Et veritas postea venit. Sic est autem quia immolatio agni propitiachaliscum antiquus fidei singulis annis apud hebreos prefigurabat sustinzione corporis Christi in verisigni in sacramento altaris; que apud catholicos precipiter fieri singulis annis in paschate; ut patet extra de pe. Et re. cap. ois vtriusque seruus. Cum ergo catholici in paschate possint pati calamitatem infirmitatem que excusat eos ne tunc suscipiant sacramentum altaris ut satis possint sequitur etiam in proposito. Id dicendum est.

Neostimperiter et rato gene re. Igitur sic. Cur autem dicitur vocuerit potius agnus Iesu immolari. Propter animalia dictum est. **D**uodecimum dubium mouet propter illud verbū. Ad vesperam. Queritur ergo quoniam incipit vespera hebrei dicunt quod vespera put hic accipit incipiebat a septima hora quartadecim diei quia tunc sol incipit tenebrenotabilitatem ad occasum; et durat usque ad principium noctis. Unde ad illa hora usque ad principium noctis poterat Iudei immolare agnum paschalē in podium singulis annis facere suū pascha. Predicta autem hora septima et deinceps est tempus primebat ad die sequente solem in qua filius Israhel primo exierunt de Egypto.

Dicimus tertium dubium. Quoniam

Idem dicendum est.
CUnde in dñis dubiis: Utru cō-
ditio sexus masculini esset de-
necessitate immolationis sue
sacrificij sciendi dñs: vt scilicet
immolare agnū & non femella?
Tidem q̄ nō. Nam in multis
alijs sacrificijs offerebas fe-

Clausula prima. *Fo.cxxxvi.*

domo ad hoc nō sufficerat de-
bebāt pauperes vicinos (Iude-
os nō gētīles) vocare; q̄ in
uerēt eos ad decorandū h̄mōt
agnū. Q̄ ergo d̄c̄ postmodū de-
reliuſo q̄d erat tremendū in-
telligendū et de oſibus dicti
agni: q̄ facto manc̄ diet sequē-
tis debebat totaliter cremari.
Decimquātrū dubiuſ moue-
tur ppter illud verbū: *Lacra*
menta habebitis in tibiſ. Queris ergo cur dñs q̄ p̄di-
kerat Moys. ut ca. hui⁹. Sol-
ue calciamētū de pedib⁹ tuis:
nūc dicat calciamēta habebi-
tis in pedibus? Dicendū q̄ su-
perius p̄cepit dñs Moys. sol-
uere calciamētū de pedibus
tuis ppter reuerentia ſue ma-
leſtatis. hic aut̄ p̄cipit calcia-
mēta cſc̄ assumēda. ppter ne-
ceſſitatem itineris. Et ex hoc
passu trahūt aliq̄ sacerdotē nō
debere celebraz nudis pedi-
bus meq̄ eſſe accedendū ad fa-
cramētū communionē (q̄ p̄figu-
rato fuit in agno paschalib⁹) au-
dit pedib⁹. Tūtib⁹ contrarii
nonnulli religiosi faciunt verum
circa hoc nullū eſt preceptum
ſed decentia quedam.
Decimquātrū dubiuſ orit
pp̄ illo verbū: Erit aut̄ vobis
ſanguis in eſib⁹ in qb⁹ eritis.
Dicit̄ em̄ iſi dicit̄ q̄ agn̄
paschalib⁹ nō immolabatur tūc
in singulis domib⁹. Hebreorū:
qz nō in domib⁹ pauperum de
populo illo. Queris ergo q̄o
hic d̄c̄: Erit vobis ſanguis tē.
Dicendū q̄ de ſanguine agni
liniebat q̄nq̄ diuerſe domi⁹
ſez tā diuitiū innotiūt. q̄ pau-
perū vicinōt quos ad ſe diuiti-
tes vocabant yſt ſecū comedē-
rēt agnū q̄ ipm p̄ ſchabere nō
poteſt. Uel foretrīſ ſez tā
immolatēs q̄ pauperes q̄ ad ſe
vocauerat ſi ſimil n̄iferunt no-
cere illa ad min⁹ vſq̄ post mor-
tē p̄indigentib⁹ Egypti. Et ſic
euadere potuerit p̄iculū mortis
eo q̄ habitabāt in domo i cui⁹
postib⁹ erat fūtus ſagittū agnū.
Decimquātrū dubiuſ moque-
pp̄ illo pb⁹: Celebrabit hūt
die ſolendū in generationib⁹
vris cultu p̄petuo. Ex hoc eft̄
p̄bo videt ſeq̄ q̄ nos catholicis
ſim̄ adhuc obligati celebraz
pascha Iudeor. Q̄ ſi ſic: ergo
deben⁹ immolare agnū p̄pach-
lein ſi comedere panes azimosi
līmre postes domorū noſtrarū
ſanguine agnū p̄ ſe p̄nreduc-
dum erit ad Iudaismū. Dicen-
dū ſi conformarit ad beatū Au-
gūſti ſp̄ Brod. q̄ illis. o dies
pasche Iudeor debet celebra-
ri cultu p̄petuo: nō quide in
ſe ſed in aliquo eminētori. Et
hoc modo ipm celebran⁹ nos
catholicis deuote celebrazantes
biſe ſerifū pasche ſob reuerentia
dominice resurrectionis quā
do quidē trahūt Christus de
morte ad vitā immortale. p̄ces-
ſit & oīo figura ſub ratione
figure: manc̄ tamē p̄petuo in
eminētori ſez ſuccedēte veria-
tate clarissima p̄pēte resur-
rectionis dñiſe. p̄petet etiā di-
cti⁹ cultus ille legali pasche
dictus et p̄petui: qz nō prefis-
gebarit et terminus: vel quia
nō erat terminādus poteflate
cuitiſq̄ p̄pare creature ſicut
dicinūs peccātē mortaliter
obligari morti eternie: qz illa
nō poterit euadere virtute crea-
taſed tā virtute dñiſa.

Exodi duodecimo,

Moraliter et primo iuxta il- se deo per charitatemque ipsa- ludi: Mensis iste vobis princi- vint cui co/sicut amas fit vni- piu mensium. Norandū g/ si- cū amato. Et bene dicitur q/ cut nos catholici differimus ri- vnuquisq/ per famulas et dos- tu/side et sacramentis ab infi- mos suas debet offerre agnū: delib/ ita et tempore. Hinc ē/ q/ secundum usum Romane ec- liter se offerre domino: sed alia- clese annus incipit a nativita- quibus plus: aliis minus. Una te domini. Sic enim inchoant anni vtramontani. Nos aut Galli et omnes circa monsan- inchoamus annum nostrū ab i- carnatione domini / que facta est yicelina quinta die mensis Martij. Et q/ aliqui inchoant in paschate debet referri ad p- dicā diē dominice incarnationis: ut patet i suppurationib/ anno. Alias tales deberent in datis suis et suppurationibus minus habere q/ ceteri de tris- gintatribus annis. Vulgo aut saltum citramontanus recent moe paganoz et signari an- tiquorū Romanorum / incipit annum ab initio Januarii.

Moraliter et secundo iuxta illud verbum sequens in quo di- citur: Decima die mensis hui⁹ tollat z. Norandū g/ decem dies designat obseruantia de- ceni preceptorū decalogi: cum gratia et charitate. Quia sicut in die homo est in luce / iuxta illud Ioan.xi. Si quis ambu- lauerit in die, nō offendit: quia lucē hui⁹ mudi vider: ita deuo- sus obseruator decalogi ambu- lat in luce gracie: et videt lucē hui⁹ mudi. I. Christū / qui Jo- viii. dixit: Ego sum lux mundi. Videt (qua) huiusmodi lucē per fidem formata. Tunc ergo decima die mensis tollit homo agnū deo offerendū: quādo cū obseruatione decalogi offert

appels

Clausula prima. fo. clxxvij.

appellatus est: Ite comedite ne eius sig postes / et in super- pingua/ et bibite multis / et mit- tite partes eis qui non prepa- rauerit libi: quia sanctus dies mortuus / et passo Christo agno sine macula / debemus ponere dominum est. Applicatio est fa- de sanguine eius super postes animarum nostrarū per iugem recordationē ipsius. Dicente Apo. heb. iii. Recognoscite cū qui tales sustinuit a peccato- ribus aduersus semetipsū con- tradictionem / ut nō fatigem- ni animis vestris deficientes. Hinc August. in suo manuali cap. xxij. alt: Lū inquit me pul- sat aliqua turpis cogitatio res curro ad vulnera Christi. Lū me premat caro mea / recorda- tione vulneri domini mei res- surgo. Lū diabolus parat mihi insidias: fugio ad viscera misericordie dñi mei / recedit. Si ardor libidinis moueat mea / recordatiōe vulneri dñi mei Iesu Christi extinguit. In oīb/ aduersariis nō inueni tā efficax remedii: Gynera Christi. In illis dormio securius / et resresco intrepidus. Et breuiter tota spes mea in morte dñi mei Iesu Christi est. Itē ca. sequē- ti loquit idē Bugu. dicens: Nō possili terreri multitudine pec- carior/ si mora dñi i metē meā venerit: q/ peccata mea illum vicere nō potest. Clau/ et lācca clau- māt mihi / et vere recordariatus sū Christo: si eu amauerio. Long⁹ aperuit mihi lat⁹ Christi lācea militari: et ego intravi / et ibi recordeo secur⁹. Hec et milita alia filia hīf ybi supia. Dī. S/ q/ debem⁹ p̄dere sanguine agnī Christi i polib⁹ / ultis aiarii palio Christi. Quid est ergo. C/ Judeis precipiebatur q/ oc- culo agno poneret de sanguis illud: Et edet carnes nocte illa

B. ij. affas

Exodi duodecimo,

affas igni. Non adūlū phoc ī struimur: q̄dī debeam⁹ acce der ad sacramenta altaris et ipsum suscipere: et signār cū appropinquit in nobis nor mortis. Debeam⁹ nēmpe ipsum suscipere cū ardore charitatis. Iste est enim ignis ille quo as fatur carnes dominici corporis in cordib⁹ Christifidicium: de quo Luce. xii. idem Christ⁹ ait: Ignem veni mittere in ter ram: et quid volo nisi vt arde at? Istud etiam possum preferre ad recordationē doloris pas sionis ipsius Christi q̄ tūc ma xime habenda est cum accedit ad mensam altaris: secundum q̄ ipse in institutione ipsius sacramenti ait: Hec quotiescunq; feceritis in mei tē. Tūc etia comedimus azimos panes: cū summius ipsum sa cramentū īne fermento malitiæ et nequitio: sed in azimis sui certitatis et veritatis. i. cum puritate gratie et veritate recte fidei: ut dicit⁹. Corinth. v. De bennus etiā adiungere lactu cas agrestes per quas intelligit⁹ dolor de peccatis īuxta id quod scriptum est Ezech. xxii. Filii hominis panem tuū id est altaris sacramētū ī cō turbatiōe comedere. Sequitur: Non comedetis ex eo crudum nec coctū aqua: sed assūm tam tum igni. Ubi notandū: q̄ illi comedunt hunc sanctissimū agnum paschalem crudum: qui non habent fidem dominice passionis et resurrectionis. Si in ille illi comedant ipsum co ctum aqua: q̄ in deliciis carna libus vivunt: ut sunt multi con cubinarij in tali statu ad altar

re accedentes. Seq̄t: Caput ei pedib⁹ ei⁹ et intestinis vorabitis. Ubi notandū: q̄ in hoc sacra mento illi caput cū pedib⁹ ei⁹ et intestinis vorant: qui firmi ter creditur ibi adesse diuinitas tem: que per caput designat: et similitudinem humanitatē q̄ no mine pedum: qui sunt extrema pars corporis significatis. Per intestina autem que occultantur intra corporis intelligentia sunt cetera occulta mysteria ipsius sacramenti. Hec igitur omnia voranda sunt: i. firmiter credē da. Precipit⁹ etiam ut non remaneat ex agno paschali q̄a et vīz manē. Ubi q̄ manē defi gnatur futura vita: in qua nō remanebit vīz ipsius sacramēti sed tūc h̄ locū i pūti et p̄p senti vita. Propterera vocatur panis viaticus. Quod autē co mestri agnū paschalem debet habere renes precinctos calciamenta in pedibus et baculos in manibus: designantur tria que debent habere vole ntes digne accedere ad sacramentum altaris. Primi etiā stolas: que per renas precictos designantur. In cuius figura legitur primi Regū. xvi. q̄ Achillech sacerdos dixit ad Das uid perent panes sanctos pro ferūs suis efruerib⁹: Si mā d̄ (i. quid) sunt pueri maxime a multib⁹ manducant. Secundū est: recordatio deuotū accessus sanctorum virorū qui non piccererunt ad hoc venerabile sacramentum: quozum pleriq; cū lachrymis et singul tibus accedebant: nec aliter accedere nōuerant: sicut legit̄ de beato Augustino: et de mul tis

Clausula prima. S. d. xxxviiij.

et alia. Lasciamen̄tē cū sūt re bellis animaliū mortuorum. Tunc ergo ponimus cale ciamēta in pedibus nostris: cū accedentes ad ipsum sacra mentū vite sanctiorū patrum (q̄ nos precesserunt) recordan̄tur. Tertiū est: memoria dñe crucis et passionis. Et hoc ē tener baculos in manibus. Quod autem sequitur: et come datis foliantei: sic intelligendū est: Clos qui proponitis in cordibus vestris suscipere hoc venerabile sacramentum: festinare coheritionem vestram ad dñi iuxta illud Eccl. v. Ne tardes cōuerteri ad dominū: et ne differas de die idem. Hec autē expositio est mysticalis: ut pote partim moralis: partim allegoricalis.

¶ Moraliter et septimo īuxta illud sequens verbum: Est em phase. i. transitus domini: q̄d̄ pascha dicimus. Notandum: q̄ filii Israei fecerūt triple pascha. primum fuit ī terra Chanaan ī Egyptū. Secundū ī de Egypto ī desertum. Tertiū ī de seruo ī terrā promissio nis. Ita et nos debemus facere triplice pascha spiritualē: cō formiter ad predictum triplice corporale. primo igitur debemus transire de virtutē ad virtutes. Secundo debemus transire de virtute ad virtutem. Un de psalmis. Ibint supple bo nū de virtute in virtutem. Ter tio: ubi fecerimus duo p̄cedentia paschata: īdem indu bie faciemus tertium. i. de de seruo huius mūdi ī terrā p̄missae hereditatis celestis: de qua psalm. ait: Credo videre

bona domini ī terra vñuen tium. Iste etiā situs erit de tenebris ad lucem inaccessiblemē de morte ad vitam: et de pena ad gloriā eternā.

¶ Moraliter et octauo īuxta illud sequens verbum: Et tran fibo per terram Egypti nocte crucis et passionis. Et hoc ē tener baculos in manibus. Quod autem sequitur: et come datis foliantei: sic intelligendū est: Nos qui proponitis in cordibus vestris suscipere hoc venerabile sacramentum: festinare coheritionem vestram ad dñi iuxta illud Lāti. vi. Reuertere: reuertere! Su namitis: reuertere: reuertere! ut intueamur te. Itē illud hie re. iiii. Tu fornacata es cum a matrib⁹ multis: tamē re uertere ad me dicit domin⁹: et ego suscipiam te. Tunc autē idem deus et dominus percus sit omne primogenitū ī ter ra Egypti: cum occidit ī anima peccatricē mortalitā pecca ta: que dicitur primogenita respectu ventiliū peccatorū: que nō est necessit̄ s̄p̄ occidi: q̄ dies occidūt mortalitā: cū possit fieri remissio mortalitū abque remissione ventilū: eo q̄ illa nō habet repugnantē formā ī ad gratia: sicut mortalitā.

¶ Moraliter et hōno īuxta illud: Et in cūctis dijs Egypti faciam iudicis: ego dominus. Notandum: q̄ per deos ī proposito intelliguntur iudices populi. Tales nēmpe dicuntur dijs: eo q̄ loco dei p̄fūnt populo. De quib⁹ precipit dñs ī sequētib⁹. trij. c. dices: dñs non detrahēs: eo scilicet q̄ p̄mitit malos. Tales ergo dij Egypti. i. iudices huius mundi:

A iiiij qui

Exodi duodecim⁹,

qui tot⁹ in tenebris est / debet tempora. Nā in testimonio⁹ hu⁹ valde timere ne male iudicēt: ad perpetuam rei memoria⁹ p̄ scientes q̄ tandem (velint nos) securioris inique sanctor⁹ mar- lant; iudicabuntur a domino ⁊ et iudicand⁹ in ipsi⁹ exercit⁹ sua iudic⁹. Unde legitur. ii. Paraly. xii. de Josaphat rege Iudei q̄ cū quiuitace⁹ diocesis Ebroice⁹, constituerit iudices in cœtis vi⁹ in hodiernum diem restat ciuitatibus Iuda/dixit eis: Ut ingens multitudine lapillorum rubicidorum ex sanguine dicator⁹ martyrum: ut simiter te- det. Et quodcumque iudicauerit in vos redundabit. Propter a dictos deos. i. dominos iudices salubriter admonebat Apo. Col. iiiij. cū dicebat: Do- mini⁹ quod ultum est ⁊ equum seru⁹ prestat: scientes quoniam viciorū alterius coloris exis- stunt. Ecce igit⁹ quomodo san- guis dicator⁹ martyrum mostrat fidelibus peregrinis in signū ⁊ ut enarrant mirabilis dei. ¶ Allegoicē p̄ primō ⁊ cōfōr- miter ad magistrum Nicolai lo⁹ qui supple vos iudicabat de Lyra (per agnū psachalem) ¶ Mozaliter ⁊ decimo ⁊ iuxta illud verbi⁹: Erat autem vobis illud in hoc capitulo p̄figurat⁹ fuit sanguis in signum r̄t. Florans dum q̄ illud possumus referre cōtra occulitos homicidas cōtra quos interdum sanguis oc- citorum ab eis iusto dei iudi- cio querit vindictam: ⁊ incipi- fluere quandoq; de co:porib⁹ occidis ⁊ mortuis ad presentem homicidariū: vt si prodat cri- men eorum. Sic enim fertur ac- ceditis: Temporis determinatio. domini. V. ecclx. Inter duos magnos principes. Et Sene. iiiij. legitur q̄ dñs impropere- uerit Lai⁹ mortem fratris sui Abel dicens: Ecce vox sanguis fratris tu⁹ Abel clamat ad me de terra. Erat igit⁹ huiusmodi sanguis in signo necrit⁹ ⁊ proditoris ipsius Lam. Un- etia legit in passionari⁹ san- crozum ⁊ q̄ sanguis martyrum effusus sup terrā non potuerit quodam⁹ inde abridi p̄ multa ne macula. Et de Christo dī. i.

Petri

Clausula prima. fo. clxxxix.

¶ Petri. q̄ petri non facit / nec disponentis est dolus in ore eius. Tē dicitur agnus debebat esse masculus. In q̄ p̄figurabat p̄fectio Christi in eo q̄ homo ratio⁹ seru⁹ perfecti. Ioseph⁹ ab instati cōceptione iue fuit homo perfect⁹ in omni sc̄ientia ⁊ virtute. Fuit etiā anniculus i. viiius anni. Accipit aut̄ iste annus ex octaua die natus in iste sic. Nam antea nō poterat offerri: ⁊ sic patet / q̄ erat ad- huc tenellus. Et q̄ hoc significat pietatis teneritudo i. Chri- sto. Qd aut̄ addit⁹ iuxta quē ri- tum collit⁹ a hedū: designat q̄ si Christus non habuerit carnē peccati⁹ habuit tñ simili- tudine carnis peccati: iuxta illud Ro. viii. De⁹ filii sui mit- tēs in similitudinem carnis per. ¶ Scđo tangit⁹ ipsi⁹ determina- tio⁹ ⁊ q̄ sup̄ debebat ichoa- ri immolatio agni⁹ cū dī. Deci- ma die mensis huius collat r̄t. per q̄ significabat / q̄ in lege (p̄ decalogū itellecta) Christ⁹ fuit p̄figuratus ⁊ preueniatur: et quartadecima die immolā- dī. Per q̄ significabat passio Christi cōplenda tempore euan- gelii quadrupliciter descripta. Ad vesperā i. q̄ scđm Hebreos incipit ad hora septima: Christ⁹ aut̄ circa horā nonā expi- ratuit: vt dī. Mat. xv. Itē Luc. xxiij. Et de nocte comedēd̄: sicur dicit in tertii. Et edet car- nes nocte illa assas igni. Per q̄ p̄figurabat / q̄ Christ⁹ nō est in sacramento altaris modo visibili sed per fidēlē (que est de non apparentibus) creditur: per charitatem fugitur virtus huius sacramenti. ¶ Tertio tangit⁹ comedēdū dispositio. Circa qd̄ notandum q̄ comedētes agnū debebant esse circuncisi: ⁊ hoc in figurā q̄ ad sacramentum eucharisticie nō admittuntur nisi baptizati: sicut circuncisio fuit figura bas- tis. Et accincti rebib⁹. i. casti ⁊ mundi Luc. xii. Sint lis- bi veluti precicti. Qd̄ expōnes Greg. dicit: Lubos p̄cingim⁹ cū carnis luxurias p̄ continen- tiā coartamus. Itē debebant esse huiusmodi comedētes cal- ciati: ad significandū q̄ sumē- res eucharisticie sacramentū de- bēt esse parati ad ambulandū in via moris. Itē q̄ debent te- nere baculos in manib⁹. i. p̄- fitentes se esse peregrinos in hoc mundo: iuxta illud. i. Cos- rin. v. Dum sumus in hoc cor- pore peregrinamur a domino. ¶ Quarto tangit⁹ comedēdū modus. Circa qd̄ sciendū ⁊ de agno paschali nihil debebat crudū comedē. Per qd̄ denoz- taruri ⁊ dubitantes in fide nō debent sumere Eucharisticie sa- cramentū. Nec coctū aqua. i. sine feruore deuotiois: sed as- sum tantū igni. Per qd̄ lignis- cat ⁊ debet tantū sumi in fide charitate formata. Item cū la- crucis agredib⁹: Hebreus habet cū amaritudinib⁹. i. cū peccatorū cōmisiōnū dolorib⁹ secundū illud Es. xxviii. Re- cogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudine animi mei. Se- quitur: Caput cū pedib⁹ ⁊ in- tellicitis vorabitis. Per caput diuinitas: p̄ pedestri humanitas: per intellectuā plenitudo gratie latēs intra Christū designan- tur. Est igit⁹ sensus: Caput cum pedibus

Exodi duodecimo,

pedibus et. f. diuinitatem Christi cū humanitate plena gracie in hoc sacramento esse crededο i p fide incorporabitis. Et come detis festinaver. i. p virtute huius sacramenti festinabitis ad patria paradisi. Propter qd dicitur in Ecclesiasticis. Festinemus ingredi in illa requiem. Et os eius non confringemus. i. robur diuinitatis i. carnē assumptā debilitata esse falio nō estimabitis. Nec corpus Christi in sacramento isto frāgi vel dentibus attenē estimabitis: qd hoc solum conuenit speciebus.

C Quinto tangit de immolatione agni paschalis consecratio nisi locus cū dicit: In una domo illū comedetis. p er qd de notatur i p sacramentū eucharisticū sumendum est in ecclesia: qd est una cōgregatio fideliū. Lætic. vi. Una est colliba mea et. Quanvis enim olim plures agni fuerint in pluribz dominibz eis illi vnu agnū Christi prefigurobant: et similiter oes dominus vnu ecclia: in qua sumē dum est eucharisticū sacramentum: nō in ecclasticis hereticorum. Nec de carnis eius effectionis foras: i speciebus eucharisticis non recunī ad fortificia seu ad quecumq; alta ad quae nō sunt ordinatae. Superluminare i postes liniebat agnū sanguine. Per duos postes intelligunt parres veteris ac novi testamenti: i p supluminare ipsi Christus superemis utrūq; patribus. Per dicta igitur hanc significacione significabat qd patres veteris ac noui testamenti erat Christi sanguine redimendū et Christus foris in cruce suo

Scimus

sanguine rubicundus;

Sexto tangit dicti agnisi molatiōis profectus cū dicit: Erit aut sanguis vobis i signū in eibus z. Per qd denotat valor et utilitas pmaxima nostra a deo patre exhibita medio effusionis sanguinis Iesu Christi filii sui: cui etiam sola memoria i fides sincera Christianos ab exterminatore conservat: vt dicit interli. Insuper eos cōseruat finaliter ad eternam plagam: i hoc norat cū dicitur: Nec erit in vobis plaga di sperdēsi quād pccatio terribilis. i. cōgregationē repotiorum in die iudicii mittet eos in abyssum inferni. Unde predicta glo. dicit i p per terram Egypti: i p proposito intelligitur cives huius seculi.

A Allegorice et secundo i p duplice immolatione Iudeos in pachate suoi agni iez et hec agni quidē quo ad diuitias: et hec i ad pauperes: designatur Christus i qd fuit agnus et hec. Agnus quidē sine macula i de quo Iacob. exclaimauit dices illud Iohann. i. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Fuit etiā et hec. Pro quo notandum i qd in hoc differunt agnus et hec: qd agnus de ovi hec aut de capra nascit. Reare ergo per verum Christus significatur. Nam ipse de ovi Maria nat⁹ est: itē de hec. i. de peccatoribz: i p per pulchritudinem in genealogia ipsiusque ponitur Mat. i. Vel dicit ipse Christus fuit in se agnus sine macula et hec autem reputatus a Iudeis et peccatoribus. Unde et dicebat Iohann. ix.

Clausula prima. fo.crc

Scimus quia hic homo peccator est. Ille igitur est hec ille de quo figuratiū dicti est populo Iudaico a dō i sequebitur. Nō coquens hec dum in lacte matris sue. i. non occides Christum adiut pendente ad vbera matris sue. propter quā causā i vt legit Mat. ii. apparet angelus dñi Joseph in somnis dicens: Accipe puerū et matrem eius i vade in Egyptū. futurū est enim vt Herodes querat puerū i ad pdenūdum eum. Tel dicit Christus hec: nō quis habuerit feditatem hedi. i. peccatoris: sed qd habuit similitudinem carnis peccati: quia habitu inuentus et homo. Ipse igitur presignatur fuit in serpente enco: qui habebat similitudinem serpantis i erat tamen absq; veneno veri et naturalis serpantis.

A Allegorice et tertio: per hoc qd Iudei debebant comedere agnū assatum igni: designatur qd quicunq; accedunt ad mensam fratris su⁹ cepturi agnū pachalem Christum: debent habere verā fidem: qd ipse est qui fuit assatus igne charitatis i doloris in cruce.

Anagogice mensis iste p̄cipiū mensis i pannus in membris omnī designat p̄incipiū eternitatis et glorie celestis: in qua loquitur domin⁹ angelis: i angelis angelis i atq; angelis hominibus. Ibi etiam vaulquis agnum rollit per famulas et domos suas. Per quod intelligitur illapsus dñe esentia in mentibus angelorum et hominū: inequaliter i se cunctū varietate meritorum res-

cipientiū huiusmodi illapsum: qd nosq; cū dicitur: per famulas et domos suas. Joan. xiiij. In domo patris mei māstiones multe sunt. Qd autē vn⁹ Iudeus duces posset vocare alium. Iudeum pauperē ad comedendū secū agnū paschalē: designat gaudium et letitiam quam habet quilibet beatus de beatitudine alterius. Nam et dicit Grego. lib. iiiij. moral. ca. xlj. Tanta v̄s amoris in illa pace ipsos beatos sociat: vt qd in se quisq; nō accepserit: hoc se accepserit in alio exultet. Hunc autem agnū anniculi: cuius carnes ante igni comedebant cum panibz azimis: et lactucis agrestibus: que prouocabant appetitum: huc omnia designat abundantiam summi i satiarē perfectā illius celestis beatitudinis: de qua psal. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti clementis bus te: Et alibi: Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et rursum: Adimplebis incertitatem cū vulnu tuo. Qd autē immolatio agni ſebat ad vesperam: designat qd eterna beatitudo non dabatur in luce dici presentis vite: sed aduerseratē iam dies id est in alia vita. Nō quidem ad tempus: sed perpetuo: ideo subditur vbi supra: Delectationes in dexterā tua v̄s in fine: i. p. p. t. u. o. Qd v̄o subdit: Nō comedens ex eo crudū nec coctū aqua: sed tñ assam igni: dicitur qd illa celestis gloria nullum impurū gaudium admittet sed tñ purū sanctū et mundū. Qd etiā seqq: Caput cū pedibz et intestinus vox adiut: designat

q. iii

Exodi duodecimo;

huius solennitate paschale consernit tempore dicuntur: dies prima erit sacra ac solennis / et dies septima eadem secunda. Hic ergo dies prima festi paschalis debebat esse sancta: tunc quo ad cultu diuinum / et quo ad sanctum honestum atque quo ad cultum delicatum cuiuslibet. Hic Neemias viii. dicitur: Concedite pinguis / et bibite multum. Dies enim dominus sanctus est. Ita ergo debebat esse solensis. i. celebris. Et de solensis de soleo / et annis: quod soler singulis annis accidere. Secundum ergo dies septima eadem festinatur venerabilis supplex erit: tunc ob reverentiam illius dicitur primum. Sicut et hunc ecclesia festis habentibus octauas solenes repetit id est officium octauo die quod catatus fuerat die primo. Cetero ergo antiquitus tempore legis stricte agebatur cum Iudeis hoc cum Christianis: quia tunc cliber tenebatur virum debere obsumare / et solennizare: non autem sufficit primum die obseruare nisi sit speciale preceptum de obseruatione aliquo die tertius sequitur: sicut expressum est de feriis. c. coquatus. de festo resurrectionis domini pentecoste / et nativitate domini cui certis diebus sequentibus. De die autem octauo ecclesia colit solennitatem per reliquo tempore minus graue nullitudine festorum / et impediatur a negotiis secularibus. Sequitur: tunc operis facies in eis exceptis eccl. Qualiter autem illud intelligi debet declarabit in huiusmodi solennitate paschae sol ad primum dubium sequens. Deinde dominus assignat causam obseruationis dictae solennitatis isti la loquitur devenitando circa predictum.

Clausula secunda. fo. excij.

predicta solennitate cuius ait: Qui comedenter fermentatum supple sciret: peribit anima eius de cœtu Israel. Et hoc prohibito intelligi a primo die solennitatis pasche / vobis ad die septimum illius ut dictum est circa principiū huius clause. Similiter hec prohibito non solū facta est filii Israel / verū etiam aduenis. Aduere autem dicebantur qui ex aliena gente veniebant ad manendum inter Iudeos / quales erāt nonnulli Egypci qui visus signis mirabilibus que contigerant in terra Egypci relicto ritu geris sue / couerter fuerunt ad ritum Iudeorum. Indigene vero dicebant qui inde geniti erant. Uel quod debebatur terra promissionis: quales erāt Iudei. Et nota: quod dñs in hac clause valde rigide stricte prohibet fermentum / et fermentatum / durante tempore azimorum apud Iudeos reseruari. Nā illud ter prohibet: ut patet intuenti tertium. Hoc autem factum ut arcuus hoc insigat memoris eorum. Nā et hac de causa frequenter repetitur precepta dei in sacra scriptura. Circa ergo hanc clausem / ad maiorem illius elucidationem / mouentur aliqua dubia. Primum igit dubium: Quare dominus potius fecerit filius Israel ut sepe diebus comedenter azima / et diebus paucioribus / aut pluribus. Dicendum ergo precipue ea fuit quia ita voluit. Et parte tamen nostra polluius assidue ratione mortalē. nā sepe dies designat sepe mūdi erates / seu etiam sepe hois erates. Panis autem azimus / et leviter projici ad canes.

Tertium

Exodi duodecimo,

Certum dubium mouet. Argumentum per locum ab auctoritate negatur non tenere. **Q**uartum dubium: Ulrum Iudeus comedens fermentatum in diebus azimis et hoc per ignorantiam incurrit penam legis. Dicendum quod non dum mox est ignorancia pure negationis et non affectata nec supina aut crassa. In cuius rei testimonium legitur Num. xv. et dominus statut certa sacrificia offerenda ab illis qui per ignorantiam peccabat: et hoc per expiatione culpe sue ignorantie si quam incurriterant. Quibus quidem sacrificiis oblatis immunes erant ab omni pena. Similiter careres viu rationis erant immunes a predicta pena.

C Quintum dubium mouet propter illud verbum: Nibil operis facies in eis: scilicet in prima die festi azymorii seu pasche et festa prima. Querit ergo si licet Iudeis in illis diebus operari per manus genitilium. Dicendum quod non: quia qui per alterum facit perinde est ac si faciat per seipsum: ut dicit regula iuris lib. vi. In hoc ergo sunt valde reprehendendi illi exempti: quod in locis sue exemptionis facilius operari non exemptionis: apud quos dies festus agitur. In predictis ergo duobus diebus festi pasche et primo scilicet et secundo nullum opus erat faciendum: exceptis (inquit textus) his que ad refectum pertinet: sicut parare cibaria necessaria ad humanum victimum.

Sextum dubium: et quod ostentur occasionaliter ex his que ultimo dicitur ita est: Cuius apud modernos catholicos illi videantur

Clausula secunda. So. crucis.

Videntur posse excusari a peccato mortali qui in die festo pro magna parte temporis valet operi seruili: in preparacione escarum et prandiorum. Pro solutione huius dubij videtur pariter et ceteri filii Iudaicorum et tales distinctione. Aut enim tales occupant per causam libertatis et honestae aut pro sola causa voluptuosa. Si prius videtur excusari a peccato: dum non querat prius regnum dei: audiendo diuina. Da exemplum de coccis magnorum dominorum: aut magnarum communistarum: aut etiam nuptiarum que sunt in die festo. Item de ilis qui vendunt carnes et similia publice in foro in die festo et signanter in magnis ciuitatibus. Hoc enim toleratur: tum propter multitudinem populi et propter aduentitios. Unde Parisius propter predicta duplice causam (macellis: quod dicitur sancti Jacobi) tenetur diebus dominicis et festis. Hoc autem in tanta ciuitate in qua est fons scientie et iustitiae non permitteretur nisi esset licitum. Si vero predictant operam operi seruili: propter voluptatem aut cupiditatem resumptionis cum tribus sequentibus: reliquos autem tres solemnizar ecclesia pro reliquo populo: antiquitus autem tota hebdomada pascha ab omnibus obseruabatur: et obseruari mandabatur: ut patet de consecratione distinctione. Ii. pronunciadum. Similiter extra de feria. c. coquitus. Ad dubium ergo dicendum: quod conuenienter ecclesia celebat suum pascha per additionem vnius diei super pascha Iudeorum: et hoc

Eredi duodecimo,

Recognitionem gratie nobis Petri Lomeli & sancte multe facte. Illi enim ambulabant res i ipso die soleni pasche pos sub nubibus dicit Apost. i. Co tuerunt parare vnguentum ad vnitatem. Nos autem sub reuelata clavis genitum corpus dicitur quod ministratate fidei. Quia igitur dominus me sabbato licuisse. Sed contra nos plus fecit pro populo Christi id quod dictum est in quod Iudei postianos omnes fecerunt pro populo terat manuatis oportet predictis. lo Judeorum (dicentes psalmum diebus mediis inter extremos nos facit taliter omni nationi) dies pasche: videlicet posse obici iustum est et deces ut addamus et his quod dicuntur in sequentibus: vnu diem ad pascha nostru suu vñ. xxvij. cap. Solenitate azyma paucha Iudeorum. Quia ut moysi custodies. Septem diebus dicit Gregorius homil. ix. cum au genter dona rationes etiam dñi q istud intelligit de solennitate: quatuor ad cultum dei non aut quantu ad vacationem ab opere seruili.

Ctonum dubium: Utrum liceret Iudeis operari manualiter in suo paschate. Ita q tantu reneneretur festinare primum diem et solennis. Nihil operis faciunt in eis: exceptis his que ad vescentem pertinet. Ex qui bus verbis concludit predictus Petrus Lomelius: q Iudei medis diebus poterant operari. Et hoc etiam patet: q sabbatum erat eis dies inclusus in quo festo (quanti ad oculum) in quo accipitur pascha Act. vii. cū dñ de Herodei pofuit per trum in carcere tempore azymorum: volens post pascha eum puderere populo. Secunda modis etiam non licebat operari ad ves- scendū: sicut patuit de misericordia: comedebat agnus paschalisi: quod non licebat colligere in sicut ibi Mat. xvii. Scitur q dñe sabbati: et ideo colligebat post bimbi pascha fieri. Et Le die sexto pro diuobus diebus: xxi. xxii. mense primo. xxiii. die ut dicitur infra. xv. cap. Tertio modo: pipido agno quentibus. xxv. cap. Utbi dicitur: paschalisi q tunc immolabatur: Non succeditis ignem in oibus ut ibi Luce. xvi. Cenit autem die habitaculis viris p die sabbati. es azymorum in quo necesse erat Inde s potuit esse: ut inquit idē occidi pascha. Quarto: p p

Clausula secunda. So. xcviij.

ma die azymorum post innumera mentum. Hec de pal. tatione agni: et q erat. xv. dies Moraliter et primo. Azyma lunaticis et solemis. Ios. xiiij. (propter sui nuditatis) significat Ante diem festum pasche. Item gratiam: fermentum vero (propter sui corruptionem) recte petrum debet Luce. xxiiij. Appropinquabat dies felix azymorum: qui dicitur: q sicut modicū fermentū torā massā corripit: ut habet Quodammodo ergo preceptum. Quodammodo ergo peccatum fuit filius Israel ut adueniret feiultare paschalī: q dū introlerant in pectoribz: ne contaminarent: sed manducarent pascha. I. panes azymos: qz is agnus erat conestus: scilicet in precedenti vespera: cum tunc esset quintadecima luna. Ceterum q quidā accipiunt ibi pascha pro agno paschalisi quem Iudei indebet omiserant: comedere die precestatū: eo q es sent occupati circa traditionē Christi: et ideo volebant in crastino sumere ipsum agnum paschalē: qd tamen non licebat et quo sua die ipsum non sum pserat. Sexto festu epularum dicitur pascha: ut ibi. iij. paralip. penult. Non fuit pascha simile huic in Israel a dieb. Sa mulius prophete. Et. iij. Et dñe. i. fecit Iosias pascha in hys rolym usq. Hoc autem intelligitur: quatuor ad festū epulari qd cōcurrebat: tunc cū immolatione agni. Quia quatuor ad observationē festi paschae eodem modo obseruabantur: et tempore sic ut erat legē taratu. Septuaginta annis post bimbi pascha fieri. Et Le die sexto pro diuobus diebus: xxi. xxii. mense primo. xxiii. die etiam non fermentum in dominibus suis haberent. Per quod designatur: q non solum debet natus a peccato abstinere: veris etiam omne consortium peccati: et occasionem illius procul abs ticeret: sibi quod scriptum est. I Timot. v. Ab omni specie mala abstinent vos.

C Moraliter et iij. fuit illud verbum sequens: Quicunq; comedetis fermentum: peribit anima illa.

Exodi duodecimo,

Missa de Israeli a primo die usq; ad die septimam. Notandum q; prius dies pum; et aten; horum designat: in qua est pnum; doli capar. Dic; autem septimus vltim; illius erat significat. Quicunq; ergo comedere fermentum ab illo primo die usq; ad vltim; peccatum mortale sibi per consentium incorpozado/ peribit spiritualiter et externaliter. Q; si dicatur ergo multi peribunt de populo dei qui non saluabuntur: maxime cum vix aliquis adultus possit immunita esse a peccato / et qui non comederit fermentum ad sensum datu. Ad hoc dicendum q; corollarium quod inferatur/ versi est: q; vt dicit Mat. xx. Multi sunt vocati pauci vere electi. Ut discendit pro consolatione piarum animarum / quicunque comederit fermentum malitie et nequitie: et sic decerpit indubitate talis dannabilis. Non autem qui de dico fermento comedent: et postmodum illud euouerent per vomiti vere confessio de corde suo. Bene ergo / quasi figurative ad ppossum; dicitur Eccli. xxxi. Secundus actus fuerit in edendo multum: surge et medio et vome et refregerabit te et non adicies corpori tuo infirmitatem. Applicatio est facilis.

Moraliter et tertio per hec q; prohibent opera corporalia seruilia durantib; dieb; azy monum; designat q; opera criminalia / et si temp; vitari debet et sacrificare: totu; gratis eius attribuentes: caput scilicet et caudam. i. principium et finem boni operis. Iose enim est: qui ait Apocal. i. Ego sum alpha

701

Clausula secunda. Fo.cxcv.

et ol; principium et finis: supple sticauimus. i. suscepimus vel legimus: diebus festis per contemplationem / sicut orationem / digerere incipiamus.

Moraliter et quinto iuxta fiduc; verbum: In eadem enim ipso die educant exercitum vestrum de terra Egypti. Notandum / q; per exercitum nostrum possumus intelligere potestas anime: q; sunt memoria intellexus / voluntas. Possumus etiam per hoc intelligere sensus nostros / et interioris et exterioris. Huiusmodi ergo exercitus nostros debemus cum dei adiutorio educere de terra Egypti / in die festo. i. nosipos (quatum possum) recollige et re. Usi exercit; dicitur ab exercendo / et qui per tota hebdomada occupantius predictos nostros exercitus in negotiis secularibus: saltini in die festo occupenu; eos in rebus spiritualibus nosipos (quatum possit humana fragilitas) recollegendo / et diuinis laudib; vacando. Unde propter hanc causam statuitur in certis religiob; ut fratres resistent a codicibus scribedis / diebus dominicis / et festis precipuis. Sic etiam olim Iudei diebus sabbatis vacabant diuinis. Unde legitur Actuum. xv. q; beatus Petrus loquens de oblatione legalium: ait: Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui cum predicent in synagogis: vbi per omne sabbatu legitur. Nos autem Christiani debemus magis vacare die festo orationi et lectioni: ut illas litteras quas profectis dieb; ma-

B iii Numeri

Exodi duodecimo,

Numeri. xj. Sic et multi religiosi abominantur cibum claustrorum obseruantes legalitatem: et viuunt sicut obseruantes euangelium. Israeli detestantur obedientiam et similitudinem. Propter quod faciunt se dispensari ad aliquatenus beneficium vel duo/ ut laetus vivant. Et quia tales volunt in presenti esse sine ordine: ideo in futuro habitabunt vbi nullus ordo/ sed semper nus horror inhabitat. Job decimo.

Allegorice et primo azimmo (que significat panem sacerdotum purum et mundum) designat legem gratiae que est rotam lancea et sine omni defectu/ seu corruptione. Fermentum vero designat legem veterem plenam corruptione his qui servantem cam: piceret moralia/ aut nonnulla iudicia; que tamquam tempore euangelij non obligant: quia prius statuta fuerant: sed quia pro parte equa ipsa sunt et recepta a iudicio fidelibus/ sive legum conditoris. Quid est ergo. qd manus praecipitur manducari secundum diebus: et fermentum omnino et simpliciter abiiciens dum nisi qd homo cuiuscumque existat etatis tenetur ad obseruantiam legis gratie/ et abiiceretur a se legalia; que non soli mortua sunt Christo pendente in cruce/ et dicente de veteri testamento (quantum ad ceremonialia) consummatum est: verum etiam mortificatio omnibus spiritu in huiusmodi legalibus ponentibus. Possumus ergo hodie dicere de legibus et euangelio/ de azima septenarius. Verum qd quicunque desiderat gustare hunc panem/ et fermentum illud. i. Regum. ii. Dominus mortificat/ supplex senti fermentum malitie et nequitie

obseruantes legalitatem: et viuunt sicut obseruantes euangelium. **A**llegorice et secundo iuxta illud: Dies prima erit sancta et solennis et dies septima eadem.

Et. Nonandum qd dies prima huius seculi/ designat statum innocentie que quidem dies fuit multum sancta et solennis/ qd absqz omni peccato. Dies autem septima designat statum future resurrectionis qd quantum ad electos/ eadem festiuitate venerabilis erit/ vel maiori. Nam prima dies predicta fuit sancta et solennis per gloriam. Septima autem erit sancta et solennis per gloriam.

Allegorice et tertio azimmo (que significat panem sacerdotum purum et mundum) designat letem gratiae que est rotam lancea et sine omni defectu/ seu corruptione. Fermentum vero

designat legem veterem plenam corruptione his qui servantem cam: piceret moralia/ aut nonnulla iudicia; que tamquam

tempore euangelij non obligant: id est suscipiens sacramentum altaris/ ut in paschate: prout precipitur omnibus Christi filiis cum ad annos distinctionis peruerenterint: ut patet extra de pe. et re. cap. omnis verius seruus tunc maxime abs

ficendum est fermentum prius de dominibus filiorum Israel/ mortale peccatum de conscientiis Christianorum per sacramentalem confessionem/ sicut expresse canit predicta decretalitis.

Anagogice panti azimmo (quo vrebatur olim Iudei septem dieb) significat celeste beatitudinem qd possideat perpetuo: quod designat numerus septenarius. Verum qd quicunque debet primus abiicare in presenti fermento/ illud. i. Regum. ii. Dominus mortificat/ supplex senti fermentum malitie et nequitie

Clausula tertia. fo. cxvij.

Tertia clausula.

Te de corde suo. Unde cum regis propheta David quiescisset dicens: Quis ascendet in monte domini aut quis stabit in loco sancto eius? Vox illi respondit spiritus sanctus dicens: Innocens manibus: id est malis operibus: et mundo dectatis supplet ascendet in montem domini et stabit in loco sancto eius. Per hoc autem qd dies

prima eadem festiuitate debet celebrari: designat statum solennis: designatur gaudium in eternitate celesti glorie. Per hoc vero quod subditur: qd dies septima eadem festiuitate debet celebrari: designat statum gaudium non degredientur: neqz diminueretur: iuxta illud Joan. vi. Sicut enim viri nemo tolet a yobis. Ubi ramen (per impossibile) quis ibi concederet fermentum/ peccando mortaliter: indubit anima illa periret de populo Israel. daturus est yobisi ut politur de cetero videtur deum: idi etiam est: obseruabitis ceremonias viuitur absqz opere seruili et laborioso: sed ha absqz opere gaudium afferre: quod colligat dicitur eis: Uscirima transiit in dei laudatione. psal. Exultationes dei in gutture eoz: super domos filiorum Israel scilicet electorum/ et hoc post glorificationem corporum. Tunc ptos: et domos nostras libertatem educet dominus exercitus elephas. Incurvantus populus aetorum de Egypto: qd educet copia plororum de hac valle fecerunt sicut precepérat dominus et collocetur cum suis minus Moyse et Baro.

Historialiter postquam in die. vii. i. Psal. Suscitans de pullo precedenti clausula egregius vere egredi: et de stercore erigit ille propheta domini Moses pauperem: ut sedeat cu prius locutus est de azimmo pani et cibis/ et soli glorie teneat. bus/ quibus yisci debebant

Egen: et pauperem corporeum habet durante festo azimmo: p. p. Sed tamen suscitabit rum: quod claudetur septem turris erigeret/ et sedeat cu pnci dieb: hic cōsequenter agit de

psal. i celo/ et soli glie teneat. sanguine agni immolati domino:

3 iii quo

Exodi duodecimo;

quo quidam sanguine aspergendi erat superluminis / et simili ter vterque postis ostium cuiuslibet domus filiorum Israei. Refert ergo Moyse de seipso / tanquam de quodam alto / q[uod] vocat omnes seniorum filiorum Israei. Quo luit autem dictum suum / q[uod] promulgabat preceptum de immolatione agni / primo palam facere senioribus / tanquam prudenterioribus in hoc illis deferens / et q[uod] eos ceteris innotesceret / atque executione darecet / item videtur intelligi q[uod] senioribus et sapientioribus / atque magis eis cultus cõstitutendum est secre- tum consilium / et non iunioribus / et minus consilii / sicut Roboam fecit / q[uod] ideo sibi mazze successit. iii. Regi. xvij. Dixit ergo: Je tolletes animal per familias suas. et eis sensus: Qui habet gregem / inde accipiat animal. scilicet agnum vel bedu: / et qui non habet / emat / si diu- es. Hodus tamen non precipit accipi vel coparari / nisi in defectu agni: vt dictum est supra. Propter q[uod] dicit Moyse animal in generali / vt possit preceptum intelligi de vtrroq[ue]. Primo quidem de agno: secundo vero de hedo. Sequitur: fasci culumq[ue] hydropi tingite in san- guine / qui est in limine. Quia enim prius non dixerat Moy- se populo / cum quo instrumento debebant linitri postes ostium sanguine agni: ideo hic exprimitur / q[uod] deberet fieri cu[m] fasciculus hydropi. Et ad hoc requirebatur tres calami hy- dropi simili ligati. Est autem fasci culus diminutum huius no- minis fasci / masculini gene- ris / quod significat omnis lignorum colligatorum ad porten- dum: vt dicte de pal. In plus rali autem hi fasces factum sunt dignitates consulares. Dicit ergo: Fasciculus hydropi tangite / scilicet extremitatem illius / in sanguine qui est in li- mine: id est iuxta ostium do- mus. Agnus nempe / vel oca- cidebatur iuxta lumen ostii / gallice le sue / a parte tamen interiori: vel si alibi occideba- tur / tunc sanguis eius recipie- batur in aliquo vase scilicet in bacino argenteo / secundum he- breos. Quia tamen iste bacini argenteus erat prope limen os- tii quod debebat fieri initio illius / sicut apferio: ideo fore translator posuit in limine mul- la facta mentione de huic modi vase. Sequitur: Tullius vestrum egreditur ostium do- mus sue / sive mane: eo scilicet q[uod] angelus transisturus erat in la nocte per Egyptum / inter- ficiendo primogenita Egypti ab homine viig ad pecus. Et non sine / supple dominus / percussorem ingredi domos vestras et ledere vos supple. Quis autem fuerit iste percus- sor / an scilicet angelus bonus vel malus / dicitur postea in solutio[n]e sexti dubii. Et quaus paulo ante dictum sit in recti- ux transibit dominus / percusses Egyptios: non est tamen in- telligendum / q[uod] huiusmodi dis- cussio facta fuerit immediate a deo / sed per angelum. Sequitur: Cumq[ue] intolleranter terrat scilicet promissionis / quam do- minus de daturus est vobis / vt politicus est: obseruantur ceremonias

Clausula tertia.   **fo.cccvii.**

sermonias istas. Ex hoc tex-
tu habetur manifeste / qd filii
Israhel post exitum de Egypto
non fuerunt obligati obserua-
re ceremonias paschales / quo-
rum peruenientia ad terram pro-
missionis. Cetera patent.
Circa istam clausulam mo-
uentur aliqua dubia.
Primi igitur dubii: Utrum
filii Israhel post edictum Moy-
se sternerent eodem die ad ves-
peram immolare agnū vel he-
dum. Videlicet qd sic / quia dixit
de presenti et cum imperio: ite
torrentes animalē. Dicendū
qd non tenebantur statim im-
molare. Nam Moyse fecit il-
lis hoc preceptum decima die
mensis Aprilis / prout sibi im-
perauerat dominus / vt dictum
est in principio primae clausu-
le presentis capituli. Immola-
tio autē agnī nō est facta ante
quartamdecimam diem ad re-
veram / vt dictum est in prece-
nti clausula. Igitur r ad ar-
gumētum dicendū / qd p actus
extremos scilicet tollere et im-
molare / dedit Moyse mediū
intelligi / qui est seruare a de-
die vīs quartadecimā / et supra dictum est.
Secundū dubium: Cur po-
tius filii Israhel precipiunt tunc
rehysopū in sanguine agnū /
inde facere quasi aspergō
et aliud genus herbarū. Ratio
upler est. prima qd cū hysop
o copiō poterat spargi hu-
mīnō / sanguis contra po-
nes / et superluminaria ostiōs /
et cū alia herba. Nam hysop
et sit herba humili ex stir-
pe / ramen inde multi frōdes
occedunt / et similiter multa
folia. Et hinc est / qd in multis
ecclesijs ex huiusmodi herba
aspergit aqua benedicta. Se-
cunda ratio est ex parte seu cō-
munitatis. Cum enim agnus
paschalis in omni loco / in quo
habitabant filii Israhel immo-
lari deberet / atque eius sanguis
spargi corā postes ostiorum
requirebatur vt in tumētū
conueniens ad talēm aspercio-
nem faciendam vbiqz reperi-
tur. Huiusmodi autem est
hyssopus. Igitur r.
Contra tertium dubium: Cur poti-
us fit mētio de aspergōne sa-
guinis agnī / qd de immolatiō
illius. Dicendū / qd ppter duo
primo quidem: quia in prin-
cipio huius capituli / videlicet
in prima clausula / facta est suf-
ficiens mentio de huiusmodi
immolatione. Secundo vero
quia filii Israhel liberandi erat
per signū factum cum asper-
gōne sanguinis.
Quartum dubium: Quid fie-
bat de reliquijs dicti sanguis
nis / post facta fuerat predi-
cta aspergō / Ad hoc dicit qd
dam authoz / qd huiusmodi re-
liquie reponabantur vna cum
intestinis intra corpus agnū / et
sic totū assabatur: r consequē-
ter comedebat. Sed hoc ma-
nifeste reprobat per illud ver-
bum domini. Leuit. xix. vbi ait:
Non comedetis carnē cū san-
guine. Alij dicunt / qd totus san-
guis aspergebatur: sed qd dif-
ficiē erat / vt in catino argen-
teo (in quo recipiebatur huius-
modi sanguis) nō remanerent
alique guttule: ideo probab-
liter dicunt / qd facta predi-
cta aspergōne contra ostium
domus /

Exodi duodecimo,

Dom⁹ abstergebat predictū nēpō potuissent in deserto / vīas quantū fieri poterat / tuc habitabāt sub tentorijis līmite reliquie que inde sumebantur in ignē proscieban⁹ sicut p̄f̄cipiebat fieri de carib⁹ ipsi⁹ agni / si quid sacra cena de ille supererat / vt dictū est in prima particula huius. Et hec opinio videtur probabilior.

Quintū dubium oritur ppter illud verbum: Nullus vestrum egredias ostium domus sue / vīg⁹ manc⁹. Contra hoc videtur militare quod postea in hoc capitulo dicitur: Non ista est obserubilis dñi / quādō edidit eos / scilicet filios Israel dñs de terra Egypti. Ad hoc dicendū conformiter ad glo. intercl. p predictū verbū: nullus vestrū egreditur c̄. postea seruatum est quādō scilicet peruenerūt filii Israel ad terram promissionis. Nā tunc occurrēt p̄ma die azymorum / quando immolabatur pascha / nemini līcītum erat egredi fōres domus sue. Unde et vsque hodie illud obseruatū Iudei. Tunc autē quando primū recesserunt de Egypto istud nō potuit obseruari: quia in transiſtu erant. Unde in sequenti clausula dicit: p̄ vocatis pharao Moysē et Barō nocte ait: Surgite et credimini a populo meo / vos et filii Israel. Et est argumentū: vt dicit de psal. et filii Israel tunc non tenebant ad multā q̄ hic p̄cipiunt / donec venirent ad terrā p̄missiōnis: vt iam dictū est. Unde subditur in p̄senti textu: Lumen introferitis terrā quā dñs daturus est vobis / obseruabitis ceremonias istas. Quomodo vt dicit de Lyza / licet exēpla possit

Clausula tertia. §.ccvij

possit sita vera / sū illud quod dicit predictū nō semp̄ currit: sed aliquā leguntur boni et mali flagellati a malo angelō. De primo patet de apostolo paulo / q̄ fuit valde sanctus / et tñ a malo angelō flagellatus / scđm q̄ ipse metuēt testet. iij. Cor. xij. dicens: Datus est mihi stimulus carnismē / angelus satanæ / q̄ me colaphizet. De scđo legit. j. Reg. xvij. d. Saule / d. erat nālus / q̄ sp̄s dñi recessit ab eo / et exagitabat cum spiritu neḡ. Similiter aliquā legunt boni et mali flagellari a bono angelō. De primo habet exēplū. iij. Re. xxiiij. de āngelo bono p̄cutiente p̄lin / q̄ sū erat innocens: scđm q̄ ibidem David dixisse: Isti (inq̄) q̄ quesumt / quid fecerunt? Q̄ autē ille angelus est bonus / partē ex hoc q̄ David edificauit altare in loco ap̄ partitōis illi⁹ angelū. Hoc autē nō sc̄f̄set / nisi fuisse bon⁹ angeli⁹. De scđo autē iā sup̄a pos̄itū est exēplū in subuersione Sodomorū facta p̄ bonum angelū. Dicit ergo p̄cedentis: tū non est semper verū: sed aliquādō quidē sic / aliquādō aut̄ aliter. Dicunt ergo sine p̄iudicio melioris sententia / p̄ percussio Egyptiorū facta fuit p̄ malum angelū. Hoc enim videtur magis concordare scripture sacre. Dicit enim in psal. de persecutōe Egyptiorū. Visit in eos supplic dñs / iram indignationis sue. Indignationem et iram et tribulationē immissiōnem per angeles mālos. Q̄ autē in p̄dicō p̄ saluotur psal. de percussione predicta Egyptiorū / p̄

Exodi duodecimo,

est cultum dei interiorum: qui apparet primum ad virtutes theologicas. Latraria vero respicit cultum dei exteriorum: et primum ad iustitiam. Ut vt alijs placeat religio dicitur a religando. Illud autem propriis religiis dicuntur quod ita vni alstringitur: qd ei ad alia diuertendi libertas tollitur. Et qd Christiani non licet resulire a primo populo: sive a baptismio: nec similiter illis qui voto se obligaverunt ad aliquem statum: hinc est qd omnes Christiani sunt censendi religiosi generaliter religiose feliciter Christiana. Alij autem specialiter eo qd speciali religioni se obligauerunt. Et quia Iudei recipientes circumscrimen ipso facto protestabantur secundum de Christo venturo: promittentes velle vivere coformiter ad ritum illius gentilium: iusta ilud Salat. v. Testificor: inquit Apostolus: omni homini circumscripti se quoniam debitor est vniuersitate legis faciente. Hinc rite siue modus viuendi illius gentis poterat vocari religio. Iudaica: sicut modus dicimus religionem Christianam: ritu quem obseruant Christiani. Et quia dicti Iudei obligabatur in futurum ad immolandum agnum paschalem: in memoriam beneficij sibi collati a deo: quod propter iniquitatem Egyptiorum perierunt ab exterminatore: sua autem salvata sunt: hinc ritus immolandi agnum paschalem / vocat religio in presenti littera.

Octauum dubium ostur propter illud verbum: Lustodi verbum ihudi legitimum tibi et sis tuis vobis in sempiternum.

Cena

Ex istis verbis videt posse transibiri Iudei sunt adhuc obligati ad obseruandum pascha antiquum: quia Moyes transi pugnator legi diuinae dixit eis ex parte domini: Lustodi tu popule popule Israel: verbum istud legitimum. I. hanc institutionem dignam verbo quasi lege firmata tribi et filiis suis in semperitum. Si vobis in semperitum ergo vos hocdeinde et deinceps obligari Iudeos predictum verbum dominum: et per consequens non peccant obseruando legis. Ad hoc dicendum: qd peccatum obseruando legalia et signanter pascha suum antiquum. Et ad id quod dicitur: vobis in semperitum dicendum: qd hoc verbum debet accipi sicut illud verbum cultu perpetuo: de quo dictum est supra: in prima clausula huius. c. in sol. ad. xv. dubium. vide ibi.

Non dubius mouet propter illud verbum: obseruabitis ceremonialias istas. Queritur ergo ad significandum hoc nomine cermonie. Dicendum: conformiter ad Catholicorum ceremonias dicuntur a cera. Unde ceremonie dicuntur festa facta cum cereis. Uel ceremonie dicuntur quasi ceremoniae a carere quibusdam escisi quibus olim Iudei in iis festis abstinebant. Uel quia homines carere vobis illarum rerum qd in diuinis sacrificiis offeruntur. Et inde ceremonias plurimae dicuntur ipsa sacrificia. Paschas non dicitur: qd ceremonie pluraliter dicte sic appellatur eo qd nos vobis carcere faciat. Uel dicuntur a cereis: id est luminaresibus: quibus tunc vobis. Uel

Clausula tertia. fo. xcix.

ceremonie dicuntur a carere: et menes quod est defectus: quia tunc debet in nobis soles deficere. Et ita dicuntur ceremonie: quasi ceremonie: vel a carendo munitionis officiis seruilibus. Nam hoc munitionis idem est qd officium: vel obsequium. Item possunt dici ceremonie a charis: quod est gratia: et menes: qd est defectus: quasi defectus gratiae: qd huius observationes (de se) gratiam non conservabant.

Circa hoc notandum: qd in lege et prophetis quinos erant quorum notitia valde necessaria: est: scz moralia: iudicialia: ceremonialia: permissa: et sacramentalia. Moralia erat precepta decalogi: de quibus habet in seq. xxxi. c. Judicialia erant illa: de quibus similiter habet in sequenti. xxii. c. vbi dicitur: Si emeris seruum Hebrei cc. Et illos olim pertinabant ad pacem nutriti inter homines. Ceremonialia concernebant sacrificia. Item concernebant circaria: expiatione: immunditiam: obseruatione: solennitatem: et huiusmodi. De quibus omnibus habetur in Leuitico: quasi per totum. Promissio erat ad alliciedum: sicut promissio terre manatis lacte: et melle: sicut habitu est. S. iii. c. Similiter et multe alie promissiones. Sacramentalia autem erat figura facienda: noue legis: cuiusmodi erat sacramentale phase: ut dicuntur in presenti capitulo. Idem dicitur vobis rufa: Itum: pax: et huius. Hec autem sacramentalia: sive precepta ceremonialia: omnia cessant in novo testamento: nec in eo obseruari

pete:

Exodi duodecimo,

petebant et expectabat. Unde dominus cognoscens cōditio-
nem illius populi promisit eis tollendum scilicet agnum vel multas benedictiones in p̄sen-
tia cuiusque vellet seruare man-
data sua. Et contra autē multas
maledictiōes casu quo nō vel-
lēre obseruare h̄mō mādata:
vt p̄tz Deuter. xxvij. per totū.
Itē Leuit. xxiij. Itē Esa. i. dñs loquēs eidē populo iat: Si au-
deritis mei bona terre come-
detis. Q̄ si hōueritis r̄ me ad
frācundias prouocaueritis gla-
diūs deuorabit vos. Paucl au-
tem admodum erat inter eos
qui peterent spiritualia aut ea-
ternalia quales erant propheticæ.
Nos autē Ch̄ristiani adoramus
dñm modis predictis: in signū
recognitionis summi dominij;
et vt illi homagium faciamus de
animabus r̄ corporib⁹ nostris.
Aliquando eram oramus cum
erecti tūm vt p̄fitemur signo
exteriori cor nostrum erectum
in ipsum. Hinc est q̄ sacerdoti
in missa monentis populum et
dicēti sursum corda: clerus so-
let respondere et dicere pro fato
populo: habemus ad dominū:
vt habeat de cōf. vi. i. quādo-
tum vt p̄fitemur spiritualia
et eterna q̄rere: iuxtra illud Mat-
thei. vi. Querite p̄mū regnū
dei et iustitiam eius: et hec oī-
nitia (scz temporalia) adiūctū
vobis. Hūc etiā modū p̄fitemur
et tempore obseruandū do-
cuit Ch̄ristus qui subleuauit
oculos in celū cūn̄ voluit oī-
re patrem: vt habetur Jo. xvij.
Undecimum dubium oītūm
ppter illud verbum: Et egressi
sūli Israel. Queritur ergo de
quo egressū hic loquitur Mo-

yse: vel de seruitute Egyptis:
coīn̄ de egressū ad greges: ad
tollendum scilicet agnum vel
hēdium pro immolatione fieri:
da: Dicendum q̄ potest intelli-
gi de vtrōḡ egressū. Vnde ta-
men probabilitus q̄ debeat in-
telligi d̄ egressū ad greges: q̄
subdicitur q̄ fecerit sūli Israel
supplie: sicut p̄ceperat domi-
nus Moysi et Barō. Et postea
subinfertur de intersectione p̄i
mogenitorum q̄ p̄cecessit eges-
sum ipsorum filiorum Israel de
Egypto. Et ita inter vtrung
egressum mediaquerūt quatuor
dies.

Duodecimum dubium mo-
uetur propter illud verbū: fe-
cerunt sūli Israel sicut p̄cepe-
rat dominus Moysi et Barō.
Queritur ergo cur dñs non im-
mediate loquebatur ipsi sūli
sūli: sed tñi medianib⁹ Moys-
ei et Barō/ coniunctim vel di-
uisim⁹. Dicendum q̄ sicut ma-
gnatum non est vt immediate
loquātur ad infinitam plebem:
ita nec deus sumus innumeris
voluit loqui sūli Israel nisi p̄
Moysen et Barō. Quēadmo-
dum ergo in celestib⁹ p̄iearchia
dominus solet reuelare sua se-
creta superioribus angelis: de-
inde per eos medijs: et per me-
dios inferioribus atq̄ per ta-
les hominibus: sicut patuit de
mysterio incarnationis et nat-
uitatis Ch̄risti atq̄ resurrecio-
nis in eñō et ascensionis ipsius:
ita in proposito. Itē voluit ob-
seruare dominus predictū oī-
dine / ne si prima frōte omnib⁹
loqueretur/ vilesceret ei⁹ p̄ce-
ptum. Itā que omnib⁹ passim
et sine ordine p̄aduntur statim
viles.

Clausula tertia.

Fo.cc.

vilescent. Et nota q̄ dominus ait Petrus apostolus: Fide pu-
rificās corda scilicet deus. Il-
li ergo tingunt fasciculum hy-
sopī in sanguine qui est in limi-
ne/ qui agunt penitentiā cū si-
ctione dei scilicet et primi-
aut proximorum inter se. Item
vt in ore duorum testium stet
omne verbum.
Moráliter et p̄mō: per aīal
quod iuber dñs sibi immolari/
designat corpus humānū qđ
est deo immolandū: non quidē
sūli occidendo sed per peni-
tentia et opera penalia (ad ho-
norem dei facta) ipsū mortifi-
cando: dicit̄ Apo. Ro. vi. Si-
cūt exhibuitis membra vestra
seruire immūditate et iniquitatē
ad iniquitatē: ita nunc exhibe-
te mēbā vestra seruire iustitiae
in sanctificationem. Itē eiusde-
m̄. Obscro (inq̄) vos fratres/
p̄ misericordiā dei vt exhibe-
tis corpora vestra hostia viue-
tē: sanctū deo placente. Sed
ne qđ p̄ indiscreta opera pena-
lia occidat h̄mō hostia statim
subiugit dicens: Rationabile
sit obsequium vestrum.
Moráliter et secundo/ iuxta
verbū fasciculū hysopī tingi-
te tc. notandum p̄formit ad dñs
pet. de pal. q̄ p̄ hysopū deli-
gnatur vera humiliā. Hysop⁹
em̄ ē herba humiliā q̄ pulmonē
expellit a ventre: est etiā satīs
cōmūnis diutibus et pauperib⁹
(recte designat peniten-
tiam) q̄cōs est oībus volen-
tibus ad eā refugere. Et etiā
medicinalis: q̄ vernes pecca-
torū expellit a corde: et mediate
tamen fide de dei misericordia
et potētia/ scilicet sit in fe
sericōis / et potens remittere
quęs delicta. Hinc Actu. xv.

hyso

Exodi duodecimo,

hydropus humiliat. Debem⁹ ergo nobis facere fasciculus hydropi. Fasciculus habet plures ramos simul ligatos; ita et vera humilitas debet esse ad deum; et ad proximum. Itē debet esse ad superiori⁹ ad equali⁹ iet ad inferiori⁹. Prima est necessitatis. Secunda honestatis et cōgruitatis. Tertia vero superrogationis. Sed qd est q̄ hydropingebat in sanguine agni occisi⁹ nisi q̄ humilitas nostra debet tingi in sanguine passionis Christi qui fuit agnus sine macula imolatus deo patri in cruce pro nobis. Tungi (inq) per imitatem illius.

¶ Moraliter quarto iuxta ilud verbum: Nullus vestris egreditur ostium domus sue usque anima deuota dicens: Memoria mea. Nonandum q̄ per egestatem corporalem post sumptuarem cibi paschalisi qui probaberis usque mane datur intelligentia prohibiti⁹ euagarionis post sumptione eius sacramentalis. Debet enim quilibet talis sue clericus sit; siue laicus occurrente die pasche post percepta sacramentū colenem vacare recollectioni: etiam per notabile tepus: qd ostenditur cum dicitur usque mane: gratias agendo dominino deo de perceptione rati beneficii et dicere cum psalsti: Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi? Nullus autem contrarium multum factū qui percepit sacra communione mortuorum vagatur sanguinem in superluminari et non standum q̄ sanguinis in superluminari et in utroq; posteri et sanguinem Christi sive passionem illius habere in memoria et recordationem illius. Item in affectu per dilectionem. Item in intellectu per cogitationem. De primo Christi. iii. Recordare inquit Christus anime deuotae paupertatis et transgressionis mee. I. tue quā feci meā patiēdo pro te. Recordare etiam supple absinthij et fellis et quibus potarū sum. Ut respondeat anima deuota dicens: Memoria mea ero: scilicet in effectu nec solum sensibili vestimentis frequenter: idcirco dicit: Memoria mea ero. Unde per dolores et supplice talis memoriæ rabiens in me anima mea. De secundo August. epist. xi. ad Julianum comitem scribēs dicit sic: Quāvis Christus nobis magna beneficia contulerit in nihil tamen querit a nobis nisi ut diligamus eum et animas nostras et corpora custodiamus: ut semper in nobis habiteremus in illo permaneamus. Non enim postulat a nobis aurum vel argentum: nec vestes preciosas: aut agros: nec cetera: sed tantum nos ipsos querit: et in nobis requiescere cupit. Accedamus ergo ad eum: et vita eternam habeamus. hec illa. Deterio Apo. Hebrei. xii. loquitur dicens: Recogitate cum qui tales sustinuerūt et. Item. i. Petri. iii. Christus

Clausula tertia.

Fo. ccj.

Christo passo in carne et vos traductis daret terrā tecum. Quæcāde cogitatione armamini. admōdi aut patres debet narrare filii suis precepta et ymba domini: ita et ipsi filii debet eas solite inquirere ab ipsis p̄fibus et superiorib⁹ suis. Juxta ilud dñi verbi Deut. xxii. In terra pro parte tuū et annuncia animi: videlicet in memoria tibi: matre tuos et dicet affectu et in intellectu: trascendet oītū domus et nō sinet percussione: id est diabolū: ingredi tales animas et ledere per peccatum.

¶ Moraliter et sexto iuxta ilud verbum: Nullus vestris egreditur ostium domus sue usque anima deuota dicens: Memoria mea. Nonandum q̄ per egestatem corporalem post sumptuarem cibi paschalisi qui probaberis usque mane datur intelligentia prohibiti⁹ euagarionis post sumptione eius sacramentalis. In cui⁹ rei signū nō ipse est ea dominus i tabulis lignis: sed lapidis: quando primum illa dedit Moyū et ea daret filiis Israēl: ut legitur in sequenti⁹ psalmo. ca. Tollerit etiam ut lugiter memoraret seculū et ipse Deuteronomij. vi. loquitur dicens: Erunt verba haec que ego precipio tibi hodie in corde tuo: et narrabis ea filii tuis et meditaberis sedes in domo tua et ambulans in itinere dormiens atq; confurgens. Et ligabitis ea quasi signum in manu tua: eruntq; et mouebuntur inter oculos tuos: scribētq; ea in limine et oītū domus tue. Et infra: Usq; interrogauerit filius tuus cras dicens: quid sisbi volit testimonias haec et certimonie atq; iudicia q̄ precepit dñs deo noster nobis dices ei: Serui eram Pharaonis in Egypto et eduxit nos ide et in

L tibus

Exodi duodecimo,

etb⁹ ad cautelam salutis vt hi
sol⁹ ab iterito liberent⁹ q̄ rōto
dñic⁹ passiōis corde ⁊ in frōte
signati sunt: q̄ etiā ope loquā
tur dicētes: Signat⁹ est super
nos lumen vult⁹ tui dñe. Q̄ aut̄
dict⁹ est de chū illis agnī⁹ q̄ a-
lienigen⁹ nō comedent ex eo:
Itē q̄ in vna domo comedet⁹
nec effere⁹ de carnib⁹ eius fo-
ras: hoc de Ch̄risti corp⁹ sa-
cerdotio (cui⁹ agnus ille figura-
rā tenuit), p̄p̄ accip̄ēdū est.
Et ecce circa noctis medium
videt multitudine demonū la-
lic afflētū. Inter q̄s q̄ maior
videbat inter eos sedet i⁹ em-
nēti cathedra singulis singuli
latim interrogās qd⁹ z quanti-
ogati fūsſent in obsequiū cī⁹
cōtra bonos Christianos. Sin-
gulis ſ̄ referētibus mala p̄ eos
petrataz̄ ī mari ⁊ ſup ter-
rā ⁊ vapulas eo q̄ plus nō fe-
cissent: tandem affuit vñ⁹ q̄ dīct
eis tñ laboraſſe vt quendā ſan-
cti episcopū fundare ciuitas
Andrea nomine traxerit i⁹ co-
ceptientia ciuitā ſacramon-
tis q̄ in episcopio eius habita-
bat: ita vt vñpt̄na hoſa dici-
p̄terite in terga eius alapā de-
dīſſet illi blādiēs. Qd audies
q̄ ſedebat ex roto ab
Egyptiaca ſeruitute ⁊ deducē-
tur in terra promissiōis. Quod
autem ſubditur: Cumq; ride-
rit ſupple domin⁹ ſanguine in
superluminari: et in vtrō po-
ſte: tranſcēdet oſtium domus ⁊
non ſunt percussi ſemina regi-
di domos vestras ⁊ ledere: de-
signat q̄ in dicto iudicio par-
et domin⁹ ab eterno exterminio
omnibus Christianis super
q̄ aspersus est Ch̄risti ſanguis
in baptismo ⁊ ſignati ſunt cha-
racterē baptismaſi dū modo

dicitus

Clausula tertia. Fo.cci.j.

bſſt⁹ episcop⁹ penitentiā egit ſacramonialē de episcopio ele-
ctis iudeoſ ſacrū baptisma de-
uore ſuſcepit. Vnde Greg. vbi ſu-
p̄a. p̄aret ergo virtus crucis
Ch̄riti cui⁹ ſola ſignaculo Ju-
deus liberatus eſt a potestate
demonum.

Allegorice ⁊ tertio: iurta il-
lud: Nullus vestrū egredias os-
tū dom⁹ ſue vñq; pane. Slotā
dum ⁊ p̄ mane coformiter ad
glo. inter. potest intelligi dies
iudicii. dom⁹ aut̄ noſtre habi-
tationis post mortē eſt ſepul-
chri in quo recondunt huma-
na corpora. Quid eſt ergo q̄ ſi
lii Israeſ p̄cipiſ ſue egrediant
os्�ſtū dom⁹ ſue vñq; mane nūl
q̄ humana corpora requieſcunt in
ſepulchro ſuſi vñq; ad diē iu-
dicis: q̄d̄ celebrabit gñalis
om̄i resurrectio. Tunc eſt tran-
ſibit dñs peccatis Egyptios. i-
reprobos: qñ dicet illis: ite ma-
ledicti in igne eternum. Mat.
xxv. O q̄ murabilis et dura ar-
t⁹ ſuppeda p̄ciflo. Ab hac tñ
peruiffionis liberabunt ſili Isra-
el. electi q̄bus dicer dñs: Ue-
nitate benedicti ſt. Tunc ergo di-
cti electi liberabūt ex roto ab
Egyptiaca ſeruitute ⁊ deducē-
tur in terra promissiōis. Quod
autem ſubditur: Cumq; ride-
rit ſupple domin⁹ ſanguine in
superluminari: et in vtrō po-
ſte: tranſcēdet oſtium domus ⁊
non ſunt percussi ſemina regi-
di domos vestras ⁊ ledere: de-
signat q̄ in dicto iudicio par-
et domin⁹ ab eterno exterminio
omnibus Christianis super
q̄ aspersus eſt Ch̄risti ſanguis
in baptismo ⁊ ſignati ſunt cha-
racterē baptismaſi dū modo

perſeuerauerint in illa gratia
q̄d̄ tunc reſcepunt ⁊ fide for-
mata in Ch̄ristum crediderint
iurta illud Marc. vli. Qui cre-
diderit ⁊ baptizat ſuerit ſala-
tua eſt. Unde in ſigurā huīus
legitur Ezech. ix. q̄ dominius
precepit vt omnes de uitate
percurerentur ⁊ interficeretur
vñq; ad iuramentū preter il-
los ſuq; quos eſſet ſigūr̄ thau.
Ubi per lignum thau ſignifica
tūr character baptimalis. Om-
nes iſgitur illi iuper quos inuen-
tūt p̄dictum ſignū in die
iudicii liberabūt a morte ea-
ternal dummodo non addidea-
runt nouiū peccatum poſt gra-
tiam baptismalem. Ecteri au-
tem interficeretur ppetuo: quia
ſcriptum eſt Marc. vlt. Qui nō
crediderit ⁊ condemnabitur: et
ſimiliter qui ſignatus non fuca-
rit ſigno thau id eſt character
e baptismaſi per q̄d̄ quis ad-
ſcribir familię Ch̄risti: i pre-
ſenti quidē per gratiam in fu-
turo autem per gloriam.

Anagogice: Per ſeniores ſi-

liorū Israeſ q̄b⁹ p̄cepit dñs vt

tolleret atal p̄ familias ſuas et

imolareſ phale deſignant elec-

tiſtq; poſtq; reſuſcierint ſua ani-

malia. i. corpora q̄ modo ſunt

afaliſa: tūc vero erūt ſpūlariu-

ra ſili. Lop. xv. Seminatur

corp⁹ ajale ſurgere corp⁹ ſpūla-

re: tunc imolareſ phale qd̄ in-

terferat traſibit ⁊ q̄ traſibit pri-

mo q̄ ad aſaz: ſgr̄ ad gloriſi-

ſue de minoř għali ad maiore

(fatti accidentale) ⁊ d̄ claritate

i claritate. Quātū vero ad cor-

pus: traſibit de corruptioſe ad

corruptionē: d̄ ignorabilitate ad

nobilitate ⁊ de infirmitate ad

Lij virtus

Exodi duodecimo;

Yrūtūtem: vt dicit Apo. vbi supra: Ecce phase duplex: quod immolabili electi. Insuper timent fasciculū hysopi in sagittā agni: quia corpora electorum (que per fasciculū hysopi designātur) resurgent p virtutē sanguinis Christi in cruce effusis. Quicquid autem semel ingressus fuerit illam domū celestem: inde nō egreditur vies manc. i. vīs ad diem iudicii: quod sicut mane. Iuxta illud Psalmi. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: vt disperderem de ciuitate domini. i. de presenti mundo quē creauit deus in principio: vt dicuntur Gen. i. Omnes qui operantur iniuriantem. In dicto igitur mane dei iudicii egredientur omnes electi de domo illa celesti de qua Christus Jo. xxiij. ait: In domo prius mei mansiones multe sunt. Sed quare egredientur inde: i. et venturi sunt ad iudicium in dicto mane. Lerte ut recipiant se secundum stolam. Quia recepta / regredientur unde venerant. Econtra autem reprobi descendunt cum corpore et anima in infernum: nūc inde exituri. Et hoc notatur cum dicitur: Transibit dominus percussionsis Egyptios: nec dicens p̄linet dñs percussorem. i. diabolum magnum aduersarium hominum ingredi domos electoz. Ilydereas mansiones / et ipsos lederet quia inde semel descendit: nūc illuc reaſensurus. Esa. xiiij. Ad. inferna detrahentis et. Et in psalm. Non habebat in medio dominus mee: qui facit superbiā. Sequitur:

Quarta clausula.

 Actum est autem in noctis nictio: percussit dominus omne primogenitū in terra Egypti: a primogenito Pharaonis qui in solio eius sedebat / vīs ad primogenitū captive que erat in carcere: et omne primogenitū iumentorum. Surrexit Pharaon nocte: et omnes serui eius cunctacis Egyptus / et ortus est clamor magnus in Egypto. Negas enim erat dominus in qua non esset mortuus. Vocatis Pharaonem Moysem et Aaron nocte lait: Surgite / egredimini a populo meo / vos et filii Israel: ite et immolate domino sicut dicitis. Ques vestras et armamenta assunite / vt perieratis / et abeuntes benedicite miserihi. Urgebant Egypti populus Israel de terra extre velociter dicens: Omnes moriemur. Historialiter postquam magnus ille deus apicus Moyse in predicti-

Clausula quarta. §. cciiij.

cedenti clausula egit qualiter tū terre Egypti. Volebat ergo in immolatione agni pascha: insinuare Moyse / q̄ dominus saugis ipsius spargendus in occidente primogenitorum erat in superluminare atq̄ suoper vīsus postem ostij principis terrae Egypti non pepercit diuitibus ac nobilibus / scut nec pauperibus et egenis: sed plaga fuit omnibus equalis. Non sic autem fuit de ceteris plaz genitorum terre Egypti. Vcl ḡ prioribus. Sequitur: Surtextus Pharaon nocte / et omnes plage decimae commissio / et interposita fuerat paschalis obseruatio: hic consequenter sublungitur predicte plage inflictio / cu dicitur: factum est autem tū. Refert ergo dictus Moyse qualiter dominus media nocte in qua supple immolatus est agnus: percussit primogenitū rotū terre Egypti: etiam illius pars que terra Selenē dicebatur: vbi aliqui Egypti morabantur inter filios Israel: qui tamen evaserant priores plagas / secundi Augusti: et iam dictum est: nihil minus primogenitus filiorum Israel: ram in dicta terra Selenē q̄ alibi degentium salutata sunt ab angelo exterminante. Fuit ergo ista plaga universalis / quo ad Egyptios: qd notarum cum dicitur: a primogenito Pharaonis / qui in solito eius sedebat: scilicet de ure. i. qui federe debebat vt expōstū est prius. Vcl quia forsan pater (cum esset senex et debilis) assumperat filii sui primogenitū in adiutoriū regimētū / sicut fecisse legi Cleopatrae filius de filio suo Tito / et complures alij imperatores et reges: vīs ad primogenitū captiue: quae erat in carcere: per quam intelligitur infusa mulier tos

Exodi duodecimo;

nun temporale quia non erat dinorum erat: sed brachijete domus in qua non esset mox rebant grana. **T**unc idens igitur Pharaon **S**ecundum dubium: Quare dñs terribilia que fecerat: statim vo in plaga puerorum primogenitorum Moysen et Aaron in ipa noctis voluit includere pmos nocte: et ait illis: Surgite legre genita iumentorum? Dicendum ergo dominum a populo meo. Et vix ppter duo. Primo quod ad terribili. Et abeles bñdicte mihi rozem ipsorum Egypiorum. scilicet gratias agite: ut dicit inter audiens vultus hymni pmoge li. In quo noratur magna suspitioni iumentorum. Secundo hoc ut hinc pharaonis qui cu tm et ea in hoc grauius puniret: tamen grauter affligeret filios Isrl: i amissione reru libi ad multos adhuc nihilominus volebat duo. Vix necessariarum siue ad eis ut libi gratias agerent: tanq siue ad onera portanda. **I**ibi multi obligari. **T**ertium dubium: Utrum a parte tue non gratias: sed copius ipse ret in omni domo Egypiorum dñs dimitteret abeles de Egy- fuerit aliquid primogenitum pro. Uel sic: Benedicte mihi mortuum? Vide qd quia in id est: olate pia me: et amplius omni specie animalium sicut multa in non affligar. Sequitur: Urge- diuidua sterilia tam masculina bantes Egypciis. Et q. d. Non fo- feminata non generant nec lum licentia habet: sed etiam certus aferunt. Et similiter idem pellebant populum Isrl ve- cõtingit de viris et mulieribus lociter de terra exire dicentes. Matrimonialiter iuris ut era. **O**mnes moricimur si supplebant hinc perientia docet. Ad hoc dicit populum diuinum detinuerint Augusti. hq. sup Exod. quest. nobiscum. Videlim enim: q. xlviij. et sfrponif i glo. oidi. q. Deus eorum pugnat pro eis con- ntu diuino ita factum est: ut tue tra nos: nec pollium resisteret non esset domus abegit primogenitum eius potestat aut voluntate: nito hois vel iumenti: quod mo- **C**irca hanc clausulam mox reretur occulto et angelico pa- ventur aliqua dubia. **P**rimus igitur dubium oritur **Q**uartum dubium: Utrum istud propter illud verbum: Usq ad tm intelligi debeat de primis primogenitum captiue et erat genitris masculis? Dicendum in carcere. Hui enim contras q. tam de masculis q. de femeliis habetur supra videlicet illis. Alias si tm de primogenitis precedet et cap. sub clausula vni tis masculis illud intelligi de- es: ibi enim dictum est: Usq ad beret: tunc ille domus Egypcius primogenitum ancille que est rum in quibus suffit multe ad molam. Videretur ergo q. ista femelle absque dubio suffit duo non coherent. Istud dubium melioris conditionis q. ille in soluit. Iosephus dicens q. Egy quibus suffit unicus masculus p. tunc te poris conclusos viros lus. Preterea cu per hanc placitum molere factebat: gam mortis primogenitorum. Nodum enim apud eos vix mole voluerit dominus percutere vniuersitatem.

Clausula quarta. fo. cciiij.

inueniuntur in terra Egypti seque- penitentiam: ita q. licentia suist po- puli Isrl cu omni libertate tur eretur q. ille dominus in quibus fuisse tantu femelle nō fuissent percusse. Et quāvis videa- tur textus loqui de primogenitiis in masculino genere: sub masculino tamen subintellige- dum est seminum genus. Tel- dic conformiter ad solutionē precedentis dubii q. occurrit pharaone sicut de Antiocho: de quo legitur. h. Nachabaeo: i Egypcio absq. primogenito: cum nono: q. cu effluenter car- nes de corpore suo admodum fe- teres: ita vitre fratre ide egre- diēte grauaretur plurimi exer- citus suis: quiniam nec ipse huiusmodi fetore ferre posset ex verbis eiusdem Pharaonis qui prius dixerat ipsi Moysi ut legitur prius in fine decimi capituli: Recede a me: et caue ne vitra faciem meam videas. Quocumq. enim dicitur appar- ris mihi morieris. Lui Moys- ses ita fiat ut locutus es. Non video vitra faciem tuam. Quo- modo ergo precedentia verba possunt coherere cu istis? Ad hoc dubium sufficiens respōsum est in sol. ad quartū dubium secunde particule decimi capitulo precedentis. Tel dic: q. presentia verba missi pharaon ad Moysen et Aaron permunctos: q. tun c. non est eis locu tus ore ad os. Uel vt dicit de pal. pharaon compellus pla- ga mortis primogenitorum co- cessit Moysi et Aaron securi- tatem vendendi ad fe. **S**extum dubium mouetur propter illud verbum: Benedicte mihi. i. olate pro me. Videatur ergo q. pharaon iam incipiebat redire ad dominū per

Exodi duodecimo,

sed quod animalē deinde qd̄ homo qd̄ tenebit parvulos suos spiritualē. *j. Cor. xv. Notādūm.* i. initia peccatorū ne sc̄ p̄tamen qd̄ nō necessariū ordo est inter ista duo: qd̄ nō sūdo generāt & nascit dco autho- secundogenitus ab eo p̄nō genito. Et h̄is hoc videatur in operibus nature m̄trabilē in impossiblē non tamē in operibus supernaturālibus et diuinis. *Vine psal. ait:* A dñs factum est istud & est mirabile in oculis nostris. *Moraliter* & secundo p̄ primogenitū in terra Egypti (in- cipiendo a primogenito pha- raonis) v̄s ad primogenitū captiuū q̄ erat in carcere) in- telligit mala cogitationē & mala delectatio inde sequens. Nec enī sunt primogenita in terra Egypti. I. in regno peccati qd̄ per Egyptū (que tenebra inter p̄ter) designat: incipiēt a primogenito pharaonis. I. a prima cogitationē mala super- bie, q̄ quide superbia est r̄s q̄ regina in regno peccati. I. par- ma. *Juxta illud Eccl. x.* In- tiū onnis peccati superbia et sic semp descendendo de petrō in peccati v̄s ad ultimū mor- tale. *Huiusmodi ergo primo- genita.* I. initia cuiuslibet pec- cati percutit dñs dñs p̄ grām suā occidit in hominē pauam cogi- tationē & sue pauam delecta- tionē ne vlt̄rius crescant v̄s ad plenū cōfēsum aut v̄s ad opus exterrit malū. Debet etiā homo agitatus inter ab hu- iusmodi primogenitū illis re- lis occidit p̄ nimia supbia & ar- fittere quantū potest & destru- rogantia alios p̄ crudelitātē re illos cū invocatione gratie in subditos alios p̄ lasciuiam Iesu Christi: iuxta id qd̄ scri- alios p̄ auariciā & cupiditatē ptū est in psal. *Beatus supple* alienarū possessionū: alios a-

119

Clausula quarta. Fo. ccv.

Iis modis ita vt pene nemo sit re loqui que volebat / etiam blasphemare nomine sanctū dei. Quē inter hec verba demones in specie maurorum rapuerū de fini patris. De quo postea sub dī dñus Grego. dicens. q̄ pa- ter illius (animā ei⁹ negligēs) non parvulum sed peccatorē ghenie ignibus nutrituit. Ex quo videtur sentire ipse Grego. q̄ dicit parvulus sit dam- natus. *Moraliter* & quinto per hos tris mediū (in quo p̄cessit do- min⁹ primogenita Egypti) in- telligit tēpus illud: in quo qd̄ peccat primū mortaliter. Hoc autē tēpus cognit⁹ vocat noctis medium: eo q̄ omnis peccator in tenebris est & peccatum tene- bras sp̄iales inducit i anima. P̄t̄m igit̄ est nos illa de qua potest intelligi illud Christi verbum Joan. xi. venit nos quando nemo potest operari: qd̄ quan- diu p̄t̄m manet in anima/nes- torie. Quando igit̄ hono p̄- uenit ad noctis medium. I. ad p̄- fundū & plenū cōfēsum peccati moralis tunc percutit et occidit dñs primogenita Egyp- tri. I. primos fructus iustitiae idomit⁹ ita & puer disciplinabili⁹ nisi corrigat. *Hinc Eccl.* xxx. vi. *Equ⁹ idomit⁹ euadet* burū: & filius remittit. I. indi- sciplinat⁹ vel sue voluntati di- misi⁹ euadet p̄ceps: scilicet extra viā iustitiae: vel festinat⁹ ruet in malum & conseq̄ueret in infernū. Nota de illo paruo- lo quinq̄ annorum: de quo re- fert Grego. in suo dialogo lib. iii. quem pater nimis carnali- ter diligens permittebat ager-

fructus

Exodi duodecimo,

fructus iustitiae: Et qui frères eius nisi sequentia bona? Sed prohdolor irruente vehementi vento tentatis: sive a carnificie a diabolo procedentis et consentiente homine opprimit filius primogenitus. I. primus fructus iustitiae cū ceteris fratribus suis / sc̄q̄ destruitur totum spirituale edificium inferiorum hominum: et ibi sit habita tio oī spiritus immundus: ut dicit Apoc. xviii. Ecce igit̄ quoniam ad occidit omne primogenitū omnī peccantū sive regū / siue aliozū quoerūcunz / qd̄ no[n]atur cum dicit: p̄ percussit dñs omnime primogenitū in terra Egyp̄ti a primogenito Pharaō: nisiq̄ in solio ei⁹ sedebat vīag ad primogenitū capiue et. Equa est enim conditio omnium peccantium.

Moraliter et septimo iuxta illud: Surrexit Pharaō nocte et. Notandum q̄ per Pharaō nem primum quiescente in lectro suo / deinde surgente cū omni bus seruis iste: intelligiſ peccator id primo quiclibet in peccatis suis / deinde q̄nq̄ talis et singulari dei munere et beneficio surgit per penitentiam: iuxta illud psal. conslitū. Surgit post ſedentis / ſupple in peccatis reſtrī / q̄ longā mox et colectudine vos les penitentes / qui manducatis panē doloris. I. panē penitentis. Debet etiā cum rege. I. cū ſpiritu ſurgere omnes ſerui illius. I. omnes ſenſuſtā interiores / q̄ exteriōres / qui debent ſeruire ſpirituſ ſicut ſerui dñs ſuo. Sed qd̄ est dictos ſeruos ſurgere cū dñs ſuo rege / n̄t omnes ſenſuſtā

Clausula quarta. fo. ccv

fus / et mēbra humana dedicare domino deo per penitentiam: iuxta illud. Ro. vi. Sicut exhorti buſtis mēbra vīa ſeruire iniquitate ad iniquitatē: ita n̄t exhortete ea ſeruire iustitiae in ſanctificationem. Sed quid eit q̄ ortus est clamor magnus in Egypto / n̄t q̄ peccator penite re incip̄s debet cum clamore magno. I. feruenti et ex profundo cordis procedenti clama re ad dñm in cōfessione / ppter imperfectionē primogenitorum ſuoy ad ſenſum dñtū ſue propter mortē ſpiritualē anīme ſue / que eit primogenitū dignitate in ordine ad corp̄ / qd̄ eit quaſi ſecundogenitū. Super gere igit̄ debet rex Pharaō. I. humānus ſpiritus / q̄ contritio nem / et clamare ad dñm coram confessori clamore magno / et rume iſeribit ſuī deus ſuī. Qd̄ ſi iustificare ſe voluerit homo / et dicere ſe n̄ habere peccatum / de quo conterit aut cōſiderit / debeat audiret talis quid in figura hic dicit contra eū: Non erat / inquit Woyſes / dominus in qua non eſſet mortuus. Et quid per mortuū / n̄t peccator designatur? Et quid per domū / n̄t vniuersitatis pſcletia significatur? Regulariter igit̄ tur non eſt homo ſuper terrā qui aliquando non peccet / et non habeat aliquod mortuum in conſientia. Et ideo ordinatio ſaltim / et in plurib⁹ opus eit clamare ad dñm in conſilio / et ſe pectori recognoscere. **M**oraliter et septimo / iuxta predictum verbum / ſc̄liger q̄ non erat domus in Egypto / in qua n̄ eſſet mortuus. Ita dūm

dum / qd̄ dictū verbū potest re torqueri / cōtra illos / q̄ de proximis ſuis male ſentiant / de ſe alii n̄t bene. Sunt em̄ n̄t nulli qui alios peccatores fa ciliter et ſine ſufficienti cauſa aut motu iudicant / interpellantes etiā dubia in deteriorē partē / et ſc̄pſos iuſtificantes: cū ramen frequenter ſint deſtrictos hi quos iudicant / ſtam ſaltim i hoc malū ſunt / q̄ alios malos eſtimantili fortan coſtū mala talia eſſent / q̄ n̄ poſtent tergiueri ſtōc celari. Tūc em̄ de factis aliozū nobis permittunt iudicare: iuxta illud Mat. vi. A fructibus eoz co gnoſeris eos. Et Esa. v. Cē q̄ dicitis malū bonū / et bonū malū: ponentes tenebras lucē / et lucē tenebras: ponētes amarum in dulce / et dulce in amarum. Ista intellegitur de illis qui volunt iuſtificare aperte ſimpium / et ipsum defendere / aut qui econtra volunt cōdemnare et reprobare aperte bonum / et in quo nulla ſunt ligna malitia. Et q̄nq̄ primū ſunt reprehendendi de tuo male iudicio / ſecondū ramen ſunt magis reprehensibiles. Unde legit in virtutis partū / q̄ quidā ſanc̄ / patet volens reprehendere quodam nouiter / conuertos / ad e-remitū / qui erat faciles ad male / ſudicandū de elijs fratribus / et bene de ſc̄pſis / ſtūm̄tes: dixit q̄ cū dī / et percutit primogenitū Egypti / n̄t erat domus in q̄ n̄ eſſet mortuus. p̄r quē modū ſubtiliter correxit eos. **M**oraliter et octavo: iuxta illud: Vocabis Pharaō / Moyſe et Baron nocte / sit / ſurgit

egredimini a populo meo / vos et filii Israēl. Ques vestras et armēta affumite vt perierat iſt ab eo / et abeſtis bñdicte mihi: notā dum / q̄ p̄ Pharaonē in ppoſto intelligunt potētes huius ſe culi / et signanter auari / et vſurari. Tales nēmē de die. I. vita comite / et arridēte sanitate cor poralit pſequuntur grauitē ſi llos Israēl. I. pauperes agricultorū / et yiticolas atq̄ ſimiles / op primeiros eos rapinis / et vſuris. At vero cū tale ſentit ſiem vīe ſue in p̄mo debere clauſi / et noctē moris ſuccedere / vocat ſue vocari faciunt Moyſe ſen / et Baron. I. illos / quos op prieſterunt vita comite p̄dicto modo: q̄r fortan confessor coriſ fecit eis grossam cōſcientiā de rapinis / et vſuris eoz / dicendo q̄ n̄ poſtūt cū talibus ire in celū: dicēte pſal. / et ille habuit tabit in tabernaculo dñi / p̄ pecunia ſuā n̄ dedit ad vſuram. Quib⁹ quidē pauperib⁹ aduo catiſ / dicit eis ſingillatim for te timore mortis eterne: Surgite et egredimini a polo meo. I. libero / et q̄troyos a redditu nūt debito / et filiis ſue hereditibus meis / ne ſtis illis obligati p̄ ſe deceſsum meū. Ques vſas / et ar metā / q̄ ſe znic ſe occupo / et vſura ſuī / contractū / affumite / et perie rat / et abeſtis bñdicte mihi. Lorate / p̄ me. Sc̄q̄ p̄ hūc modū pleriq̄ vſurari moriētes credut / ſaluaris / dummodo reit tuat capitale / nō deductis frucrib⁹ / annuatim / p̄ceptis / et tñ quicq̄ trāſtant / ipsum capiſtale. Uerū hec materia indigere aplozi declaratione / et qua breuitatis cauſa ſuperſedeo. **M**oraliter

Exodi duodecimo.

Moraliter et nono: iuxta illud verbum sequens: Urgebant Egypti populus Irael de terra eire et notandum conformiter ad dominum Pet. de Pal. qd subita et inopinata mors primogenitorum populi Egypti: designat inopinatam et improvvisam mortem multorum iuuenium et potentiam huius mundi qua tollitur de medio. Que quidem inopinata mors cōpellit quodammodo multos exire de Egypto huius mundi scilicet affectu: dum consideratio tam inopinata mortis etiam elegat etiam iuuenum et fortium facit contemnere mundum. Unde et hoc consideratione multi intrat religionem: ut discat bene mori. Allegorice et primo: primogenitura inter virtutes theologicas est fides. Precedit enim iuris suas: sicut scilicet et charitatem. Primo quidem spem: quia nullus sperat eterna beatitudinem nisi qui credit illam. Nullus etiam amat incognitum. Fides autem facit nos quodammodo cognoscere celestia et eterna. Propter quod dicit Apostolus: Cor. xiii. Videntur nunc per speculum in enigmate tunc autem facies ad faciem: scilicet in celo. Esta autem primogenita virgo fidei tripliciter interficitur: et moritur. Primo quidem per accutum contrarium: scilicet per heresim aut infidelitatem: et tunc taliter moritur et nihil relinquitur ei ea: scilicet nec actus: nec habitus. Secundo vero: per quadcumque mortale peccatum: et tunc definit perfectio et decoctio mundi primogenite. id formatio illius que fit per charitatem: que est

forma omnium virtutum. Tertius: dominus adhuc remanet habitus fidei qui dicit fides informis. Tertio autem per actuam per ectozem alterius ramam speciei et nature: scilicet per actum beatificum: quia cum venerit quod perfectum est iste euacuabitur quod ex parte est: ut habeat ubi supra. Sit autem ista tertia imperfectio in noctis medio. In actuali separatione ate a coquore que fit in morte. Nam usque tunc (et non ultra) manet fides in anima fidelis.

Allegorice et si. Per primogenitam per percussum domini possimus intelligere primos parentes: Adam scilicet et Eva. Hec sunt enim primogenita totius naturae humanae. Non quidem sic genita ppter: sed potius a deo formata. Ut quidem de limo terre mulier autem de costavimus. Hec igitur duo primogenita percussi dominus. i. percuti permisit per angelum exterminatorum: quando diabolus in specie serpantis tentauit Euanum: et per eam pium hominem. Postmodum autem dictus exterminator interficit omnes filios eorum qui per viam generationis prodierunt per infectionem culpa originalis depta inmaculata virginem Mariam: de qua cum de peccatis agitur nulla sit memoria: quod rosa pulchra est: et macula non est in ea. Lai. iii. A predicto autem veneno mortifero hodie curatur parvuli per baptismum: sicut olim tempore legis per circumcisioem: aliter enim et aliter. Nam cura antiqua non siebat per circumcisioem quasi ex opere operato: sicut modo fit per baptismum.

Clausula quarta. fo. ccvij.

mum. Nec tam abundans gratia tunc dabatur sicut nunc per baptismum. Predicta autem generalitas filiorum Adam interfectorum per culpam originalis figuratur per interfectorum omnium primogenitorum totius terreni Egypti: a primogenito pharaonis usque ad primogenitum capiti quem erat in carcere. Allegorice et. iij. Per primogenitam Egypti que interfectorum possunt intelligi lex et prophete. Hec enim primogenita fuerunt respectu noui testamēti. At vero adveniente veritate et gratia imperfecta sunt: quia sunt possunt intelligi lex et prophete. Hec enim primogenita fuerunt respectu noui testamēti. At vero adveniente veritate et gratia imperfecta sunt: quia ergo sensus quo post Iohannem nullus fuerit propheta cui legat Actus. iij. predicante paulo apud Antiochiam per annūm in ille diebus superuenierunt ab Hierosolymis prophete Antiochiam: et surgens unus et eius nomine Agabus significabat per spiritum. i. denunciavit in spiritu prophetico famam magnum futuram per yniuersum orbem terrarum: que facta est sub Claudio imperatore. Itē Zoc. iij. ca. predictaverat ipse in primicia ecclesia (et signata testo apostolozum) multi prophetae ad me: sed maluit dicere usque ad Iohannem: tum ex humilitate suae quia fuerunt contempti ranci iudei et Iohannes. Sic equis polles ter Christus dixit: vobis ad me: et dominus Hugo Card. dicit: sum quia in Iohannem quodammodo incepit nouum testamentum: et ponitur Act. iij. Et erit in novissimis diebus dicit dominus: Effundam de spiritu meo super omitem carnem. Et prophetae sunt filii vestri et filiae vestre: et prophete usque ad Iohannem: Lex quidem vestri visiones videbunt et seniores vestri somnia sonniabunt. Et quidem super statim in initio predicationis sue seruos nicos et ancillas meas cepit euasquare illa: scipio predictus in diebus illis effundandus de predictionem suam in hunc modum: ritu meo et prophetabut. Hec penitentiam agite: appropinquant enim regnum celorum. Item Act. xliij. dicitur: et erat in ecclasia que erat Antiochiae prophete et doctores. Similiter legitur ubi supra Alex promittebat: sed regnum crucis. et philippo erat quia tuor

Exodi duodecimo,

tuorum filie virginis prophetantur. Hoc quomodo post Joā. Baptistā fuerunt multi prophetae: inter quas mea rito communiteranda venit beata Katharina de Senis: que in spiritu propheticō multa predictū quoque aliquā iam impleta sunt: alia autem expectantur ventura tempore suo. Sed loquendo de illis prophetis qui locuti sunt de aduentu Christi: omnibus illis imposuit filium suum Joan. cum dīgito Christum ostendit. Ecce igitur quomodo primogenita Egypti interfecta sunt: nec scilicet et prophete. Secus autem de primogenitis filiorum Israel: de quibus nullus interiit. Ubi perfruios Israel intelliguntur sancti noui testamenti: inter quos primogeniti fuerunt sacri cuius gelūste Apostoli qui scriperunt. Hi enim semper viuerunt et non moriuntur: quia veritas noui testamenti (qui successit figura aut propheticē antiquae legendis) non extinguitur in sempiternū. Et huiusratio est: quia habet solidū fundamētū: et eterna aut propheticā. Unde Joan. i. Lx per Moyensem data est gratia et veritas per Iesum Christum facta est.

¶ Allegorice et quarto. Per primogenitā Egypti que interfecit sunt: ubi tamē angelus exterminator eorum pepercit filios Israel: designantur multū reges et principes tyrannice regnantes: similiter multi nobilis et diuitiae aurari qui omnes discunt primogeniti: sed est ante alios: scilicet simplices et pauperes geniti: non quidē semper

lud

Clausula quarta. folio ccvij.

Iud Sapiē. v. Justitie lumē nō num rabidōrum. Quib⁹ loquitur Christ⁹. Dat. x. dices: Si plecu lux nobis et sol intelligenter nō est orbus nobis. hec est igit̄ vos fuerint invia ciuitate: figura in aliā. Insuprygebāt eos illa nos de qua Jo. xi. sit Christus: Venit nos quando nemo potest operari. Per hoc autem quod subditur: et orbus est clamor magnus in Egypto: designatur clamor dānatorū et vulnus co-rum: et peipus post iudicij dīz. De quo Sopho. i. dīct: Et erit in die illa dīctū dñs: vox clamoris a porta piscinū et vulnus a secunda. Prima porta erit clamor ad exitu rumulorum: cum ipsi republi precent se dānados in corpore et anima. Uel: vox clamorosa prima porta erit cū audiunt illa tremenda vocem: Ite maledicti tē et a secunda: supple porta vulnus: et a porta inferni. Sequitur: Nec erat dominus. i. conscientia: in qua nō faceret mortuus. i. mortale peccatum: quz vnuſſez p conscientie suavitate codembarit. Qd autē sequitur ex verbis pharaonis: Surgite et gredimini a populo meo: vos et filii Israel: hoc in figura dīctū est dure separatio-nis electorum de medio reprobozū: que fier in die iudicij: quidē Christus statuet oves a dextris: hēdos autē a sinistris. Tādem autem ibi: et in supplicium errrnum: iūsti autē in vitam eternam. Matth. xxv.

¶ Allegorice et vi. Juxta illud: Urgebat Egypti p̄p̄z Israel: exire de terra Egypti: non rāsus et p Egyptios intelligunt indeales principes et heretici: qui in primūtua ecclēsia cōpellebant penitentias cruciatib⁹ filios Israel. i. deuotos catholicos exire definitib⁹ suis ad modū ca-

tuum.

Exodi duodecimo,

etum. Surrexit (inquam) de ce-
lo nunc illuc redditurus: et ceci-
dit in abyssum: ibi semper et
perpetuo māsurus. Et si dicat
q̄ circa finē mundi oportet eū
solui modico tempore: ut legiſ
Apoc. xx. Dicēdūm q̄ nec eris
eunc solutus in propria perso-
na: sed in mēbris suis: et signa-
ter in Antichristo cui permit-
terur a domino multa mala fa-
cere super terram. Quod autem
sequitur: Itē et immolare dñō:
iuste potest referri ad bonos
angelos qui seipſos per perse-
ctam obedientiam immolauer-
runt domino deo voluntatem
eius in omnib⁹ per omnia fa-
cientes. Qui etiam benedictū
domino per infinita secula di-
centes: Tibi lausi tibi gloria
tibi gratiarum actio in secula
seculorum: o beata trinitas.
Et benedictum nomen glorie
tue sanctum: et laudabile et su-
perexaltatum in secula seculorum.

Quinta clausula.

Sicut igit̄ populus coſperfani farinā anteſ fermare-
tur: et ligās in pal-
lis posuit sup hu-
meros suos. Fece-
runtq̄ filii Israēl sicut pie-
cerat dñs Moysi: et petierunt
ab Egyptijs vasa argēta et au-
reā velempis plurimam. Domi-
nus autē dedit gratiam popu-
lo coram Egyptijs ut commo-
darent eis: et spoliauerūt Egypti-
os. Profectijs sunt filii Is-
rael & Rameſſe in Sochoth: et
centa fere milia peditū viroſ
abſit paruulis et mulierib⁹: sed
et vulgus promiscuum innume-
rable ascendit cum eis: quæſi
humeros

armenta et animantia diuer-
si generis multa nimis. Lor-
runtq̄ farinam quam dudu de
Egypte conſperfam tulerant
et fecerunt subcineritos panes
azimos. Neq̄ enim poterat fer-
mentari cogētibus evire Egy-
ptijs et nullam facere ſumenti-
bus morām nec pulmenti ſec-
occurredat preparare. Habitati-
o autem filiorum Israēl qua-
manſerit in Egypto fuit qua-
dringentorum triginta annos
rum. Quibus expletis eadē die
egreſsus est omnis exercitus do-
mini de terra Egypti.

Historialiter. postq̄ in p̄ce
dēti clausula sanctus Moysē
egit de morte p̄mogenitorū
totius terre Egypti: hic conſe-
quenter agit de exitu filiorum
Israēl de Egypto.

Et circa hoc facit duo in p̄-

ſenti teru.

Primo nempe tangit dispoſi-
tionem populi pro exitu.

Secundo vero describit ipsum

exitum: ibi profectijs et.

Primo igit̄ refert Moysē

q̄ moztuis p̄mogenitoris ī

homini & ſumentorum populi

terre Egypti: ſalutari p̄moge-
nitis filiorū Israēl: conſen-
tentē necnō impelētre rege Pha-
raone vna cum vniuerſo popu-
lo eius: recesserunt filii Israēl

de terra Egypti: ſecum ferētes

farinam conſperfam anteſ fer-
mentaretur. Tocatū autem fa-
rina coſperfai quādo cōmīſe-
tur illi aqua: que vulgo dicitur
pasta: ſicut ſolent facere pifto-
res et pistrices. Ligavit autē po-
pulus dictam farinam conſper-
fam in pallijs: et ne deſlueret in
terram: et ſic poſuit eam ſuper

humeros

Clausula quinta.

F. ccix.

humeros ſuos. Sequitur: Fe-
ſitulationem ponatur.

Secundo Moysē describit
ipsum exitū filiorū Israēl cum
terent a vicinis ſuis Egyptijs
sit: profectijs ſunt filii Israēl: i.e.
vafa argēta et aurea et velleſ: id
ut dictū eſt p̄ius in fine tertij
capituli: ſimiliter in princi-
pio precedētis capituli. Dedit
autē dñs gratiam populo He-
breorum corā Egyptijs ut co-
modarent eis. Israelite ergo
petierunt predica ab Egyp-
tius per modum mutuatioſi
et non per modum donatioſi
Nec intendebat Egyptijs faci-
entes tale mutationem ut Is-
raelite predicta ſibi retineret
et ſecti deportaret: ſed fiduciter
reſtitueret tēpore et loco. Ibi ſit ſe-
cunt primā maniōnē filii Isra-
el: ut dicit Hiero. de locis He-
breicis. Alij autē dicunt hāc mā-
ſionem fuſſe ſecondā compu-
tantes primā maniōnē predi-
cta cōgregationē factā in Ra-
meſſe. Deinde describit Moysē
ſus numerū populi eū alt: ſex-
centa fere milia peditū viro-
rum. i. vires habentium ad pu-
gnandum. Unde ſubdit ab hiero
paruulis et mulieribus. Aliqui
libri non faciunt mentionem
de mulieribus: ſed tantum de
paruulis. Unde etiam Petrus
Comest. nō addit mulieribus.
et huius varietatis ratio eſt:
Nam paruuli (ſaltē potētia)
ſunt apti ad pugnandum: mu-
lieres autem nec actui nec po-
tentia. Sed ut dicit dominus
Petrus de p̄ al. ad hoc poſſet
dici: q̄ per hoc et dicit viroſ: et
reiñiſt forte in materia h̄ſcī-
ptionis. Et notandū ſecundū
August. et ponit in glo. odi. q̄
hoc factū fuit ante mortē p̄i-
tis: men virtutis: excludit ſenes: q̄
nec actui nec potentia habent
vires ad pugnandum: ſed et
vulgus

D vulgus

Exodi duodecimo;

vulgus promiscuum id est Σ occurrerat preparare: id est / us
gyptiorum eis adherentium / propter miracula vasa in terra
Egypti / innumerable ascen-
dit cum eis. Et sub hac multi-
tudine comprehendunt ser-
vi et ancille / ut dicit predict⁹
de Pal. Dicit etiam qđ vulg⁹
dicitur / de voto vobis: et signifi-
cat multitudinem in qua quili-
ber facit quod vult. Promiscu-
um autem secundum eundēl
a permiscendo dicitur. Unde
vulgus dicitur promiscuum /
quod est ex vtroq⁹ sexu permis-
cum. Oves et armenta et.
Ita animalia hic ponuntur /
quia quis pugnare non pos-
sunt: pugnantibus tamen sunt
auxiliū: ut dicit interl. Coex-
runtq⁹ farinam quam duduſi de
Egypto conspersam tulerant
ne si diu feruaretur iocasta pu-
treficeret ratione humiditas.
Per hoc autem qđ dicit du-
dum: innuit filios Israeli So-
cotra moram transire: et fecer-
tū sub cinerios pance / eo qđ
nō hēbat fumos. Addit autē
asimilis quibus / ut dicit Pez-
trus Comest. / vſiſiſe xxr. diez
bus / et ultra non sufficerunt
eis: sicut sub necessitate custo-
direrūt nec eis ad satieratē
vescerentur. Subdit autē ratio-
nem quare tunc vſi sunt az-
misi: cum ait: Neq⁹ enim pore-
rant fermentari / scilicet pcedi-
cti panes: cogentibus eos ex-
ire Egyptis / et nullam sien-
tibus facere mozam. Ac si di-
cetur / qđ si voluissent nō po-
tuissent transgredi legem de poce duarum horarū: aut plus
comedendis azimis septē dies / in quo pasta diligenter coo-
bus / nec pulmenti: id est alite: perta virtute fermenti intume-
tus cibi / qđ panis quicquam scit et excrescit. Unde fermenta-
tum

Clausula quinta. fo.ccx.

sum dicitur de feruē ferues. men se inde onerantes.
Qđ si pri⁹ sumatur dicta pasta. Tertium dubium oritur p-
ropter fermentem / panis in-
de confectus non sapit naturā
panis fermentati: sed azimi. i.
dulcis. Sic autē fuit in propo-
sito de filiis Israel. Nā polt⁹
consperserunt farinā vnuſq⁹ seg-
in domo sua / priuſq⁹ debite fer-
mentaretur / compulsi sunt ab
Egyptijs exire de terra illa.
Qui volētes ſibi prouidere de
cibo / eo qđ exiſti erant de ter-
ra illa / in qua habebant copiā
farine / et ignorabāt si cibos in-
ſinuerint in via / quā facturi
erant / sumpererūt secum farinā
conspersam / priuſq⁹ fermentata
reſtitueret / ſicut fermentari.
ut dicunt / eo qđ habuerūt ſpatiū
expectandi / qđ fermentaretur
perfecte et debite. Cum autem
effent in via / coperint dictam
pasta / ne de facili putreficeret:
ut dicū est / faciendo inde sub-
cineritos panes / eo qđ nō ha-
bebant furnos ad coquendū:
ut dictum est.
Secundum dubium oritur
propter illud ſequēs verbum /
vidicetur: Et ligāſiſ pallijs
poluit ſig⁹ humeros iuſos. Sed
numquid habebant lumen ſu-
per que poterant imponere hu-
midoſi pastam / maxime cum
dicatur in litera / qđ habebant
animantia diuersi gnis multa
nimis. Stulte / qđ le grauabant
taliſarcina. Dicendū / qđ iunē-
ta cum deferebāt ſupellec-
tum eorum / atq⁹ paruulos / et ſe-
nes non potentes cōmode am-
bulare pedibus fuſi. Et ideo qđ
fores erāt iter eos / et robūt⁹
deferēbant hīndi pastam quo-
tunc vſi sunt / nescimus que et
uſo inde facti ſunt ſubcineris
tij panes azimi: moderate tas-

D ij locut⁹

Exodi duodecimo,

Locuti sunt vestites tamen omnes pter illud verbum: Profecti ergo sunt filii Israel de Rameste in Sochot et. Queritur ergo cur Egypti non sunt eos insecuri et persecuti sicut postea fecerunt quando submersi sunt: ut posse dicatur? Dicendum quod non sunt eos insecuri propter multa. Primo quidem quia et dicit Petrus Comest. multi eorum sepelebant mortuos suos. Secundo vero quod Hebrei erat in maxima multitudo ut transgittere in litera et optime armati. Quia ut dicitur in fine sequentiae capituli. Armati ascenderunt filii Israel de terra Egypti. de hac tamen armatura discetur postea per amplius. Praeterea autem nondum fecerat cogere exercitum contra eos. Vultus enim Egypti penitabant de eo quod fuerant eis ita crudelis. **C** Sextum dubium mouetur propter illud verbum: Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascedit cum eis. Cetera hoc potest sic instari. Sacra scriptura non debet continere aliquam falsitatem: quia si aliqua falsitas in ea reperiretur: tunc vobis esset de falsitate suspicita secundum Augustinum qui lib. vii. confess. dicit sic: Si aliquid falsum esset sacra scriptura: omnia perfiditatem mendacio negat in illa via fidei falsus generi humano remanaret. Ita ad Hieronymum scribens epist. ix. ait: Si inquit ad sacras scripturas admissa fuerint officiosa mendacia: quid in eis remanebit auctoritas? Pater ergo et sacra scriptura non debet continere aliquam falsitatem. **C** Quintum dubium propositum est quod innumer-

Clausula quinta. fo. ccxj.

numerabile vulgus promiscuum los ad hospitium quod compulsa ascendit de Egypto cum Hebreis: eo quod nullus vulgus est in brevis: cito non sunt eos insecuri et persecuti: dicente domino scriptura Sap. vi. Omnia in Octauum dubium mouetur mensura et numero et pondere propter illud verbum: sicut pulmentum et signanter per partem quidam et quo ad hominem uulsi suis sicut panes subcineres: siue quia non potest facilius numerari. Primo modo que preparari poterat. Dicendum quod adeo timebant sequentiam insinuorum suorum Egypti: quod de preparatione pulmentum et signanter per partem grandis arenae que est in littore maris. Item de stellis: sed tantum de preparatione panis: tandem necessarius: sed cibus simpliciter necessarius: celli. Unde Abraham dixit dominus Gen. xv. Numeras stellas celli ut potes sic erit semen tuum. Predicata igitur multitudine vulgi dicta est innumerabilis: sed tantum de preparatione panis: tandem necessarii cibis ad sustentationem humanae vite. Parvulus autem nondum validus: non simpliciter: sed quia de facilis numerari non posset. **C** Septimum dubium est de numero annorum quibus filii Israel manserunt in Egypto. hic enim dicitur exire Egypti. huius contrarum videtur posse trahi ex predictis. Dicatum neque est supra anni. ca. q. Moyses dicit ad Pharaonem. descendentes oes seruit in Egypto. hic enim dicitur ibi manserunt quadrageatis trigesima annis. Gen. autem xv. dicitur. Dicatum neque est supra anni. Sic enim ibi dicit dominus ab Abraham. Scito preconoscens: q. peregrinum futurum sic dicentes: Egregere tu et omnis populus qui subiectus es tibi. non ponuntur nisi quadrageatis anni. Sic enim ibi dicit dominus ab Abraham. Scito preconoscens: q. peregrinum futurum sic dicentes: Egregere tu et omnis populus qui subiectus es tibi. post hec egrediemur: suppletum quadrageatis annis. Ita quasi rogati et quasi sponte. Accurio. xliii. ponitur aliud natus annorum. Nam ibi Paulus iiii. Israel cogentibus exire Egypti: hic dicitur. Dicendum: q. ly cogentibus non debet accipi: ita: sed saris latrone: vt idem sit quod instanter rogarere et precari. Sic enim accipitur cogere Gen. xix. cu dicitur ab Abraham inquit ante angelum: Allegando Augustinum. Ad hoc dubium respondet dominus Petrus de Pal.

D iii et ponit

Exodi duodecimo,

et ponit originali sup Exodū. eratū hominū p quos deducit
q. xlviij. q. lxi anni nō sunt cō genealogia filiorū Israēl inci-
putant ab ingressu filiorum plendo ab Abrahā: vñq ad di-
Israēl in Egyptū: vt ibi suffi- cturnerūt de Egypto. Petri-
citer probat. Sed iste nume- aut Comelior dicit dictos an-
rus incipendus est secundum nos fluisse vñq ad legē datā.
doctores catholicos) a repte Quā quidē suppurationē bre-
quo Abrahā recessit de A- uitatis gratia pertransi. Ha-
rā ad venientū in terrā Chā- diratio ergo filiorū Israēl qua-
naan: in qua ipse & filii eius ha- māserunt in Egypto: non fuit
fecūdū totū illū tēpus de quo
fauauerūt pegrini vñq ad de-
scensum in Egyptū. Uel vt alii
sit hic mentio: sed tñ secundū
clarius dicūt: compurāti sunt
magnā partē illius. Modo to-
dicti. cccxx. anni (postmodicū
ad Eusebiū t. August. vt habe-
tur in gl. odi.) a promissione
facta Abrahā: quando quide-
dictum est illia dño. Gen. xi.
Egredere de terra tua rē. Se-
quitor & veni i terrā sup. Cha-
naan. Quia secūdū Augustinū
vbi supra Post. Sal. iii. cum
fidem Abrahā commendaret
in ea promissione qua tūc pro-
misit ei deus & benediceret
in eo omnes tribus terre: hoc
autē (quicq) dico testamentū
firmitatē a deo q post. cccxx
annos facta est: nō irruat facit
ad evacuandam promissiōnē.
Item alia litera quam habet
hi Augusti dicit q incolatus
filiorum Israēl in terra Egyp-
ti & in terra Chānaan: et quo
scilicet a predicta promissione
peregrinari ceperunt patres
eorum in terra Chānaan: & pos-
tea dicit filii i Egypto vñq ad
regressum eorum in terrā Chā-
naan: & liberationem totalēm
de Egypto: ascendit ad predi-
ctū numerū annōrum qui ponit
in litera. s. cccxx. hoc auarem
diffuse probat Eusebius & Au-
gustus & multi postillatores post
eos p suppurationē annorum

Deut.

Clausula quinta. Fo. ccxij.

Deut. vbi supra sic addit: Et tur: Nox ista est obseruabilis
ecce nūc multiplicavit se dñs domini: quando eduxit eos de
de scie astra celi. Sic enim p- terra Egypti. Q̄ si de nocte
misericordia ipse dñs Abrahā: ergo non eadem die egressus
neq. xv. dicens: Suplice celi et est populus de terra Egypti.
numera stellas si potes: dixit Dicendum: q̄ ut dicit Petrus
et: Sic erit semet tuum Aug. Comelior intelligendum est
etiam post diffusae ostendit in q̄ nocte eductos id est ad mane
missionibus sup Exod. q. xlviij. q̄ ergo non eadem die egrediendum ab Egyptis fu-
pidi anni quadragesimā tristi- issi nocte compulso. Mane er-
ta sunt accipiendi ab exitu A- go egressus est populus cui es-
brahe de Aram & adiuētu i ter- tiam preceptum fuerat q̄ nul-
la Chānaan: vñq ad exitū si- lus egredieretur oltum do-
lior Israel de Egypto: rādem- nus sue usque mane: sed no-
ad propositum dubiū precedē- ce se dispositus ad egredi-
tis dicit sic: Restant centū qua- dum. Uci dic i q̄ forte no-
draginta quartu vel quinq̄ ce ceperunt egredi. Sed es-
anniquib⁹ intelligit seruise i gressus rante multitudinis nō
Egypto populus Israel post potuit nocte consummari pro-
mortē Joseph. His annis quā- pter quod aliqui de die exi-
tum multiplicari potuerit si fe- erunt. Potest etiam dici i
cūditas hominis cōsideretur: q̄ hic sumitur dies pro die na-
sūniāre illo d voluit eos val- tuor horas: et per consequens
de multiplicari: reperitur non
esse mirū q̄ a sexētis milibus
pedis egredi⁹ est p̄ p̄ls ex Egy-
pto: excepto cetero apparatus
vbi & seruitia erat: & sexū mu-
liebū & ibellis etas. Nec ille.
Undecimum dubium moue- modo scilicet potuit fieri i q̄
tur proper illud ultimum ver- omnis exercitus domini egred-
bum p̄ servitū clauile quo- sis sit de Egypto uno & eodē
citur: Quib⁹ expletis eadē die
egressus est oīs exercit⁹ dñi de-
terra Egypti. Querit q̄ ad qd̄
Egypti ad manualiter operar-
referit y eadē die. Dicēdū: q̄
dūm & lucrandū vitam suā.
nō referit ad ingressum Egyp-
ti. Ita q̄ eadē dies reuolutis
tot annis fuerit egressus exi-
t. Moysi: Recede a me: et caue-
ne ultra videtas faciem meam.
oēs simul egressus fuit eadē die.
Duodecimum dubium ori-
tur proper illud idem verbū
decimi cap. p̄ cōcedētis. Moys-
es respondit ei: ita fiat vt los-
cetus es: et sic ab eo recessit.
Intelligens ergo Moyses q̄

D iiiij cōs

Exodi duodecimo,

cor pharaois esset omnino ob-
litariū & implacabili significati-
onē cauit omnibus hebreis disper-
sis in Egyptū regis implacabi-
lē animū & ideo q̄ vniuersis
eorum se disponerent venire in
Ramesseī q̄ erat in terra Hes-
seni in qua erāt erāt multi He-
brei & q̄ ibidē luna quartade-
cima essent factū sūi pascha.
Itē q̄ in recessu suo perecent a
vicinis suis vala argēta & au-
rea vestigē plurimā; vt decen-
tius possent facere sūi pascha.
De voluntate autē dñi qui mos-
uet corda hominū prout vult
facti est vt Egypti libēterant
nuerint petitioni corū. Quo fa-
cto se diuulsiuerit Hebrewi veni-
re verius dicitur Ramessei mul-
lusq; in via illis p̄stabat impe-
dimentū. Lūcū dicta luna deci-
ma quarta oēs Hebrewi viciū-
g prius dispersi vna cū Moy-
se & Barōn cōuenient in Ra-
messe ciuitate magna et in cō-
finiis illius aducēterant
fam die celebrazauerunt sūi pa-
schā prout fuerat illis impera-
tum a dño per Moyensem. Et ec-
ce noctis medio venit angelus
exterminator q̄ percutes do-
mos in quarti postib⁹ non erat
conspersus sanguis agnī immo-
lati occidit subito primogeni-
tū a dño per Moyensem. Et ec-
ce in ciuitate Ramessei in qua
erāt Hebrewi cōgregati & multi
Egypti qui tibi erant pro tua-
tione ciuitatis que erat clausis
Egypti ex illa parte versuēta
dile operatus est per totā Egyp-
tū. Unde dicit in presenti ca-
pi in noctis medio p̄cessit dñs
omne primogenitū in terra Egy-
pti nō faciēs plus mettonē de
terra Hesseni aut de ciuitate
Ramessei q̄ de reliqua parte
rotius terre Egypti. Quis ibi
nullus vltorius esset Hebrewi
nec etiam sanguis agnī alpe-
sus ibi videbatur sic ut in Ra-
messe. Exterminatis ergo sic
generaliter omnibus primoge-
nitū Egyptiē memine pereu-
te de populo Hebreworu noctis
medio dicti Hebrewi disponue-
runt se ad recessum & mane fac-
eo ceprunt via peragere de
Ramessei in Sochot. Ut rū aut
pharao tūc esset in Ramessei
videſ q̄ sc̄iā in litera dicit q̄
postquā primogenita Egypti
mortua sunt etia primogeniti
regis i vñc ad primogenitū
captiū q̄ erat in carcere: hoc
videns pharao vocatis Moy-
se & Barōn nocte ait: Surgite
egreditimini a populo meo vosi
& filii Israēl. Nō desunt tamen
qui dicunt q̄ hoc iussit non in
propria fidei per seruos suoslet
q̄ erat corpore absens. Tunc
autē Egyptiū cū tāto desiderio
excibent Hebrewos de terra
sua q̄ obliti sunt repetere va-
sa argēta & aurca atq; vñles
quas illi mutuauerat dño ita
volente. Erat autē mirabile in
oculis Egyptiorū videre He-
breos in tanta multitudine ex-
entes: ira vt essent sexcenta
milia viroū abib⁹ mulierib⁹ &
paruulis quorū numerus erat
multo maior & nō dubium. Cū q̄
erāt criuiū vulgus pmiscuū
innumerabilis & vt dñ in litera
sed istud a dño factū est: qui vo-
luit q̄ vna & eadē die oēs rece-
derent / nō si qui remanerent
omne primogenitū in terra Egy-
pti post alios opp̄p̄meret ab Egy-
ptis.

Clausula quinta.   **Fo.ccxiij.**

Professio. Et sic patet satis diffuse ad decimū tertium et ultimum dubium.
Moraliter et primo nota eo formulū ad dñm Petru de pal. tura illud primum verbū: Tuit igit̄ populus cōspersam farinā q̄ sic ut filii Isrl̄ triplici cibō pasti sunt: ita nos tristipici cibō pasci debem⁹: vt sic de Egyp̄to r̄ vitione egredi possim⁹. Prīmo cib⁹ est panis subcinerit⁹ penitentie. Secundus est māna verbi diuini. Tertius est fructus terre promissionis: p̄ quē in religio dulcedo contemplationis. Quātūq̄ isti ad primū de quo hic agit̄ florandū q̄ exiēs de Egyp̄to. i. de pctō / debet portare farinā de fructibus Egyp̄ti perfectā. fructus Egyp̄ti sunt peccata: sicut mala opera de quibus debem⁹ facere farinā. peccata ad memoriam reducere / credere / siue retractare / do per contritionē cōminucere. Debet etiā huiusmodi farina esse conspersa. i. aqua conglutinata p̄ effusione lachrymarum pro peccatis in confessiōe. Hinc Threni. iij. dicit̄: Deduc quasi torrente lachrymas p̄ diuenient noctēm̄ des requies tibi: neq̄ tecet pupilla oculi tui. Insup debemus hanc farinā siue pastaria siue in humeris nostraris / satisfactionē de peccatis nostris. Deniq̄ de hac farina factis panib⁹ subcinerit⁹: per recordanionē cōditionis nostre: que fragilis est et mortalis / debemus nos reficeri / considerantes q̄ puluis sumus et in pulucre tandem reuertimur: vt dicit̄ Gen. iiiij. Item Eccl̄.

Ix. Et sic patet de primo cibo quo spiritualiter paci debem⁹. De alijs autē duob⁹ dicet̄ (deo duce) in locis suis.
Moraliter et secundo iuxta illud: Tuit̄ populus cōspersam farinā antecē fermentaret. Non tādū / q̄ per filios Isrl̄ q̄ exiēt̄ de Egyp̄to vt peregrinatur in terrā promissionis: delignant̄ deuoti catholici qui volunt trāire de hoc seculo neq̄ in celū. Tales igit̄ debent facere tria q̄ fecerūt̄ filii Isrl̄: quando transiūt̄ de Egyp̄to versus predictā terrā. Primo nempe debent abjicere fermentum totius malicie et nequitie dicente Apo. i. Cor. v. Ex�igate vetus fermentum. I. omne peccatum / hoc per bonā et verā confessionē. Hoc aut̄ notatur cum dicis de filiis Isrl̄ et tulerunt conspersam farinā. Secundo debent comedere azymos panes. i. suscipere deuotē altaris sacramentū / de quo subdit̄ Apostolus vbi supra: ita cōspelunt̄ in azymis sinceritatem̄ tis et veritatem. Hoc etiā notatur cu dicis / q̄ filii Isrl̄ fecerunt subcineritos panes azymos de quibus comedetur in via. Tertio debent implorare humiliter / siue per se / siue per alios dei misericordiam et gratias / necnon et merita sanctorū / siue p̄ces eoz apud dñm. Hinc est q̄ in letanis q̄ dicunt̄ pro agonizantibus: q̄n dat̄ eis sacramentū extreme vitionis orans / dicentes: Pater de celis de misericordie ei. Fili redēptor te. Sācta Maria ora p̄ eo. Et in applicatione dicti sacramenti

Exodi duodecimo,

mēti solet minister dicer: per istā vñctōne et sua sanctam ac pīssimā misericordiā indulgetib; deo quicq; deliqstib; per vñsum: sic de alijs sensib; cor poreis. hoc etiā designat cū dī: Qñliū Israēl petierunt ab Egyptis vala argentea et aurea vestes plurimā. Quia eñ sancti non sunt equalis meriti apud deū: hinc est q; possimus habere matus suffragiū et auxiliū ab uno q; ab alto. Et hoc notaꝝ per vñfa argentea et aurea: atq; vestes.

Moraliter et tertio iurta il lud: profectis sunt filii Israēl de Rameſſe in Sochoth. Nostadū q; Rameſſea interpretat. Quid est ergo q; prima habitatio sive statio filiorū Israēl egreditū de Egypto facta est in Rameſſe: nū q; ille q; vult egredi de Egypto vñtior: debet prīmo egredi de temporali cupiditate: cōtemnēdo tēporalia: et si gnatuer surū et argētū q; demolunt a fine: iurta Christi verbum. Mat. vij. Pinc idem Christus ait Mat. vij. Si vis perfecte esse: vade et vende omnia que habes: et da pauperibus: et habebis theſaurum in celo: et veni sequere me. Item Mat. vij. Nolite (inquit Christi) vobis theſaurizare in terra: vbi tinea demolit. i. diabolus: q; vt dicit ibi glo. ordi. scut tinea latēter depasit: et sine ſono dāmnu facit q; ſtatim puocat cū primo q; egreditur de Egypto vñtiorū. Sochoth au teq; vt dictū eſt: interpretatur lib. j

tabernacula significat illata bernacula celeſtit̄ i. de quibus psal. ait: Quā dilecta tabernacula tua dñe virtutū. Debem⁹ itaq; recedere de Rameſſe i p; contemptrū mādi: et bonoz̄ te poratū q; ēo ſunt: et cū omni ſtatione tendere in dicta tabernacula p; affectū: vt tandem poſſimus illuc aſcendere et pueſtre p; effectū. Sic eñ olim ſe terunt Christi apostoli: et eorū ſequaces. Propter q; legitū Mat. xix. q; cum dicit apostoli diſiſtent Christo (ſaltim perr̄ pro omnibus) Ece nos reliqui malitia de tinea/ Sochoth autē interpretat tabernacula. Quid est ergo q; prima habitatio ſive ſtatio filiorū Israēl egreditū de Egypto facta est in Rameſſe: nū q; ille q; vult egredi de Egypto vñtior: debet prīmo egredi de temporali cupiditate: cōtemnēdo tēporalia: et si gnatuer surū et argētū q; demolunt a fine: iurta Christi verbum. Mat. vij. Pinc idem Christus ait Mat. vij. Si vis perfecte esse: vade et vende omnia que habes: et da pauperibus: et habebis theſaurum in celo: et veni sequere me. Item Mat. vij. Nolite (inquit Christi) vobis theſaurizare in terra: vbi tinea demolit. i. diaabolus: q; vt dicit ibi glo. ordi. scut tinea latēter depasit: et sine ſono dāmnu facit q; ſtatim puocat cū primo q; egreditur de Egypto vñtiorū. Sochoth au teq; vt dictū eſt: interpretatur lib. j

Clausula quinta. fo. ccxiiij.

lib. j. de prouidentia dicat: Nū communem aerem: et in ſimilis bil mihi videtur in felicitis eo ter factam decidi terram: et cui nihil vñq; cuenit aduersus. Et iterū post pauca. Semper primā vocem ſimilem omnibus emiſi plozās. Nemo enim ex regibus aliud habuit natuſu animi tranſire ritā: et igno rare rerum alteram partem. Boetius de cōſolatione libro tertio metro. vi. Omne homiſi fortuna non dat tibi facultatem exhibende virtutis: Deſcēdit ad Olympia: sed nemo p; hanſ farinam ſic conſperfam coquere: per conſiderationem ignis in ſeminalis ſecundum illud psalmiſe: In meditatio ne mea exاردet ſer ignis: et inde facere ſubcinerios panes: per recordationē mortis: que quidem recordatio multum p; decit omni penitēti: iuxta quod scriptum eſt Ecclesiastici. vii. Memorare nouiflma tua: et in eternum non peccabis. **M**oraliter et sexto iurta il lud: Neque poterant fermari cogētib; extre Egyptiſſi ſciendum: q; per fermentum quod eft asperu et amarum illud: Loſeratq; farinam quā dudum de Egypto cōſpersam rularent: et fecerunt ſubcinerios panes azymos. Nostandū q; farina eft natura humana: quam dudum a parentibus noſris conſperfam non quidem aqua munda: ſed corrupto et immundo cruoſe fuſcepimus: dicente ſcriptura Sapient. vii. Sum quidem: et ego mortalis homo ſimilis omnibus: et ex genere terreno illius qui prior fatus eft: et in ventre matris ſiguratus ſum caro: decem mēſium tempore coagulatus ſum in ſanguine: et femine hominis: et delectamento ſomni cōveniente. Et ego natus accepi quantum

Exodi duodecimo,

Etum possunt inducunt et trahunt. Tales ergo Egyptis quos tum in eis est impeditus fermagationem. i. dolorem de peccatis libenter cogerent hominem peccatozem exire de pene-
ti ut dannaretur cum illis si illes daretur facultas a domino qui pro magnitudine misericordie sue dat post peccatum locum pernitentie. ps. Uenit tempus mi-
serendi eius/ venit tempus. Ecce
autem predicti Egyptis no-
expectant nisi horam exitus a-
nimae peccatricis ab humano corposi ut rapiant eam. In cuius figura legitur Apoc. xii.
et mulier habens in vtero clau-
mat parturienti et cruciatur ut pariat. Ipsi sunt dolores mor-
tis. Et ecce draco magnus fer-
tit ante mulierem que erat pa-
ritura ut cum peperisset deuo-
raret filium eius. i. spiritum hu-
manum cum contingit ipsum se-
parari ab humano corpore. Ec-
ce violentia quam facit Egyp-
tis illi infernales Israelitis. i.
animabus cum separantur et eruuntur a suis corporibus.

CAllegorice et primo: Farina consperata non dum fermenta-
ta est lex vetus adhuc imperfec-
ta: quia non iustificat. Non dum enim venerat ille qd se fecit fer-
mentum pro nobis patiendo ar-
mata: qui habitu inuenitus est
ut honio. Philip. ii. id est in si-
militudine carnis peccati. Tu-
lit igitur olim populus Judaeus conspersam farinam id est legem imperfectam sed dispo-
nentem ad perfectionem sicut figura ad veritatem et umbra ad lucem et dicta farinam ligans in pallijs posuit sup humeros insidilitate sua. ps. Non fecit

supple

Clausula quinta. fo. ccxv.

supple dñs taliter omni natio-
ni et iudicia sua tc. Qd ergo ta-
les sint spoliandi ut dicitur ca-
tholici secundus docet figura. Le-
gitur enim. ij. Reg. viij. qd mo-
rus Saul et Iulius David arma rea et argentea qd habuit Saul
et tulit in Hierusalem et es mul-
tum nimis de quo fecit Salomon omnia vas a templi. Saul in-
terpretatur vanitas et signifi-
cat scieriam Ethniconum i. id est philosphorum que yana est
et ad vanitatem rendit. qd etiam curiositate continet. David au-
tem qui tulit arma Saul signifi-
cat doctum fidei qui nouit ar-
ma. i. subtiles rationes et sen-
tentias naturales quas appli-
cat et retroquerat ad mortuam hon-
estatem et quandoq; ad fidei ples-
tarem. Ecce quomodo Salomon de his vas a templi edificat
cum scilicet sacram paginam et scilicet sententiaram gen-
tilium exornat.

CAllegorice et tertio et con-
formiter ad dominum Petrum de-
pal. vasa Egyptiorum sunt boni
doctores et predicatores: ut Au-
gustinus et alij qui de gentib;
sunt conuersi: quod dñs conuer-
tendo edificauit et postmodu-
li ipsi sua doctrina alios edifica-
uerunt. In cuius figurâ legit
Ioue. vi. qd expugnata ciuitate
hyrcano pccpit dñs dicens:
Quiquid aurum et argenti fuerit
in ea et vasorum eneorum ac ferri
dno consecratur repositum in
thesauris eius. Sic et in thesau-
ro dñi reponendi sunt illi do-
ctores qui aliquando fuerunt
extra ecclesiâ numero et merito:
sed postmodum ex speciali
gratia repositi sunt p. sacram

baptisma intra ecclesiâ ut rogi-
mo pdcitor una etiâ cù doctrina
na eoz priusq; suscipere fideli
quâd ad id in qd bene dicerunt.
CAnagogice per hoc qd po-
pulus Hebreorum volens rece-
dere de Egypto tulit farinam
conspersam significatur et glo-
riam celestem deber procedere
meriti. Eddi homo est in vita.
Per vasa autem argentea et au-
rea vestes que omnia petierunt
Hebrei ab Egyptis designat
et ad illam celestem gloriam (q
coperatur auro et argento atq;
vestibus solemnis) homo ex
propriis meritis non potest p-
uenire sed principaliter ex gra-
tia dei: iuxta illud Ro. yi. Gra-
tia dei vita eterna. Terci et secun-
dario per inunctionem merito-
rum sanctorum dei. Qd autem
dicitur qd Hebrei spoliauerunt
Egyptios: intelligendu est (pm
qldam doctores) qd hostes assu-
muntur in celo ad illas sedes sy-
dereas quas occupassent ange-
li mali si nō peccasset: et p co-
sequens qd tunc homines salua-
buntur quot angeli mali cecide-
runt. Qui quidem iniurias elec-
torum significatur p illâ mul-
titudinem virorum qui in pscnti
clausula et textu nuerat labi-
tamē parvulis. i. innocētibus
mulieribusque s̄ bene vice-
runt in presenti non erunt exau-
les a tanta gloria in futuro: qd
non est acceptio personarū a-
pud dñs sed in omni gente qui
timet dñs et opaq; iustitiam ac-
ceptus est illi: ut dicit Petrus
Apost. Actu. x. Et nota qd ibi
ponit numerū finitus electorū
in figura pro infinito. Uel for-
te ad designandum qd figura sem-
per

Exodus duodecimo,

per deficit a veritate.

Sexta clausula.

Non est ista obseruabilis dominus quando edidit eos de terra egypci. Hac obseruare debet omnes filii Israel in generationibus suis. Dixit dominus ad Moysen et Aaron: hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem seruus emptitus circumcidetur et sic comedet. Aduenia et mercennarii non edent ex eo. In una domo comedetur nec effteret de carnis eius foras: nec os illius confringetur. Omnis ceterus filiorum Israel faciet illud. Quid si quis peregrinorum in vestra voluerit transire coloniam et facere phasam? circuncidetur prius omne masculum eius et tunc rite celebrabitur: eritque sicut indigena terre. Si quis autem circumciditur non vellet ex eo. Eadem lex erit indigena et colonus peregrinatur apud vos. Fecerunt omnes filii Israel sicut precepiterat dominus Moyses et Aaron: et eadem die edidit dominus filios Israel de terra Egypti per turmas suas. Historialiter. Postea in predicta clausula eximius ille propheta Moyses egit de dispositione exitus filiorum Israel de terra Egypti. hic consequenter agit de religione phase et de memoria illius. Et primo loquitur de sacrificiis illa nocte in qua occisis primo genitis tam hominum quam animalium populi vniuersae terre Egypti saluata sunt omnia primogenita

ta filiorum Israel. Insuper ipsa eadem nocte edidit dominus (saltim preparatus) et manus facto executio dictos filios Israel de terra Egypti. Proper quo ad perpetuam rei memoriam dixit: Hoc est ista obseruabilis dominus: id est diuinum cultum dedicata et pceptum decandala quando edidit dominus nos filios Israel de terra Egypti scilicet preparatiue ut dictum est immediate. Hac igit merito obseruare debent in generationibus suis filii Israel: id est una gnatatio post aliam: hec est religio phase. Religio a regendo dicitur. Et quia punctum diuinum cuiusmodi est festum pasche homines religantur deo: hinc est et festu pascha le recte vocatur religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. Alienigena dicuntur: qui est filius alienigena scilicet quantum ad cultum: quales erant Egypci: et certe alienigenae respectu filiorum Israel. Omnis seruus emptitus circumcidetur: et sic comedet. Ne ergo credere: quod ratione emptiis debet admitti ad phasam: specialiter addit et talis seruus plus circumcidatur: Aduenia et mercennarii non edent ex eo. Aduenia discebat qui ex alienigena veniebat ad manendum inter Iudeos. Mercennarius autem discebat gentilis seruus in domo Iudei pro mercere. Ne ergo crederetur: quod per talis cohabitationem cum Iudeis tales possent recipi ad eum agni paschalis: dominus eos specialiter excludit: et excludendos mandat Moyses. Hoc tamen

Clausula sexta. folio ccxvij.

tamen intelligitur quod huius tales se ad exitum: quod non vacabat eis sunt extra ritum Iudeorum. Quid si discurreret de domo in domum: transiret ad fidem et ritum Iudeorum: tunc sunt admittendi. Ideo subdit: Omnis autem seretus emptitus circumcidetur: et ceterus filiorum Israel faciet ille comedet. Nam sicut hodie nullus est admittendus ad sacramentum altaris: sicut ad quodcunq; aliud sacramentum nisi omnium fuerit baptizatus: et eo quod baptismus est ianuas aliorum sacramentorum: ita nec antiquitus tempore legis aliquis admittebatur ad eum: agni paschalium: qui non fuit circuncisus. Diversit ergo alienigena et aduenia: quia alienigena dicebatur qui veniebat inter Iudeos ad traescundum: et sunt mercatores. Aduenia autem qui veniebat inter eos ad inhabitandum. Et huius duo populi non debebat admitti ad eum agni paschalium: ut haberetur in litera. Nec similiter mercennarius: et paganus: qui mercendis seruiebat Iudeis. Sequitur: In una domo comedetur: non tamelicebat comedere agnum in stabulo aut horreo: sicut cellario: nec limiter in campo nostro: sicut viridario: sed in domo principaliter honesta. Nec affectus de carnis eius foras: sicut ipsas pasciendo ad canes: sive super finium. Sed si quod supfuerit de ipso agno ligno coburetur: et dictum est in prima clausula: huius cap. Nec os illius confringetur: et hoc propter mysticam rationem: ut potest dicere. Sed huius ossa sunt in terra Iudei: qui forte timore infirmitatis aut mortis non erat circumcisus. Ita ut dicit de Lyra: quid Iudei nimis iordanare amates pueros suos paschalem in terra Egypti erat dimittebant eos circumcisos: timentes ne ex circumcisione mors

Exodi duodecimo,

mors vel gravis infirmitas eis accideret. Et tales non debet accedere ad elum agnū: quia in alijs essent Iudei et tenebrent ritum Judeorum.

Circa autem hanc particulam textus i molientur aliqua dubia.

Primum igit dubium. Quid non paschalibus obseruarunt a Iudeis vīs in hodiernum diem? Dicendum q̄ sicut nos Christiani solemnitatem celebrazamus fraternaliam noctem dominice nativitatis surgedo et lecto et ingrediendo ecclesiam ad solendum vel audiendū diuinā: et signanter celebrando missam tunc hora medie noctis ut ordinatum fuit per papam Theophilorum qui fuit quartus a beato Petro. Et ponitur de cōsec. distinc. j.c. nocte sancta. coq sicut ibi dicit eadē nocte naūtias Salvatoris nostri fuit ab angelo pastorum nūciata: et subito facta est cum angelo multitudine militie celestis laudantium deū et dicentis: Gloria in excelsis deo et in terra par hoibus bone voluntatis: ita et Iudei in locis i q̄b̄ habitarūt in sufficiēti numero i surgūt hora medie noctis sequentis immolationē agni paschalis quā sero precedentē faciūt: et ingrediuntur orationē sua que dicuntur synagogēi vacates oratio ni vīs ad auroram in memoriam q̄ tū liberari sunt de captiuitate Egyptiacā: et incepérūt iter verius terrā p̄missiōis.

Secondum dubium. Utrum Iudei moderni obligētur obseruare predictam noctem? Ut datur q̄ sic: q̄ dicitur in textu

Hanc noctem obseruare debet offīes filii Israēlin generatōibus suis. Iḡtū. Dicendum q̄ non tenentur ad obseruatiā illī noctis sicut nec ad obseruātiā sabbati nec ad ceteras ceremonias legis que erant his ḡureveritati noue legis. Quē admodū ergo suū pascha erat figuratiū paschalis Christiāznom: de quo dicit Apostol. Corinth. v. q̄ pascha nostrū immolatus est Christus: ita suo modo dicendū est de predicta nocte q̄ scilicet illīus obseruātiā conuera est in obseruātiā solemnitatis dominice resurrectionis sicut et sabbatum erat in dominicā. Et ad aurorāta tem in oppositiū dicitur q̄ obseruare predictam noctem posse fieri dupliciter scilicet i scilicet in eminentiori. Primo modo non tenentur hodie Iudei cani obseruare. Quinimmo est in se obseruare peccant. Sed bene in eminentiōi scilicet obseruando diem festum pasche. De hoc vide quod supradictū est in prima clausula presentis ca. in fol. ad. xv. dubium:

Tertium dubium. Quid de mulieribus Iudei: nūqd tenebant immolare phase: dīcedūt q̄ sic: quia quicquid hic dicitur de viris / suo modo intelligendum est de mulierib; quia sexus feminus cōprehēditur et subintelligitur per sexum masculinū. Quemadmodum ergo mulieres Christianae tenebant suscipere sacramentū altaris sicut et viri in novo testamēto: vt patet et de peni. et re. c. omnis vīrus seru: ita et tunc (sc̄z sub veteri testamēto) tenebantur facere phase.

Clausula sexta. 50. ccxvij.

tenebantur facere phase. Con debitor ē vīuerse legis Christi firmatur per id quod dicitur i tū faciēde. s. quātū ad ea que principiō huius capitulo: Tercio modo vīus quisq̄ agnū per familiā potest accipi aduena. p̄ Judeo lias et domos suas.

Cuartum dubium: Cur repētitū in presenti Moyes de ritu phasē? Videntur q̄ sufficiētiū de huiusmodi ritu loquutus na Act. i. cū dī. Erāt autem in fūrit prius in presenti cap. Di Hierusalē habitantes Iudei cendūt opus fūt repēteret ritū religiosi ex omni natione lem ritū et hoc propter alienigenas qui ascenderant cum filiis Israēl de Egypto: et qui nondum fecerant phase. Propter quod instruendi erant omne masculinū ei⁹ r̄t. Queritur ergo de peregrino habēte plures filios: quorū alii habebat cū eo: alii autē longe ab mercēnariis non edent ex eo. Huius contrariū habetur illū legē q̄ offīes filii cī⁹ circūciderent ad hoc q̄ posset facere phase more Judeoz: Dicendū inter vos facient phase. Dicēdū / q̄ aduena potest accipi tripliciter: vt dicit de pal. p̄tū filiū cū eo habitantes circūcidērēt. Ratio autē cur lex hoc nationibus gentiliis ad Israēl imitans eos in cultū non tamē obligatus per suscep̄tū patrēa ritū Judeoz: et est error posteroz peior p̄tore.

Doralter et primo i fūrtū aduena loquitur hīc textus: initū p̄fēntis clausule ybi dī: q̄ non debet edere de agno paschali. Secundo modo p̄eo florandū q̄ p noctē in p̄posito possum⁹ intelligere atritio ad ritū Judeoz erat iā illi nem̄ i q̄ est dolē de peccatis p̄ obligatus per suscep̄tū circū p̄tē timorē cadēdi in noctē cīſionē i vt Achlor. Et de tali inferni. Et bene dicit atritio loquitur predictus textus. Huiusq̄ secū patiē peccatis mori. ut. Propterea dicebat tale: qd̄ ultor anime. Huius Apol. Gal. v. Testificor omni modi autē atritioz est obseruabilis dñi. i. de ea deberē regatari homo peccator deo faciēde: legis (Inquā) Moyis tāngē de ei⁹ speciali beneficio/ sicut oīs suscipiēt baptismū: q̄ tūc in

E tipit

Exodi duodecimo,

epist (quāuis imperfēcte) educe-
re dñs peccatorem de terra Egyp-
tū. i. de tenebris peccati: et
facere eū tendere ad lūcę gra-
tie. s. dispositiū. Unde secundū
doctores theologos sic disser-
unt attritio et cōtritio: q̄ attri-
tio est dolor imperfectus de pec-
catis commissis. Contritio vero
importat dolorum perfectum
de eisdem i. qui est principalis
ter propter dñm.

¶ Moraliter et secundo iuxta il-
lud: hec est religio phase. No-
tandum q̄ sicut Iudei celebra-
tes suū phasę. i. pascha obserua-
bāt suā religionē et ritū: ita et
Christiani celebrare debent
suū phasę cuī debito ritū: ita
vt possit dici: hec est religio
phase. i. ritus et modus obser-
vādus ab oībus Christianis i
suo phasę. i. paschate. s. et qui-
libet talis communicaturus
pennitrat integrā et perfecta
peccatorū suorū confessionē.
Quia ut inquit Apol: i. Corin.
xi: Quicunq̄ māduauerit pa-
nem: quod est cōmune omnī
communicantū: et biberit cali-
cem dñi: quod est proprium sa-
cerdotiorū: qui sub veraq̄ spe-
cie sumunt sacramētū: indigne
s. in peccato mortali: reus erit
corporis et sanguinis dñi. i. tñ
peccabit et si occidisset Christum
proprijs manibꝫ. Et ideo
p̄b̄t seipsum homo. s. per sue
cōscientie diligenter exanim-
nationē et peccatorū suorū sa-
cramentalē cōfessionem. Quo
facto: ille de pane illo edat: et
de calice bibat: i. vt dictū est)
fuerit sacerdos. Hec est igitur
religio phase.

¶ Moraliter et tertio iuxta il-
lud: Ind sequeā verbū: Ois aliena-
gena no comedet ex eo. Notā-
dū q̄ solū peccatum mortale as-
serat hoīen a dño. Ecce enī
angeli omnes in principio sue
creatiōis erant prop̄ dñm. At
vero mortale peccatum aliena-
uit eos a dño. Unde psalm. in
psona dñi: Qui iuxta me erāt
de longe steterū. Alienigena
igitur est peccator: et talis alle-
nigena nō comedet ex eo. s. sac-
ramēto altaris: quod est pha-
se Christiani. Non comedet
(inquit) ex eo: supple de iure:
quicqđ lat̄ de facto. Ecce em-
proditor Judas alienigena es-
t̄: qui cuī domesticis aposto-
lis comedet ex eo. Sed ad illi
acciderit audiam⁹. Abiēs (in-
quit euangelista) laquo se fu-
spendit. Mat. xxvi. Uel dic⁹
alienigena dicitur ille: qui est
filius alieni. Vodo omnis pec-
cator est filius non dei p̄ gratiā:
sed alieni. i. diaboli p̄ culpam.
Joan. viii. Tlos ex patre diabo-
lo estis. Talis igitur alienigena
indignus est comedere phasę
s. i. suscipere Christi corpus in
sacramento altaris.

¶ Moraliter et quarto iuxta il-
lud: Omnis autē seruus emp-
titius circuncidetur: supplest
velit: et sic comedet. Notandum
q̄ seruū empiriti sunt de-
uoti Christiani: qui empiri sunt
per Christum preciō sui san-
guinis: iuxta illud. i. Corin. vi.
Empri estis precio magno.
Item. i. Petr. i. Non corruptis
bilibus auro vel argento re-
denimpti estis de vana vestra cō-
uerſatione paternae traditiōis:
scilicet Ad: sed precioso san-
guine quasi agni immaculati
Christi.

Clausula sexta. Fo. ccxviij.

¶ Moraliter et sexto iuxta il-
lud: Eadem lex erit indigene et
colono qui peregrinatur apud
vos: notandum q̄ huūs contra-
rium multi iudices et officiarū
sunt circumcis̄ per penitentiā.
¶ Moraliter et quinto iuxta il-
lud: Aduena et mercennarii
non edent ex eo. Notandum q̄
aduena dic̄t sacerdos qui in-
uitat ab aliquo ad celebāndū et
exercit opera seruilia eorū. Nā
talibus colonis multe iniuriae
inferri solent: tam verbales et
verberales et reales. Nec admittit
iustitiat̄ eis contra indigenas
debita iustitia: cum tamen scri-
ptū sit Leuitici vigeſimiqua-
to: Equi iudicium sit inter
vōsiſue peregrinus: sue ciuiſ
peccauerit: quia ego sum do-
minus deus vester qui hoc im-
pero: et cui est cura de omniis
bus. Et nota q̄ hic est questio
de lege: tam publica et priua-
ta: que priuilegium nūc es-
patur.

¶ Moraliter et septimo iuxta il-
lud: per turmas suas: id est p̄
tribus suas. Uel per priuersos
ordines: seruus et professiones:
vt exponit glo. interii. Notandum
q̄ inter bene et laudabilita-
ter cōuersantes in presenti se-
culo: i est diueritas meritorū.
Nā aliqui sunt alii perfectio-
res. Unde beatus Augusti. di-
cebat: q̄ in via dei aliis sic: a-
lii sic ibat. Item legitur Lu-
ce. ix. q̄ domin⁹ fecit homines
discubere per cētēnos et q̄na-
quagēnos: quādo voluit distri-
buere panes a se multiplicā-
dos. per quod denotatur: q̄ et
non potest esse de centenis: id
est de perfectis: saltum sit de
quinquagenis. i. de imperfectis.

¶ ¶

Exodi duodecimo,

Et qui non haber innocentia: Dicta autem nos debet esse falso habent penitentiam.
Allegorice et primo iuxta illud primum verbum: flos est ista obser. d. Notandum quod una de causis obseruantie dicte noctis erat ad reddendum gratias domino de more primogenitorum terre Egypti: que fuit decima et ultima plaga quod applicatur ad decimum preceptum. Huiusmodi autem decimum preceptum tale est: Non concupiscas te proximi tui. hunc autem decimum precepto decima plaga contraria est mox primogenitorum. Qui enim cuncti res alienas possidere: cuncti mortentibus heredes esse. Nam ut dicit Rabanus et ponitur in glo. ordi. Qui queritis ab aliquo heres fieri non vis ut habeat heredes: in quibus nihil est charis primogenititis. Jure ergo in primogenititis tuis punitis qui cupiendo res alienas quasi turis vmbra perquisitis: et que meliora sunt cordis primogenitae perdes. primogenita quidem fides est: quod non bona facit in quo fides non precessit. Omnia enim opera bona sunt filii spirituales: sed inter hos filios primogenita fides est. Quis quis ergo rem alienam occulte cupit: inter fidem perdit. Servus enim non charitate sed fraude: velut amans cum que mors deluderet ut illi succedas. Hec ubi supra.

Allegorice et secundo iuxta eandem particulam: Notandum quod non obseruabilis est illa nos in qua incipit passio dominii: id est vigilia paschae.

mercede

Clausula sexta. fo. ccix.

mercenarius non debent edere hoc factum sit ante ducentos anni. Sequitur: Nec os illius confringetis quia medullas eius est diuinitas Christi: non est ita subtiliter inuestiganda sicut illius humanitas. Propterea dicitur Isa. lviij. Generatio eius quis enarrabit? Nam ad literam hoc fuit dictum per Moysem prophetice de Christo de quo dicit Mat. xxvij. Quod mortuo postquam militia fregerunt crura duorum latronum ad ipsum cum venissent non fregerunt eius crura: ut propheta impleretur que dicit: Os non communictis ex eo. Ubi notandum quod per carnem (que minima solidis est) intelligitur infirmitas humanitatis Christi. Per os autem (quod solidum est) intelligitur robur dei unitatis. Willites ergo i Christi passione non fregerunt os ex eo: quia lucet humanitati inferrent inturiam et crucifigerent eam: tamē diuinitati in se non nocuerunt. In cuius figuram legitur Gen. xxij. et Isaac liberatus est. Artes vero immolatus.

Anagogice non multis obseruabilis: quando eduxit dominus filios Israhel de Egipto et mors sanctorum que observatur et festinatur ab universalis ecclesia militante nechon et triumphante: de qua dicitur in psalmo: et precepsa in conspectu domini mors sanctorum eius: eo quod tunc edurit dominus ipsos sanctos de Egipto. id est plenti seculo negat pleno tenebris: ut ipsos transferret ad locum lucis eternae: qui est locus promissae hereditatis eti Joannis de Stravia: quoniam omnibus obseruantibus diuis

Lij 118

Exodi decimotertio,

na mādata. Tertia illud Mat. nubentur: sed sunt sicut angeli deo. Si vis ad vitā igredi ferūtū loco seruantur et celebratur mirabile phasē. i. mirabile festum et gaudium: ad quod nō admittitur alienigena seruus aduenia aut mercenarius. Per hec sūt quatuor genera hominū: intelliguntur generaliter pectoris qui prohibetur ascendere in celum: et interesse conuiuio paschali: quod ibi celebatur: non quidē semel in anno: sed assidue. Specialiter tamē de seruo emittit et de populi: Memētōtē dīci huius peregrino dicit: qd si velint cīr de domo seruitutis: qm in manu forti edūrit vos dīs de loco isto: vt nō comediat fermatā panē. Hode egredimini mēte nouarū frugū. Lūḡ itro duxerit te dīs in terrā Chanañi et Ethēi et Amorrei et Euei et Jebusē: quam iurauit patrib⁹ tuis: vt daret tibi terra flūctū lacte et melle: celebitis hunc mōrē sacrorū mense isto. Septē dieb⁹ vesceris agnī: et in die septimo erit solēnitatis dīi. Agnī comedet se pte diebus. Nō apparet apud te aliquid fermentatiū: nec ī cūcris finib⁹ tuis. Narrabilius tuo in die illo dices: hoc ē iusti: et qui peregrinant̄ a deo quādiū abūlāt̄ ī hoc mūdo: bñ sū de Egypto. Et erit quasi ſlāt̄ laudabilis cōuerſādo: tādēi gnū ī manu tua: et qm̄ mōrē morte poterit assumi ad ordī: tū ante oculos tuos: vt ler dñi nes angelorū: vel ad equalē: semp̄ sit ī ore tuo. In manu enim gradū glie cū eisdē angelis: qd fortē edūrit te dīs de Egypto: sunt indigene celi. i. idē gētī. Cū rōdies huiuscēmodi cultū. Unū loques dīs de statu bñrū statuto tpe a dieb⁹ i dices. Lūḡ post generale resurrectionem: qd introducerit te dīs ī terrā Mat. xxiij. ait: In resurrectiōe Chanaan: sicut iurauit tibi et nō nubet: supple homines: neq; patrib⁹ tuis: et dederit tibi ea: separabis

Exodi decimotertio.

Clausula prima. Fo. ccxx.

separabis omne qd aperit vulnū: ut dñi: et quod primi iudicii percombustus. Quicquid habueris masculini sexus: conservabis dīo. Primum genitū: affini mutabis: one: qd si nō redemētis interficies. Omne auct̄e primogeniti hominis de filiis tuis p̄cēdēs: ergo dñs locut⁹ est ad Moyse: facies sibi p̄ceptis denuntiādū populo: consequenter ipse Moyse locut⁹ est ad populū: denunciās sibi mādarum dei: et p̄mo p̄mitit aliqua de solēnitate paschali: dīces: Memētōtē dīci huius. i. solēnitatis paschalis: in qua egressi estis de Egypto. s. xv. die mēlis primi. Et nota: qd dīxit Moyse ad populi: Memētōtē vbi glo. i. memoriter tenete. s. in gratias rū actionis: vt non comedatis fermentatū panē. s. Septē dies bus: vt dictū est ī p̄cedēti casū: qd dīcit Rabi Salo. qd p̄ceptū nō obligabat ad comedēdū agnī: nisi p̄ma die: qm̄. s. cōdebat agnī. Alijs autē diebus sequēb⁹ sufficiebat abstineāre a fermento et fermentato. Hodie egredimini mense zō. Historialē postē sanctus Moyse ī p̄cedēti capitulo egit de immolatione agni paschalis quo ad Hebreos ī de percussione p̄mogenitorū Egypti: atq; de exitu eoūdem Hebreorum de Egypto: cōfēquentiū ī principio presentis capitulo agit de sanctificatiōe p̄mogenitorū Israel. Quia ergo ipse dīs interficiendo p̄t̄: mōgenitorū Egyptiorū saluauit p̄mogenitorū Hebreorū: ideo in recognitionē tātī dnīcij: voluit amodo dīa p̄mogenitorū ilū: p̄p̄lū illi sc̄ificarent̄ et dep̄tarent̄. Refert̄ s. dict⁹ legiſſer Moyse: qd post p̄dicti exitū dñi de Egypto: dñs dīcēt̄: qd ad eū: Sāctissima mīhi omne p̄mogenitorū qd aperit zō. De sē fu: sūt illius p̄cepti ridebitur in deducētē dubiōū. Postē ergo dñs locut⁹ est ad Moyse: facies sibi p̄ceptis denuntiādū populo: consequenter ipse Moyse locut⁹ est ad populū: denunciās sibi mādarum dei: et p̄mo p̄mitit aliqua de solēnitate paschali: dīces: Memētōtē dīci huius. i. solēnitatis paschalis: in qua egressi estis de Egypto. s. xv. die mēlis primi. Et nota: qd dīxit Moyse ad populi: Memētōtē vbi glo. i. memoriter tenete. s. in gratias rū actionis: vt non comedatis fermentatū panē. s. Septē dies bus: vt dictū est ī p̄cedēti casū: qd dīcit Rabi Salo. qd p̄ceptū nō obligabat ad comedēdū agnī: nisi p̄ma die: qm̄. s. cōdebat agnī. Alijs autē diebus sequēb⁹ sufficiebat abstineāre a fermento et fermentato. Hodie egredimini mense zō. Cōlūt autē dñs specialē: vt illo mēse egredereb⁹ fūlii Israel de Egypto: ī intrātē defertū: coq; illud tps erat valde aprū ad ambulādū. s. tps Martij vel Apilis. Et nota: qd vt dictū est supia: nō ē hic qdīo: s. p̄mo mēse sc̄dm cursū solis: sed lune: qd p̄mō mēlis aliqui occurribat ī Martio: et aliqui ī Apilis: saltim sc̄dm vñ partē ipsi⁹: secundū variationē lune. Quare autē dīcēt̄ p̄mō mēlis lunaris voce: nouarū frugū: dīcēt̄ stātim. Sequitur: Lūḡ introducerit te dominus ī terrā Chanañi zō. Hic est notandum qd quāuis dñs habitatores terre p̄missiōis vocarent̄ Chanañi. s. illi quāda

Exodi decimotertio;

quod generali nomineret dicitur supple plures continebat tunc de pal. aliqui tamē cū hoc sub se punctas sive lectas posse habebant speciale nomen: ita pulsi separabis omne qd aperit ut aliqui diceretur Ethel: alij vuluum. i. primo nascit ovo. Annoveret: et sic de aliis: quā ad honorem dñi. Nec solum in iuravit paribz tuis scz Abra- hominibus/verum etiam in iudeis: Iacob/ Jacob/ puluis su- mentis illud obseruantum est. celebribus hunc moze sa- dñi. Ideo sequit: Et quod pri- erorum. Sacra autē hic dicitur mitium est in pecoribz tuis obseruātē paschalcs/ que sie- separabis (in qd) dñi. Et breuia- bant ad honore diuinū in pri- mo mense: sumēdo sacra gene- raliter prout scz sacra dicuntur omnia illa que sunt ad deū- nerale mandatū restringendū ordinata. Quod autē subditur/ est ad primogenitū hominis Septē dieb⁹ vefceris azymis et in die septimo erit solēnitatis dñi. Per hoc innuitur qd septi- ma dies paschalis erat ita so- lennis: sicut prima. Leteri autē dies intermedii non erant ita solennes. Non apparet apud te aliquod fermeatum. Illud excepit frequenter repetitū: vt dicit in textu. primogeniti asini mutabili ove. De primo genitis eis animalium lumento. solennes. Non apparet apud te aliquod fermeatum. Illud inter quod dicitur: Et dñs om est primo honorandū qui dicit August. Unde potest fieri ratio: Tertia beneficia debet esse gratiarum actione: sed in primogenitū hebreorū fuit singularē dei beneficiū eo qd liberari sunt nullo pereunte: tā de dominibz & de aliis. Igis in ipsis debet esse gratiarum actione: qd sit cum deo offeruntur. Igitur.

Consequenter idem Moy- ses aggrederit intentum/agēs forti/ scz interficiendo primogenitū pharisei olim occi- sione huic scribebat: Et dñs per hoc solum vo- luit indicare qd illud quod ibi terminatus p. indeterminato- miter memorie. Et sic parer sicut ibi Sene. xx. Dixit Ias- de hisq; hic repert Moyes/ cob: Cras respōdebit mihi ius- sive interserit de solennitate stiria mea) dices: Quid ē hoc paschali.

Consequenter idem Moy- ses aggrederit intentum/agēs forti/ scz interficiendo primogenitū Egyptiorū eduxit nos torum populi hebreorum/ dñs de frā zē. Idcirco. i. in me- cens: Cumq; introducerit te moriam tātī beneficiū immolo dñs in terram Chanaan i que dñs omne qd aperit vuluum. i. quod

Clausula prima. fo.cxxij.

qd primo nascit masculini se- tur. Nā tēpore legis antiq; pris- tis supp̄e redimat. Quod sicut sequit: Et erit quasi signū in manu tua zē. Per hoc vult dñs qd predicta memoriter re- tineant absq; villa obliuione. Circa hunc textum possunt moueri multa dubia.

Contra istū dubium: Cur dñs voluit tam specialiter & tā stri- cte primogenita sibi offerri ho- minū/ scilicet & pecorū. Dicen- dum qd ppter duo. Primo qui- dem in recognitione perpetua interfectionis primogenitorū Egyptiorū & liberationis sue preferuerunt primogenitorū filiorū Israhel. Secundo vero in signū funim creatorū & dñs om est primo honorandū qui dicit August. Unde potest fieri ratio: Tertia beneficia debet esse gratiarum actione: sed in primogenitū hebreorū fuit singularē dei beneficiū eo qd liberari sunt nullo pereunte: tā de dominibz & de aliis. Igis in ipsis debet esse gratiarum actione: qd sit cum deo offeruntur. Igitur.

Secondū dubium: Quis est sensu illorū verbō: Sanctifica misi omne primogenitū & descendū? qd sensus est: vt Moyes denunciaret polo hebreorū qd primogeniti erant mācipandi cultui diuino. Po- terant tamen inde redimi pres- ter qd de tribu Leuit: vt dicetur postea. Notandum ergo qd sanctificatio (proprie accepta) est applicatio aliusq; ad diuinā: & hoc modo trib⁹ Leuit fuit dñō sanctificata. Alto modo sanctifi- catio accipit magis large scz p. redēptione eius qd est dñō obligatū: & isto modo hic sumit

mogenita erāt dñō obligata/ que tñ poterat redimi p. p̄cium datū sacerdoti legis. Et huius obligatiōis cauſa subditū cum dicit in persona dñi: Dea em̄ sunt omnia: & ideo supple in re cognitionē hui⁹ reseruo mihi primogenitū tanq; in recogni- tionē summi dominij. Huic au- tem sumile est de decimis.

Tertius dubium mouet ppter illud verbum: Sanctifica mihi omne primogenitū qd aperit vuluum. Videf em̄ qd sit in illis verbis nugatio; qd omne quod primo nascit aperit vuluum. Et similiter omne qd nascendo aperit vuluum: primo nascit. Dicē dumq; nō est ibi nugatio: quia nō omne qd primo nascit aperit vuluum: sicut patuit de Christo & qd fuit primogenitū matris. Iuxta illud Mat. 1. Maria pe- perfidū sicut primogenitū. Nec tñ aperuit vuluum: sed sicut resurrexit clauso sepulchro: ita natus est clausa matris vero: eo qd Maria fuit & ego ante partū in partu & post partū: Jur- ta illud Ezech. cliii. Porta hec clausa erit & non aperietur & vir nō transierit p. eā: qm dñs deus Israhel ingressus est p. eā erigat clausa principi. Hic igit̄ prin- ceps Christus natus in matris vir- ginitate nō minuit sed sacra- uit. Uel dic: qd secundū est expo- sitio p̄cedentis. Quia em̄ posset credi: qd vni genitū nō deberet offerri in calu vbi secundū nō sequit. Ideo ad hoc excluden- dū addidit dñs qd aperit vul- um: sive sequatur secundogeni- tum: sive non.

Quartū dubium: utrū femella primogenita ante omnē alium partum

Exodi decimotertio,

partu esset sanctificanda dñi
sive dedicada. Dicendū: q̄ nō
sed solus masculi. Lui⁹ ratio
est: eo q̄ huiusmodi sanctifica
tio primogenitor⁹ fiebat in re
cognitione salvationis primos
genitorū Hebreor⁹: q̄ primos
genitos Egyptiorū prouissa sunt.
Et q̄ hoc soli cōcernebat ma
sculos viri usq; gētis: video soli
primogeniti masculini debe
bat dñi sacrificari & dedicari.
Ubi aut̄ primogenitum era
semihil⁹ soli presentabat dñi
nō dato precio nec facta coni
mutatio. Ita iſi⁹ sanctifica
tio primogenitorū sive homi
num sive pecor⁹ in religi⁹ sim
pliſiter de masculinis. In cui⁹
rei testimoniu⁹ cōsequenter in
hac clausula dī: Quicquid ha
bueris masculini seruis/conſa
crabis domino.

¶ Quintū dubiū! Utro sola il
la primogenita hominū & peco
rum q̄ saluata fuit ab angelo
exterminatore: debet dñi of
ferri & dedicari. Vide q̄ sic
ex verbis dñi hic dicitis: Mea
sunt omnia n̄ s qd̄ soli ratiō
creationis: verū etiā liberatio
nis. Lū ergo sola p̄ficiens pri
mogenita fuissent liberata. Q̄
uis omnia dependeret a deo p
creationē: vide q̄ saltim. Q̄tū
ad gratia liberationis futura
primogenita nō esset obliga
ta dicte oblationi: plusq; alia
genita. Dicendū: q̄ nō soli p
ficiens verū etiā futura primos
genitos debebat offerri dñi: q̄
etsi non fuissent liberata in fel
fucrant tñ liberata in p̄ficien
tibus suis/ quisi antecederet.
Propter qđ in recognitionem
tantū beneficij debebant offer
re dñi offia primogenita sua.

¶ Septu⁹ dubiū mouēt pro
pter illud verbū: Hodie egre
dimus mense nouari frugū. I
mense primo id apud Hebreos
appellat Nisan. Ap̄d aut̄ Nas
cedones tantū: et p̄iudicium est
ctum est. Queris ergo cur vo
carur iste mēlis nouari frugū.
Ratio: q̄ in eo inuenient fru
ges noue i terra calida / cuius
modi est Egyptus: q̄ tendit ad
australē plagā: nec mirū quia
etiā in Italia & Lombardia fru
ges citro mātūrēt / similiter
et in multis alijs regionib⁹ mi
nus calidis / q̄ dicta Egypt
us. Gen. penit. sic legis: Nepta
lini ceruus emisus. i. terra tri
bus Neptalinis q̄ est in terra pa
missionis: est velox in emissione
fructuum. Uel dicit⁹ mēlis: no
uarum frugū: co q̄ in illo mē
siebat oblatio dñi de primis

cūlā/ vel claudū fuerit/ aut cea
hodie primi fructus soleat of
ferri in ecclēsia/ ad honore dñi
et sanctoz eius. Octau⁹ dubiū mouēt pro
pter ill⁹ verbū: N̄ apparebit
maxime cū de oblatione primos
genitor⁹ tantū receperit a deo
mandatū. Dicendū: q̄ etiā nul
lum dñi hoc habuerit a deo mā
datū. exterius / habuit tamen
incertus. Non decuit aut̄ deit
exteri⁹ hoc mandatū repeteret
ne videref Hebreis nimis imp
arare. Ipse enim est q̄ dat on
ibus affluenter & nō imprope
rat: vt dicit⁹ Iacob. i. Decuit au
te vt Hebreos de p̄ficiens obla
tione agni faceret hic mentio
nem populo: vt possit eos faci
lius ad acquirendū p̄ceptio
de oblatione primogenitorum
inclinare.

¶ Septu⁹ dubiū mouēt pro
pter illud verbū: Hodie egre
dimus mense nouari frugū. I
mense primo id apud Hebreos
appellat Nisan. Ap̄d aut̄ Nas
cedones tantū: et p̄iudicium est
ctum est. Queris ergo cur vo
carur iste mēlis nouari frugū.
Ratio: q̄ in eo inuenient fru
ges noue i terra calida / cuius
modi est Egyptus: q̄ tendit ad
australē plagā: nec mirū quia
etiā in Italia & Lombardia fru
ges citro mātūrēt / similiter
et in multis alijs regionib⁹ mi
nus calidis / q̄ dicta Egypt
us. Gen. penit. sic legis: Nepta
lini ceruus emisus. i. terra tri
bus Neptalinis q̄ est in terra pa
missionis: est velox in emissione
fructuum. Uel dicit⁹ mēlis: no
uarum frugū: co q̄ in illo mē
siebat oblatio dñi de primis

cūlā/ vel claudū fuerit/ aut cea
cūlā/ vel in aliq; parte deformis
vel debile / n̄ immolabit dñi
et sanctoz eius. Queris ergo q̄ modo hebrei
trāsfractis septē dieb⁹ p̄fchalib⁹
sue altiquā alia deformitate p
ter quā nō deberet dñi offer
rēt / cui meliora sunt offerenda / et
nō diuin⁹ cult⁹ ventret in con
tēpſu⁹ oblatione talū habet
tū defectū norabilē / et q̄ cōse
quēs vitii & cōceptibilii: tale
eis habere fermentū licite poterat co
stendū panū fermentatū post p̄
dictos dies azygnos. Quādū
aut̄ fuerit ab eis separati pos
tuerunt conficerē fermentū: n̄
sicut p̄iūtū confectū est / sc̄llū
cer a primo inventore.

¶ Nonū dubiū mouēt propter
ill⁹ hū. Qđ primūrū est i pe
culi⁹ cōscrabū dñi. Queris
ergo verū primūrū masculi
n̄ pecoris qđ erat in p̄fectū
corpe: aut debile / esset dñi cō
scranda. Vide q̄ n̄q̄ nūlū fuerat
imp̄fectū est dñi offerendum.
Quintū mēlos sunt illi or
renda ex ēp̄lo Abel. Gen. iiij.
P̄t. Valedict⁹ dolosus q̄ habet in grege suo
masculi / et votū faciens immo
lat debile dñi. Solutio huius
dubiū dep̄deret ex his q̄ habent
deute. xv. Ibi enim repetit p̄z
sens p̄ceptū sub his verbis: De
primogenitis q̄ nascunt in ar
mēris & ouib⁹ rūis / q̄cquid est
sacrificabili dñi / mēlis / no
uarum frugū / co q̄ in illo mē
siebat oblatio dñi de primis

cūlā/ vel claudū fuerit/ aut cea
cūlā/ vel in aliq; parte deformis
vel debile / n̄ immolabit dñi
et sanctoz eius. Queris ergo q̄ modo hebrei
trāsfractis septē dieb⁹ p̄fchalib⁹
sue comedes illud: tā mēdis
q̄ immēdis similiter vescen
tisq̄ caprea & ceruo. Sup q̄
dicit magister Nicol. de Lyra
et si primogenitus pccorū / sive
armeniorū / habebat aliquā ma
culā / t̄ defectū alicuius mēbris
sue altiquā alia deformitate p
ter quā nō deberet dñi offer
rēt / cui meliora sunt offerenda / et
nō diuin⁹ cult⁹ ventret in con
tēpſu⁹ oblatione talū habet
tū defectū norabilē / et q̄ cōse
quēs vitii & cōceptibilii: tale
eis habere fermentū licite poterat co
stendū panū fermentatū post p̄
dictos dies azygnos. Quādū
aut̄ fuerit ab eis separati pos
tuerunt conficerē fermentū: n̄
sicut p̄iūtū confectū est / sc̄llū
cer a primo inventore.

¶ Nonū dubiū mouēt propter
ill⁹ hū. Qđ primūrū est i pe
culi⁹ cōscrabū dñi. Queris
ergo verū primūrū masculi
n̄ pecoris qđ erat in p̄fectū
corpe: aut debile / esset dñi cō
scranda. Vide q̄ n̄q̄ nūlū fuerat
imp̄fectū est dñi offerendum.
Quintū mēlos sunt illi or
renda ex ēp̄lo Abel. Gen. iiij.
P̄t. Valedict⁹ dolosus q̄ habet in grege suo
masculi / et votū faciens immo
lat debile dñi. Solutio huius
dubiū dep̄deret ex his q̄ habent
deute. xv. Ibi enim repetit p̄z
sens p̄ceptū sub his verbis: De
primogenitis q̄ nascunt in ar
mēris & ouib⁹ rūis / q̄cquid est
sacrificabili dñi / mēlis / no
uarum frugū / co q̄ in illo mē
siebat oblatio dñi de primis

Decimum

Exodi decimotertio,

CDecimum dubium mouet ppter illud verbū: Primum genitū asini mutabili oue: quod si hz non redemeris: sc̄ per talē co-mutatioē ipsū interficies. Huius enim contrarium videſt posse trahi ex illo. c. xvij. libri Numeroz. Ibi enim dicitur: q̄ omnia primogenita animalium immundorum debebat redimū quinq̄ sc̄lī argenti. Asinus autem cōputabatur inter animalia immunda. In cuius rei signum nō poterat de eo fieri sacrificium dñi. Sequitur ergo q̄ debebat redimū moze alioz primogenitorum animaliū immundorum quinq̄ sc̄lī: aut omnino interfici: et nō comutari: oue: ita vt pro ipso offerretur ovis dñi in sacrificiis. Dicendum in primis: q̄ dñs qui fecerat lālam legem de primogenitis animalium immundorum: q̄ debebat redimi quinq̄ sc̄lī argenti: aut interfici: potuit pro suo beneplacito eximere primogenitū asini: vt nō redimeretur argento: sed q̄ debebat pro eo offerri ovis: sc̄līas interficeret. Dicendum secundo: q̄ fuit specialis ratio quare non debuit de primogenito asini fieri sicut de primogenitis alioz animalium immundorum: sicut diceſt in sequenti dubio. Potest etiam dici: q̄ dominus voluit primogenita animalium immundorum debere redimi quinq̄ sc̄lī argenti: quād erant apta ad laborem: vbi vero non erat apta ad labore: debere interfici: sicut d̄ primogenito canis fiebat.

CUndecimum dubium: Cur asinus p̄e ceteris animalib⁹ immundis dicitur: hic redimi posſe

oue immolanda loco illius? Ad hoc responderet Rabbi Sal. q̄ aſini fuerunt in magno adiutorio filiis Israeli ex eundemibus de Egypto portando scilicet mulieres et parvulos atq; alia onera. Propter quod quantum ad aliquid primogenitū asini fuit positum cum animalib⁹ mundis: vt scilicet posset redimi: mihi sicut et illa dāndo sc̄ ouem que loco ei⁹ immolareetur. Q̄ si hoc modo non redimeretur: nec alio modo: sc̄ dando quinq̄ sc̄līos argenti pro eo: tunc occideretur.

CDuodecimum dubium: Cur volunt dñs q̄ primogenita animalium immundorum occidetur: casu quo non redimeretur pōdicto precio quinq̄ sc̄līs. Nulla enim utilitas sequebat de predicta morte: quinimum dampnum: vt certi est. Nec enī dicta mors cedebat ad honore dei: qui non electorat in morte cuiuscunq; creature. Dicendum: q̄ hoc statuit d̄cus in persona auctoritatis Hebreorū. Vult enim corū adeo auari cranti: q̄ non curassent redimere pōdicto statuto primogenita immundum animalium: si nō preceperisset dominus talia occidi: casu quo non redimerentur. Ita ergo deus apposuit penam suo precepto.

CDecimum tertium dubium: est de primogenitis Leuitarum: de quibus est questio: verum possent redimi: postq; erant consecrata sive sanctificata domino. Videtur q̄ sic: quia in presenti texu non excipiuntur: sed generaliter dicitur: Omne primo genitum hominis de filiis tuis p̄recio

Clausula prima. fol. ccxiiij.

p̄cio redimes. In oppositū ar- Cardinalis) cum fuſſer in tem-gutur: quia Numeri. iii. 2. viii. dicitur: q̄ Leuiti erant simili- enī ex parte matris de tribu citer consecrati cultū diuinū: Leui: maritina cum Elizabeth cognata eiusdem virginis esset de filiabus Baron: vt legit Lu- p̄ce p̄mo. Certum est autem: q̄ ipse Baron erat de tribu Le- ui: dicendum: secundum domi-nū Petrum de Pal. q̄ ratio hui⁹ futrio q̄ generatio in le-deputabatur. Si aut̄ masculus de tribu Leui offerebatur: non redimebat: sed diuinū cultus perpetuo referabatur. Si ve-ro de alia tribu erat offerebatur: redimebat: quinq̄ sc̄lī argenti. Q̄ si erat primogenitum animalis: aut mudi: aut immudi. Si mudi: aut feminina: et tunc offerebatur: sed non redimeba-tur: sed erat sacerdos. Aut ma-scule: tunc offerebatur: nec immolabatur: nisi forte esset mas-culus in corpore: quia tunc erat sacerdos. Si erat primo gentile animalis immundi: aut erat aptum ad laborem: et tunc non immolabatur: sed communabatur: sicut patet de primo-genito asini. Aut erat ineptū ad laborem: et tunc non offerebatur: nec communabatur: sed interficiebatur: sicut patet de primogenito canis. Et sic pas-set sufficiens ad questiu. Et ad argumentū in oppositū pō-dici: q̄ debet subintelligi: sal-uis primogenitis de tribu Leui.

CDecimum quartū dubium: Et quo sic est: q̄ masculi de tribu Leui non redimebantur: Quen-titur ergo cur parentes Chri-ſti redemerunt ipsū quinq̄ sc̄līos: vt dicit dominus Hugo ibi inquitū primogenita of-ferebatur: quia deus primoge-nita Hebreorū seruauerat ab angelo percutiente primogeni-ta Egyptiorum: p̄o eorum li-beratione ab Egyptiaca seru- tute.

Exodi decimotertio;

ate. Unde immunda et ad laborem inepta interficiebantur in signum iterfectionis primogenitorum nostrorum nostrorum.

Moraliter et primo: iuxta illud primum verbum domini ad Moysem: *Sacrificet mihi omne primogenitum. Non erit primogenitus in homine est cor: eo et pmo formatur in generatione hominis, sicut et cuiuslibet animalis.* Ita si autem primogenitum debet offerri deo: iuxta illud proverbi. xxiiij. filii piebe cor tuum miseri. Sed prius illi offeratur debet primum sacrificari et misericordia ab omni culpa et cum gratia sue in baptismo in penitentie sacramento hoc fiat. Sicut autem ille qui extra extremam necessitatem biberet in calice consecrato grauitate peccaret; ita ille qui cor suum deo dicatus et consecratum offert mundo vel diabolo grauitate peccare iudicandus est.

Moraliter et secundo: per hoc quod non solum primogenitus hoimus sunt deo offerenda verum etiam primogenita iumentorum: deest dignatur quod non solum debemus referre in deum primas conceptiones: sive prima desideria boni: verum etiam florem nostre iumentarum et fortitudinem illius. Unde psal. fortitudinem meam ad te custodia. Ita Thren. iii. Bonum erit viro cui portaverit iugum domini ab adolescentia sua. Et istud est certa filios qui dedicat se bono cum primis senectus. De quibus psalm. in persona domini: dederunt in escam meam fel' et in siti mea potauerunt me acero. *Laus au-*

te quare primas conceptiones boni et prima desideria illis debemus referre in deum tanquam primogenita hoimus: assignamus ab apostolo philippi. ii. cù dicit: Deus est qui operatur in nobis et uult pfcere pro bona uitate sua. Et hie uenter in istu cuiuslibet boni opus ab ipso domino est: ut dicit idem apostolus. v. c. Iustus est qui ut libi de seruamus hominem primogenitum.

Moraliter et tertio: iuxta illud: Domenore diei huius in qua egredi estis a Egypto. Notandum quod eadem verba recte et iuste possunt dirigi ad viros religiosos qui egredi sunt de Egypto. I. de reuebris seculari: et de domo scripturis. i. de loco in quo homo habet multas occasiones peccati: quod redigit hominem in scripturis: iuxta illud Joa. viii. Qui facit per nos seruus est peccari. Die ergo talis egredioris de Egypto secundum debet sincerum religiosus memoriter retinere: et de cogitationis deo agere non modicas: quod a deo tunc facta est sibi non modestia gratia. Haec exemplum de ove que eripit de ore lupi. In recordationem ergo predicie liberations debet verus religiosus abstinere a pane fermentato. I. ab omni peccato: et cum pane azimo uiuere: sed in omni sanctitate uite: ita enim confitit apollo. i. Cor. v. cù est: viris religiosis prie ceteris hominibus loquens. Expurgate (inquit) verus fermentum: ut sitis noua conspersio sicut estis azimi.

Moraliter et quartu: iuxta illud: Seppe diebus vescens assimus. Notandum quod et si in preceptis

Clausula prima. Fo. ccxxvij.

dicitur multa dicta sunt de materia ista adhuc tamen possimus conformiter ad beatum Hierogontem dicere quod ille septem diebus sine fermento comedit: qui totum tempore uite sue sine intetione vanae gloriae opera bona facit. Ferme et eleuat et inflat paupera. Et Christus Luc. xij. ait: Audentes a fermento pharisaeorum quod est hypocritas. Moraliter et quinto: iuxta illud: Hodie egredimini in mensuari frugum. Notandum quod non sufficit egredi de Egypto: id est peccatum relinquere. Ceterum etiam illud debet fieri in mensu nouarum frugum. I. cù non uite gratarum et virtutum et actus honorum operis: ita enim cōsumit p̄s. dices: Declina a malo. Ecce egredies a Egypto. et fac domum: in quo non tantur noue fruges. Sic etiam cōsulit apostolus Romani. vi. dicens: quod sicut Christus primum mortuus est: ita deinceps resurrexit per gloriam patris: ita et nos supple quod prius subiacuimus morti peccati: consequenter per penitentiam resurrecti in nouitate uite ambulamus. Ita est mensis nouarum frugum.

Moraliter et sexto: iuxta illud: Narrabis filio tuo in die illo dices: Hoc est quod fecit mihi dominus ecce. Notandum quod per hec verba innuit sufficienter dominus: quod patres carnales tenentur filios suos eruditos: sicut per seipsum p̄bos viros: de his que p̄ se sunt necessaria ad salutem: iuxta illud Eccli. vii. Filii tibi sunt erudi illos scilicet in fide et bonis moribus. Quia et dicit Seneca. Secunda parte

epistolarum suarum: episto. xx. facile tenera conciliantur ingenia ad recte honestas amorem. Item idem de verboru copia: facile (inquit) est teneros adhuc animos caponere. Eccl. tra autem parentes qui non diligenter erudiunt nec erudit faciunt filios de predictis maxicidetur a domino. Unde Augustinus lib. i. questionum novi et veteris testamenti. q. clxxij. exponens illud verbum legis antiquae: Maledictrus homo quod non reliquerit semem in Israele: dicit quod postum spirituas liter intelligere: ita ut ille maxeldictus sit qui non reliquerit semen in Israele. I. quod non uidet deum: hoc est qui non imbuierit aut filium aut seruum aut proximum qui dei timorem doceat super terram. Hec ille fruges. Sic etiam cōsulit apostolus epistola. xxv. ad Galatinam scribens: Non est parum apud deum meriti bene filios educare. Et quod dictum est de filiis carnalib⁹: suo modo potest dici de filiis spiritualibus.

Moraliter et vii: iuxta oblationem primogenitorum filiorum: notandum quod et si parentes teneantur offerre uniusque mox filiorum suorum domino per bonam eruditio nem: ut immediate dictum est: precipue tamen primogenitos suos: quod eos expectant et sperant post se relinquere preciosos heredes: et signanter in illis regionibus in quibus primogenitos possident hereditatem patris. Item in dominibus regum et nobilium in quibus primogenitus succedit pri. Sed perfecte tales

Exodi decimotertio,

tales p̄mogeniti minus offeruntur dco per bonam & diligētē eruditōnē in fidei moib⁹ et literis q̄ ceteri fratres sequentes. Quinimodo magis offeruntur tales primogeniti (vt i pluribus) diabolo q̄ dco: tum per malum exemplū: tum per defectum correctionis ne contristetur: tum per defectum bone eruditōnis. Descunt enim parētes q̄ non nutrit eos futuros monachos sed vel milites aut rebus seculi dedicandos et applicandos: et tandem forsan ignibus et flaminis infernalibus cruciandos.

¶ Moraliter: et octauo iurata lud verbū: p̄ primogeniti asini mutabis oue. Notandum q̄ per asinū animal pigrū et durum ad flagella intelliguntur homines peccatores/ pigrī ad ea que dei sunt: et duri sub flagellis domini. Aliquādo ergo ex speciali dei munere et gratia tales asini mutantur in oues/ que ductibiles sunt et mansuetae: id est in homines bonos/ et virtuosos. Sed ut dicit psal. Hec mutatio est opus dexterū exceli. De hoc habemus histōriam de paulo qui ex lupo rapiente oues Christi factus est ouis: et signanter quando dixit Christo: Domine quid me vis facere? Actu. ix. Ecce obediens tia ouis. Ecce q̄ sit idē Christus Joan. x. Quesme vocem meam auditūt et ego cognoscō eas. Similiter Augustinus ante conuersiōnē suā asini erat: quia piger et tardus ad sequendum Christum per fidem: quia ferme tringita annorum erat quando volavit ad baptismū.

Sed huiusmodi astinus mutatus est in oue: quia sicut ouis multum fructum affert dño suo: ita et Augustinus post conuersiōnem suā multum profecit eccl̄e catholice: et signanter valide expugnando heresiarchas cum suis dogmatib⁹. Ninc de eo canit ecclesia in psal. dices Olim quidem vas erroris. Augustinus vas honoris datus est ecclesia. Et post pauca: Obmū testis fortuit⁹ credidit Donates et Donatus tante lucis radiō. Quid deniq̄ referre possum⁹ de Magdalena et de plerisq; alijs peccatorib⁹ et peccatricib⁹ q̄ de astinis mutatis sunt in oues?

¶ Moraliter et nono / et circa idem propositum: Notandum q̄ per primogenitū asini recte possumus intelligere primordia mentis immundū et pigrē que mutata sunt (mediate gratia dei) in innocentia et fedulitatem vite. Asinus est animal pigrī et tardū: ita vt nō velet transire pontem per cuius curas videat aquā. Sic cor hominis pigrī non vult transire ponte penitentiae considerans sub eo esse aquā tribulationis et angustie. Quis autem in homine recte/ bone simplicitatis statim transit post pauciorem suum Christū / vel virtuosum pietatum. Itē scitū astinus nutritus in iuuentute in tenebris lacte fumenti postmodū magnū facetus insitū in iumentis nō sexuans ordinem suę speciei/ diligens squam turbidam plūz claram: sic iuuenes nutriti lacē deliciari volentes ad perfectam etatē/ sic sunt indomiti et insolentes q̄ nō parcūt ita-

tu

Clausula prima.   **Fo. ccxxv.**

qui vel persone : sed sine freno
et timore dei exponunt se cuius-
bet voluntatis. Unde Ezechie-
lii. Infantum libidinis super
concupitum eorum: quod car-
nes sunt sicut carnis asinorum.
Tales etiam plus diligunt a-
qua turbidam delectationum
carnium: et aquam claram de-
lectationum spiritualium. Hinc
Hieron. ii. Quid tibi vis in via
Egypti. i. I staru peccati: vt bi-
bas aquam turbidam. Vel dici-
tas insolentes ac lubrici vil-
li plus diligunt aquam turbidam:
id est vilissimum scorbutum.
Et pulchram et honestam yxo-
rem quam lepe relinquent ut
adhercent scrofa suo. Hi sunt
qui solent dicere: nullum esse
turpem aut villem animo.

¶ Vorariter et decimo i pia-
mogenita deo sanctificanda et
offerenda intelliguntur cleri-
ci et religiosi ad cultu dei de-
putati. Hi enim debent sanctis
vivere: et cultui diuinu plus in-
tendere quam pri laici: eo qd sunt
in formae dominii vocati et ele-
cti. Unde cum iuuenis recipit
clericatum: solet dicere coram
episcopo: Dominus parshere
ditas me. Hinc Hieronymus ad Nepotianum: Et sim-
iliter recitat ut ducimmo. qd
principia clericorum. Item. ca. duo
sunt. dicti sic: Clericus qui ser-
vit ecclesie primo vocabulum
suum interpretetur et nitaritur
esse quod dicitur: Cleros em-
peratores Latini dicunt: Cleri-
ci igitur dicuntur: eo qd sunt
de sorte dominis: et quia domi-
nus ipsi est sors vel hereditas
clericorum. Tales igitur pri-
mogeniti dei: et qui ciani sunt
in ecclesia primi etiam in hos-
nore et reverentia: taliter se exhibe-
bere debent: vt et ipsi posside-
ant dominum per gloriam in
futuro: et ab ipso possideantur
in presenti per gratiam. Unde
Augustinus ad fratres in crea-
mo. ser. xxvij. O (ind) fratres
meti si sacerdotes pugano du-
offerre debent dicas suis incen-
sa: ab omni malo (vt possit) ab-
stinent: quanto magis hoc fa-
cere debent sacerdotes noue-
legis: qui oris offerre volunt
deo patri hostiam vivam: pu-
lari: sanctam: et immaculatam
in altaris: hec ille.

¶ Vorariter et videntem ius-
tra illud: Omne primogenitus
hominis de filiis suis precio re-
dimet. Non alio qd quilibet no-
strum habet quasi duos filios:
spiritum scilicet: et corpus: quo-
rum pimogenitus (saltum hono-
re et celi non tempore) est spiritus.
Hunc ergo primogenitum pec-
catovenditum diabolo redime-
re debenus precio dato. Quo-
modi autem precium est ele-
emosyna prorecta pauperi: p
remissione peccatorum: secun-
dum qd fuit colatum regi Nas-
buchodonosor a Danieli: eius
de Danieli. iiiij. Peccata tua
cleosynis redime: et iniusta-
tes tuas misericordis paupe-
rum: fortior ignoscet deus de-
clictis tuis. Item. Prover. xxiij.
Redemptio anime viri supple
peccatoris proprije diuitie: vi-
delicit distribuire pauperibus
propter deum. Hinc Ambro-
lib. de helya et ieiuniu. c. xx.
Peccatis tuis venundatus es
redime te operibus tuis: redi-
me te pecunia tua. Non venia-
tis est

f list

Exodi decimotertio.

Lis est dominus: sed tu ipse ve- que alii vult predicare ne et nalis es. Et Thobie. vii. elec- iprouiso errores semier. Ideo mosfina a peccato liberat. Et subditur: Et quasi appennum qd (ob recordatione) ante oculos tuos. s. mentis in memo- ria. Tertius est vt talis sepe pa- dicit de dei beneficiis exhibitiis populo Christiano: vt audi- tores prouocet ad dei amore et quasi pro prauis actibus pre- cinctam deuotionem. Ideo se- quitur eo qd in manu forti edu- cit vos dominus: supple de po- tentate diabolii: et de multis mi- seritis.

CAllegorice et primo iuxta il- lud primus verbum quo dicit: Sanctifica misericordiam omne primo- genitum tecum. Nam et nos per hec proba destrutur error. Pela- gi dicentis: qd ex nobis sumus sufficiens bene operari: et qd sine dei speciali auxilio. Sed i- signum qd non est ita: hic in si- gura mandat dominus inuenient qui bene operanti ut sanctifi- ceri sibi omne primogenitum. I- sibi et gracie sue attribuit inti- tum boni operis eo qd ab ipso est: nec absq; eo specialiter ope- rare possumus. Ilud ex nobis ha- bere. Qz vt dicit apostolus. phil. ii. Ipse dominus deus est qui operatur in nobis velle et pen- cere pro bona voluntate sua.

Ita Joan. xv. 10. ait: Sine me nihil potest facere. Item Sa- lat. iii. dicit: qd ipse tribuit no- bis spiritum: et operatus virtu- tes in nobis. Orat etia psalmus: Dicentes: Misericordia eius pue- met me. Et alibi: Dicentes: Tuas nos subsequetur me: omnia bus diebus vite mea. Hic etia orat Gregorius in quadam col- lecta dicens: Tua nos domi- ne gratia semper preueniat: et sequat-

Clausula prima. Fo. cxxvi.

sequatur: ac bonis operibus instigias fugio ad viscera miser- fugiter prester esse intentos. recordie domini mei: et recedit et alibi: In hac hora huius a me. Si ardor libidinis mo- diei tua nos domine reple mi ueat membra mea/recordatione sericordia/ut per totum tecum. Ec vulnerum domini incit. Iesu Christi: ce quomodo sanctificandi est iste extinguitur. Et haec uite in omne primogenitum boni ope- oninib; aduersitatibus non in- tenui tam efficax remedium/ qd vulnera Christi. Ita c. seq. sic Psalm. ait ad dominum loquens: Non nobis dominus: non nobis: sed nomini tuo da gloriam. non medicamentum/ qd mors re- demptoris mei. Extendit enim Christus sua in cruce: et expedit manus suas paratus in ample- xus peccatorum. Inter brachia liberatio humani generis de potestate demonis et totius er- roris: facta in passione Christi. Tunc enim liberati sumus de seruitute illa / de qua Job. viii. Qui facit peccatum? seruus est peccatus. Item de ser- uitute legis antique transla- ti sumus in libertatem legis gratiae: ita ut dicat apostolus Galat. iii. qd iam non sumus filii ancillae sed libere: qua li- bertate Christus nos liberauit. Enonater dicit in presenti clau- sula: Memento dies huius: vt per hoc instructur: qd tenaci- ter debemus imprimere metu- bus nostris menoriam: predicare passionis: et non leuiter: et cur- sum dca cogitare. Hec enim me- moria: sive recordatio: est po- tissimum remedium contra inci- tia libidinum: ita ut dicat Au- gustinus: in suo manuali. c. xxi. Eu me inquit pulsat aliqua tur- pis cogitatione: recurro ad vul- nera Christi. Cum me premat caro mea/recordatione vulne- rum domini mei. Iesu Christi resur- go. Cum diabolus parat mihi ue secundum humanitatem: fo. Cum diabolus parat mihi

Exodi decimotertio,

interius tamen latebat virtus diuinitatis. Abac. iii. Ibi abscondit fortitudo eius. Lutus quidem diuinitatis virtute et efficacia superata est mors et fugata sicut maxime apparet in eius resurrectione. Ideo sequitur: Ante facie eius ibit mors. Insuper fuit tam fortis virtus diuinitatis in Christo et superauit illū qui se insuperabilem putabat. s. diabolū propter ea sequitur: Egrediet dia-bolus ante pedes eis. Hinc ipse Christus Jo. xij. dicebat: Nūc princeps mundi huius eisēforas. Ecce igit̄ quomodo et qualiter Christus in manu forti eduxit nos de Egypto. i. de statu peccati: et de domo servitutis pro nobis mox edidit in cruce. Laeuanus igitur nobis: ut nō comedamus vterius fermetatum panem. i. ut non consentiamus de cetero corruptioni peccati; propter amorem et reverentiam illius qui eduxit nos. Tel dic: igit̄ comedunt panem fermentatum qui inanit gloriantur de suis operibus. Laeuanus igitur ne de bonis operibus nostris inturgat in nobis fermentum. i. vitiū elationis. Nullus enim arbitratur se tam tum fecisse: quin si ipse bene attēdat passionem. Iēsū Christi i. nihil fecisse ubi videatur in comparatione illius. Hinc Apostolus Hebreorum duodecimo. Recogitat (iquit) cui qui talēm a peccatoribus sustinuit contradictionem: ut non terram prouisionis sed celum. Non dum enim usque ad cete ecclesiē catholice que dī sanguinem restitutis. Lanquā diceret Apost. Si vos effuditis lachrymām propter Christi peccatoribus et prius infidelibus

stum: ipse effudit sanguinem pro vobis: quod multo maius est. Et nota q̄ Apost. dicit: Recogitate id est iterū cogitate: quod non satis est cogitare semel in die de dominica passione: sed opus est de ea iterum atq̄ iterum cogitare.

CAllegorice et tertio / iuxta illud: Hodie egredimini mensa nouarum frugum. Notandum q̄ hodie referendū est ad te puer gratie: in quo recessimus de Egypto obseruantiarum legatum: et venimus ad lucē gratie: et sacri euāgeliū. De quo loquitur Apost. iij. Corint. vi. dicens: Ecce nunc tempus accessibile: eccē nūc dies salutis. Istud etiam tempus vocatur mensis nonarum frugum: est nouorum sacramētorum: et singulariter sacramētū altaris: quod cōscicitor ex nouis frugib⁹. i. ex pane azymo/ triticeo/ et liquore vini. Recte ergo nouucfruges designant sacra noue legis. Quia sicut in mensa nouarum frugum solent letari agricultores: et fideles ex insti-tutione nouorum sacramētorum facta per Christum: et prouuentium ex merito sue dignissime passionis: Sicut duodecimo: haurieris aquas in gaudeo de fontibus salvatoris.

Quod autem sequitur: Cumque introducerit te dominus in terram Chananei et cetera. Referendum est ad gentiles qui talēm a peccatoribus sustinuit contradictionem: ut non terram prouisionis sed celum. Non dum enim usque ad cete ecclesiē catholice que dī sanguinem restitutis. Lanquā diceret Apost. Si vos effuditis lachrymām propter Christi peccatoribus et prius infidelibus

Clausula prima. fo. ccxxvij.

bus collecta est: fluentem latere et melle. Mel enim latet intra fauum. per quod intellectus gitor spiritualis intelligentia latens in litera: mense isto sci licet Apoll. Apollis enim dicit quād Aperit⁹ / ab aperiādo: et designat gratiam spiritus tustanti que cor aperit: et que abundantissime data est: etiam cum signo visibili in novo testamento super Apost. Actuū secundo.

CAllegorice et quarto / et conformiter ad dominum Petru de pal. iuxta illud verbum: Secundum diebus. Notandum: q̄ p̄ septem dies intelligitur circuitus vite presentis. Si igit̄ in fine huiusmodi circuiti. i. in fine vite nostre inueniri futurū sine fermento malitia et nequitie: indubie in octavo die peruenientius ad solenitatem domini in celestibus: quando qui demāntia post exitum: a corpore recipiat stolam glorie. Et tunc manducabit anima azymos panes: quos angelū manducant in celo. Psalmist. Panem angelorum manducauit homo: isti panes erunt deliciationes quas habebunt beatitudine visione diuine essentie.

CAllegorice et quinto / iuxta illud: Custodes huiusmodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Notandum: q̄ cultus de quo hic principaliter est: q̄ sibi est sacramētū altaris/ prefiguratum per azimios patres: quod quidem sacramētū custodietur a Christifidelibus a diebus in dies. i. vīs ī fine seculi. Nam et si figure huius sacramēti familiām pieces

ferint in agno paschali/ et azymis panibus: veritas tamen ī huiusmodi figuris successit: ille mulcum preuenti seculo finem capiet. Iuxta illud Christi p̄missionem Marthei ultimo: Ecce ego vobis iūmū supple lacramētalerū: vīg ad consummationem seculi. Mentiatur ergo hereticū Lutherani dicentes: et p̄ post apostolos a Christo ordinatos in sacerdotes in censū dixit: hec quotienscīs feceritis. i. celebaueritis in meū mēritā faciet: nulli fuerunt veri sacerdotes: et q̄ nō potest plus in hac parte sacerdos euāgelicus ī verula. Nam ex quo ipse Christus oblitus habuit omnes futuros Christianos habentes debitam etatē et opportunitatē ad suscep-tionem sacramēti altaris tem-pore loco. Iuxta illud Jo. vi. Tisi manducaueritis carnē filii hominis: et biberitis eius sanguinem: scilicet per conco-mitantiam: non habebitis vitam in vobis: vitā scilicet gratia: et per consequens neq̄ glorie in alta vita:) cōsequens est dicere q̄ ipse sufficienter prauidit de ministro huius sacramētū: dāndo scilicet in hoc plenitudinem potestatis petri et successoris eius: instituēdi ī tā ipso ī simplices sacerdotes. Et quia non potest successor petri esse vīus locutus nec de facili omnes ordinandi in sacerdotes ad eū accederē: et ab eodem personaliter ordinari: hinc nullus catholicus sane mēritis dubitate debet: q̄ sacerdotes cōfēcrāti sacerdotes dirūari possit a summo pontis

Exodi decimotertio,

sice in episcopos: et ordinarij gios professo: rite ab ipsis est tam vere ordi- **C** Anagogice et primo / iuxta natus si esset a Petro ordi- illud principium presentis claus natum: etiam a Christo: sicut et septuaginta discipuli fuerunt sive: Sanctifica mihi omne primogenitum / quod aperit ab eo ordinati in simplices sa- vulum. Notandum / per pater tenuam. Non tam in multis fratribus: ut dicitur Rom. viii. Non quidem ceat omnibus theologis: sed solum in multis fratribus ec- tantu pro resurrectione: quoniam celeste militat: verum etiam primo dixit Christus Petro: pasce oves meas: pasce agnos meos. Ioh. xxii. Sed de hoc ista sufficienter pro presenti. Pa ter ergo quomodo cultus sacra menti altaris custoditur status tempore a diebus in dies.

A Allegorice et certo per hoc nota symone: dummodo talis obediens gratia: et sicut ante omni pactione vel patet. I. quest. Si autem pacio interuenient simonia incurrit: ut patet per plura. ea. ibidem. Nec obest / quod primogenita in antiqua legge certo precio redi mebat: ut quia hoc hebat ex dei ordinatione: et per con sequens talis redemptio carebat omni labore simone: tu quia si humanitas in qua requies talis dedicatio: sive sanctifica uit: et requiescit ipius diuinitas primogenitorum: nihil spiritus. Et ideo valde decens erat tuale ponere in eis quod posse: ut huius domini sanctificare p se esse maria simone. Et ideo plenitudinem gratiarum et beatitudinum illius in sua ascensione cōcen-

Clausula prima. fo. ccxxvij.

dedor: ut ibi post eum possim: a muscipula ponunt. Nunc autem scedere. Haec ante suam passionem supple per dei gratiam / anima et ascensionem accepit celum erat a nostra sicut passer crebra est / deo firmiter clausum / quod nullus laqueo venantium: id est / de poterat ipsum aperire tilluc est. At vero ipse factus est clausus omnium vel malorum hominum: trore. At vero ipse factus est clausus paradisi: quem nobis aperte / Christus qui est primogenitus in multis fratribus: ut dicitur Rom. viii. Non quidem tantum pro resurrectione: sed etiam in multis fratribus ecclasiasticis militatis: verum etiam triumphantibus. Nam in celo pa ceant gloria et honore (secundum homo) officium creaturam angelicam / humanaam. Tunc de psalmista de eo loquens ad deum patrem ait: Ministristi ei paulominus ab angelis: scilicet et primogenita deo dedicata passibilis. Tandem autem glorio pectio redimebantur / scilicet et honor coronavit eum: quingsiclis argenti: designata scilicet in ecclesia triumphabatur et pro spiritualibus pos sunt licet dari reponit ab aliis nota symone: dummodo talis primogenitus fuit totius et totaliter sanctificatus deo parti secundum illud Psalmista. San ctificauit tabernaculum suum altissimum. Ubi per tabernacula intelligitur humanitas Christi / qui fuit tabernaculum in quo queuit ciuitate diuinitas. Et alibi: Domum tuam dominus ne decet sanctificando. Ubi similiter domini fuit ipius Christi bat omni labore simone: tu quia si humanitas in qua requies talis dedicatio: sive sanctifica uit: et requiescit ipius diuinitas primogenitorum: nihil spiritus. Et ideo valde decens erat tuale ponere in eis quod posse: ut huius domini sanctificare p se esse maria simone. Et ideo plenitudinem gratiarum et beatitudinum illius in sua ascensione cōcen-

Erodi decimotertio,

gratiarisi actione i qua ob pre-
dictas causas agūt beati deo-
figurā habem⁹ in sequentibus
xv.ca.in filius Israel : qui cum
vidissent q̄ omnino euāsissent
tyrannidē pharaonis / sui ex-
ercitus / submersione in mari rubro / statim proruperūt
in gratiarisi actiones / canentes
et dicentes: Lantemus dñs glo-
riote et magnificat / eliequā
et ascensionem deicit in mare.
Applicatio est facilis. Qd aut̄
sequit: Cumq; introdūcerit te
dominus in terrā Chananei /
Etheti / Et. Referit in codice seni
anagogico ad terram celi / de
qua in psal. Lredo videre bo-
na dñs in terra viuentium: q̄ p̄o
tanto dicitur terra Chananei
et Etheti / Ammorrei / et. quia
olim fuit inhabitata / quis pa-
ciſſimo et bieuiſſimo tēpore / ab
alienigenis. i. a malignis spiri-
tib⁹ / et que repleri debet iustis
homīnib⁹: scdm illud psal.
Iudicabit in nationib⁹ imple-
bit ruinas. In dicta igit̄ terra
celebrat̄ iugis solennitas et
eternū gaudium ab iostis beatis
de euisione malitōi de quibus
dicta est: hoc aut̄ matime fieri
mense isto / et nouari frugum /
scz cū occurrit solennitas in-
gens et perennis resurrectiōis
generalis. Ibi etiam electi ve-
scenſt aȝymis / sine fermēto. i.
omnīmoda dulcedine / et leti-
tia / absq; vila amaritudine tri-
sticie et merorū. Apo. xpi. Ab-
sterget de omnem lachrymā
ab oculis sanctorū / et mors vla-
tra non erit / neq; lucrus / neq;
clamor / neq; dolor erit ultra q̄
prima abiērunt. Et dixit q̄ se-
debat in throno. Ecce noua fa-

cio omnia. Iste igit̄ sunt nove
fruges: dñs q̄bus dicit̄ in textu.
¶ Anagogice et tertio q̄ hoc
et omnis primogenita homini
et mundoī animatissima olim iu-
bebant dñs offerti / priuilegia
nita vero aliorū oue mutari:
designat q̄ in celo beati gau-
dent de omni bono quod cedit
ad honorē dei. Qd aut̄ cōtra
honorē dei est / ut peccatum for-
san ab eis cōmissum / de quo co-
dignam penitentiā in plenē
egerunt: putu modi malum / q̄b
immundum est / deo in se nō of-
ferunt / nec de eo in se gaudent
sed illud immundū mutant in
oue / dñs de penitentiā facit p.
peccato suo gaudent. Da erem-
plum de Maria Magdalena /
que dñs fert in peccata sua / in
quantū fuerunt / q̄ de gratiā re-
misſa / et p̄ lachrymā marū abundā
penitūs delera / inde gau-
det. Ecce igit̄ quomo do amia-
mal immundū mutat in oue / q̄
deo offertur. Ecce etiā quomo
do ex malis nouit deus elicere
bona. Glade / et tu fac similiter.

Secunda clausula.
Stur cum emissa
et pharao popu-
lum / nō eos duxit
domin⁹ per viam
terre philistinij
vicina est: reputās
ne forte peniteret cū si vidisset
aduersum se bella consurgere / et
reuerteretur Egyptū / sed cir-
cunduxit per viam deserti / que
est iuxta mare rubrum: et arma-
ti ascēderūt filii Israel de ter-
ra Egypti. Luit quoq; Moy-
ses ossa Joseph secū eo q̄ ad-
iurass̄ filios Israel / dices: Ut
sabit vos deus / efferte ossa:

mea

Clausula secunda. Fo.cxxix.

mea hinc vobis. Profectiq; forte peniteret ipsum populum
de Egypto exisse / si vidisset ad
in Ethan / in extremis finibus
solitudinis. Dñs aut̄ precede-
bat eos ad ostendādam viam
per diem in colūna nubis: et p̄
nocte in colūna ignis: vt duc-
tus itineris vroq; tpe. Num-
q̄ defuit colūna nubis per di-
em / nec columnā ignis per no-
ctem coazim populo.
Historialiter postquam in
precedenti clausula Moyses
ducor / et doctor pp̄li Hebreo-
rum / in precedenti clausula
egit de sanctificatione primo-
genitoris Israel: hic cōsequēter
agit de progressu dicti populi
per desertū secum ferēti ossa
Joseph: quem comitatibus / co-
lumna duplex / una ignis / no-
cte / et altera nubis / per diem.
De trib⁹ ergo agit dict⁹ Woy-
ses in p̄senti clausula: videlz /
de progressu populi /
de delatione funerali /
de signo celestiali.
Primo igit̄ agit de p̄ges
populi Hebreici. Referit igit̄
et emulſſet pharao popu-
lum hebreicū de terra iūal di-
cēs: Surgite egredimini a po-
pulo meo / vos / filii vestri. Itē
et immolate dño / sicut dicitis.
Et iterū (vt dicit text⁹) Urge
Egypti populu Israel de
terra exire velociter / dicētes:
Omnes uiocemur / supple ci-
to non exieritis. Post hec igit̄
tur omnia exierunt hebrei de
Egypto / sed non edurit eos
dominus per viam terre Phi-
listinij. i. per Palestīnam / que
vicina est / et per consequēns
iurass̄ filios Israel / dices: Ut
sabit vos deus / efferte ossa:

Secundo

Exodi decimotertio,

Cecundo Moyses in presen-
ti clausula agit de delatione fu-
nerali ossium Josephi dicens:
Tulit quod Moyses ossa Jo-
seph secum de quibus dicitur Ec-
cli. xl. qd post mortem ipsius Jo-
seph ppherauerunt. De intelle-
ctu autem huius propositionis diceat
statim in solut. ad. v. dubium.
Laus aut cur Moyses i extu
de Egyp. pro tulit predicta ossa
assignatur cum dicitur eo qd
aduaseret scilicet ipse Joseph in
extremis posuit filios Israe-
l dicens: Cistabitis vos deus sci-
licet gratia liberations de ca-
ptiuitate Egyp. vobis tribue-
do: et in terra promissionis de-
ducendo. pro feci ergo filii Is-
rael de Socho: castra metati-
sunt in Ethri: in extremis fini-
bus solitudinis. Non quidem in
illis extremis que recipiunt
terra promissionis: sed in illis
que sunt cõfinies terre habita-
bilis: vel fructifere Egyp. Et
notam sibi Petrus de Pal. qd me-
tor ris. tare sum. dicit a meta:
et est idem qd metam vel termi-
num constitutere. Proprie ergo
metarhesis diuidere castra sive
in castris militibus loca affi-
gnare et ponere vel murare: et
tunc diriuas a monachis. Itē
idem de Pal. super illo verbo:
In extremis finibz solit. dicit
qd Ethri est in confinio Egyp-
ti et solitudinis: ubi desertum
post finitam Egyp. incipit.
Tertio Moyses in hac clau-
sula agit de signo celesti: cum
ait: dñs autem precedebat eos
iex hebreos: in columna nubis
per diem: que non solum often-
debat viam: verum etiam protege-
bat eos ab ardore soles: cuius

calor est multū intēperatus in
terra illa: i ppter accessum ad
nubis: ad ostendendū illis viā.
Nam aliquando filii Israe in
deserto cōmorantes mouebā-
tur per noctē: et ideo ad ostendendū
illis viam dñs misit eis
columnā nubis de celo. Infug
ipsi ylos in ciuitate Ethri viā
potuerunt inuenire: per quam
transire deberent et tenere sed
non ultra. Propter qd subdit
dominus autem pcedebat eos ad
ostendendā viam: scilicet qua
per se scrire non poterant. Mo-
odus autem quo pcedebat eos
dominus fuit duplex: ut dicit
in litera: et (vt dicit Andras)
nubes dicitur columna per si-
militudinem: et qd esset obla-
ga admodum tenoris. Laus
autem cur dominus mitrebat
predicis hebreos: columnam
ignis per noctē: non solum fuit
ut lucret eiſ interdum ad am-
buandū: ut dicitur est: sed ut
a serpētibus et animalibus im-
mundis: quibus desertu abun-
dabat: sibi pecaerent.

Circa autē hunc texti pos-
sunt moueri multa dubia.
Primū igitur dubium est
propter illud verbum: Nō eos
dixit dominus per viam terre
Philistinorum et ceteris. Queritur ergo
cur dñs non deduxit hebreos
per terrā Philistinorum: eos
ab illis defendendā: sicut pī
eos defendebat ab Egyp. iste
nam sicut ynum potuit: ita et
reliquum. Dicendum qd phili-
stini non dum demeruerant
puniti ad modum Egyp. rū:
nec de terra sua expelli: sicut
Chananei. Nolunt ergo dñs qd
frent

Clausula secunda. Fo. ccxxx.

Frent p terrā Philistinorum: qd
neq; quāto magis p plures? Dis-
cedū i g̃ dñs absolute: et quātū
in se fuit: potuit deducere po-
puli hebreoz p medios phili-
sticos: ab his formidine et pau-
re corū. Qui tñ preudebat eos
peccaturos erā multipliciter
propter dei mandatū: qui ius-
titie ve ducerentur ad montem
Synai: immolandū sibi in
spio monte. Secunda fuit: vt si
Egypti eos persequi vellent
molestia itineris sustinerent.
Et qd patet: qd talis asperitas
vie cedebat ad coū vtilitatem.
Secundū dubium: mōetururi
propter illud verbum: Repurans
ne forte penteret cum scilicet
populū. Hebreoz si vidū: et
adiutio se bella consurgere:
et reueteret in Egyptum: sed
huncidū dñs poterat dare ma-
gnanimitate et fortitudine in
codibus populi hebreorum:
vnon timeret philisticos: das-
to et transilient per terrā copia:
nūquid pīus armauerat ipse
dñs corda Moysi et Aaron:
ita et impetrerit starent co-
ram pharaone: et in trepidō lo-
querentur in faciem sua? Item
pierem. dicit dñs: quando
misit eum ad prophetandum:
Zuacceingelumbos tuos: et sur-
ge et loquere ad eos omnia qd
ego picipio tibi. Ne formides
a facie eoz: nec em timere te
facia vultū eoz. Ego quippe
dedi te hodie in ciuitatē mu-
nitā: et in columnā ferreā: et in
mūrū erēcum: sup omnē terrā
regibus Iuda: principibus et
sacerdotibus: et omnī popu-
lo terre: et bellabunt aduersum
te: et non pvealebunt: qd ego
te sum (alt dñs) ut liberē te.
Eiusdē pīcere. s. Si ergo dñs
poruit facta facere p ynu homi
est rubor q

Exodi decimotertio,

est rubens ex qua virtus gurges
et inicitur. Iude etiam ymum
acutissimum sumit. Est autem
viniū: Salice / vermicillo / quo
tanguntur grosse literae libro
rum. Quicquid etiam ad esum
in fructibus estis hunc colorē
cadit: ut dicit idē Petrus. Ad
dit q̄ etiam ibidem rubre gem
me ob eisdem causam inueniū
tur que humo inuolute et inter
arenas attrite / terre colorē ha
bent et maris. Hec ille.

Quartum dubium oritur pro
pter illud sequens verbū: Et
armati ascenderunt filii Israēl
de terra Egypti. Hoc enim non
videtur bene congruere illis qui
sunt in via construiti: et qui fu
gisti aduersarios / ut armati in
cedant. Ad hoc respondet Hiero
nny. et ponitur in glo. ordi. su
per hoc passus q̄ Aquila in sua
translatione (que veridica repu
tatur) ita scribit et translatis / ut
hic habetur: Licet inq; p eo
q̄ nos habemus et dicimus ar
mati: secundum Greci sermonis
ambiguitatem instructi vel mu
niti propter supellectilem qua
Hebrei Egyptios expoliare
runt posse intelligi. Hec Hiero
nny. Q; autem non possit intel
ligi predictum verbū de armis
materialib⁹ quibus utrum mil
ites in bello facile patet. Nō
diu fuerant dicti Hebrei oppo
si in Egypto / etiam vñq ad ex
irum iuit de loco illo / et hoc ne
multiplicarentur et rebellaret
Egyptijs: ut patuit i primo. c.
huius. Non est ergo verisimile
q̄ Egyptijs perniciēt eos ar
ma apud se habere. Pet⁹ etiā
in histo. schola. expōns p̄
dictum verbū / armati ascendes

runt filii Israēl de terra Egypti,
pri: dicit sic: id est / multiplici su
pellecile muniri. Dicit tamen
de Lyra / q̄ predictum verbū
intelligitur de armis materia
libus: et q̄ talis habuerunt ab
Egyptijs per accommodationem
nem sicut vasa argentea et au
rea atq; vestes. Sed in hoc no
credo illi: tum quia cōtradicunt
aperte Hieronymo / ut p̄us im
mediate paruit: tum quia si ha
buerint talia ab Egyptijs per
accommodationem / statim Egyp
tijs porci sunt suspicari veritate
militarib⁹ q̄ in fraudem hoc feci
sent: et quasi volentes infunge
re in eosdem: maxime cū nō es
set tūc questio de impugnatione
terre Egypti / ab extraneis.
quam tunc tēporis pacifice te
nebat rex Pharaon / p̄te bella
et afflictiones quas immittebat
dominus. Nec est simile de mu
tuacione aurii et argenti atq; ve
stium: quia Hebrei potuerunt
sub velato colore facile talia
obtinere ab Egyptijs. Argenti
quidem et aurum pro subducen
dis necessitatibus suis que la
tis patentes erant propter op
pressionem multiplicem regis.
Ticet vero / propter instantem
solēnitatem paschalem: quam
volevant honeste / quātum po
terat / celebzare / et ad eam con
uenire. Teneenda est ergo opti
nio Hieronymi.

Dicen-

descendunt q̄ dicuntur prophētae sequenter filios eorum in ipsi
atq; filios filiorum ad deferendū ossa sua ad terram pro
missionis.

C Septimum dubium / Cur Jo
seph voluit ut ossa sua asporta
ret de Egypto in terrā Chaz
naan / que tandem sepulta sunt
in Sichen: ut legitur Josue vls
ti. in fine dīcendum in prīniū
q̄ horrebas sepeliri in terra Eg
ypti ppter idolatriā hominum
habitatiū in terra illa. Et alre
ra autem parte pie creditur / q̄
ipse cū haberet spiritū prophē
ticū / cognovit sicut preuidit
per spiritū suum Chālītū na
sciturum / conuersaturum / mo
riturum / et resurrecturū in ter
ra illa Chanaan: et consequen
ter multa corpora sanctiorū cū
eo resurrectura: sicut rei pbaz
uit cūtus aut haberet Matt
xxvij. Clericis inquit etsi / q̄
sperabat resurgere a mortuis
cū Christo resurgentem. Hec est
q̄if potissimum ratio cur volue
rit ossa sua asportari de Egyp
to in terram Chanaā. Q; au
tem nō iussit ut statim fieret
talis translatio sicut factū fuc
rat de corpore p̄is sui Jacob:
vt patet Sēn. l. fuit / vt per hoc
q̄ corpus ei⁹ remanserat ad tē
pus i Egypto / memoria bene
ficiorum eius diutius remane
ret apud Egyptios: et per cofe
quens suauis tractaret filios
Israel inter ipsos cōmōdāres.

C Octauum dubium: Quomo
do Moyses potuit inuenire os
sa Joseph / que diu fuerant sub
terra: et signanter cum fluitus
nili / tunc (secundum aliquos)
p̄p̄ inūdasset: adeo q̄ operue
rat locum in quo faciebat hīmō
ossa.

Clausula secunda. fo. ccxxvj.

Exodi decimotertio,

osca. Dicendum prout referat magister historiarum q[uod] r[ec]tus Moyses scriptis i[nt]er laminatione aurea nomen domini Tetragramaton: que superposita aqua supererna sunt in Ethan. Est igitur questione que fuit predicta: cuiusque Ad hoc sic respondet magister historiarum dicens: Ethan civitas erat tunc desertus in capite solitudinis sita: que a Josepho Lyc⁹ dicitur ibi a Babylonem postea factam dicitur. Cabes Egyptum vallaret. Hec tamē Babylon (ut ibi additur) nō est illa famosa Babylon Nabuchodonosor: sed alia que etiam nunc inhabitat. Et dicitur ibi requite cere brata Katharina in monte Sinai: et sunt ibi monachi religiosi: et ardet solummodo oculum in lapide quod de tumba predice regimis iugiter manat. Hec Petrus Comestor.

Dicendum dubium est de columnis nubis: et similiter ignis: que tunc apparuerunt: Utrum essent naturales aut miraculose. Dicendum: q[uod] sicut nubes q[uod] apparet in baptismo Christi sunt miraculosa: de qua legitur Lu. iii. Et similiter illa que apparet eo ascende in celum. Actu. i. Ita dicendum est in positivo quantum ad utrāq[ue] speciem. Et quidem quantum ad speciem nubis illud possumus facile probare: per hoc scilicet q[uod] nubes naturalis ad modicū vērum dispergitur et dissoluitur. Nec etiam fixe manet protabili tēpus super cundem locum terre ipsum obumbrans sicut flebat de illa q[uod] apparet super castra filiorum Israel. De columna autem ignis: que apparebat super dicta castra: tēpore nocturno: per amplius partem q[uod] erat miraculosa / q[uod] nec caſſilud verbū: caſtra metat in

Clausula secunda. §.ccxxij.

in celo. Insuper dicte due colūmne duplice nomine: propter duplex officium. Hebrei autē dicunt q[uod] fuit duplex: ita q[uod] una ratiō ostendit castra mouenda per diem faciebat suum officium: que in vespera recedebat peracto dicto officio. Quia recente subintrabat altera scilicet columnā ignis. Quid autem verius sit non potest bene deduci ex presenti textu.

Dicimuntertium dubium est utrum tamē tenendum est q[uod] utrāq[ue] species fuerit de novo creata: aut de praesentī mate ria formata. Dicendum: q[uod] etiā utrāq[ue] species fuerit de novo creata: q[uod] complectit officio suo scilicet translatris desertis a multis Pet. de Pal. q[uod] ideo fuit ne angelo in humana specie: si amibilitionem: ita per conversionem in aliam marceriam et formam. Da exemplū de stella q[uod] la apparuit Magis in Chilis in instantiitate. Mart. ii. de qua dicit beatus Tho. iii. parte. q[uod] xxvij. artic. viij. q[uod] fuit stella de noua creata: non in celo sita: sed in acre vicino terre: que h[ab]et diuinam voluntatem mouendam in propposito: tam denuo beli: q[uod] de igne dici potest. Uel potest dici: q[uod] sicut spiritus sanctus descendit super Christum dum baptrizatur in specie columbe: ita et hic in specie nubis aut ignis super filios Israel. Iung potest dici: q[uod] sicut angelus apparuit pastoribus in humana specie: ita et hic filii Israe in specie columnae: nubis: ignis. Primum tamē est probabilitus.

Duo dicendum dubium: Utrāq[ue] fuerit eadem columnā que obumbribat per diem: et illuminabat noctem. Ad hoc dubium dicunt aliqui q[uod] sic vocatur ta

philegium enim interpretatur ruina. In seculo autem est multiplex ruina. Secunda est conuersatio claustralium. Claustrū enim dicitur desertum: eo q[uod]

Erodi decimotertio,

a multis hunc sit. Tamen Moy-
ses (cui dominus loquebatur
facie ad faciem) per desertum
tunc pervias securitatem du-
xit populum suum ad terram pa-
missionis. Quid si volueret eum cu-
dere per terram philistinam plu-
ra impedimenta passus fuisset
a philisteis. Per quod signat q-
estis claustrales multa dura pa-
titur quo ad carnem: facilius
tamen peruenient ad terram ce-
lestem q- habitantes in seculo:
quibus occurront pene infinita-
tae occasiones spiritualis ruine.
Propter quod dicebat ps. in
gloria veri religiosi: Ecce elon-
gati fugiens et manu in solitu-
dine: id est in religione, ubi ho-
mo viuit solitarius / signanter
quo ad mundanam conuersa-
tionem. Verito autem dicit de-
suetos claustralis: Ecce elonga-
ti fugiens supple mundum et
conuersationem eius: quia tot
repletur malis / q- omnis qui di-
ligenter videt eum resiliat ab eo:
vt habetur flauni. xxi.
Moraliter a secundo: et con-
formiter ad dñm Pet. de Pal.
Per filios Israel nouiter rece-
dentes de Egypto et de seruitu-
re regis pharaonis/ intelli-
guntur nouiter conuersi ad deum
per penitentiam: et qui nouiter
recellerunt de tenebris pecca-
torum: et de seruitute diaboli:
vt tamen possint peruenire ad
terrā promissionis/ celestis sel-
licit hereditatis. Tales igitur
nouiter conuersi ad penitentiam
non sunt ducenti per terrā phi-
listinam. philistinam est (quod in
terpretabur post: ne cadentes)
significat viam mundanam so-
latim plena: q- que inebiat ho-

Clausula prima. S. cxxxiiij.

conuersti ad penitentiam: non sunt imponenda onera grauiam penitentie: ne forte ea portare non valentes totum dimittantur: et ad priora peccata redcant: hinc est: quod tempore paschali non sunt ieiunia in ecclesia nisi de precepto: sed gaudium et requiescum propter reuenerientem dominice resurrectionis: tum ne nouiter conuersti ad dominum conquerantur de nimia sarcina: Da exemplum: de equo iuuenie: cui si imposueris nimium pondus supra dorsum: aut totum proiecitur in terram: aut one-ri succiditur et frangitur. Ita in proposito: Da etiam exemplum de piscatore capiente magnum pescem cui linea: qui non statim trahit eum ad terram: quia sic posset linea rem rupere: et pescem perdere: sed paulatim ducit eum per aquam usque ad ripam: ita in proposito de nouiter co-uersis ad penitentiam. Hinc Job. xxv. dicitur: Obstetrica-tem manu eius educrus est colu-ber tortuosus. Sed quid sibi vultus dominus circumdixit? he-breos per viam deserti: que est iuxta mare rubrum: nisi ergo illi qui sunt in deserto penitentiel de-bent haberi iuxta se mare ru-brum: per quod intelligitur memoria dominice passionis: que est necessaria omni peni-tenti. Iuxta illud verbum: Alii apostoli Hebreorum duodeci-nio dicentes: Recogitate cum qui talem sustinuit a peccato-ribus aduersus semetipsum: eo-traditionem: ut non fatigemini in animis vestris deficitibus. hic etiam Petrus in sua prima ce-nonica secundo capitulo ait: Christus passus est pro nobis: vobis: qui supple non vidistis cumi relinques exemplum: vt sequamini vestigia eius. Item ubi supra quarto capitulo ait: Christo passo in carne: et vos eadem cogitatione armamini. Huius etiam benedictissime passionis memoria habenda inlinatur: cum ipso psalmi dici-tur: Petra refugium herma-nis. Que enim petra nisi Christus de quo primo Corinth. x. Petra erat Christus. Et quis hermatio: qui parvis sagittis cooperuntur et replentur nisi penitentes: qui adhuc patiuntur sagittas variarum tentationum: Quale igitur illis das-re possumus consilium: nisi ge-recurrent ad petram Christum et abscondit se in foraminibus huius petre: id est in vulne-ribus Christi: per deuotam me-ditationem: sicut herinacius refugit ad murum dum venia-tur a canibus: et abscondeit se ibi ut euadat canes. De istis foraminibus petre dicitur ante-me deuote Cantico. ii. Surge prope-ram amica mea / speciosa mea / et ueni columba mea in foraminibus petre / in cauerna maecri. Moraliter et quarto iuxta illud verbum: Et armati ascen-derunt illos Israel de terra Egyp-ti. Notandum / quod per sis-los Israel intelliguntur de-uo-ti catholicique recte dicun-tur Israele / eo quod vident deu-ti perfidem. Tales autem Israe-lure ciuijunt ascendere versus terram promissionis: scilicet ce-litish ereditatis: sicut apostolus loquebatur. philip. i. dices:

Exodi decimotertio,

Lupio dissoluti et esse cum Christo. Item psalmus ait: Sicut desiderat cœruius ad fontes aquarum ista deliderat anima mea ad te deus. Sed quid est ergo armati ascendens filii Israël de terra Egypti nisi & valentes ascendere in celum debent esse armati virtutibus a summo regno dei? sumi ut nullus pateat in eius loco per quem possit eos mortaliter ledere inimicus? Quid non cessat die ac nocte contra ipsos bellum ducere: Job. vii. Militia est vita hominis super terram. Milites enim habentes inimicos suos prope se set quinon querunt aliud nisi qualiter ex improposito illos occidunt: solent semper armati incedere: ita in proposto. Hinc Apostolus Ephes. vi. nos admetinet dicens: Induite vos armaturam dei: ut possitis stare aduersus insidias diaboli. Quoniam non est nobis collectuum aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates: aduersus mundi rectores terrena rerum harum: contra spiritualis nequitie in celestibus: id est contra demones qui sunt spirituales creature: pleni tamen nequitie: & qui preliantur contra nos in presenti ut faciat nos perdere celestia bona: que & ipsi peccando perdidereunt. Merito ergo debemus inducere nos armaturam dei & armati semper incedere.

Moraliter & quanto iuxta illud: Tuiti Moyses ossa Ioseph. Notandum & ipsi dicuntur preciosissima ossa Josephi: qui pie recordantur defunctorum oratione p. ipsi: cta & salubris est cogitatio p. defunctis eporare: vt a peccatis supple venialibus solvantur. Quid si intelligatur de mortalibus tunc non est sensus qd talia remittantur defunctis i se: sed quo ad penam pro illis debet tam in alio seculo: dummodo fuerint remissa in presenti quo ad culpam. Illi autem non diu tollunt secum ossa mortuorum apud quos Iherusalem cessat memoria eorum. Psalm. Periit memoria eorum cum sonitu.

Ceterum dic et sexto & tunc Moyses fert secisi ossa Joseph: qd honor recordat de morte. Quicquid recordatio valde utilis est ad vitandum desiderium peccandi. Hinc Eccl. vii. dicit: Memorare nouissima tua & internum non peccabis. Et Hiero. iii. parte epistola p. sua rum/epistola. lxxv. Non facile in peccata labitur qui se mortuorum cogitat & sibi fore uidet non ignorat. Nec ille. Fertur & temporibus nostris quedam regina Hispanie tantum doluit de morte regis viri sui & per plurices annos volunt cadaver illius aromatibus conditum & recondi intra thalamum suum. Ab autem matabat locu: faciebat etiam post se trahi dictum funus viri sui nolens priuari presentis illius, per quod quidem opus (et si minus recutum) datur tamen intelligenti qd debemus semper esse memores mortis. Cuius memoria est prolixa ad vitandum omne desiderium peccandi p. ipsi: in valer contra illa tria peccata: de quibus dicit Job. ii. qd omnia qd est in mundo/occupat/te-

Clausula prima. Fo.cxxxiiij.

Exodi decimotertio,

patus in eductione tanti populi qui ramen non omisit ad portare ossa Joseph / eo quod de hoc populum Israel adiuravit / spiritum suffocantem / vt legitur Scen. ultimo: put ne ergo ad propostum loquit bene poterat / vt probatum est scriptura proverbiorum dei supra et populus adiurationem moquato dicens: Ritus doct Joseph pao se et filius suis se submiserat. Hic loquere contra illos filios heredes qui assumunt sarcinam testamentorum parentum opere quanto cyus complendantur / qui tamē mītigē aduersitatem / hoc tamen plerique non implent promissiōnē / sicut mālū habet / ipso obscuratā / nūlī forsan tardē / et in parte humana mentem. Et ideo forde quibus utiq̄ potest dici illud psalm. Nec fideles habiti mēda / q̄ in aduersitatis quia adūlūtū in testamento eius.
Corporaliter et non / iuxta illud: dominus autem precedebat eos in columnā nubis et. est quod dicitur Es. xxvij. q̄ res Notandum / q̄ per columnā nubis qui precedebat dicitos.
Corporaliter et decimo / postas tascim ambularent per desertum / quo usq; peruenerūt in colūna nubis / per noctē ad terrā p̄missionē / potest intelligi prosperitas presentis seculi. Nam sicut claritas dielis affert secum iocunditatem / ita etiā de nocte: quod intellectus et prosperitas temporalis est multum grata hominib; mundanis. Per columnā autem ignis que lucebat q̄ noctem / intelligitur humana aduersitas / que vit̄ sicut ignis. Sed quid est q̄ dominus premisit patior / cuius nō sunt oues / p̄fūdūb; / que mittigabat ardorē solis per diem / et ignem vt luceat / per noctē / q̄ ipse optime nouit temperare prosperam mixtionem aduersorum tē ad cum de cibis. I. non que poterit loco: ne huiusmodi prospēra humanum animum / solitudo earum. I. decimas et oblationes. Eccl̄ia autē bonus patr̄ similiter ipse nouit tempore / q̄ oportet / ut aduersus suis. I. exponit se pericula mortis

Clausula prima. Fo. ccxxxv.

moris corporalis pro salute re: et per exemplorum dationē dum suarū / sicut fecit Christus / super eos et coram eis prelenstus. Propter quod ait de se loquens se monstrare. Populus quenam vbi supra: Ego sum p̄a vero subditorum se debet personaliter conformare isti nubi: id est bono prelato / discreto et spiritualiter ad fratrem Petrum Berchotem / per predictam numerum / p̄ bona opera) debet moueri: cum ipso elecuari debet leuari per contemplationem: cu pro fidelibus subditis in ducenti: scilicet dirigat eos per ipso stante et manente (scilicet delectum huic mundi ad terram promissionis. I. in celum liter populus in fide et morib; stabiliri. Unde in figura huic Ezech. i. dicitur de sanctis animalibus / id est de bonis prelati: et de rotis. I. de subditis firmatis in bono operi et in veritate quam predicant. Item bus stabant: et cum elecuatis a nubes ratione rosiue pietatis / quia debet abundare / et posse suo impendere subditis tempore et loco. Itē debet esse (ignis illuminans ratione limpidissime scientie et veritatis) / qui debet predicare subditis / sicut canis mutus / non valens latrare. Et omnium horum ratio est (reddendo singulari) / quia columnā debet alios spiritualiter et temporaliiter sustinere: quia nubes debet alios doctrinis et beneficiis irrigare: quia ignis debet alios per charitatem incendere / et per sapientiam illuminare. Unde de tali prelato potest dici illud psalm. Expedit nubem in protectionem eorum. Et ignem vt luceret subditos: et ignem vt salutem omnium oues: sed mercenarius: ut non laborant: quāto magis subuentur necessitatib; humana / dummodo faciat homo quod in se est: et ponat fiduciam in eo. Juxta illud psalm. Tacta cogitatiū tuū i domino / S iij et ipse

Exodi decimotertio,

z ipse te enutriet. De necessitate multa patitur et si gratia barii autem quo ad animam idem primum collat omnem penam in alio patet per illam maximam theos seculo debitis: etiam iudicis logorum: dicendum q[ui] faciet non ramen reducit nec reponit quod in se est deus nunc de ipsum baptizari in statu illo iugnat gratiam. Bene ergo ad stitie originalis que reddebat propositum loquitur scriptura hominem ante pectatum immunit. Eccl[esiast]i secundo dicens: Respicite nem ab omni pena: qui illa dicit filij nationes hominum: et scilicet irrepentabili Adam pro toto q[ui] nullus speravit in domino et suis. Minus et confusus est. Quia ut Allegorice et secundo iuxta dicit Apo. Romanorum quinto: illud: Et armati ascenderunt filii Israei de terra Egypti. Ita de in noua lege volens educere populum suum de Egypto: sed eis de tenebris peccatorum: et de oppressione pharaonis id est de potestate deinceps: non duxit eos per viam terre Phylestrij: imponendo iugum importabile: sed leue et suave. Item illud Matthaei xi. Iugum meum suave est: et onus meum leue: sed circumdixit dictum et huius mundi: quando quidem populi per viam deferti: que ipsi electi resument sua corpora est iuxta mare: id est per baptismum sanguine ipsum cōsecratis: et armis claris et lucentibus: ut cum vicina est via deferti: innocentes et parvuli. Quidam quod est ipsem Christum: ut vero armis rubicundis: ut sanctificat interlini. Hec est igitur eti[us] dei martyres. Quidam autem via que ducit et perducit sicut armis alib[et]: ut virgines. Lete in terram promissionis: ita ut si autem electi erint tunc arma dicat Christus Matthaei decimi secundum decessum sui statu. Item monono: Sinite parvulos: sup tunc quidam sument arma aula per baptismum: ventre ad rea: ut perfecti in charitate: me: talium enim est regnum ceAlii armia argentea: ut qui in virorum. In cuius figuram dum genitatem propter deum permissa baptizaretur in Jordane: aper serunt. Alii vero arma ferreantur est celum super eum. Luc. ut qui fortis facti sunt in bello: terro. Veritatem priusq[ue] basi: iuc contra carnem: iuc cooptizari (qui sunt filii Israei) per tra mundi: iuc contra diabolouent ad dictam terram pro lum. Ecce quomodo omnes electionis: scilicet hereditatis et generali resurrectioe affectus celestis: necesse est primu[m] transire de armati celum: non quidem per viam deserti: i.e. in presenti liuadu[m] ibi: q[ui] tunc in pace fieri lo-

Clausula secunda. 50. cxxxvi.

eius cop[er]t: sed ad gloriose regnū projectis de Socho: castra dum cum deo. metata sunt eccl[esiast]i: Notandum q[ui] per Allegorice et tertio iuxta sl[itu]m: Tuit Moyses ossa Ioseph: Notandum q[ui] debent habeatur in Ramess: secunda i in Socho: et terram i Ethia: de qua hic legit: intelligit secundum d[omi]num p[ro]p[ter] eu[m] reliquias ossa: q[ui] sunt in eccl[esiast]a. primo ne p[ro]p[ter] sp[iritu]l future resurrectiois et glorificatiois cu[m] eisd[em] aliab[et]: q[ui] honoranda huius corpora co[n]formantur nos dicamodo deo: q[ui] talia honorat miracula ad ipsos presentia operando. Notandum de b[ea]to Ludouico rege Francorum: q[ui] p[ro]p[ter] cōmōdationē tineat: tempore collo gerente aliquis scatas designantur. Secundo p[ro]p[ter] Sochop[er]t: quod interpretatur tabernacula: q[ui] rebus reliquo: circa in has reliquias caput est ab omni abuso: ut notatur de cōsec. di. i. placuit. Item extra de reliqui: veneratioe sanctorum ca. cum ex eo. Allegorice et quarto iuxta illud sequens verbū: eo q[ui] adiurasset filios Israhel: Notandum q[ui] sl[itu]m: p[ro]pt[er] fidem quā habuit de futuro mysterio incarnationis suis dei p[ro]p[ter] passiois: nec uōr[um] re surrectionis eiusdem q[ui] oīa zp[er]petua erat i terra Chanaan: q[ui] nō di terra: p[ro]missionis: voluerit of fa sua rāde ibi transferri: et de hoc tantā curā habuerit q[ui] de hac trālatione futura adiurauerit i extremis p[ro]fitur filios Israhel: Propter affectu et devotione atq[ue] desiderio debent moderni Christiani fidicāterā terā sanctā cu[m] effectu visitare: q[ui] p[ro]p[ter] effectu sit illis exhibitus i dicta tra redēptionis factū: q[ui] iā d[omi]no p[ro]cepit: atq[ue] huius redēptionis effectū: atq[ue] i futura gl[ori]a pleniū p[ro]cepturi. Allegorice et quanto iuxta illud:

S. iiiij Allego-

Exodi decimotertio;

Allegorice et septimo quod in deserto et mortui sunt. Qui admodum dominus voluit filius Iesu manducat hunc panem et fuerit in eternum. Item contra stimoniis remedium contra omnia eoundem terrenorum dedit a incômoda que passuri erât, per videre: ita bonis atque iustis aqua scierit iterum. Qui autem transiuntibus per desertum vi te presentis ut perueniant ad celeste hereditatem prouidet de optimo remedio contra omnia et singula incômoda que illis occurrente possunt: incômoda autem quellis occurrente possunt in deserto vite huius sunt hec: ardor male concupiscentie / tenebre ignorantie / fames / sitis auaritie / ignorantiam vice recte / id est iustitiae. Contra hec igitur incômoda et tentamenta impeditia deuotis fideles ab ingressu celum in figurata sunt per impedimenta que passi sunt filii Israel in deserto. peruidit dominus ex immensa bonitate sua / de optimis remediis et opportunis. Haec contra ardorem male concupiscentie nubis / nubem. I. Christum alium suum purum et nubem / q. predicando refrigerauit ardorem concupiscentie / dicendo Mat. vi. Nolite yobis thesaurizare thesauros in terra sed in celo. Itē contra tembras ignorantie / quibus plenis erat mundus / misit ignis. I. spiritum sanctum super apostolos suos. Act. ii. Itē alia vice super illos qui audiebant predicationem Petri. Act. x. c. Hic autem ignis illuminauit errorum et horrorem tenebarum. Itē contra famem auaritie nubis manna de celo / id est sacramentum altaris / quo satiavit amorem terrenorum de sideriorum. Joan. vi. Patres vestri manducaverunt manna

in desertu et mortui sunt. Qui admodum dominus voluit filius Iesu manducat hunc panem et fuerit in eternum. Item contra stimoniis remedium contra omnia eoundem terrenorum dedit a incômoda que passuri erât, per videre: ita bonis atque iustis aqua scierit iterum. Qui autem transiuntibus per desertum vi te presentis ut perueniant ad celeste hereditatem prouidet de optimo remedio contra omnia et singula incômoda que illis occurrente possunt: incômoda autem quellis occurrente possunt in deserto vite huius sunt hec: ardor male concupiscentie / tenebre ignorantie / fames / sitis auaritie / ignorantiam vice recte / id est iustitiae. Contra hec igitur incômoda et tentamenta impeditia deuotis fideles ab ingressu celum in figurata sunt per impedimenta que passi sunt filii Israel in deserto. peruidit dominus ex immensa bonitate sua / de optimis remediis et opportunis. Haec contra ardorem male concupiscentie nubis / nubem. I. Christum alium suum purum et nubem / q. predicando refrigerauit ardorem concupiscentie / dicendo Mat. vi. Nolite yobis thesaurizare thesauros in terra sed in celo. Itē contra tembras ignorantie / quibus plenis erat mundus / misit ignis. I. spiritum sanctum super apostolos suos. Act. ii. Itē alia vice super illos qui audiebant predicationem Petri. Act. x. c. Hic autem ignis illuminauit errorum et horrorem tenebarum. Itē contra famem auaritie nubis manna de celo / id est sacramentum altaris / quo satiavit amorem terrenorum de sideriorum. Joan. vi. Patres vestri manducaverunt manna

Clausula secunda. fo. cxxxvij.

Vnde de vtroq; simul loqui tie huiusmodi aduentus: inservit apostol. Rom. xiii. dicens: per et qd post eius aduentum non precessisti dies autem appro nunquam reliquit / neqz relinquebat. Christus itaque in queat quod assumptus / sed semper permanebit homo perfec- cevit Iudeos: ostendens eis via ipse Christus nunquam de- id est scriptum / qui Joan. xiii. sit: Ego sum via. Sed quomodo relinquet sponsam suam ecclae- do ostendit cias / id est se- stum / Ecce in columna ignis id est in illa figura quam vidit Moses / dum pasceret oves Iherosolimae / sicut cum feliciter ignorauitiam vice recte / iusticie misericordiam ducem. i. di uinam gratia / qua demonstrauit vice veritatis splendorum. **A**llegorice et octauo / per co lumnam intelligitur Christus / qui in die presentis vite fuit totus nubeus et pluviolus / per misericordiam quam impar- tus est rā aliquibus in particu- lari: / toti mundo in cruce mo- riendo. In nocte vero / id est in futuro iudicio / vel in morte cu- siuslibet / totus igneus / id est se- uerus et rigidus inueniet. Ipse enim est qui secundum diuer- sas personas / et secundum dia- uera tempora / diuersificat se ipsum. Illiciuit idem Christus / nubes / misericordiam pluendo: / tūc autem erit ignis / iustitiam et severitatem ex- quendo. De primo igitur ipse met Christus merito porculi di cere illud Eccli. xxiij. Thoro- nus meus in columna nubis. De secundo autem dicitur Devere- ronomij. iiiij. Deo noster ignis consumens est.

Allegorice et nono / iusta idem propositum. Notandum qd per noctem recte potest in- telligi lex verus / que abiit per die autem / lex noua: que successe. Unde

tie huiusmodi aduentus: inservit apostol. Rom. xiii. dicens: per et qd post eius aduentum non precessisti dies autem appro nunquam reliquit / neqz relinquebat. Christus itaque in queat quod assumptus / sed semper permanebit homo perfec- cevit Iudeos: ostendens eis via ipse Christus nunquam de- id est scriptum / qui Joan. xiii. sit: Ego sum via. Sed quomodo relinquet sponsam suam ecclae- do ostendit cias / id est se- stum / Ecce in columna ignis id est in illa figura quam vidit Moses / dum pasceret oves Iherosolimae / sicut cum feliciter ignorauitiam vice recte / iusticie misericordiam ducem. i. di uinam gratia / qua demonstrauit vice veritatis splendorum. **A**llegorice et decimo tres mansones qd fecerit filii Is- rael crederes de Egypto / quan- puma fuit in Ramie / scindita in Socoth / tertia in Ethan: et tunc cepit dominus prece- dere populum: de die quidem in columna nubis / per noctem vero / in columna ignis / de- gnat triplicem legem: / felicitate / nature / scripto / et gfc. In dus- bus primis non apparuit Christus / nisi forsan enigmatice / id est sub figuris et prophetis. In lega autem gratis verbum ca- ro factum est / et habitavit in no- bis. Nam tunc apparuit beni- gitas et humanitas saluatoris nostri dei: vt dictum est in precedentie expositione. **A**nagogice et primo / aliter consecuti sunt terram promissam eaelestis glorie angelii fan- cti: / et aliter eam consequuntur nunc sancti dei homines. Nam angelii sine labore / sed cum so- la det dilectione super omnia / et voluntaria subiectione ad di- uinam voluntatem / illuc perue- runt. At vero hominibz ne- cessit est multa pars / etiam in- terdum diu / priusquam illuc pos- sint et valeat peruenire: dicete apostolo Act. xiii. Per nullas precesserunt figure et prophes- intrare

Exodi decimoquarto,

intrare in regnum dei. Hoc autem dixit paulus / cum fuisset durissime flagellatus in quodam ciuitate Grecie / que dicebatur Derben. Quinimmo de Christo saluatori nostro scribitur Luce ultimorum oporuit cum pati et ita intrare in gloriam suam. Hoc etiam in figuris oftensum est in filiis Israeli de quibus dicit in presenti clausula / Quid circundaret eos dominus per viam desertorum / que est iuxta mare rubrum / in terra promissionis / in quo quidem desertorum habucrunt etiam multo tempore multa certi-
Idem ratione humanistis precedet gloria et honore tam angelos et homines incelis / completa per eum generali resurrectione. Sed quomodo proceder eos? Profecto in duplicita columna: ignis scilicet / et nubis primum referendo ad gloriam anime ipsius. Secundum vero ad gloriam corporis eiusdem: quod videlicet apostolus philippi. Ioseph Christus reformabit in fine seculorum corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis sue.

Canagogice et secundo iuxta illud: **Z**ulit quoq; Moyes osfa Joseph secum. **N**oradum & sicut humana corpora in presenti sunt instrumenta animarum iustarum ad multa opera laboriosa excedenda: ita etiam iustum est ut copia generali resurrectione suo modo beatificent cū ipsis animabus: & suo modo preuent. In dics ergo gnali resurrectione toller Moyes: id est dñs deus (saltim mysterio) sanctorum angelorum ossa nedū Joseph personaliter: reverentia omnium electorum: vbi sunt fuerint recedit aut dispersa: et adiunctis animabus propriis transferuntur in terrā promissionis illius | scz de qua in psal. Credo videre bona domini in terra viuentium.

Anagogice et tertio iurta illud: Dominus autem piece-debat eos ad ostendendā viam eū. Norandum q̄ sicut Christus ratione diuinitatis piece-dit simpliciter / n̄ a toto genere omnē creaturā rāng conditor vniuersalis omnium ita et ipse

Exodi decimoquarto.
Prima clausula.

Clausula prima.   *Fo. ccxxxviiij.*

electos & quicquid in Egypto curvis fuit & duces totius exercitus. Indurauitque dominus cor pharaonis regis Egypti & pater est filios Israel. At illi egredi erant in manu excelsa. Lunis persequerentur Egypti vestigia precedentiū i reperiunt eos in calidis sup mare. Dominiū equitatus et curus pharaonis & viuierius exercitus erant in Phisiroth contra Beelzephon. Lūcū appropinquaſſer pharaon leuantes filii Israeli oculos ridentur Egypti post se & timuerunt Egypti. Nam tamen ad dīzī & di- gerunt ad Moyseū: Foris tan nō erat sepulchri in Egypto tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere volemus & tamen educeres nos ex Egypto? Nonne iste est sermo quā loquebamur in Egypto dicentes: Recede a nobis ut seruamus Egyptiū. Multo eminētiam erat seruire eis & mori in solitudine.

C^{on}pulitozaliter posthū in precedenti capitulo sancti Moyseū eis de progressu filiorum Israeli per desertū & de duplicitate signo celitus misso ad ostendam eisdem Israeliteis via per quā incedere deberent & tandem peruenient ad terrā promissionis: videlicet de collina rubris per diēs & ignis per noctem: hic consequenter agit in principio prelensis capitulo de pharaone insequente cū maximo comitatu dictos filios Israeli & de timore eorumdē extat mirabilis comitatu aduersarios. Referit ergo Moyseū quod minus locutus sit ad eū dīcēs: Loquere filiis Israeli sc̄i quo rum te constitui ducē ac preceptorē. Reuerui castro metens & regione Phisiroth. Iustus ergo dñs vt filii Israeli aliquantū tuiti reuerterentur verius Egypti. De causa aut̄ huīus reuerstionis dicebus sub primo dubio sequenti. Dicit aut̄ e regione dī est ex opposito sicut vna regio opponitur alteri. Dicit tamē Hiero. loquens de locis Hebraicis quod hic debet portus dici in regione & e regione Phisiroth (secundum eundem Hiero). Est loc⁹ desertū ad quem reveruntur filii Israeli mare rubrum trāscuntes. Petrus etiā Comest. insuebat Hiero. dicit in regione & nō in regione. Tazlis aut̄ varietas litere professit ex virtute scriptorium: vt sepe fit. Dicta aut̄ regio Phisiroth vel Phisiroth (secundum alios) est inter Magdalū et mare: vt dicit in textu Magdalū autē sed in glo. odi. est ciuitas meata in cōfinio Egypti ad quā configuraret Iudei cu Hieremias tēpore captiuitatis Babyloniae interfecto Sodolita: vt leg. gif. iiiij. Reg. xxy. Item Hiero. lī. Cōtra Beelzephon / qui est locus in deserto. Iustus ergo dñs vt filii Israeli in cōspecus dicti Beelzephon castro poneat super mare. i. fortia mare. propris aut̄ positionis causa subditur cum dicitur: Dicitur est pharao sup filiis Israeli constatati sunt in terra cōclūsūt eos desertū: ac si nō posset euades re mortem: tanquam cest nesciit eos perire gladio Egyptiorum: aut intrantes mare ibi submergit. Letera parent

Exodi decimoquarto,

versus ibi: Et nunciatum est regi Egyptiorum: q[uod] fugisset populus. hic ostenditur quomodo Pharaon persecutus est populum Hebreum eo q[uod] intellexit eum de facto totaliter recedere de manu & potestate sua. Cum igitur talis fugia p[ro]cursores et exploratores nūciata illi fuisse immutatum est cor illius atque seruorum eius. Sed quo immutatum est cor Pharaonis atque seruorum eius? Lerte: quia prius coegerat Hebreos abire: nunc autem voluit eos cogere ut redeant. Dicerunt ergo: Quid voluntus facere ut dimitteremus? Israel ne seruiret nobis? Tamen dicerent: fatue egimus & errauimus. Iunxit ergo ius prole Pharaon currū suū: id est subito applicari fecit: iungendo equos ad trahendum curruam multitudinem. De multitudine autem horum curruarum & populo: statim dicitur sub dicto dubio. Sed frustra parat Pharaon temporealem militiam contra populum hebreorum qui (vt habet in textu) egressi erat de Egypto in manu excelsa: id est: qui liberati erant virtute diuina de seruitute Egyptica. Nam dicte virtuti diuine nulla virtus humana potest obstat. Unde subditur: Ideo nulli nos ut moreremur in solitudine. Et quia Moyses poterat dicere talem educationē factis ex dei precepto subdunctis dicens: Quid hoc facere voguisti? ut educeres nos de Egypto: scilicet p[ro]p[ter]a beneficium & non dei precepto hoc factū est. Item q[uod] poterat allegare ignorantia subdunctis: Nonne iste est sermo quod loquimur ad te eccl.

38

Clausula prima. fo. ccxxix.

In hoc autem aperte metum: retrocedendo: sive reuertendo versus Egyptum (v[er]o obediret diuine voluntati) peccabat immo laudabiliter agebant. Secundum dubium versatur circa illud verbum: que est inter Wagdalum & mare. Queritur ergo pro quo supponit nisi Wagdalus dicitur? & supponit p[ro]lo oppidi sic dicti. Et autem dupler Wagdalum: primum in Iudea quod cessit in parte Marie sororis Lazari & Marte: post modum pars. Unde ab illo oppido dicta est Wagdalena. Secundum autem Wagdalum est in terra Egypti: de quo hic agitur. De quo etiam dicunt Hieronim[us]: q[uod] factum est verbum ad Hieremiam & ad o[mn]es Judeos q[uod] habitabant in terra Egypti. I. qui illuc transfugienter retro. Ad hoc respodet magister historiarum: scilicet Petrus Comelius: q[uod]a voluit dominus vi p[ro]videnter eis a serpentibus detinere. Ille dicit: q[uod]a voluit dominus vi liberatio eorum de manu Egyptiorum eos insequeantur in mirabilior apparere. Nam reuersi castra metati sunt in loco in quo coarctati humanitas videbatur. I. quia ex una parte habebant mare rubrum & ex altera autem parte habebant montes asperrimos & immeabiles: ut dicit Pet. Comelius. Denique retro ad caudam suam: habebant maximum exercitus Egyptiorum. Et tanquam non obstantibus liberavit eos dominus: deducendo ipsos per medium marii predicti submersis Egyptijs: in quo facto dominus duplicitate mirabiliter

Jussi

Exodi decimoquarto.

Jussi sunt ergo reuerti de viaj quam tenebant Israelite. Non tamen sic & redierint per eandem viam quam iam fecerant; alias rediissent p. Sochoti ubi fecerant mansionem postquam exierant de Rameesse: de quo tam nulla sit hic metio: reuersi sunt ergo versus Egyptum non directe: sed quasi oblique circulantes Egyptum per aliam viam in qua erat sitem dictum oppidum quod Wagdalu dicitur: et quod erat de regno ipsius Egypti & de domino pharaonis. Quod ille audebat intelligens locum opportunitum ad debellandum Israelite statim iubet milites tam parari: siq[ue] pro creditur contra eos. Sed in mala hora p[ro] eo & suis. Et nota q[uod] sicut dominus verbo precepit Hebrewis & reuersi castra metarentur versus dictum Wagdalum: ita etiam per signum celeste hoc idem illis ostendebat: & quod eos p[re]debat: scilicet per columnam nubis: per diem: & per columnam ignis: per noctem. Hoc autem fecit dominus ut ipse pharaon communis aduersus eos pararet se ad pluia etiamvis ad mare rubrum inclusus: ibi miserabilem finem vite sue accepturus.

Quarum dubium: Queritur p[er] quo supponit Beelophon: de quo legitur in textu: Dicendum & non supponit pro quo cunegoppido: sed pro monte inhababili atque immobili: scilicet Hiero, qui dicit q[uod] filii Israelite erant in illo loco valde contrarii: ut etiam innuit textus: Nam ex una parte erat dictus mons: ex altera: dicta ciuitas regis Pharaonis: que Wagdalum dicitur.

cebatur: et que erat valde mirata & fortis. A tergo autem erat exercitus ipsius pharaonis a facie verso mare. Cur autem voluit dominus dictos Israelite ita coarctari: hoc fuit ut natus appareret miraculum in liberacione eorum.

Quintum dubium: mouetur propter illud verbū: Et glorificabor in pharaone. Queritur ergo quō & in quo glorificatus est dominus in pharaone: dicendum & gloria (Em Tulliu) est longe latet patens p[ro]tectus. Ex submersione autem pharaonis divina virtute facta in mari rubro p[ro]tectus dei diffusum est: loqui q[uod] vsq[ue] ad hec tempora. Item late quia per vinculum orbis habetur vsq[ue] hodie notitia huius facti. Ecce quō glorificatus est dominus in pharaone.

Sextū dubium: mouetur propter illud verbū: Nunc iustus est regi Egypti & fugiunt populus. Iuniori carari habet in pcediū. c. Dictum ei enim ibi in pharaono & Egypti copulerunt Hebreweos exire de Egypto. Non fugit populus regi ignorante: aut populo eius. Dicendum ad hoc: consernit ad dominum p[ro]pter de[st]inatio[n]em. & pharaon credidit de populo Hebreweo: & solum iuissent ad immolandum dominum deo suo: essent statim reuersi: sed viso & recederent totaliter: numeris est et ab exploratoribus suis & fugiunt populus. Nam ei viderent exploratores & ultra terram dierum viam procederent cognoverunt q[uod] non ibat solum ad sacrificandum dominum: sed ad totaliter recedendum de Egypto. Iuc ultra non reuersi. In hunc autem

Clausula prima. fo. ccxi.

autem regnum dicit in terra: de multis assumpsit. Sicut dominus & totus popul[us] est in eccl[esi]a aut nomine: eo & ibi multus sit. Uel dicitur assumpsisse omnem populum suum: scilicet electos & doctum ad p[re]latum. Uel dicitur assumpsisse omnem populum qui cito & sine multa mora potuit congregari & ad prelatum preparari.

Nonū dubium: Utrum filii Israe[li] recedentes ex toto ab Egypto & domino pharaonis peccauerint. Uide & sic q[uod] vt dictum est. s. v. c. Moyses & Aaron p[ro]p[ter] ob[lig]o dixerant pharaoni: Deus Hebreworum vocavit nos: ut eamus viam triunfum in solitudinem & sacrificemus domino nostro. Colebant igit[ur] palliare intentionē suā de recessu quali p[ro]mittentes & post tertium diem vellent redire in Egyptum: quod minime inten-debant. Ergo secesserunt pharaonem quantum in eis fuit: nec ipse non annuerit petitioni eorum: ut dicitur ubi supra. Dicendum ad hoc dubium: sicut dictum est supra. v. c. prima clausula in solutione ad quartū dubium. Potest etiam addi: q[uod] Moses & Aaron dientes pharaoni: Deus Hebreworum vocauit nos: ut eamus viam trium dierum in solitudinem: & sacrificemus &c. non dixerunt q[uod] non essent expostuti plures dies/ & tres: quibus expeditis sacrificarent domino deo: sed cu[m] bona cautela verbo[u]m voluerunt totaliter recedere ab eo. Non enim tenebant illi dicere q[uod] in mente habebat: sed tantum auere sibi a mendacio. Ideo recedendo ab eo non peccauerunt qualis

Octauum dubium: mouetur propter illud verbū immediete sequens: q[uod] omnem populū suū assumpsit secundū scilicet pharaon in expeditione: contra Hebreweos fugientes. Si ergo omnem populum assumpsit: ergo omnime res liquit in ciuitatib[us] aut castris. Dicendum & dicitur omnem populum suū assumpsisse: eo & s[ic] rati-

Exodi decimotertio,

qualitercumq; maxime cū nul-
la esset promissio de regressu.
Insup ipse non exaudierat eos
cum petitionem: ut dictum est:
quoniam illam denegauerat
absolute.

Edecimum dubium mouetur
propter illud verbum: Tullitos
seruos currus electos rē. A-
liqui libri habent trecentos: si-
militer et quædā glo. **D**icendum
conformiter ad Pet. Comest.
q; pharao tulli trecentos cur-
rus proprios non quidē in p-
pria: sed per seruos suos: et tre-
centos ab Egyptis: qui in to-
to faciunt sexcentos. Quod au-
tem sequit: Et q; quid currut
in Egypto fuit: sensus est q; p-
dicti sexcenti currus erant om-
nes currus quotquot in Egyp-
to erant: scilicet apti ad pre-
sum: quanvis essent alii ad as-
rios vissi propicii.

Undecimum dubium: Unde
potuerunt haberi: equi ad tra-
hendum huiusmodi currus: ma-
xime cum dictū sit supra. ix. c.
q; omnia iumenta fortius terre
Egypti mortua sunt et occisa.
De animalib; vero filiorū Is-
rael nihil omnino perit. Dic-
tū q; illud intelligitur de ani-
malib; que erat extra domos
sue in campis. Animalia autē
et signanter equi: qui erant for-
tiores et preciosiores in domi-
bus seruabantur. Multi eriam
de populo pharaonis fecerunt
configere seruos suos: et ani-
malia in domos: ad seluandum
eos: ut ibidem dictum est.

Duodecimum dubium orit
propter illud verbum ultimū:
quo dicitur: Multo enim me-
lius erat seruire Egyptis: q;

mori in solitudine. Queritur
ergo: utrum istud sit verū: Di-
cedum: q; seruire Egyptis po-
test dupliciter intelligi: videl-
et cum contumelia creatoris
vel sine contumelia creatoris.

Si intelligat peccato modo: fel-
sum est qd dicunt hic Hebrei.
Unde Orige: et recitat hic in
glo. ordi. dicit: q; ista sunt ver-
ba fragilitatis: alioquin falsa
sunt. Si vero secundo modo in-
telligatur: tunc verum est illud
quod hic dicitur: scilicet q; me-
lius est absolute seruire Egyp-
tis: q; rē.

Moraliter et primo: persi-
los Israel: qui reveri casta-
merati sunt e regione pharai-
roti: et intelligentur veri peni-
tentes: qui debet sepe rever-
ti et reflecti super peccata sua:
non quidē ut in illis delecta-
tur: alias non essent veri peni-
tentes: sed ut de illis magis ac
magis doleat: et conterantur.
Ubi notandum: q; filii Israel vi-
deant se inter quatuor conti-
tuos: vēz inter mare Wagda-
num: Beelzeboph metēm altis-
simū: et exercitus Egyptiorū:
ita et veri penitentes habent ma-
re partitionis ex una parte: que
debet esse amara: ad modum
aque maris. Per Wagdalum/
intelligitur seruens amor dei.
Unde et de Wagdalena: que a
Wagaldo dicta est: legit Luc.
vii. q; p; nūmō amore Chil-
lī calto tamē et sancto proie-
cit se ad pedes eius: et cepit la-
chyrim suis rigare dictos pe-
des: et capillis capitis sui ter-
gere: atq; vnguento vngere.

Hinc de eadem in hymno dici-
tur: q; prima mercetur gaudia:
sc̄

Clausula prima. Fo. cclxi.

scilicet dominice resurrectio-
nis: que plus ardebat ceteris.
Item in predicto capitulo Lu-
ce laudatur a Christo de intē-
re charitate ad ipsum: ita q; qli
per penitens debet intendere
dilectionem dei propter benefi-
ciū remissionis peccatorū suo-
rum. Per Beelzeboph montē
altissimum intelligitur spes fu-
ture beatitudinis et misericor-
die: que debet esse in peni-
tente. Per exercitū ante Egyp-
tiorum insequentū filios Is-
rael: et querentem eos delere/
designatur tinctor exercitus de-
monū: querentem perdere et ma-
care penitentem: siue ad ser-
uitutem pristinam peccati re-
ducere. Sufficit enim unus cu-
los carceris. Ubi vero aliquis
de incarceratis arriperit fuga:
dictus custos adiucat plu-
res in auxilium ad capiendum
eum: ita ad propostum de de-
monib; in ordinē ad peccato-
rum paratus.

Moraliter et tertio: lūta il-
lud verbū: Immutatum est cor
pharaonis: et seruoz eiū: sup-
płz. Notandum: q; duplicitate im-
mutat cor hominis. Primo q;
dei salubriter: sc̄z de peccato
ad gratiā: et hec immutatio fit
a deo: q; potest voluntate ho-
minis immutare etiā cōtra p-
postum in contrariū eā applica-
re: sicut patuit de paulo: q;
cū fret in damascū ad appre-
hendendū: et captiuandū Chri-
stianos ibide existētes: subito

circūfūstū eū lū de celo: et ait:
Dñe qd me vis facere: Act. ix.
De huiusmodi igit̄ immutatio
ne merito possum⁹ dicere illū
psal. Hec mutatio dertere er-
rē celi

Erodí decimoquarto,

celit. Sed oī immutat̄ cor homi- & ut sepe dicit̄ est p̄ filios Is-
uis damnabiliter̄ sc̄z de gratia.rael fugiētes Egyptios intel-
in p̄bolo saltr̄ initiativat̄. Quā- ligūn̄ veri penitētes q̄ fugi-
uis enim ipse demon nō possit ef- oblique incederē t̄c̄ tristēdo
ficaciter̄ t̄ inutrē iunurarē hu- de virtutē in virtutē more cer-
manā voluntatē ad petrū. pos- uorū. q̄ cū inseguunt̄ a canib̄
teit̄ t̄n̄ ēā ad hoc inducerē t̄ al- venaciōnī n̄ incedunt̄ directē.
licere. Ad p̄p̄l̄ ergo immu- sed saltr̄ ut trāfuerūm viarū
tati sc̄z cor Pharaonis t̄ ser- ne vestigia sua q̄ canib̄ senti-
uorū eī sup̄ pp̄lm̄ supplē De- tur. Sic homines cum tenet̄ a
brecrū. q̄ vbi prius licet̄ iu- diabolo debet̄ fugere tentatio-
rat eos abire de terra sua /nūc
parat̄ se ad reducendū eos in
pristinā seruitutē. Ecce igitur
q̄ flexibilis t̄ mutabilis est hu-
mana voluntas pro presenti.
¶ Moraliter̄ et quartō t̄ iurta
lādē p̄ pharaonē regē cuius tā
subito immutat̄ est cor / deli-
gnat̄ multi nobiles et diuites
hui⁹ seculi / q̄ cū sentiū supra
se flagella dñi. Lgrāvē infirmi-
tatē t̄ mōrē inde mori / cōfite-
tur / cōmunicarī testamētō co-
dunt satis norabilē emēdatio-
nē morū p̄mittit̄ t̄ h̄moi. Qui
sc̄z miserāt̄ ad sanitatē re-
deunt / statim mutat̄ cor cōm̄
at̄c̄ ipsos forsan penit̄ v̄su-
rast̄ aliena relitifūsc̄z mutan-
t̄s t̄ iritātē testamētū p̄ eos
factū. Un̄ legit̄ de quodā ma-
gno v̄sario qui sic egerat̄ q̄
cū ad sanitatē p̄uenit̄. Iu-
luit repetere v̄stras p̄iōt̄es.
Lui cū obiscerē q̄ eas grātia
remisſet̄. Igit̄: Ucrū est casu q̄
vitū in religione bene obser-
mōrē debūt̄. Et non alias.
uap̄ q̄ in delit̄s nūdū. In cu-
¶ Moraliter̄ et quintō iurta il-
lud: Lc̄q̄ p̄sequen̄t̄ Egyptij
vestigia p̄cedentū repererunt̄
eos sup̄ more in castris ad quē
put̄: Quid poterit̄ eos ferire
supplē locū obliquauerat̄ filij
panib̄ / solitudine. Mor. viii.
Israel de deserto: notandū cō-
formiter ad dñm̄ p̄. de pal. p̄
imp̄ngua. Sic t̄ anima deuoti
t̄ since.

Clausula prima. 50.cxlii.

et sacerdi religiosi imp̄ngua. Egyptijs. i. demonib̄ t̄ vitis.
Io. viii. Qui facit p̄ct̄m̄ seru⁹
gratia dei sub austētate reli- gionis. Et h̄is viri mundani
nō semp̄ dicat̄ verbo / q̄ mei⁹
st̄ laute t̄ delicate vivere in se-
culo / t̄ cēm̄ afflictionē atq̄ az-
maritudinē sc̄z relegarē q̄ se
affiliger̄ in religione et p̄ h̄uc
modū ad eternā gloriā / vna cū
dei misericordia t̄ grā puen-
tēt̄ hoc vidēt̄ a sērere facto.
¶ Moraliter̄ et septimō iurta
illud verbū p̄cedens quo dñs
morū in solitudine. Notadū cō-
fomitem̄ ad p̄dictū de pal. q̄
hominū moriētūm̄ triplex est
difference. Nā quidā moriūm̄
in Egypto q̄ interpretat̄ tene-
bra. q̄ hi sunt q̄ moriūm̄ in or-
ali peccatō q̄ inducit̄ horri-
biles tenebras in anima / q̄ qd̄
pertrahit̄ ad tenebras exteriori-
res inferni de qbus Mat. viii.
Virtute eū / sc̄z peccatō in te-
nebras exteriori. Alij autem
moriū in deserto vt veri pe-
nitentes / q̄ nō plene sarisse-
cerit̄ in morte descendunt̄ in
surgazōtū: vt q̄ fugit̄ de pe-
nitētā suā ibi p̄soluat̄ t̄ latit.
Alij vero moriūt̄ in terra pro-
missionis: vt iustī statim euo-
lant ad eternām̄ gloriam̄.
¶ Moraliter̄ et viii. iurta illud ver-
bum: Recede a nobis vt seruia-
mus Egyptijs. Notadū q̄ t̄ si
infinitas meli⁹ sit seruire deo
t̄ virtutē / q̄ seruire diabolo et
mōrēt̄: q̄ seruire deo regna-
re etiā est per debitum serui-
tū deo exhibitū acd̄ regnum
dei post hāc vitā: nihilominus
pauci ad modū volunt̄ deo de-
center seruire sed dicūt̄ c̄st̄l̄
nō verbō tamē opere t̄ facto.
Recede a nobis: vt seruiamus
t̄ since.

Exodi decimoquarto,

occidentalē beato Siluestro pape/r suis successoribus. Nec predicti principes tyrami aduersus catholicos & ecclesiam euaserūt iudicium dei/ nedum in furorū veri etiam nec ples- rūg in presenti/sicut propheta- tum fuerat per psalm. dicens: Domini uultus concidet cervices peccatorū. i. predicto rum tyranorum: ita vt alij in dementiam versi sunt: alij seip- pos in flumen proiecerint: alij ignes intrauerint: alij digitos manus propria dentibus decerpserint & dilaniaverint: alij a demonibus arrepti & tandem suffocati reliquerūt post se manifesta iudicia perse- cutionis intulit. Siquidam- tigunt et conuertantur retrosum omnes qui oderunt Sion: id est ecclesia catholicā. Fin- ant sicut fenum rectorum / qd pīusq cuellatur exaruit. i. cl- to tollantur tales de medio p abbreviacionem vite. Et hoc etiam optime figuratum est in subita submersione pharaonis & totius sui exercitus i mar- ri rubro.

Allegorice & secundo/ p di- cūm Pharaonem & seruos suos: designatur magnū ille her- resarcha quem Lutherum di- cum. Per filios autem Israel fugientes versus terrā promis- sione/intelliguntur fideles ca- tholicī qd toto posse fugiūt ex- ercitum sue congregationem Lutheranorum refugientes ad gremium matris sue ecclesiæ iroth/ sic etiā diciorū fideliū catholice. Cōtra tales igitur aliqui reverent. i. auerrentur deuotos catholicos parat p̄di a recta fide: saltem ad tēpus/ & crushere resarcha exercitū mas- signanter qui erunt minus p- gnum. Nec quidem in uno lo- cit/ & minus stabiles in ipsa si- de.

Clausula secunda. fo.ccliiij.

Anagogice per filios Isrl de. Quia vt predixit saluator/ Watth. xxvij. in fine seculi erit tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi neḡ sit. Et nūl bieuati fuissent dies il- tur facie ad faciem. Uiso autē si non fieret fatua omnis caro: (vt alt Augustin⁹) ē tota mer- sed propter electos bieuabū tur dico illi. Surgent enim pseudo Christi i eū pseudoprophete: i dabunt signa magna & prodigia: ita vt in errorem inducāt (si fieri potest) etiā ele- ctū. Hec ibi. Et bieuari in ele- gis in finē seculi dieb⁹ instabūt tpa p̄e. Tp̄m. 4. Sed que- admodū filii Isrl gloriose li- berati sunt de potestate pha- raonis: transacto mari rubro pede sicco: in quo terribiliter submersus est pharaon eū suo exercitu: ita vt veri catholicī usq in presentem diē liberati sunt: atq̄ deo propitio in po- sterū liberabitur ab infectio- ne peruersorum dogmarū dia- criti Lutheri. Ipse autem tan- den descendet cum suis com- plicibus in profundum maris internalis / nūl saltim respi- scant.

Allegorice & tertio/filiis Is- rael designat illos fideles qui erunt in fine seculi residentes versus terram promissionis. i. versus celum. Teruntamen si- cut filii Israel reveri caltra metati sunt e regione phia- gnum matris sue ecclesiæ iroth/ sic etiā diciorū fideliū catholice. Cōtra tales igitur aliqui reverent. i. auerrentur deuotos catholicos parat p̄di a recta fide: saltem ad tēpus/ & crushere resarcha exercitū mas- signanter qui erunt minus p- gnum. Nec quidem in uno lo- cit/ & minus stabiles in ipsa si- de.

Secunda clausula.

Tat Moyses ad populum: Nolite timere. State et videte magnalia regnū domini que faci- tur est hodie. Egypcius enim quos nūc vide- tis: nequaquam ultra videbitis qd iij vīc

Exodi decimoquarto;

vñq in sempiternum. Domin⁹ curru⁹ cerebantur⁹ in pñm pugnabit pro vobis⁹ ⁊ vos ta- dum. Dixerunt ergo Egypti⁹ cebitis. Dixitque dominus ad eos: Quid clamatis ad me? enim pugnat pro eis ⁊ contra eum pugnat dominus⁹ ad vos. Et ait dominus ad Moyse: Quid clamatis ad me? Et ait dominus ad Moyse: Tu autem eleua vir- sen: Extende manū tuā super gām tuā ⁊ extende manū tuā mare ⁊ reuerteris⁹ aqua ad super mare ⁊ diuide illud ⁊ ut gradiantur filii Israel in me- dio mari per siccum. Ego au- tem indurabo eos⁹ Egyptiorū reuersum est pñm dilucido ut persequantur vos⁹ glori- ad pñriorem locū. Fugientibus cabot in Pharaone ⁊ in omni exercitu eius ⁊ in curribus ⁊ et que⁹ Egypti⁹ occurserunt a- in equitibus illius. Et scient Egypti⁹ quia ego sum domi- nus nescium glorificarius fuiro⁹ ⁊ equites cœli exercitus pha- Pharaone ⁊ in curribus atq; raonis⁹ qui sequentes ingressi in equitibus eius. Collensq; fuerant mare: nec vñ⁹ quidem se angelus domini qui prece- superfuit ex eis. Filii aut̄ Israe- debat castra Israel: abit post præcerūt per medium siccū ma- eos ⁊ cuī co pariter columnā ris ⁊ aque erant eis quasi pio- nubis⁹ pioza dimittens post mero a destris ⁊ a sinistris. Li- tergī stetit inter castra Egyp- tiorū ⁊ ratiæ Israel. Et erat Israel de manu Egyptiorū: nubes tenebroſa ⁊ illuminās ⁊ viderunt Egyptios mortuos noctem: ita vt ad semicem to super littus maris ⁊ et manum magnam quam exercebat do- valerent. Lumque extensiset Moyse manū super mare ⁊ credidest abstulit illud domin⁹ sicut vñ⁹ to vehementi ⁊ vierte tora no- cete⁹ vertit in secum. Diuisag- tū. Historia litter postq; in pre- cedenti clausula fancus Moyse est aqua ⁊ ingressi sunt filii Is- rael per medium siccū maris. Erat aut̄ aqua quasi murus a dextra eoz⁹ ⁊ leua. Persequen- rao ⁊ reducere Israel fuisse. Egypti⁹ fregiſſi sunt post gientem: pariter ⁊ de mirabili eos: ⁊ omnis equitanus Pha- raonis⁹ currus eius ⁊ equites pulus postq; cognovit Pha- per medium maris. Jamq; ad- raonis tam potenter exercitu uenerat vigilia martina ⁊ ec- venientem contra se: hic con- ce respicies dominus super ea sequenter agit de benignitate stra Egyptiorū per colunam dei erga dictum populum Is- raelis ⁊ ignis: interficit exerci- raciticum ⁊ securitate cōtra tum eorum ⁊ subvertit rotas populum Egyptiacum ⁊ quem- subversit in mari rubro. Vcl

Clausula secunda. Fo. ccxliij.

nus pugnabit. Vobis: cui ne- dic: q; in presenti clausula tria principaliter tanguntur. pñm est Moyse: assur- sum est Moyse. Secundū: populi saluatoris ibi: Secundū: populi saluatoris ibi: Secundū: populi saluatoris ibi: Zollensq; se angelus. Tertium: Egyptiorū submersio: ibi: aduenierat vigilia. Quātū: isit ad pñm scien- dū: q; Moyse vidēs populum hebreorū in maximo timore constitutū ⁊ valde trepidatē: eo: s; q; videbat maximā multi- tudinē Egyptiorū bene ar- matā: ad pñlū peritissimā: cui etiā ex nulla parte pa- tebat fuga ⁊ dictū est: vides super dictus populus He- breo: insurgebat contra ipsū: oprobrijs ⁊ duris verbis: ita patienter adhuc sustinebo: ad etiam vellent eum lapidari: secundū: q; ait Josephus: cepit eos consolari securitatē promittens: ⁊ auxilium eis clis- to celo venturum dicens: Nolite timere: quia auxilium de quod est fortius haec mul- titudine armata quā videris: adit nobis. State ⁊ suppet in bono: icepto ⁊ videtis magna- lia dñi: que facturas est hodie: id est statim videbitis auxiliū domini super vos. Egyptios enim quos nūc videtis: cū nā- rimo exercitu ⁊ validissimo opugnare vos volentes: ne- quiaquam ultra videbitis vñq in sempiternum. In Hebreo: autem plenus est secundū: q; dicit Petrus Lc. Nam ibi sic dñi q; precedebat castra. s; de- habetur: Non videbitis in sem- piternum ⁊ vt scilicet nunc vi- quā icedere deberet. Itē pro- dices virtus. Hoc autem sup- tegēdo eos ab aduersariis: a- ple euenerat vobis sine pericu- lo et labore vestro: quia domi- manus periculum. Nā angelus

Exodi decimoquarto,

qui prius pcedebat filios Isræl nor obscurissima esset cū hec
rael, ppter duplice causam p-
dicitur scit post tergum inter
Egyptios & Israelem & cū eo pa-
riter columna nubis pioria dia-
fione refert Moyses & cū ad-
mittens post tergum scit vbi &
spexit dñs sup̄ castra Egyptio-
rum p̄ columnam nubis & ignis,
inrolleribus imbris et gra-
ues tonitruos & horuscationes
ac lāpades inicte sup̄ eos & ut
dicit Com. Notar aut̄ idē au-
t̄ et populi Hebreworum & facto et
opere p̄ angelii & nubis transla-
tionē. Secundo cōsolat⁹ est eos
similiter factor opere p̄ maris
diuisionē & diuini dispositio-
nē. Et de hac cōsolatō seq̄:
Lūc⁹ extendit̄ Moyses ma-
nu sup̄ mare abstulit illud dñs
flante ven̄o vchementi & viete
tora nocte quālis est ap̄ nos
auster & vertit in siccū. Seſt
diuissaḡ est aḡ & ingressi sunt
filii Israelm per mediū secimā-
ris. De hoc aut̄ plen⁹ dīc̄t̄ in
sol. ad. viij. dubiū. Tertio cōso-
latus est dñs populi Israelem
facto p̄ submersionē Egyptio-
rum innari rubru. Nam ut dicit
Moyses p̄queles Egypti filios Israelm ingressi sunt post
eos sup̄ mare rubru. Super
quo dicit petr⁹ Comest. & cū
Egyptiū videret Israeltas in-
trare mare rubrum / vesanos
cos reputabant: sed videntes
eos illecos abire / post eos in-
gressi sunt. Accipit aut̄ hic di-
ctus Comest. videre p̄ audire.
Nā p̄cepit h̄mo ingressum
filiorū Israelm intra mare ex tu-
multu m̄i sic ex strepitu ram
Israele: dñs em̄ pugnat p̄ eis.
et contra nos. Ad propositū aut̄
dic̄t̄ Orosius & tract⁹ curruū
uerunt h̄moi ingressum i eo q̄
& orbite rotarū nō solū in lit-
tore!

Clausula secunda. Fo. ccxlv.

tote verūtia in profundo di-
bitaſ ſi adhuc sit lux nec ne-
c̄ti maris ināc̄ appareat quantu-
m̄ visus admittit. Et ſi forte caſu
vel curioſitate cōturbent dicti
tractus mor̄ diuinit̄ in facie
pūlīa rep̄tant & vt quicq̄as
no dōcenſ vel timore vel pro-
bare religiōis ſtudio trāfacte
religiōis terraneis exp̄lo. Hec
paul⁹ Orosius. Ecce igit̄ quo-
modo cept̄ dñs ſubmergere
exercitū Egyptiōi & signatae
rotas currū eoz̄ vna cū bō-
nisq̄ in dictis curribus porta-
bant. Nam omnia talia ferēba-
tur in profundū maris iam in-
cipiēt redire sup̄ Egyptios.
His igit̄ pacis ſtāndē dixit
dīc̄t̄ Moyses. Extende manū
tuā sup̄ mare: vt reuertant
aque ad Egyptios sup̄ currus
z̄. Vel dic̄t̄ q̄ id q̄ pdictū est
de hoc ſup̄ia immediate totū
participationē dīc̄t̄ est. Scōm̄
aut̄ rei ordinē primo Moyses
de mādato dñi extendit̄ manū
iū ſuper mare & reuerte aque
cooperante currus & equites
Egyptiōi atq̄ omnē militiā
conīta vt vn⁹ ex eis nō remā-
ferit̄ morte eualeat̄. Hoc au-
t̄ totū factū et diluculum: vt dī-
c̄t̄ in textu. Est aut̄ diluculum q̄n̄
lur diei incipit aliquatulū clā-
reſcere & apparet̄ q̄d aliter dī-
c̄t̄ auroto gall̄ laube du tour.
p̄o quo notandū ſed̄ Iudea-
rum quinto libro etimo. q̄ ſe-
p̄t̄ ſunt partes noctis. Prima
dīc̄t̄ vesperū ſic dīc̄t̄ ab Oc-
cidentali ſiclai que ſolē occi-
diū ſequit̄ & tenebras ſequen-
tes p̄cedit. Secunda dīc̄t̄ ſic
crepūlū que eft̄ inter lucē
& tenebras. Et eft̄ crepūlū
dubia lux: quando ſcilect̄ du-

bitaſ ſi adhuc sit lux nec ne-
c̄ti maris ināc̄ dic̄t̄. Unde crepusculū dic̄t̄ a
crepon quod eft̄ dubiū. Ter-
tia pars dīc̄t̄ conticinū quā-
da ſcilect̄ cuncti silent. Nā co-
ticeret̄ idē eft̄ q̄d ſilere. Quar-
ta dīc̄t̄ intempeſtū q̄d eft̄ me-
diū ſi inactuſ ſum ſēp̄ no-
ctis quando ſcilect̄ nihil po-
test aḡi ſi oia ſunt ſopore quic-
q̄a ſine ſēp̄o: quia tem-
p̄uſ ſe non intelligit̄ ſed tan-
tum per actus humanos. Quin-
ta dīc̄t̄ gallicium q̄d ſic dī-
c̄t̄ ſi propter gallos prenū
cios diei. Sexta dīc̄t̄ matutinū
q̄d eft̄ inter abſeſſum te-
nebrarum & aurore acceſſum
quo ſēp̄o inchoate ſit mane.
Septima pars dīc̄t̄ diluculum
quali dīc̄t̄ parua lux iam inci-
piens que etiā aurora dīc̄t̄:
vt dīc̄t̄ eft̄. i. p̄imū ſplendor
aeris. Iste ſunt ſep̄e partes no-
ctis ſecundū Iudeorū. Erat igit̄
dīc̄t̄ diluculum quando aque ma-
ris rubri p̄iū diuife & vt iter p̄-
beret populo Hebreworum / re-
uerſe ſunt ad p̄ioriem locum e-
ſtatū. Fugiētib⁹ igit̄ Egyptiōi
ſtū occurerunt aque / et in-
voluit̄ eos dñs in medijs flu-
ctibus (vt dīc̄t̄ in litera.) Filii
aut̄ Israelm perreverunt p̄ me-
diū ſicci maris / & erat eis
quasi pro muro. i. p̄o defen-
ſione / vt dīc̄t̄ interl. a dext̄is
& a ſinistris / ſic ad contra po-
ſtam vencrunt terrā: vt dīc̄t̄
Joseph⁹. Qd aut̄ reſtat de te-
p̄tu / non indiget magna decla-
ratione.
Circa igit̄ hunc textū mo-
uentur aliqua dubia.
C p̄imū igit̄ dubiū mouet
p̄p̄ter illud verbū: Cideret ma-
gnalis

Exodi decimoquarto,

gnalia dei factur est hodie. (vt dicis in fine huius clausule) Contra magnalia illa designabant submersione Egyptiorum et liberatione Hebreworum. Huiusmodi autem magnalia fuerunt facta nisi usque in crastinum: ut patet ex illa verbo sequenti: Iacob aduenierat vigilia matutina et ecce respiciens dominum super caltra Egyptiorum et. Maledicere dictum est quod facturum est hodie. Dicendum est quod aliquid dicit scribi dupliciter scilicet initiatum et compleiue. Magnalia igitur dei predicta non sunt facta ipso die iudicis locutus est ad Moysen compliue sed tamen initiatum. Nam meditata nox inter verba domini et consummationem magnalium eius. I. factum est magnorum et inauditorum ut patet ex textu. Pater etiam dicit quod ly hodie quod id est significat scilicet hoc dic potest designare die naturali quod complebitur. xxiiij. horas et tunc fuit verum quod hodie fecit deus magnalia sua: quod ab hora qua dominus locutus est ad Moysen usque ad submersione Egyptiorum et salvationem hebreorum non fuerunt extiit. horae enim in duo predicta fuerunt cōplerata circa vigiliam matutinam sequentis noctis. Secundum dubium mouet propter illud verbum sequens: Egyptios enim quos nunc videris nequaquam ultra te. Sed nūquid vistiri sunt eos in finali dei iudicio in quo cōgregabunt omnes gentes: ut dicit Jobel. iii. Itē Dat. xxv. Dicendum est quod sensus propheti domini talis erat: Nequaquam ultra videbitis eos suppel viuos in presenti vita mortali. Quia etis viderint in crastinum eos mortuos super littus maris per

Clausula secunda. Fo. ccxlvj.

per Aaron: Ad hoc respondet genere prout referit in glo. oī Josephi quod hoc fecit ut ipsum di singulis tribubus singule redderet authenticū p̄plo. Iudiciorū et cuncte fallacē. placitum est contra ipsum egrediebatur et contra ipsa via. Intra illud p̄ sal diuinitate mare rūsum in divisiones. Idē dicit istan nō erat sepulchra in Egiptio. oī. super illud Esaias. lxxij. pro: Idec tulisti nos ut moreremur in solitudine te. ut dictum est in precedenti clausula. Sextū dubium mouet ppter illud verbum: Et erat nubes te nebrosa et illuminans noctem. Querit si quod eadem nubes portarent esse tenebrosa et illuminans: Dicendum est quod hoc fuit scilicet dies ordinatus natiuitatis horae tabat eos et se precedentē se quererent. Lumen timuerunt intrare Ruben/Simeon et Levi qui erant primogeniti Jacob. Iuda quarto genitus illius: et patet Gen. xxix. primo aggrediens est post eum intrare et ibi me ruit regnū. Querit autem dominus Hugo Cardi. cur Moyses non meruit regnum qui prior omnibus intravit? Forte (inquit) quod Moyses tribum non fecit. Habet autem dicitur (ut referunt de Lyra et de psalmo) quod fuit in dicto mari una tantum diuinitas. Et hoc est satis probabile secundum illud quod tam dictum est: videlicet et tres primi tribus formidabat intrare more post Moysen et tunc tribus Iuda (quod erat constitutor) prima intravit post Moysen: deinde alie securi sunt. Quod si quelibet tribus habuerit suā divisionem magis formidassent intrare maxime ille que nō habebant Moysen in sua divisione presentē. Nam si fuissent plures divisiones secundum numerū duodecim tribus verisimile est quod Moyses cum tribu Levi et unō cū tribu Iuda fuisset. Ad illud autem quod oppositum est post alias transirent dicendum est secundum Ori cipit platea p singulare scilicet divisiones

Exodi decimoquarto,

siones pro diuissione. Sicut ibi sacre scripture/cui conditor nam
Gen. xlii. filii Dan cum tamē
vnūm tm̄ filiū habuerit: vt ha-
betur ibidem. Potuit etiam di-
uisio duci diuistōes pluraliter:
cum proper sui magnitudinē/
tum sūm diuersas sui partes.
¶ Nonnum dubitū: Cur Egypti
vīo rāto miraculo quod fecit
dominus super Israēlitas qui
pede secco transibant mare ru-
brum non cessauerunt ab eoz
impugnatione? Respondeat ad
hoc (Ex. Andream) p̄t refert
de pal.) q̄ dicti Egypti cupi-
ditate excecati nō aduerrebāt
de miraculo. Cet existimabant
se per medias vndas posse in-
cedere sicut videbāt Hebrewos
ante se incedere. Nā dīs suis/
quibus immolauerant ad tric-
ebant illā diuisionē maris.
¶ Decimum dubium mouetur
a Josepho iuxta illud. Erat au-
tem aqua quāl mur⁹ a dextera
eorum leua. Querit ergo dictus
Josephus cum in transitu
Jordanis fluminis/ non fuerit
nisi vñus murus: vt habeat Jo-
sue. iiii. quare hic dicunt fuisse
duo. Et respondeat q̄ ideo vt os-
tenderetur q̄ hic imminebat
duplex bellū sc̄z Egyptianorum/
z Chananeorum. Cet dicendū
magis ad literam q̄ ideo quia
aque inferiores Jordanis non
impediebant trāsum cum ex-
natura sua deorsum fluēdo ce-
derent transeuntibus. Non au-
tem sic in proposito: quia nulla
pars aque maris sic ex toto re-
cessit.
¶ Undecimum dubium moue-
tur ppter illud verbum: Aque
erant eis p̄o muro. Querit er-
go August. lib. de mirabilibus

nature nūl faciat cōtra naturā;
quomodo in proposito ferua-
ta fuerit natura aque / que est
nō terminari terminis p̄p̄is?
Et respondeat q̄ etiam natura-
liter aqua terminat terminis
propriis / sicut patet in glacie.
Hoc tamē hō est factum ex cau-
sa naturali / cum in tota illā no-
cte flauerit ventus vñeris / di-
citur in textu / quasi ex diuina
dispositione. Factum est ergo
ex causa supernaturātique et
si non agat cōtra naturā / agit
tamē frequenter supra aut p̄
ter naturam.

¶ Duodecimum dubium moue-
tur propter illud verbum: Ul-
derunt Egyptianos mortuos su-
per littus maris. Querit ergo
super quod littus viderunt
Hebrei. Egyptianos mortuos?
Ad hoc responsum est (Ex. Jo-
sephus) q̄ supra littus contra-
posuit littorū per quod intrau-
erant mare. Ita q̄ totum ma-
re transiérunt / saltim mortui.
Cum enim filii Israēlā essent
elongati multum a littore / co-
lumna ignis et nubis que p̄fle-
bebat Egyptianos accedere ad
Hebreos recessit: et tunc Egyp-
ti videntes q̄ filii Israēl re-
cesserant / et satis notabilit̄ es
p̄cedebant / fecerūt sūm eos a
eandem viam / credentes tota-
liter trāsire sicut et Hebrei. Et
cecauerat eis eos nūlita excep-
tū cum insequeretur animo
dictos Hebreos / mare q̄d p̄s
diuīsum erat / post rotale transi-
strum Hebreorum / rediſt sa-
ltinam naturā / seipm reunies-
z simul Egyptianos inuoluesci-
suis bonis. Qusbus demersi

Clausula secunda Fo.cclviij.

mare quod non potest sustine-
re cadaver hoīs mortuū suo flu-
ru p̄sicit corpora cōrum ad
littus p̄pinquiū ad q̄d prius
peruenierat Hebrei. Cet forsan
cum illuc p̄pinquiū peruenierūt
iam corpora Egyptianorum mor-
tua erant illū delata per vchē
mentem pulsū maris / q̄d non
potest talia sustinere: vt dictū
est. Et q̄ ita fuerit patet ex p̄-
senti clausula / in cuius fine di-
citur q̄ Hebrei viderunt Egyp-
tios mortuos sup litt⁹ maris.
Quic autem opinione / quan-
do dico Josephi / vt allega-
tum est / instant nonnulli dupli-
citer authōritate sc̄lūz et ratio-
ne. Authōritate quidem illius
quod habetur Ilium. xxvij. ibi
enī dicitur / q̄ post transiū
maris rubri filii Israēl fuerūt
in deserto Ethan: et ambulat̄
tribus diebus per dictū deser-
tum Ethan / castra metata sunt
in monte. Huiusmodi autē des-
sertū (v. dicitur) erat ad littus
quod est ex parte Egypti: vt di-
cum est. c. precedens. Igitur
ratione vero confirmant op̄i-
tionem suā hoc modo: nullus
fane mentis diceret / q̄ corpus
mortuum possit naturalē trā-
mitti / sive per vndas / fluctus
maris / sive alias ad aliud litt⁹
maris / spatio vñus solius no-
ctis. Alias haberet trāsire to-
rum spatiū maris per vnam
solē noctem. Et tamen hic di-
citur / q̄ nūl factō viderunt
Hebrei corpora Egyptianū su-
per litt⁹ maris. Igitur hoc in-
telligendum est de littore ma-
ris / a quo prius recesserant et
quod est ex parte Egypti. Di-

quod

Exodi decimoquarto,

quod intrauerant mare. Quis de hoc nihil certum habeatur? Dei tamen ordinazione factum est (ut dicit Josephus) ut eje rentur ad littus opositum; sci licet ad consolacionem filiorum Israe. Ita quod de cetero eos non timerentur cuiyiderent eos mortuos; et ut haberent arma coram ad defendendum se contra futuros hostes insurrectos contra se. Unde ad confirmationem omnium precederunt pro parte ista facit quod legitur sequenti capitulo sic dicitur: Zulit autem Moyses Israe in mari rubro: et ingressi sunt desertum Sur. Non autem dicitur quod ingressi sunt deferru Ethan. Et tamen si ingressi fuissent ad ripa Egypti i ingressi fuissent deferru Ethan: ut patet ex dictis, patet igitur reprobatio predicte opinionis.

Moraliter et primo: Hodie id est in presenti vita videtur dominus alloquiro fideles ei tentantur et dicere illis: Nolite timere! scilicet timore desperationis! siue ppter hostium vestrum fortitudine! siue ppter auxiliij diuinij desertione: sed state! supple in bono virtutis quod cepisti. Eccli. i. Fili accedes ad seruitutem dei! ita in iniustitia et timore: et prepara nihilominus anima tua ad temptationem. Et Apost. i. Corint. vii. hostiatur quosque fideles di cens. Vigilate! et state in fide: et videte! oculo mentis vel fidei: magnalia domini que facturae est hodie. Magnalia autem que facit hodie dominus sunt multa: scilicet quod ad verbum fidei transsubstantiatum est.

340

veritur panis in Christi corpus: et vinum in sanguine: quia accedente verbo ad elementum fit sacramentum. Item quod ad absolutionem sacerdotis super ritu remittuntur peccata: iurta illud Joa. xx. Quorum remiserunt peccata remittuntur eis. Item quod infundente ministro baptizanti aqua super illum qui baptizatur a dicens: Ego te baptizo in nomine patris, remittitur originale in parentulo et actuale in adulto. Datur ergo simul gratia spiritus sancti. In cuius testimonio defecit spiritus sanctus in specie combustione super Christum (dum baptizaretur Joannem in Jordanie. Luc. iii). Et sic de multis gloriosis magnisque dei i que indicat operari dicendi est. Per Egyptos autem de quibus ait Moyses ad populum: quod amplexus non essent visuri eos: intelliguntur demones: quos iusti decedentes ab hoc seculo amplius non sunt visuri. Talem est in Egypti: id est: demones: et si habeant magnam fortitudinem naturalem: mediante ratione gratia dei facile cunctant iustos in presenti superioritate: ita ut dicat Gregorius: quod debilitas est hostis: qui non vincit nisi volenter. Nolite ergo timere vos fideles: ppter hostium vestrum fortitudinem. Nec si milititer propter diuinum auxiliij defectum: quia paratio est dominus succurrere suis in tempore aut tribulatione possit. Et illi in auxilium petendochiamino frequenter preuenit nos auxilium conferendo. Psalmus Misericordia eius preuenit me.

Clausula secunda. So. ccxlviiij.

Ideo dicitur in textu: Dominus per eum sustinet: et vos tenet: qui non patietur vos retinat suum id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum: ut possitis sustinere.

Moraliter et tertio: iurta illud verbum domini ad Moysen: Quid clamatis ad me? Notandum quia quandoque nobis dominus in turbis infumat inimicus per milie noceci modos. Deus autem tunc pugnat pro nobis. Hinc corde debent clamare ad dominum: tum primo quia sic claramur ecclesia in hymno: dices: Precamur sancte domine: defende nos in hac nocte! sit nobis in die requies: quietam noctem turbue. Deinde sequitur: Te grauis somnus irruat! nec tant ne hostes cognoscant quid hostis nos surripiat! ne caro illi consentientibus nos tibi reos statuat. Interdu etiam nobis vigiliantibus et tentationem patet: cognoscunt cuvoe orat deus. Sicut patuit de quadam pueris conscientibus: ipse dominus deus ex speciali gratia repellit a nobis hostem et tentationem eius.

Moraliter et secundo: et conformiter ad magistrum Nicolaum de Lyria. per Moyensem (quod interperatur extractus de aliquo) potest intelligi homo interior extractus a fluxu carnis: qui reprimit terrorem sensuibilitatis: confidens de auxilio dei in persona domini loquens: quod non sicut fieret: eo quod nimis superba esset. Melius itaque illi fuisse si corde ad dominum clamasset: Imitur apostolus de seipso dicitur: Corint. xiii. Oramo spiritu in casibus desperatis. Unde insignium huius subditur: Tollit super Mat. homini ritus loquitor/dicere: Domine cerni: quod si quis accedit ad alium in publico posculans aliquid cum voce magna: is qui supplicatur a se cui ipse est magni colitus angelus. Ita igitur angelus qui et Christus: ita cernit: accedit ad alium in publico posculans aliquid cum voce magna: is qui supplicatur a se cui remoueat qui tumultuose rogat. Ubi vero quiete ac modeste roget: tunc potius sufficit exercitu eius secundum quod dicitur annuum eius qui potest tribuerit.

Exodi decimoquarto,

tribuere quod rogatur. Nō sīg̃ dire? Qui ergo in oratione clātur gemitibus corporis/ neq; clāmoibus vocis/ sed intētione optime voluntatis oratio pūm̃ vota reddamus in cūm sonitu oris ac strepitū utri faciunt qui ad ostentationem atq; iactantiam orant: sed cum omni modestia et cōtritione mentis laetitiae chrīstī seferi, deide ait: Si forte dicer aliquis: Propterea clamō in oratione ut me audiat dominus. Ecce enim Moyses tacens orabat dominum: et tamē ab eo audiebat: ita ut dicaret ei dñs: Quid clamias ad me? Anna quoq; cum vocē nul lam emitteret: oīa tamen que cungo voluit/inpetrauit: quia scilicet tota mente clamauit. Itē Abel nō mode tacēs/ sed etiā defunctus orabat: et tamē sanguis eius emittebat vocē omni probris buccula clariorē. Clama igitur et tu ī corde tuo ut possis dicere ad dominum cū psalmi. De profundis clamaui ad te domine et c. Non consideras q̃ cotā regibus omnis coereatur tumultus: et maximū vnde silentium apud eos cōmendet? Tu ergo regale eccl̃ie ingressus aula ī cui reuerētia et silentia ora. Hec Chrys. vbi supra. Itē ad idē p̃positum locum quēs Ambro. d̃ sacramēt̃. lib. vi. c. iii. Si inquit quereras qd̃ magis p̃osit secrete orare / q̃ cum vociferatione: audi et de consuetudine hominum sumamus exemplū. Si enim aliquē rogas qui cito audit: nō opus putras esse clamore: sed rogas ipsum voce moderata. Si fur ponit Augus. lib. i. de ciui. dei. dum aliquem rogas nōne in c. viii. Et de hochistoriembcipis vociferari ut te possit au-

chodes-

Clausula secunda. Fo. ccxli.

chedonosor. Nā vnuis eoz per mati: putat q̃ alter non posse deus nūl clamatē audire. Et cum rogas eū/derogar eius postfati. Qui autem in silentio orat/ sicut confitetur q̃ deus sit scrutator cordis et renūm̃ orationē suis ante ille audiat et suo ore fundatur. Hec Annibrosius. Patet ergo q̃ silenter orandus est dominus deus. Moraliter et quartu/tuta si lud: Tu autē cleua virgā tuā et extende manū tuā super mare. Notandum q̃ bis Moy ses percussit mare: vt habeat in textu. Nam in prima percussione diuise sunt aquae et trāsterrit hebrei pede līco. In secunda vero percussione reuerte sunt aquae in ymum et submersi sunt Egypti. Per quod denotatur q̃ percussit dominus et flagellat in presenti bonis et malis. Nos quidem utilem et ad corū salutem: malos vero in eorum perniciem et futuram damnationem. Nam sicut hebrei per medium maris sic et transiunt saluati sunt ne mergentes vbi tamen Egypti perierint et submersi sunt: ita flagella huius mundi et aduersitates (que et silentia ora. Hec Chrys. vbi per mare designantur) eo q̃ a supra. Itē ad idē p̃positum locum quēs Ambro. d̃ sacramēt̃. lib. vi. c. iii. Si inquit quereras qd̃ quinimum p̃sunt ad multa no cent autē nūlis: et hoc per accēdēs: quia inde dexteriores sunt et tādem sub eis eternaliter permaneunt. Da exemplum de codem igne sub quo palea fumigat et aurum rutilat. Itud exemplū ponit Augus. lib. i. de ciui. dei. dum aliquem rogas nōne in c. viii. Et de hochistoriembcipis vociferari ut te possit au-

cūdū q̃ apostol⁹ qui et doctor medi⁹ maris. i. inter aduersa peruenit ad portum salutis. s. ii. Corin. v. pro Christo (indit) nabuchodonosor: vbi alter. s. legatione fungimur. Hi ergo pharaon in eodē mari. i. inter angelī. i. eccl̃ie doctores debet presidere filiis Israhel i. coslīna ignis et nubis. i. ducatum exhibere Christifidelib⁹ p̃ verbum dei et elucidationē sacre scripture et opponere se cōtra Egyptios. i. hereticos perseguentes populu fidele: oponere iniquā se cōpē et murum p̃ domo Israhel. i. pro fide et eccl̃ie: etiā vob⁹ ad mortē inclūsū si opus fuerit: et hoc ne rādem impopere illis illud Ezech. xiiij. Nō ascēditis ex aduerso: nec oppoſutis murum p̃ domo Israhel: vt stareris in p̃lio in die dñi. Cū tñ in figura doni plati et doctoris dicat Ihesus xviij. loquitur Ihesus vniuersitatem p̃celat⁹ dicens: Si peccauerit in te frater tuus: et corripe eū et c. Ad predictam autem extenſionem virge super mare. i. super delinquentes: illi qui capaces sunt discipline emendant. Et istud significatur per hoc q̃ ad primū tactū virge Moyssi super mare: ipsum mare obedivit: ete diuinit. Qui autem obstinati sunt ex huiusmodi tactu virge/deteriores sunt. Et hoc similiter significatur p̃ hoc q̃ ad secundū tactū virge Moyssi mare redit in sinū deūntes: norandū q̃ sicut angeli trāsterrat semper cum: colonna: ita p̃ielat⁹ aut doctor debet semper incedere munit⁹ sacra scriptura et habere canū ad manū.

Moraliter et tertio fulta illud: Tollenſq; se angelus dñs qui procedebat et. Norandū conformiter ad dñm Petru de pal. q̃ p̃ angelū (q̃ interpretat nūcū: intelligunt eccl̃ie doctores q̃ sunt nūciū) Christi: se-
sus manus sub mare abstulit il-

3 lud

Exodi decimoquarto,

Iud domini flante vento rē. **E**xodiliter et octauo / tūx
Notandum est per mare potest intelligi vēhemens tribulatiōnē / sive tentatio carna-
tē / quoniam vtrius est amarū: primū quidem corpori secundū / per de-
spō spiritū. Sed qd est q exē dēc Moysenām suā super mare / dñs abilitat h̄mōi mare flante vento: nisi q redeūte ho-
mīne peccatorē ad cor / per re-
cognitionem sui delicti ele-
vante manus ad dñū p miseri-
cordia impetranda: latitā flā-
re vento spiritu sancti aufer-
dñs omnē tribulationē / ten-
tationē / vel salutē illam miti-
gat vt possit ab homine sine
peccato tollerari. In culis rei
figurā legi dñi iij. de tribus
pueris quos fecit rex Nabu-
chodonosor ligatis pedibus i-
fornacē ignis ardētē proiecti.
Sed mox descendit angel⁹ dñi
cum eis / et excusit flāmā ignis
de fornace / et fecit mediū for-
nacē quasi vēti rōis flāmē.
Quod cum factum fuisse / pre-
dicti tres pueri glorificabāt / et
benedicēbat deum in fornace
dicētes: Benedictus es domi-
ne deus patrum nostrorum rē.
Applicatio est facilis de tribu-
latiōnē corporaliter vel spiritua-
liter. Ecce quomodo dñs ad
instantiam Moysi i id est cu-
sūlibet tribulatiōnē modo ex-
tendar man⁹ in celum p deuo-
lib. v. moral. c. i. q plus in hoc
tempore facit cum tētatio-
ne prouētū / ut possit homo sal-
tim sustinere tentationē / sive
offensa: quis non semper au-
ferat omnē tribulationē / quia aliquando aliquam relin-
quit ad hominis humiliatio-
nem / salutē.

Exodiliter et octauo / tūx
illud verbum Erat autē aqua
quaī mūrus a dext̄a et leua-
tē ingressi sunt filii Israēl p me-
diū rē. Notandum est per de-
xram et leua intelliguntur / p-
spera et aduersa que circumuat
se hominē in presenti. psal.
Punc humiliat. L aduersitas
et hunc exaltat / videlicet pse-
ritas. Quia plerūq; homīnes in
aduersis seipso deliciū plus
quam sit necessitatis quasi omnēm
spē perdentes / et de diuino au-
xilio disfidentes. Ecōtra autē
prosperis sepe nimū exal-
tatur cor ipso / et dissoluita
vit in his mediū tenere sit diffi-
cile. Propter qd idē p̄ fal sit
figurā legi dñi iij. de tribus
pueris quos fecit rex Nabu-
chodonosor ligatis pedibus i-
fornacē ignis ardētē proiecti.
Sed mox descendit angel⁹ dñi
cum eis / et excusit flāmā ignis
de fornace / et fecit mediū for-
nacē quasi vēti rōis flāmē.
Quod cum factum fuisse / pre-
dicti tres pueri glorificabāt / et
benedicēbat deum in fornace
dicētes: Benedictus es domi-
ne deus patrum nostrorum rē.
Applicatio est facilis de tribu-
latiōnē corporaliter vel spiritua-
liter. Ecce quomodo dñs ad
instantiam Moysi i id est cu-
sūlibet tribulatiōnē modo ex-
tendar man⁹ in celum p deuo-
lib. v. moral. c. i. q plus in hoc
tempore facit cum tētatio-
ne prouētū / ut possit homo sal-
tim sustinere tentationē / sive
offensa: quis non semper au-
ferat omnē tribulationē / quia aliquando aliquam relin-
quit ad hominis humiliatio-
nem / salutē.

Clausula secunda. fo.ccl.

fortiā. Illa enim cum videtur / de Gregorius in quadam colle
tempore specie felicitatis bla-
da mentitur. Hec semper vera
est / cum se instabilitat mutatio-
ne demonstrat. Illa fallit / hec
infringit: illa a vero bono de-
uīos blanditijs trahit aduersa-
les / delicias nō fluunt de presen-
ti per immoderatum amore: ne
refluunt per recitationē
preterite felicitatis cū anxietate
te / vt sic trāseat filii Israēl per
medium scīci maris. Ablatum
fuit mare dupliciter: scilicet p
cūstōne virge Moysi / et ven-
to vēnte flante. Sic penitētie
dulcorantur / delicie desolant
tur virtute passionis Christi / et
consolatione spiritu sancti.
Exodiliter et decimo: iuxta
illud verbum: Jamq; adueniat
vigilia matutina. Notandum p
h̄mōi vigilia matutina in qua
Egypti submersi sūr / designat
illud tēpus in quo peccata re-
mittuntur / extinguitur. Pro
quo notādūm / q sunt quatuor
vigilie priusq; peccata submer-
gantur. Prima dī timor gehē-
sa / nō quo interdū cōcūtitur pecca-
tor. Sed i talib⁹ vigilia nō sub-
merguntur Egypti. i. peccata.
Quia vt dicit August. de fñbis
Apli. scr. xviii. Cū ab adulte-
rio cessaueris / quia times arde-
re in igne sempiterne: nondūm
laudādūs es. Secunda vigilia /
dīcī pūdoz mūdanus / q plurib⁹
bus pētōib⁹ / et peccatricib⁹ se-
p̄ accidit. Et tūc sumū dī abs-
tinet a pētō adhuc viuit i co-
pēt. Tertia vigilia / dī timor
temporalis aduersitat / sive etiā
corporalis infirmitatis. Et sūr
q abstinet a pētō ppter hoc iad
huc viuit i eo Egypti. Quarta

Exodi decimoquarto,

autem visibilia que hic matutina dicitur significat veritatem dolorum de peccatis qui principaliiter habetur propter decum offendit: intantum etiam ubi peccator non debet puniri nec in presenti nec in inferno: adhuc nihilominus vellet dolere de peccato: quia per ipsum offendit deus qui pro nulla re debuit offendit: cui sit summe bonus et immensus. Quoniam igitur aduentus talis vigilia matinalis incipit lucere in bonitate: tunc Egypti. et peccata tolleris submerguntur. Nam tunc respicit dominus super castra Egyptianorum per columnam nubis et ignis. et per gratiam et interfectum exercitum peccatorum que prius pugnabant contra ipsum. Tunc etiam infringitur potestas demonum in penitentia: ut dicere videant id quod sequitur in textu. Fugiamus Israelem: id est hominem deum incipere videntem per fidem gratiam informatam: dominus enim pugnat pro eo. Tunc etiam reuertuntur aquae maris super Egyptianos: super currus et equites eorum: ista aqua non solum significant gratiam et virtutes que infunduntur penitenti: verum etiam aquas lacrymarum faltim cordis: que tunc reuertuntur super Egyptianos et super currus et equites eorum: quotiens verus pentens salubriter reflectitur super peccata sua sibi remissa: non quidem ut in ipsis siue de ipsis adhuc delictis: sed ut inde doleat et ipsa detestet. Ipsiis igitur Egyptianis et peccatis submersis in mari rubro: et virtute passionis

Christi filii Israeli. et devote anime peruenient finaliter pede siccio ad littus maris. et in celo ubi videbunt Egyptianos mortuos. et miseros peccatores in tormentis infernalibus: et hoc ad augmentum glorie eorum quia gaudebunt de adimplitione iustitie diuine quam non timuerunt Egyptiani. et peccatores in presenti.

¶ Allegorice et primo Moses qui interpretat alium factum de asperges et qd horat et consolatur hebreos ut non timeant sed stent in bono per perseverationem designat Christum: qui fuit auctor de aquis inquit fuit baptizatus a Joanne in Jordane. Luce. viii. Iste igitur Moses Christus consolans tepidos et imperfertos in fide: dicens eis illud Matth. viii. Quid timidi estis modice fidei? Item Luce. viii. Nolite timere pusillus greci: nec miruimini si imperfecti in fide interduxi timeatis: maxime cum de petro apostolo futuro principi per legatum in presentia Christi timueritis: cum scilicet ambulans supra mare ut veniret ad ipsum cepisset mergi et cepit clamare dicens: domine salvum me fac. Qui Christus: Modice fidei quare dubitatis? Matth. xiiii. Zaceo de dubitatione quam passi sunt discipuli de ipsis Christi resurrecti: ita ut duos ex illis cunctes in Emanus increpauerit satis dure super hoc dicens ad illos: O stulti et tardi corde ad credendum tecum. Luce. xiiii. Sequitur in textu: State et interfundite et viriliter agite et videote oculis mentis: magnalia dolorum que factur est hodie. in teris.

Clausula secunda. fo.cclj.

teris. in tempore gratiae illa nra nulli quod nec prima similem visa est nec habere sequente. Tempore et virgo peperit et homo credidit. Iunior enim ante haec mirabilia apparetur. Propter quod merito possimus dicere illud. Luce. v. Mirabilia vidimus hodie. Unus Augustus de cetero. lib. viii. ca. xxiiij. in fine ait: Omnis mirabilis vicit admirationem quod homo diuina potuit inuenire naturam. De tribus etiam predictis mirabilibus plenius loquens denotus Bern. in vigilia nativitatis domini in sermo. sic ait: Trix opa et sumptuosa nre carnis fecit omnipotens illa maiestas mirabilia ut talia nec facta sint nec amplius factienda sunt fug terrae. Coniuncta sunt quippe adiuuante deo et hominibus et virginibus et humanitate. Admirabiles sunt iste mirabiles et omnia mirabilia: quod tam diversa tam diuina potuerint adiuuante dei auxiliis. nihil enim deo sublimius in nihil limo valius: et tam tanta dignitas deus descendit in limu: tan ras dignitate limus ascendit ad deum: ut quicquid in eo deo fecit limus creditur: et quicquid limus pertulit deus in illo pertulisse creditur et dicatur. Secunda miratura est virgo et mater: que valde singularis est. Seculus enim non est auditum: et virgo esset que peperit et mater est quod virgo permanebat. Iunior fertur rerum ordinem virginitas ubi fecunditas predicatur: nec fecunditas ubi virginitas integrum conferuat. Solus igitur est in qua virginitas et fecunditas obuiaverunt sibi: ibi factum est quod nra discit: ideo ipsum relinquam: et quod factum fuerat: nec fieri eter ad altam allegoriam transamus.

¶ iii Allegoria

Exodi decimoquarto,

Allegorice et tertio iuxta il-
lud eleua virgā tuā r̄. Notā-
dū q̄ hec virga designat legē
Mōsaicā quā dī Moyse ex-
tēdūs sūg mare ipsū percu-
tiendo: eo q̄ ester lex oneris
et corporaliter percuriens subdi-
tos suos Iudeos q̄ p̄ mare de-
signant: eo q̄ in amaritudine
essent ppter illius grauitatē
que tanta erat ut dicat Petrus
Act. xv. loquens cōtra quosq̄
q̄ volebar et legalia obserua-
rent cū euā gelo: Quid (squit)
tentatis dēū imponere iugum
sug ceruices discipulorū: quod
neḡ nos neque patres nostri
potuisse portavimus, p̄e intol-
lerabili grauitate: vt dicit gl.
Oredi allegrā Raba. Illud aut̄
signatē intelligitur de prece-
ptis iudicialeb̄ et ceremonia-
libus propter ipsos iudicium
suum feueritatem et ceremoniam
multitudinē. Mōzalī autem
p̄cepta q̄ sunt de dictamine le-
gis naturalis obseruabilitā: sūt
et remanēt illege noua. Nec tan-
tem duo prima genera prece-
ptorū fuerū simpliciter inob-
seruabiliā: q̄ vt dī Hiero. et ex
positio fiduci catholice: Una-
themā sit q̄ dī deū aliqd ipossi-
ble p̄ceptis. Sed dī inobser-
uabilitā: q̄ de difficulti obserua-
bilis: sicut aliqua cōgregatio
aquarelū dī interdū impertrāsi-
biliā: q̄ de difficulti p̄transfiri
potest. Unde in figuram graui-
tatis predicte legis Mōsaicā
dicitur in sequētibus. xvij. ca.
q̄ manus Moyse erāt graues.
Secus autem de manib̄ Chri-
stī (velint nolint) p̄ iustitie sue et
sūt et legis sue de qua Mat. xj.

Allego-

suaue est et onus meum leue.
Allegorice et tertio iuxta il-
lud partem textus: Notandum q̄ per Moysem intelligi-
tur Christus: quia utrumq; afflu-
ptus de aquis ille de flumine
Egypti: iste de flumine Jordā
nisi quād baptizatus est a Jo-
anne. Virga autē quam iussa
est noster Moyse Christus ele-
uare significat crucē quā ipse
ascēdit ut impleret voluntatē
patris. Tertia illud. Philip. ii.
Factus obediens patri vñq ad
mortē supple crucis. Tūc etiā
hic Moyse Christus expedit
manū super mare: quād exte-
dit manus suas in cruce cū ma-
rina amaritudine pene et do-
loris: sūpta illud Chri. i. Ata-
tedit et videte si est dolor etē.
Hoc autē totū fecit ut possent
filii Israēl. i. veri fidelis trānsi-
re de hoc mundo ad celū: per
submersionem vero Egypti:
rū persequentis filios Israēl:
designatū infideles perique
tes Christifideles. Talesq;
tandē submergunt in mari in-
fernali: q̄ scriptū est War. vii.
Qui nō crediderit condēnabitur.
Tūc enim mōs phas-
raonis et seruorum eius cor in-
durabitur per impenitentiam/
atq; in eorum condēnationem
glorificabitur deus: quia tunc
reluebit in illis sūi iustitia.
Denique scient reprobū de dos-
mino: q̄ ipse deus iudex iusti-
z fortis. Nam quē scire non vo-
luerunt in presenti per obediē-
tiā et mandatorū suorum
obseruantiam: hunc cognolēt
Secus autem de manib̄ Chri-
stī (velint nolint) p̄ iustitie sue et
sūt et legis sue de qua Mat. xj.

Clausula secunda. fo. ccij.

Allegorice et quinto iuxta
illud. Tertij se angelus dī
et Norādū q̄ iste angelus est
Christus. Angelū dī q̄ sūt nun-
cius: ipse aut̄ Christus rāt̄q; num-
erū p̄fis notā fecit nobis ro-
tātē p̄p̄ in terris. Iste itaq;
angelus postq; resurrexit a mor-
tuis: adē i sua ascensione i ce-
li tūlt ut ab oculis apostoli.
Act. i. Viderū illis elevatus
est nubes suscepit eū ab ocu-
lis cor. Itē Marc. xl. Et dī
q̄d Jesus postq; locut̄ est eis
discipulis: amip̄t̄ est ī celū/
sedet a dextris dei. Hic ē igit̄
tur angelus q̄ p̄cessit castra Is-
rael. i. q̄ sūt ap̄los p̄uenit ad re-
gnū celestia: ut p̄pararet regno
cū: p̄t p̄dixerat. Io. xliij. Mi-
che. i. Ascēdit p̄des trei an-
eos. Viderū iste angelus q̄ p̄cessit
castra ap̄lorū et om̄i homī in ce-
li: ille abiit post angelos se-
cūdū p̄sentia p̄sanitatis. Per
colūnā autē nubis q̄ priora di-
misit: q̄ cū dicto angelo par-
ter ascēdit in celū: designatur
Christus hūmantas glorificata q̄
ascēdit in celū ut dictū est: et
sic p̄p̄a dimisit. i. cepit Christus
sūt absens mundo per di-
ctā ascensionem: secundū p̄sen-
tiā carnis: qui vbis est q̄ pre-
sentiā deitatis. Psal. Quo ibo
ap̄p̄ tuo? et quo a facie tua fu-
gia. Si ascēderō in celū tu ll-
ice: sūt descēderō ad infernum
ad mā-
des etē. Sed quid est q̄ dicto
angelus dī post tergū sterile
inter castra Egyptiorū et ca-
stra filiorū: Israēl: nisi q̄ iux-
ta testimoniū angelicū: i de-
quo Acrium. i. Jesus q̄ assum-
ptus est in celū: sic veniet sup-
ple patenter et in forma huma-

na in die iudicis: hablurus Es-
gyptoris: id est reprobos a sūt
stris: sūt filios aut̄ Isrl. i. electos
a destris: ut dicitur Matth. xxv.
Ista erunt duo castra mirabil-
iter differentia: et inter se dis-
tinet p̄p̄ in terris. Iste itaq;
angelus postq; resurrexit a mor-
tuis: adē i sua ascensione i ce-
li tūlt ut ab oculis apostoli.
Act. i. Viderū illis elevatus
est nubes suscepit eū ab ocu-
lis cor. Da exemplū de sole illu-
minante cetera corpora cele-
stia que lucida sunt. Phil. iii.
Reformabili corpus humiliatis
tis nostrae configurati corpori
claritatis sue. Sed qd est q̄ sic
maliter demersus est in p̄fundū
maris rubri torus exercitū. Es-
gyptoris int̄q; vñus ex eis
nō remansit: ubi exercitus He-
breorū prospere p̄uenit ad por-
rum salutis: nisi q̄ cōpletō si-
nali iudicio generali: ibit ma-
lit in supplicium eternum: fuit
autem in vitā eternā: ista est
enī finalis conclusio dicti iu-
dicis: ut dicitur Matth. xxv.

Allegorice et sexto iuxta sl-
lid verbū: Et erat nubes tene-
brosa / et illuminans noctem.
Norādū conformiter ad ma-
gistrū Nicolauim de Lyra: q̄ p̄
colūnā nubis possum⁹ intellici-
geri hūmantē Christi: in qua
dedit fidelibus exēplū patien-
tie: ex quoq; coideratice acci-
pit homo in temptationibus suis
et tribulationibus virtutē cons-
tabilitate. Per colūnam aut̄ ignis
3 iiii. Intellis

Exodi decimoquarto,

intelligitur diuinitas eiusdem extensis est. Moyses manu sua Christi illuminans hominem mare. Notandum quod Moyses luce sue gratie. Joan. i. Illuminat prelati ecclesie qui nat omne homine venientem in tunc excedit monum suum super hunc mundum. Atque per hunc mare: cum etitur auctoritate modum trahent fideles mare claustrum contra rebellium et impensis seculi sine lesionem mox obedientes et qui se intumant talis peccati. Ideo sequitur: Et aque erant eis pro muro: quia istam. Hec tamen manus non est tribulationes contra eos constitutae sunt eis materia gaudi spiritualis secundum illud Act. v. Ibant apostoli gaudentes a conspicu costitu: quoniam digni sunt. Allegorice et septimo iuxta idem verbum. Notandum quod nubes tenetis designat fidem que dicitur tenebrosa respectu claritatis glorie: quia (ut inquit Apost. i. Corin. xiiij.) Tidem autem non est sepelendum in loco sacro sed prophano. Quid si iste tunc autem facit ad faciem. Sed id est nubes tenetis illuminabat noctem nisi quis fides illuminat hoc enim de credere. Hoc tamen debet intelligi quod corpus durat hec mortalis vita tenebris plena. Da exemplum de nocte quam lux lumen illuminat et dicitur in dicto. c. sacris. Hoc autem stade die quem sol illuminat: ita significatur per hoc quod corpora et homo in nocte huius mundi illuminatur per fidem: in celo autem illuminabitur lumine glorie de quo beati dicitur in celo: Signatur est super nos lumen vultus tuus dicitur. Quod autem subditur et Egypti et Hebrew ad se inuenit toto noctis tempore accedere non valebant: desiderio et propter loquacitatem non est cōuentio Christi ad Belial. i. fidelis populi cum infidelibus negat lucis ad te nebras. i. fidei cum infidelitate econtra clamante et dicente: Si quis non comunicat Christo et ecclesiis locis: vise sunt dicte mo illud sequens verbum: Cumque niales a quadam bona matre.

na

Clausula secunda. fol. ccliiij.

na de sepulchris suis egredi: et eius erunt per columnam nubis et ignis, i. per ostensionem humanae et diuinitatis. Allegorice et non oportet notandum super illud: Jam ergo aduerterat vigilia matutina: quia quatuor vigiles noctis: de quibus supra dictum est in hac clausula sunt: non sicut ipse reprobi sunt dicta diuinitatem in se visuri. Et facta exprobatione operu misericordie quibus illi ad dominum: de quoz numero fuerunt paucis. Per secundam vigiliis potest intelligi lex scripta: in qua plures vigilauerunt ad dominum: per fidem et bona opera et prophete. Per tertiam vigiliis potest intelligi lex gratiae: in qua multe plures vigilauerunt ad dominum: prius per fidem ampliorum et clarorum: quia tunc reuelata sunt nobis secreta mysteriorum: a facultate inuisiva et inaudita: cuiusmodi sunt sacramenta ecclesiastica et aduentus filii dei. Nec tamen adhuc in hac vigilia est clara lux: quia adhuc necessaria est per fidem et spem animabilem. Quarta igitur vigilia in qua lux erit: designat statum futurum resurrectionis generalis: de qua potest intelligi iudicium legis Marc. vi. Circa quartam vigiliam noctis: venit Jesus ad discipulos ambulans super mari: quia in generali resurrectione veniet Christus ad electos. i. ad eorum utilitatem: sed contra reprobos Luce. xxij. Tunc videbunt filii hominis: venientem cum potestate magna et maiestate. In hac igitur quartâ vigilâ resipicet dominus Jesus cono clavante et dicente: Si quis non communicat Christo et ecclesiis locis: vise sunt dicte mo illud sequens verbum: Cumque niales a quadam bona matre.

eius erunt per columnam nubis et ignis, i. per ostensionem humanae et diuinitatis. De per se: diuinitatis autem inde recte: et quasi per accidentem: scilicet per communicationem idiomatum tantum: non sicut ipse reprobi sunt dicta diuinitatem in se visuri. Et facta exprobatione operu misericordie quibus illi minime intendere voluerunt in presenti: tandem interficiet exscriptum eorum: mittens eum in abyssum maris infernalis: et dicens: Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est. Et hoc est quod loquitur psalmus in persona Christi dicens: In matutino interficiebam omnes peccatores terreni ut disperderem de clitate domini. i. de hoc mundo (quem in principio creauit dominus) omnes operantes iniuriam. Similiter in hac casu quarta vigilia idem dominus noster Jesus Christus resipicet oculo suo misericordie super castra filiorum Israel. i. electorum. i. super multitudinem eorum qui a dexteris eius erant: et facta per eum collaudatione operum misericordie quibus in presenti vacauerunt: tandem deducet eos per medias rifici maris ad littus illius. i. in celum dices eis: Venite benedicti patris mei: percipite regnum. Et pro finali cochlussione predictae quartae vigilie: Ibant hi in supplicium eternum: scilicet Egypti et posteriores. Iusti autem i. veri Israelite in quibus dolus non erit in vitam eternam.

Allegorice et decimo iuxta consilium reproborum: qui a sinistris forniciter ad Iudeo. inglorio. ordine mare

Exodi decimoquarto,

mare rubri baptismū Christi sanguine cōsacrati significat. Quid est ergo p̄ filii Isr̄ trāfantes mare rubri p̄uenierāt ad litt⁹ maris: vbi tñ Egypti ad litt⁹ qui illud no transferunt perierunt: nisi p̄ transtentēs p̄ baptismū dñmmodo nō addant nō uum delictū p̄ueniunt ad litt⁹ celī. Christo dicēte Marc. vlt. Qui crediderit z baptizari fuit salu⁹ erit. Qui vero nō trāseūt ex toto p̄ dictū baptismū: perirent. Ioa. iii. Nulli quis reuatus fuerit ex aqua z spiritu sancto nō potest introire in regnum dei. Uel etiā per regem Pharaonē z ynfuerium exercitū ei⁹ q̄ oēs fructū submersi in mari rubro designat p̄missus diabolus: q̄ est rex sup omnes filios sūgibes: similiter omnium habitantū in Egypto. i. in tenebris infidelitatis erroris et peccati. hic igit rex submergitur in dicto mari: q̄ p̄ baptismū frāgil' et collidit potestas illi⁹. Designans etiā p̄ exercitus illi⁹ peccata omnia q̄ demergunt et extingunt totaliter in dicto mari baptismi: ut patet de consecra. di. iii. p̄ baptismū. Itē c. paruilo. Et similiter extra deuotissimis. e. gaudentibus.

Canagogice z primo populi est multitudine electorū: qui erunt in celo absu ylo timore: sc̄z importūtē penā: qz nō timebunt separari a deo: z mutui gehēnā. Vñ pron. iii. de yno quoḡ electo dñ: Si dormieris supple p̄ morte: nō timebis: q̄ seces: z tenuis erit somnus tu⁹. Nō similiter timebūt demodes: aut p̄cā. Deute. viii. Non timebis eos: qz dñs de⁹ tu⁹ in me.

phantem

Clausula secunda.

fo. cclviij.

deus sedz p̄sentia sue diuinitatis p̄cedere et post eā abire dicunt angelici dei. Abire qdē post eos dū decessit qnq̄ ad nos: q̄ adhuc militant in presenti. Precedere aut̄ dū ascensum ante thronū diuine maiestatis: clamātes et dicentes: Sāctus! sanctus! sanctus! dñs deus omnipotēs: q̄ erat et. Esa. vi. z Apoca. iii. Uel dic: q̄ olim anū sic ut fuit de ceteris beatis post gloriā resurrectionē. Uel dignitate nature: sed ex q̄ dei fact⁹ est homo: abeūt post eā. Nec se p̄mittunt ab hominibus honozari sicut pri⁹. Hinc Apoca. vii. refert Ioa. q̄ cū veler adorare angelū: q̄ visibilēs sibi offerebat: ille dixit eī: Vide ne feceris. Lōseruus em̄ tuus sum: fratru tuoru p̄phēterū. Coluna aut̄ nubis: q̄ cum angelō abiit: ipsa est humanitas Christi: q̄ in ascensione sua abiit in celū: nedū cū vno angelō: verterit: cu pene infinita multitudine angelorū: cum mirabilis iubilo eā illuc deducens: sibi illud psal. Ascedit de⁹ in iubilatiōe: supple angelis. Si em̄ ipsi angelī sancti: qnq̄ audiri sunt a mortalibus deduxisse: cū nimia iubilatiōe animas aliquorū sc̄tōz in celū: ut legis de bō Martino: et de bō Dionysio: vna cū socijs suis: Gronigis hoc credere debem⁹: de dño nostro Iesu Christo. Ecce igit̄ coluna nubis. i. Christi humanitas glorificata q̄ ascendit in celū cū angelorū multitudine. Sed qnq̄ illuc ascēdit: p̄fecto priora dimittit. Subtrahendo se a discipulis suis: sed p̄sentia sue humanitatis: et hoc ad tēpus: qui nūc

fecta

Exodi decimoquinto,

fecta sunt opera. Dicuntur etiā te suār tūc interfecit eos vides deū. Iosī autē sancti angeli primo qdē viderūt deū. (G) primū cōditi sunt i. fidei/deinde inter eos illa Es̄a. viii. Ad hanc per specie. i. p. clara visione. Hmōi itaq; filii Israēl. i. angelū boni runc ingrediunt p. mesdiū succimari si quād qdē p̄mo cōditi potuerūt tr̄slgredi & non sunt transgressi. & facremala. & nō fecerunt. Tūc enim nō tergit eos aqua iniqtatis & peccati superbie. aut iudei: de qua p̄l dicit p̄ sol. ad dñm: Salutē me fac deus qm̄ intraverunt aquev̄s ad s̄iam m̄cā. Erat autē h̄mōi aqua ip̄sā bonis angelis in principio quasi mūr a dextra & leua. Ubi per munū intelligitur specialis dei protectio qui protexit magnā partē angelorum ne fueret p̄t aqua per peccatum. Per Egyp̄tios autem persequentes d̄ctos filios Israēl intelligunt malū angelū quorū rex fuit Lucifer. N̄ enim ausi sunt perfec bonos angelos & int̄e cum eis p̄zimū iuxta id quod scriptū est Apoc. vii. Michael & angelū eius p̄clabatur cum draco & draco pugnabat & angelū eius. Hoc autem p̄zimū totū factum est ante vigiliam matutinam. i. ante clarā divisionē. Ubi autē aduenit predicta vigilia matutina. i. cognitio beatifica in bonis angelis perseueratib; in gra & obediētia ad suum conditorem. ut respergit dñs oculo sue seuerē iustitiae. sup castra Egyp̄tiorū. i. sup multitudinē maloz̄ angelorū. q̄ nō retulerūt se & sua in deū facrē sūi. sed p̄duerūt in vanitate

Exodi decimoquinto.

C. Prima clausula.
Une ceci-
nit moyses
& filii Israēl
carmē hoc
domino et
dixit: La-
tenuis do-
mino glo-
riose enim
magni-

Clausula prima. Fo. ccly.

magnificatus est: equū & asce- obvizuerunt omnes habitato- res Chanaā: irrue super eos do mea & laus mea dominus & formido & pauor in magnitudi factus est mihi in salutem. Iste deus meus & glorificabo eum: quasi lapis donec pertranseat populus tuus domine: donec dñs quās vir pugnator omni- potes nomē eius: currus pha- raonis & exercitum eius pro- fectit in mare. Electi principes suis submersi sunt in mari rus diratis tue: summissimo habita- culo tuo quod operatus es do- minu. Sanctuarium tuum do- mine quod summauerūt manus tue. Dextera tua domine ma- gificata est in fortitudine de- traria tua domine percussit ini- micum: et in multitudine glo- rietue depositus aduerfariorū meos. Discessisti tram tuam que deuorauit eos sicut stipulam & in solitu furoris tui congre- gate sunt aque. Stetit vnda fluens congregare sunt abys- mus: Egressus sunt oēs mulie- rea post eā cū tūpānis & cho- ris quibus precinebat dices: Lantemus dñs gloiose enim magnificatus est: equū & asco- forem eius defecit in mare. C. Historialiter: post in pre- cedenti capitulo sanctus Mo- yses egit de populo Israēlitib; Quis similis tui in fortia- bus domine: quis similis tui: Magnificus in sanctitate! ter-ribilis agos laudabilis: & facies mirabilis. Extendisti manum tuam: et deuorauit eos terra. duc fuisti in misericordia tua! agit de cātico letitie quod ipse idem Moyses decantauit do- mino vna cum toto populo Is- rael: de tam mirabilī victoria habita. Refert ergo Moyses de seipso quasi de quodām alio more solito qualiter ipse vna cum populo Israēlitico vidēs ad litus maris corpora Egyp- tiorū

Exodi decimoquinto,

ptiorum facere mortua eo q
fuisse submersi in mari rubro/
cepit inde gaudere latres de tā
et auctoritas gratias domino red
dere: similiter et omnis populus
tam viroꝝ et mulierum. Sum
marie autem in hoc catico lau
datur dominus pro tripli be
neficio: scilicet/
Misericordie: ibi / Fortitudo
mea et laus.
Justitiae: ibi / Domin⁹ quasi vir
pugnator.
Communi vtric⁹: ibi / Quis si
milis cui in fortibus?
C primo igitur laudatur dñs
per Moyes et reliquum popu
lum Israël pro beneficio miser
icordie suscepit. Sed anteq
uo illo faciat verbum: premis
et versum generalem ad totū
sequens canticum: cum ait: La
temus domino: sunt verba to
tius popl⁹ qui visa victoria ha
bita de inimico eoru⁹ pharaon
nei pariter et rotius sui exerci
tus: qui omnes fuerunt submer
si in mari rubro: quozuni corpora
ra viderunt hebrei in littore
mari⁹ eo q mare suo moe ea
illuc deiecisser. popul⁹ igitur
Israël hec videns: propulit in
gratiarum actione/dicēs: Lan
temus domino: id est ad laude
victoris: vt dicit glos. interlin⁹.
gloriose enim magnificat⁹ est
scilicet in submersione Egyptio
rum/et liberatione Hebreorū.
Vel gloriose magnificatus est
scilicet in signorum ostensione/
et miraculorū operatione. Ideo
sequitur: equum et ascensorem
deicit in mare. Scipios ergo
inuitabant hebrei ad dei lau
dem/ quia dixerūt: Lantemus
domino. Recre autem addidit⁹

rit de domino/ et gloriosus
gificatus est. Nā ex submer
sione Egyptiorum lōge latres
diffusum est præconium sue ma
gnitudinis. Hoc igit̄ verius pia
missio sequitur laus populi pro
beneficio misericordie exhibi
ta a deo in sua liberatione/ id
est: Fortitudo mea: id est ca
sa fortitudinis meae: et laus mea
dominus: id est propter tale
neficium fortitudinis merito de
bet dominus laudare/ et factus
est mihi in salutē scilicet per
ce liberaonis. Iste deo nō
hebrei dicunt ut referre de Li
ra/ q̄ ly iste facit denomi
nationem ad sensum: eo q̄ filii Is
rael videbant deum/ et ostende
bant eum digitō super mare in
bumi in aliqua similitudine ri
stabilitoꝝ et deitas nō potest vi
deri ab humano oculo. Unde di
cunt q̄ tūs populus clarissi
dit deū/ q̄ postea ipm viderent
prophete. Sed si ita fuisset: m
ime de hoc Moyes legisla
tor tacuisse/ propter beneficij
magnitudinem et nouitatem
non ad sensum/ sed ad intelle
ctum: accepta tamen ex effectu
istib⁹. Nam ex hoc q̄ hebrei
videbāt facili soli diuine virtu
ti possibile intelligebāt deo p
sentia adesse. Dicit ⁊ Moyes
in psalm⁹ tor⁹ populi: Iste de
mucus demonstrando ad intelle
ctum essentia diuina/ ut subli
stente: et glorificabo eū: quia
supple in me est: Deus partis
mei/ et exaltabo eū. Non q̄ sic

Clausula prima. Fo.cclv.

Nc'intelligendo/ et ex tali glo
risatione/ siue exaltatione deli
ctio q̄ ibi accrescat: q̄ tū ho
dū per hoc meref. Dicit autem
deus partis mei: ad ostendēdū
et per merita sanctorū patrum
deus corū i p̄is hebreis hoc
beneficiū liberationis.

Secundo laudat dñs p̄ Mo
yses in psalm⁹ tor⁹ pp̄. p̄ be
neficio iustitie: cū art: dñs in
quit: q̄ vir pugnatoꝝ oportēs
nomē eius. Sed q̄ de: q̄ vir
pug. Respōsto q̄ pugnatoꝝ p̄
p̄ise de ille ē corporal⁹ et arma
tus ingrediē bellū. Deo aut̄ h̄z
Joseph⁹ non aggredīdoꝝ sed
impērando superauit. Nec certe
mirū: q̄ oportēs nomē eius q̄ in
hoc ostendit oportētia sua: quia
curr̄ pharaonis et exercitū
eius p̄icit i mare. Electi p̄nci
pes et submersi sūt r̄. Et q̄
uis in għali b̄ toto exercitu ei
dictū sit/ q̄ dñe illi, p̄icit i ma
renħi lom⁹ specialiter addif
de p̄incipi⁹ eius/ q̄ electi p̄nci
pes eius submersi sunt in mari
rubro r̄. eo q̄ special'r affixe
r̄ hebreos post pharaonē
enā plu q̄ ceteri armati de ex
ercitu ipsius pharaonis. Quāl stipu
lam deuorare est Egyptios de
facili in perditionem mittere:
et in spū scilicet creto: furor
tui scilicet ministri: congregate
sunt aquæ ut scilicet inuoluerent
Egyptios. Sed videtur q̄ me
lius diceret: In spiritu dulco
ris tui/ et non furoris. Nā ex dei
volitate cōgregate sunt aquæ
predicte: quāl muri hinc et in
de: ut filii Israël possent trans
ire. Dicendū: q̄ idem effectus
fuit dulcedinis hebreis/ et fu
rosis Egyptijs. Et si fuit de
icta cōgregatione aquarū
maris rubri. p̄ebuit enim he
breis iter ad transiendum pe
de sicco/ et per consequens fuit
illis gratiosa: sed fuit dura E
gyptijs/ q̄ sequentes hebreos
submersi

Exodi decimoquinto,

submersi sunt ab dicto mari. Ste. Unde propter grauitatem plumbi vnde fluens. i. vnde que naturaliter fluit de loco ad locum miraculose stetit ut preberet sicut populo dicitur: congregate sunt abyssi id est: aque perfundere que sunt in abyso. i. sine claritate candore ratione profunditatis: vel quod sunt sine terminacione ratione fluibilitatis: congregatae sunt in medio mari.

Consequenter cum Moyses dicit: Dicit inimicus: ponitur in uitio diuinæ causæ meritioris. At ergo dicit inimicus: id est Pharaon et omnis eius exercitus: persequar scilicet Hebreos fugientes: et comprehendam. i. me comprehendere presumo: dividam spoliæ vestrum metu militibus: Impinguabit anima mea. i. voluntas in adiectione desiderati: euaginabo gladium meum. Ecce inuidè audacia: interficiet eos scilicet Israelitas manu mea: id est poteflas mea quam habeo in multitudine armatorum. Hec sunt enim que cogitabat seuer ille rex Pharaon adversus Israelitas. Sed ut vulgariter dicitur: multum remaneat de cogitatione fatui. Ideo sequitur: fluit spiritus tuus: id est ventus qui fiat eum dominum voluntatem. Josephus autem hic dicit: ventus dissoluens. Unde dicit: ventus viens aquas diuinitus et riuas dissipauit. Ventus autem dissoluens ipsas reduxit. Ideo sequitur: et operuit eos mare: quia sicut ad statu venti paleo mouetur ita ad nutum dei mare reuersum est super Egyptum: submersi sunt quasi plurimi: et quo ad malos quo ad bonum in aquis vehementibus.

pros;

Clausula prima fo. cclviij.

gros; latet laudabilis quo ad dia cui dicitur: Et portasti eum: potabis quia de se est impotens hebreos: et faciens mirabilia scilicet in virtutis. In Egyptis quidem ad eorum perditionem: ne tua: quod signa diuina fortitudinis deducit eos dominus in teruationem.

Deinde et secundo laudatur dñs ab effectu iustitie: misericordie in speciali. Et quidem quantum ad effectum iustitie subdit dicens: Extendisti manus tuam: et deuorauit eos terra. s. Egyptios. Sed contra: Jam enim dictum est: et submersi sunt quasi plumbum in aqua re. Dicendum conformiter ad gloriam inter illas: hic ponitur terra per aqua terre conglutinata. Uel dicitur: hic ponitur terra pro bestiis terra quibus sicutur deuora ta in littore maris cadaveris. Egyptiorum submersorum: prius tamè polluta ab Hebreis. Iosephus autem dicit: et ne feror cadaverum in littore apparet: et grauaret populum. Hebreum: non permittebantur super terram. Et sic pater de effectu tuus in speciali.

Quantum autem ad effectum misericordie in speciali: quod ad hebreos ex parte domini hic subditur. Dur fuit in misericordia tua populo quæ redemisti. i. populo Hebreorum quæ redemit dominus. s. de Egyptia: ea seruiture. Sed quoniam fuit filii dñs: profecto et conformato ad gloriam inter illas: tripliciter. s. consolando: docendo: souendo. Consolando quidem: per angelum: docendo vero: per viam per lumen colunæ: souendo autem per nubis refrigerium: contra eum. Et ideo prius essent Israelite magis fortificati: ascenderunt ad pugnandum contra eos: ut si ipsos omnino delerent: ut haberet deinde subdit alia misericordias;

K textus

Eredi decimoquinto,

textus consequenter / dolores timentium introitum filiorum Israhel obtinuerunt habita. phil. et Et nota iuxta illud verbi ob hoc ex piserperante filiorum Israhel riguerunt et obigitescere sicut tu eris quod antiquus fueras mo' rigescere scilicet de pal. fit per lesti patri eorum Isaac ut dicit hoc et exteriora delititiora a se. xxv. tu eris quod habitabas spiritibus retraxis ad interiora intra terminos terre eis pnisse a passione timoris. In predictis se a domino. Sequitur: Tunc contur aut effectibus iustitiae loquitur bari sunt principes Edom. Ipsi Moyses propheticus de futuro ius contrarium vide posse habet tandem de pietate propter certitudinem proprieatis. Ibi enim dicitur quod dicitur in certitudine proprieatis.

ueritatem Israhel ab Edom. Dicuntur. Chiesa igit peractis Moyses dū et turbat potuerunt pidi et principes audita fama co- rū. Timuerunt enim ab eis ipsius gnari: quis non sit et factū. Ro- bustos Moab obtinuit tremor interius et paucus exterius: vel quod causat extremitate retrahente formido egrediebatur et paucus rati virtute ad interiora omnibus sed in magnitudine brachii partibus exterioribus: sed huius rati. i. in magno brachio rati. cōtrariū sibi videbat posse habe Secundo dicendo: Irruit super eos Secundum immo- ri Deuter. ii. vbi id: Neque gnatibus contra Moabitum. Di- cēdū sicut prius. s. et frustra rati mueruntur et dñs inhabuerunt non nocet. Perit ergo et tales filii Israhel ne pugnaret contra Hebreos exercitus. Iudeos. Quia tamen erat cōsilio dñs dianus quos expugnauerunt Hebrew: timuerunt et ipsi expugnari ab eis. Sequitur: Obiuguerunt oēs habitatores Chanaan. Luni enim tales audissent: et dñs sic casasset aquas fluui Jordanem. supple popu- lus tuus iste quod postlegit. Iosephus. et cōlegit ut esset populus tuus danis aīe dicens Hebrews: et straret terrā Chanaan: timor portrancat ad manus desiderio maximus irruit super eos: prout pertranscat ad manus desiderio. Tertio dicitur: Raab moreretur dixit explora- toribus filiorum Israhel. Iosue. ii. cōlegit ut permanere in dicta ter- ra: que ad litterā est mōtūs al- rūt oēs reges Ammoniorum: cu' firmissimum habitaculum tuo: hoc et ingreges Chanaan: supple ad: dicit propter templum quod uēta Hebrews: dissolutū ē cor crat edificandum in Hierusalem: et nō remāst in eo spiritus: leui: quod operat es dominus: id est

Clausula prima. fo. ccviij.

sā est operandum mandabis p̄tias domino p̄c eidem capiſſi Salomonem. Et de hoc habitaculo iterum subditur cum dicitur: Sanctuarium tuum debet ergo Maria rē. Voluerunt enim mulieres p̄ebere militari viros Hebrewos ī huiusmodi cāticō: et hoc rationabiliter: quia non minus tenebantur suo modo ad reddendum gratias deo de submersione inimicorum suorum: et de saluatione sua. Et viziri. Bene s̄ dictum est ab Apolo Ephe. v. q̄ vir est caput mulieris: quem supple imitari debet in licetis honestis. Dicit ergo Moyses de sorore sua Maria prophetisa: que feliciter habuit spiritum prophetice: ut p̄tiz Nuzens: Ingressus est eis eques pharao cum curribus rē. Se- quitur: Et reduxit super eos dominus aquas maris: Et idem etiā ferme dicens est in principio huius cantici sub his verbis: Quoniam et ascensorē de- cit in marchio hoc autē fecit Moyses ut finem tingeret principio. Misericordie autē quantum ad salvationē filiorum Israhel. Ideo sequitur: filii autē Israel ambulauerunt per sic- cum in media ei: nec hoc dis- credendū est (inquit Josephus) cum Alejandro Macedonem et exercituum eius Darium inseque- rimare Pamphileum diuīsum fuisse legatur: domino iuben- te qui per eum regnum perser- rum delere voluit.

Et postea ergo in precedentibus vīsim eff. de cantico viro- rum redditiū gratias domini no deo de submersione inimicorum suorum: et de saluatione propria: hic consequenter pos- nitur cāticū mulierū similiter et ad partem redentoris gra-

Exodi decimoquinto,

bisunc prophetice in hoc cātē te: quia illud olim cantantes
co. nullus autem sane mentis mente carere credebātur quis,
diceret de futili Israeli q̄ oēs si rapti vel in extasi positi. Es
habuerint spiritum prophetic. autem cārmen quicquid peda
llam grātia grātia dāte inter bus contineatur / et sp̄cialiter
quaſ ponitur grātia prophetā quando est ap̄trum cantari: et
dū non omnibus de multitudi signanter quando est compoſtum ex aliquo delectabili ne-
ne conceduntur: sed valde pau- cō. Igitur. Ad hoc dubiū re-
spondet Josephus dicens / q̄ gōcio. Unde Boettius de con-
Moyses sol⁹ dicebat vñ ver- fōlorente peregit ē. Et hac
sum: deinde torus populus re- ratione istud canticum dicitur
pondebat dicens: Lantenus carmē/ eo q̄ sit de victoria lau-
domino / gl. / ē. Iterum Moys- dabilī Judeis.
es alium versum / et popūl⁹ si- **C**Quartum dubiū: Cur istud
milit̄ r̄spōdebat repetēdo canticum dicitur ab Origene
et dicendo. Lantenus ē. et sic alternando vñq̄ in fine. Sicut
cantarū gloria laus in die rā- dūm / q̄ hoc ideo quia est pri-
moū / idem fit in multis cā- mū canticū antiquitare. Cā-
ticis ecclesiasticis.
CSecundum dubium: Quo- dūcū autem Salomonis dici-
modo vñiuersi Israelite par- tur canticum canticorum alia-
ter quasi vno oēz>nulla p̄mo- ratione: eo scilicet q̄ est primū
nitio edocti cecinerit. Ad dignitatē / et hysferiorum pro-
quod respondet Augustinus. in questionib⁹ super Exodū funditate.
dicens q̄ diuino spiritu cantā- **C**Quintum dubiū: Quare pas-
tūm pectora / et ora inspirabā- tius filii Israel cantauerunt
tur / et quod per tempus / stu- istud canticum domino post
dium facere poterant / in vno transītū maris rubri / et aliud
momento dominus illis dona- lūm post transītū Jordani.
uit. Da exempli de eruditione
apostolorum in hora receptio- Jordani. Et quod respōdet Joes-
nis spiritu sancti. Actuum. iij.
CTerrium dubium: Lypres- phus / ideo q̄ per transītū
sens canticum dicitur carmē in autem Jordani adhuc inſta-
textū. Ad hoc respōdet Jose- bant / et restabant maxima bel-
ph⁹ et Comeſtōz post eū / q̄ cau- la: videlicet contra Chananeos / qui diuiduntur in plures
ex versib⁹ hexamētris. i. sc̄ p̄- populos / quos omnes aduerſa-
dūm. Qui autem illos transfu- rōs inuenierūt sibi filii Israel.
lit in lingua Latinā: non po- **C**Sextum dubiū est de intel-
tu illius propositionis / que
cit dñs petrus de Pat. Et di- lectu / et adhuc. et bre-
citur carmen / quasi carens mē- uiter quodcūḡ dīctis de re-
gētius sp̄atij: semper dicit
in qua dicitur: Domin⁹ regnat
bit

Clausula prima. Fo. ccix.

bit in eternū / et ultra. Nihil est. H̄ec / secundum q̄ refert dis-
cē extra eternū. Quomodo er- crūs Origēnsi habent in fe-
go dicitur dominus regnatū sculum / adhuc. H̄ic ergo fe-
rus in eternū / et ultra: p̄o lo- cundum eūdem Origē. accipia-
lutione huius dubiū notandum / si- tur eternū / diuturnitare / si-
ḡ et eternū / potest accipi mul- nūe pro spatiō vniuersitatis / siue
tipliciter. P̄imō quidem pro- sine generationis / cuius finis
p̄spōne / ultra sub conditione: et notus est nobis: sed per seculū
tūc est sēfū: q̄ si estet aliquid seculū: spatium temporis quod
ultra eternitatem / dñs in illo regnabit. Secundo acci- seculū habet: quādūlū nobis ignotū. Sed adhuc ultra hu-
piendo eternitatem vt est incō- siusmodi spatii temporis quod
p̄p̄etib⁹ ad intellectu crea- finē habet: quādūlū nobis igno-
to / vt sit sensus: In eternū / id est in hoc quod capio / siue
id est in eternitatem / et ultra: intelligo de eternitate / et ultra:
scilicet quantum ad / id quod no- p̄ potest accipi eternū / p̄ etern-
capio de eternitate. Tertio sic itate participata / que dicit
exponitur / sc̄m Origē. et ponit euūm / quod est mensura angeloum / et sp̄itituū celestium: et
in glo. ordin. Dñs regnabit in eternū / et ultra. I. domine de⁹ tu es ille qui regnas in seculū / et seculū / et adhuc. Quoties
dicitur in seculū: longitudo cuitera nunq̄ sint destituta:
quidem temporis exprimitur: possunt tamē intelligi nō esset
sed esse aliquis finis indicat: / sicut et aliquando non fuerūt
si in aliud seculū dicatur / ali- sicut patet de angelis. De⁹ au-
quid longius iudicatur sed ta- tem finis ponitur. Et quoties
seculū seculorum nominantur: quis non esset nisi a deo con-
forasce licet ignorans nobis ita seruentur. Deus autem non
indiget aliena conservacione: men a deo statut⁹ aliquis ter- sed sc̄p̄o est / et sc̄p̄o consistit.
minus iudicatur. Quod vero tē quia eūternū non habent
hic addidit / et adhuc: nullum totū esse suum finū: saltim
sensum termini aliquius aut finē esse accidentalē cū sit in ipsis
reliquit. Quodcūḡ em̄ cogitaueris in quo finem pu- aliquis successio / et mutatio: pu-
tes constere: semper dicit et- ta cogitationum / et affectionū.
bi ferro prophetic⁹ / et adhuc: Verum hec quarta expositoria
nō est literalis: sed magis allego-
ricalis: ideo redicūlū nobis
est ad sensum literalem. p̄o q̄
notandum: secundum magis- strū Nicolaum de Lyra / q̄
seculum proprie significat tem- pus / siue durationem quiqua-
ginta annorū. Sed q̄n additū
R. iii. c. /

Erodí decimoquinto;

et / vtra: significat eternita-
tem. Et bene dicitur hic / dñs
regnabit: quia non regnauit
ab eterno / sicut nec fuit crea-
tor aut dominus ab eterno: qz
talia nomina aut verba signif-
cat creaturam subiectam que
non fuit ab eterno.
eo & ante nativitatē Woyt
(cum nōdū haberet alium fra-
tre ḡ Baron) prophetauit ma-
tri sue / q paritura esset filia
qui liberaret Israel. Etsi cau-
la eius & Baron multum ze-
lauit pro ea quando fuit per-
cussa lepta: ut patet Tume-

CSeptimū dubiū: Si María
fueri. Lazarus fuit resuscitatis.

Soror Baron fuerit prophetisa: querit Josephus quid prophetauerit? Et respondeat: & licet prophetissa fuerit ut parer Numeri. xij. non tamen legitur quid prophetauerit. Et hoc forte factum est ut discant mulieres in ecclesiis non debere predicare: iuxta verbum apostoli. Corint. xiii. dicentis: Mulieres in ecclesiis taccent. Non enim punitur citius loqui. Itē s. Thym. ii. Docere inquit mulieri non permittit sed esse in silentio. Et ut dicit Chrysostom. Hoc bene factum est: quia semper mulier docuit. Et sua Adä virum suum totum destruxit et cœrit. Tel dicit & Maria soror Baræ prophetauit saltem carnem istud: Lantenus domino rē. quod est in parte prophetica: ut dicum est: qui nō legitur & ab alio fuerit de edicta.

Octauis dubium: *Cur Moy-
ses in presenti textu poti⁹ vo-
cat Marium sotorem Baroni⁹
ſuā vel t̄ viri⁹? cum ita
eſſer a parte rei: vt dictum est
texto capitulo huius: Dicēdū
⁹ forte causa humilitatis hoc
fecit. Tiel qz Aaron erat pri-
mogenitus: habens tres an-
nos ſupra iipsum Moyſen. De-
bici autem aſſignā aliam dū
plicē cauſam: quarū pma eſt
icon Hugo v. iron quod cit-
mediū: qz ꝑ ſt media ps ſim-
phonie. Nam t̄ virga percurſi-
t̄ ſimphonia: z habet ſimili-
tudine cribri. Vulgo aut̄ tympanum
bꝫ tabour gall: quod ha-
bet duplice pellem extensā in
ligno circulis curato. Sym-
phonia vō ad modū vielle for-
matarū circulo quodā motu
ſonat qz ſepi⁹ ceci vtunq; et ſic
vulgo noīn: nō primo modo.
In aliquib⁹ aut̄ partib⁹ vt in
prouincia*

Clausula prima. fo. cdx.

prouincia puinse (vt resert de
pal) mulieres vrunq; quoda di
midio tympano cū cāpanulis
vbi nō est pelis extensa nisi ex
una parte tñr; percutit cū ma
nu; nō cū maleolo) vt tympa
ni integrū & gall. dr cheuret.
Lchorus autē secūdū cundē de
pal est pelis simplex cū duos
bus foraminib⁹ q̄ quoī vñl
infrasit & per alterū reddit so
num & gall. dicitur cheurete.
Dccimū dubiū: Quare vñl
de cincimū sumperstū instru
menta musicalia sicut mulie
res? Ad quod rñdet Joseph⁹
q̄ vñl erant omnes operari. q̄
bus spolauerant Egyptiorū
copora mortua. Non autē lic
de mulieribus. Insuper etiam
q̄ choreizare est opus mulie
res.

Decimūtūrū dubitū mouetur, ppter illud verbi: Lantez mus dno gloriose cni r̄. Queritur ergo si liceat gaudere de morte et adueritate imicū: dicendū et mortē inimicū duplicit postumū considerare. Prior qd̄ secundū se et absolue: et sic non licet quātūcū alter sit malus or̄ hoc est cōtra ordinē charitatis et ex inuidia frater- na procedens. Unde prouer- xij. Qui in ruinis letat alterij, nō erit impunitus. Et eiusdē exiij. Num ceciditerit inimicus tuus ne gaudeas: et iustitia ei⁹ ne exultet cor tuum: ne forte videat dominus: et displiceat ei: et auferat ab eo iram suam, et ipsam supple supra te conuerterat. hinc sanctus ille Job tricēstūmopū capitulo dicebat quasi deo gratias agens: Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exil- xiii. tui-

Exodi decimoquinto,

taus q̄ inueniſſer cum ma- ſcere poterunt / quia ſtant per
lum. Et debet hic accipi / ſi
pro nōc vī ſit illa punitat me- moralem / ſi contempnēt cada
deus. Secundo poſſimus con- ſiderare morte inimici / qui p
accidens / in quauntu per acci- ſis peccatis / ſed horro et ab-
dens potest ex ea ſequi atq̄d omittantione illa / habeant quo-
bonū / ſe reuelatio pauperum / ria / ad memoria redunt. Q
quos ille iniuste / ſeuere affi- ſi non ferent corā eis / nouerint
gebat dum viueret / ſe runc lici- illa / non adhuc mortua / ſed vī
tū est / gaudere de morte illius. ua intra coarda ipſorum adhuc
Hinc Greg. i moral. lib. xxij. c.
vij. ait: Euenire plerum foli- later.

C Moraliter et secundo / mare rubrum est mūdus preſens / qui recrē dicitur mare / et hoc propter fluctuſtacē vīlūſ. De breui igitur. i. viri iuſti per ihudam / mare poſſunt ſine periculo mā ſtre: quia aqua voluptatū mā
dāmarum non ſolet eos quam- tū ad affectionē tangere.

Quinimo tales ſolent plerūq; per ſiccitatem paupertatis et penitentie illeſi ad egleſie pie- rufalem pertransire. Hinc in textu dicit. Figuratiue / filii autē Iſrael ambulauerunt per ſiccum in medio mari. Egypti autē / malū non ſit: quia tales mare vite preſentis ſine periculo minime tranſunt: eo q; aqua deſtitutū / et voluptatū ſe- ſuti eos inuoluunt. Psal. Inimi- cos coꝝ operuit mare. Q; ergo iuſti per dei gratiā ſciunt bene- vti temporalibus / et malū male- ideo putati perueniunt illeſi ad littus mari. i. in celū / ybi male- periclitant / et deſcedunt in pa- fundum inferni. **E**cce ad quo- fnes perueniunt qui proſperia bene aut male vtuntur.

C Moraliter et tertio iuxta illud verbum: Equum et ascenso- rem deſcēdit in mare. Notan- dum / q; per equū potest intel- ligi

Clausula prima. fo.cdlxj.

Nigſensualitas: furtū id quod, ra autem marida / eſt humana cō- ſcriptum eſt. Eſa. xxx. Qui co- ſcientia que multoties eſt arti- rum caro / per ascenſorem vero da / ſicca per defectum / irriga- tione spiritualis / doloris de- peccatis. Quid igitur reſtat il- li facere / pfecto deſerit cla- mare ad patrem celestem / dicere: Tu pater dediſti mihi corpū / et animā / quoru vtrungs eſt arti- dum / per meam culpan / da igi- tur mihi per tuam ineffabilem bonitatē / irrigu ſuperius et inſerius. i. da mihi gratiam / ut poſſim dolere de peccatis / meis / dolore intellectu / pariter et ſentiu. Q; ſi quis diligenter inſtitit / pro tali dupli / irrigu apud patrem celestem / indu- bie dabit illi petitionem ſuā. Ecce igitur quomodo homo peccator deſerit pfecto equū / et ascenſorem in mare.

C Moraliter et quarto / trans- acto cantico iuxta illud: Suma- ptis ergo Maria z. Non adum- g Maria que interpretat vno modo mare amarum / designat animam peccatricem: que de- bet eſſe valde amara / per dolo- rem de malo cōmiffo / ſecundū q; eam admonet prophetas pſe- re. ii. dicens: Scito / et vide. i. res cogita / et malum / quo ad cul- pam / et / amarum / quo ad pe- nam: ſi te dereliqueris domi- num deum tuum / quo ad cul- tum / et / non eſſe timorem eius qui interpretatur qualis omne coꝝ / designat dñs deus / qui eſt quasi omne coꝝ: q; dat omnibꝝ iuſtūbus coꝝ / q; d; eſt principiū anima. Debet autē Maria ſu- mēre in manu ſua tympanum / modo interpretari ſumū / ſigni- ficator homo / cuius vita fumo / copiarur. Unde psal. Defece- runt ſicut ſumū dies met. Ter- vbi per tympanū (quod fit de- pellibꝝ aut malum mortuꝝ) intelligitur memoria mortis / que multum yalet ad vitanda peccata.

Exodi decimoquinto,

peccata. Juxta illud Eccl. vii.
Memorare nouitum tua / et
in eternū non peccabis. Item
huiusmodi memoria multū va-
let ad agendam penitentiam / de-
lam commissis peccatis: et hoc
propter ipsius mortis incerti-
tudinem. Uel per tympanum
quod sit de bellib[us] extensis / et
descatatis intelligitur huma-
nū corpus: quod debet in pre-
senti extēdi / et descari per se-
iunia / et vigilias peregrinatio-
nes / et similia bona opera pe-
nalia. Quod vbi factum fuerit /
tunc reddet dulcem sonitu co-
ram angelis dei: quia gaudium
est angelis dei super vno pec-
catore penitentia agente. Lu-
ce. xv.

Cloraliter i quinto ista pos-
sum exponere de Maria Ma-
gdalena / cui etiam vocabulum
congruit. Hec igitur Maria /
tunc sumpsit tympanum in ma-
nu sua: quando post suam con-
uersationem / atque dominicam
ascensionem / multo felunio et
abstinentia mirabiliter fugiter
de afflito carnem suam soli-
tarie in deserto habens: non
minus triginta annis. Quibus
modi autem tympanum suauē
admodum sonū reddebat co-
ram deo et angelis eius / adeo
q[ue] septies in die eleuabatur ad
sera: vbi audiebat angelorum
indicibilem melodiam. Q[uod] au-
tem subditur / q[ue] sequebantur
Mariam ceteri Hebrewi mulie-
res cum tympanis suis / quib[us]
illa picinebat: significat in-
gens multitudine mulierū / que
secute sunt predicationem Mariā /
per duram penitentiam / siue in
claustro / siue in loco solitario

commorantes: sicut pater de
multis reclusis / quibus omni-
bus tam præteritis / & futuri
precinut Maria Magdale-
na / ante eas vadens per pen-
tentiam ad celum / atq[ue] illis on-
nibus exempli penitentie re-
linquens. Nā quædam modū ad-
ducte sunt regi Christo mul-
tæ virgines post dignissimam eius
genitricem: ita et multe prius
peccatrices adducte sunt eide
Christi post Magdalena / per
penitentiam.

Cloraliter sexto: Maria q[ue] se-
secundo modo illuminari in-
terpretatur / designat gratiam
dei / que nos illuminat in pre-
senti contra tenebras peccati
de quibus Apo. Ro. xiii. Abi-
ciamus (inquit) opera tenebra-
rum / et induanur arma lucis:
quod vno modo potest exponi
de gratia que nos armat contra
diabolū: q[ue] arma et illuminat
contra peccati: q[ue] lucis. Unde
quicquid luminis habemus in
presentia / gratia dei nobis im-
pendit. Hec igitur Maria / te-
nos vadit a peccatis: dicens
illud Joan. xv. Sine memori
potest facere. Unde recte si-
guratur p[ro] columnā nubis ille
ignis / que semper precedebat
filios Israel / ex quo exiit de
terra Egypti: ut dictum est in
lī. c. precedenti. Ita recte signi-
ficatur per stellā maris q[ue] offe-
dit viā nauigāribus ipsum na-
re / et ad portum residentibus.
Insug hoc Maria semper cantat
et cantare facit cantici leticie
spiritualis dñi. Leterum ipsa
præuenit et subsequit liberū ar-
bitrium. Et bieuter quicquid
dici potest in laudem Marie

Clausula prima. Fo.cclxij.

sororis Baron / etiam dici po-
tuerit etiam efficac remediu his
mane salutis. Propter q[ue] non
abfurde inde gaudere debe a-
mus / et cantare dñi canticū le-
ticie: quia p[ro] predicatione passio-
nem / pitatus est noster inimicus
cū diabolus. Si enim licet gau-
dere de passione sanctorū pro
quanto facta est illis via cun-
dit in celū: ita et nos licet gau-
dere possumus de Christo nos-
tre et passione / pro quanto facra
est h[ab]bis via eundi in ipsum ce-
lum. Quāuis illi morti secundū
dum se debeamus cōpassionē.
Possumus igitur de domino
dicere quod de seruo distinxis-
tūm est gaudere Christo / et
plūm est fieri Christum.

Cloraliter et secundo / idem
principiū presentis cantici po-
ret exponi in malum / videlicet
de ascensore equi. Per mare
vero intelligit amaritudo do-
lorū / quos p[ro] nobis passus est
Ips[us] Christus in cruce. Thren.
iii. O vos oea q[ue] tristis p[ro] viā
attende et. In dicta ergo pas-
sione / p[re]cīt de[re] pater equū et
ascensore in mare / quandoquā
de p[ro]prio filio suo nō pepercit
sed p[ro] nobis omnistradidit
illū / ut dicit Ap[osto]l. Rom. viii.
Q[uod] aut̄ corpus ei[us] sanctissimum
proiect de[re] pater in predicti
mare / p[er]missu[m] nullus du-
bitat. Sed de ascensore illi. i.
de spiritu siue anima / p[ro]ficer
restat est / cū dixit discipulis
suis: Christus est anima mea vs-
q[ue] ad mortem. Mat. xxvii. Per
tale aut̄ ram admirabile opus
redemptionis humanae / de vo-
luntate patris per Christū ad-
i[st]i. Ioh. iii. Qui non credit
impliū gloriose magnifica-
tus est Ipsi deus pater / qui ad-
i[st]i et ascensorem deicit Christus
sua

Exodi decimoquinto,

sua morte in mare inferni. Unde ergo est quod ad nos tentandos veniunt demones? Nunc ab inferno redierunt? Numquid iam solitus est Satan? Dicendum quod Christus moriendo in cruce non totaliter fecit damnacionem de hoc mundo: sed tamen in parte scilicet diminuendo eius potentiam: et signanter quatuor ad impedimentum ingressus celeli post mortem quo ad lustos. Non enim potest nunc Christus passo patrare impedimentum sicut antea cum adhuc clauisum esset celum.

¶ Allegorice et tertio: sicut idem verbum quod dicitur: Gloriosus enim magnificatus est; non tandem cum illud verbum conformiter ad gloriam. Intelligitur de Christo qui ante suam passionem magnificatus est: tunc predicando ut populus diceret: Nunc sic homo locutus est sic autem loquitur. Joan. vii. tunc miracula faciendo exire ut dicaret ei Nicodemus. Io. iii. Scimus quia a deo regnabit magister. Nemo enim potest haec signata facere: qui tu facis nisi fuerit deus cum eo: tum patiendo in cruce per signa que tunc apparuerunt: quia quidem sol obscuratus est in terra morta est: perte scisse sunt: et monumenta asperta. Et hoc est de quo rogabat patrem suum dicens Ios. xxvij. Pater vobis hostis nunc clarifica filium tuum: et. In predicto ergo glorificatus est Christus: non tam gloriose: sed humiliter. Tunc autem gloriose: magnificatus est: cum resurrexerit vixito diabolico spoliato inferno. Hec Orige. et pos-

natur in glo. ordi.
¶ Allegorice et quarto: Possumus breuiter expondere presens canticum de die iudicij: quod pertransiimus (quarto ad eam positionem mozae) propter participationem vestram. Dicamus ergo sic: Moyles et filii Israel qui cecernit carnem istud dominum significat electos quatuor die iudicij canentes carnes hoc: et dicent: Cantemus domini no: id est ad laudem et honorem Iesu Christi domini nostri. Nunc enim gloriose magnificatus est: id est magnus factus. In primo enim aduentu fuerat paulo minus ab angelis minorat. Sed nunc gloriose a honore a deo patre coronatus: et constitutus super opera manuum illius: qui omnia subiecti sub pedibus eius et boyas: id est electos et reprobos homines: volucres et pescantes mari. et angelos et demones. Unde Matt. xxvij. dicit idem Christus: Data est mihi omnis potestas in celo et terra. Et Apost. Phil. ii. In nomine Iesu omnem genum strectum/celestium/terrestrium/et infernum. Sed in quo magnificabitur Christus in die iudicij. Lerte inter cetera magnificabitur in reprobatione malorum et electione eorum in profundis abyssi infernali: dices illis illud Matth. xxi. Iter maledicti in ignem eternum. Et hoc est quod hic dicit: Equum et ascensore praetexte in nigro. et hoce reprobo: quod fuerit in presenti equi diabolus.

pro-

Clausula prima fo. cclxiiij.

probis valde amarus. ¶ Autem sequuntur intra se sunt: quia nunc exponuntur de electis: nunc de reprobis. Unde sequens verbum: Fortitudine mea: et laus mea. et intellegitur de unoquoque electo: quod referit se et sua in deum: dicens: fortitudine mea. et. vsq[ue] ibi: et exaltabo eum. Quod autem seatur: dominus quasi vir pugnator. et intelligitur de iudice Christo: qui pugnabit contra infantes et eos pugniet in corpore et anima in infernum: et hoc intelligitur per currus pharaonis et exercitus illius: que omnia protecit dominus in mare rubrum. Nec quidem tunc soli matrones proficiuntur in infernum: verum etiam malis angelis: qui erant ante lapsum de maioribus inter eos. Ideo seatur: Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. et in inferno: abyssi operuerunt eos: quod non poterit redire ad agendam penitentiam: descendenter in profundum quasi lapisi: quod non poterunt inde mouere plusquam lapis de loco suo. Et nota: quod ibi ponte verbum praeterit temporis proximorum: ppter rei certitudinem. Ita tunc preuides Moyse: in admiratione productus ait: Delectera tua domine magnificata es: et fortitudine: et magnificabitur: derecta tua domine pugnit: et pugniet inimicu: et diabolu: inimicu: salutis humanae. Vnde per delecter intelligit Christus: quod est derecta dei patri. Bis autem nota de dextera domini: sicut duplex Christi aduentus: ita ut sit sensus: O domine pater! dextera tua: id est filii tuus: qui de dextera

in

tua: quod tibi equalis secundum dicitur: nata est fons minor secundum humanitatem. Hec (inquit) dextera tua magnificata est in fortitudine: et in cruce: tunc per signa tunc ostensa: tunc in suppositione demonum: qui glorificabat se superasse hos in paradiiso terrestri. Quod autem sequitur: Dextera tua domine pugnabit inimicu: referendu: est ad secundum dominum aduentum: in quo spes est de dextera dei patri: (et dicitur est) pugnabit inimicu: et datus est de dextero eius in abyssum irremediabiliter. Nec quae vnu inimicu: et vnu demonem tunc pugniet dominus in mare rubrum. Nec quidem tunc soli matrones proficiuntur in infernum: verum etiam malis angelis: qui erant ante lapsum de maioribus inter eos. Ideo seatur: Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. et in inferno: abyssi operuerunt eos: quod non poterit redire ad agendam penitentiam: descendenter in profundum quasi lapisi: quod non poterunt inde mouere plusquam lapis de loco suo. Et nota: quod ibi ponte verbum praeterit temporis proximorum: ppter rei certitudinem. Ita tunc preuides Moyse: in admiratione productus ait: Delectera tua domine magnificata es: et fortitudine: et magnificabitur: derecta tua domine pugnit: et pugniet inimicu: et diabolu: inimicu: salutis humanae. Vnde per delecter intelligit Christus: quod est derecta dei patri. Bis autem nota de dextera domini: sicut duplex Christi aduentus: ita ut sit sensus: O domine pater! dextera tua: id est filii tuus: qui de dextera

in

Exodi decimoquinto,

In spiritu furoris dñi cōgregabūtur aque quādo cōpletō iurē dīcō generali in ira dñi cōgregabuntur oēs reprobū in inferno. In cuius figurā dixit dñs H̄s. i. Longregētur aque que sub celo sunt: est omnes maz. ut vbi cōguntur sunt dispersi in locum unum: id est: in infernū; et apparcat arida. L. null⁹ malus relinquant super terrā. Quod autem subditur: Stetit vndal fluens referendum ad electroſ qui dicuntur vnda fluens propter flexibilitatem liberi arbitrii. Hec autē vnda stabit post iudicij dīcē in immobilitate adhērēs deo: sicut loquuntur de angelis siue de hominibus. Hec etiam vnda id est electorū multitudi⁹ stabit perpetuo in celo post iudicij diem: q̄ runc ibūt iusti in vitam eternam. Matt. xv. Contra autē cōgregabūtur abyssi in medio mari: id est reprobū in medio inferni: quia tibunt hi in supplicium eternū: vt haberur vbi supra.

Cōsequitur: dixit inimic⁹ rc. Pro intellectu huius norandum q̄ vsc⁹ ad iudicij die gemitūt a deo maligno spiritū ferat hominē ad ipsum tamē vtilitate⁹ et salutē dūmodo fortiter resistat. Animaduertēs igit̄ dīcī malignus spūs: q̄ e inimic⁹ ho minis h̄c dīcī q̄ ia decters manus dñi ipsum p̄cūst̄: deputādo ipsum igni inerterquibiliſ ſiue ardoribus semper tertiis: animaduertens autem parte ex altera: q̄ in pīcati homines sunt in loco certaminis: in quo potest illis nocere suis tentatiōnibus: ipsos firmaver tentare deliberaat. Et isto est quod hic

Clausula prima. fo.cclxiij.

Ioquitor Moyses dicens: Dicit inimic⁹. I. diabolus per se dīcō generali in ira dñi cōgregabuntur oēs reprobū in inferno. In cuius figurā dixit dñs H̄s. i. Longregētur aque que sub celo sunt: est omnes maz. ut vbi cōguntur sunt dispersi in locum unum: id est: in infernū; et apparcat arida. L. null⁹ malus relinquent super terrā. Quod autem subditur: Stetit vndal fluens referendum ad electroſ qui dicuntur vnda fluens propter flexibilitatem liberi arbitrii. Hec autē vnda stabit post iudicij dīcē in immobilitate adhērēs deo: sicut loquuntur de angelis siue de hominibus. Hec etiam vnda id est electorū multitudi⁹ stabit perpetuo in celo post iudicij diem: q̄ runc ibūt iusti in vitam eternam. Matt. xv. Contra autē cōgregabūtur abyssi in medio mari: id est reprobū in medio inferni: quia tibunt hi in supplicium eternū: vt haberur vbi supra.

Cōsequitur: dixit inimic⁹ rc. Pro intellectu huius norandum q̄ vsc⁹ ad iudicij die gemitūt a deo maligno spiritū ferat hominē ad ipsum tamē vtilitate⁹ et salutē dūmodo fortiter resistat. Animaduertēs igit̄ dīcī malignus spūs: q̄ e inimic⁹ ho minis h̄c dīcī q̄ ia decters manus dñi ipsum p̄cūst̄: deputādo ipsum igni inerterquibiliſ ſiue ardoribus semper tertiis: animaduertens autem parte ex altera: q̄ in pīcati homines sunt in loco certaminis: in quo potest illis nocere suis tentatiōnibus: ipsos firmaver tentare deliberaat. Et isto est quod hic

ſudicij dicere Christo: Itē ma- ledicti in ignem rc. Cōsequitur: Dur fuiti in misericordia tua populo quē rede- misti. Iste textus recte exponi- tur in eodem sensu allegorico/ de saluandis. Post ergo Mo- yes locutus est de reprobatis in finali iudicio dicens: Mis-ericordia tua in reprobatis. confe- querter redit ad damnandos/ et dicit: Ascenderunt populi. i. reprobati homines et demones. Sed quomodo aut quo ascen- dere poterunt qui descendērūt in profundum quasi lapis? Cer- ten nihil puto exteris quo tales ascendere poterunt/ qui iam ad profundū abyssi infernali pīces- nerunt: sed est aliquid interius quo ip̄i reprobati ascenderūt pos- sunt. Illud autem est cor sup- bis: de quo ps. Accedat homo ad cor altum. Audiam⁹ igit̄ tur quid alibi dicit ps. Subibat hic piercerūt pīfuro: vt iam dicit elita ve sit sensus (quan- tum ad pīfūst̄ requirūt) Dur fuiti. i. fies: i. misericordia tua: quia non ex operibus iustitiae que fecimus nos: sed secundum suam miseri- cordiam saluos nos fecit: vt ha- betur Tzit. iii. Ponit etiam Antī- christo loquens Apo. ii. Thes. i. dicit: q̄ adūt̄ eius erit et eūdūm operationem Satane in omni virtute et signis et pī- digitis mendacibus. Post hoc igit̄ tot et ranta mala pīde- etorum inimicorum hominum felicit̄ diaboli et Antīchristi cum complicibus et satellitiis suis: flabit spiritus dominii id est volūt̄ eius: que in fine culi finem dabit in aliis: et ap- riet eos mare: id est tribulatio a deo missa: quia submergerēt quā plumbum in aqua syche- mentibus: scilicet abys⁹ infer- nalis. Ex his igit̄ omnibus q̄ dicta sunt: prouimpit Moyses in verba admiratiōne plenābi- cēs: Quis similis tui in diis do- minis: vsc⁹ ibi / deuorauit eos terra / scilicet reprobos in die

ludi

cos.

Exodi decimoquinto,

eos. Psal. Peccator videbit et transcurvidentibus suis fremet et fabefacti ramen frustra quia peccatorum peribit. Quod autem sequitur: fiat immobiles quasi lapisi potest res ferri ad demones: qui quis tuo conatu studeat impedire ingressum electorum in celum: non tamē hoc efficaciter et finaliter peragere poterunt dominum eos protegente et pro eis pugnante: et per se et per seruos suos angelos. Et hoc est quod hic dicitur: fiat immobiles quasi lapisi: ut non tamē nocet quantum nocere optant: donec perfrascat populus tuus domine: videlicet de hoc mundo ad patrem: donec (inquit) perfrascat populus tuus iste quem possedit ab eterno elegit et piceo gisti: ut esset populus tuus: Introduces eos: supple in celum: et plantabis stabilitatem et permanenter in morte hereditatis tue: id est in celo: firmissimo habitaculo tuo: quod opatus ea diebus illud. Sen. i. In principio deus creavit celum et terram. Ipsum nempe celum est supple sanctuarium tuum: quod firmaverunt manus tue. Et breuiter hoc epithalamium de te dicimus: quod dominus regnabit in eternum et ultra. Exponitur ut prius. Res solutorie ergo et pro clusione huius sensus allegorici: Ingressus est equus pharao: id est dia bolus sedens super equum superbie: cum curribus et equitibus eius: id est cum complicibus suis malignis spiritibus: in mare: id est in infernum: et residuit super eos dominus aquas maris: id est cruciatus inferni.

Allegorice et quinto scripto
illud: presumpsit ergo Maria prophetiam intelligitur vita Maris: et in nominis coniectam. Hec enim prophetissa exstitit sicut et illa etiam per amplus prout ostendit in suo cartico: quod scipit: Magnificat. **Luc. i. dicens:** Ecce in hoc tempore conceperit deus filium beatum me dicent omnes generationes. Hecigitur Maria prophetissa simul Christi mater et virgo: quod non illa soror Baroni sumpsit tympanum in manus sua et cecinit quodam discipulis de relinquentibus magistris suum spiritu sicut et corpore ipsa sola cecinit recitans fidem. Unde frater Autibellus in officio de pictate ciuiden. Sola (inquit) mater tenet fidem constantem: et quod id est relinquit in gloriam. Ecce quomodo nostra Maria soror prophetarum cecinit cum tympano suo. Postquam etiam egrestate sunt omnes mulieres catholice: cum tympanis et choris suis eandem fidem protulentes: et adhuc per dei gratiam egredi non cessant.

In exemplis

Clausula prima fo. cdixv.

in exemplis domandi carnē suam letumis et abstineuria esse potus: quartū valitudo permitte: ut illa Augusti in regule sua. Nonne ergo bene cancellat hec virgo dignissima cum tympano suo: quando quidem angelus respondit dicens: Quomodo fiet istud: quod scilicet conceptione sui dei filii: quoniam virum non cognoscet? **Allegorice et septimo: Maria prophetissa ecclesi Romanai** que cum tympano suo bene concordato. i. cum bona vita et doctrinali vna cum superioritate reddit suauem xta id quod scriptum est Amos iii. Non est malum in ciuitate supple Romana (que antono matice dicit ciuitas) quod non fecerit dominus. Videlicet ergo Hieremias in predicto casu. Threnos prophetasse non solum de misis que ventura erant super ciuitatem Hierusalem: que plamentabatur: remittentes in patrem: quoque nuperrime exhibita sunt a nullius maior aut equalis inter sacrosanctos prophani res: si in ore gladii clerii una cum reliquo populo trucidatis: etiam nulli sexu aut eti parcentes: ita ut ciuitas Romana rideretur repleta visque ad os humanum cruce. Quis igitur plus filius: aut deuotus catholicus: qui non defecat tantum matris sue (ecclie) dico Romane calamitatem? Ipa nempe videtur hodie dicere in auribus populi. Christiani illud Threnorum primo. Auditore obsecro vniuersi populi: et videte dolorem meum. Virgines nec et tuenes meis abie-

L excites

Exodi decimoquinto,

excitemus / vt nos salut: di: scensore deicet in mare. Re-
centes: Hunc salua nos perire. liberari sunt de potestate mor-
tis: fuxa illud sapientie ter-
ritio: Iustorum anime in manu
dei sunt et non tangit eos tor-
mentum mortis. Similiter
per Maria prophetiam post
quam egesse sunt omnes he-
brei mulieres canentes eritis
centes: Lamentem dominum:
egreffe sunt omnes mulieres
post eam cum tympanis et cho-
ris quod illa picebat dices:
Lamentum domino: gloriose enim ma-
gnificatus est tecum. nisi quod par-
ticulares ecclesie sue metropo-
litane sue cathedrales aut
ecclae inferiores student insci-
qui Romanam ecclesiam: et se
illi conformatre in fide et mori-
bus plenam obedientiam illi
prestantes. Et quid designant
tympani et chori nisi quod omnes
christiani et signanter clerici
et religiosi debent inter se fa-
cere viuum chorum per concor-
diam charitatis et pacis. Quid
vbi fecerint: tunc cantum cor-
erit gratum et acceptum deo.
¶ Anagogice Moyes et filii
Israeli qui cecinerunt carmen
domino dicentes: Lamentemus
domino tecum. designant electos
qui canunt carmen domino in
celesti gloria se mutuo exhortan-
tes et dicentes: Lamentemus
domino tecum. Et hoc signanter
proper duo. Primo quidem quod
euaserunt grande periculum
submersoris infernalis: quod
tangitur cum dicunt: gloriose
enim magnificatus es. Secun-
do vero quia liberati sunt de
potestate inimicorum suorum
demonum: et hoc similiter tam
gitur cum dicitur equum et a-

Secunda

Clausula secunda. fo.cclxvi.

Secunda clau-
sula.

Milit autem Moyes Israel de mar-
ri rubro et regres-
sus sunt in desertu
Sur. Ambulau-
eruntque tribus die-
bus per solitudinem et non in-
veniebant aquam. Et venerit
in Marath: nec poterant bibere
aqua de Marathi eo quod es-
sent amara. Unde et congruum
loco nomen imposuit: vocans
illum Marath: id est amaritu-
dine. Et murmurabat populus
ne malis delect de celo in no-
rū: id est in amaritudinem do-
lorum et penarum in inferni.
Tunc dicitur et per tympana et
chores cum quibus concin-
ebant mulieres in exitu de mar-
ri rubro sicut et viri: designa-
tur quod post resurrectionem cor-
porum et post transiit mar-
ris: id est tribulationum vite
presentis ipsi electi etiam vni-
uersus sexus subtilabunt deo lau-
dem: medium metalemi: verum
etiam et corporalem. Iurta
quod scriptum est in psalmis.
Exultationes dei in gutture
eorum. Non enim erunt octo-
sa organa ipsorum beatorum.
Si enim aues suo modo dare
laudem deo in presenti: ita ut
alauda a laude sit dicta: quan-
tomagis id credendum est et
esperandum de corporibus cle-
rorum que erunt organa ani-
marum sanctarum: ut nihil
vacaturum sit in ipsis beatissi-
ma laude dei nec ex parte animali
nec ex parte corporis.

Liquas

ipse quomodo transito mari rubro et submersis Egyptis: et
deinde post dies septem: ut iam
dictum est secundum Petrum
Cometoren: quoniam non sit
in terra: ipso tulit populum Is-
rael de mari rubro: quasi per
quadam violentiam: eo quod nol-
let inde recedere: cuius causa
postea dicetur in solutione ad
primum dubium. Sequitur: Et
egressi sunt in desertum Sur
supple de littore maris rubri.
Sur autem est nomen loci: ubi
quondam angelus domini in-
uenierat Agar fugientem a fa-
cie domine luci Saray. Et hic
locus est inter Lades et Marath.
De hoc vide Genesim de-
cimosepto. Lungs ambulassent
tribus dictis per solitudinem
non inveniebant aquam: scilicet
ad sufficientiam pro se et an-
imalibus suis donec venerit
in Marath. Non autem loquias-
tur Moyes de defectu pants
sicut aque: quia adhuc habe-
bant filii Israel de cibo quem
attulerant de Egypto. Que
autem dulces et apte ad po-
tandum deerant illis. Et nota
et locus ille in quo invenie-
runt filii Israel aquas amaz-
ras: dicitur marath: per antici-
pationem. Non enim prius sic
appellabatur: quia forte inno-
minabilis erat. Dicitus est era-
go Marath ab eventu: quia fit
sicut aque in eo invenire amaz-
re erant. Unde et subditur: Un-
de et congruum loco nomen im-
posuit: supple pples hebreus.
Petrus autem Cometor dicit
quod dictus locus non solum dis-
ponit est Marath ab amaritudine

Exodi decimoquinto,

squamum: verū etiam ab amaritudine animi. *Hebreorum.* Tranquillior (inquit) est qui sitiis nō iuuenit potum: q̄ qui inuentum gustare non potest. Propter igitur defectū aquarū dulcium & potabilium murauruit populus cōtra Moyse: dicens: Quid bibemus? Ecce q̄ cito incipit populus murinare contra dñm in deserto. At ille clamauit ad dominū: I factu & opere offendens q̄ bon⁹ rector non debet omittere bona subditis procurare: non obstante ipsorum murinare & ingratisitudine. Debet enim reddere bona pro malis: sicut perfecti facere solent. *Slo.* aut̄ intercl. super illo verbo clamauit: dicit q̄ Moyse clamauit ad dñm desiderio cordis. Qui ostendit ei ligno. De huiusmodi ligno aliqua discuntur in solutione dubiorū. Lūq̄ Moyse nullus illō in aquas: n̄ uide cedinem verse sunt. Hic dicit Andreas (ut refert de psal.) q̄ poterat deus sine omni ligno aquas loci illius potabiles reddere: nihilomin⁹ vt virtus diuina manifestior appareat atq̄ mirabilior: addita ligni amaritudine amaris aquas dulces eas reddidit.

CSequitur qualis scđa pars huius clausule. Quia enim per precedens miraculum populi redditus est attentior ad yba domini: atq̄ ad obedientium paratioz: ideo post precedens miraculū ipse dominus constituit precepta populo: atq̄ iudicia. i. constituturū se p̄misit in mōte Synai. Uel dic: q̄ sic sibi constituit implicite: postmo-

dum autem in dicto mōte explicite. Et sibi tentauit cū sc̄ilicet dominus populi: i. hoc q̄ experientiam seruandi precepta vel negligendi: vt appareat obedientia populi ad eum. Et hoc modo tentauit Abram: vt eius obedientia alij est nota: & vt inde sumeret ex eius plūm & formam obedienti. De hoc yde *Gen. xxi.* Dicit ergo domin⁹ ad populu: forte mea dante moyse: cui primo loquebatur oīe ad os: sicut soleret loqui amicos ad amicos. Si audieris vocem domini dei tui: sc̄ilicet corde credendo: & qd̄ recrūt est corā eo: non supple coram hominib⁹ feceris. s. fideliter et diligentē operando: et obediens mandatis eius: videlicet maiū declinando: custodierisque omnia precepta illius: memoriter illa retinendo: cunctū legiūtorem quem posui in Egypto non inducam super te: sc̄ilicet plagaz & afflictiones quibus ante percussi Egyptios. Unde in psal. Et non erat in tribub⁹ eozū infirmus. Et loquitur de bonis sicut dicit postea. Ego enim sum dominus dē saluator tu⁹. Quasi dicat: Si propter peccata tua te percussero: etiam propter penitentiam tuam te sanabo: secundum illud *Job. v.* Iste vulnerat et medetur: percutit et manū eius sanabunt.

Circa hūc textum mouetur aliqua dubia.

Contra idcirco dubium mouetur propter illud primū verbum presentis clausule: Tullit aut̄ Moyse Israēl. Queritur ergo quare Moyse dicit post pulū

Clausula secunda. Fo. cclxvij.

pulū tulisse. Vide enim q̄ dicitur: Dicendum: secundum eundem debuerat durit: Dicendum: q̄ Lades est prima pars deserti Surversus mare rubrum. Et ideo dicti Israelites ex parte ipsius Moysei: q̄ ex parte populi. Ex parte quidē Moysei ut ostendatur onus et primum transire per Lades. Quia tamen sic non fecerunt sibi mansione sed directeretur in Sur: hinc est q̄ Moyse non fecit hic mansione de Lades: sed tantū de Sur.

CQuartum dubium: Sur Moyse non reprehendit hic populum murinarentem: sc̄ilicet fecisse legitur in sequenti capitulo: quando sc̄ilicet perierūt carnes cum murinure: dicendum q̄ non fuit simile. hic enim murinauerit ob defectum aquae: qua caruerant tribus diebus. Non autem murinauerit ex defectu carnium ex necessitate: malora & preciosiora: q̄ illa q̄ asportauerat de Egypto per accommodationem.

CSecundū dubium mouetur propter illud sequens verbum: Et egressi sunt in desertū Sur. Contra hoc instat per dictū *Hebreorum*: qui (ut refert magister historiarum) videlicet Petrus Lombardus: egressi sunt in desertum Ethan. Ad hoc iam dicitur est supra: q̄ sc̄ilicet duplex est locus dictus Ethan. Unus circa mare in terra Egypti. Alius ultra mare et de tali loquuntur *Hebrei*.

Certum dubium mouetur propter illud verbum: quod prius est Moyses a domino: vt illud ponatur intra aquas aquarias. Queritur ergo unde huiusmodi lignum? Ad hoc dicunt aliqui: q̄ fuit altiunde divinitus allatum: & in conspectu Moysei subito possum: sicut aliqui dicunt factum fuisse de illis panicibus et carnibus quas affectabant cornu ad *Helyam* bis filii Israēl primum venerunt in Lades: sc̄ilicet trāstio massimis ergo in desertum Sur. **L**iii **ro.**

Exodi decimoquinto,

to. Alij dicunt q̄ fuit de nouo tur aque. Dicit etiam ipse Josephus ibi fuisse modicum pa-
tētū. Sumens autem Moyses virgam quam habebat in pre-
sentī scidit eam per mediū in
longitudine incisionem faciēt
et fecit in puto. Deinde pre-
cepit fortibus ut haurirent a
quam et plurimis pius es-
funderent et vicitia que re-
maneret frequentibus cōci-
sionib⁹ exercitata et purgata
porabilis fieret. Hec Joseph⁹.
Et nota q̄ virga quam hic dicit Josephus diuisam in duas
partes: non est illa virga que
dicitur virga Moysi et Ba-
roni: maxime cum de illa ad-
huc esset Moyses petram per-
percussurus ut legitur Numex
vicesimo. Sed puto q̄ Jose-
phus hic per virgam intelli-
git lignum illud quod iustum
est a dño mitti intra aquas
Marath. Augustinus autem
super Exodi / et similiter po-
nitur in glo. ordina. videt sen-
tire q̄ illud genus ligni habe-
ret talem virtutem a die qua
conditum est. Unde dicit sic:
Semini ligni erat istam habe-
re vim. Deinde post pauca alti-
tudinēt amarum: Dicendum /
secundū Hebreos: prout re-
fert petrus Lomestor. q̄ illud
lignum naturaliter amarissimum
do in illo miraculo salua re-
serat: vt autem mirabiliter in-
manit ratio nature. Ad hoc
notesceret vis diuina / ama-
rum additum amaro dulce =
dinem est operatū. Josephus
scripture dicens: q̄ hanc mu-
videtur velle / q̄ aque yitum
hoc contrarerant / vt scilicet
aliter / vt scilicet possint muta-
re: eo q̄ semper in
mote fuerint. Unde poeta:
Et vitium capiunt nō moucan
nautis / q̄i aquas maris per-

artis

Clausula secunda. Fo.cclviii.

artificiū faciunt dulces et pota
biles. Unde si ponat vas clau-
sum cera noua factum intra q̄:
quā maris: leuantē die inde
abstractū invenitur aqua dul-
ce / sicut in presenti textu. Dicendum
rasponet salsi liquoris leuati
q̄ sic differunt: q̄ precepta si-
surum / rursum descendentes ne comminatōne pene sunt:
dulces inueniuntur: sicut pro-
bari potest tempore pluviali.
pene imposita ab eo qui edidit
Quod ergo homines per arti-
factum vel altariū rerum adiu-
tiorū faciunt gubernatores: re-
gat: iudicia autem q̄ localiter
festat: que realis virtus late-
regulas vite: iudicia autem
bat in rebus. Et licet in tall-
bus rebus deus faciat contra
solitum cursum nature: non ta-
men contra naturalem rerum
obedientiam. Et hanc forte
q̄ dñs videns filios Isrl' ocio-
vocat Augustinus ibi supra
sones per oculū (qd est sentia
viri) quam habebat a cr-
ozi / proper quam obedientia
etiam paulo ante dixit:
pt̄o hāc mutationem aquas
naturaliter habere / cū in ali-
qua immutacione sui in dulce-
zō cōtinet plures obseratio-
nes: et pceptū d' vacca russa / de
nature: non tamē ita subito
cū / sicut aqua lustratōis: p̄ quā
quantū etiam ad id quod saz
purgabant in mudi: ut dicitur
pit miraculi naturam ista mu-
tatio. Sicut si quis sanaretur
lis capitula de primitib⁹ ad
subito ab infirmitate / a qua ex
iudicialia: et scirent qualiter
tam posset sanari pauletue
deberent adiuvicem tueri et pa-
cifice conuersari. Hec Rabā.
Octauij dubitū: Ad quod ps
Undecimum dubitū: Utrum
positū introducatur sequētia
verum sit q̄ custodiēs omnia
verbū: videlicet ibi constituit
precepta domini / ne inducen-
te pceptra zē. Dicendum / q̄
super illū languores Egypti:
proper evidētiam preceden- ut dicitur in textu. Utterat q̄
ris miraculi populus Hebreos: non / quia infirmates cue-
ri fuit (aut saltim debuit) es- niunt plerique naturaliter /
se dispositus ad credendum in et eque bone super bonos / si-
deum / et ad illi obedientium: cut super malos. Nam et Job.

L iiiij quāuis

Exodi decimoquinto,

quamvis iustissimus coram dño tamē percussus est a satan vla- cere pestino: adeo q; a planta pedis vsg ad verticē capitis non erat in eo sanitas. Siuſē ſi. Hec autem plaga creditur fuisse una de plagiis Egypti. Igitur dicendū: q; dñs ponit languores & plágas Egypti su- per aliquos duplíciter ſclicet ad p̄iemendū vel ad meren- dum. Ad propoltū iſiſtū dici muſiq; dñs non inducit lango- res Egypti ſuper obſeruantes legē ſuam ad p̄iemendū ſicut poluit eos ſuper Egyptios: ſed bene ad merendū vel ad alio- rum exēplū ex terrorē. Quā- uis eriam sanctissim⁹ ille Job non fuerit de populo Judeorū ſed gentilium? Guis credidet in dñm. Unde ipse ait: Scio q; redemptor meus viuit et in nouissimo die eū. ciuilem. xix. ¶ Duodecimum dubium ver- titutū circa illud ultimum ver- bum: vbi dicitur: Egō sum do- minus deus ſaluator tu⁹. Hu- tū coſtrarium poterit argut: q; nomen ſaluatoris impostaum eft Christo ab effetu ſaluatori. Tunc autem cum hec agerentur nondum filius dei afflu- per humanam naturam: p- conſequens nondum eam ſal- uauerat: iſiſtū nondū erat ſal- uator Hebreorum: nec ſimili- ter altarum gentium. Dicendū ſicut in homine eft duplex ſubſtantia: corporalis ſclicet: & spiritualis: ita eft duplex ca- ptivitas: videlicet corporalis ſive ciuilis: & spiritualis. Et cō- formiter ad hec duplex eft ſal- uatio: ſclicet corporalis: & spi- ritualis. Deus iſiſtū qui olim bono. Mat. iii. et Luce. iii.

Ambulan-

Clausula secunda. Fo.cclxix.

Ambulandum eft autē tribus diebus in dicto deferto: q; pe- nitentia perficit tribus parti- bus: que ſunt cordis cōtrito- ſis confeſto: opis ſatiffactio- Quidamodū ergo filii Israe- li mani fugiens ſupple mundū: & tranſiit mari rubro nō ſtati- peruererunt ad terrā promi- tiendō ſed per defertū diuiti- euagando multos labores et multa pericula ſuſtinuerunt: nunq; tamen eos deſeruit co- lumna nubis p̄ dñe: negl ignis per noctem. Sic & nos liberati de profundo vitiorum ſue per baptifinū ſuit per penitētię ſacramentū ſiat: non ſtati peruenit ad terrā illam celestē in qua omne boni reperitur: ſed prius neceſſe eft multas an- guilias et tribulatiōes multas et malas in preſenti pati. In- ter quas tamen nunq; deſerit nos totaſter domin⁹: q; reſte- psal. Aduitor eft in opportu- nitatibus in tribulatione. ¶ Dicendū ſecondū: per filios Israel intelligenti veri re- ligiōi: qui tranſiunt mare ru- bu in profesionē ſua: quia ibi omnis remittuntur: et quo ad cui- panū quo ad penū: vt proba- bilitate ſuſtinet ab aliqbus do- ctori⁹. Intrant autē defertū cum incipiunt viriliter agere/ mitrentes (vt vulgo dicit) ma- num ad paſtā. Habent etiā am- bulare i deferto Sur. i. in angu- ſia religionis tribus dieb⁹ co- riuit: q; ſunt adimplete triū yocoris: que ſunt paupertas vo- luntaria/ cōtinentia integrā: & obedientia perfecta. De qbus veri clauſtrales dicere debent patiuit: profecto consulendū illi qui huiusmodi tentationes illud qd supra dictum eft. iij. c.

iii

Exodi decimoquinto,

Si per considerationem accipiat: et quod tormenta cruciatus et amaritudines Christi oculo mentis diligenter consideret: et quod omnia hec et his similia transirent in aqua amara quam bibit: id est in amaritudine tribulacionum quam sentit viuere cum also in spiritu suo recompenset. Quid si diligenter fecerit / profecto omnis prior amaritudo aquorum claustrorum / vertetur ei in dulcedinem / et tristitia in gaudium: adeo quicquid prius erat ei difficile et durum / vertetur in molle et suave. Bene ergo ad propositum scribitur Judith. v. qd a ligno obdulcata est aqua amara. Et Gregorius. Iiij. huius est quod non equo animo toleremus / si Christi passionem ad memoriam recocemus. Nota de illo nouitio / qui inveniebat austeriorates religiosis impotrabiles: cui apparet Christus in forma crucifixi ostendens ei plagam laterissimam / et dicens: Ex his salsa panem tuum hordaceum / quem comedere non potes. Et ex tunc recessit ab eo tentatio quam prius passus fuerat frater illi de recessu.

¶ Moraliter et tertio / et circa idem: notandum qd aqua amara est fortis tentatio: que tunc faciliter sustinetur / quando ad lignum id est ad crucis memoriam recurritur: et quando ad Christi passionem et devotionem mente venitur: ut iam dictum est.

¶ Moraliter et quarto filii Israe/ qui tot et tanta passi sunt

plusquam venirent ad terram promissionis / in qua abundanter sunt: significant iuuenientibus status sue conditions existant: qui si res lunt in posterum et postquam euoserint in viros / peruenient ad diuitias et honores / atque feliciter vivere: necesse est eos prius pati dum iuuenies sunt: alias ocofie vivendo / vir aut nunquam peruenient ad predictas: quis iuxta vulgariter puerium: Non meruit dulciam: qui non gustauit amaram.

¶ Moraliter et quinto / iterum iuxta principium huius clausule / quo dicitur: Ambulauerunt tribus diebus per solitudinem et. Notandum qd per filios Israe/ ambulantes in solitudine intelleguntur penitentes. Hi enim debent ambulare in solitudine: id est sequenti a communis consorcio et liorum hominum mundanorum et peccatorum: quis scriptum est in psalm. Cum sancto factus eris / et cum peruerso peruerteris. Et Seneca epistola v. Conuersare eum his qd meliora facturi sunt. Quia ut alius pleronimus tercia parte epistolae suae / epistola lxxv. talis efficitur homo / qualium societate fruatur: sed quid est qd filii Israe/ ambulauerunt tribus diebus / et tandem peruerterunt ad aquas Marath: nisi qd ad amaritudinem aquae lacrymarum vere contritionis peruenient per peccati agnitionem / agniti detestationem / et detestati desertionem. Hec est enim triplex dilectus / quis peruenient

Clausula secunda. fo.cclxx.

uenient ad aquas Marath. Se datorum suorum: ut qui non quitterit: Ostendit ei dominus⁹ licet volunt ea obseruare amore iuuenientrum quod cum nullis in astrite: sicut caueat sibi a transgressione eorumdem timore peccatorum sunt. Quia cum penitus transgressione eorumdem timore non enim delectatur domini refugit amaritudinem doloris / nus in penitus instar tyrannorum. contritionis / ruboris confessio / laueamur / litigio a peccato / et confessionis / et laboris satisfactio / ipse cohibebit penas. Unde noster confessio debet et ostendere lignum crucis / in qua vel mo / fermo. lvij. Fratres si presimili Christus passus est pro nobis / et sic rotundum dulcorat / pena vos terreat.

¶ Allegorice et primo / et confunditer ad de Lysa / per aquas amaras (de quib[us] hic legitur) intelliguntur tribulationes vestre presentis: iuxta illud Esiae viii. Ecce adducet dominus super frumenta trito in molendi eos aquas fluminis fortes et multas / regem Assyriorum et. Per lignum autem intelligi a tur crux / id est passio Christi: que si mittatur per fidem charitate formatam in cor hominis / repletum aqua tribulacionis / veritatis illas in dulcedinem per virtutem patientie: et spe retributionis eternae. Hinc Wat. v. ait Christus: Cum vos oderint homines. Sequitur: Mandete et exultate: quoniam merces vestra copiosa est in celis.

¶ Allegorice et secundo / iuxta illud: Ambulauerunt tribus diebus / Notandum conformiter diebus / Notandum conformiter intercedendo dei mandata: quia sicut in custodiendis illis retributio multa promittitur: ita et in pecuniaris cunctis transierimus per mare rubrum in baptismo / nunc tamen puerum in presenti / qd in futuro. Unde Leuitici. xxvi. Et simili (vt ait Athanasius in symbolo suo:) Hec est fides carbolis: tantum mirabiles penae a domini causa / quam nisi quis fideliter servato contra transgressores manus crediderit: saluus esse non

Exodi decimoquinto,

non poterit. Et Apost. Heb. xiij. se vltro subsciendo oneris legie
Sine fide impossibile est place- antiques omnes Samaritudo le-
re deo. gis ablata est: et cōteria in di-
C Allegorice et tertio iuxta il- cediment aquarum noue legie:
lud verbum: Non inueniebant dicente ipso Christo Watt. vi.
quam. notandum conformiter Jugum meū suave est et onus
ad dictam glos. interli. & aque meum leue. Hodie legitur circa
in proposito significat sacram cōflio ablata est quia nimis dul-
doctrinam que reficit animā. ra & amara: et illi successit dul-
p̄stres ergo illi q̄ ambulabat cilis irrigatio aque baptismatis
in legē nature. Valde sitibāt que nemine occidit etiam quam-
nec inueniebant exterius q̄ pa- tuncunq̄ recenter natum sed
pūnare eis aquas doctrine fa- onnes saluat: et ad portum salu-
lurari: quis nōdūm aperuerat tis eterne p̄ducit/ dicitē Chri-
deus ora prophetarū. Interus stio Watt. ix. Sintē parvulos
tanien non deerat eis liber legis venire ad me: talium enim et
nature. Prophete autem et nullus ergo de cetero mur-
quotuor fuerunt sub lege scri- ref>nullus conqueratur de de-
prati inuenierūt quidem aquas- factu aquarum gratiarum: qua-
sed ille erat valde amare: quia apud nos per dei gratiam est
opotest dare oculū pro oculō/ dēntē pro dente. Nōne erāt fons ille de quo longe ante-
aque circuncisionis erat valde dixerat Zacharias. xiiij. cap. vi.
amare que interdū in ferēbant cens: Id dicit illa scilicet aqua-
mortē: sic de multis alijs au-
sterritatibus legis Moisae dī-
ci potest. Tandem in lege gra-
tiae facile est iuuenire aquas dul-
ces & potabiles: et signanter in
perceptione sacramentū ec-
clesie. Nec quidem mirū: quia
sicut interdū ex eodem radice
cali fonte procedunt plures ri-
nulli: ita et de Christo fonte oīs
gratiarum & virtutū processerūt
(dū penderet in cruce) plus
res nulli: videlicet per pedes
per manus et per latus. Offices
igīt sitientes venite ad aquas
gratiarū. Venite (inquam) ad
fontem Christum: quia scriptū
est per prophetā Esa. xiiij. Ha-
urietis aquas in gaudio de fon-
tibus salvatoris. Nam ex quo
preciosum illud lignum crucis
missum est ita aquas amaras

Clausula secunda fo. cclxxij.

pletione mandatorum dei duo eo facere zc. Quia ut inquit ps. procedit. Primum est vitatio Declaratio sermonū tuorum il- malit: vñ hic docetur: et plenius luminat intellectum zc.
traditur Leuit. xxviij. vt iam di- C Allegorice et. viij. Per aq̄s teronomi. xxviii. Marath: q̄ dulcorate sunt per etum est. Secundum est conse- mixtione lignicū p̄s effent-
cutio boni temporalis spirituas adeo amare vt filii Israeli non
eternalis. De primo habe posse ex illis bibere quātū-
cōsūt sitibūti: intelligi p̄cēne purgatoriis: q̄ sunt valde ama-
ta bona remissio & corpora- re & dure cum (p̄s doctores) sit
la pollicetur obseruantib⁹: le- idem ignis in purgatorio et in
geni suam: ita vt bene & valde inferno: qui in inviōq̄ loco agit
congruedi possit illud verbū h̄m ordīne diuīne iustitiae et nō
psalm. q̄ in custodiendis illis secūdū ordīne nature sue. P̄to-
retributio multa: etiam in pie- pter quod clament pie ille ant-
senti. De secundo Eccl. xv. Si
valuerit mandata domini ser- gnum autem immixtum aquis
vare: & conservabunt te: supple in illis significat consolationem
bono gracie et virtutis. Itē vt diuinā pariter & angelicam: q̄
non recidives aut vidas in cul- non deest dictis animab⁹: alās
p̄fatti. A mandatis tuis intellexi: propterea oīdū omni-
nem vnam iniquitatis. De ter- gnum possit predictas penas su-
stiner. Vnde dicit q̄ h̄mī lignū
lud Marthæ. xix. Si vis ad vi- significat certā expectationem
tam ingredi: serua mandata. future glorie: que est in iōpis a-
C Allegorice et tertio iuxta il- nimabus: per quā tolerabilior
lud: Languoremque que redditur h̄mī pena in iōpis: ce-
cūdū illud verbum Gregor-
dicētis: q̄ spes p̄mī diminuit
vñ flagelli. C Anagogice: Israel: quod in
terpretatur vides significat il-
lae fidicēs animas: q̄ ante ad-
uentū Christi descendebant in
purgatoriū: vt condigne sati-
cer cecitatem mentis: ita vt se
errare non intelligent. Esa. vi.
Ecce cor populi huius: et au-
res eius aggrediat: et oculos ei⁹
claude. Iste neime est intrabi-
lis ille languor: q̄o percutit fi-
deles liberari: sive preferuari:
didentes: A cecitate cordis: li-
bāt tribus diebus in solitudi-
nem: vñz rendendo fidē sanctitū
me trinitas. Nam ex quo cam
non videbāt: et circa ipsam ali-
quem

Exodi decimoquinto,

quem actum habebat/patet q^o
actus ille erat actus credendi.
Nec etiam Applus. j. Lxx. xii.
aliter dicit fidē euacuari in a-
lio seculo i nisi per apertam vi-
sionem patris/dicens/Lum ve-
nerit quod perfectum est euac-
uabit quod ex parte est. Lūc
diu ambulasset hīmōl anime et
predicto deserto limbi nō in-
ueniebant aquam dulcem sed
amaran; scilicet carentiam dī-
uine vīsionis saltim ad tēpus.
Tandem autē mediantē ligno
truciſ Saluatoris apertum est
celum: cuius clavis fuit secun-
dum hīcro. ii. parte epistolaris
fūarum/epist. x. Quo spero a-
nime (que parate erāt) intrave-
runt ad nuptias illas celestes.
Et tunc etiam factum est gau-
dium magnum in illa ciuitate.
Actu. viii. dicente etiam Christo
no viuīus anime illuc intran-
ti id quod in fine pīentis clau-
sule dicitur: Eg o sum dominus
deus/saluator tuus.

Tertia clausula.

DE R E N T AUTEM IN
Helym sūti israel:
vbi erant duode-
cim fontes aqua-
rum et septuaginta
metra sunt fūcta aquas.
Cōsidera in precedenti clau-
sula nōster legislator Moyes
locutus est de progressu filiorū
Israhel in Marath/ vbi a-
que amare ex mixtione ligni
in dulcedinem sunt cōverse/ et
facte potabiles: hic cōsequen-
ter loquitur de progressu eorum:

dem Israelitarum per desertū;
et de peruentione ipsorum in He-
lym. Refert ergo Moyes/ q^o
postea predicti Hebrewi recrea-
ti sunt in Marath cū pane reli-
quo qui adhuc illis supererat
ex Egypto: et potu aque dulce-
rate: conseq̄uentē venerant in
Helym/ vbi erant. xii. fontes
lx. palme. Super quo dicit Jo-
sephus/ q^o modica aqua erat in
fontibus: et q^o ex ea modicum
sumere manibus cenomū fe-
ser inutile. Propter hoc erāt
(inquit) palme non multū emi-
nebant a terra/ quis non suffi-
ciebat humos ad conglutina-
dam humum. Dicte igitur pal-
me erant satis basiſ q^o quis pal-
ma ex natura propria in altum
valde, cres. et: iuxta id qd my-
steria dicitur de beata virginē
Eccl. xxi. Quasi palma erat
tata sum in Lades. Nec solū
in altum protendit verisimili-
tate in lacus sive per circumferen-
tiam distendit. Hinc etiam
dicitur palma: eo q^o ad modum
humane palme ramos suos ex-
pandat. Item palma appelle-
tur predicta arbor/ q^o quis anti-
quitus victorum monus ramis
eius ornabatur. Vnde etiam
Greci phēnēcē dicunt: quia
sicut phēnix auis multo tem-
poze vivit / sic et dicta arbo-
multo tempore perstat. fructu
huius arborei optimi sunt et
dicuntur dactyls/ ad digitum
similitudinem. Venient autem
ad nos per mare de Alepo/
dria/ que vicina ē Arabie/ vbi
in abundantia crescere assen-
tur. Insuper hec arbor (secundum
Latholicon) multum ha-
bet

Clausula tertia. fo. cclxxij.

bet pulchritudinis in figura. inter ad duodecim tribus: et sic
nam etsi in corice sit aspera et
dura: superius tamē vīsum des-
tinet per se: quia seorsum et nō
simil gradiebatur: et hoc ne ex
paſtore et ybertate. Habet
etiam (secundum cūdēm Lā-
tholicon) hec arbor palme su-
pia ceteras arbores quandam
singulatatem. Omnis namq^z
arbor iuxta terram grossa ex-
surit crecendo superius an-
gustatur et quanto plus subli-
mitur/ tanto in alto subtillor
redditur. Palma vero mino-
ris amplitudinis ab initio in-
choat: ut iuxta ramos et fru-
ctus amplior arbores exurgat.
pecille.

Circa autem hanc breuem
cūlūsi rouentur aliquia bre-
via dubia.
Primum igit dubium: Quid fa-
cit ad opopūlū pīens bre-
vis historia? Respondeat ad hoc
Augusti. q^o illud erat signum
q^o duodecim dices et septuaginta
iudices erant habituri ex il-
lo populo ad ipsum regendum:
et hoc voluit eis dominus in di-
cere. Zacco pī presenti de sen-
tiallegorico.

Secundum dubium/ confor-
miter ad literā: Cur voluit do-
min⁹ et essent. xii. fontes et nō
pauciores/ nec plures? Uel cur
non edidit magnum flūmū de
terra/ sicut verique facere pote-
rat: et sicut fecit alia vīce quā-
do percussa bis petra a Moy-
se abierit in secco flūmū. Nō
autem dicitur q^o exercint duos
decim riūli de līstīe. Numeri
x. Dicendum/ q^o pro pacifica-
tione populi voluit domin⁹ ut
essent duodecim fontes: cōfor-
metur ad duodecim tribus: et sic
quelibet tribus habuit fontem
suum per se: quia seorsum et nō
simil gradiebatur: et hoc ne ex
paſtore et ybertate. Habet
etiam (secundum cūdēm Lā-
tholicon) hec arbor palme su-
pia ceteras arbores quandam
singulatatem. Omnis namq^z
arbor iuxta terram grossa ex-
surit crecendo superius an-
gustatur et quanto plus subli-
mitur/ tanto in alto subtillor
redditur. Palma vero mino-
ris amplitudinis ab initio in-
choat: ut iuxta ramos et fru-
ctus amplior arbores exurgat.
pecille.

Quartum dubium est de ci-
bol quomodo scilicet. lxx. pal-
me potuerunt sufficere tāto po-
pulo? Dicendum/ q^o illæ arbores
palmarum erant tāliter proce-
ſe/ et in fructu secunde. Insuper
et fructus illarū (qui dactyls di-
citur) in modica quantitate sū-
ptus adeo sustentat/ q^o dicta-
rum arborum fructus omnib⁹
sufficit: sicut etiam sagaciter di-
tributus: ita vt nec vīnus nī-
mum abundaret: nec aliū nī-
mum deficeret: sed vīnus quisq^z
de illo sumeret quantū sibi ne-
cessē esset: sicut polcea factum
est de māna: vt statim diceretur.
Da exemplum de quīq^z pan-
bus a Christo multiplicatis.
Ioā. vi. Uel dic/ q^o forte virtus
divina ibi specialiter operata
est. Deniq^z adhuc populus ha-
bebat modicas reliquias cibo-
rum/ quos atrulerat secum de
Egypto: quia non legitur mur-
murasse pro cibo/ nisi postquā
transiit

Exodi decimoquinto,

transiuit de Helym in desertum sumus suos sicut nec patet face
Synode quo dicetur in principi- re solent et per consequence non
pi sequentis capituli. Quoniam
ergo priores cibi nondum essent
totaliter consumpti: quia tamē
ex longa diuturnitate et ad cor-
ruptionem tendebant et parte
ex altera inter tot populos ple-
tus erant delicatisq; non pote-
rant comode talibus cibis vivi:
ideo deus puidit de predictis
arboribus et fructibus eam.

Quartum dubium: Quomo-
do potuerunt filii Israhel tali te-
pore quod currerat cum vene-
runt in Helym inuenire fructu-
m in arboribus palmarum? Tunc
enim currebat tunc mēsis Apri-
lis: et patet in principio Ies. c.
Quomodo ergo tā cito potue-
runt inueniri dactili in predi-
ctis palmis? Ad hoc dupliciter
respondeatur. Primo quidem q;
palma habet hanc speciale p-
rietary et singularitatem: ut in
ea omni tēpore inueniri possit
flos et fructus sicut ferde ma-
logranatis. Et tertius fructus in
duplici differentia scz matur⁹
et immaturus. Secundo dicatur
q; in terra illa (cū sit valde ca-
lida propter vicinitatem ad so-
lem) fructus terre et arborum cī-
tius multo peruenient ad matu-
ritatem et spud nos.

Certum dubium mouetur p-
pter illud verbū: castra metati
sunt iuxta aquas. Unde q; me-
lius fecissent si castra metati
fuissernt distanter ab aquis: quia
ex tali vicinitate poterant con-
trahi multe fortes et effici lo-
cus totus paludosus. Dicen-
dum q; dicti fontes non erant
fluētes sive currentes sed sta-
tes: et ita nō euagabatur extra
gītū

Clausula tertia Fo. ccxxij.

gl̄ gratis spiritu sancti. Ubi adulto: quia sicut teste aposto-
lo Jacobo in sua canonica.ij.
cap. fides sine operibus mor-
talis. irrigatio donarum
tuā est: ita et gratia in adulto
sine operibus vacua est. Pro-
pterea apost.ij. Corint. vi. nos
et spiritualiter vivere facie-
runt. Tertium est q; iste aque
fluent impetu de Libano. i.e.
summa origine et vertice. i. de
summo a deo effectu. Uel de Li-
bono. i.e. Christo in gī cau-
se mortis. Et bene dicitur: et per-
que fluit impetu: quia vt sit
Amboius: nescit tarda mo-
ritura spiritu sancti gratia.
Unde legit Actuū. ii. q; cum
tādūm q; per palmarum intelligi-
tū apostoli receperūt spiritu sancti
et factus est repente sonus de
celo: tanq; spiritus velenen-
tis. Nam hoc impetu ducti di-
cti apostoli statim intrantes.
tempore ceperūt annunciatore
Christū loquentes varijs lin-
guis magnatā deū: ptout spūl-
fancē dabant eloqui illis. Et si-
militre de paulo legitur: q;
hoc imperu ducit continuo vt
synagogam ingressus est: pte-
dicauit Iesum. Actuū. ix. Et
Ezech. i. cap. habetur sic: Ubi
erat impetus spiritus illuc a-
nimata gradiebatur. Et bie-
niter tanta est huius impetus ve-
lementia: q; ei nihil resistere
potest nec famas nec stitit nec
sursum sunt sapientia.

Curiose dicitur palma est ar-
bor que surum erigit: quia tā
ipsa q; rami eius surum tendit
versus celum. In signū q; virtus
stūtis et rāmū surū affectionum
debent erigi ad deū: et ad celū
per desiderium eleuari: ita vt
dicti possit de iusto illud Lan-
vij. Statuta tua assimilata est
palme. Et Apost. Col. iii. Que
surum sunt sapientia.

Curiose dicitur palma profunde
in terra figit et radicat: alias
cum in altum valde crefar: nō
posset diu subsistere. Nam hoc
comune est omnibus arborib⁹
repererunt filii Israhel in Heli-
ym. Secundum autē ad salutē
radices magnas et profundas:
necessariū et ad peruenientē
ad terram promissionis. i. celū: tem profundari et p fidem has
est bonū opus et prefertū in
biliter radicari. Eccl. xxiiij.

W Quasi

Exodi decimoquinto,

Quasi palma exaltata sum in Quia teste Senec. oīa mala dō
Lades / et quasi plantatio rose cur solitudo. Hoc erā benefici
in Hierico. Hinc sapiens Ec- guratu est in pposito qd crant
cli. iii. aut: Quāto magnus es! septuaginta palmie: p qd dono.
sue vite sanctitate! sue gene- tar Chrustiani cuiuscumsta-
ris nobilitate! sue scientie su- tatus sint) semper debet eē plures
blimitate! sue honoris digni- charitate conuicti: et nūc &
tate humilia te in omnibus. Usq; odiū soli luce ab alijs separati.
de beato Iohanne Baptista / q nullus maior inter natos mu-
lierū surrexisse Christus testa-
tur / vt pater Matth. vi. legitur
Io. i. q se vocē dixerit claman-
tis in deserto: et indignū solu-
ge corrigā calcamenti ipsius.
Tertio palma virore deco-
rat: nūc enim perdit virom
suum: sic et vir iustus nūc debet
perdere virorem gratie dei: sue
bonae et honeste conuersationis
sed ipsum semp custodire. Usq;
de viro iusto dī in psal. Erat
tanq; lignū qd plāstati est fec-
tis euidenter apparet et proba-
tur p hoc scilicet qd ceterū an-
nos dicis exspectare ante hū
citat fructū bonos. Hoc etiā ap-
paret ex parte noīis: qd palma
Latine dī sener vel feni; sc̄b
lingua Greccā: t hoc pro eo q
ad modū illi⁹ ausiā fecit dī
dūtissime duret. Per qd deno-
tar pseueraria virtutis de-
bet esse adeo longa / q nūc
debet desiccare: sed semper durare
vīs ad finē: qz ut dicit Watt.
Qui pseuerauerit vīs in si-
ne hī saluus erit. Unde Job
xxix. In nūdilo meo in dī mo-
ritar: sicut palma multiplicata
est associatio et irritatio.
Moraliter et tertio. Per he-
breos egressos de Egypto / q
venerūt in Helym / ibi⁹ caltra-
merati sunt iuxta aquas et sub
palmo: vt ibi recrearentur / sī
gnificatur et egredi dī Egypto / et signanter vbi deest humana
aerūlum aut refugium. Psal.
xliii. dicit: querentibus cum.
Et alibi: Nunc vidi iuxta dēre
līctū. Si enī ipse dī dat eē
omni carnī et pullis coruorum
inūcantribus eum. Gromagis
dabit eē necessariā fidelitatis
populis. Et hoc est qd loquit
saluor. Mat. vi. dicens: Quia
in pposito recreatio sancte cō-
templationis multū in valēt no-
tice pāmū regnū dei / et iustitiae
etiā / hec omnia rē. Propterea
Eccl. ii. dicit: Re dicit filij
nationes horū / et scitore: qd
nullus sperauit in dīo / et cōsus
sūt. Quinīa sepe dīs pie-
uenit suos in benedictionib⁹
sūt. Et hoc signū iter parat in
proposito: p hoc vī cuī signo
columne in celo attrahit popu-
lū / Hebrewum scitentem et eis
rēntem per locum in quo nos
uerat fontes aquarū / et pala-
marū fructus in copia adeſe.
Moraliter et tertio iuxta il-
lud: castra metari sunt iuxta
aquas. Notandum qd ambula-
mus in hoc mundo / qd in eo
sumus: rātē per desertū tra-
scantes / eo q nō habemus hic
manente ciuitate / sed futuram
inquirim⁹: vt dicit Apo. Heb.
xiii. Interdu tamē debemus
castra nostra / id est interiores
seus metari iuxta aquas la-
chy marū / hoc p cōsideratio
nem multū. Primo qdē p cō-
siderationē culparū cōmissarū.
Psal. Exīt aquarū deduxerūt
oculi nīl: qd nō custodierūt le-
gētuā. Sc̄do vī p cōsideratio
nem absētē grē diuine / quā
peditim⁹ p culparū. Psal. Fue-
rūt mihi lachryme mee pānes
die ac nocte / dū dī mihi p sin-
gulos dies / vbi est deo tu⁹: que

Clausula tertia. fo. cclxxvij.

gnificatur et egredi dī Egypto / et signanter vbi deest humana
aerūlum aut refugium. Psal.
xliii. dicit: querentibus cum.
Et alibi: Nunc vidi iuxta dēre
līctū. Si enī ipse dī dat eē
omni carnī et pullis coruorum
inūcantribus eum. Gromagis
dabit eē necessariā fidelitatis
populis. Et hoc est qd loquit
saluor. Mat. vi. dicens: Quia
in pposito recreatio sancte cō-
templationis multū in valēt no-
tice pāmū regnū dei / et iustitiae
etiā / hec omnia rē. Propterea
Eccl. ii. dicit: Re dicit filij
nationes horū / et scitore: qd
nullus sperauit in dīo / et cōsus
sūt. Quinīa sepe dīs pie-
uenit suos in benedictionib⁹
sūt. Et hoc signū iter parat in
proposito: p hoc vī cuī signo
columne in celo attrahit popu-
lū / Hebrewum scitentem et eis
rēntem per locum in quo nos
uerat fontes aquarū / et pala-
marū fructus in copia adeſe.
Moraliter et tertio iuxta il-
lud: castra metari sunt iuxta
aquas. Notandum qd ambula-
mus in hoc mundo / eo qd in eo
sumus: rātē per desertū tra-
scantes / eo q nō habemus hic
manente ciuitate / sed futuram
inquirim⁹: vt dicit Apo. Heb.
xiii. Interdu tamē debemus
castra nostra / id est interiores
seus metari iuxta aquas la-
chy marū / hoc p cōsideratio
nem multū. Primo qdē p cō-
siderationē culparū cōmissarū.
Psal. Exīt aquarū deduxerūt
oculi nīl: qd nō custodierūt le-
gētuā. Sc̄do vī p cōsideratio
nem absētē grē diuine / quā
peditim⁹ p culparū. Psal. Fue-
rūt mihi lachryme mee pānes
die ac nocte / dū dī mihi p sin-
gulos dies / vbi est deo tu⁹: que

Exodi decimoquinto,

applemissisti peccando. Ter exemplū de lumine quod se estio vero per considerationem munificat alius sine sūt diminuē celestis glorie in qua non fuit. Ab istis ergo duodecim mus nec certi sumus q̄ finaliter fontibus irrigat⁹ est totus iste ad ipsam puentem⁹. psal. mīdus: quando quidem in omni Super flumina Babylonis ille nem terrā exiit sonus eorum sedimus ⁊ fleuimus dū res ⁊ in fines orbis terre verba co cordaremur tui Sion. Sion enim (que sterzatur specula) ascensionem et spiritu sancti recte significat celestem gloriam: in qua aperte ⁊ nude spectulatis suis illud. Vnde vlti, cularū dominus deus. Recor datio igitur huius Sion et dicitur: Et Iohann. xv. Elegi vestes deuotas ad gemendū. Bea posuit vos vt carnis et fructus affiti igitur qui lugēt supple tria ferat⁹ ⁊ fructus vester manebunt. Ecce igitur qđ est causa septuaginta disciplinū in stra metari iusta aqua.
 ¶ Allegorice et primo / Helym predictis duodecim apostolis (quod interpretat⁹ uno modo) de quib⁹ Lucc. x. dicitur: Desteris eorum recte Christi signavit dominus septuaginta psalmi. Dominus fortis et potens / domin⁹ potens in bino ante faciem suā in omnem ciuitatem et locū quo erat ipse venturus. Qd autem tñ fe apostoli qui aquam omnē quā habuerunt tam gracie / & doctriñe: qđ potestatis ligandi ei duo fuisse dicantur / significat solvendi: qđ etiam potestatis miracula operandi hauserunt ab ipso Helym. xiiij. sunt numeri septuagintarū nō videntur tam gratie / & doctriñe: qđ potestatis ligandi ei duo fuisse dicantur / significat solvendi: qđ etiam potestatis figura. De igitur septuaginta plenitudine eius accepimus two: prebuerit etiam spiritus tuus (inquit) ipso largiente sine fine illis quib⁹ predicatoris. diminutio sicut de fonte ple: Nō enim in solo pane vivit homo ⁊ redūdate multa aqua ac cipitur nō diminuta eius plenitudo: quanvis non sit omni nō simile / quia aliqđ aspergunt aqua que inferius est multū aspergatur de fonte quod non relinquitur in eo. Non autem sic in proposto. Possim⁹ ergo dare bet nutrimentū: designat crucem

Clausula tertia. fo. ccxxv.

rem Christi que fuit inferi⁹ a telligi possunt duodecim artis spēra: in hoc mundo: aspera culi fidelis. Absq; enim his fontibus manent humana corda quā sursum eis valde dulcis: arida ⁊ sine fructu bone operationis placite deo: qđ sine fīpiates ergo. i. viri iusti debet de impossibile est placere deo. sub ipsa morari per devotionē hebreozū vndeclimo: cū autē et meritis contemplationē. In cuius figura legitur Iudicium quartop⁹ Delphoi prophetis favor Lapidoth scedebat certis temporib⁹ sub palma. Tandem tu quoq; fac similiter.

¶ Allegorice et quinto / per palam designatur victoria sanctorum martyrum. Antiquit⁹ enim victores redentes de p̄lio solebant palma coronari: inuersari ecclesiam militans et facti martyres redentes ad deū per mortem / coronant populus hebreorum qui fuit speciali aureola / que palma dignificat. Unde Apocal. viij. legitur: qđ sancti sunt in conspectu eborum amicti stolis albisi ⁊ palme in manibus eoru. Et per hoc designatur qđ non solū lumen martyris: verum etiam qui cunq; in presenti vita viriliter decortant cōtra carnem / mundum aut diabolū: palmā eternū glorie / & perpetue corone a se reportabūt. Quod beneficatur, i. Machabeozū decimotertio. Ubi dicitur qđ filii Israhel mundauerunt arcem a contaminationibus / & intrae sunt in illam: cū laudibus ⁊ ratiis palmarum. Quia ergo eccl̄sie summe debet a virtute mundarū expiari: ⁊ quam illi solū debent intrare qui scient deo regnari et cum laudare / et qui palmarum victorie sciunt de re. Natura autē huiusmodi aquarum est irrigare humnam mentem: sed nō faciat: saltem in

duodecim fontes aquarū in presenti: dicete huiusmodi sci- Dij. ptura

Exodi decimoquinto.

ptura illud Eccl. xxiiij. Qui se humiliat exaltabitur. Simili-
bus me adhuc litent. Opti-
mum igitur est castra metari septuaginta palme cum fructu
iuxta huiusmodi aquas & non bus suis. I. reliqua multitudo
circa aquas insidanas vanas & beatorum cum fructibus me
steriles: quia ut ipsa inquit ubi ritis & tibi presenti operari sunt.
supra: Quod audit n. e. nō cōsum. Uel per fontes & fructu palma
debet scilicet per errorem & q
operantur in me. i. vt me sciāt: celestis gloria extinguit a pes
non peccabūt. I. finaliter nō pe-
nitus euacuat omnem famam
ribunis qui elucidāt me: alijs aut strim. Joan. vi. Qui vent
tradendo & communicando ad me inquit Christus nō cōsu
perdident mercedem suam: quia rier: et qui credit in me non la
vitam eternā habebunt.
¶ Anagogice Helym ē clū:
ubi sunt duodecim fontes: id
est duodecimi apostoli: qz in lo
eo Jude proditione successit enim postea beati efrurie: qui
Barthias: vt dicitur Actu.: habent panem angelorum p̄ea
Et in psalm. episcopatu eius sententia: Aut etiam quomodo
accipiat alter: Quod nō est sic possent sitire: qui habent sens
intelligendū: qz Judas altqñ fontem vite: filii Israel post
habuerit locū in celo: sed quia quam caltra metari sunt iuxta
habiturus erat dūmī i bo: aquas ī Helym: postea illa in
no statu feti: sicut nūnullus de soluerit: vt venirent in des
li ī aliquādo fuisse affirmat. tertii Syn. vt dices in sequenti
da exēpli de diabolo. postq cap. Ut vero beati nūc locū
ergo duodecim Christi apostoli mutabūt: quia nō possent quo
li irrigauerūt sua predicatione: rendere vt melius aut tā bene
vniuersam ecclesiam mul
tantem: vnuā vna pārem: alijs vestrum nemo tolleret vobis.
alī: & sic de alijs. consequēter Item Joan. vi. cū qui venit ad
istū duodecim fontes eleuati me (inquit Chilensis) nō ejiciā
sunt sursum ad ecclesiam triū foras. Unde er securitas ete
phantem. Nam & fontes cōmū nitatis beatitudinis est de eis
inter sursum ascendunt: quan- sentia illius: ita vt non possit
tum scilicet prius descendere: aliquando amiri aut perdi
runt. Et quis predicit Christi. Et in hoc errasse dicitur Orl
apostoli presenti valde desē genesi: de quo dicit Augustus
derunt per humilitatem instar nūs libro vicesimo de cūl. del.
magistrī sui Christi: qui fuit cap. decimo septimo: qz illum
fons totius humilitatis: ideo propter multa: & maritine pro
nunc in celo valde sunt sublis p̄ter alternantes sine celis
mati. Nam scriptum est Luce. tione beatitudines & misterias
decimoquarto: Item eiusdem non immerito reprobavit ec
decimo octauo: qz omnis qui cœsta. Hec ille.

Exodi

Clausula prima. fo. cclxxvi.

Exodi decimoserto. ¶ stras: quibus murmurati estis
contra eū. Nos enim quid sus
mus: Nec contra nos est mur
mur vestri: sed contra domi
num. Dixit quoqz Moyses ad
Aaron. Dic vniuersē cōgrega
tioni filiorū Israhel. Accedite
coram domino. Audiret enim
murmur vestri. ¶ Sicut loquere
tur Aaron ad omnem cōtri
tioñ Israhel respicerunt ad so
lititudine. Et ecce gloria domi
ni apparet in nube. Locutus
est autem dominus ad Moysen di
cens: Audiui murmurationes
filiorū Israhel. Loquere ad eos:
Vespere coniunctis carnes & et
mane saturabūt panibus:
scilicet qz ego sum dominus
deus vester. Factū est ergo ve
spere: & ascēdens corūnix eos
operari castra.

Historialiter postq in pre
cedent capitulo magnus ille
sanctus vates domini Moys
es locut⁹ est de cantico: quod
ipse cecidit domino: gratias li
li agendo pro exitu filiorū Is
rahel de mari rubro: cuius per
culo submersis: & de sub
mersione regis Pharaonis: to
rius lui exercit⁹ in dico mas
ri: addidit quoqz de dulcora
tione aquarū in Marath: atqz
de prouisione duodecim fon
tu & septuaginta palmarū: in
Helym: vt illuc veniens popu
lus domini: secundū indicis colli
be desuperstantis et viam di
uinitus ostendentis: haberet
unde necessarii vite corpora
lis subueniret: tam in cibo &
in potu: vna cū reliqua modis
cōfissima prouisione que super
erat de allatis panib⁹ ex Egy
pto. hic consequenter continet
¶ in his nuans

Exodi decimosexto,

nuās progressum eorumē he- dit. quando hoc factū est: quis
bicōm per deserto agit de p- quinādēcimā die mēlis fecū
uentione eorum de Helym in di / postq̄ egressi sunt de terra
desertū Syn / ubi populus pro Egypti. Et tunc defecerat pe-
cibo murnurāt: cui dñs magni breis virtualia / que attrulerat
fice subuenit duplīcē pñficio: ex Egyp̄o: quod intelligendū
sue duplīcem efaci illi tribu- est, p̄ maiorē parre: vt dicis pe-
ens: scilicet cōturnicē et mā- trus de pal. Determinat autē
tēpus huius murnuris magis & altiorū non propter murnur
in se / sed ppter dei beneficium
vt sc̄ sc̄at quo tempore / quo
die datū est manna: quia fru-
ctus. lxx. palmarum sunt cito a
tanta multitudine consumpti /
& xv. die mensis secundi defe-
cerunt virtualia: que appor-
terat de Egypto: vt iam dñcū
est. Ex quo patet q̄ triginta
diebus dñ illis vicerunt / nō co-
medendo ad saturitatem sed ad
famem temperandam: vt dicit
Josephus. Sequitur: Et murnurauit
omnis cōgregatio filiorum Israhel contra Moysen
et Aaron in solitudine. Qualia-
ter autē hoc intelligi debet
declarabitur in solutione ad
quartū dubium. Dixeruntq; si-
lis Israhel ad eos: Urinā mo-
ture sienius per manū dominū
(qui scilicet interficiebat pñs
mogenita i terra Egypti) quā
do sedebamus super: id est iu-
ra / ollas carniū. Loquuntur
autē more leccatorū qui sedent
capituli / p̄ projecti filii Israhel iurta ollas / allatura carnium
de Helym venerant in desertū / vt sic saltim odore earum refi-
syn: qđ est inter Helym & Si-
nay. Dicit autē Hiero. in lib. de
locis hebraicis / et desertū. Welū erat nobis mori morte
Syn idem dicit eis scripturali- festinata in Egypto / qđ in de-
qđ desertū Lades. Sed hoc seruo penuria affectos multo
desertū iuxta Hebreos in. lxx. tempore tandem mori. Unde
interpretibus non habet. Nec subdunt: Lur induxit nos in
Hiero. Deinde Moyses ostendit occideretis om̄em

Clausula prima. Fo.cclxxvii.

omnē multitudinem famē: i. raliter/ propter diuersos sapo-
longo cruciatu / qui est breui res illi⁹. Sapiebat eminicius
more peior. Unde multi pos- quod desiderabat. Sapien- xi.
tius op̄at cito mori / qđ diu lan panē de celo p̄stiristi eis / om̄
guere. Pater ergo de murnuris / ne delectamētū in se habentē /
re graui Hebreoz properat / et omnis saporis suavitatē. Ad
fectum virtualium qui ramen dit autē de celo: tum quia vir-
tute diuina descendebant hu-
pro subleuitate tamē necessit-
tate diuina recurrunt ad do-
minum: in quo patet eoru cul-
pa. Nō et hoc se indignos dei
supple aereo formsban⁹. Se-
quitur: Egrediat populus / sc̄z
ad loca vicina i mundis / et col-
ligat que sufficiunt / supple ad
suffitūtē et necessitatē per fin-
immediatē subditur.
Quātrū ad secundū / Moys-
es subdit dei miserationē. Nō
quātrū populus murnurauit
do cōtra seruos ei⁹ / Moysen
et Baron miserationē grauissi-
me ab eo flagellari etiam vñq;
ad mortē sicut in alio passu fa-
ctū est: vt patet Num̄ xxi. ubi
legit̄q; misit dñs ignitos ser-
pentes in populus propter mur-
nureorū / et multi perierūt. De
hoc etiā loquit̄ Apost. i. Cor.
i. Nō enī qui tunc murnurauit
p̄ cōtra eosdē / Moysen sc̄-
riet et Baron corporaliter in-
terierunt. Quinino dñs misera-
tione eorum / dixit ad Moysen:
Ecce ego plus vobis panes de
celo. Nōrā singula verba. Di-
gnero dñs: Ecce sc̄z in pri-
mo et indilat. Sic enim dictū et
factū est ad cōsolationē popu-
li. Vel / ecce sc̄z visibiliter et
mirabiliter ego qui cuncta de
nibilo creaui pluā abundāter
vobis ingratis / et inimicis meis /
et aduerfamini amicis meis
et seruis / Moysi sc̄z et Barō: pa-
nes / manna loco panū / quod
enī dicebat panes propter sus-
tentationem. Vel panes / plu-
num abundantiam mirabi-
lem

Exodi decimo sexto,

Item nō qualiumcumque sed regalium autum / id est quas solet reges comedere: ut dicit Andreas. Unde per hoc poterant scire q̄ deus erat rex & dominus: et mane videbitis gloriam domini: id est gloriosam apportionem domini in manu descendente: vel in nube plus solito claritate rutilante. Audius enim murmur vestrum contra dominum: quia eduti vos de Egypto in hanc solitudinem quod de precepto eius factum est. Non vero quid sumus quia misericordia nostra nos? Ac si diceret Moyses: Nos sumus tantum filii domini! denuncianteis vobis eius voluntatem: et ideo non educimus vos principaliter de Egypto: sicut nobis imponitis: sed ipse dominus deus omnipotens. Quare ergo multitudinis id est murmuratis contra nos: Et enim multum idem q̄ in occulto & continuo aliquaque facili occasione inveniuntur murmurare: videlicet ad modum muri: qui continet in occulto aliud corredit. Deinde Moyses dei beneficium specificat dicens: Dabit vobis dominus vesper carnes edere: scilicet coturnices mittenendo vobis: et mane panes: id est manna pluēdo. Et nota q̄ manna aliquando est neutri generis: et indeclinabile: aliquando autem feminin generis: et prime declinationis: et declinatur sicut musa. Hoc tamen nō est iustus. Aliquando autem est tertie declinationis: et declinatur hoc manna mannatris: sicut hoc dogma dogmatris. Et huiusmodi non est iustus: si modo

accipiatur secundum ynam climacionem: modo secundum aliam. Sequitur: eo q̄ audierit murmurations vestras dominus. Non quidem sic intellegend: q̄ murmur populi fuerit causa dictorum beneficiorum missorum a domino: sed occasio tātum. Da exemplum de peccato. Ade! q̄d fuit occasio incarnationis filii dei: instantiū q̄ si ipse nō peccasset: id est filius incarnatus non fuisset secundū opinionem beati Thomae: et multorum aliorum.

¶ Sequitur: Dixit quoque Moyses ad Aaron: qui erat supplex proloquitur suū ad populum: eo q̄ ipse esset impeditus lingue. Dic vniuersitate congregatiōis filiorum Israel. Sic autem locutus est Moyses ad Aaron: eo q̄ sequens beneficium erat exhibendum vniuerso populo. Accedit coram domino: id est versus illam partem in qua erat columna nubis. Nondum enim erat facrum tabernaculum. Vel ut dicunt Hebrei: prout de Lyra referit Iosephus. Hebrei habent tunc parvus tabernaculum in quo consulebant dominum: id quo dicitur in sequentibus. xxvij. capitulo: q̄ Moyses tollens tabernaculum iterendit illud extra casula procul. Vel forte hoc dicitur per anticipationem de tabernaculo quod postea fuit. Audiuit enim murmur vestrum: id est cauſam vestri murmuris quam vult auferre a vobis. Cumque loqueretur Aaron ad omnem certum filiorum Israeli exequendo preceptum fratris sui Moysi: respercerunt ad for-

titudine

Clausula prima. F. cclxxvij.

Itudinem id est ad anteriores rem / z. xv. dies eiusdem mensis rem partem eisorum: in qua sis: computando ut prius. Ex quidē parte erat columna nubis: quo patet: q̄ primus mēsis exibit et ignis. Et ecce gloria doctissimi filiorū Israei de Egypto! mēsi apparet in nube: id est secundum computationem lucidae claritas insolita / q̄ quā narem fuit mēsis Aprilis. Secundum autem computationē dominus. Locutus est dominus ad Moysen dicens: Auditū murmurations filiorū Israeli. Et dicit murmurations in plurali: quia contra plures: et pluribus de causis murmurauerunt: scilicet contra Moysem et Baron. Item contra dominum. Item pro carnibus et pane. Cetera patent et dicitur. Secundum dubium: cum dominus portus volvit mittere filios Israeli carnes et manna beneficis: adeo: icū dicitur: Factum est ergo vespero: et ascendentes coturnis cooperavit casta. Dicendum ergo in maxima multitudine: adeo base q̄ sine via difficultate eis sola manus poterat capi intra castra descedens. Et nota q̄ ibi ponitur singulare pro plurali: id est coturnis: pro coturnicibus.

Circa hanc autem clausulā possunt moueri plura dubia. Optimū igitur dubium mouetur: propter illud verbum: Quattuordecima die mēsis secundi. Queritur ergo vtrū hoc sit intelligendum de die solari aut lunari: quia constat iam solaris Luna habere dies suos: in quibus perficiuntur cursum suis: soliquid plures: luna: & non multo pauciores. Dicendum: q̄ in tali inter eos aliqui erāt solitarius: magne prouiderit viri: q̄ etiā fore plures eas illic facias: Luna de Egypto attulerat: q̄ & qui erat secundus mēsis illo anno: q̄ vidēres sterilitate desertis posticū computationē luna: pessime viuebat: et tales portarent

Exodi decimosexto,

Et adhuc modica victualia habere quādō dominus pluit manna de celo cum missione coturnicū. Q[uod] ergo dicitur q[uod] defecerant eis victualia que tulerant: intelligēdum est h[ab]i[m]ā magistrorum historiarum pro maiori parte et non totaliter.

Cuartum dubium oritur p[ro]pter illud verbum: Et murmurauit omnis congregatio. Queritur ergo utrum a parte rei fuerit q[uod] omnes murmurauerit? Dicendum ergo non simpliciter: quis non est verissimile de Iosue q[uod] murmurauerit: nec similiter de Caleph: nec foſtan de nonnullis alijs probis viris q[uod] patierent portabant defectum victualium tamen flagellū donavit sperantes de diuino auxilio. Dicendum ergo breuerit: q[uod] aliqui fuerunt inter eos qui non murmurauerūt. Verissimile enim est q[uod] in tāta multitudine erat aliquid boni. Sed quia tales erāt admodum pauci: ideo de ipsiis non sit excusio: maxime cū dicat philosophus. iij. Phisi. Q[uod] modicum est quasi nihil cōputatur: siue reparatur. Unde p[ro]pter hoc scriptura non dimittit loqui generaliter. hic enim est consuetus modus loquendi in talib[us]. Insuper h[ab]i[m]ū iura: illud quod maior pars multitudinis facit: tota multitudo facere videtur: et sibi impuratur: preci pie quando due partes cōficiunt. Item vt dicit dñs p[er] de Psal. cū dicitur: Et murmurauit omnis congregatio: lylyministis distribuit p[ro] generibus singulorū: non p[ro] singulis generū: sicut cum dicitur: Omne animal fuit in arca stoc: q[uod] ali-

quod de quolibet genere. Sicut in p[ro]posito aliqui de qualibet tribu (q[uod] ait Josephus) murmurauerunt contra Moysem et Baron.

C Quintum dubium oritur p[ro]pter illud verbum murmurato rum filiorum Israel / dicēnū: Utinā mortui essentius in Egypto: quando sedebamus super ollas carniū: et comedebamus panem in saturitate. Queritur ergo utru[m] ita fuerit a parte rei sicut illi dicebant? Dicendum ergo non: immo totum coram vider posse trahi ex sacra scripturā: p[ro]mōne p[er] illud quod dominus predicerat Abrahā. Gen. xv. dicens: Scito p[re]fatos et p[er]egrinum f[est]um suis semini tuum in terra non fua: et subiicient eos seruituti: et affigent quadringentis annis. Et quibus verbis sat is p[er]dicto d[icitur]: crucis hebreorum populus fuit multum grauatus in terra Egypti: tum erit q[uod] de hoc frequenter conquesisti sunt: tam apud deum q[uod] apud regē Egyp[ti] et p[ar]te in principio huius libri p[ro] plura capitula: signat[ur]. v. c. quando dixerunt pharao[n]i cum vociferatione. t. c. voce pia et lugubri. Cur ita agis contra seruos tuos? pale non dantur nobis: et latentes militer imperantur. En familiū flagellis cedimur: et iniuste agitur contra populum tuum. Non est ergo verissimile q[uod] perbezi tum temporis sedenerunt per ollas carniū: aut q[uod] comedenter panē in saturitate. Nec est stādum verbis eorum: quia aperie nesciuntur.

C Septum dubium: Unde pos-

terant

Clausula prima Fo. cclxxix.

terant sustentari animalia he[re]biorum in deserto ram sterili: de novo sumere experientia de certamine cum homines paterunt defectū in cibo et potu: aliquo prīus ignoro. Sic ergo illi non competit aliquem tentare. Respondet ad hoc Augu-

stii. in questi super Exodum. q.

lviij. q[uod] illa tēratio p[ar]atio fuit:

non ad peccatum inductio: il-

lanti cibo iumenta minime paſci-

solent. Dicendum in primis p[ro]

sicut debet articulante farinā

ex Egypto ad conscientes pa-

nibus in viatura etiam a tulerat

p[ro]p[ri]um p[er] iumentis suis. In-

super deserta Egypti non erat

adeo sterila quia gignerat ali-

quod p[ro]p[ri]us aptum iumentis:

qua si aliq[ue]st est numentū hos-

minūm q[uod] aliud iumentoz. De-

nis dicendum: q[uod] etiam max-

ma par dictorum iumentorum

perit fame et siti in deserto.

C Septimum dubium: Cur he-

bet in deserto carnes deside-

rabant: cum multa p[ec]cata ha-

berent patet ex dictis. Nec

enim in Egypto vngulā dimi-

ferant: iuxta id quod dixerat

Moysem ad pharaonem super

decimo. c. Lucti greges (inq[uesti])

pergunt vobiscum. Non rema-

nebit etis vngula.

Ad hoc du-

biū respōdet Augustinus: q[uod]

multitudo pecorum hebreorū

erat valde diminuta et deſe-

cta paucorum: vt dictum est.

Tel dicendum cōformiter ad

glo. ordi. q[uod] greges ouintū: ar-

mēta bovin habebant: sed de-

siderio p[er]scium et autum estua-

bant: q[ui]bus Egyptus abūdat.

C Octavum dubium mouetur

propter illud verbum: Uesper

scit[us] q[uod] dominus r[ati]o. Contra

illos et. Tentare aliquē est su-

quia ista scientia sine experien-

tia non est habita nisi per aces-

autem cui omnia nuda sint et

coturnicale que descendunt

super

Exodi decimosexto.

super castra filiorum Israhel cū rantis tanquam opus insolitum. Et per consequas liquide patet; q̄ ibi fuit miraculum. Nam iste aues sunt que certis temporibus mutant loca transcurres de una regione in aliam etiam in maxima copia. Tunc autem cum se transferunt predicto modo adeo debilitatur ex nimio volatu; q̄ descendunt ad arbores/ sive in terram ad paululum. Interdum etiā supra matre volantes/ descendunt super nauem/ ut videantur eas cooperire/ facileq; captiuntur a nautis. Et ut dicit Lactatius: coturnix est feminini generis: & dicit coturnix a sono vocis gallice callie. Per huiusmodi ergo aium desēsum super castra Hebreorum/ non probauit dominus sufficiens: q̄ ipse esset qui eduxerat ipsos Israhel eis de terra Egypti. Dicendum q̄ immo sufficiens probauit intentum suum per predictum miraculum coturnicum: et maxime si attendamus cuncti rei cum promissione diuina: q̄ sic et predicerat dominus/ ita factum est: etiam q̄ ipso eodem die. Preterea coturnices/ signanter in tanta copia/ non cōsueverunt inhabitare locum desertum: quia locus ille non gignit cęcū illis propitiā cum sit sterilis/ si qui negat etiam habebat aquā nisi raram. Q̄ ergo illuc suoluerint letram citolatq; in tanta copia: insuper/ q̄ descendunt solum super castra: et non super loca vicina: deniq; q̄ se tangit et capi ab Hebreis permiserint: hec omnia et his familiis argumenta erant diuine virtutis talia specialiter ope-

¶ 98

Clausula prima. fo. ccxxx.

ens in abundantia. Q̄ si ita fessib; Secundo/ quia coturnices ex volatu diurno erant fatigatae/ ideo circa vesperam erat dominus manna in copia: omne decremētū in se habēbat. Dicendum q̄ que adhuc supererant viue redierunt in populo: vel alibi disperse sunt prout voluit dominus. Que autem mortuæ vel reliquie que superferunt his qui manducauerant ignibus traditæ sunt: sicut precepit dominus debere fieri de reliquie agni paschalis: ut patet supra. iii. c. ¶ Decimuntertium dubium mouetur propter illud verbū: Moysidicentis: Audiuī murmur vestrū. Queritur cur non dixit: Audiuīmus ego sup; le et Baro frater meus: maximē cū essent simul. Dicendum q̄ hoc id est: quia soli Moysi fuit reuelatum murmur eorum. Ipse enim erat in his que ad deum pertinet. Baron autem erat solum pectorum eius ad populū vt dictum est supra. iii. c. ¶ Decimū quartū dubium: Cur dominus predicit populo Hebreorum carnes vesperae panes? Id est manna mane sequentes. Videlicet si fieri. Nam in edendo premiteatur panis: deinde sequuntur carnes. Dicendum conformiter ad L. yra: ppter duo. Prior q̄ filii Israhel primo in suo murmur conquesti fuerant de defectu carnium: et secundo de defectu panis/ dicentes: Utinam mortui essemus quando sedebamus super ollas carnis: et comebamus panes in saturitate. Erideo eodē ordine quo duo plecta petierūt: datus est illis

cib; Secundo/ quia coturnices ex volatu diurno erant fatigatae/ ideo circa vesperam erat tempus conueniens ut descenderent ad terram: quasi ad res quietem: sic facilius poterat capi. Panes autem qui dati sunt mane sequenti fuit manna quod vocatur panes materialiter: q̄ decoq; bat et inde formabantur panes. Descendebat autē p modum rotis. Ros autē sole remane descendere. Unde sequitur in sequenti clausula: Mane sicuros facit: supple manna.

¶ Decimū quintum dubium mouetur propter illud verbum: Nec cōtra nos est murmur vestrum: sed contra dñm. Huius contrariū videtur esse verum: Non enim hic legitur populus murmurasse contra deū: sed cōtra Moysen et Baron. Dicedit et murmur Hebreorum erat contra Moysen et Baron obiectus: sed finaliter erat contra dominum. Non enim peccatum est: contra omnis peccati. Vel sensus est: Non cōtra nos est murmur vestrum: supple em vel principiū liter: sed contra dominum.

¶ Moraliter et pmo/ Per murmurationē cōgregationis filiorū Israhel cōtra Moysen et Baron propter cibaris intelligit murmuratio multorum religiosorum (q̄ per Israhel significant) contra bonū pzelati: et hoc frequentius propter victimā. Vi enim sunt qui frequenter dicunt saltim in cordibus suis: Utinam mortui essemus quando sedebamus super ollas carnis: et comebamus panes in saturitate. Erideo eodē ordine quo duo plecta petierūt: datus est illis

Seculum

Exodi decimosexto,

Seculum autem tenebrosum est per ignorantiam et culpam. Nam quando eramus in seculo i comedebamus cornes et pane in saturitate. In hoc autem deserto religiosi carnes non dant nobis; sed habemus ab eis abstinere. Aut si dant nobis non tamen quantum volumus. Nec etiam habemus pane in saturitate; quia oportet frequenter ieunare et multas abstinentias facere. Hinc ps. de talibus ait: Si non fuerint saturari murmurabunt. Insuper tales murmuratores claustrales; quandoque in cordibus suis male dicunt illis qui pie intendentes traxerunt eos de Egypto. I.e. mundo et inducerunt ad religionem. Nouerint ergo tales et murmurant eorum principaliiter fit contra deum; et ideo considerent gratuitatem sui delicti. Sed quod est pro dominis tandem dedit coturnices et manna populo hebreorum; et tunc saturari sunt; nisi quod ex speciali gratia interdum immuratur affectu et gustu calorem murmurantium in claustro faciens apparere dulcia que prius apparebat dura et amara. Nam quodque talibus ex sua ineffabili gratia mittit voluntatis pro carnibus. I.e. celistum et contemplationis pro amore seculi. Item manna dulcissimum; id est dulcedinem deuotionis pro deliciis cibis et potibus; et sic tales affluescant de sertum religiosi: desideratque carnium; id est deliciarum carnium dissuecent; et tandem contenti statu suo a deserto religiosi nullatenus respicunt: sed ibide ex tunc pacifice viuunt.

psalm. Pluit illis: rufusque abundantia. Et de tali immunitate potest intelligi illud psalmi. Hec mutatio dextera excelsi.

Moraliter et secundum et conformiter ad dominum patriarche de palu. Per filios Israel qui egressi de Egypte tandem venierunt in desertum. Syn. significantur penitentes; qui egredi de tenebris culpe et de potestate pharaois; id est blasphemie. Venerunt in desertum. Syn. quod interpretat egressio tentatio; scilicet statim tentatio egreditur et egredientes statim peccati. Ps. Eccl. 15. scriptum est: Fili acedens ad seruitutem dei ista in afflictione et timore et preparacione tuam ad tentationem. Non enim Christus tentatus fuit a diabolo; nisi post baptismum intravit in desertum; et nisi post temptationem. ut diebus et totidem noctibus. Nota de custode carceris; qui cum omni diligentia insequebatur fugientem de carcere. Qui pro remedio datur et in gredietur locum sacrum pro immunitate habenda; locus sacre est penitentia: cui consultus habeat libertatem; ut non per ualeat diabolus corde eos qui intrant in ea; nisi tantum ybini de recedunt. Qui igitur bene stat: videat ne inde recedat. Apostolus dicit: Uideat ne cadat. Iij. Corin. x. Sed quid est quod Hebrei murmurabant contra Moyensem et Aaron? dicentes: Utinam mortui essent per manum domini in terra Egypti; quando sedebamus et nisi quod quidam de longa tempatione attenderat dicunt: estis non verbo!

Clausula prima. fo. cdxxxj.

diu sentit diabolum volentem se retare de aliquo peccato: debet se humiliare inter spinas penitentie; et tunc erit in pace. Uel dic: quod iste spinis sit dolor passionis Christi: et signum dolor coronacionis ipsius in spinis. Inter haec igitur spinas debet tentatus refugere; et ibi per contemplationem se abscondere donec pertranseat furor tentationis. Unde psalm. Petra refugii herinachis. Petra est Christus; ut dicitur prime Corinthiorum decimo: Herinaci pleni aculeis sunt homines pleni tentationibus quos insequuntur canes diabolici; sed quale remedium huiusmodi herinactis. I.e. hominibus tentatis profecto precipuum est ut refugiant ad petram Christum modo predicho. Secundo coturnis docet nos habere continuatam penitentie. Nam secundum ipsum Isidorem. coturnis et secunda mare/mare quis est: sed postea volauerit quantum potest: fatigata descendit super aquam; et ibi extensis solum vnam alam: aliam autem tenet eleuata versus celum/qua mediante sicut velo cotinus transire. Sic verus penitus descendens interdu ad terram; propter corporales necessitates non debet totaliter mergi in eis: sed aliam intentionis debet semper tenere eleuata ad deum: et secundo omnia propter eum: et sic semper spiritualiter perficit. Sic enim consultit apostolus esse facientem. Iij. Corin. x. dicens: Sive manducetis sive bibatis sive quocunque aliud faciatis omnia in gloria dei facite. Tertio

N. coturnis

Erodì decimosexto.

coturnix nos docet habere se-
cedio. Nibflomisnus confirma-
curitate glorie. Nec enim aliis
habet venas adeo strictas / q
si comedenter venenum non no-
tice et: qz nō potest in ea desen-
dere vñq ad cor. Sic et veri pe-
nitentes diuino(re) strigant
selus suos nullū venenū. nul-
li peccatum poterit pertingere
vñq ad cor per cōscium. Pro-
pter quod sapiens proverb.
uij. consultis dicens: Omni cu-
stodia serua cor tuu. Ecce igit
in quibz nos docet coturnix.
¶ Moraliter quarto / p pre-
sentē histozā docemur nō nur-
murare nec desperare propter
defectū temporaliū. sive opta-
tes mortem nostrā. sive aliter:
quia frequenter vbi d'est hu-
manū auxiliū solet deus spe-
cialiter et sufficientissime suc-
curre. Hoc autē posset mul-
tiplici histozā probari nūl ti-
meretur nimia plūitas. Ipse
nempe interdū permittrit nos
necessitatē pati aut quocunq;
alio modo tribulari / vt in sub-
ueniendo per amplius nobis
innoteſcar eius potestas et bo-
nitas.

¶ Allegorice et primo / mur-
mūr filiorū Israēl propter de-
fectū carnū et panū: signifi-
cat maximū desideriū sancto-
rum patrū super aduētu Chri-
sti in terris qui fuit caro iuxta
illud Joan. i. verbū caro factū
est. l. homo. Itē panis / ipso met
attestat̄. Jo. vi. et dicēte: Ego
sum panis viuuus qui de celo
descendi. Huiusmodi autem
desideriū vocat hic murmur/
quāuis improprie: et hoc pro-
pter nimia dilationem. Unde
Psal. dormitauit aia mea pie
vrentem

Clausula prima. fo. cdxxxij.

rente ventū de deserto ascen-
dens / siccabit venas eius: et
promisisti per ora prophetarū
incarnandum. Primit̄ ergo
desertum / id est mundus erat
valde pauper et famem patiēt;
quia abīcū carnibus et pane.
Prīus nempe in Egypto. i. sub
lege nature et scripta mundus
habuerat carnes et panes: id
est patriarchas et prophetas:
qui vite exclaritate atq; do-
ctrine veritate quodammodo
pascebant mundum: id est ho-
mines: sed non raliter qualis
ter Christus: qz non ex propria
substantia: sicut Christus: qui
est vbi supia: Laro mea vere
est cibū / et sanguis meus ve-
re est potus. Et bene dictum
est a domino: Pluā vobis car-
nes et panes de celo: quia Chri-
stī concepcion non ventit de ter-
ra. l. ab humano et naturali or-
perie: sed de celo. i. supernatu-
rali virtute. Unde Isa. xlvi. Ro-
rate celo desup / et nubes pluā
iustū. i. dei filiu: aperiat terra
supple reginalis / nō quidē car-
naliter: sed p consensu: et ger-
minet saluatore. i. Christū qui
venit saluare populu suū a pec-
catis eoru: prout predictū fue-
rat ab angelo prius nascere-
tur. Mat. i.

¶ Allegorice et secundo / figura
lud: Velpere scit̄is / q edute-
rit ec. Nonandū / q per velpere
intelligit tēpus qd̄ pcessit do-
minica incarnationē. Qd̄ sicut
adueniēte velje succedit nov:
ta etiam ante Christi incarna-
tionē hoīs habebant parū de
luce / et multū de tenebris. Per
mane autē intelligit tēpus no-
ue legis sit quo fideles clarevi-
dent mysteria fidei in compara-
tione ad eos qui pcesserunt.
Unde vtroq; tempore simul
loquit̄ ppheta Isaia. it. c. dis-
cens: Habitatisbus in regione
vmbre morris. Ecce primū / ut
ora est eis. Ecce secundū. Ad
idē pertinet quod premittitur
ibidē cū dī: Populus q ambu-
labat in tenebris / vidit lucem
magnum. Item Luc. i. Visitauit
nos / supple dei filius / orienz
ex alto. Illuminare his q in te-
nebris / et in umbra mortis sede-
bat. Vespere ergo. i. in lege ve-
teri notū fecit dñs per oracula
prophetarū / educturus esset
populu suum. i. fideles de terra
Egypti. i. de tenebris legis ve-
teris: et q mane. i. in lege gra-
tie idē populu videret oculū si
dei gloriam dei. i. diuinitatem
in humanitate in Christo.

¶ Allegorice et iii. Per auem
q coturnit dī / intelligit Chris-
tus: hoc propter multa. pīs-
mo quidē qd̄ de remortis parti-
bū volat / et qrat escā sibi. Sic
et Christus venit de celo in hūc
mundū / et quereret animas fi-
delesque sunt cibz illius. Se-
cūdo / qd̄ multos labores assu-
mit / signanter in transuadā-
do mare. Sic et Christus torū tē-
pus suis expoluit in multiplici
laborē p nrā salutē. Unde ps.
in persona ipsius: Pauper ego
sum / et in labiūb / et iuuenture
mea. Tertiō / qd̄ leuiter currit
sug terrā. Sic et Christus dilig-
enter circumbat totam Salī-
cam / docens in synagogis Ju-
deorum / et predicas regnū dei
et sanans omnem languorē: vt
habetur Matt. iii. Itē ciudē
ix.c. dicitur / qd̄ circuibat Jesus
omnes ciuitates et castella / do-
cens in synagogis eoru / et pres-
dicans euangelium regni. Quar-
to / quia humilibus plumis co-
operitur / scilicet griseis: ita et
Christus / p diuīmeto nō assūpit
nobilitē naturā. l. angelicā / sed
N iū humi-

Exodi decimosexto,

humilem fragilem et mortalem: seruus mei laudabunt pie exulto: qz ut dicitur hebreorū secundū ratione cordis: et vos clamabatis. Angelos nūctis apprehendit: sed semen Thabiae appretritione spiritus ylulabitis. Item. Item. iij. habitu inuenient ut homo. Quinto: qz statu in alio secutus: videtis cōturnis cibis est regū et nob̄ licet seruoz dei: i. electorum et illū. Et de Chisto referit p̄ol. fidontius loquens de Augusti fidem in principio sue conuersationis videbat sibi qz ipm au- dīret tanq; dicens sibi: Libus sum grandū cresce et mādūcēbis me. Secundo: qz cōturnis nō habet cantū leticie: instar nūl tarū auti. Si nec Christus i. presenti cantauit iocundū: sed magia lamentabiliter et pie: et signata in cruce ad patrem. Ad matrem: et ad alios: si cui patuit i. septem verbis que tūc protulit. Verito ergo per cōturnicem intelligit Christus.

¶ Anagogice in presenti hi- storia: scđm qz in ea sit primo mentio de fome et murmure filiorū Israeli deserto. Syn. Secundo aut̄ de delicata esca ad eos diuinitatis missa: secundum hoc i. ea inlinuatū duplerat- tus hominū post mortem: et reprobōz: et electorum. Reprobati enim erūt in maxima egestate et fame constituti: secundū illō Psalmi. Famen patiētur ut ca- nes. Electi aut̄ paſcentur cibo regio: dicente domino ad eos illud prouerbiorū nono: Ut significat quid est hoc? Ignorāte comedite panem meum: et bibite vinum qd misericordia vobis. Ait Moyses: Iste est panis quem dominus dedit vobis ad vescētū. Hec dicit dominus deus: Ecce seruus mei comedet et vos pit vobis dominus. Colligat esurientis: Seruus mei bibent: et vos sitiens. Seruus mei letabūt sic fit ad vescēdū: i. Somor pertur: et vos confundemini. Ecce

Secunda clausula.

Dane ros facut p circuitum castro- rum. Lūcē oper- ruitur superficie terre: apparuit in solitudine minu- tum et quasi pilo tuſum in simi- litudinem pīvīne super terrā. Quod cū vidissent filii Israeli dixerūt ad inuicem: Wāhu: qd significat quid est hoc? Ignorābant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dominus dedit vobis ad vescēdū. Hic est sermo quem precep- pit vobis dominus. Colligat esurientis: Seruus mei bibent: et vos sitiens. Seruus mei letabūt sic fit ad vescēdū: i. Somor pertur: et vos confundemini. Ecce

anis

Clausula secunda. fo. cclxxiiij.

animarum vestrum que habet tis custodire mandata mea et tant in tabernaculo: sic tolle legem in eam. Vide te qz domi- tis. Feceruntq; ita filii Israeli nūs dederit vobis sabbatum: et collegerit aliis plus: et aliis propter hoc die sexta tribuit minus: et mensi sunt ad mensu vobis cibos duplices. Manes ram Somor. Nec qui plus colat vnuquisq; apud semicircūlū legerat habuit amplius: nec qz nullus egradiatus de loco minus parauerat reperit nisi suo die septimo. Et sabbatizas bit populus die septimo. Ap- pellauitq; domus Israeli nos men eius man. Qd erat quāl semen coriātri album: gustu- que cius quāl simile cū mel- le. Dixit autem Moyses: Iste est sermo quem precepit domi- nus. Imple Somor ex eo: et cu- stodiatur in futuras retro ge- nerationes: ut nōuerint pan- quo alii vos in solitudine: qd educti effis de terra Egypti. Dixitq; Moyses ad Barón: Suni vas vīnum: et mutte ibi Man: quāl potest capere So- mor: et repone coram domino ad seruandum in generatio- nes. Runt Moysi. Qui sit eis: Hoc vestras sicut preciperat domi- nus Moysi. Posuitq; illō Vas reliquias sabbati sacrificata ron in tabernaculo referuan- dum. Fili autem Israeli come- operandū est facite: et coquē- derunt Man quadriginta an- da sunt: coquite. Quicquid au- tem reliquum fuerit: reponite habitabilem. Hoc cibo aliis sunt vsquequo tangenter fines ut precepérat Moyses: et non computrūt: neq; vermis inue- rūt est in eo. Dixitq; Moyses: ¶ Postq; in precedenti clau- sula vates domini Moyses es- batum est domino: non inue- git de domino beneficio quo sub- nietur hodie in agro. Sed die- bus colligitel: in die aurem se- primo sabbatū est domino: id- eū cibi in deserto: scilicet de cōturnicū multiplicatione missa cum sero esset: hic conser- querent agit de secundo bene- ficio: quod fuit longe maius ad Moysen: Usquequo nō vul- pī in cras

II

in cras

Exodi decimosexto.

In crastinum mane facta pluit pilo tufum. i. ut granum tunis dominus super terram: vt ex nibus pilis excorticatur et sic illo ederet populus. Describit apparer album / quando scilicet ergo Moyses in prefenti certoribus ex percussione pilis et clausula dictum secundum be amotus. Unde de Lyra super neficium de manna/ quantum illo verbo: apparuit in solitudine ad multas videlicet quantitas ne minime: dar exempli de Ad locum/ in principio clausula.

Ad quantitatem: ibi Colligat unusquisque.

Ad ordinem: ibi Nullus relinquit.

Ad tempus: ibi Colligebant autem mane.

Ad cessationem: ibi Requies sabbati est.

Ad nominationem: ibi Appel lauitos donus

Ad memoriam: ibi imple Somor.

Ad durationem: ibi filii autem Israel comedebunt.

Cproximo igitur Moyses describit beneficium de manna. Et ad locum cui ait: Ros iacut per circuitum castorum. Non ergo descendit super castra sicut per dictum quod de quibus dicitur est: q cooperuerunt castra. Sed cur tam varie? Responsio: i castra cooperiebant per bellibus pro magna parte. Si igit magna descedisset super castra statim et faciliter fuisse resolubrum. Nō sic erit de coruничib⁹ cōtingere poterat: idco non fuit simile. Per rorem autem in re extre intelligitur manna: quod mane ad modum guttarum rosas iacut per circuitum castorum. Liges pre sui multitudine operiuſſer superficiem terre: supple illius que vicina erat caſris: apparuit in solitudine mihiū. Interi. i. subtiles et quass

vniuersitatis

Clausula secunda. fo.clxriiis.

eniuersaliter expulsum fuit ea eo quantitate nihil remansit quod mollescit vaporibus congelatur: propter quod pruinis remanet dura. Et forte quantitate ad hoc dicitur hic manna fuisse quinq⁹ sextariorū i quā Josephus Assuanum vocat. Sextarius autē secundū de pal. continet duas libras. Et nota i q̄ Somor est dictio indeclinabilis. Sequitur: Juxta numerū sierum vestrum que habitant ē. Nō est hic q̄stio de aliabus propriis dictionis q̄ nō comeduntur nec bibunt. Sed hic accipitur aia p rōto cōposito quod sepe denotat ab aia rāngi a principali partē. Et collegunt alius p̄l i vt fortior: et alius mēnus i vt debilior: et mēsi sunt ad mensurā Somor. Nec q̄ plus collegat habuit ampli⁹: nec q̄ min⁹ parauerat, reperit mēnus: sed singuli iuxta id quod edere poterat cōgregauerunt. Moderni autem Hebrei dicitur q̄ manu est unica dictio que idem valer sicut preparatio vel res preparata ad eum. Et secundum hoc dixerunt filii Israel. Manhus p̄paratum hoc f. a deo pro nostra sustentatione: quia tamen nesciebant determinatam naturam eius nec per consequens qualiter deberet proprie nominari: idco subdit. Quid est hoc? patet ergo de loco et natura ipsius manne simul. Primum rangif in textu. Secundū autē superadditum ex postillis.

Secundū Moyses describit predictū beneficium de manna/ quantum ad quantitatē i cū ait: hic est sermo. i. res digna ferme: quē precepit vobis do-

minus. Colligat unusquisque ex

i cū ait: sibi et famili sue: Somor p

singula capita. Somor autem

et dicitur hic manna fuisse

quinq⁹ sextariorū i quā Jose-

phus Assuanum vocat. Sextas

rius autē secundū de pal. con-

tinet duas libras. Et nota i q̄

Somor est dictio indeclinabilis.

Sequitur: Juxta numerū

sierum vestrum que habitant

ē. Nō est hic q̄stio de aliabus

propriis dictionis q̄ nō comeduntur

nec bibunt. Sed hic accipitur

aia p rōto cōposito quod sepe

denotat ab aia rāngi a principli

partē. Et collegunt

alius p̄l i vt fortior: et alius mē-

nus i vt debilior: et mēsi sunt ad

mensurā Somor. Nec q̄ plus

collegat habuit ampli⁹: nec

q̄ min⁹ parauerat, reperit mē-

nus: sed singuli iuxta id quod

edere poterat cōgregauerunt.

Sed quo hoc? Foite vt inquit

Petri Lo. collecta ponebat i

aceruis i reddebat singulis

Somor. Ut forte (Inqt) quan-

tūcūs de colligeret veniens

ad propria: nō inveniebat nulli

Somor: q̄ ab alijs etia comedie-

bant. Sed singuli iuxta id q̄b

edere poterat cōgregauerunt. I.

de cōgregato i communī accepe-

tūt. Et notāter dicitū ē: Juxta

id q̄d edere poterat: q̄ secundū

Andream sicut miraculose fa-

ciebat q̄d hebrei volebāt: ita

et Somor sufficiebat miraculos-

se vnde q̄. S. magno sicut par-

uo: et mulieri pregnanti sicut

nō pgnari. Itē gulosō sicut los-

bro: nā vt dicit Petrus Lo-

mestor: q̄ miraculū factū est vt

edacib⁹ sufficeret Somor.

U. llii Tertio

Exodi decimosexto,

Certio Moyses describit p^o. **Q**uarto describit^s predicti dicitur beneficium de manna: quantum quāsi ad ordinationē. Nam ad tēpus cū dicit: Colligebat Moyses de voluntate dñi statuerat: dicens ad ipsos filios sicut poterat ad descendē. Et Israēl: Nullus relinquit ex eo notanter dicit mane: q^z cū inscī manna: in manē: hoc aut p^o caput dñs ut amodo non efficiēt solliciti de crastino: nō forsan t^r honest: quia ad ignē duris feria festīam qua debebat esse fiebat. Terebant autē illud in solliciti de sabbato: Qui nō audierūt eum: sed dimiserūt quis erat dulcissimum: pro quo dictū quid illi peccauerunt: profectū simila cum iuelle. Numeri eto ita. Unde in signum putus autē: p^o. sic legit: Erat autē manna scatere ceperit vermis atq^z qualis semen coriandri coloris putruit: vt dicitur in textu. Et bdelius. Circubat populus: nota se: scatere testū: terebrat colligebat frangebat mos est q^z ebullire: feruere: emana^r: la*l* sueterebat in mortorio: co^rre vel erumpere: sicut aqua so- quens in olla: et faciens ex eo let facere cū decurrat inter arcas tortulas saporis quasi panis gustu: et dum emanat in locis oleari. Nec ibi: Nota tamen q^z humidis et in balneis. Est autē ista missio manna: de qua hic le^r scatere verbūm neutruū: cū omni gitur: non fuit eadē numero cū nibus suis cōpositis: si que ha- illa de qua legit in lib. Num. ber: et caret supino. Dicit ergo sed eam precepit. Hec enim textus q^z manna reservatur cōtra et cum populus valde eius tra^r prohibitionem factam: ce- riret: illa autē cū populus ples- pit scatere vermisbus: in signū nū esset: et ex gulotitate dices transgressiōnēs peccati. Hu- ret: Quis dabit nobis ad ve- iusmodi autē scaturitio nō cō- scendum carnes? Recordanus petebat et ex propria natura: pīstūm quos comedebamus quis poterat feruari integrū: et in Egypto gratis. In mentem. sanū vsg in crastinū: scilicet nobis venient cucumeres et pe- de die sexto vsg in diem sab- ponēs: porrigit et ceperit et allia- bati. Insuper fuit preceptū: q^z Anima nostra arida est: nibil impiereat vnu^r vas aureū man- aliud respicūt oculi nostri: nū na: et seruaret in futuras ge- si man. Necibz. Sequit: Lūg- nerationes: vt habetur in pre- scalūsset sol liquefiebat. Hoc senti textu. Sed q^z sit pītre- autem maxime siebat in meris scilicet erat ex dei voluntate die: vt dicit de psal. Nā: vt di- meridiem erat tēpus colligen- cit Iosephus a manē: vsg ad cupiditate vellet plus debito meridiem: et reseruandum: q^z di manna. Post meridiem au- erat prohibitum. Et tratus est tem evanescerat: nec inuenie- batur. Quod autem ad solem liquefie-

Clausula secunda. Fo. clxxv.

liqueficeret erat miraculum: vt manna descedisset in copia dictum est: vel q^z ad ignē du- cro sexto die. Qui sit eis: Hoc referet vel decoquere. Quia et quod locutus est dominus: vt dicit Sapiē. xvi. qd ab igne Requies sabbati sanctificata nō poterat exterminari: statim est domino. Tānquam diceret ab exiguo radio solis calcfa Moyses ad pīncipes: qui yes- trū tabescebat. Alij vero di- cuunt q^z hora colligēti manna erat post oreū solis: et euacuato hodie duo Somor: quia rnum erit hodie pīro sufficiētione pos- pull. Reliquum autem pīro die crastina: in qua non licebit col- ligere manna: etiam si inueni- pīt. Requies sabbati sanctifi- cata est domino: ita vt non lis- ceat in die sabbati aliud fac- re: q^z requiescere ab opere ser- uit: et vacare domino: id est ad honorem domini solus: vt dicit interli. Que autem restat de hoc puncto: in quo agitur Moysi cibos duplices: id est de cessatione: declarabitur in deducione dubitorum.

Sexto describitur predictū beneficium de manna: quoniam ad nominationē: cum dicitur: Appellauitque don us Israēl nomē ev Man: qd norat admī- rationē: et interpretatur quid est hoc: vt dictum est. Et est no- men Hebreum: et indeclinabilis. Latin autem dicitur man- na māne: prime declinationis: et feminini generis: vt man- na: et terciā declinationis neu- tri generis: vt dictum est. Se- multiplicatione vnu^r: et eius- dem Somor: populus collige- bat realiter: et in effectu die sexto duo Somor: vnum pro drū neyri generis: et est ges- nus oloris: de quo potest fieri die illo: et alterum pīro die alte- pulmentū: cuius senī est gra- ro: q^z erat dies sabbati. Et hoc videtur innuere litera pīfens go manna cum grano coriandri: quantum ad quāritatem: narrauerunt Moysi scilicet q^z quantū ad colorem: quia grā- num

Exodi decimosexto,

num manē erat album ut dicitur in litera: granum autē co-riātriē est nigrum. Ecce prima similitudo māne: scilicet quātum ad quantitatē. Secunda similitudo illius tangit quātum ad gustum: cum dicit: Su-
stulit ei⁹ qualis simile cu⁹ mel-
le. Simila est farina tritici de-
licatissima. Sapor ergo ppū⁹ manē erat qualis sapor pa-
nis confecti de simila: cū com-
mixture mellis. Quod autem
dicitur Sapiē. xy. q̄ habebat
omnem savoris suavitatē: non
erat ex natura manē ita se sed
ex merito sanctorū hominum
qui eā comedebant: quib⁹ sa-
pientebat dildabant. Ma-
lis autem hominibus et eorū
demerito despiebat: ita ut di-
cerent flume. x. Oculi nostri
nihil vident nisi man. Quāuis
liber Sapientia. non sit auctē-
ticus apud Hebreos: nec per
consequens dictum verbum.
¶ Septimo describitur predi-
ctum beneficium de manā: quā-
tum ad memoriam. Nam ut esset
perpetua memoria apud He-
breos de tāto beneficio: dixit
Moyses ad populum: Iste ef-
fermo quem precepit dīs: im-
ple Sōmor et eo⁹ sc̄ ex manā:
et custodiat in futuras retro. i.
post generationes. Sic autem
dicitur ad ostendendā futura-
rum generationū perueritas-
tem: q̄ future erant terrorum
per peruersam operationem: et
non ante per bonā. Unde Vie-
re. xi. facit estis retrosum: et
non ante. Sequit⁹: ut nouerit
ponem⁹ quo alii vos in solitu-
dine: quādo educti cōs⁹ de ter-
ra Egypti. Consequēter dixit

Moyses ad Aaron frātē suū:
ut sumeret vnu⁹ vas⁹ libis⁹ re-
veret man⁹ quantum continet
Sōmor: et illud reponeret corā
dīo ad p̄terū rei memoriam: et
hoc in quādā paruo taberna-
culo in quo consulebat dīs:
prius magnū tabernaculum
est factum: in quo postea fuit
repositum huiusmodi man⁹.
¶ Octauo describit⁹ sepedictū
beneficium de manā: quātum ad
durationē. Quidam enim tāpoze
durauit dictū beneficiū: qd̄ no-
tur cum dicit⁹: filii aut Israel
comederunt man⁹: et annis: do-
nec venirent in terrā habita-
bilem. Que aut fuertis humuso
di terra declarat⁹ cū subditur:
Hoc cibo aliti sunt: supple he-
brei: & queque rangeret fines
terre Chanaan. H. autē in-
tervi. dicit q̄. lxx. interp̄tes
hic habent⁹ quouſ⁹ venirent
in terrā Fenicis. Quod expo-
nens Auguſti. In glo. odi. dicit⁹:
q̄ credendū est q̄ tunc sic
appellabat terra Chanaan: et
terra Fenicis. Nam ut id in-
quit nomina multarū terrarū:
fluminū: et vidiū certis de cau-
sis mutauit antiquitas. Nec ta-
men defecit manna Hebreis
statim cum intrauerunt terā
illā: vt dicit⁹ Lyza: q̄ trans-
ito Jordane fecerunt circum-
cisioē in Salgallis: et possea fe-
cerunt pascha: et in crastino pa-
sche defecit manna: ut dicit⁹ Jo-
sue. v. ca. Sed cito post ingre-
sum terre Chanaan defecit: vt
patet ex dictis.
¶ Circa autē hāc clausulā tēxt⁹
possunt moueri multa dubia.
¶ Primit⁹ igit⁹ dubit⁹ oris pro-
pter illū verbū: Colligat vnu⁹
quisq̄

Clausula secunda. F. cclxxxv.

quisq̄ ex coquantū sufficit ad
dum naturam mēsure Sōmor.
deinde resoluit dicens: q̄ non
habet ex sacra scriptura/ quā-
tum teneat Sōmor. Ra. S. ta-
men (inquit idē de pal.) dicit⁹
q̄ Sōmor continet quantitas
temp. xl. ouro. Eph̄ autē dea-
cies tantum: quia ut dicitur in
fine presentis capituli Sōmor
est decima pars eph̄. Aliquā
tamen conformiter ad papia
et Isidoum / de mensuris lo-
quentes dicunt⁹ q̄ Sōmor con-
tinet quantum quarta et dimi-
dia partiens: id est tantum
de blado vel alia re arida sic
mensurabilis: quātum vnu⁹ vas
factum ad mensurandum tale
quod estet quantitaris quarte
et dimidiate partiens conti-
neret. Lredo tamen (inquit de
pal.) q̄ talium quantitas est
nobis incerta: quia mensure
codem nomine nominate va-
riantur in diuersis regionis
bus et ciuitatis: sicut mo-
dius partiens alter⁹ quā-
titatis est / q̄ Ebroiensis vel
alterius loci. Et simile est de
mensuris liquidorum: ut de vi-
no ⁊ huicmodi.
¶ Tertiū dubiū sytrū ratio-
nabilitē divideref manā om-
nib⁹ sub equali mēsure: q̄ dice-
bat⁹ Sōmor. Vide⁹ q̄ nō: q̄z
aliqui sunt naturaliter magis
voraces / q̄ alii. Item maioris
quātitatis aut eratis. Nec est
idem medium in omnibus: ut
dicitur secundū Ethicōd. Un-
de cibus qui sufficit vni / est
minus sufficiens alter⁹. Di-
cendum ad hoc: q̄ sicut man⁹
na dabatur diuino miraculo:
ita eodem modo siebar ut plus
rimum indigēti sufficeret et a
minus

Exodi decimo sexto,

minus indigente consumi vole-
ret ab his excessu et superfluita-
te. Et ut dicit Josephus ex di-
uina prouidetia factum est hoc
ne scz ex cupiditate & guloso-
te illi qui fortiora erant plus
debito vellent colligere & per
consequens debilitores siccis in
alimento priuarentur siccis in
populo sedatio outetur.

CQuartum dubium. Cur pos-
tius determinabatur mensura
in collectione manna & in col-
lectione auim? scilicet cotur-
nicum? Responsio: quia manna
erat quasi quoddam paruum
granum vel ad modum farine
de aliis & per consequens po-
terat mensurari. Aues autem no-
solent mensurari. Andreas au-
tem dicit qz idco manna men-
surabatur ne ultra terminum re-
seruaretur. Earne autem poter-
ant referuari: qz dare erant
eti. simili. Nō sic autē de manna.
CQuintum dubium versatur
circa illud verbum: Qui nō au-
dierunt eum. Queritur cur filii
Israel non audierunt Moyses
precipientis eis ne aliquis re-
linqueret aliquid de manna usqz
in mane: scz dici alterius. Respo-
sio: istud pcessit ex de rectu fir-
me spei: Nam cum prius exper-
ti fuissent magnam famem tene-
bant ne iterum simili aut gra-
uiorem patirentur. Propter qd
voluerunt sibi putdere de man-
na pro diebus sequentibus: et
male: qz pcurrunt. Insup dato
& dominus non plus fier die al-
tero manna sicut prius: non pa-
pereat perisse. Hoc fane:
quia adhuc habebant de far-
na Egypti: quisvalde parum.
Num ergo solliciti erat de era

Dicens

stino non quidem omnes: sed
quidam: vt dicit litera.

Sextum dubium: Qui fuerunt
illi qui referuarunt sibi de ma-
na usqz in crastinum? Dicedit
& multi. Inter quos principa-
les fuerunt (dm alijs) hi tres
scilicet Bathani Lhozei & Aby-
roni qui etiam reprehenduntur
Nume. xv. de murmure contra
Moysen. Ita de inobedientia:
quia ut habetur ibidem nolue-
runt venire ad Moysen māda-
tem pro eius: sed dicerunt nun-
cij: Non enim. Propter qd
terra absorbiuit eos viuos: ut di-
citur ibidem.

C

Septimum dubium mouetur
propter illud verbum immediate
sequens: vbi dicitur: Et iratus
est contra eos Moyses. Querit
ergo quo ista duo possunt
similiter stare: scz qz Moyses fue-
rit misericordus super onines ho-
mines qui morabantur in ter-
ra: scz in diebus suis: ut habeat
fnum. vii. c. 2 qz iratus fuerit es-
tra Israhelitas qui reservau-
erant de manna usqz in crastinum.
Sed facile est hec duo concor-
dare si consideremus duplimentum
esse iram: scilicet per seulum: de-
qua in ps. Igitur in primis et nolis
peccare: et aliam per vitium
de qua. Chrysostomus Matt. v. Dna-
nis qz trascurrit fratri suo: reus
erit iudicio. Prima ira fuit in
Moysen non autem secunda.

COctavum dubium oztur p-
pter illud verbum: Colligebat
autem mane singuli quantum
sufficiere: poterat ad vescendum.
Tulerunt enim hic: et repeti-
tio illius: quod prius dicit est:
vñdilectus qz singuli iurto id qd
edere poterat: congregauerunt.
Dicens

Clausula secunda. Fo. ccxxxvij.

Dicendum: qz non est repetitio
de pal. Primo quidem sic: Re-
eiudicemus sane intelligatur p:
dicta verba: Colligebant autē
et. Nam sensus est: Colligebat
singuli manus quantum suffi-
cienter ad vescendum: ita ut
nihil sibi aliquid referuaret
in crastinum: scut aliqui prius
fecerant: contra quos fuit Mo-
yses irat: quos (vt verisimili-
ter creditur) dure increpauit.
Unde ex tali interpretabe: et sa-
militer et hoc & videbant por-
tionem referuaram in crastinum
copulare: cautoles facti
pariter & alii nullus deinceps
atqz sibi referuavit de huius
modi manuas: in crastinum
nisi feria sexta: ut pceperat dos-
min: ut die sabbati (in qua nō
era licet colligere manna) ha-
beret populus ad māducādū.
CNonum dubium mouet ppter
illud verbum: Hoc est quod lo-
cutor est dñs: Requies sabbati
sanctificata re. Queritur ergo
quād hoc locutus est dñs:
quia de hoc nihil legitur in p:
sentia. Dicendum: qz hoc refer-
endum est ad principium mundi:
quād quidem dñs benedixit
die septimo: et sanctificauit il-
lum: quia in ipso cessarabat ab
omni opere re. Scn. ii.

CDecimum dubium est de sen-
tentiōne verborum: Cras qd:
cung operandum est: facite: et
& coquenda sunt: coquite. Pos-
set enim ex hoc videtur qz licet
festum temporis operari die lab-
ati: qz dicit: Cras quodcumqz
est. Tunc autem erat feria sexta
quando hec locutus est Moys-
es ad populum. Dicendum: qz
illa verba duplicitate possunt pu-
tricari: ut dicit dominus petrus

de pal. Primo quidem sic: Re-
eiudicemus sane intelligatur p:
dicta verba: Colligebant autē
et. Nam sensus est: Colligebat
singuli manus quantum suffi-
cienter ad vescendum: ita ut
nihil sibi aliquid referuaret
in crastinum: scut aliqui prius
fecerant: contra quos fuit Mo-
yses irat: quos (vt verisimili-
ter creditur) dure increpauit.
Unde ex tali interpretabe: et sa-
militer et hoc & videbant por-
tionem referuaram in crastinum
copulare: cautoles facti
pariter & alii nullus deinceps
atqz sibi referuavit de huius
modi manuas: in crastinum
nisi feria sexta: ut pceperat dos-
min: ut die sabbati (in qua nō
era licet colligere manna) ha-
beret populus ad māducādū.
CNonum dubium mouet ppter
illud verbum: Hoc est quod lo-
cutor est dñs: Requies sabbati
sanctificata re. Queritur ergo
quād hoc locutus est dñs:
quia de hoc nihil legitur in p:
sentia. Dicendum: qz hoc refer-
endum est ad principium mundi:
quād quidem dñs benedixit
die septimo: et sanctificauit il-
lum: quia in ipso cessarabat ab
omni opere re. Scn. ii.

CDecimum dubium est de sen-
tentiōne verborum: Cras qd:
cung operandum est: facite: et
& coquenda sunt: coquite. Pos-
set enim ex hoc videtur qz licet
festum temporis operari die lab-
ati: qz dicit: Cras quodcumqz
est. Tunc autem erat feria sexta
quando hec locutus est Moys-
es ad populum. Dicendum: qz
illa verba duplicitate possunt pu-
tricari: ut dicit dominus petrus

de mandatis suis: Dicendum
& ideo

Exodi decimosexto;

¶ ideo quia dominus dedit oꝝ parare: vt dicitur hic. Secundum quia non licebat tali die viꝝ cladem qꝝ ponit Andreas. priꝝ mū fuit vt mane colligeretur. Secundum qꝝ ad sufficientiam secundum ppriam vniuersitatem estimationem sumeretur. Tertium qꝝ colligeretur ad menu ram gomor tñ. Quartuꝝ vt n̄ hil relinquere ex eo vñs i cra stinuꝝ nisi die sexto. Quintuꝝ qꝝ die sexto colligeretur duplum. Sextuꝝ vt reseruaretur enun gomor pro die sabbati. Septimuꝝ vt illud gomor comedetur in die sabbati. Octauꝝ vt impleretur vas vnum conti nens gomor ad reseruandum in futuras generationes. Verito ergo loquitur dominus plura liter dicens: Usqꝝ quo non vultis custodire mandate me scilicet de manna de quo fuerunt tot mandata: z legem meam scilicet de observatione sabbati. ¶ Decimūtertium dubium est de sabbato de quo fit hic men tio. Quicrit ergo de acceptio ne huius termini sabbati. Dis cendūm qꝝ duplister acceptitur in scriptura. Primo quidem p tota hebdonada sicut ibi Lu xvi. Ieiuno bis in sabbato. Secundo pro die septima z ista est propria acceptio illius. Et dicitur sabbatu cū duplicitibꝫ a sabbate secundum Hebreos qꝝ est septem. Dicitur autē sabbatum domini: quia cū alia festa Iudeorum fuerint instituta ab aliquo euētu et nominata: hoc solum festū dī sabbatū dñi: qꝝ dñs quieuit in eo. Et inde for te est in duobus prouilegiis: vt dicit de pal. Primo quidē quia nō licebat in eo cibū pre-

parare: vt dicitur hic. Secundum quia non licebat tali die viꝝ cladem qꝝ ponit Andreas. priꝝ mū fuit vt mane colligeretur. Secundum qꝝ ad sufficientiam secundum ppriam vniuersitatem estimationem sumeretur.

¶ Decimūquartum dubium mo utur propter illud verbū: Im ple gomoꝝ ex eo z custodiatur z. Queritur ergo quare Moy ses de volutate domini nō ius sit idē fieri de aquis Marath. Item de coturnicis. Ad hoc dicit Josephus qꝝ non est simile: quia illa potuerunt aliunde haberi. Non autem manā. Vel quia illa duo non prestiterunt ppolo. Hebreos tñ beneficū nec tādū sicut manā fecit.

¶ Decimūquintū dubium mo utur propter illud verbū: Di xitoy Moyses ad Barō: Sume vas z. Queritur ergo cur ipse Moy ses hoc nō fecerit in pao pria z dicendum: qꝝ ipse Moy ses occupabatur in his que det erat. Aaron autē in his qꝝ erat ad populū prout statuerat do minus supra. viii. c. Vel dici potest: qꝝ ipse Moyses potest dici fecisse qꝝ imposuit facienda tri sui Barō: quia ille facit vel cuius auctoritate sit.

¶ Decimūsexturnū dubium: Ubi est pro presenti predictum vas manne? De hoc n̄ h̄l dicit scriptura. Verisimiliter tamē cre ditur qꝝ nō sit amplius in esse: sed communum sit sive veru state sive alias. Nā sicut adue niente veritatem euāglica: ce sauit figura: sicut patet quo ad sacramēta: z multa alia figura lia: ita etiā credendum est qꝝ ad uenire Christū: qꝝ manave risimum z suauissimum in sacra mēto altaris: cessavit oīno mā na

Clausula secunda. F. cclxxviiij.

na reservatū ad memoriā pro decimoquarto dubio. ¶ Moraliter et primo: iuxta illud principium presentis clausule vbi dicitur: Mane ros ias cuite per circuitum caltrorum. Notandum qꝝ manē est princ pium mundi. Ros autē est grā tera nō dicitur qꝝ aliqui sit. Credendū est ergo qꝝ in deu statione rēpli facta etiam ante aduentū Christi per longa tem pora per labazardum principiū militis exercitū regis Babylonis qꝝ substat omnia p̄cōla que erāt in templo: vide licet que aurea aurea: que argentea: argentea: ita vt non es serpens eris omnis vasoꝝ qꝝ simul cū predictis vasis trāstulerit h̄moꝝ vas continēs man ad membrum goniorū supposito tanac̄t adhuc esset in rerū natura. Verisimile enim est qꝝ fuerit repōstū finali in templo Salomonis. prius autē seruabatur i tabernaculo: qꝝ mouebatur cū filiis Israel quoisqꝝ puererūt in terra Chanaan: qꝝ est terra promissionis.

¶ Decimūseptimum dubium mo utur quo ad locum generatio nis manne. Ad quod dicendum qꝝ generabatur in superiori parte aeris: vbi scilicet grandis guttur. Sicut enim nubes gran ditis lapillis p̄cipit: ita etiā grana manne gigant potuerūt. Tel potius dicendum: qꝝ sicut a qua descendens de nubibꝫ con glutinatur: z in gradinis lapil los concurrit: ita z illa mate ria in grana manne. Naturāler ergo predictum manā genitū fuit: sicut et quodlibet a liud. Fuit tamen ibi multiplex miraculum: vt ostensum est sub

¶ Moraliter et secundo: Mana est deuotio vel celestis gra tia: que de celo venit: vt dictū est: quia a solo deo tribuitur: z quibus z quādo vult: z quātū vult: que si nimis sine con ceptione. I. sine boni operis execu tione seruat: p̄treficeret: et ver misbus. i. vñsibꝫ z malis cogita tionibus deficere consuevit. Et ideo non sufficit ad salutē cor dis deuotio / vel etiam gratia spiritus sancti nisi assit bona o peratio pro loco et tempore.

Propterea dicebat Apolito. i. Corin. xv. Gratia dei in me va cuia non fuit.

Mores

Exodi decimosexto,

Co moraliter et tertio permā beati August. palato (inquit) na intelligitur gratia dei q̄ hu manam mente in replet summa dulcedine. Namna enim in de seruo fuit cibis filiorum Israel quousq; peruerterunt ad terrā xij. dicitur: O q̄ suauis est do ḡmissio: quis tun̄ loco nā mine spiritus tu⁹ in nobis. Et ne fructus terre illius comedēt qui optimi erant: sicut le psal. Quid enī mihi est i celo? ḡtūr Iosue. v. Sic et gratia sp̄ititū sancti cibus est conscientia nostrarū! quo seilicet Et a te quid sup̄p̄ aliud volū sustentanū spiritualiter p̄ tē super terrā? quasi dicat: mihi poterū huius vic̄ i in deserto vi te presentis dum i quādū rē dimis ad terrām viuentium: de qua psal. Credo videre bona domini in terra viuentium. Lū autem illuc peruerterimus: tūc psal. Norandum: q̄ per manna in fructus solidos: et ci būm vie in cibum patrie comū tabimus et vertemus. Unde in figura huius filii Israel comedērunt manna non vno die sicut coturnices sed plannis.

Co moraliter et quarto i in mai lam partem manna significat dulcedinem mundane prospexitatis. Nam sicut manna cito putrefiebat: sic et mādāna p̄sp̄ tra diem/putrefiebat: Sic et bo ritas ciro perit et purrebit. Num propositum quod non de die in figura huius legitur Jo. vi. Patres vestri in deserto mā debito/ purrebit per peccatum ducauerunt manna et morui omissons et negligēte. Quia sunt. Et de hoc habem⁹ histōriā de malo diuite. Luce. xv. bonum facere et nō faciēti pec tora bene.

Co moraliter et quinto! Man na de celo descendens significat consolationes spirituales a deo missas: nihilomin⁹ sicut manna sapiebat bonis/desipit na liquefiebat ad ardorem so lice et indurabat ad ignē: iuxta piuit bonis/delicisunt ait mālā. Dicte possidony in vita ab

Clausula secunda. fo. cclxxix.

ab exiguo radio solis calefa tūm tabescerat: ita et bonum propositum refoluitur ad ar dozem solis prosperitatis et solidatur ad ignem aduerstatis. Quarto dēntq; quia sc̄i mauna mane debebat colligi: ita et sanctum propositum de ber in fluenti concipi et ex equi dūmodo eras hoc patiae tur. Lant. vii. Māna surgam⁹ ad vineas. Iad opus bonum. Videamus si floruit yince / si flores fructus parturunt. Itē Thērenoz⁹ tertio. Bonum erit viro si portauerit tugū domi nāb adolescentia sua.

Co moraliter et septimo i per manna quod reseruatū vīc in crastinū putrefiebat: intel liguntur diutius temporales / q̄ reseruatū plus debito putrefac iunt humanam conscientiam occasionaliter per culpā. Hinc Eccl. quinto dicitur: Et et alia infirmitas pessima (inquit Salomon) quam vidi sub sole. Diutius conseruate in malum domini sui. q. d. hoc cedit sibi ad culpam. si conseruare eas ex auaritia. Unde glo. interli. super hoc passu. Malum auaricie hic notatur cui qui studet tandem vermbus consumen dus tradetur.

Co moraliter et octauo! manna reseruatū de die in diem / et ideo sc̄ates vermbus: significat sanam doctrinam / que ad mensuram debet sumi / ita ut nullus presumat de sensu suo: dicente Apost. Rom. xii. Non est enim tibi necessariū ea que abscon dita sunt videre oculis tuis. In superiuscū reb⁹ noli scruta ri multipliciter / et in plurib⁹ operibus eius non eris curiosus. Hec ibi. In quibus verbis Salomon valde reprehendit homines sciolas et curiosos. Sed ad principale propositū redeuntes dicimus / q̄ tunc manna doctrine vere et sancta referuat

Exodi decimosexto,

refruatur de die in diem: cu[m] quis doctus et literatus abscondit talentum domini sui nec illud tradit ad hancam ut possit et multiplicetur siue legendis siue dictando et scribendo. Hinc Eccl[esiast]i vicesimo dicit: Sapientia abscondita et thesaurus inuisus siue utilitas in vrisq[ue]. Unde legit de beato Bernardo: q[uod] cum quodam tempore quedam q[uod] cogitauerat super cantica refuerat ad dicendum alias venit ad eum quedam vox dicens: Quandiu istud tenueris aliud non accipies. Nullus ergo refuerit apud se tantu[m] magna sacre doctrine quod potest alijs prodefende per ralem resurrectionem purissimam intus in conscientia per culpan.

Choraliter et nono iuxta illud: Maneat vniuersitas apud semetipsum et nullus egrediat de loco suo die septimo. Notandum est manere apud semetipsum et seipsum recolligere: quod maxime faciendum est die septimo, id est die festo. Nam sicut dulites huius seculi communiquerentur in hebdomada intendunt suis ratiociniis et exterioribus negociis ita et viri spirituales certis temporibus et horis se ipsos recolligunt: tunc que in se viderint corrigenda corrigunt et emendant: ne deus in suo iudicio corrigas et punias talia. Qz ut dicit Augustinus: aut deus aut homo punit. Uel dicitur tunc homo manet apud semetipsum: quando retrahit se a seculi vanitatibus et intra seipsum meditatur spiritualia et eterna siue gaudia siue sup-

plicia. Uel etiam quando resolutus propriam conscientiam siue dei maxima beatitudine. hoc autem maxime faciendum est die sabbati: id est die festo: q[uod] quidem cessat homo ab opere corporaliter et exteriori ut per amplus vacet operi interiori et spirituali. Sed profecto multi minus manent intra se predictis modis die festo: q[uod] alij diebus: sed exinde ut videant spectacula et mundana solatia. Propter quod spiritualiter interficiuntur a diabolo. Iacutus figuram legitur. Iij. Nach. vij. q[uod] cum Appollonius ei suo exercitu veniret Hierosolymam pacem simulans / queuit vix ad diem sanctu[m] sabbati: et tunc feriatis Iudeis / suis arma capere prcecepit. Omnesq[ue] simul qui ad spectaculum processerant trucidavit: et ciuitatem cuius armatis discurreb[us] ingenitum multitudinem peremuit. Appollonius est diabolus / cuius exercitus sunt peccata. Hic ergo Appollonius videtur quae simulari pacem cum hominibus per rotam hebdomadai: quia minus tunc eos tentat eo q[uod] vniuersitas occupatur in negocio suo aut arte / sed occurrere die dominico aut alio die festo / ceteratibus populis Christianis ab opere seruit et currentibus ad spectacula et choreas / precipit suis militibus. I.e. peccatis vel alia demonibus ut sumant arma variarum temptationum: et sic spiritualiter trucidet multos: q[uod] ad spectacula procedunt. Non solum autem spiritualiter / verum etiam quondam corporaliter

Choraliter

Clausula secunda. fo.ccxc.

Choraliter et decimo iuxta psalmum: Sume vas vnu[er]bi et mitte ibi manu[m] et repone coronam domino ad seruandum in generationes vestras. Notandum q[uod] per manus potest intelligi lactum et venerabile corpus aliquius sancti / cuius anima requiescit cum deo in celis. Dicitur autem corpus vestrum in terra a Christico lassionis quidem propter se sed q[uod] aliquando fuit inhabitum ab anima regnante cuius deo in celis adhuc per amplius et per seclusus ab eadem inhabitabit post generalem resurrectionem quando restitutus cuilibet facta corpora bestorum: et tunc reponuntur coenam domino. I.e. in locis sacris ad honorem dominii: iste ritus obserbatur a generatione in generationem / usque in sempiternum ab ecclesia Christi.

Allegorice et primo et consonanter ad dominum petrum de Pat. per manus quod descendit die dominica (ut dicitur est) intelligitur Christus / id est die dominica visitauit nos oculis ex alto. Qui etiam ros diciuntur: propter beneficium incarnationis. Unde de primo eius aduentu dicitur Isa. xlvi. Rosare celi defugit / et nubes pluia iusta. Primum enim ipsius Christi aduentus fuit in rose. Sed secundus erit in fulgo. Hic prius apparuit per circuitum caelorum. Et de domino dicitur

O tunc refra

Exodi decimosexto,

refrigerat in sacramento alta-
ris: et candorem gratie prestat.
Hebrei dixerunt de manna:
Man huius quid est hoc? Et de
Christo dixerunt Iudei: Hunc
nescimus unde sit. Jo. ix. Sed
Moyes de eo dicit: Hic est pa-
nis qd de celo descendit. Et quem
admodum dictum est de manna:
q multi ignorabant quid esset:
ita et de Christo simplices qui
ignorabant scripturas nescie-
bat q esset filius dei aut Mel-
isas in lege promisus.

C Allegorice et secundo Ros est
sacra scriptura: q dulcis et oc-
cultus et profunda est. Ille ros
descendit hora instutina. i. in
lege gracie per circuitum castro-
rum i q sacra scriptura munit
nos contra diabolum. Hinc scri-
ptu est Proverb. xxx. Omnis
ferno dei ignitus clypeus est
sperantibus in se. Item de man-
na dicitur q operuit superficie ter-
re: supple per circuitum castro-
rum Hebreorum: ita et sacra scri-
ptura absorbet in filiis q cam-
ditigium omnem appetitum ter-
renum: q quod plus quis insu-
dat circa studiu ipsius scriptu-
re sacre tanto plus infundare
vult: ita ut videatur ipsa scri-
ptura dicere illud Eccli. xxiiij.
Qui edut me adhuc erunt:
et q bdbunt me adhuc sicut:
Non sic autem contingit de stu-
dio aliarum scientiarum. Item de
manna hic dicitur q primo ap-
paruit in abundantia magna in
solitudine. Non autem dicitur
q descendit intra castra: sic
etiam sacra scriptura acquirit
in solitudine. i. in loco seque-
strato a tumultu hominum. Non
autem in presencia curarum secu-
ptura est tam pregnans et feci-

dai

Clausula secunda. fo. ccxci.

datā subtilis et delectabilis
to altaris sub qualibet parti-
tam amabilis et gratiofa. Nam
cula est totus Christus / sicut
vt dicit Grego. Ipsa vis nominis
sub integra et magna specie.
Unde ad propositum potest di-
cendum: vt cum audis legem
et illud Eccli. xvij. Nec adie-
ctum est: nec minutur. Qui
ribus dicas: Quid est hoc?
C Allegorice et tertio confor-
miter ad fratrem Petru Ber-
chorensem / manna significat
corpus Christi in sacramento
altaris: et hoc multiplici ra-
tione.
Primo ratione nois. Man-
nu enim interpectatur qd est
hoc: q sicut hic dicitur Hebrei
videntes manna de celo
descendere/descendit: Man huius:
qd est hoc: admiratur loquen-
do. Sic quicunque bene consi-
derat cibū istum. s. Christū in
sacramento altaris: merito pos-
tulat pre admiratione dicere:
Man huius: quid est hoc: q ibi
sunt tanta mirabilia q merito po-
test de fieri questio: unde
psalm. Memoriam fecit mira-
bilium suorum misericordiis et mi-
serator dominus escam dedit
timentibus sc. Item idem: B
domino factum est istud: et est
mirabile in oculis nostris.
Secondo ratione loci: Man-
na enim desursum venit cu multipli-
cici miracula. Sic et Christus
in sacramento altaris iuxta illud eiusdem Christi ver-
bi Joan. vi. Ego sum panis vi-
sus qui de celo descendit. Ita q insudant
videntes manna dixerunt ad
Moyensem: Man huius est: quid
est hoc? Hoc enim pte admiratio-
ne dicere Man huius est: Quid
est hoc? scilicet q ipsa sacra scri-
ptura est tam pregnans et feci-

enim plures hostias consecra-
tas recipit: non magis recipit
de ipso sacramento. q ille qui
solummodo recipit vntcam ho-
stiam / aut particulam illius.
Vnde beatus Thomas in pro-
sa de festo corporis Christi:
Sumit unus / sumit mille: tan-
tum isti quantu ille / nec sum-
pus consumitur.

Quarto ratione virtutis.
Vanna enim omnem saporem
habebat: vt dicitur Sap. xiij.
Insuper quicquid volebat co-
medes sapiebat: si eucharisti-
a omnem habet virtutem: q
continet illum in quo est omni-
nis virtus et gratia. Et ideo
eucharistia Greco / bona gra-
tia dicitur Latine: vt notatur
i. q. j. multi. De ipso igitur sa-
cramento recte potest dici illud
Sap. vi. omnem habens virtu-
tem. Nec quidem mirum quia
ibi est simila cum melle. i. hūas
nitas cu diuinitate.

Quinto ratione finis: quia
tantum durauit quandiu fue-
runt Hebrei in via exiū ad ter-
ram promissionis: et sic omni-
no cessauit. Sic etiam sacra-
mentum altaris institutum est pte
ido statu tantum. Lessat autē
vitus illius in celo: tūc enim fi-
deles gustat de fructibus ter-
re promissionis: id est paradisa-

si. Propterea ipsum sacra-
mentum dicitur panis viaticus qz
plus qui multu sicut qui paru-
tum in statu vie / lue a vias
colligebat. Sic et in sacra-
mentis sum debet.

O iii. Sexto

Exodi decimosexto.

Certo ratiōe similitudinis: Manna enim simile erat semini coriandri quod est mors canibus: ita et sacramentum altaris mors est malis / vita bonis: non quidem ratione suis sed ratione recipientium qui frequenter inequaliter se habent ad ipsum. Et bieuter siccut dominus precepit quod certa portio mannae reponeretur in vina aurea et referueretur ad perpetuam rei memoriam: ita etiam sacramentum altaris debet reponi in corde mundo. In cuius figuram legitur Matthei vicesimo septimo: quod Ioseph ab Arimathia sepelivit corpus Iesu in sydone iugando. Ecce igitur quomodo per manna significatur sacramentum altaris propter sex rationes.

Allegorice et quarto / per Baron qui reposuit manna intra vina auream: intelligitur deus pater qui reposuit manna id est benedictum filium suum in vina aurea: id est intra utrum virginis. Ipsius in tabernaculo ecclesie mandauit perpetuo custodiendum sacramentaliter secundum quod ipse met Christus Matthei vicesimo septimo ait fidelibus: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.

Anagogice et primo / per manna intelligitur celestis gloria propter multa. Primo quidem quia manna erat cibus valde dulcis ad modum mellis. Et de celesti gloria dicitur in psalm. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus regem

te: Secundo vero quod manna insiquem satiabat. Et de celesti gloria dicit psalm. Sacra boz cui apparuerit gloria tua. Tertio autem quia manna erat granum minutum: ita ut videbitur posset. Et de celesti gloria dicit dominus Apocal. secundo: Cinceti dabo edere manna abscinditum. Quarto denique quod manna descendebat de celo supras aereo vbi formabat et dicitur est supra: iuxta illud psalm. Pluit illisi supple dominus manna ad manducandum. Et de celesti gloria tenet catholicus quod descendit per lapsum supera merita hominis. Quod teste apostolo Tit. iii. Non ex operibus iustitiae: sed secundum suam misericordiam salvos supple facit credentes deo. Et Iacob. 1. Omne datum optimum quantum ad gratiam quod optimum est gratia habilire cor: et dicitur habere. xiiij. et omne donum perfectum: quantum ad gloriam dei descendens a patre luminum. Ecce igitur quomodo per manna intelligitur celestis gloria. Quia prius igitur iusti transierunt hoc mundo ad patrem: et in sensu illabi diuinam essentiam dicunt ad dominum quas gratias agentes illud psalm. Signatum est supernos lumine vultus cui domine: dedisti letitiam in corde meo. Dicunt insuper per admirationem ista ineffabilis et ineffabile glorie illud predictum verbum. Nam huius id est quid est hoc? In cuius sagraria legis. iij. Regum. x. quod cum regina Saba / per quam intelligitur anima deuotarum senserat finibus terre. id est hoc modo: ad regem

Clausula secunda. So. ccxvij.

regem Salomonem. id est deum patrem quod est totus pacificus: cum multo comitatu gratiarum et meritorum: videlicet dicta regina. et anima deuota oenam sapientia Salomonis: et domum quam edificauerat et cibos nobiles ei per habitacula seruorum et ordines ministrari vellet eos: per quod oia intelligit immensitas glorie celestis: non habebat ultra spiritum: dicitur ad regem Uerum est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis / super sapientia tua: et non credebam narrantibus mihi / donec ipsa ventus et vidi oculis meis et probavi quod media pars mihi non erat nisi fuerit. Vnde ait sapientia tua / et opera tua / et runor quem audiui. Beati viri tui / et beati serui tui qui hic stant et ram te semper et audiuit sapientiam tuam. hec ibi que oia possunt esse verba iusti prius auctoritate in celo per apertam videntem: id est merito tunc possit dicere per admirationem tare gloriam. Nam huius est quod est hoc psalm. Sicut audiuitus / supplex in modo: sic vidiinus in ciuitate eius laborandum est in vinea regnum virtutum / in ciuitate domini. Cum autem sabbatis id est requies future vite venientis: cessandum erit ab omnibus labore. Tunc enim edetur manus: prius id est in presenti collectum: id est delectandum erit de opere et labore bono in presenti factu. Quandiu ergo durat vita ista colligamus cibos duplices: id est gratiam pro presente gloria. Si igitur incaluerit sol: et apparuerit illa perfecta et vt in sabbato id est in tempore summa visio: tunc liquefiet. id est post mortem habemus vim omnino cessabunt predicte fieri: de in patria vivere vacavimus. Amen.

Exodi decimo septimo,

Erodi decimoseptimo.
Prima clausula.

Sicut profe-
cta omnis
multitudo
filiorum Is-
rael de de-
serto Syn /
per manis-
tes suas iu-
xta sermo-
nem dñi / castra metata sunt in
Raphydini vbi non erat aqua
ad bibendum populo. Qui tur-
gatus contra Moyses ait: Da
nobis aquā vt bibamus. Qui-
bus respondit Moyses: Quid
urgantini contra me? Cur ren-
tatis dñm? Sicutius ergo ibi po-
pulus p̄te aqua penitus i' mur-
murus contra Moyses dicens:
Cur fecisti nos exire de Egyp-
to / vt occideres nos et libe-
ro nostros ac iumenta sitis? La-
mauit autem Moyses ad do-
minus dicens: Quid facias po-
pulo huic? Adhuc pralulum et
lapidabit me. Et ait dominus ad
Moyses: An recede populu-
lum / sume tecum de seniori-
bus Israel / et virginem qua per-
cussisti flumen tolle in manu
tu / et rade. En ego stabo ibi
cotam te supra petram Oreb
percutiesque petram / et eti-
bit ex ea aqua: vt bibat popu-
lus. Fecit Moyses ita coram
senioribus Israel. Et vocauit
nomen loci illius tentatio / p-
pter iurium filiorum Israel
et quia tentauerunt dominum
dicentes: Et ne deus in nobis
an non?
¶ Historialiter postq; in pre-
cedenti capitulo sanct⁹ prophē-

Ranunculus

Clausula prima. S. o. ccxcvij.

et Rameesse Sochot Ethan
phiatroth : a mari autem ru-
biis vsc ad Sina octo: videli-
cet Marath / Helym / Josphi
Syn / Depheca / Iulius Raphy-
dim / scilicet numerantur flu-
me. exxit. Quod ergo dicitur
hic qd venit Israe de deserto
Syn / Raphydim / pterit Moy-
ses duas mansiones / scilicet
Depheca / Iulius: quod etia
inuitur in litera ybi dicitur:
profecta est omnis multitudine
de deserto Syn per mansiones
suas in Raphydim. Item nota
dū qd Syn nomen est totius de-
serti ab Helym vsc ad Sina:
vt dictum est: etiam nomen
loci illius ybi est tercia man-
sio post Helym / ut sic accipitur
hic. Ecce quid intelligitur per
desertum Syn. Item quantum
ad illud / per mansiones suas:
Notandum conformiter ad glo-
beri. qd hoc referendum est
ad illas quinque mansiones que
fuerunt a mari rubro / vsc ad
montem Sinay. Et quanum
fuerunt octo: vt patet summi
xxiiij. Nihilominus non nisi
quoniam nominantur in litera
scilicet Marath / Helym / Jam-
soph / desertu Syn / Raphydim.
Et ideo dicitur hic qd fuerint
quoniam a parte rei / et de facto
fuerint octo. Post has igitur
mansiones calstra metati sunt
dicti filii Israeli Raphydim.
Super hoc autem patru dicit
de pal. qd Raphydim debet
scribitur per in fine / ybi non es-
tat aqua ad bibendum popu-
lum: vt cogeretur populus re-
currere ad dominum pro po-
nendo. Populus igit tali necessi-
tate afflitus / non recurrit / vt
debuit ad dñm: sed conuerterit se
ad iurgandum / sicut murmu-
radum contra ductorem suum
Moyensem dicens: Da nobis qd
quam vt bibamus. Et nota qd
iurgari / idem est qd ritari vel
litigare: et est verbum neutru-
sum. potest etiam esse verbum acti-
uum in alia significacione / p-
ut idem est qd corripere / repre-
hendere / castigare / impugna-
re verbis / vel litigando verba-
re. Insuper in eiusdem signifi-
cationibus / secundum eum
de pal. inuenitur iurgos
furgariorum deponens: et sic acci-
pitur in presenti / qd potest stare
pro litigio / ritari / vel repre-
hendere / sicut culpare / aut im-
pugnare aliquem verbis. Quia
huius respondit Moyes dicens:
Quid furgamini contra me /
Et nota qd hic Hebrew repres-
henduntur de murmure / p-
nuria aquae: non autem prius
scilicet in Marath: quia tunc
non fuerant experti beneficia
dei in cibo / et potu / sicut nunc.
Cur tentatis deum? De hoc di-
cetur in solutione ad dubium
quintum.

Sequitur: Sicut ergo ibi
populus pre aque penuria. Ec-
ce populi necessitas / et murmu-
ravit contra Moyensem dicens:
Cur fecisti nos tē. Ecce elus-
dem populi malitia. Nam in
tali necessitate debebant re-
currere ad dominum / qui fecit
a principio maris / fontes / flu-
mina / et qui ea continue flue-
re facit. Hoc autem non fece-
runt: sed conuerterunt se con-
tra Moyensem murmurando / qd
eos eduxisset de Egypto. In
hoc

Exodi decimo septimo,

hoc autem murmurabant magis contra dominum qui principiter eos eduxerat sicut marines patuit in mari rubro: Et contra Moysem qui erat solus minister domini in tali egestate. Hec igitur audiens Moyses qui totus mansuetus erat secessit seorsum a populo et clamauit ad dominum: forte in secreto cordis sui vel etiam ore. Et nota quod Moyse recte egit recurrente ad dominum in tali necessitate: quia ut dicebat Josaphat rex Iuda: Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum residui habemus ut oculos nostros dirigamus ad te. Et psalmus: Ad te levavi oculos meos i qui habitas in celo. Dixit ergo Moyses ad dominum: Quid faciam populo huic? Non enim audet petere aquam pro populo scies quod indignus es et tanto de beneficio propter suum murmur: et ideo totum committitur diuinae prouidentie dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc paullum et lapidabit me. Si autem Moyse iste timeret lapidari nec ne dicetur in solutione ad dubium. vi. Dixit ergo dominus ad Moysem: Antecedente populum supple vobis ad petram Dreb. Que autem fuerit ista petra Dreb diceretur potest. Reliqua autem huius testis patebunt in solutione dubiorum sequentium.

Circa autem haec clausulam mouentur aliqua dubia.

Primum igitur dubium ostenditur propter illud verbum: Extra sermonem domini. Queritur ergo quando de hoc loco-

tus est dominus? Dicendum est: postea non debet accipi sermo domini pro voce sensibili quod distingueret dominus populo hebreorum maledictiones: sed per sermonem domini debet intellegi indicium nubis i qua per item stante castranet abatur et qua se movente pariter casta mouebatur: et eam sequentes bantur: ut dicit Nume. vi. Ihesus ergo hic dicitur sermo domini: non quidem vocalis sed realis.

Secundum dubium mouetur propter illud verbum: ubi non erat aqua. Queritur ergo cur dominus voluit deducere populum suum per talen viam defert: in qua patet totus defectus cibi et potus: Dicendum quod hoc fuit ut ex frequentia necessitate oportaret eos habere recursum ad dominum: ut sic melius sub timore dominii retineretur. Itē ut per hoc bonorum patientia et malorum impatience monstraretur.

Tertium dubium: Quare non fuit potus continuatus filii Israel sicut cibus manner. Ad hoc respondet Andreas: ut refert de Pal. qd opus fuit ut aliquid subractaret populo hebreorum ut sic cogeretur vissim: gelli pseuerare sub timore dei: cum in se esset populus dure ceruicis. Libus autem erat eis magis necessarius: tanquam magis sustentans. Defecrus autem potus magis affligit: Et defecitus cibi. Nam si quis valde esuriret: et in eodem gradu sitaret: et poneretur ante eum ciby et potus in equali distria: cis-

Clausula prima. fo. ccxciiii.

tus curreret ad potum: Et ad cibis. descendit ergo propter hoc cibus pater ergo intentum. dicti sunt tentare deum: quod non cibis humilitate petierunt aquam: Et dixerunt Moyse: Da nobis aquam ut bibamus: Dicendum quod inter eos erant aliqui honesti aliqui mali: et utriusque de potestate dei: ut volebant rasam probare utrum essent tantum meriti quod de daret eis aqua miraculose.

Cuartum dubium mouetur propter illud verbum: Adhuc paullum lapidabit me. Queritur ergo quomodo Moyse cui esset talis vir et tam perfectus: timuit lapidari ab Israelitis: maxime cum pfecta caritas foras mitiat timore: ut dicitur: Ios. iiiij. dicitur: Et ideo in potentia tua quodammodo possum est: ut habeamus aquam ad bibendum. Malum autem eadem verba dicebant cum murmurasse per antiphazam: tanquam dicent: Tu adduristi nos in terram istam: in qua siti morimus: tu similiter. Nunc itaque videmus: quod sis vnu deceptor: quia non potes nobis dare aquam: ut bibamus: nec etiam cum in eadem condensatione nobiscum sis. Et sic derogabunt sanctitati ipsius Moysei: qui etiam non potuerit dare aquam populo scienti auctoritative: potuit tamen depecari. Sic enim viri sancti faciunt miracula.

Quintum dubium ostenditur propter illud verbum: Moyse ad populum: Sur tentatis dominis: Vides enim quod non tentarent dominum: quia non habebant quod humano consilio agerent quo ad provisionem aque illis des-

titus

Exodi decimo septimo,

Archiepiscopus Cantuariensis ut cognoscerent magis ac mā-
dicit q̄ hoc dixit Moyses non
ex timore sed ex familiariitate
quā habebat cum domino. Si-
cū illud quod legit in sequen-
tibus. xxix. c. Aut dele me de
libio etc. Que disfunctum ppo-
satio debet cōverti in condicio-
nalem sic: Sicut necesse est q̄
non debelis mihi ita verum est
q̄ dimittes eis. Magister autē
Nicolaus de Lyra dicit q̄ hoc
dixit Moyses timore populi ne
eo interfecto ipse populi re-
cederet a dño per idoloratriam.

CSeptimum dubium mouetur propter illud verbum: Virgam
qua percussisti flumini tolle in
manu tua. Queris ergo cur do-
minus hoc precepit? Dicendum
q̄ ideo quia aliqui de populo
Hebreorum erant adeo maligni
q̄ dicebāt q̄ ministerū illius
virge solitudo se extendebat
ad mala infigēda: sicut patuit
supia in plagiis Egyptiorum: et
q̄ non se extenderat ad confe-
rendum bona. Ad ostendendum
igitur fallitatem erroris eozū
percepit dominus Moysi q̄ vte-
retur p̄dicta virga in eductio-
ne aquae de petra: vt apte mon-
straretur q̄ ipsa non solū erat
instrumentum diuine iustitiae in
malis pene inferendis: sed et di-
uine misericordie in bonis co-
ferendis.

COctavum dubium: Cur vo-
luit dñs q̄ Moyses assumeret
aliquos de senioribus populi
quando erat percussus petrā?
Dicendum q̄ ratio fuit vt illi es-
sent telles q̄ nō fuerat ibi pri-
aqua: et solo factu virge Mo-
yse miraculose fuerit educta.
Item q̄ hec referrent populo

percussit

Exodi decimo septimo,

ut cognoscerent magis ac mā-
dicit q̄ dei poterū: et Moysi san-
ctitatem cōfessus promptius
ad illi obedientium. Item hoc
iussit dominus ut ostenderet q̄
illi qui presunt populo sive in
spiritualibus sive in temporali-
bus debent aduocare scū vi-
ros graues: et qui sunt boni con-
siliū: quorum consilīo rātūrū
rebus arduis.

CNonum dubium: Cur dicta
petra dicitur petra Drieb? de-
cendū q̄ non dicitur petra Drie-
rebco q̄ esset in monte Drieb:
qui est idem q̄ mōs Sinay: q̄
adhuc satis distabat ab illo lo-
co: sed est alius locus eiusdem
namē nominis. Petrus autem
Comestor dicit q̄ in proposi-
to per petram Drieb intelligit
pars montis Sinay: sic dicta
flam dictus mons est valde lo-
gue. Alia tamē inq̄t) et aliis
et petra Drieb: sic dicta ppter
Drieb regem qui in ea fuit occi-
sus: vt legitur Iudic. vii.

CDecimum dubium: Outur p̄
reter illud verbum dñs ad Mo-
ysem: Sume virgam qua percus-
sti fluminū: huius corbarum
videtur posse trahi ex. vii. cap.
huius. Ibi enim dictum est q̄
Aaron percussit aquam flumi-
nis: que statim versa est in san-
guinem. Dicendum q̄ Aaron
percussit fluminū: authořitare
et precepto Moysi: vt ibi dicitur
est. Illi autem dicitur aliquā
rem facere: cuius authořitare
est. Et ideo hic dicitur: q̄ ipse
Moyses percussit fluminū. Ita
enī dicit August. in lib. que-
stionum super Exodum. Ut vt
idem ibidem dicitur hic accipit
fluminū pro mari rubro: quod
percussit

Clausula prima. fo. ccxv.

percussit in propria Moyses: gatiuorum filiorū Israel: Estne
quando fuit q̄litio de diuītione
illis ut transirent filii Israel.
Et hōmodo capitū fluminū:
cum dicitur in psalmi. Tu sc̄
asti fluminū Ethan.

CUndecimum dubium moue-

tur ppter illud verbum domi-

ni ad Moyses: En ego stabo

ibi cōs̄ta supra petrā Drieb.

Queris ergo quomodo ibi ste-

tit dominus: dicendum q̄ for-

te ibi fecit per subiectam crea-

triam: qualecumque et qualiter

voluit. Uel dicendum q̄

purgat fortes virtutū: sicut aq̄

naturalis fortes corporales iu-

xta illud Ezecl. xxxvi. Effundā

(inquit dñs) super vos supple pec-

catores: aquā mundā et mūda

bimini ab oīb⁹ inq̄ namētis ve-

stris. Hec aut̄ aqua petēda est

a dñō q̄ solus potest ē dare.

ps. Gratia et gloriā dabit dñs.

Et Iaco. i. Oēdāris optimū: et

oē donū pfectū defursum esti

le ita facturum. Dicendum q̄

est de hoc nihil dicatur in lite-

ratamē sufficienter subintelli-

gitur. Nam ex quo ipse dñs ali-

quid p̄mitit indefectibiliter

(quātū ē est) renet p̄missum.

In aliis ita et līterā fecit Mo-

yes ita: et supple fuerat libi

magistrū a dñō p̄cutiēdo petrā.

Ergo videt bene sequi q̄ inde

educe sit aq̄ s̄ abūdātia. Hec

ali p̄cessio petre bis facta est:

tamen in diueris locis et tēpo-

ribus. De prima p̄cessione hic

rum recurrit ad Moyses p̄im-

petranda aquam q̄ recurrit

dū est ad Christū p̄ gratia ha-

benda: q̄ solus dat eā in gene-

re cause meritoīe. Unde cum

Moyses ppter eos: quia r̄t.

Decimūterū dubium est de

dem Christo: dicens: Videlimus

lētū illorū yerborum interro

eū plenū gratie; consequenter

post

Exodi decimo septimo;

post pauca subdit dicens: De ple-
nitudine eius nos oes accep-
imus: gratia pro gratia. Simili-
ter recurrendu est ad beatae vir-
ginem: et ad oes sanctos et san-
ctas dei. Hi enim et si non sint p-
rius collatores gratie: q alio-
deo fluit in genere cause effi-
cientis: et a Christo homine in
genere cause meritorum: p mo-
dum tamen depreciationis pos-
sunt eam nobis impetrare. Cu-
de hac de causa soleat predica-
tores monere populum: vt phac-
causa se convertat in principio
sermonis ad matrem gratiae: of-
ferendo sibi illud eulogium: Aue
gratia et. Hinc scriptum est Job
v. Ad aliquem sanctorum con-
uertere. Et ubelcant g Luthe-
riani predicatoris: hanc tam
sanctam et laudabilem consuetu-
dinem hacten in ecclesiis Chri-
sti obseruatam delinquerere: et penit-
tus annulare satagētes. Quos
qualiter nisi anticomaritas ap-
pellari non iudico. xijij. q. iii.
quidā autē heretici. Ex quo er-
go tales proclamant sanctos
non exoriantur: iustū est vt nul-
lus pro ipso erit altissimum.
Ps. Nō sit illi adiutor: felicet
qui sapit predictam heresim.
¶ Moraliter et scđo Petra Oreb
est peccator durus: et quasi ob-
stinatus: quē quādo Moyses
id est deus suis prelatos percu-
tit virga correctiōis: sepe emit-
tit aquā lachrymosc spuctio-
nis: et q prius erat tot⁹ aridus
et siccus per defectū aque pre-
dicte subito torus aquosus es-
ficitur. Et de hoc habemus hi-
storiā in Magdalena: que cū
fuisse tanq̄ lapis in ciuitate
peccatrix: tandem veniens ad
chrysomis

Clausula prima. §. ccxcvi.

chrysomis recurrere ad patrem: per Moysen designatur bonus
prelatus (vt dicunt: est supra
immediate) qui videns aquam
gratiae deficeret subditis suis: p-
pter eorum mala opera: debet
clamare ad dominum: per de-
utam orationē: vt ipse dignetur
illam eidem largiri. Et qz
uis omnes teneantur clamare
ad dominum: pro dicta aqua gra-
tie habenda: plus tamen pre-
latus: et subditus: quia pro se et
alij ratione offici. Subditis
autem sufficit salvare animas
suis: nisi forsan ratione mutue
charitatis: quia scriptum est Eccl
esiaſtici decimo septimo: Un
ius cuique mādauit deus de proximo
fuo. De prelatis ante dixit Tu
gisti: ad fratres in cromo. fer-
rrir. qui intrinsecus devita fo-
litaria: q nō sufficit prelato se-
ipsum inmaculatum custodi-
re: qz expedire ut subditos quā-
tum (in se est) faciat vita et exē-
plo relucere. Hec ille. Et bie-
uiter subditi non ponunt ani-
mas suas pro prelatis suis: ita
cum ediuero.

¶ Moraliter et sexto: Tanta la-
tud verbum dominum ad Moys-
en: Antecede populu. Notan-
du coformiter ad dñm pet. de
ps. qz eadem verba videt dis-
cere dñs cuilibet plato. Decet
enim ut platus antecedat sub-
ditos honesta conuersatione et
vite exēplaritate: quos antee
dicti offici dignitate. In cuius
figura dicitur Mat. ii. q stella
antecedebat eos. Sed timidū
est de multis prelatis: ne piece
cedant suos subditos ad me-
lum: sicut Iudas precedebat
milites ad capiendum Christum
in orto. Tales nēpe nisi
prelati

Exodi decimo septimo,

prelati sunt similes cuiusdam pisci qui dicitur nubes secundum aliquos vel delphinus sive alios: qui multitudinem pictum: se sequentem introducit in os basilem. Sic et tales mali plati introducunt secum multitudinem subditorum ad malum ipsos sequentium in os inferni. In hoc tamen est differentialia quod baleyna delphinum libere permittit extrinsecum de vestre suos alios pisces sequaces deglutiens. Infernus autem retinet intra se tam malum prelatum quam malum subditum: et adhuc istud est sibi parum: quis omnes deuorare appetit. Hic est quod videtur in picturis os inferni: baleice laqueuelle denfer semper apertum.

¶ Allegorice et primo. Per petram de qua hic agitur intelligitur Christus: iuxta id quod scriptum est. i. Coen. x. Petra erat Christus. Hec igitur petra fuit in cruce lancea percussa: et inde exiit sanguis et aqua. Ioan. xix. Et ex his duobus habebat suam efficaciam completam ecclie sacramenta: in quibus certa aqua gratiae salutis: quae refocillatur populus Christianus. Unde Apost. vbi supra: Beabant autem de spirituali consequente eos petra.

¶ Allegorice et secundo. Per populum Hebreum sicuti sententi et conquerentem de aqua penuria: designatur defectus gratiae in veteri lege. Et huius populi tunc haberet multipliciteratum: et varietatem sacramentorum: ille tamen non perferebat aquam ipsius scripture sacre. Cur autem: quia non iustificabat tem voluit dominus: ut et operato. Secus autem culte lateret profunditas aque de sacramentis noue legis. Nam scripture sacre dicendum est propter

ex quo petra Christus percutitur in cruce: abiurient in siccum flumina: id est sacramenta conseruentia gratiae ex opere operato: domino non ponatur obey. Modo ergo sublata est causa murmuris Iudeorum apud populum fidelem: quia ex quo predicta petra percussa est: abundant populus fidelis aquas gratiarum: ad quas nos inuitat ipsemet Christus dicens illud Esai. lv. Omnes sitientes veniente ad aquas. Sed unde haunus eis? Lerte de fontibus salvatoris: et habeat eiusdem Esai. xii. id est de platis et vulneribus Christi: ex quibus processerunt predicte aquae in genere causariorum. Sed quid est quod homines et iumenta laborabant sicut tempore Moysis: qui tandem recreati sunt ex aqua prodestante ex grandi lapide percusso: profecto per homines et iumentata designantur sapientes et simplices: sive grandes et parvuliti vel virtutibus hominum: quin aduentu saluatoris: et signante ex eo tempore quo petra percussa est in cruce: possunt per de gratia inuenire aquam in copia: ut dictum est.

¶ Allegorice et tertio. Petra est sacra scripture: cuius diffusae cultus et duritia non conseruerunt statim aquam doctrine fundere: et quinque oportet bis vel plures studiendo: et sacros codices revoluendo diligenter inspectare: priusquam peruenias ad verum fontem. I. verum solum illi tam non perferebat aquam ipsius scripture sacre. Cur autem: quia non iustificabat tempus voluit dominus: ut et operato. Secus autem culte lateret profunditas aque de sacramentis noue legis. Nam scripture sacre dicendum est

Clausula prima. folio ccxvij.

propter tria: primo quidem perpter indignitatem illorum qui scripturam non recipiunt: et ne ex nimia claritate illius vebras apud eos in contemptum. Hinc Christus Matth. vii. ait: Nolite sancti dare canibus: neque mittatis margaritas vras ante porcos: ne forte coculcerent populus fidelis aquas gratiarum: ad quas nos inuitat ipsemet Christus dicens illud Esai. lv. Omnes sitientes veniente ad aquas. Sed unde haunus eis? Lerte de fontibus salvatoris: et habeat eiusdem Esai. xii. id est de platis et vulneribus Christi: ex quibus processerunt predicte aquae in genere causariorum. Sed quid est quod homines et iumenta laborabant sicut tempore Moysis: qui tandem recreati sunt ex aqua prodestante ex grandi lapide percusso: profecto per homines et iumentata designantur sapientes et simplices: sive grandes et parvuliti vel virtutibus hominum: quin aduentu saluatoris: et signante ex eo tempore quo petra percussa est in cruce: possunt per de gratia inuenire aquam in copia: ut dictum est.

¶ Allegorice et quinto. Iuxta illud principium precedenter clausule. Igitur prefectus ois multitudine. Norandus: quod illa postamus referre ad iudicii diem: quod fieri in valle Josaphat. Tunc ergo omnis multitudine nedium filiorum Israel: verutem omnium hominum: qui fuerint: sit et erit prefectura est de deserto Syn. i. de locis suis et mansionibz. i. sepulchris: quo ad mortuos: et cestra metastabunt in valle Josaphat: dicente domino Iohelis. iii. Ecce in diebus illis in repose illo cum convertero captiuitatem Iuda et Hierusalem: supple ad fidem: et fuerit factum vnu ouile: et unus pastor: ut dicit Iosan. x. Sciqui congregabo omnes reges: et deducam eas in valle Josaphat: et ibi disceptabo cum eis. Ide etiam predicit Christus Mat. xxv. Quid autem populus percibirat aquam a Moyse: ad bibendum: designat et sic ibi reprobus: quod a sinistris Christi erunt: liberenter perferent aquam misericordie: si sciret se erudituros. Potest etiam hoc intelligi de aqua elementali: quia etiam libenter peteret dicti reprobi: quod ibi apparetur in corpore et antis:

Exodi decimo septimo,

mais quorū corpora plusq; dici hoc nihil attribuentes gracie potest pte sti nimis alterabū deit: ideo illā nos receperuntur ad ardore ignis infernali qz teste apost. Litz. iii. Nō ex oea affigēris. Sed dabo qz huius perib⁹ iustitiae que fecim⁹ nos in modi aquā peterent ad sui sed secundum suam misericordia refrigeriū: nullū modo tamen diam saluos nos fecit. Nō qui illam eris in quantulacū mo diem solū nos homines: verū dicitate obtinere poterūt. H̄i etiam angelos: alij autem an storiam habemus de diuite epu. gelū qui dictam aquam eternam Luce. xv. Nā lapis Chri glorie perierunt principaliter nus erit tūc adeo durus qz ad ex gratia dei iuxta illud Ro. nullius preces tūc flectetur ad vi. gratia dei vita eterna i ad misericordiā. Et ideo dū tem̄ illam peruerunt: dicti⁹ el pus habem⁹ operemur bonū illia intrate i gaudiu domini ⁊ simus alijs misericordes ⁊ velti Dathei. xcv. Verum ⁊ ipse Chriſtus tūc nobis mis̄e hoc solum dictum est ad ange ricora fieri. Quia scriptum est bonos. Sec⁹ aut̄ de homi Jacobi. ii. Iudiciū sine miseri. nibus iutis et hac vita deceas cordia fieri.

Anagogic filii Israēl valuerunt in gaudium dñi sui nec de sitiētes ⁊ dicētes ad Moysē biberūt ex aqua saltēre in vitā sen: Da nobis aquam vt bibas eternā / nīl polt̄ percussa est mus: designant multitudinem petra. Petra aut̄ erat Chriſtus angelorū qui sunt filii dei per j. Lor. x. postq; igitur hec p̄ creationem quia fecit eos om̄ tra percussa fuit in crucisiblēs ad imaginē ⁊ similitudinēs abierunt in siccō fluminā. nem suam. H̄i igitur filii dei in corda arida sc̄torū patrū exī quando primum conditi sunt stentissi in limbo / ad quod semper valde sitierunt gloriā etēr̄ sc̄dit Chriſtus cōmunicās illos nam cū iūm̄ habērent gratiā lis vīstōne sue essentie et illos secūdū communē opiniōnē: inde liberās ⁊ tānde dedicas et ideo illam perierūt a domī ad locū celestis glorie. Et rūc no dicentes: Da nobis aquam dictum est illis: sicut longe ante bibamus. i. vt satieatur appē te dictum fuerat ad angelos titus noster. psalm. Satisabor sanctos: intrate in gaudium docū appariuerit gloria tua. Sed mini dei velti. Item tunc dic circa huiusmodi petitionē fuit crūm̄ est illis illud. Sfac. lv. differētia magna inter dictos Omnes sitiētes: id est qui tam filios dei. Nam aliqui eoz p̄ diu desideraſtis refrigerari asierūt predictam aquā eterne quis celestis glorie: venite ad glorias a domino/ de qua psal. aquas. Nec adhuc cessat Chriſtus te est fons vite. Sed qz suis iniurare hodie homines illam non perierūt debito mos ad huiusmodi aquas / dicens doi sed cū furgio: ⁊ quasi illis illud Joan. vii. Si quis sit. i. bene debitam propter pulchri deſiderium habet saluādi / verū diuinam naturaliū: ⁊ quasi in iūt ad me ⁊ bibat.

Secunda

Clausula secunda. §.ccxviiij.

Secunda clausula.

Enī autem Amalech et pugnabat cōtra filios Israēl in Raphidim. Dicitur Moyses ad Josue: Elige viros et egressus pugna cōtra Amalech ras. Ego stabo in vertice collis habes virgā dei in manuca. fecit Josue vt locut⁹ fuerat Moyses et pugnabit cōtra Amalech. Moyses aut̄ et Barō ⁊ Hur ascenderit sup verticē collis. Cumq; leuaret Moyses manus vīncebat Israēl. Sinuātē paulū remisisti et superabat Amalech. Manus aut̄ Moysi erant graues. Sumētes igit lapidē posuerūt subter eī in quo sedit. Barō aut̄ ⁊ Hur sustinabant manus eius ex vtrāq; parte. Et factū est ut manus eius no lassarent vlog ad occasum solis. fugauitq; Josue Amalech ⁊ populū eius in ore gladii. Dicit aut̄ sumēt dominus ad Moyses: Scribe hoc ob monumentum in libro / et trade auribus Josue. Delebo enim memoriam Amalech sub celo. Edificauitq; Moyses altare ⁊ vocauit nōmen eius dominus exultatio mea: dicēs quia manus solis domini ⁊ bellū dei erit contra Amalech a generatio ne in generationem.

Chriſtionaliter postq; in p̄ce dēi clausula gloriōsus dei amicus Moyses locutus est de mūmure filiorū Israēl in Raphidim ob defectū aq; ⁊ qualis ter dñs produxit aquarū abun-

dātiām de petra ad tactū virage per Moysen: hic conseq̄ēter agit de pugna inita inter filios Israēl parte ex vna et Amalechitas pte ex altera. Res fert ergo Moyses q̄liter postq;

dns cōsulit p̄speritatē populo Israēli in eductione aquarū de petra: vt haberet vnde temperaret sītū quā patiebāt̄ cōsequenter milū cōtra eundem populu aduersitatē: de qua dī in textu: q; venit Amalech et pugnabat contra filios Israēl in Raphidim: quod debet scribi s̄m de pal. per n. in fine: q̄uis cōt̄er scribat q̄ m: vt dicit̄ est in dīce. clausula. Sed de hoc parum curandū est. Dixit q̄ Moyses ad Josue: Elige viros supple bellicosos ⁊ electos de tota multitudine populi Israēlis tici: et egressus supple de castris ⁊ sic audacia ⁊ cōsumptio Amalech retūdatur: pugna cōtra Amalech. i. Amalechitas ras. Notātē aut̄ dicit̄ cras: vt si interim maturius Josue pararet se ad bellū. Dicit aut̄ hic Somelior ⁊ Josue paucos bellatores assūmp̄it ⁊ multos ad custodiā caltrōū reliquit. Non autem voluit Moyses ⁊ expectaret exercitus aduersariō ⁊ sed iretur sibi obuians ne pueri et mulieres atq; timidi q̄ erāt̄ in castris minis terrere tur ⁊ fugerent: sc̄q; darek nāt̄ ori audacia Amalechit̄: En. f. ecce: ego stabo in dīct Moyses: i. vertice collis ad pugnādū p̄cib⁹: habes virgā dei in manuā: ⁊ sic victoria deo adserebat. Josue q̄ fecit sicut imp̄eraverat Moyses. Moyses aut̄ et Barō ⁊ Hur ascēderūt supver

p̄ ij tīcem

Exodi decimo septimo.

sciem collis. Ut autem dicit Au-
gustus et ponitur in glo. odi. ea-
dem numero virga dicit fuisse
tristis dei / Moysi / Baron: si-
c ut dicit spiritus Helye / q. est
spiritus dei: cuius particeps fuit
Helyas. Sequitur in terra: Lutus
que leuauerat Moyses manus
vincerat Israel. Unde p. hoc
ostenditur efficacia orationis
Moysi serui dei. Si autem pau-
lum remiserit supererabat A-
malech. Ecce quāsi obest re-
miso orationis: Manus autē
Moysi erant graves. Per qd
designabat / et dicit de Lyra:
q. in populo sibi subditio erant
aliqui peccatis aggrauati: qz
et dicit Greg. secundum qua-
litatem subditiorū / disponitur
acta regentū. Ratio autē litte-
ralis huiusmodi gratuitas se-
cundū Andreae hec erat: Nā
ex continuo labore elevandi
ess surlim fatigare / pōdero-
se erant. Uel dicuntur fuisse gra-
ues ab effectu. s. super Amaz-
lech / dicerit illo bello. Sicut
a Regum. xv. legitur / et aggra-
uata est manus domini super
Azotum. Quia igitur huiusmo-
di manus erant graves: ideo
Baron / et Hur sumientes lapidē
posuerūt subter eū / in quo se-
dit. Ex quo parci / q. cum quis
stans / aut genuflexo fatigatur
orare dñm / potest sedens ipm
orare: et preliatum in oratione
privata: secus aut de oratione
foliē / et publica. Refert tamen
Dominus Hugo Cardi. q. in ma-
jori ecclesia parisiensi / in secre-
to nūs omnes maiores fedet.
Hoc autē forte sit ut exprimat
pro gratiarū actione de obtē-
qui orauit sedes. Uel forte hoc
cetera

Clausula secunda. fo. ccxcix.

ecetera patent faciliter.
¶ Circa hanc clausulam pos-
sunt moueri quedam dubia.
¶ Primum igitur dubium: Cur
permisit dominus populu / Pe-
breum recepto del beneficium
in aquarū largitione tam subi-
to pati bellum ad aduersariis
Amalechit. Dicēdū / q. hoc
fecit ad insinuandū et prospe-
ra plerūq. concomitantur ad-
versaria / et hoc ex prosperitate
mis eratetur cor huianum
etiam vīz ad tuanam gloriam
sine superbiam. Unde hac de
causa permisit dominus salu-
biter / q. sanctus ille rex das-
uid post tot et tantas victorias
a proprio filio Absalon impu-
gnarerūt ita ut vellet eum pel-
lere regno. iij. Regū. viii. Nam
sicut vino fortis miscetur aqua
ne inebriet poterū: ita de
ex magna bonitate sua adun-
git piperis aduersarie in illis
infatuat homo / et impeditur
ne velociter currat ad domi-
num: vti dicit Greg. homel. viii.
vbi etiam addit. Dicens: Nulla
(inquit) blandiēs prosperitas
nos educat / q. stultus viator
est qui in tristere amena prata
conficiens obliviscitur quo
rendebat. Hec ille. Uel dici / q.
ideo permisit dominus predi-
ctū bellum insurgere cōtra Is-
raelitas / ut ex victoria sequen-
ti amodo audatores essent cō-
tra aduersarios insurgentēs.
Item ut de spoliis Amalechi-
tarum essent muniti armis / et
alii necessariis / que remane-
runt tam et his qui tūc occisi
sunt / q. et viuis qui fugerunt.
Et iste due rationes innitunt
tūlitterali sensus; magis q. ea
que prius dicta sunt ad hoc
dubium.
¶ Secundū dubium: Quare
Moyses potius commisit eas
rā belli Josue / q. alius dices
dū / q. ideo qz forte intellexit
per spiritū ipm post se debere
principiari. propero quod fecit
eū capitanū exercitus. Et no-
ta / q. iste Josue fuit trinomia
us: Nam dicitur est Josue / Je-
sus / Q. ec. Et quodlibet horū
nomini sonat idem q. salua-
tor / ut dicit dominus Lardin.
Fuit autē de tribu Esrah / ut
dicat Petrus Comellor.
¶ Tertium dubium: Cur Moys-
es non processit in propria ad
peliū contra Amalechit / dices
dū / q. ipse precelegit orare deūs
et committere curam bellū Jos-
ue: ut aperte offendere / q. illa
la victoria ex deo erat / et nō ex
homine. Unde Grego. Utiga-
det est in manu habēda ut ostē-
datur non propria virtute: sed
dei virtute factam esse victo-
riani. Et ex hoc passu potest ha-
beri non expedire ut princeps
in propria vadat ad bellū / et
ingrediatur campū certamni-
tis: quanvis satis expediat ut
sit proprius mox eius effici
nium damno / a exercitu. Un-
de quando fuit preliandum cō-
tra Absalon / David parcer ei
non iuit in propria: sed curam
commisit capitanō suo Joab
ii. Regū. viii.

¶ Quartum dubium: Quare
Moyses ascensurus sup verti-
cam collis et oraret dominū
assumpit Baron / et Hur: Dices
dū / q. ideo ut essent ei auxilio
in longa elevatione manuum
suarū ad dominū. Potest etiā
p. iij assignari

Exodi decimo septimo,

assignari ratio moralis de qua postea dicetur in loco suo.

C Quintum dubitum: Quis fuit iste *hūr quem assumpit Moysē*? Dicit Petrus Comestor: ipse fuit *yir Marie foros* / *sup ple Moysi et Aaron*. Tamen secundum q̄ legitur i. Paralip. ii. Nō fuit vir dicte Marie sed filius: cuius pater dictus est *Caleph*: *amus autē Befelecl*: qui p̄fuit op̄i tabernaculi: itam controvēstiam prolixe satis deducit de *Lya* et de *Dal*. Videat ibi lector. Tandem resoluunt q̄ iste *hūr* fuit marcus Marie: allegantes Iosephū tertio libro antiquitatū.

Ratione ergo talis affinitatis in parte ascendit in monte cū Moysē: et sibi commissum est regnum populi vna cū Aarōn in absencia Moyſi quādō solus ascendit in montem ut legem domini acciperet.

C Sextum dubium mouetur propter illud verbū in ore gladii. Queritur ergo quid intelligitur per os gladii? Dicendum q̄ intelligitur plena et totalis exterminatio: sive per mortem: sive per fugam. Et dicitur talis exterminatio in ore gladii fieri propter similitudinem: quia sicut cibis instanter oze devoratur: sic et vitez rius non videtur: sic etiam est de illis qui in p̄flio penitus exterminantur. Et iste modus loquendi sepe repetitur in sacra scriptura: et lignanter in libris Regum: i. et Paralipomenon.

C Septimum dubium mouetur propter illud verbū: *de lebo memoriam Amalech sub*

celo. Queritur ergo quare potius voluit dominus delere memoriam Amalech & aliorum populorum? Ad hoc responderet Josephus: q̄ propter duo. Primo quidem quia Amalech non pugnauit pro hereditate sua sicut alijs populi: sed de renortis partibus venti precio conductus ad habitatores terre illius in qua erant filii Israel. Secundo quia coniunctus populo Hebreworum esse debebat: eo q̄ Amalech descendebat ab Abraham: p̄o quo notandum conformiter ad quandam glo. que dicitur esse Strabon: p̄out refert petrus Lonestor: q̄ iste Amalech fuit filius Hyrmachis qui fuit filius Edzabe: a quo quidem Amalech Amalechite dicti sunt q̄ et Hyrmachite ipsi sunt Saraceni. Hos dicit Josephus pugnaces/ inhabitants Boboch vel Jəboth: et petram: a circstantibus conductos ad bellum aduersus Hebrewos. Contra legitur in Gen. xxv. Item i. Paralip. i. q̄ Eliphaz primogenitus Esau genuit de concubina Amalech. Unde i. Regum primo vbi filius Dœch Idumei nuncians regi David mortens Saul ait: Amalechites sum. Deinde cōcordat Petrus hec duo: dices: q̄ forte fuerūt duo viri dicti Amalech: i. et ex his duo populi prodierunt. Hoc Petrus Comestor.

C Octauum dubium mouetur propter illud verbū: Edificauit Moyſes altare. Queritur ergo utrum Moyſes licet ibi edificauerit altare dñi? Videatur q̄ non iqr nec ipse nec aliquis

Clausula secunda. Fo. cc.

quis filiorum Israhel erat ibi te in Raphidim. Ubi notandum permansurus sicut nec i quo: q̄ Raphidim q̄d uno modo i cungo: alio loco deserti: nisi for terrectatur tentatio: designat te per morte: sed erant ibi Hebrænum istum plenum tentationibus: p̄out fuit ostensus ad terram promissionis. Post extum ergo populi de loco illo projectis super terram: et multo potuerunt gentiles exercere suam idolatriam super dictum altare: et illud prophane. Igitur. Dicendum: q̄ p̄ter dictam causam: Hebrewi abstinuerunt predictum altare in recendo ab illo loco: et idem nullum inconveniens portauit inde sequi.

C Moraliter et primo: Amalech qui interpretat ḡs brutalitatem designat diabolum: qui est totus brutalis et bestialis: per culpm. Item quia in hominibus brutalibus specialiter habbitare cupit. In cuius figuram legitur Matt. vii. q̄ cum vellet Christus expeliere legione demonum a quadam obsecro: petierunt nutti in gregem porcos. Iste igitur Amalech nō cessat pugnare s̄ filios Israhel: id est contra bonos et iustos: qui quanto iustiores existunt: tanto acris cos impugnat. Hinc Luce. xxii. dicit Christus Petro: Simon ecce satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum: id est rationum impulsu concuteret: sicut concurrit et mouetur granum in cribro. Et nota: q̄ ḡs bruta: designat carnem humana: q̄ de se est velut ḡs bruta: petiuit vos. i. petiuit et obtinuit pote statim vos tentandi: quis s. a spū. Moyſes autē q̄ intersimil potest nisi quantum sibi p̄t̄ asup̄ de aq̄s: designat permititis a domino. Sed vbi Christus q̄ fuit asup̄ de aq̄s: pugnat dictus Amalech contra Jordanem postq̄ fuit a Joāne transitos Israhel. i. iustos: Lector baptizat. Lu. iii. Dicamus sicut

p. iiiij. Amas-

Exodi decimo septimo,

Amalech, i. humana caro que gnante. Sed quid est & Moyes de se est tota brutorum. Nam per eam homo conuenit cum animalibus brutorum. Propter quod, i. Ethico, vita voluptuosa dicitur vita peccatum: prelitatur et insurget vehementer et frequenter contra Iosue, i. contra spiritum dicente Apostolo. **S**ala, v. Lazro cōcupisit aduersus spiritum. Ideo vice versa Iosue, i. spiritus qui cupit salutem suam: et tandem salutem carnis sue debet forriter illi resistere: ut non preualeat. Ideo subdit Apostolus vbi supra: & spiritus concupiscit aduersus carnem. Hec est sibi inimicem aduersantur. Lazro igit debilitatus debet per gloriam spiritus: sicut Amalech debilitatus est et devictus per Iosue gladium materialem. Huiusmodi autem gladiis non est aliud quam studium scripture sacra secundum & dicit Ephes. vi. Et gladium spiritus quod est verbum dei. Unde de hac debellatione loquitur Hieron. ad Rusticum monachum dicens: **A**ma studia sanctarum scripturarum: et carnis virtus non amabitur. Sed ut de carne habeatur plena victoria requiritur revertum et gratia Iesu Christi: qui (ut dicitur est) significatur per Moysen: qui orauit pro Iosue pugnante contra Amalech: et similiter qui tenebat virginem dei in manu sua: quia in Christo fuit plenitudo divinitatis corporaliter: ut dicit Col. ii. Uel dic etiam ad habendum victoriam de predicto Amalech: id est de carne: requiritur deuota oratio: que significatur per orationem Moysi Iosue pugna

Clausula secunda. **F**o. ccs.

pugna contra te. Notandum: quod honio tentatus recognoscens se fragilem ad resistendum: et signanter corra diabolum: debet eligere viros: id est exercitum suffragia aliorum: quos bonos et devotos existimat apud deum: qui sunt meliores et devotiores existunt: tanto facilius exaudiuntur a deo pro his pro quibus orant: et notatur in decretis. s. q. i. ipsi. Itē p. v. scriptum. **H**inc beatissima Jacobus, v. c. ait: Multum valer oratio iusti assidua. Hoc idem etiam significatur per hoc & Baron et Hur inuabat Moysen in colle oratum. Nullus ergo (quamcumque inuitus) debet presumere de propria iustitia tanquam illi sufficiente ad salvacionem: sed cum humilitate implorare debet aliorum preces et suffragia. Unde et Apostolus cum rants esset: ut raptus fasset usq ad terrum celum: nihilominus quando editimbat eum scribere ab absinthibus fratribus Christianis sepe implorabat eorum preces et deuotatas: ita ut diceret Rom. xvi. Obsecro vos fratres: per dominum nostrum Iesum Christum: et per charitatem sancti spiritus: ut adiuicias me in operationibus vestris: per me ad deum: ut liberetur ab infidelibus qui loquuntur deo in Iudea et. Item. i. Lector. i. obsecrat id est Apostolus Corinthios: ut orent pro eo: et sic de multis alijs. **D**ooraliter et quarto iuxta illud: Elige viros: et egressus pugna

ecclesiasticum prelatum: qui debet stare in vertice collis: per exercitum vite contemplari: ut et habere virginem dei in manus: per exercitum vite actiue. Non enim sufficit in ea vita contemplativa solus: nec similiter vita activa solus: sed pro diuere inter eorum debet virginis vite intendere: si cupit salutem suam: et subditos procurare. Contemplativa enim vita ibi: p. delectaciua aut maritina subditis: et presentem illius verbis salutis presertim argo defecit eorum in crepandoz corrigendo. Uel dic et virga in manu Moysi: dicitur autem exortatem in prelatorum qua debet pacare errantes: in cuius discretione et bono moderamine: secundum illud verbis apostoli. i. Thessal. v. fratres rogamus vos corripite iniquos: et consolamini: pusillanimos: suscipe infirmos patientes effete ad omnes. **L**etra hoc aut agit nonnulli plati: quibus pauci: qui expus eripiunt in oratione et studio de regimine subditorum patrum curantes: et alijs officiaris: eam invenientes: qui non querunt prouesse ouib: sed tantum lanam de doris eorum extrahere. Sunt autem alii: qui e contrario adeo se occupant circa terrena et temporalia: quod ex ioto possunt spiritualia: corra quos loquitur dominus Mat. vi. dicens: Nostre solliciti esse dicentes: quid manducabimus: aut quid bibimus: aut quo operiemur? Hec est omnia gentes inquirunt. **D**ooraliter et quinto Moyses qui ait: Ego stabo in vertice collis habens virginem dei in manu mea: significat secundum Iosue pugnam de palu. superfluitatis et non necessitatis

Exodi decimo septimo,

tis. Sequitur: Querite primū res
gnū dei et iustitī eius tē. Hoc
aut̄ est omnes tagati maxime
tamen ecclēsie p̄elatōs q̄ de-
bent esse solliciti de spirituali-
bus et eternis principali: se-
cundario aut̄ de tēporali:bus.
Lauant ergo ne de principalī
faciū secundariū et ecclēsia.
Paret ergo quomodo ecclēsia
p̄elatus initiat Moysi debet sta-
re in vertice collis habet vir-
gam in manu sua. sed quid est
et Moyses habebat ad derrā
et sinistrā Baron et Pur suspen-
tantes manus eis nisi q̄ ecclē-
siae p̄elati et signat̄ episcopali
et supra iudebent habere archi-
diachonos et bcanos p̄lebeos
q̄ debet sup̄portare manus eoz
rum parte sollicitudinis fer-
tes prout in casu simili fuit cō-
sultū eidē Moysi a Zethio so-
cero suo: vt paret in sequēti
ca. Hinc elī q̄ archidiacōni in
multis debet esse coadiutores
episcopoz: vt paret in decrets.
distin. xxii. subdiaconz. Itē di-
stin. xxv. perfectis. Et similiter
distin. lxii. si in plebibus.
Moraliter et sexto p̄ Moys-
sen et eos qui secū erant deli-
gnant clericī. per Josue vero
et eos q̄ cū eo bellū ducebāt cō-
tra Amalechitas designātur
laicū corporaliter bellāt cō-
tra hostes suis fideli suis re-
publice. Quamadmodum ergo
Moyses stante in orationē et ele-
vante manū in celū Josue vin-
cedbat: ita fieri quererit accidit q̄
cū sunt pieces in ecclēsia pro
principib⁹ corporaliter pugnā-
tib⁹ ipsi victores euadūt dū-
modo afflī iusta causa: q̄ alias
neicit diuina iustitia patroci-
num dare criminibus: et ins-
quit Gregorii. in quadam Hos-
mel. Hinc in letanīa que legū
tur secundum vñsum fratris pre-
dicatorum / orationis dicentes:
Ut regibus et principib⁹ nos-
tris pacem et veram concor-
diam / atq̄ victoriā donare
digneris: te rogām audi nos.
Huius vero dicti principes cō-
sidentes in fortitudine sua ne-
gligunt petere pieces ecclē-
siae / sepe succumbunt etiam in
bello iusto: vt sciant q̄ est ho-
mines faciāt bella: victoria
ramen de celo descendit / era-
deo dñs qui canit dat cui vult.
Ecce qđ significat p̄ remissio-
nē manus Moysi: et per victo-
riā Amalech. Unde ad apōstolū
refert Petrus: dominus in
quādā epistola q̄ incipit: Do-
mino firmiano episcopō. de dñ-
dam dñō tēporali Galliarū q̄
valde infestabat quendam abba-
ten sup̄ possessionib⁹ monas-
terij sui: ita vt indicaret sibi
bellū. Longregata ergo mira-
bili multitudine armaturū in
capo certaminis cōparuit. As-
fuit autē et abbas cū fratrib⁹
suis. Hic igit̄ abbas non cōfa-
dens in armis materialib⁹
sed in dñō solo qui facit victo-
riā: cunctis qui pro se dimic-
re conuerterant sui prohibuit
comitatum. Solos aut̄ monas-
chos suos equis imposuit et ca-
pita sua cūcullis operiti pres-
cepit. Sicq; cū illis velut ga-
leatis et loricatis fidei munimē-
to atq; crucis verillo ad locū
certaminis intrepidus conve-
nit. Cumq; vir ille non ferrea
arma (vt sperabat) cōpiceret
sed tanquam celestem atq; ans-

Clausula secunda. fo. ccxxv.

gelicācūlē comūnus aduer-
sari euadunt. Ecce ergo quomodo
tissem: tantus horror cum suis
cum inuictis / ut desiliens de es-
duarū dicitur Jacob. v. Quia
quo cū suis proīcītū arma de-
posuerit / terreg se humiliēt
iusti orant / tandem alij contra
profrauerit / indulgentiam his
obtinent. Si vero orare remis-
tunt / tunc aduersari vincunt.
Sret igit̄ Moyses id est pre-
latus super lapidem: id est su-
per boni propōsti firmitatem.
Auent cūi Hur et Aaron id
est viri iusti / per mutuam chas-
titatem / eleuent manus suas
per suppōrtationem. Q̄ si ita
stat / tunc omnia bene disponē-
tur / et vincet populus spiritus
lum hostium vanitatem. Be-
tūt et infugam convertatur.
Ecce ergo dicitur Jacob. v. Dīas
lum autē remittunt manus
te p̄o inuicēnt / vt saluemini.
Moyses id est p̄cepta legis mi-
tis studiōe exercebit / hostiū
lud: Manus Moysi erant gra-
vioris insecuritatis. Ecce igit̄
notandum / q̄ per Moys
quantam prodēt obseruantia
sen intelligitur prelatus: vt dia-
legis / et quantum obēt negli-
ctum est. huius autem Moysi
gentia illius.
Moraliter et octauo / et cōfor-
miter Petrum Ber-
nardum qđ culpa requiriſt. simi-
lēt Amalech / qui inter-
pietas populus lambere et
linquentum: iuxta id qđ scri-
guinē significat demones / vel
ptim est Deuterono. xxv. p̄o
quolibet homines malos. In-
mensura delicēt erit et plaga-
super et quolibet mortuū carna-
rum modus. Unde quia phar-
ales. hi enim omnes sanguinē
rao erat grauissimi peccatoř
populi Israelitici lambere et
ideo fuit plagatus a deo plas-
affactare. i. perditionem iusto-
gis maximis: vt dicitur. Scie-
num procure nobiscitur. Hinc
xii. Hoc idem etiam paruit ex
dictis Eccl. xxixij. Contra bo-
his que dicta sunt in hoc lis-
num malū / et cōtra virā moris
bo. Et hoc est contra multos
et contra virum iustum pecca-
tor. Moyses autem et Aaron
mutunt transire pro leui pena-
tis Hur / significant viros ius-
tos: qui verticem collis: id est
luctum corporis aut carceris
celitudinem contemplationis
in penam pecuniariam / que
ascēdunt: vt profideli populo
cedit ad ipsorum prelatorum
deponentur / qui et victores
comoditatē. Secus si fideliter
distribue-

Erodī decimo octauo,

distribueretur in utilitate pau- rī debemus scribere hoc scilicet de cœlum optando eorum mori- perum aut ecclesiārūm defola- cer de cœlum mandatorū de- tarum. Et quia plerūq; reūm iuris id quod legitur in officio nūtūtē et rigidi punituntur ecclasiastico et rratiſ ex Deu- terono. vi. c. Audi Israēl pre- tēdo nō satis timet culpas per- petrare etiam recidivam. Un- cepta dñi d: i: tui: et ca in corde de Ambroſe. Super Psal. Beati tuo quasi in libro scribe. Item ibidē: Erunt verba hec q; ego p̄cipio tibi hodie in corde tuoi et narrabis ea filiis tuis: et ne- prouocari. Facilitas enim ve- nit inēcētū p̄bēt delinque- ti. Sed sunt nonnulli p̄bēt q; pri- num sunt satis rigidi q; suc- cessu temporis efficiuntur val- de remissi: quasi retrocedendo de mirabilis vīque ad defecit. Contra hos igitur facti quo i- hic dicitur de Moyse: videlicet q; manus eius non sunt la- se vīq; ad occasum solis p; que- intelliguntur finis vite. Nā vīq; tunc non debet lassari manus p̄lati in puniēdū delictis sub- ditorum. Propter quod dicit sumimus ille p̄bētūs Christi. Matt. x. Qui p̄suerauerit vīq; in fine hīc saluus erit. Ubi ve- ro p̄bētūs sentit se in habili- ad puniēdū delicta subditōrum: propt̄r p̄fān propter senectutē aut aliam cāuām: debet labo- rare ut alteri imponatur sarcis. Et relectur sicut olim fe- cerunt nonnulli boni p̄bētūs: et si quanter beat? Valerius: p̄ip- ponens episcopūs de beato Augustino.

CWorraliter z. r. iurta illō ver- bū dñi ad Moyse: Scribe hoc in monumentū in libro. Notandum q; quilibet nostrū habet vnu librum quem semper secū do interptatur populus bibēt de fēt: et ille ē liber cordis. In vel lambens sanguinē: quia ta- hoc igitur libro in monimentū les hereticū cupiunt bibere et id est ad perpetuam rei memo- lambere sanguinem verozū ca-

Clausula secunda. fo. cciij.

tholocūm optando eorum mori- ce collis cum Baro et Hur de- tem: quinimum eos libēter oc- sideret si facultas illis adesset et daretur: sicut in effectu pla- cuit de multis martyrib⁹ ab latronis. Virga autē dei in ma- hereticis p; maxima parte cru- deliter occisi sunt. Hic Ambro- fuis super Lucam lib. viii. expo- nens illud verbum Christi: Lu- cc. x. Ecce ego mitto vos scut- ates in medio luporum: dicit q; lupi sunt bestie qui insidiātur ouib⁹: circa pastoales casas verfantur: habitacula domoru- sti in cruce: orantib⁹ pro nobis ad patrem. Unde virtute hīdī orationis vīctus est Amalech: iurta illud eiūdē Christi ver- bum Ioh. xii. Nunc princeps mūdī hīus ejscierur foras. Q; autem subdī q; manus Moy- si nō sunt lassare vīq; ad occa- sum solis: significat q; Christ⁹ non cessauit laborare p; nostra salute quousq; hora nona expt- rauerit: vt habetur Mathet xxvij. Tandem hec omnia scri- pta sunt in libro sacri Euange- lii in monumentū. I. ad ppetū- rei memorī et tradita aurib⁹ populi Christiani: iurta illud Ioh. xx. Hee autē scripta sunt vt credaris i; q; Jesus est filius dei: et vt credentes vitam ha- beatis in nomine eius.

CAllegorice et tertio: iurta il- lud principium presentis clau- sulē: vbi dicitur: Venit autem Amalech et pugnabit contra filios Israel in Raphidim. No- vos in vestimentis ouib⁹ intrin- secus autē sunt lupi rapaces. Huc Ambro. vbi supra.

CAllegorice et secundo: Per interpretatur vno modo renta de signatur mundus p̄senst et designatur Christus. Q; er- go ascēderit Moyse in verti- nibus: iuxta illud Job. vii. Vi- litis

Exodi decimo septimo,

litia vel secundum aliam liream) tētātio est vīta hominis super terrā. pēr filios autem Israēl intelligitur quīs homines. Vēnit ergo Amalech id est diabolus in Raphidim id est in hunc mundū: et pugnauit contra primos parentes in specie serpētis. Deinde cōtra sequaces eōs et pugnauit sūmīliter contra eos sed inūsūbili. Tāndem dicit Moyses ad Josue id est de⁹ pater ad filium suum Christū quādo misit eū in terrā: Elige tibi viros. i. apóstolos et discipulos sc̄m illud Luc. xv. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Egressus igitur d̄ secreto maiestatis tue in excellētē per assumptionētē humānitatis et armat⁹ supple armis humānitatis: put olim eū inuitabat p̄s. dicens: Apprehēde armā et scutūm et exurge in adiutoriū mīhi: Sustine frāmētē r̄c. vīc̄ ibi salūs r̄a ego sum. Pugna cōtra Amalech. i. cōtra diabolū. armaturū armis malitiae et nequit: Fecit ergo Iosue. i. Christus; vt locutus fuerat Moyses. i. de⁹ pf. Joā. xiiii. Sicut mādātū dedit mīhi p̄s factio: et pugnauit p̄ Amalech. i. diabolū. Et hoc ē qđ loquitur ipsemēt Christus Luc. xi. dices: Dum fortis armatus custodit atrū suū in pace sunt omnia qui possidet. Sed cum fortior co surrexerit er vicerit eū: aufer vniuersa arma ei⁹ in quibus confidebat r̄c. Ecce quō diabolū forte Christus fortior struit mundū ab ipsius dominatiōe liberavit: vt dicit ibi gloss. ordi. Et hoc est quod longe ante locut⁹ fuerat Salomon

Eccles. ix. dicens: Clūtas par ual⁹ pauci in ea viri: est supple mundus iste respectu clūtūs superne. Hicrūlātē: Vēnit contra cā rex magnus. i. diabolus et vallauit eam extruxitē munitiones p̄ gyru⁹ et perfecta est obſidio. Ecce igitur quō Amalech ante aduentū Christū pugnauit cōtra filios Israēl. Tādem autē inuētus est in ciuitate huius mīstrī p̄ paup. i. Christus. Dives quidē fūi diuinitētē: q̄ ipse est in quo sunt q̄s thesauri sapie et sciētē dei ab̄cdit. Lolo. ii. et Ephe. ii. De⁹ autē q̄ diues est in mītericordia et p̄cūp autē fūi humanitatis: ita ut oporuerit cum in stabulo nasci et in alto monumētō sepeliri. nā et haberū. i. Cor. viii. Cū diues esset ppter nos egēmū fact⁹ est. Bene ergo ad propositū cōclūdit p̄s. cū ait: Simul in unū supple suppōrum diues et pauperis cīlē Christi. Hic itaq̄ pugnauit et sapiens Christus inuētus est nascendo tēporaliter de vīrgine Maria in ciuitate huius mundū: quam capiū tenebat diabolus: qui quidem pauper et sapiens liberauit ciuitatē p̄ sapientiā suā. Ecce igitur q̄s nōs Josue pugnauit p̄tra Amalech: et vidit eum: signanter cum luce crucis pugnando in mōre calvarie. Et hoc est quod dicebat ipse Christus Ioān. xiiii. Nūne princeps mūdi huius ciēctūr foras. Patet ergo quātūm nobis profuit Christi mōris et passio. Sed profecto dolendū est quod subdit Salomon vbi in pra. cū ait: Et nullus dēmēcē recordat⁹ est hoīs illis pauper-

Clausula prima. fo. cccvij.

Sic ait loquit̄ ppter pau- citatē hominū deuote ad me- moriā reuocatiū Christi bene- ficia que nobis exhibuit in suo aduentū tam nascēdo i. p̄ predi- dicando et miracula faciendo. Et etiam in cruce patiendo.

Anagogice bellū quod fuit inter Iosue et Amalech. vbi Iosue victor euāst: possumus re- ferre ad illud p̄lētū quod nō multo post creationētē angelo rum factū est in celo/ de quo Apocalyp. duodecim sic le- gitur: factū est p̄lētū ma- gnum in celo. Michael et ange- lis eius quoz vnuis vocabat. Ser- fan/dicente p̄stre: Aduca fūi in terra aliena/ alter vero Eliz- ezer. De⁹ enim (ait) p̄ariētē adiutor me⁹/ et eruit me de gla- dio pharaonis. Vēnit ergo Iez- chro cognatus Moysi et filii eius et v̄x̄r cīp. ad Moysen in desertū vbi erat castra metā tūs iūrtā montēs dei/ et manda- uit Moysi dices: Ego Iezchro cognatus tuus/ vēno ad te et v̄x̄r tua/ et duo filii tui cū ea. Qui egressus in occurſū cogna- ti fūi adorauit/ et osculatus est eum. Salutauerūtq̄ se mutuo verbis pacificis. Lūc̄ intrā- set tabernaculū narravit Mo- yes cognato suo cūcta q̄ se- raf dñs Pharaoni et Egyptijs propter Israēl vniuersumq̄ la- borem q̄ accidisset eis in itine- re/ et liberauerat eos dñs. Le- tatusq̄ est Iezchro sup osb̄ bo- nis q̄ fecerat dñs Israēl eo/ p̄ erūsseret eū de manu Egypti- rum/ et ait: Benedic dñs q̄ lla- berauit vos b̄ manu Egyptijs et de manu Pharaonis q̄ eruit popl̄z suū de manu Egypti. Ille cognoui q̄ magnudñs sup oēs deos;

Exodi decimo octavo.

Prima clausula.

Unque au- disset Je- chro facer- dos Ma- dia/ cognas- tue Doyū omnia q̄ fe- ceras domi- nus Doy-

uī/ Israēl populo suo: et q̄ edu- xisse dñs Israēl de Egypto/ tūlt Sephozam v̄x̄r Moysē/ quam remiserat et duos filios eius quoz vnuis vocabat. Ser- fan/dicente p̄stre: Aduca fūi in terra aliena/ alter vero Eliz- ezer. De⁹ enim (ait) p̄ariētē adiutor me⁹/ et eruit me de gla- dio pharaonis. Vēnit ergo Iez- chro cognatus Moysi et filii eius et v̄x̄r cīp. ad Moysen in desertū vbi erat castra metā tūs iūrtā montēs dei/ et manda- uit Moysi dices: Ego Iezchro cognatus tuus/ vēno ad te et v̄x̄r tua/ et duo filii tui cū ea. Qui egressus in occurſū cogna- ti fūi adorauit/ et osculatus est eum. Salutauerūtq̄ se mutuo verbis pacificis. Lūc̄ intrā- set tabernaculū narravit Mo- yes cognato suo cūcta q̄ se- raf dñs Pharaoni et Egyptijs propter Israēl vniuersumq̄ la- borem q̄ accidisset eis in itine- re/ et liberauerat eos dñs. Le- tatusq̄ est Iezchro sup osb̄ bo- nis q̄ fecerat dñs Israēl eo/ p̄ erūsseret eū de manu Egypti- rum/ et ait: Benedic dñs q̄ lla- berauit vos b̄ manu Egyptijs et de manu Pharaonis q̄ eruit popl̄z suū de manu Egypti. Ille cognoui q̄ magnudñs sup oēs deos;

deos;

Exodi decimo octavo.'

deos: eo q superbe egerint cō distabat a Raphidim per alia
tra eos. Obitulit ergo Jethro
cognatus Moysi holocausta
z hostias domino. Veneratus
Baron et omnes senioris filio-
rum Israhel ut comederet panem
cum eo coazam domino.

Historialiter. Postq in pce
denti capitulo egregius dei a-
micus Moyses egit de adiutori
siorum Israhel in Raphidim: z
de his que ibi acta sunt. Item
vices reddendo iuit obutam s-
tra Amalech. Moyses in mōte
orante hic conquecer agit
b occurrit Jethro ante Moyses
in deserto: secum adducentis
vroxem pariter et duos filios
eiusdem Moysi. Refert igf di-
ctus Moyses de cognato suo
Jethro sacerdote Madian: sa-
cerdore (inquam) non ab ordi-
ne: sed a maiestate: ut dictum
est supra. si. ca. sub terris clau-
sula in sol. ad tertium dubium: q
ipse Jethro audiens cuncta q
fecerat illi eidem Moysi et
Israel populo suo: qualiter scilicet
litter eduxisset eos de terra E-
gypti i cum signis mirabilibz.
Item de diuinitate maris rubri
et de submersione regis pha-
raonis cum vniuerso exercitu suo.
Insup de percussione Ama-
lechitarum: et huius modi: tulit
Sephoram vroxem Moysi: qua
reniserat: et duos filios eius q
nominantur in retri. Ita aut
Jethro apud Josephum vocat
Raguel et sacer Moysi. Erat
enī binomitus. Venit ergo di-
ctus Jethro cum predictis ad
Moysen in desertū: scilicet Ra-
phidim: secundum aliquos vbi
erat castrum erat iuxta mo-
tem dei Sinay supple: q non
suntibus

quani mediani mansione erat q
cit domin⁹ patriarcha de pal.
z hostias domino. Veneratus
Baron et omnes senioris filio-
rum Israhel ut comederet panem
veniente ad se / egressus est in
occursus illi: vt illi deferret:
tū qz sacer suus erat: pater scz
vroxis sue: tū qz dictus Jethro
antiquoz estimat: tū qz ipse iam
laboroz assumpserat veniendo ad
eū. Propter qd etiam Moyses
vices reddendo iuit obutam s-
lit: z adorauit eum: scilicet ade-
ratione dulie: q exhibet perso-
nis excellentibus: z oscularis
est eum: scilicet in signum am-
icitie: z affinitatis: z salutauerit
se mutuo verbis pacificis. Non
quide in dolo sicut Broth⁹ re-
gem Eglon. Judic⁹. iii. Nec sicut
Job Amaran dicens ei:
Salut mi frater. Et hec dicens
tenuit manu dextera mentum.
Amalek quasi osculās eum: per-
cusit eum in latere: et effudit in
testina eius in terram: et mor-
tui sunt est. ii. Regū. xx. Nec sicut
Judas Christi tradidisse eum
inimicis suis Mat. xxvi. Quod
ergo isti in dolo fecerunt ipse
Jethro bona intentione pegit:
erga Moysen. Andreas autē
super hoc paſſu dicit: q saluta-
uerunt se mutuo verbis pacifi-
cis. i. talibus que inter discor-
des pacē facere poterat. Lūg
intraſſet: scilicet Jethro cum
Moysē: tabernaculum. i. papiz-
lionem vel tentorium. Et nota
qz tabernaculum idem est: qz te-
torium quo milites vii soleat in
expeditione. Et dicitur taber-
naculum a taberna: quis sicut
erat castrum erat iuxta mo-
tem dei Sinay supple: qz non
viam propter transcurrentes celsi-

Clausula prima. fo. cccv.

santibus vſtivalibz statim de-
ſicit vel tranſſertur ad alii lo-
cū: sic etiā tabernaculum q vte-
bat Moyses mouebat de loco
in loco quādiu virit in defer-
to. Itē tabernaculum (ſcdm La-
tholic⁹) ab tabulis: eo q de
tabulis cōſtrui ſollet. Uel quia
tabulis z lignis ſolet appendi
vna cum funibz. Si cupis ſcire
ſituationē z figurā taberna-
culi Moysi: vide ibi ſub dictio-
ne tabernaculum. Lūg Jethro
intrat cū Moysē intra taber-
naculum ſuū narrat ibi Moy-
ses p ordinē cūcta q ſibi z po-
po hebreoz atq regi Pha-
raoni z polo atq exercitu il-
li acciderat tā i Egypto. q i
marribz cū etiā in deserto:
z hoc quo ad ipsos hebreos:
videlicet de aqua fluēre de pe-
tra de manu de victoria: tra-
maile. His igf oīb dili-
gerer auditis letat⁹ est Jethro
z sit: Bñdicit dñs q liberavit
eos de manu Egyptiorum z ē.
Ecce laudatio dei in verbo.
poſta ſequit laudatio in
facto: ibi. Obitulit g Jethro
cognatus Moysi z. Et de illis
dicitur per amplius in deduc-
tione dubiorum versuſine.
Circum ergo hunc textum no-
uentur aliqua dubia.
Primum igf dubium: Utrum
veraſter Jethro eſſet cognatus
Moysi. Uideq ſcī q ſcī q ita
affirmit in preſenti teſtu. In op-
poſiti potest argui: q eſſet ſa-
cer illi q ipſe Moyses dure-
rat illi illi in vroxem. Tales
autē n vocamus ſoceros talis
vroxem. Dicendū q ſumil erat
ſacer z cognatus illius: ſed di-
uerſus ſpectib⁹. Sacer qui:
demi: q pater vroxis ſue: vt di-
ctū eſt. Cognatus vero ratiōne
cōſanguinitatis: z hoc ex par-
te patris: quāuis non ex parte
matris. Ut ergo em̄ deſcen-
dat ab Abrahā: quāuis non
immediate neq ex eadē vro-
re. Ut enim legit̄ Ben. xxv. Ab-
raham mortua Sara: alia du-
xit vroxem: nomine Lethurā
q peperit ei plures filios: iter
quos Madian fuit quartus.
Et ex iſo Madian processit
Jethro: quāuis non immediate.
Moyses autē deſcedit ab codē
Abrahā p Sara. Fuerunt autē
gnationes ſep̄e ab ipſo Abra-
ham vſq ad Moysen: vt legit̄. j.
Paral. i. Ecce igf q̄re Jethro
hic dicitur cognatus Moysi.
Secundū dubiū mouet p̄o-
pter illud verbum: Tuit Jethro
Sephora vroxem Moysi quā re-
millerat. Huic contrariū potest
trahi ex iiii. c. huius. Ibi enī di-
cīt q Sephora dimiſit Moy-
ſen poſtq dixerat ei: Sponsus
ſanguinū tu mihi es: ob circun-
ſiſionē. Dicendū q ſta dimiſi-
ſio nō fuit facta niſi ad ſep̄us:
z hoc de cōſensu ipsius Moy-
ſi. Nam cum rediret de dono
Jethro in Egyptū: vna cū vro-
xem: z liberiſ (vt dictū eſt in
dicto. c. iii). Pſiderauit gyroz
ſuæ et filii non eſſent ſibi niſi
oneri in negoziō: p quo redi-
bat in Egyptū: ppter qd remi-
ſit eā cū filiis: vt expeditiſ in-
tenderet atq efficacius labo-
rare poſſet ad liberatiōne po-
puli hebreorū de manu pha-
raonis: z de terra Egypti.
Tertium dubiū mouet p̄o-
pter illud vbi: Venit ergo Jethro.
Querit ergo q̄ primū venit
Jethro ad Moysen: hebrei di-
cunt: q pater vroxis ſue: vt di-
tanū

Erodí decimo octauo;

¶ nec primo anno egressus est
Hebreorum de Egypto: sed tunc
anno scđo & post legē batani.
Et q̄ hic dicitur hoc dictum
est p̄ anticipationē. Alij autē
dicunt q̄ venit ante legē datū
& p̄mo anno dicti exi. mēs.
tertio post egressū Hebreorū d̄
Egypto / vt dicit Joseph⁹. Et
hoc videt magis, pbabile. Nā
terra ipsius Jethro nō erat lō-
ge a monte Sinay: vt patet p̄
illud qđ dictū est supra. s. p̄mo
cap. hui⁹ qđ Moyses pascens
ques Jethro / m̄nauit gregem
ad interiora desertū / tunc ad
montē dei. Dicib⁹ qđ est mox Si-
nay. Et ideo audita magnificē
ta Moysis generi sui / non ve-
risimile qđ tardasset per annū
venire ad ipsum. Dicēdū ergo
probabiliter qđ locus deserti ad
quē venit Jethro ad Moysen⁹
fuit Raphidim⁹ qđ quidē locus
est. p̄ce montē dei. Dicib⁹ alias
Sinay: qz nō distabat a Raphi-
dim p̄ aliaq̄ mālōne interme-
diis: vt dicit de pal. Orige. ta-
men in glo. ordi. dicit qđ alia
litera habet. Posthac venit ad
montē dei Moyses & Jethro
sibi occurserū exist obūiam de
castris / nec dixit eū ad montē
dei: sed ad tabernaculū suum.
Non enī poterat sacerdos Ma-
dian ascendere in montē dei.
Hec in dicas glōfa.

¶ Quartū dubiū mouē p̄so-
per illud verbū: mānauit Moy-
sēs ī tē. Queris ergo cur ipse Je-
thro nō est statim ingressus in
op̄is p̄sca ad Moyses? Ad-
hoc respōdet Andreas⁹ qđ dis-
tabat an vellet vroē suā et
liberos recipere quos p̄m⁹ re-
miserat: vt dicit eli. Ite qđ cā-
suetudo est vt amic⁹ ventes ad
amicū vīlstrādū p̄mittat num-
cū: vt ab eo cōueniēti⁹ & nō ex-
ipsoū recipiat: ideo sequit⁹ ī
textu de Moyse: Qui iherissus
in occūrsum cognit⁹ fuit / sup-
p̄ Zethro: adorauit rē.

¶ Quintū dubiū mouē ppter
illud ybū adorauit & oscular-
tū est eū: Queris ergo vtrū Moys-
es iheris bene egredit. Vide qđ
non iheris ipse erat maior ipso Je-
thro: tū qz dux populi Hebreo-
rum a deo cōstitut⁹: immo qđ ma-
ius est fuit deus Pharaonis a
domo ordinat⁹: vt p̄ supra. vii. c.
Ite ipse erat fidelis & magnus
dei amic⁹: ita vt loq̄ret cū eo
facile ad facile: vt solet loq̄ am-
ic⁹ cū amicō ut patet. xxiij.
c. huius. Dicendū qđ Moyses
nō habuit respectū: d̄ hec oia:
sed fuit solū qđ Jethro antiquior
erat & sacer illi⁹. Intup voluit
in hoc sibi deferre: sic ut alter
sibi deferatventiōnē in p̄-
pria ad eum. Amor etiam p̄so-
pic vroē et liberoū eius
quos ipse Jethro nō tepeō
misererat multū ad hoc prouidit.
¶ Sextū dubiū mouē ppter
illud ybū: Lūḡ intrass̄ taber-
naculū / narravit Moyses tē.
Queris ergo cur Moyses tra-
xit Jethro ad partē & in secre-
to voluit cū eo loqui de illis
mirabilib⁹: qđ operas fuerat
dñs in fauore populi Hebreo-
rum & in cōfusionē Egyptiorū.
Melius enī suscit̄ vt videt⁹ si
de talib⁹ palā locut⁹ ei suscit̄:
maxime cū dicit Chilīy Wāt-
q. Que aūditis in tenebris p̄c
dicare sup̄ tecta. Respōdet ad
hoc dubiū: cōfūmit̄ ad An-
dreas⁹ qđ multi gentiles vene-
rant

Clausula prima. fo. CCCVf.

rant cū Jethro qbus facta dei-
non erat reuclanda: tū qz indi-
gni: tū qz forsan talia vilipen-
dissent. Secus autē de Jethro
qz erat quā fidelis: vt dicef-
statim. Scriptū est autē Mat.
vii. Nolite sanctū dare canibz/
neg miratis margaritas ve-
nas ante porcos ne forte con-
culcent eas pedibus suis.
Septimū dubius mouet pro-
pter illud verbū Jethro: Bene
dicens dñs qz liberavit vos de
manu Egyptriorū tē. Queritur
ergo quomodo homo gērilis
potuerit tra loquii t bñdicare
dñm: Dicendū qz Jethro non
erat simpliciter gērilis quādo
venit ad Moyseñ sed incipie-
bat aliquātū sapere lege Ju-
deorū t quantū ad cognitioñē
ynt̄l̄ verti dei summe colēdi. Ne
gēritia adhuc era: Judei t̄tū
ad ritū cū nō esset circuncisus.
Et quis prius legam̄ eis fusse
sacerdotē gentis Wadiani: t p-
equeñt̄ idololatrie dediñt
adhoc tñ rituincipiobat rece-
dere t amplecti ritū Hebreos
fuit ppter ea mirabilis qz
audierat prius cōtingisse in E-
gypto t et alijs locis sequenti-
bus. Fuit gēfidelis sicut Jobi
sue anteqz venire ad Moyseñ
vel postqz audiuit ab eo mira-
bilis dei: vt haberet in terru.
Ipse igitur credidit t fidē suā
confessus est verbōcū air: flū
cognoui quis magnus est do-
minus super omnes deos. Itē
fidē suā quam confessus est
ote protestatus est opere offe-
rens holocaustū domino t ho-
stias. Necyalet quod ab alijs
in contrarium allegatur illud
num. iiii. Extraneus qui ad mi-
nistrandum accesserit moritur
tum quia illa lex nondum erat
lata: tum quia ipse Jethro non
erat totaliter extraneus ab he-
breis: vt dictum est: sed iam in-
cipiebat gustare ritum er legē
ezqz t recederet a ritu gētilis.
Octauum dubium: quanto-
do differebat holocausta et ho-
ste supple pacifice qz dō ostu-
rit Jethro: Dicendū qz sic diffe-
rebat: quia holocaustū torum
incēdebat. De holta autem
que offerebatur: siebat tres pa-
tes: via incēdebat: alia erat
sacerdotis. Tertia autem red-
ebatur illi qui eā obtulerat.
Non dubius: Alio potest sic
qz Barō t oēs seniores filios
Israel comederint panēcū
Jethro: qz populū hebreos
reficeret solo māna descedēte
de celo quoque periret ei ad
terrā: pmissio: Dicendū qz p-
panē: in proposito intelligitur
māna: sicut illud p̄s. Panē cele-
faturauit eos. Itē idem: panē
cēli dedit eis. Panē angelorum
māducavit honio. Et Sap. xi.
Angeloz eīca nutritiūt popu-
lum tuum t parati panē de ce-
lo preditisti illis sine labore:
onne delectantissimū in se habē-
tem t omnis sapientia sua in te.
Qz si qsvl̄t pterire t dicere
qz si apud hebreicos nulli in-
uenientur panes ppter manus
nā: potuit tamē fieri qz ipse Je-
thro artulit secū panes t cetera
ra victualia. Scio qz yrīg fieri
potuit sc̄: h̄ nō ē veritile t cū
fecisse: tū qz habitatio illis nō
notabili distabat ab hebreis:
vt iā dīcūt̄ est: t ideo pmodica
vis nō debuit afferre panes in
copiatū qz ex quo volebat te-
sū. si nera

Exodi decimo octauo,

mera ritus hebreorum verisimile liter August. et ponitur in glo.
est quod sic vobis fuerit pane quo ordi. exponit sicut dictum est
vtebantur scilicet manna: tu predicti verbū. Nam in qua
q; non est verisimile q; Baron stonibus super Exod. q. lxxij.
et alii senioris qui cū eo erant querit quomodo predicti co-
medetes panem cū Jethro voluerunt relictō manna pane
sua uissimum ialtū panem mandu- quando inquit nec tabernacu-
care. In ore ergo Jethro qui lum fuit nec archa testamen-
tū que postea sūt instituta. Ne-
tā in in corde suo erat hebre- que enim et hic de futuro dictū
us propter magnalia que au- accipere possumus sicut dictū
dierat de filiis Israel ut dicens est de manna quod posset est
est plene sapiebat manna. Et in vase aureo. Ergo ante deū
ce tgit quomodo intelligi de- id accipere debemus factū qd
beat q; Aaron et omnes seniori- in honorem dei factū est. Ubi
res filiorum Israel comedeturū enim nō de? Hec ille forma
panem cū Jethro. Quibus omni- C Moraliter et primō et cōfor-
bus preponit petrus. Lo- miter ad magistrū Nicolai de-
metor Moyse. Potest igitur
probabilitate de eo legi et intel- Lysal per Jethro qui erat gen-
tiliſi et qui honorabilis inter-
pretat seculularis virtus intelligitur. Talis enim est ho-
norabilis cum honor sit pia-
rael: scilicet in amputatōe ca-
pitis holoternis per Judith:
relichto gentilitatis ritu credi-
dit deo et circūcidit carnē pūri-
pūri sui et appositus est ad po-
pūlū Israeli et omnis successio-
nē generis sūt vobis in hoc locum
diem. De Jethro igitur sacerdo-
z cognato Moystis sufficiat.

C Decimus dubius Quid intelli- gitur per illud ultimū verbū
coram domino. Nonne de? est
vobis per essentiam prefentiam
et potentiam? Quomodo ergo
predicti intelligendi sunt co-
meditare panem coram domino?
Dicendum q; hoc sic debet in-
telligi secundū glo. interli. co-
ram domino id est ad honore
domini. Et sic quicunq; aliqd
facit ad honorem dominū: dici-
rem q; acciderat eis in itine-
re. Nam prælatus recipiens as-
noi vobis illud faciat. Simili-
quem ad religionis habitu:
debet

Clausula prima. fo. ccviij.

debet sibi exponere austritas Egyptū: tūmē ne sub grauitate
et religionis onera. Q; si te laboꝝ et aduersitatū succū-
serit paratus ad illa sustinē- beret: quos iterū assumptis et
da: tunc recipit eis sacrificiū. Sicut
sue magis holocaustū / quod cōducet populuꝝ versus terrā
missionis: intelligunt impfe-
cti et debiles in fide: quib; ini-
minente graui p̄secutione ty-
rannoꝝ aut hereticōꝝ contra
eccliam meliꝝ est vt se abscons-
dant aut aliena patria perāti
q; q; iter expectat (vt vulgo dicit)
et fidē abnegat. Sic enim olim ea-
gerit nonnulli sancti de quib;
reserit Apost. Heb. xj. dicens:
Alij in solitudinib; errantes in
montib; et speluncis et in caue-
ris. Iuxta illud statuit Jethro
Sephoram vrox Moyse. No-
tandū et Moyse iturus ad li-
berandum Israeli vrorem cū fa-
lijs dimisit: sed postea in deser-
to recepit. In quo significat
q; illi qui mittuntur ad officiū
predicationis exercēdū/obcēt
regis. Quo mortuolād vocem
ciudē angeli factā Joseph in
Egypto sub hac forma: Surge
et accipe puerū et matrē eius: et
vade ē terrā Israeli. Defuncti
sunt cū qui querebat animā pue-
ri: iterū delat⁹ est ē terra Is-
rael. Mat. ii. hinc etiam legit
de eodem Christo. Ioan. vii.
et cū peruenisset ad virilē eta-
tē ambulabat in Galileā. Non
et. Cum autē predictor res-
tit a predicatione cum popu-
lo per dei gratiam a peccato
liberato vel cū ad prelationē
assimilatur: tūc propter eos qui
sibi regēdi comitutū: solici-
tū dīnam ī temporalib; q; in
spiritualib; gerere debet.

C Moraliter et tertio p Sepho-
rā vrox Moyse. et duos filios
eius quos dimiserat in domo
Jethro q; voluit descendere in
terā. Fugiat minister Christi

Exodi decimoctauo;

Ritiscut Christus fugit in Egy- lib. de tristibz sit: **C**ui fueris se
pr. fugiat ex exemplo pauli / qdā lir multos nuerabis amicos.
fratribz per mūrū submissus ē Tēpoza si fuerint nubila solus
in spora. **H**oc tñ intelligi de- eris. Et alio in idē rediēs ait:
bet qnō nō fides: sed psona spez Tēpote felici multi numerant
et aliter querit / et dñi per alios amici. **C**ui fortuna perit nullus
est firma salē ecclēse: vt dicit amic⁹ erit. Et de hoc habem⁹
ibi idē Aug. Nota etiā de bea historiā notissimā de Thobie
to Felice / qdā cū queret ad nos cognatus / qdā cū est cecus / derita
tē / et inter parietes diruptos p debat vitā eius art⁹ exprobria
modicū adītū se occulterat: bāt. Poleta vero g̃ illuminat
mox per adītū illū arance tela est / venerat ad eum cōsobrini
exēderunt. Sicqz delū sunt cius: Achior videlicet et Nas
persecutores eum insequeſti: bathi cōgaudentes / et conga
nūmēbi adesse purātes. De- tulātes ei de oībus bonis que
nūqz pace reddita ecclēsie i p circa illū obēderat deus: et p
ce dicit. Legis etiā de beato septē dies epulātes omnes cū
Manio Nolane ciuitatis epo- gaudio magno gauissi sunt. Et
qz p̃ p̃ p̃ ecclēsie. Ic- nūdē. x. ca. Lantis enim quia la
tens se iā senti p̃ grauatu / et trabat cōtra vacuas man⁹ bas
per cōscētūs putās se nō posse bētes / postea applaudit habet
supplicia ferre / syluas adiit. Et patēti i manu. **H**inc Senec.
Ex his ergo oīb⁹ patēti / qdā lici de remedijs fortitorum ait:
tū est aliqñ fugere morte intē Wulti aliquem comitantur ve
tatain a tyranio: dumodo nō mel nūscē / cadavera lupi / fru
sequeſt scādalu / nec periculum mēta formicē. **H**inc etiā legi
periclitatioſis fideli.

Moraliter et quarto Jethro sociatē Christo in cena: qnō
focer Moysi qdā cū Sephora fiz
lia sua uxore ipsi Moysi / et duo
bus: oīs eo relicto fugarer.
prol̃vbi multas aduersitatis Unde p̃ psalm. in persona ipsi⁹
passus fuerat: sic aut̃ dur effe Christi ait: Qui iuxta me erat
et populi Israelite i p̃m redu . in cena / de longe steterunt
et plus terrā p̃missis: deſi videlicet in captiōne mea facta
gnaz amicos hui⁹ ſelti / et qnēs in horito.
et sanguineos et affines / qui in **M**oraliter et quinto / fuit
aduersitate p̃tē ſuos quos illud verbū: ſalutaueruntqz fe
tūc maxime iuare deberent. mutuo verbis pacificis. **I** Jez
Qz si homī aduersitas muref thro et Moyses. Norandum / q
in p̃pteritā: tūc de p̃p̃ eos in hoc factō datur nobis et
sequunt̃ rememorātes gradū plū murū charitatis et pacis:
et sanguinifaris ſue affinitatē que et ſi debeat effe inter om
nis: etiā forte vltra qdā veritas nes: maxime tamen inter con
habeat. **H**inc poeta Duidius ſanguineos et affines. Jethro
autem

Clausula prima. Fo. cccviii.

Autem erat affinis Moysi / qdā ſocius ſue et merore et luctu
ſocer eius. Legitur etia Luci
lili. qdā Iēsus intrans in domū
Simonis / in qua iacebat ſo
cer illius etius magnis fe
bribz: ipse petrus vna cum al
lis discipulis rogauit Lh̃i
ſtūm pro ea. Et statim curauit
eā. Unde ſocer valde gratiaſer
videt / qdā gener ſuus ostendat
ſibi amorem / et ſimiliter ſocer.
Nā per hoc ostendit ſe diuige
re uxorem ſuam / que est eozum
filia. Et ſimile eft de nuru i or
dine ad parentes viri ſuī. Sed
prefecto iftud in multis hodie
deficit. **N**ā nurus ſuus nouiter
nuptie / volūt ſe matrem ſuam
et domū regere / et de ſo
cru libenter faceret ancillam.
Wch. viii. conſurget nur⁹ ad
verius ſocri ſuā. Et Luce. xij.
Erit quinges diuissi in domo
nup̃ares in duo / et duo in tres
diuidentur: pater in filiū / et ſe
line in patrem ſuū: mater in fl
iā / et filia in matrem: ſocrus / et
nuru ſuam / et nurus in ſocrum
ſuā. Non ſic aut̃ egit sancta I
la Ruth / que mortuo viro ſuo
obſtinato animo adhēſit ſo
cru ſue dicens: Quocunqz pre
xeris pergam: / et vbi moriata
fueris / et ego pariter morabor.
Populus tuus populus me⁹ / et
deus tuus deus meus. Que
te terra iuſcepert morientem:
fea moriar: ibis locū accipiā
ſepulture. Hec mihi ſaciat de⁹
the⁹ addatſi nō ſola mors me⁹
et te ſeparauerit. Ruth. i. O qdā
paue ſunt Ruth hodie ſuper
terra / et nurus ſocrus ſuas ſyn
cere diligentes et honorantes.
Sed oīs volūt effe dñi / et di
ſcru elita / et frequēter pducāt
ſocer ſues et merore et luctu
ad inferos. Et qdā ingentis cen
dū ſtūt ſi ſupporat̃ eſ ſo
tra matres. Et hec eſ occasio
deſtructiōis et diuſtōis mul
tarū bonorū domorū / et reſtant
liaris eneuatio.

Moraliter et sexto / notandū
iuxta illud: Obvolut ergo co
gnat⁹ Moysi holocausta et ho
lias dñi: qdā holocausta et ho
lias ſic inter ſe olim diſcrebat.
Ila holocaustū torū incende
batur ad dei honorem. Holiie
autem tripharie diuidebātur:
nam vna pars incendebat
ad dei honorem: alia cedebat
in partem ſacerdotis: alia au
tem reddiebat offerenti ſacrif
ſciūm quam comedebat. Ad
propoſitū religioſi offerit ho
locauſtū deo / qdā totū offerunt
ſi. corporis antūm / et bona tēpos
ratia: vt dictum eſt. Seculareſ
aut̃ offerūt ſolū ſacrificiū ſue
hoſtias: qdā partē / et nō rotūm.
Poffiunt em ſicte retinere dea
bitū vſum corporis: per actum
matrimoniale. **T**re habere pa
pūi: ſit retinere ſibi debitū
vſū p̃p̃ voluntatis. Sicut ergo
p̃p̃ offert qdā offerit arboz̃ radiz
cū ſuī fructu illū / qdā ſuī fruct
tū: ita i p̃p̃oſito de religioſo
et ſeculari. **H**ic beat⁹ Augu. de
bono cōtugali ait: Bonū erat
qdā ſaciebat qui de ſua ſubſtan
tia Christo et cōdiscipulis mia
nistrabāt: ſed melius fecerunt
qui omnē ſubſtantiam dimi
ſerunt: vt eundēm dominū ex
peditione ſequerent̃: ſta in pa
pōſito. **T**em Hieronymus ad
quandam mulierem ſcribens
ait: Uia eſte perfecta / et in pri
mo ſtare ſaſtigio dignitat̃ / fac
ſcru elita / et frequēter pducāt
Ω iii quod

Exodi decimoctauo,

quod fecerunt apostoli. Tene- tiores in eius seruitio. Et sic de omnia que habes: et da pau- debet intelligi illud verbum peribus: et sequitur salutarem. Apofl. Rom. xiiij. Qui mādu- In huius tractus figurā legitur. i. car domino mādū. Et simili Reg. viij. q Samuel integrum ducaris sue bibitis: vel aliud obtulit holocaustum domino. ducaris sue bibitis: vel aliud **Moraliter** ex septimo iusta illud verbū: Letatus est Jez- quid facitis omnia in gloriam thro super omnibꝫ bonis: que dei facte. Unde propter hoc fecerat dominus Israeli. Notandum: q Samuel integrum ducaris sue bibitis: vel aliud premiti beneficio in medio fit elemosyna: si pauper se of- ferat. In fine autem subiungitur gratiarum actio.

Allegorice ex primo / sacer- det spiritualem profectū in po- Moysi adducens ad eum yro- pulo: et sumiliter quilibet deo- rem eius: et duos filios ipsius: est deus pater qui sua piodi- spicit proximos suos proficere natione adduxit ad Moysen: in via salutis: recedendo a dia- id est ad filium eius Christianum: sponsam suā ecclesiam: et duos pera ad terrā promissionis. i. filios eius: id est populum fide- glorie celestis. Nam letabatur Iethro principaliter propter duo: primo quidē quis cōspi- ciebat generū suū quasi mis- forniciter ad deū pal. Moyses rabilem crudelitatem pharao- qui dimisit yorem suam: par- nis. Secundo vero quis cōspi- ter et duos filios suū et omni- ciebat populū peregrinari ver- na pecora sua: quando desē- sus terrā promissionis: et pasci- dit in Egyptum: ut liberius et a domino alimento celesti. Un- expedititus posset intendere et de ad propositum loquit bea- vacare negocia: pro quo illuc tus Grego. dicens: q mens bo- descendebat: quod erat libera- na de bono quod in alio cōspi- tio filiorū Israei de Egypto: cit: quasi de propria profectū hi- significat deī filium: qui desce- sarebant: et inde supple laudat dens in hunc mundum nostrum deū: sicut Jethro cum ait: Be- salutis causa: dimisit in domo nectus dñs q liberavit et c. patris celestis ecclesiam trū- phantem: vna cum filiis suis: i. illud ultimum verbū: Venerūtq; angelis sanctis: vt quasi expre- Baron et omnes seniores filiorū dum possit: vacare negocia: pro quo venerat in hunc mun- dū: quod erat redemptio hu- mani generis. Et hoc est quod panem cozam domino quādo ipse ait Joan. xvi. Exiū a pa- comeditionē nostram referim⁹ tre: et veni in mundū. Itē hie- in dei laudem: et vt simus for- re. xij. Reliqui domum meam! dimisi

Clausula prima. Fo. ccclx.

dimisi hereditatem meā: dedi quadragenas: vna min⁹ acce- dilectam agnūnam meā in ma- pi. Ter virgis cesus sum: semel nibus inimicorum meorum. Ec- lapidatus sum: interaufragium e humani generis redēptori feci: nocte et die in profundo pro qua sola venerat deī filius maris fui: et sic de multis aliis in hunc mundum. In huius etiā que ibi longe refert de seipso figurā legitur. Henr. xij. q do- aposto. De his autē mali⁹ que minus dicit ad Abrahā: Egreditū p̄dicatores olim passi sunt de terra tua: et de cognatiōne tua: et de domo patris. Sed de his omnibus tribu- tuis: et veni in terram quā moni- lationibus liberavit eos domi- strauerō tibi: faciamque te in- nus salutem in morte: dāndo il- lis vitam eternam.

Allegorice et tertio / p Je- dum iuxta illud: Lūc⁹ intras- thro qui mandauit Moysi di- cens: Ego Jethro cognitus rauit Moyses illi cuncta q tē. tuus venio ad te: intelligitur Norandū: q per tabernacu- lū intelligit ecclesia: in qua sunt enarranda magnalia dei: et occulta mysteria referenda: sed per quos? certe nō p quos? de plenitudine et⁹ nos omnes cum passim et indifferenter accepimus. Joan. i. Item fuit honorabilis tam ex parte diui- et literis: et hoc ne predicatori- nitatis: q ex parte humanitas- veniat in contemptum: et ver- tis: quia ecce plusquam Salo- mon hic Mat. xij. Itē igitur ex insufficiētia predicatorum. honorabilis Jethro frequenter hinc est q in cōstitutionibus predicatorum caueat: neri per ora prophetarum: q expresse: ne quis officiatur pie venturus esset ad eum in pro- pria. Tandem ergo tenuit pro- dicator generalis: qui non au- dierit theologiam per tres annos. Moyses etiam qui multa passus est in Egypto: significat nomen meum in die illa: quia et predictores diuini verbi qui in punitiva ecclesia mul- ta sunt perpeſti: sicut expresse multipariunt multicas modis refert deā Paulus de seipso olim deus loquens patribus. i. Lorn. vj. dicens: In labori- bus plurimis: supple steti: in illis locutus est nobis in filio. carcerebus abundātius in pla- gis supra modum: in mortibꝫ est et habitat in nobis. Itē id est in periculo mortis: frēs Abacuch. iii. Post hec id est quenter. A Iudeis quinques post oracula prophetarum: in terris

Exodi decimooctauo,

terris visus est supple dei filii? *¶* Aaron et omnes seniores filiorum Israel venerunt ut comedenter panem cum Iethro qui erat cum Moyse intra tabernaculum eius in illis *¶* Christus cum resurrexisset a mortuis apparuit discipulis suis comedens et bibens cum illos iustus patet Luce. xxiiij. Item Actu. x. Petrus probans veritatem resurrectionis Christi ait: *Hunc deus suscitavit tercia die et cedidit eum manifestum fieri non omnium populo sed testibus preordinatis a deo nobis quod māducatur in eum et ibimus cum eo i postquam resurrectio mortuorum oculis oris sui.* Atque in hunc modum salutauerunt se mutuo verbis pacificis deo et homino qui prius erant inter se diuersi et in continuo bello. *¶* Psalmist. Similiter in unum dieres et pauper id est deus et homo. Sed quid est quod Iethro primum ingressus est tabernaculum Moysei nisi filius dei veniens in hunc mundum primum habitavit in tabernaculo virginis. *Juxta illud Eccl. xxiiij. Qui creavit me (inquit virgo Maria) requieuit in vtero meo.* Et quid est quod tandem Iethro benedixit deo et ait: *Benedictus dominus qui liberavit vos de manu Egyptiorum et de manu pharao nits: nisi quod populus Christianus redemptus per Christum tam a peccatis / haec diabolus debet de tanta beneficio immensas gratiarum actiones referre: et dicere illud Luce. viij. Propheta magnus surrexit in nobis: et deus visitavit plebeiam.* Finaliter quid sibi vult potis.

Clausula prima. 50. ccx.

potis. Ecce igitur quod precessit et Moyse si id est populus generis sum holocaustum oblatum est tiliis et Iudaicus salutabunt deo parvi pro nobis super alterius mutuo verbis pacificis: habentare crucis / cuius sola figura tabibuntque simul in eodem sicut holocausta veteris legis. Et ideo illo oblato omnia alia tabernaculo: id est in eadem ecclesiæ et pariter benedicentes dominum benedictione laudes dominum atque pariter offerentes domino holocausta et hostias bonorum operum. Insuper nullum non postulasti in quantum proprius fessus tanquam figurativa veri holocausti filius tuus de quo subditur: *Tunc dilexice venio: scilicet in carne inquit dei filius: ut habeam unde oferram in holocaustum eidem patri.* *¶* Allegorice et quinto luglio illud: *Obrulit Iethro holocausta et non dñs et in continuo bello.* *¶* Psalmit. Similiter in unum dieres et pauper id est deus et homo. Sed quid est quod Iethro primum ingressus est tabernaculum Moysei nisi filius dei veniens in hunc mundum primum habitavit in tabernaculo virginis. *Juxta illud Eccl. xxiiij. Qui creavit me (inquit virgo Maria) requieuit in vtero meo.* Et quid est quod tandem Iethro benedixit deo et ait: *Benedictus dominus qui liberavit vos de manu Egyptiorum et de manu pharao nits: nisi quod populus Christianus redemptus per Christum tam a peccatis / haec diabolus debet de tanta beneficio immensas gratiarum actiones referre: et dicere illud Luce. viij. Propheta magnus surrexit in nobis: et deus visitavit plebeiam.* Finaliter quid sibi vult potis.

¶ Aaron et omnes seniores filiorum Israel venerunt ut comedenter panem cum Iethro qui erat cum Moyse intra tabernaculum eius in illis Christus cum resurrexisset a mortuis apparuit discipulis suis comedens et bibens cum illos iustus patet Luce. xxiiij. Item Actu. x. Petrus probans veritatem resurrectionis Christi ait: *Hunc deus suscitavit tercia die et cedidit eum manifestum fieri non omnium populo sed testibus preordinatis a deo nobis quod māducatur in eum et ibimus cum eo i postquam resurrectio mortuorum oculis oris sui.* Atque in hunc modum salutauerunt se mutuo verbis pacificis deo et homino qui prius erant inter se diuersi et in continuo bello. *¶* Psalmist. Similiter in unum dieres et pauper id est deus et homo. Sed quid est quod Iethro primum ingressus est tabernaculum Moysei nisi filius dei veniens in hunc mundum primum habitavit in tabernaculo virginis. *Juxta illud Eccl. xxiiij. Qui creavit me (inquit virgo Maria) requieuit in vtero meo.* Et quid est quod tandem Iethro benedixit deo et ait: *Benedictus dominus qui liberavit vos de manu Egyptiorum et de manu pharao nits: nisi quod populus Christianus redemptus per Christum tam a peccatis / haec diabolus debet de tanta beneficio immensas gratiarum actiones referre: et dicere illud Luce. viij. Propheta magnus surrexit in nobis: et deus visitavit plebeiam.* Finaliter quid sibi vult potis.

¶ Allegorice et sexto: Sephorai vox Moysei quam remisit ad dominum patrem / una cum filio quando voluit descendere in Egyptum: et quam postmodum redeundo de Egitpto reimpliit. Ipsa est synagoga que fuit olim tanquam spolia domini. Juxta illud Oec. ij. *Pespolabo te miseri in fide. Unde haec sponsa olim dominus genuit plures filios: videlicet quotquot fuerunt sub legibus Iudei.* At vero aduentore vero Moyse Christo in illa pace ipsos beatos associavit quod in se quisque non accepit / hoc se accepisse in aliò exultet. Preter hoc autem beatitudine illa celestis quo ad multa designatur per presens item historiam. Primo quidem per hoc quod cum Moyse et Iesu sicut secundum sicut fuit sub uno tabernaculo contulerunt de negotiis quos habeo / que non sunt ex iis: et signanter Moyse de hoc ouilli / et illas oportet me his que passus fuerat prius in adducere let fieri unum ouile / in Egitpto: ita et in celesti gloriosus pastor. Et tunc Iethro ria beati recordantur malorum que

Exodi decimo octavo,

que passi sunt in presenti: et hoc ad terram promissionis: ubi ipsa ad malorem gloriam ipsorum. ne sine simul requiesceret. Unde Secundus vero quia letatus est ad propositum videtur facere Iethro super omnibus bonis qui illud. Et hec sunt mortui qui fecerat dñs Israhel: et de hoc Christo sunt resurrecti primi. Deinde nos qui vivimus qui res vno letatur de bono alterius: liquimur! simul rapti emur cum illis in nubibus obviam cum Christo in aeris sic semper cum domino erimus.

Secunda clausula.

Lter die sedit Moses ut iudicaret populus qui assiebat Moses a maneyst ad veram. Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo. Quid est quod facis in plebe? Cur solus sedes et omnis populus prefatolatur de mane vestra? Lui respedit Moses: Uenit ad me populus tuus sententiam dei. Lumen acciderit tis aliqua discrepacio venit ad me ut iudicem inter eos: et ostendam precepta dei et leges eius. At ille: Non bona (inquit) re facis. Stulta labores consumeris et tu et populus iste qui tecum es: ultra vires tuas est negotium. Solus illud non poteris sustinere: sed audi verba mea atque consilia et ente dñe tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent: et referas que dicuntur ad eum ostendasque populo ceremonias et ritum colendi: viatis per quae ingredi debent: et opus quod facere debeant. prouide autem de omni plebe viros sapientes et timetes deum in quibus sit veritas: et qui oderint quantitas: et constitue ex eis tribunos et ceteros:

Clausula secunda. fo. ccxj.

turiones et quinquagenarios et decanos qui iudicent populu omnem tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te: et ipsi minorum tantummodo iudicetur in solutione ad primum ceterum. Sit tibi partito in alios onera. Si hoc feceris in piebis impertium domini et propria eius poteris sustentare et omnis hic populus reveretur ad loca sua cum pace. Quibus auditis Moses fecit omnia qui propter partitionem precepit. Et suggesterat. Et electivitatem malechitarum sicut frequenter contigit in expeditionibus. Per hoc autem qui dicitur a manibus et centurionibus et quinquagenarioibus et decanoibus qui iudicent plebem domini omnitem veritatem: et hoc propter tria tempora. Quicquid autem gratius erat referebant ad eum: scilicet ad cauendum in fidias et cognoscendum personas et ad legendum instrumenta et intes. Dimisit cognatum suum: qui reverens abiit in terram suam. In mane vix ad vesperam nota Ciphsaliter. Postquam in precedenti clausula insignis prophetae domini Moyes locutus est ad eadu[m] Jethro ad seip[s]iter et ad eadu[m] Sophrone: Causa sunt in breui discussione non diu protelande. Cum ergo Jethro vidisset improbum laborum eius generi sui ait illi: Quid est quod facis in plebe? Non improbat Jethro iudicium et iustitiam Moyes. Sed tamen in probum laborem illius. Ideo ait illi: Cur solus sedes? Quia est dicer: Non debes solus sedere et iudicare de omnibus. Ad quem Moyes: Uenit ad me populus: querens sententiam dei. Quid autem per sententiam dei intelligatur? dicitur in deductione dubitorum: Lumen acciderit eis aliqua discrepacio: si tulisset stando sententiani contra quandam cautelosum et liti-

Exodi decimo octauo;

Inter eos non tanque arbititer de consensu parvium sed tanque iudex ordinarius et rector populi a deo constitutus immediate. In cuius rei signum ipse Moyes deferebat virginem in manu. Ad quem Zethio: Non bona rem facis: id est non expedientem. Stulto labore consumiseris in exercendo talium iuricaturam. Ubi notandum secundum An dreami quod quanquam Zethio fuit honorificus receptus et tractatus a genero suo Moyse: ille tamen correctione non dissimulavit ut corrigi opozertuit. Cuius etiam correctione Moyes liberenter suscepit et executivus est.

¶ Consequenter ponitur consilium Zethio: qui ait ad ipsum Moysem: Sed audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum. De sensu huius verb*i* disceveri consequenter: Esto tu populo in his que ad deum pertinent: scilicet accedendo ad deum pro populo et voluntate eius audiendo pro populo directio*n*e. Ut sic: Esto tu populo in his que ad deum pertinent: id est ceremonias et礼 et morum vel itineris ostendas eis. Ad decimationem vero cauifarum elige viros potentes timentes dominum amantes veritatem detestantes auraritiam. Et nota vt dicit petrus Lomestor: quod in his quatuor que Zethio dixit esse consideranda in eligendo iudice: ponit potentiam: que plurimum valer dummodo alia tria sequuntur. Alioquin (inquit) adiicit oleum canino et gladius veneno. Alia translatio habet sapientes: quos forsan potentes vocat ad iudicandum. Istud est ergo consilium quod dedit Zethio genero suo. Primitus scilicet cum magna deliberatione et discretione: de omni plebe ab alijs personarum accepto ne virios quia mulieres non debent eligi in iudicis propriis defectum discretionis et constancie. Unde in signum huius iudicis (secundum aliquos) est masculini generis. Quid autem mulieres sint iudicis leges ciuitatis verant: ut habeatur. s. de iudicis. l. cum pretor. Quintummo sunt remote ab omnibus officiis publicis vel ciuilibus: et cauetur. s. de regul*i*. iuris. Elize ergo (inquit) Zethio ad Moysem: viros sapientes sue potentes. Ecce primum. Secundum est timentes deum: sapientes magis et homines: quia alias possent faciliter decuare a iustitia: et notatur undecima questio. iii. quatuor. et duobus capitulis sequentibus. Tertius est: in quibus sit veritas: scilicet doctric*i* vite iustitiae: ut vi non sint de numero illorum de quibus dicitur Eliac*i*. proprilo non ludicant et causa videtur non ingreditur ad illos. Quartum est: quod si oderint auaritiam: quis auctoritate dicatur Ecclesiast*i*. xx. Exenia et dona excedant oculos iudicium. Patet ergo quatuor requisita in illis qui assumentur in iudices iuxta sententiam Zethio. Insuper ipse describit distinctionem officiorum quo ad eos qui presunt in republica cum sit: Et constitue ex iis tribunos id est iuris cuius

Clausula secunda. **fo. ccxiiij**

cu[m] tribus y[n]u[m] preponere. Un-
de secundum Lomeforem tri-
buni dicebantur qui tribubus
p[re]cierat: hoc Hebreus. Sic
te autem tribus chlarchus/
Latine millenarius dicitur: nō
quia in tribu rātūm essent mil-
le sed certum numerum posuit
pro incerto. Vel pro multitudi-
ne copiosam numerum posuit lu-
p[er]sum. Foris quia iam prin-
cipem habebat queque tribus
sum. Sub principiis autem vo-
luit esse millenarios qui tantu[m]
precesserint mille. Sub millena-
riis autem monuit colitur de-
cem ecatontarchos: id est cen-
tarios vel centuriones. Sub
centurione duos pentacontar-
chos id est quinquecentos.
Sub quinquagenario autem
quing[ue] decanos. Ora igitur li-
te inter Decem stabant ad ludi-
cium decani: scilicet facile erat li-
tes paucorum dirimere. Q[uod] si
non poterant diffinire: ascen-
debant ad quinquagenarium et
sic usq[ue] ad Moysen: quod ta-
men rarum erat. Dicti tamen
iudices maiorum referabant
Moysum p[ro] minora iudicantes.
Bequeuit Moyses nec eru-
bit vir deo plenus constitutum
sequi hominis gemitus. Hec pe-
trus Lomefor in forma. Cum
autem in populo Israe[li] essent
secentes milia peditum: ut dis-
catur est supra duodecimo cap.
consequens est dicere q[uod] ibi fu-
runt secenti tribuni. Centu-

ria viros deinde per mille: sic
consequenter vt plus di-
crum est. Sequitur in terra
Qui iudicent populum omni-
tempore scilicet debito: quis
vt dicit Andreas causas deci-
deri temporale est: et ideo in
solemnibus diebus in quibus s[unt]
temporalibus est vacandum
etiam ab illis est cestandum.
Si hoc (inquit) feceris simple-
bis imperium deinde est plene
imperabis populo sub deo: vel
vice dei: et precepta eius scilicet
est sub regimine tibi dabo: po-
puli poteris sustinere: et omnis
popul[u]s hic reuertetur cum pa-
ce ad loca sua: id est ad taber-
nacula sua que scilicet par est
suis principialis cultilibet bo-
ni regimini.

His igitur premissis sequi-
tur exercitus consili[us] dati per
Jethro: cum subditur. Quibus
auditis Moyses fecit omnia
que illi suggesterat. Jethro au-
tem dimisit cognatum suum
sive generum. Et (vt dicit glos-
sa: ordinaria) non dixit Moys-
es: Quia mihi loquitur deus
quid agere debeam: quomodo
collimus ab homine accipiam?
Patet igitur ex hac historiis
q[uod] bonum constitutum inferioris
non est contenendum. Moys-
es enim cui qui erat dux popu-
lit ita deo propinquus: q[uod] lo-
queratur ei sicut solet loqui
homo ad amicum suum: non ta-
men contemptit constitutum ip-

tones sex milia. Quinque-
ginta autem duodecim milia.
Decani vero seragintas milia.
Josephus autem dicit: Jeru-
salem dicitur Moysi ut dispo-
neret exercitum per deha mis-
sus Iethro iugantes gentilis
sed ihum securitis estre bene si-
bisuit.

¶ Circa autem hanc clausu-
lum terrus posuit moueri ali-
qua dubia.

Digitized by srujanika@gmail.com

Exodi decimo octauo,

Contrarium igitur dubium mo- Joan. vi. vbi habetur q̄ Lhu- ietur propter illud primum ver- stus interrogavit Andreā dī- bum vbi dīcīt: Altera die se- cens: Unde enim panes vt dit Moyses vt iudicaret popu- manducēti hi? Deinde subdit lum. Queritur ergo cur sedi- Euangelista dices: Vōc autē hoc dicit Joseph⁹ q̄ hoc dicebat iacentans eum. Ipse em̄ fecit vt daret modū futuris iu- sciebat quid esset facturus. Vl̄ dicibus licet agenti quando lo- ideo querit: quia licer omnia vi- lenniter et publice iudicant: disset nō tamen omnia intelle- quoniam tranquillitatē animi- querat tanq̄ Madianita ignar⁹ (que maxime iudicib⁹ necessa- ligue Debree in qua homines ria est) inducent tranquillitas lites mouebāt et Moyses eas corporis et quies. In cuius si- decidebat in eadem lingua.

Quartum dubium: In qualin- gua respondit Moyses ad Jethro? Dicendum q̄ in lingua si- ue idiomate Madianitarū: q̄ illas non bene eum intellexisset Jethro/ignar⁹ lingue Debree. Moyses autem respōdit illi in lingua Madianitica: quia eam expertus fuerat cum manuisset apud ipm̄ Jethro/pascēt oues illius postq̄ fugisset de Egyp- to primo.

C Quintum dubium mouet propter illud verbū Moysi ad Je- thro: Cenit ad me populus q̄ re- sponsū continue a mane vñq̄ ad vesperam: Dicendum q̄ non: quia necesse erat eum capere cibum inter illa duo tempora. Item hoc fuisse libi importa- bile. Et ad verba textus dīce- dum: q̄ sunt ciuiliter interpre- tanda: scz saluus saluandis.

C tertium dubium mouet pro- pter illud verbum Jethro ad Moysen: Quid est quod facis? Luni enim ipse Jethrovideret omnia que faciebat Moyses: vt haberet in litera cur ergo cum de hoc interrogat: Dicen- dum: q̄ ipsum non interrogat quasi ignorans que ageret: sed vt ex responsione illius conue- niētus sumeret occasionem ei consulendi. Sicut in simili le- gitur Sc̄n. vi. q̄ angelus do- minii dixit ad Agari/ancilla Sarai vnde venis: et quo vadis? Luni tamen hoc minime ignoraret. Simile etiam legiſ

Clausula secunda. 50. ccxvij.

frequenter accidebant. **L**uḡ eterne! q̄ est vñtas incōmutab̄ (inquit Moyses) acciderit eis lis/vt dicit idē August. Veri- aliqua disceptatio/scilicet h̄is que possunt lege termina- tate autem omnes aliquanter cognoscēt / ad minus quātum ad principia cōmūnia legis na- turalis: sc̄m illud p̄ falsi. Si- gnatū el super nos lumen vul- tus tuū dñe. In alijs autē quis- dam minus participānt de co- gnitione veritatis/ sc̄dū hoc etiā plus vel minus cognoscēt vel consultū legem eternā. Vñ hic possunt intelligi leges dei prima precepta legis natura- lis. Vel etiā alie veritates / se- cūdū quas i cauſis decidēdīs Moyses procedebat.

C Sextum dubium mouet pro- pter illud leques verbū Jethro intelligi debet de lege eterna / ad Moysen: Nō bona rem (in- quiauit) facis. Numquid ergo vos luit innuere Jethro / q̄ Moys- el faciāt / vñ indeant / vel ve- tent: secundū q̄ illa incommu- nabilis veritas precepit. Nū- quid enim Moyses (quāuis cū illo deus loqueretur) per sim- gula credendū est q̄ consule- re soleret deum si quid esset in disceptatio: libus tante multis tūdinis / que illum in hoc iudi- candi negotio a mane vñq̄ ad vesperā detinebat. Et tamen nisi sue menti presidentem do- minū consuleret: legem eius eternam sapienter attēderet: quid iustissimū iudicare inter disceptantes posset non inue- nit̄. Hec ille. Et notāt̄ dicit de pal. q̄ dictus Moyses non consulebat dictam legē eternā semp per speciale revelatio- nē sed aliquādo sic: aliquā autē cōm̄ legē communē. Sed ois irradiatio veritatis / est quedā irragiatio / participatio legis

R atq̄

Exodi decimo octauo;

ates eterna liberi extendoruntur.
¶ Non dubium: Cur de famu-
li sibi cui quo ipse tata et talia
loquebatur ab alienigena passus
est ammonerit? Ad hoc respon-
det Augusti: vbi supra dicen-
ti quod in hoc scriptura nos ammo-
nerit per quilibet hominem defi-
nitum veritatis non debere co-
temni. Deinde dicit alia solatio-
nem et rationem dicens: Videlicet
tertia iherusalem forte ibi volue-
rit deus ab alienigena ammo-
neri Moysen vbi et ipsum pos-
set tentare superbia. Sedebat
enim iudicaria sublimis foli-
lus in iherusalem populo stans. Ita
hunc senium indicat et ipse Je-
sus eis eligi iustus ad iudicari-
as causas populi qui odissent
superbiis: secundum iherusalem.
¶ Decimus dubium mouet pro-
pter illius verbis: et precepta eius
poteris sustinere. Quicquid ergo
Augusti vtrum peccabat ante legem
datam habuerit literas? Ad hoc
respondeat supradictus Erod. a. p. ix. in
fine quod voluit dicere qd sic est.
Quando autem repenter esse
huiusmodi littere necesse fuit
si valeret indagari. Deinde niti:
Non nullis videtur a primis ho-
minibus eas cepisse et perdu-
ctas esse ad Noe: atque inde ad
parentes Abrahae: inde ad
populum Iherusalem: sed unde hoc
pbari possit signoro. Hec ille.
¶ Undecimus dubium moue-
tur propter illud verbum: Quia
bus auditis Moyses fecit omnia
qua qd Iheros illi suggeste-
rat. Querit ergo quare Moy-
ses tam facile obediens homi-
ni alienigenae gentilium? Dicen-
dum est ideo quia omnia que
dixerat erant coniuncta ratio-

Clausula secunda. fo. ccxiiij.

et maxime quis illa anno erat
lex danda a deo. Insuper quia
videlicet generis suū in tanta glo-
ria et per consequētēs filiā suā
et nepotes: nō est verisimile q̄
cito recesserit ab eis.

Decimumquartus dubium:
Cur nō associavit cum viro ad
monte Sinay? Forsan res secū-
de in causa fuerunt. Sic enim dī-
cit Jethro plenus esset multis
bonis i habuit illis intendere
in propria. Alias longa eius
absentia multum dāmnu atti-
vitat. Cet fortassis hoc fecit ad
instantiā ipsius Moyses ppter
causam nobis signatā. Quenam
admodum ergo dictus Moyses
volens descendere in Egyptū
voluit suā vroz remittere ad
domum eiusdem Jethro i pro-
pter causam sibi notam: vt dī-
ctum est prius.iii.ca. Ita et in
proposito poteſt etiam dicil: q̄
hoc fecit Moyses i consuleſ
senectuti ipsius Jethro. Nam
in mutatione caſtrorum multi
verabat etiam corporaliter.
Ac hoc igitur onere volens
Moyses suū fōcerum esse im-
muniū decreuit ante rei cuē-
tum eum i ad propria renitte-
re. Et forte ne ex illa parte in-
ſurgerent hostes contra filios
Israel.

Decimumquintum dubium:
Utrum Jethro habēdū sit in-
ter viros deum versi colementes
religioſeque viuentes? Uide q̄
nonas Israelita non fuit. So-
lo autem Israelita tunc tēporis
vnum verum deum colebat: si-
cū modo Christiani. Ad du-
biūm responderetur affirmatiue:
quia illi nō fuerit Judeus nu-
mero: sicut tamen Judeus meri-

to: q̄ ad eōū fidē cōuersus: vt
dictū est. Da exemplū de Job:
q̄ predicto modo fuit Judeus
qui natione gentilis erat.

Moraliter et pmo: per Mo-
ysem principē ac deo populi q̄
in propria fedens iudicabat de
caūſa et querelis populi: instru-
untur principes terreni ut sal-
tem interdu ppter audientiam
querelis popli: quis ad hoc po-
litū sunt? et nō ad vacundū suis
voluptatib⁹. Unde in psalmi.
Nūc. i. in pſentivitate reges in-
telligite: erudimini q̄ iudicari
terram. Et nota q̄ istud secun-
dum refertur ad pūmū. Et idē
habetur Sap. vij. pinc de rege
Salomonē legif. iii. Reg. iii. q̄
ad cūvenientē due iheres me-
reticesq̄ fecerunt corā eo: in-
ter quas iudicauit non nisi in
propria. Similiter legif in lib.
Iudicii et lib⁹ Regū atq̄ pā-
rebus de multis regibus et prin-
cipib⁹ populi q̄ iudicauerunt
subdotos: nō solū quidē autho-
ritatis: verummetiū executio-
ne. Unde et de beato Ludouico
Frācorum rege legitur: q̄ bis
in hebdomada sedebat in loco
publico et parēti: et sic fæilius
posset accedere ad eū q̄ relas
habentes. Inter quas potiū aus-
diebat færas pauperū q̄ diuis-
rum: sc̄ies et paup̄ dū nō habet
q̄ offerat: non solū audiri con-
tentur: sed etiā cōtra veritatem
opprimuntur. Diues autē nullā
pertimēcīt culpam quam nūs
mis redimere existimat: i eo q̄
cito violatur auro iustitia. xj.
q. iii. pauper.

Moraliter et pmo: Moyes qui se-
det ut iudicet populum sibi as-
ſistentem: est ratio in homine;

Exodi decimo octauo,

que debet sedere per tranquillitatem et non commoueri per inquietudinem; sive impatientiam. Per populi autem afflictionem Moysi a mane vixque ad vesperam: intelligitur defecus qui contingunt in sensibilitate a mane usq; ad vesperam: id est tam in iuuenib; q; in sensibus sive per totum tempore vite presentis. De his igitur omnibus defectibus et culpis debet iudicare ratio et ipsos punire secundis et requiritur Apoc. xviii. Quantis in delictis fuit: supple sensualitas: tunc date ei tormentum et luctu. Ubi vero ipsa ratio in semelipsa turbabat: Debet seipsum ad tranquillitatem reuocare et iudecere sibi: q; nullius alii iudicem habet in terra nisi solum deum: qui cum tranquillitate iudicat omnia.

¶ Moraliter et tertio per Iesum cognatum Moysi sive sacerdoti qui vidit omnia que agebat Moyses: et qui reprehendit eum de improbo labore suo: intelligitur bonus angelus qui datus est a deo homini ut reuocet eum a malo et prouocet ad bonum. Hic igitur Iethro videt aperte omnia quae agit homo in presente. Unde cum videt eum impetrare agere dicit ei: Quid est quod facis o miser peccator? Stultus nempe labore consumeris: q; post laborem peccati sequitur eterna vita priuatio et eternae gene assuetio. Unde miseris damnatis dicitur cum improposito illud Rom. vi. Quem fructu habuistis in his in quibus nunc erubescitis: scilicet si dicere illis apost. Valde fatui fuistis latosi

dum ageretis vitam in terris: consumendo dies vestros in peccatis de quibus nunc erubescitis.

¶ Moraliter et quarto luxuria illud verbū: Ultra vites tuas est negotium te. Notandum et istud verbū potest intelligi de multis diutibus et prelatis etiam religionis qui de nullo confidentes volunt spiritualia et temporalia regere et disponere: sive dispensare. Et quia pluribus intentus minus est ad singula sensus: hinc est q; sub talibus pliatis frequenter mores rurunt et temporalia percuti: quia tunc communiter subdit iugis clandestine quequid possunt.

Non sic autem docuit dominus noster Iesus Christus esse agendum: qui loculos commisit Iude. Nec similiter post eum ipsius apostoli qui post illius assumptionem fuerit in celo et crescente multitudine Christianorum oritur murmur inter eos propter temporalia dixerit: Non est equus derelinqueret verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex ipsis boni testimonij septem plenos spiritu sancto et sapientias quos constitutus super hoc opus. Nos vero oratione et ministerio verbi instantes erimus.

Hec ibi. Unde insigura huius legitimus Sen. tricelimonono de phutifare cumacho pharaonis q; ei emisit Joseph et vis dicit cum industrium: commisit sibi vniuersam dispositionem domus sue nec ipse phutifare quicquam aliud de bonis suis nouerat preter panem quo vescebatur. Itse igitur paganus in facto suo condonat multos pres

Clausula secunda. fo. cccv.

Iste tam episcopos et abbas res tuas est negotium: sive illud non poteris sustinere. Notandum q; ubi quis recognoscit suam frumentarum et negotiorum cuius inclusum est ardor sollicitum circa tempore ita ut postponant spissitudinem.

¶ Moraliter et quinto luxuria ilud verbū Iethro ad Moysen: prouide viros sapientes de omni plebe et timetates dei te. Notandum et hoc instrumentum reges et principes qui se introduxunt de preferendis prelatis et ecclesia Christi: ut saltim non preferant nisi viros sapientes et scientes et atque timentes deum. In quibus sine ille bone proprietates et conditiones tanguntur in litera atque summa parte caueant ne sint acceptiores personarum. Videant atque diligenter attendant si tales sint sapientes et prudentes: put decet prelatos: quia scriptum est Matthaei. xxviii. Quis putas est fidelis seruus et prudens in qua re. Item si timeant deum magis et honestas: quia scriptum est Ecclesiastes. vii. Noli querere fieri iudee: supple ecclesiasticus nisi valeas virtute trumperem iniquitates. Item si sint veraces et constantes in defensione veritatis: ut non verisetur de talibus illud Isa. lx. Corruuit in plateis veritas. Item si odiant auaritiam. Deuteronomio. xv. Judices magistratos constituies in omnibus portis tuis tecum. Secundum: Nec accipientes personam nec munera tecum. Nec sunt circa idem propositum notandum q; cu[m] pastoralis cura sit magna oneris: hinc cuiilibet episcopo danz archidiaconi q; vocant et parte sollicitudinis: q; scripti

R. iii. cccv

Exodi decimoctauo,

Et Eccl. iiiij. Ut homini soli quod stamentum. Qui autem principes non habent libe[r]ante se. Sicut Iesus le curam debent habere de enim particularibus quod habent iu[n]t spiritualibus que det honore dicare de obiectis habet duo tanguntur. Et de temporalibus: organa: sicut pater de auribus: oculis: et huiusmodi. Applicatur huius dicit Jericho ad Moysem: Esto tu populo in his que ad deum pertinent. Et quia ita non factum: ideo tandem vniuersitatem dicitur illud quod dicitur est petro. Mar. viiiij. Vnde retro satana quis non sapientia que dei sunt.

Dicitur et septimo in scriptu silud verbū: partito in alios onere. Notandum cōformiter ad dñm patriarchā de pal. quod hoc nomen omnis debet scribi sine habitu. Honor autem per habitu qui non est litera sed aspirationis nota: quia omnes (inquit) aspirant ad honores: nullus autem ad onera. Propter quod modis prelati hoc cōsiderantes diuidunt honores ab oneribus. Sibi assumentes: sive referentes honores: atque scilicet officia eius suis: relinquentes onera grauia et importabilia: que digitu suo mouere nolunt: vi per amplius possint vacare: vo^luptatibus et libertatibus suis. Qui si contingat eos onera disvidere: tunc onus spiritualium: atque committuntur: onus temporalium sibi referuntur: cum tamē merito et iuste deberent oppositionem facere: quia plus debent: eē solliciti de cura spiritualium: Et temporalium: ut notar^{et} salvator Matth. vij. Unde si se illis offerat materia mire spiritus: et que nō sit de pane lucrando: statim eam remittunt ad officiales suos. Nescio si ideo quia arbitrantur eos peccatores et doctores: quia hoc dicit Jericho dedit cōsilium Moyse reuecūdum et culpabile nimis est: et maxime cum deducant ha*bitu*s sic viris sapientibus et timore: ne dicit nō sufficiunt lites: ratis: sic etiā eccl^a Romana verarum peritiam: verum etiam cauit multos in parte sollicitu eminentem: et scire vtrung^{ue} te: dicit vides: promates vel priari: chasit

Clausula secunda. fo. ccxvij.

Chassis archiepiscopos: episcopos: archidiaconos: archipretoros. Habent et signatur verba ad episcopos inclusis iudicat de grauioibus causis et peccatis. Minores autem sacerdotes leuiores peccata: et quæda grauia sed occulta iudicantur. Grauia autem peccata et aperta referunt ad episcopos. Nec ille. Propter etiā scriptū est distin. xvij. in multis. in fine et maiores et difficultiores questiones ad apostolicā sed et semi per desiderante sunt. Et similiter id habebat extra de translatiōe episcopi. c. cū ex illo. Similiter in figurā huius legit filior. xij. Qui dicit ad Moysem: Cogega mihi septuaginta viros de senioribus Israel: quos tu nolis quodenses populi sint ac magistris: et duces eos ad ostium tabernaculi federati: facies ibi stare tecum: ut descendat et loquar tibi: et auferat de spiritu tuo: tradas eis ut sustinent recum onus populi: et nō tu solus graueris. Applicatio singulorum est facta.

Allegorice et secundo in scriptu illud: prouide de omni plebe viros sapientes tec. Notandum quod per huiusmodi viros sapientes quos constituit Moyse sub se et tribunos et centurionis per quinquagenarios et decanos: intelligit varietas statutū hominū: quos in omni lege constituit deus ad regendum populum et dirigendū in via pacis. Nam in lege nature constituit patriarchas. In lege scripta prophetas: et scilicet variis multo plures. In legge autem apostolos: euangelistas et confessores: sive doctores. Et hi sicut fuerunt multo plus res propteris. A*ssumptio* autem tetas les dominis de omni plebe team la*st* profectoris et profectores. In quibus etiā fuit veritas: et quod odes ruit auaritia tua ut unus cor diceret phil. iiiij. Quo mibi fuerunt lucra hec arbitratio sum propter Christi derrimenta. Et post pauca: Omnia arbitror ut iter cora ut Christi sacrificia. Unde optime ad propositū loquitur apostolus. i. Corinth. xij. dicit Diuisionses gratiarū sunt idem autem spiritus. Et diuisionses ministracionum sunt idem autem dominus. Et diuisionses operationum sunt idem autem de quod operatur omnia in omnibus. Deinde circa finē capituli dicit apostolus. Quosdam poluit deus in ecclesia: primo apostolos sed propheta: tertio doctores et c. Et Ephe. iiiij. apostolus idem repetit dicens: Apostoplus dominis dedit quidam apostoli quidam autem prophetas: alios vero euangelistas: alios autem pastores et doctores: ad consummationē sc̄iōz: in opus ministrari in edificationem corporis Christi: donec occurramus et.

Allegorice et tertio in Moyse cōmitente inferioribus iudicibus minores causas: sibi referuantur maiores: significat Christum. hic enim Moyse cōmittit sacerdotibus iurisdictiosos ne habentibus minores causas et culpas quod remissibiles sunt: dices Mat. xvij. Quocumque solueritis fugi terrā erunt soluta et in celo. Maiores autem causas: et gravissima propter sibi soli referuntur: ut est peccatum in spiritu sanctū: quod non remittit in propter nec in futuro: ut dicitur Luc. xij.

Exodi decimonono,

Ciel dic! & inferiores iudicces constituti a Moyse significant Christi apostolos qui in nus principaliter iudicabunt in die iudicij. Iudei autem principalis erit Christus. Joa. v. pater omne iudicium dedit filio. De iudicio vero apostolorum scribit Mat. xix. Cum sederit inquit Christus ad apostolos suos filii hominum i sedemate statim sue sedebitis & vos sup ies des duodecimi iudicantes duodecim tribus Israel. Nec est intelligendum quod apostoli sint iudicaturi auctoritative (sue officiis) ut hoc modo soli Christi iudicabitis: sed trii accessoriis sunt approbatu: sicut consulari iurates in eminenter loco apppellate iudicantur iudicare: quod approbat sententia iudicis.

Anagogice per certioriones et tribunos atque quinquagenarios et decanos qui presumunt alios: intelliguntur illi angelii qui secundum hierarchias et diversitates ordinum sunt alios. Per Moysem autem qui omnibus suis precerat: intelligitur de eis qui eminentissime precerat omnibus angelis. Unde ipsi angelii quanto superiores sunt naturali pfectioe atque gratia et gloria: tanto pluribus principiantur. De tali ergo principatu loquitur Apost. I Corin. xv. dicens: Quandiu durat mundus iste angelii angelis sunt. Non solum autem boni! sed etiam maliti: ut dicit ibi Apost. Hoc erit conuentus ordinis diuine sapientie: que nihil relinquit inordi natum in uniuerso: que attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suauiter: et dicitur Sapient. viiij.

Exodi decimonono. C prima clausula.

Ense tertio
egressionis
Israel de
terra Egy
pti i in die
hac vene
runt in sol
itudine Si
nay. Na
fecti de Raphidim i peruenient
es usque in desertum Sinay
castra metati sunt in eodem lo
co ibi ergo Israel fixit tentoria e
regione montis. Moyse autem
ascendit in montem ad deum.
Locutus est eum dominus de monte et
ait: Hec dices domini Jacob et annuncias filios Israe
l. Vobis vidistis quod fecerim Egyp
tius i quomodo portauerim Egyp
tius i vos super alas aquilarum et as
sumperim mihi. Si ergo au
deritis vocem meam i custodie
ris pacrum meum i eritis mihi
in peculiis de cunctis populis.
Wea est enim omnis terra i vos
eritis mihi in regni sacerdota
le i gressu sancta. Hec sunt ver
ba que loqueris ad filios Israe
l. Venit Moyse et conuoca
tis metatis natu populi ex
positus omnes sermones quos
mandauerat dominus. Responde
tis angelii angelis sunt. Non
solum autem boni! sed etiam ma
li: ut dicit ibi Apost. Hoc erit
conuentus ordinis diuine sapien
tie: que nihil relinquit inordi
natum in uniuerso: que attin
git a fine usque ad finem fortis
ter et disponit omnia suauiter:

civitatem

Clausula prima. fo. ccxvij.

civitatem ergo Moyses verba po
secundum ordinationem illorum
qui erant deputati ad hoc assi
gnabat cuiuslibet capitano fas
mille loci maior vel minor se
cundum quantitatem tentorij
sibi necessarii et familie sue.
Ibi ergo filii Israel peruenient
es fixerunt tentoria e regione
montis: scilicet ad partem Ori
entalis: ut sic adorarent dominum
descendentem super montem
Sinay: quia Iudei adorant ver
sus Occidentem. Unde taber
naculum et templum sic fuerunt
disposita: & ingressus illorum
erat a parte Orientali: ut ad
partem oppositam adorarent sa
cerdotess: scilicet et ille celo mo
uentur motu primi mobilis ab
Oriente in Occidente: quasi az
ardis venerunt in solitudine
Sinay ibi ergo castra metati sunt.
Liceat quod non etiam i castra
metari aliquando sunt due di
ctiones: ita ut aliquando dicat
in scriptura i castra sunt metas
ti. Unde Deuteronomij. i. dicitur:
Metabunt autem castra filii
Israel. Aliquando autem acci
pitur pro unica dictione copo
site figure i que coponit de ca
stra i metior metaris: quod idem
est & metior sue mensuro vel
muto. Altera metaris ergo idem
est quod mensurare sue dividere
vel ponere aut mutare castra.
Si ergo dicit in scriptura i quod
filii Israel castra metati sunt:
senus est i posuerunt castra vel
mutauerunt castra i vel terram
mensurauerunt. Et hoc modo
accipitur in proposito. Nam cu
rensis filii Israel in solitu
dine Sinay castra metati sunt:
id est terram mensurauerunt i in
dictis que fecerim Egyptius i
qua ponenda erant castra: quia
eos scilicet multipliciter et gra
uitat

Exodi decimotomo,

uster flagellando et tandem eos peculium de cunctis populis, in mari rubro submergendo; econtra autem quomodo portauerim vos super alias aquilas rum, et cito et expedite educedo vos de Egypto; sicut aquila inter alias aues certissime volat; quia omnes Hebrei eadē die egressi sunt de Egypto; ut dictum est supra xiiij.ca. dicit autē h̄e Rabī Salīr referunt postillatores quod modus aquile est et quā portat pullus suos de loco ad locū postat eos super dorum suū: ita q̄ si proticatur sagitta ab inferius ipsa recipit eam et non pulli. Domini nus ergo comparat se aquile: quia cum voluit transferre filios Israel per mare rubrum: angelus qui precedebat castra Israel in hoc personā domini representā posuit se in colūna nubis inter Egyptios et Hebrews: ne scilicet Egypti possent Hebrewos impetrere machinis sue sagittis: vt dictum est supra. xiiij.ca. Et quia predicta beneficia debentur Iudeos monere ad seruandū deo mēte prompta et munda: ideo sequitur ex parte domini: Si ergo audieritis vocem meā: scilicet efficaciter faciendo que tubeo: et custodiendo pacrum meum: id est legem meam: que bene dictum pacrum: quia statuit dominus obseruātibus eā dare vitam eternam. Juxta saud Mar. xix. Si vis ad vitam ingressū serua mandara. Et dicitur pacrum: quasi pacis actū: quia predicta obseruātione diuine legis componit actum pacis inter nos et deum: vt dictum est. Sequitur: Eritis mihi in-

enim

Clausula prima. 50.ccxviii.

enim q̄ Christus qui est san̄sus / quasi una voce simul dicitur pecunia de pecudib⁹ habita. Ac si diceret dominus: Habebō vos tanquam fructū pecorum meorū id est sanctorum patrum mihi subiectorum et ad nutum obedientiis. Alio modo peculium est parvus cēsus extra corpus patrimonij in potestate filiis familiæ. Unde de eo potest licere ad nutum diffondere / preter consensum patris. Et secundum hoc dicit hic dominus: Eritis mihi in peculium de cunctis populis: id est in populum mihi proprium sese cundum iura. Hec de pal. qui fatus proltice deducit istud postulū. In Hebrewo autem habetur: Eritis mihi amicabiles id est non solum amici sed maxime amici. Sicut solet dici de aliquo excellenti liberali et non solum est liberalis: sed ipsa liberalitas. Instup vos eritis mihi in regnum sacerdotale id est maximum. Nam nomine sacerdotij aliquando maiores intelligitur / sicut dictum est in precedēt ca. de Iech. Item. ii. Reg. viij. dicitur q̄ filii David sacerdotes erāt: id est maiores / et primi post regē. Tel regnū sacerdotale id est prīuslegiatum et honorabile: sicut sacerdotes prīuslegitati et honorabiles sunt. Insuper etiam sicut mihi supple / gens sancta quasi sine terra: id est cultu terreno: hoc est idolozū: quo rū materia est terra. Tel gens sancta / id est ad dei cultum applicata: sicut et vestes sacerdotales dicuntur sancti quia ad dei cultum applicate. Ex hoc

enim

cena: Luncra que locutus est secundum carnem de populo Israhel dicitur populus debet habere quadam peculiarari sanctitatem pollere pie ceteris nationib⁹ populi ad dominum: non quia dominus ignoraret / cum sciat omnibus et populis. Da exemplū de sacerdotib⁹: noue legis res spectu aliorum hominum. Unus de Perri. ij. de illis dicitur: si domino presentaretur / tanquam ei placata sicut boni angelī bona hominum referunt populus acquisitionis. Hec coram domino prout Raphaël dicit Thobie eiusdem. xiiij. filios Israel. Ecce bievis reca pitulatio predictorum.

¶ Sequitur: Uenit Moyses et postquā descripta est ascensio Moyis ad deum: hic con sequenter describitur descendēt illius ad populum / cum dicitur: Uenit Moyses scilicet descendens ad populum / et cō vocatis maioribus natu populi. Unde Apost. i. Corin. xiiij. scilicet quos fecerat tribunos: vt dictum est in precedēt capitulo. Et nota q̄ Moyses cōuenienter in rebus arduis cō vocat maiores populi / sicut et oculus noctue ad lucem solis. Unde Apost. i. Corin. xiiij. Uidemus nunc per speculum in enigmate. Uenit autem dominus ad Moysen per nouum effectum / per quem ipsum reverendum fecit in conspectu populi: vt dicit Andreas. Ille autem nouus effectus / fuit apertitio in caligine nubis: vt dicit in rex. Sic autem apparere voluit dominus in caligine: quia tales apparitiones sunt communiter secundum dispositionem illorū quisbus sunt: vt audist me populus consentit. Non enim facta multa potuisse simul audiire vocem illius. Sed quod audiebant milles / et sic de centenariis et quinquagenariis in ordine ad suos subditos. Multa lauit ergo Moyses et hec bievis repetitio. Circa autem hanc literam minori respondit cunctus popu-

lum

Primum

Exodi decimonono,

Consummum igitur dubium mo-
numentum ad predictum montem
uetur propter illud primi ver-
bum: Mense tertio. Queritur
ergo de nomine dicti mensis.
Dicendum quod erat mensis Ju-
ni. Hebrei enim primum rece-
serunt de Egypto cum esset lus-
na decima quarta Aprilis. Lu-
na enim eadem comedebat se-
xagesima dies secundum. Nec sumi-
ro agnum paschalem in Egyp-
to rursum nocte sequenti inde rece-
serunt. Cum ergo hic sit quarto
dies. hic autem computa-
de tertio mense ab egestione
eoꝝ concludetur aperte ꝑ ille
erat mense Junii.

Consecutum dubium est de die.
Dicendum quod erat prima dies
Junii. Ab immolatione autem
phase erat. xviij. dices. Pro quo
notandum secundum Petrum scri-
perit in exponendo scri-
pturas. xxv. dicas pro mense po-
numus quasi medianam inter lu-
nares et solares menses eligen-
do via. Lunares enim infra tri-
generium inveniuntur quidam:
altra vero non. Solares vero
plures hunc numerum exceedunt.
A phase quidem. xvij. dies pri-
mi mensis scilicet Aprilis re-
stabant. Fluenter vero postea
xxv. dies secundi menses quod Was-
sus dicitur. Restat ergo ꝑ pri-
ma dies Junii fuit. xviij. a di-
cto egrediu. Sequentia autem die
diluculo ascendit Moyses in
montem ad deum qui locutus
est ei.

Consecutum dubium. Quomo-
do ista possunt stare in veritate
cum quadam glossa que ponit
super illud Osce. iii. Fodi eā mihi
argenteis. que dicit ꝑ quadra-
gesima quinta die peruenit po-
pulus ad montem Sinay. Ad
hoc dicūt quidam ꝑ peruenit

populus ad predictum montem
et id est ꝑ pope montem
In effectu autem peruenit ad
ipsum montem. xviij. die. Alii
autem dicunt ꝑ predicta glo-
sis non computat primum et ultimum
dilectum. Et ita non sunt nisi. xviij.
dies scilicet. xv. primi mēs i
xx. mēs secundi. Nec sumi-
ro cōputatur prima dies mēs
propter nocte sequenti inde rece-
sis tertii: et sic non restant nisi
xlv. dies. hic autem computa-
tur prima dies recessus: simili-
ter et prima tertii mēs in qua
peruenit populus ad predictum
locum. Insuper ubi ista duo non
possent concordari: tunc relin-
quenda esset dicta glo. Quidam
phase erat. xviij. dices. Pro quo
notandum secundum Petrum scri-
perit in exponendo scri-
pturas. xxv. dicas pro mense po-
numus quasi medianam inter lu-
nares et solares menses eligen-
do via. Lunares enim infra tri-
generium inveniuntur quidam:
altra vero non. Solares vero
plures hunc numerum exceedunt.
A phase quidem. xvij. dies pri-
mi mensis scilicet Aprilis re-
stabant. Fluenter vero postea
xxv. dies secundi menses quod Was-
sus dicitur. Restat ergo ꝑ pri-
ma dies Junii fuit. xviij. a di-
cto egrediu. Sequentia autem die
diluculo ascendit Moyses in
montem ad deum qui locutus
est ei.

Consecutum dubium. Quomo-
do ista possunt stare in veritate
cum quadam glossa que ponit
super illud Osce. iii. Fodi eā mihi
argenteis. que dicit ꝑ quadra-
gesima quinta die peruenit po-
pulus ad montem Sinay. Ad
hoc dicūt quidam ꝑ peruenit

Israel

Clausula prima. fol. ccxix.

Ibi fixisse tentoria: quis plus
querter quarro die fuit data
lex. Similiter petrus Come-
stor eum sequens dicit ꝑ seculi
ad die aduentus populi Moy-
ses diluculo ascendit in monte
ad deum. Secunda opinio est
August. dicentes ꝑ primo die
quo applicuit i Sina qui erat
primum dies mēs Junij: ascen-
dit in montem: et consequenter
tertio die eiusdem mēs fuit
data lex. Utique tamen dī-
cit eam fuisse datam i. die ab
egressu d Egypto. Nec Hiero-
ponit plures dies ꝑ Augusti.
Sed verum est ꝑ non cōputat
primum dictum fūdictum egressio-
nis: quem computat Augusti.
super Exodus. q. lxx. dices ꝑ
l. dies sic computandi sunt: ut
sumatur. xvij. primi mēs. xxx.
seculi: et tres tertii: et tunc ter-
tio die datur lex.

Octauum dubium. Quomo-
do presumpsit Moyses ascen-
dere ad dominum primum nō
vocatus: quia postea vocau-
rit eum dominus. Dicendum ꝑ
nulla fuit ibi presumptio: sed si-
dicta bona. Itam cum primum
ibi illi apparuerat dominus in
medio rubi ardantis. Dixerat
ei: Cum eduxeris populum de
Egypto: immolabis deo super
monte istum: ut habeatur super
eum. Doyles ergo ascendit in
montem: non sperans ꝑ ibi de-
beret dominus apparere: sed in
spe immolandis eidem domino
prout fuerat sibi longe ante p-
ceptum.

Consecutum dubium mouet pro-
pter illa verba textus: Hec di-
plex opinio. Prima est Hiero-
nymi dicentes ꝑ secundo die
fuit aduentus in Sina: et conse-
cubit.

Eredi decimonono,

Sob et filii Israel pro eodem capitum dubium. Unde ad confirmationem huius subdatur in presenti textu / qd dominus locutus est ad Moyses dicendo: Ianice veniam ad te in caligine nubis ut audias me populus loquens tamen ad te re.

Duodecimum dubium: mouetur propter illud responsum populi dicentis: Luncta que locutus est dominus faciemus. Queritur ergo utrum in hoc mesitus fuerit populus? Vide qd sic: quia frequenter egerunt rotum contrarium. Dicendum quod tunc non sunt metiti eo qd in mente habebat sicut ore dicebant: aut verisimiliter creditur ita fuisse. De ratione autem mendacij est loqui contra id quod mete renerit: habere scilicet vnum in ore / et aliud in corde. Unde mendacium secundum Augusti libro de mendacio: et ponit. xxii. q. ii. bto. q. ille. De dictum est falsi: vocis significatio cum intentione fallendi: ita qd nullus sit intentio fallendi: non est mendacium: quoniam sit vocis false significatio. Ad postulum ergo filii Israel dicitur Moyses: Sicut que locutus est dominus faciens locuti sunt falsum: quia non semper fecerunt cetera que locutus est dominus. Non tamen metiti sunt taliter loquendo.

Decimumtertium dubium: ostendit propter illud verbum dominum ad Moyses: et credat tibi populus in perpetuum. Dubitatur ergo de veritate illius propositionis: maxime qd Moyses non esset perperuo viciurus. Dicendum / qd perpetuum non capitur ibi proprie sed improprie: scilicet

Clausula prima. fo. cccr.

cet p periodo vite ipsius Moys. Uel dicendum qd sensus est / qui dicebatur Aprilis ambulatorum p reliquos dies dicti scriptis populus in perpetuum: scilicet quando in nubibus duratur est: quia erant tandem ad te in caligine nubis ut audias me populus loquens tamen ad te re.

Decimumquartum dubium: In cuius rel. agnum preceptra decalogi fuerint data a domini no eius Moysis scripta in tabulis lapidis.

Decimumquintudubium: Cur apparuit dominus Moyses in nube? Respondebat Josephus: Et homo qd est infigurabilis. Itemne fore si in creatura alta apparet: populus ad idololatriam presenti necesse est ut es canponus eam effigies. atq; etiam cōplaint in purgatorio. Quia completa volat ad celum visuri deum in Sion. I. In montem sanctum dei. In cuius etiam figura Christus transfiguratus est in monte Thabor ante petrum Joannem et Jacobum: qd erat misericordia omni culpa et pena.

Decimsextudubium: Quid postea sacrū est de illa nube? Ad hoc potest dictum per omnina similitudinem dicit solet de illa columba in qua apparuit spiritus sanctus super Christum cum baptizaretur. Luce. iii. Et ideo scilicet illa columba fuit verum animal et non phantasticum/ prout determinat beatus Thomas. iii. parte. q. xxix. articulo septimo per totum. Ita etiam in proposito predicta nubes in qua apparuit dominus Moyses fuit vera nubes. Non enim debet ut dñs (qd est summa veritas per essentiam) viceretur aliqua fictione. Item scilicet predicta columba peracto mysterio conuerta est in pristinam materiam: vt dt idē doctor. i. sen. dist. vii. iii. ad tertissima et predicta nubes peracto officio resoluta est in praesentem materiam et formam.

Decimseptimum dubium: ostendit sequestrare se a tumultu seculi et habitare in solitudine. Propter qd sanctus ille prophetavit David dicebat: Ecce elegans fugiens / scilicet tumultu seculari: et māsi in solitudine. Nota de Magdalena: que post Christi ascensionem elegit eremum. Item de Maria Egyptiaca: et sic de multis virtutibus generis personis: scilicet videtur est in libro qui vitas patrum interibit. Nam hīmōl solitudo ad multas valer. In primis nempe est optimā instrumentū ad vita cōtempora-

Exodi decimonono,

templatiū. Itē valet ad bos
notum multiplicatiōne: iuxta
illud Esa. xxxv. Exultabit soli-
tudo: et florebit quasi liliū. Ser-
minans germinabit et exulta-
bit letabunda: et laudans. Itē
valet ad malorum virationem.
Pine August. lib. de linguis cle-
riconis: Vīnus voluptratiū: si
milarū q̄ non est vbi frequen-
tia voluptratum arrideret: et mī-
nus quartic molestias patit̄:
qui diuitias non videt. Item
Chrysost. super Matth. Scut
difficile est arborem iuxta viā
postram fructus vīg ad matu-
ritatem seruare: sic difficile est
vīnum iuxta hunc mundum vi-
uentem: id est in actibus mun-
di iustitiam immaculatam vīg
ad finem tenere. Recede ergo
de via: et plāta te in loco secrē-
to: vt nec mundus habeat tecū
aliquid cōmune nec tu cū mū-
ndo. Hec ille. Propterea Piero-
ny. epif. lxxij. religiosis loquē-
dicebat: Quid desideramus vī-
bū frequentiā: qui de singu-
laritate censemur? Vīhi enim
oppidū carcer est solitudo pa-
radisi. Hec ille.

¶ Moraliter et tertio: iuxta il-
lud: Ibīc Israēl fixit tētōia: no-
tādum conformater ad dñm
de Palu. q̄ non legitur Israēl
alias fixisse tētōia: nisi quā-
do debuit legem recipere. per
quod designatur q̄ ille q̄ vult
audire verbum dñi ad suam sa-
lurem: debet figere pedem: ces-
fando a malo. Leriūs enī non
audit: nisi quādo figit gradum
sue pedē et eleuat aures. Sic
nec peccator potest audire ver-
bum dñi nisi figat gradum cor-
des perueniens. Perseueran-
tia est cauda bestie: quā tene-

MUR

Clausula prima. fo. ccxxxj.

mur reddere doceat offerre. ¶ Moraliter et sexto: iuxta il-
lud: Hec dices domui Jacob: No-
tandum secundū dñm p̄. de p̄. q̄ per domū Jacob in-
telligitur vita actiua: q̄ et Ja-
cob lucrat̄ est cū angelo. Per
filios autem Israēl (qui inter-
pretatur videns dñm) cōtem-
platiū vita significatur. Quid
ergo sibi vult / q̄ domū Jacob
primo exprimitur / deinde filii
Israēl nominantur: q̄ pri-
mo q̄s debet se exercere in ope-
rib⁹ vite actiue: priusq; perue-
niat ad cōtemplatiū. Unde
Grego. super Ezech. homel.
xiiiij. ait: Jacob p̄cupierat Ra-
chel: sed prius in nocte accepit
Liam: q̄ omnis qui ad dñm cō-
sideratur cōtemplatiū vitam
desiderat: et quiete eternae vite
appetit. Utinam p̄iū ne-
cessē est vt in nocte vite presen-
tis operetur bona que potest:
et deluder in labore: vt post ad-
videndū principiū requiescat.
Hec ille. Hinc in figura huius
legit Sene. xxij. q̄ Jacob fuit
prius in lucta cū angelo: et es-
marciuit nervus femoris eius
priusq̄ dixit sibi angelus / ne-
quāq; vītra appellaberis Israēl: sed Israēl erit nōmē tuū.
Prius ergo decalogus de-
bet adimpleri per actiuanī: vt
homo videns per contem-
platiū.

¶ Moraliter et septimo: iuxta il-
lud: Cōspīl vidētis que fece-
rīt Egyptijs t̄. Notandum:
q̄ ista verba potest merito dī-
cere dominus de his qui euā-
serunt laqueos et tentationes
carnis: mīdiū et diaboli. Hī enī
sunt Egyptijs grauter infestā-

S tes

Exodi decimonono,

res fideles in presenti: aduer- celist regiam dignitatem tuis
sus quos pugnat dominus pro quantu filii huius. Et similiter
suis famulis: et qui in eo: non potest ecclie iusta regia po-
in propria virtute confidunt. testem vi dicit Iodouz et
Nam tales porrat dominus et ponitur. xxiiij. q. v. principes.
defendit: sicut aquila pullum. Sequitur gens sancta: ipsi
sum porrat super alas suas. ple eritis mihi vos sacerdotes.
ne ledatur a sagittante: et di- L. si dominus tubet sacer-
ctum est. Talem igitur benefi- dores antique legis debere etia-
cium reducit dominus ad me- se gentem sanctam: quantum
moriam: ut de eo referant illi- gis sacerdotes nove legis de-
gratiarum actiones: dicentes:
non est alius qui pugnet pro- bunt pollere omnimoda sancti-
nobis nisi tu deus noster. Itē- tud nō fuit nullum figura sacer-
tis euangelici: tum quia sacra-
nus adiunxit me: paulomimus
habitu in inferno anima sacerdota euangelici sunt in-
finites dignitas sacramentis.

¶ Moraliter et octauo / iuxta legis antique. Si ergo tuus cla-
mud: Vos eritis mihi in re- mabat dñs dicas: Sacerdotes
gnū sacerdotale / et gens san- qui accedunt ad dñm sanctificē
cta. Norandum / q̄ ista verba turine forte pugnant eos: vt dia-
videtur dominus dicere de sa- citur in fine presentis ca. Gros
cerdotibus nove legis. Si enim magis sacerdotes nove legis
debet esse reges: scipios id est sacrificari debet: Alias sine du-
passione sua et aliis: et si- bio pugnant eos dñs in futuro.
gnaunter subditos regentes: ¶ Moraliter et nono iuxta il-
verbo bone doctrine: tum exē- lud h̄bū: Cenit Moyses / tōdō
plo sancte vite. Unde in signū uocatis maiōibus natu popu-
huius ipsi deferunt coronam in liserpolū t̄. Nost. ndūl q̄ per
capite. Illi ergo sacerdotes q̄ Moyses ducunt populi Israe-
laudabiliter regunt se: et alios litteris intelligitur prelati qui
mediante gratia dei recte pos est dum populi dominici. Hic
sunt regnati domino: et dis- ergo summopere cauere debet
cere ei illud. Apocal. v. fecisti si cupit regnare in pace: et salu-
nos deo nostro regnum: et fa- b:iter / ne contemnam maiores
cerdotes. Et nota q̄ antiqua natu. i. senes et sapientes: q̄ sunt
lege regnum precellebat. In boni consilij et insequatur cō-
cūus rei signum: regnum pos- sūmū iuuenū et imperitorū
nitur hic substantiæ et sacer- quotiam per talē modū. Ro-
dotum adiectiue. In lege aut boam filius Salomonis fact
em gratie econtra sacerdotis est egenus: amissis decem tri-
p̄ecellit. proper quoq̄ beat⁹ bubus Israel. iii. Reg. xi. Be-
petrus ponit regale adiecti: vero inter reges et principes!
ue et sacerdotum substantiæ. atq̄ prelatos (erā religiosos)
Nam hodie sacerdotum pres nonnulli sunt qui habent opti- mos

Clausula prima. Fo. ccxxij.

mos consiliarios / quos etiam Ego sapientia in consilio habeo
quandoq̄ consulunt / forsan p- to. Et eiusdem. vi. Ibi erit salutis
honor suo: sed hoc est totum: ubi multa consulta. Item ibidē
quis non in sequitur eorū cō- xiiij. cap. Qui agit omnia cum
illumin: sed faciunt totum con- cōsilio regatur sapientia. Et
trarium: et istud est q̄ irritat Eccl. xxij. Sinc consilio nō
multos subditos aduersus ma- hil agas.

tores suos. Unde erit ex hoc Duxaliter et decimo: iuxta
frequenter male succedit eis. illud ultimum verbum presentis
Unde refert Valerius Mari- clausule: nūc lauit Moyses verba populi ad dominum / notandum q̄ per Moysen mediarem
mus lib. ix. c. v. de rege Xerxes et cum statu set Grecis bellū inter deū et populum / significata
inferre / couocari iussit omnes principes. Atie: quibus conuo- tur bonus pieletus qui debet
catis sit: Non vos in vñ con- mediare inter deū et populu si-
uocauit / vt met consili partici- bi creditur / vt si forte fratus sit
pes facerem: sed se iste vobis aduersus dīcūm populum p-
esse parendū / magis q̄ sus- pter iniquitates suas / dignes-
dendum. Quod quidem verbu- illi reconciliari / parcer. Sic
lū inquit Valerius) maxime ar- enim fecit idem Moyses: vt le-
roganter fuit. Sic enim vide- gatur in sequentibus. xxij. ca.
tur loqui principibus / quos Nam cum ipse dñs veiller exte-
ad suum consilium conuocau- minare populum Israelem / p-
reter idolatriam suam / et dice- ret ipsi Moysi: Lerno q̄ popu-
lus iste dñe ceruicis sit. Di-
conilium / soli suo consilio ins- mitte me vt irascat furor meus
nitus / ideo illi male succedit contra eos. Ipse orabat eundē
in dicto bello: quia teste com- dominum / dices: Cur domine
mentatore Valerius / cum fuisse irascerit furor tuus contra po-
a Thymistocle naualē pælio pulum tuum / quem eduristi de
superatus / tandem in patriam terra Egypti? c. Et post pau-
piscatoria navi turpiter refuge- ca: Placatus est dominus ne
re coactus est. Alii autem sunt faceret malū quod locutus fue-
principes / et prelati q̄ posse au- rat aduersus populu suum. De
dierint aliorum consilium / eos hac etiam mediariē scribitur
verbis irridēnt / et exasperant: Joē. ii. Inter vestibulū et alras
scir patut de Laiph ad dicen- re plorabunt sacerdotes / mis-
te ceteris consiliariis. Joā. xi. strī domini / et dicēt: Parce dos-
Uos nefatis quicquam nec co- munc parce populo tuo zc. Ip̄s
gitatis. Expedit enim zc. Sunt effi ratione oblationū tenetur
et alii qui ex verecundia aut ar orare dñz pro populo: vt notat
rogatio non petunt consilium i. q. i. sacerdotes. Itē dicuntur
peritorū / sed libiopsis sunt con comedere p̄tā populi / vez illa-
suum. Cum ramen de sapien- p̄cib⁹ et orationib⁹ p̄sumendo:
tia scriptum sit Proverb. viii. vt notat ibidē. c. ipsi sacerdos
S i j tes.

Exodi decimonono,

tes. Est ergo Moyses id est designat ascensum iustorum in celo sacerdotalis, valde necesse est per mortemque non posset heri farius populo Christiano.

¶ Allegorice et primo mensis tertius egrediorum filiorum Israe de terra Egypti: designat legem gratiae. Nam mensis primus est lex naturae: mensis secundus est lex scriptae: mensis autem tertius est dicta lex gratiae: in qua efficaciter deuotis catholici egredi sunt de Egypto, id est potestate diaboli, et de tenebris peccati et ignorantie. Insuper per mortem venient ad montem Sinay, id est paradisi: hoc quantum est ex efficacia ipsius legis gratianus, forsan obstat peccatum, aut obligatio temporalem penam. Et hoc est quod dicitur Luc. 1. de Christo:

Venit illuminare his qui tenet in umbra mortis sedet. Ecce primum: Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Ecce secundum.

¶ Allegorice et secundo iuxta illud verbum: Moyses autem ascendit in montem ad deum: et dominus descendit ad eum. Notandum est per Moysen ascensionem in monte ad deum: intelligitur processus sanctorum patrum petri et descensus filii dei in mundum istum per incarnationis mysterium. Et bene domini hominum paces ascendisse ad deum in monte patrum ibi sancti sunt nonnulli radili: et postmodum deo dicere iuuenies quod propter predictas causas in terris: quod ut dicitur psalmus 102. las relinquunt predicti studiis in persona domini: propter misericordiam et genitum pauperum litoribus. Quidam vero ascendunt nunc exurgere dicit dominus. ad dictum montem et ibi persistunt: ut veri doctores: quales lud sequens verbum: Vocavitque fuerit Augustinus. Ambrosius dominus de monte. Notandum quod vero Gregorius Thomas Aquinas et Beatus Moysi de monte a domino haec iuxta et similes. Quidam autem

Clausula prima. folio ccxxiiij.

tem inde recedit: ut hereticis fugi in Egyptum. futurum est enim ut Herodes querat puerum regem. Ut dicitur: et tunc dominus ingressus est Egyptum quando nascendo de virginem hunc mundo visibilis apparuit.

¶ Anagogice Sinay que uno modo interpretatur mensura mea significat celum quod est a deo magnum et amplum quod solus deus novit mensuram illius. Isa. xlviij. Manus mea (inquit dominus) fundavit terram et extera mea mensa est celos. Ecce igitur quid Sinay in sensu anagogico significat. Habet autem ipsa Sinay suam solitus dinem. pro quo notandum est solitudo a solus dicitur. Quoniam inter ergo ipsum celum solitudo dicitur quia erit ibi sic innumerabilis multitudo angelorum et hominum: hi tandem sunt per abnegationem societas praeceps. Isa. xxv. Letabitur delecta et inusa. Hoc dicitur propter malos angelos qui deseruerunt celum inde cedendo et in abyssum inferni descendendo. Sequitur et exultabit solitudo. hoc dicit propter bonos angelos qui soli remanserunt in celo. Et florebit quasi lis: hoc dicit propter corpora electorum que in generali resurrectione erunt horrida qualitatem. Filii itaque Israel predicti de Raphidim et peruenientes vel in solitudinem Sinay designant electos homines qui in fine seculi profecti sunt de hoc mundo ad celum in corpore et anima: et tunc letabitur desertus. ecclia triumphans et exultabit so-

S. iii litudo!

Exodi decimonono,

Istud i. multitudo bonorum
angelorum: tunc etiam castra mea
cabuntur in eodem loco: et ibi sa-
get tentoria: quia sine ibi
permansuri. Joan. xv. Saulus
velutrum nemo tolleret a vobis.
¶ Anagogice et secundo iuxta
illud verbum: Moyses ascen-
dit in monte ad deum. Nota-
dum: qd velutim tandem ascen-
dere in montem celi ad deum/
per visionem beatificam: debe-
mus imitari Moysen: pleni:
tate in tribus. Primo deve-
mus assumi de aquis i baptis-
mo: quia scriptum est. Ios. iii.
Nisi quis renatus fuerit ex
aqua et spiritu sancto: non potest
re: Secundo debemus esse mi-
ties in terra Moysi: de quo dicit
Numeri. vii. Erat enim Moys-
es vir multisimius super omnes
homines qui morabantur i ter-
ra. Tertio debemus videre deu-
per fidem: qd ut dicit Hebreo. xi.
Sine fide impossibile est pla-
tere deo. Postea ergo hec tria
in presenti habuerimus: absq
dubio ascendemus cu Moys-
es in futuro ad monte celi ad deum.
Ibi loquetur ad nos ore ad
os: sicut solet loqui amicus ad
amicum.
¶ Anagogice et tertio iuxta si-
lud: Hec dices domui Jacob/
et annunciantibus filiis Israel.
Sciendu: qd debemus primu
in presenti esse domus Jacob
supplantando yitiam: si cupim
in futuro esse filii Israel. I. via
debet deu facie ad faciem. Qua-
scriptus est. I. Timo. ii. non co-
ronabis nisi q. legitimate certa-
verit. Hinc legit Apoc. xii. qd
Michael et angeli eius primo p-
celo. I. angeloi: et i tra. I. ho-
bitati sunt cu draconem et ange-
lo: supple lustro aut beato.

Secunda

Clausula secunda. fo. ccxxviii.

Secunda clausula.

Dicit dominus ad
Moysen: Vade ad
populus: et sacrificia
illos hodie et
cras: lauentes vestimenta sua: qd sunt
parati in die tertium. In die enim
tertio defecet dominus coram omnibus
plebe in monte Sina. Lestes
tuebis terminos populo: et cir-
cuitu: et dices ad eos: Laudente vestimenta sua: sicut fieri soleretur
currentibus precipuis solentibus.
Vnde laudent vestimenta sua: id est corpora: que sunt
vestes anime. Unde iuxta pars
main explicationem dicit Iosephus qd Hebrewi his duobus
diebus vtebantur conuictis
opulerent: et ornamenti dece-
ter: et sunt parati in diem ter-
tium: scilicet ab aduentu populi
in solitudine Sina: et hoc ins-
equendo opinionem beati Au-
gustinus: supra postam. Secun-
dum autem Hieronymum: ly-
diem tertium: debet intel-
ligi ab ascensi Moysi in mon-
tem: i quid sunt secunda die
ab eorum aduentu. Sequitur
In die enim tertio: descendet
dominus. Non quidem per los-
ci mutationem: cum sit ubiq
nec loci mutatio competere
illi possit: qui est incorpo-
rus: sed per nouum effectum: se-
cundum producendo fulgura et
tonitrus coram omnibus plebe-
glosa interlinia. ut sciatur leges
dari a deo principaliter: et ab
angelo ministerialiter: secunda
dum illud Salat. tertio. Or-
dinatai supple lez per angelos
in manu mediatoris. s. Moys.

fo. iii. Et sic

Exodi decimotomo,

*Et sic intelligitur illud Iosan.
i. Lex per Moysen data est. Et ce-
re igitur preceptum factum popu-
lo quantum ad sanctificationem
exteriorum et corporalem.*

CSequitur aliquid preceptum
qd̄ respicit preparationem pos-
tuli quantum ad progressum
quod tangitur cū dicitur: *Lōz*
stitusque tu supple Moyses
terminos populo per circuitu-
scilicet montis Sinay. Ibi re-
muni forsan fuerūt aliqua par-
ua fossata facta per circuitum
dicti montis vel lapides appo-
siti. Et dices ad eos: Lauete
ne ascendetis in montem i nec
tangatis fines illius: sed vte-
riores et superiores. Omnis q̄
terigerit montem id est summi-
tatem eius: morte morier. In
quib⁹ verbis duplex mors no-
statur scilicet culpe et pene: vel
temporalis et eternalis. Nam
non tangent eum i scilicet qui
terigerit montem: et hoc in de-
testationem sui peccati: sed la-
pidibus obvietur: quia a secun-
dum Josephū Moyses posue-
rat lapides in termino limita-
tionis: et in divisione posses-
sionum fieri solet: et ideo iuste-
trāgressorū lapidib⁹ obviū ma-
dabatur: aut cōfodetur iacu-
lis suis sagittis. Et generali-
ter loquendo i sue iumentum
fuerit: sive homo: nō vivet: sed
interficietur predicto modo.
CSequitur: Cum clangere ce-
perit et Raban⁹ prius proba-
bit dominus populum in mo-
tem ascendere sub pena mor-
ta clangente ascendat in mo-
tem. Hoc autem facit i vt huma-
nam compescat audaciā: et

precipit

ad obedientiam fruunt. De-
scenditq̄ Moyses de monte ad
populum scilicet eadem die qua
montem primo ascenderat: et
sanctificauit eum: id est sanctis
ficari p̄cepit: sive corpore mū-
da vel vête. Lūc⁹ laus silent
vestimenta sua. Sed cur nō ac-
ceperunt tunc vestimenta noua
aut recentia: vt non esset opus
lauare quotidiana? Ad hoc di-
cetur in fol. ad p̄mū dubium.
Ait ad eos i supple Moyses:
Estote parati in diē tertīū scilicet
ab adiectu ī loco Sinay i
ne approprieatis uxoriibus ve-
stris. Hoc autē p̄hibetur: q̄
quis actus matrimonialis se-
de se licitus i et ad debitū finē
a deo ordinat⁹: scilicet ad mul-
titudinem generis humani:
habet tñ quandam turpitudinē
nem inseparabiliter annexam
qui excusat per bonum ma-
trimoniū. Habet etiam annexā
depressionem mentis: propter
testationem sui peccati: sed la-
pidibus obvietur: quia a secun-
dum Josephū Moyses posue-
rat lapides in termino limita-
tionis: et in divisione posses-
sionum fieri solet: et ideo iuste-
trāgressorū lapidib⁹ obviū ma-
dabatur: aut cōfodetur iacu-
lis suis sagittis. Et generali-
ter loquendo i sue iumentum
fuerit: sive homo: nō vivet: sed
interficietur predicto modo.

CSequitur: Cum clangere ce-
perit et Raban⁹ prius proba-
bit dominus populum in mo-
tem ascendere sub pena mor-
ta clangente ascendat in mo-
tem. Hoc autem facit i vt huma-
nam compescat audaciā: et

Clausula secunda fo. ccxxv.

precipit a dño i vt populus dumentum.
laet vestimenta sua i nō po-
tuit dñs dubium: Cur pro-
tius ut ast...mat noua aut rec-
ebuit dñs populo i ne sub pe-
titio Dicendū: q̄ idea quo non
habebat populus duplicita ve-
tem Sinay. Dicendum: q̄ tota
stigmata: saltim principalia: nec
ratio literalis fuit: q̄ ita vo-
luit. Multa enim precepit et pro-
hibuit dñs in veteri lege: de q̄
duo fuit in deserto. Nā ex quo
populus recessit de Egypto: p̄mis-
sis ad ingressum terrae p̄mis-
sis: quod durauit. xl annis:
velim corum non sunt attra-
ctis: nec vertutate columptar
nec similiter calciamenta pe-
dim corum: sed ad maiorem di-
vine potentie cōdemnationem
semp̄r in eodem statu permā-
serunt: vt dicitur Deuteronomio
xxix. xxix. Nō habebat ergo po-
pulus Hebreorum: in deserto
vestes duplices: ad conūtationem
faciēdam. Nam sic promi-
tiorē erant ad ambulandū.
Q̄ si dicatur in contrarium: q̄
in exitu ab Egypto Hebrei pe-
tienti ab Egyptis veste plus
quam cum qua recesserunt: vt
legitur supra. xii. ca. Dicendū
q̄ Hebrei assūmētes vestes p̄
tolas Egyptiorum: p̄ reue-
rentur futuri festi p̄sachalis/ si-
mul reliquunt suas vestes p̄ro-
res. Q̄ si iterum replicetur: q̄
secundū Josephū (vt dicitur elī)
quando populus debuit susci-
pere legem: et dixit ei Moyses:
Estote parati in diē tertīū scilicet
tunc ritebanū coniūtiis opulē-
ter et ornamenti decenter. Di-
cendum: q̄ ornamenti non acci-
piuntur hic pro vestimentis: sed
accipiuntur p̄o aliquibus su-
peradditis principalibus vesti-
mentis que conferunt ad orna-
tum magis. Q̄ ad corporis in-

dicte

Exodi decimonono,

dicitur quod dictus clāgor buccine tertio die qui erat quartus mensis Junij dedit dñs legē frumento. Unde per hoc populus erat literatura transire terminos nos cōstitutos et ascendere in montem / secundum eum.

Et tertius dubius mouet ppter illud verbum: Estote parati in diem tertium. Et igitur questio de quo die tertius loquitur hic Moyses? Ad hoc dicit de Lyra: qd hic est dies sextus mēsis tertii / sc Junij. Quartus (in) die predicti mēsi dicitur Moyses Irael: Estote parati in diem tertium et cōsequenter seruo die fuit lex data: sed illud non potest stare: alias lex non fuisset data quiquaglimmo die a die phasē Iudeozī: sed postea: qd si predictus de Lyra nō tatur probare: qd sc p calculatio dierū. Sed iudicio meo calculatio nō valeret: vt patet intuitu. Insup in hoc contradicunt glo. ordin. sic dicentes: Dies iste tertius apparet tertii mēsis ab exiū filiorū Irael de Egypto. Hoc autē optimū probatur inductio: vide ibi. Insup dñs Hugo Cardi. sup illi verbo: In diem tertium ait sic: ab euentu secundi Piero. et secundi August. tertii mēsis. Et ergo sensus illorū versiorū secundi Piero. qd Moyses cū populo applicuit in Syria. xlviij. die post phasē id erat primus dies Junij / et tunc in crastino ascēdit manus in mōtem cui locutus est dñs p̄cipiens ut cōdē dic reuertere ad populum / nuncians eis et sanctificarent in reliqua parte eiusdem diei / et in crastino per totū diē quod factum est. Et tunc

tertio die qui erat quartus mensis Junij dedit dñs legē frumento. Et igitur questio de quo die tertius loquitur hic Moyses? Ad hoc dicit de Lyra: qd hic est dies sextus mēsis tertii / sc Junij. Quartus (in) die predicti mēsi dicitur Moyses Irael: Estote parati in diem tertium et cōsequenter seruo die fuit lex data: sed illud non potest stare: alias lex non fuisset data quiquaglimmo die a die phasē Iudeozī: sed postea: qd si predictus de Lyra nō tatur probare: qd sc p calculatio dierū. Sed iudicio meo calculatio nō valeret: vt patet intuitu. Insup in hoc contradicunt glo. ordin. sic dicentes: Dies iste tertius apparet tertii mēsis ab exiū filiorū Irael de Egypto. Hoc autē optimū probatur inductio: vide ibi. Insup dñs Hugo Cardi. sup illi verbo: In diem tertium ait sic: ab euentu secundi Piero. et secundi August. tertii mēsis. Et ergo sensus illorū versiorū secundi Piero. qd Moyses cū populo applicuit in Syria. xlviij. die post phasē id erat primus dies Junij / et tunc in crastino ascēdit manus in mōtem cui locutus est dñs p̄cipiens ut cōdē dic reuertere ad populum / nuncians eis et sanctificarent in reliqua parte eiusdem diei / et in crastino per totū diē quod factum est. Et tunc

Clausula secunda. Fo.cccxxvij.

ma sacrificatione cōueniēter. **M**oralis et tertio circa eam designat per hodie / et secundum per den partē tertij. Notandum / qd cras. habitus igit his duabus p vestīū lotionē intelligit sc̄a sacrificationib⁹ / vna cū summa munda cōuerſatio. Tunc eripitione sacramēti eucharistie / go lauamus vestīmēta nostras extreme vñctioñis (si opportunū) cū studiis honeste et pure cōnitias def) qd sic decedit / ascētū uelari corā hominibus / et hoc ad nostrā salutē / et illorū edificationē: iuxta illud Christi verbum Mat. v. Sic luceat lux vñctioñis verbū: Lauenus vestīstra corā hominibus / ut videat opera vestra bona / et glorificet terrū. Notandum / qd lotionē ve patrē vestīstrū qd in celis est. Qui stimentorum possimus specias aut publice peccati / et honeste litter referre ad confessionis sacra cōuerſatio seipsum primo / et alios cramentū. Illi ergo lauant vñctioñis verbum Malo et p̄cepto consequenter stimenta sua / qd debite cōtēnēt dānat. Propter ea Apoca. xvij. peccata sua. Hinc psal. ait: La: **D**: Beat⁹ qd custodit vestīmēta uebo / singulas noctes lectrū sua. i. bona vitā ne nudus abū meū. i. cōscienciam cōtēnēdo oīa leti / et videat suppliciū alijs turpitudinē cīs. Et illud est contraria nō mitet ad decretālē oīs vñctioñis nullus: qd nō curat de bona fācētia / de pē. et re. Hoc tamē ma / et pñphilo reputat si altos intelligendū est de mortalib⁹. sc̄adūlent. Cōtra quos loq̄ qd singula venialia nō possunt August. lib. i. de vita et morib⁹ ad memorī reducuntur nec p consequētū cōstēri. Insup nō sunt clericis. Nolo (inqt) ut aliqs de nobis inveniat male vñctioñis occassioñē. pr̄cuidemus (imp̄diāt gratiā) sed trī seruūtū agūt / apostol. bona non solum illi renuntiat. Sequit̄. Et sicut coram deo / sed etiam corā hominibus. propter nos conscientia dūm / qd illi sunt parati in diem nostra sufficit nobis. p̄cōtentur trinitatē peccatoris: sc̄z p̄tēr vos fama nostra non pollet / sed pollere debet in vobis. cordis oris operis / et hoc loquendo de peccatis cōmisiōis. duc res sunt conscientia / et fama. Conscientia tibi fama p̄mis. Uel dic / qd illi sunt parati in diem tertium / qd habet cordis conscientia / et neglit famam cōfessionem / et confessionem suam: crudelis est. Mariane in opis satisfactionē. Ille est fūculus triplex / qd difficile debet rumpi. Uel dic / qd illi sunt parati in diem tertium: Circa omnia in diem tertium / qui confitentur in honorem sanctissime prebe exemplum. Hec ille / et trinitatis / que offenditur per ponit. xii. quæstione. i. nolo. quodlibet mortale peccatum. Item idem Augusti. et ponitur p̄j. q.

Exodi decimonono,

ps. q. iii. non sunt audiendi. dicitur: Non sunt audiendi sive virtus sive feminitas qui quodammodo resprehenduntur in aliqua negligencia per quam sit ut in malam venienti susptionem. Unde sua vita abesse longe sciuntur dicuntur et deo sufficiuntur. Ibi confitentur existimationem bonum: non solum imprudenter verum etiam crudeliter contemnentes: cum occidant animas aliorum sive blasphemantrum viam dei quibus secundum suam suspitionem quasi turpis est causa est displicet vita sanctorum et. Scilicet: Nobis necessaria est vita nostra alijs fama nostra. Hec ibi Augusti. Ecce igitur quid intelligitur per yelut lotionem que precipitur filii Israhel.

Moraliter et quarto iuxta illud verbum: Constitutes terminos populo per circuitum. Notandum per terminos constitutos per circuitum intelliguntur diuina mandata: que ambulant hominē per circuitū ne nimis longe vagetur. Deī enim volunt hominē certis legibus trahuntur circuncingit illi pater ampliore materiā meret di obtemperando dictis legibus et nolle eas etiam pro morte transgredi. Itē hoc fecit deī: ut difficilis ad eum accederet hostis antiquus. Nam sicut milites in bello faciunt fossata inter se et hostes quibus ab eis protegantur: ita et dominus posuit mandara sua tunc clausuram inter hominē et hostem antiquum. Hinc Eccl. xv. dicitur: Si volueris mādata conferuare: conseruabūt te: scilicet ab iniidiis diabolis: ut dicit glo. Interit. Et latuus qui sicut precessit subdia-

tos

Clausula secunda. fo. ccxxvij.

tos officio et dignitate: sic etiam prohibere ne quis clericus sua eos debet precessere merito et exemplaritate. Per monte australi Sinay qui (bm Josephus) in sensibilitate obseruantur dei ordinationem: et solus homo illam transfiguratur: qui namē per ceteris creaturis illam obseruare deberet: cum eū pfectiozem ceteris fecerit deus: ut pote ad imaginem suam eū formando. Unde Augusti. ad fratres iheronim. vii. Insensibilis obediunt deo: et tu rationabilis resistis deo? Sol a sua semita non deviat: nec luna: nec stelle: tu vero o homo dei voluntati quasi in omnibus resistis. Ad nutum dei campi floribus decorantur terra hymenibus secundatur silua frondibus crispati: in nemoribus citrariat aquila: omnia deo obediunt: solus homo dei voluntati resistit. Nec ille. Item in principio mundi dixit deus: Longi regentur aquae quod sub celo sunt in locum vnum: et apparet arida. in terra. Dicitur et factū est ita. Terminus posuit illis deus: quem non transgredirentur: neq; conlimitib; circumcincti: illi pateret ampliore materiā meret: di obtemperando dictis legibus et nolle eas etiam pro morte transgredi. Itē hoc fecit deī: ut difficilis ad eum accederet hostis antiquus. Nam sicut milites in bello faciunt fossata inter se et hostes quibus ab eis protegantur: ita et dominus posuit mandara sua tunc clausuram inter hominē et hostem antiquum. Hinc Eccl. xv. dicitur: Si volueris mādata conferuare: conseruabūt te: scilicet ab iniidiis diabolis: ut dicit glo. Interit. Et latuus qui sicut precessit subdias-

junt

Exodi decimono[n]o;

runt se ne p[re]ficerentur in episcopos. Alij autem per alias vias decimauerunt predictos homines: imitantes in hoc saluatoris: quem cum excellent Iudei a[re]tum: fumere in regem fugit: ut legitur Joan. vi.

Moraliter et septimo iurta idem verbum: notandum quod mos altissimus est profunditas eiusus scripture facie. Quid est ergo & probabetur a domino populo hebreorum ne ascendet in monte: ne r[ati]onat fines illius nisi & probetur homini (etiam quantumcumq[ue] docto) ne presumeret nimis ascenderet: et nimis alia sapere: iurta illud Eccl. iii. Altiora te ne quiesceris: et ratione te ne scrutatus furis. Et Rom. xi. Noli alium sapere: sed time. Nam hoc est quod fecit et fact heresi[sm] August.

Moraliter et octavo: iurta illud: Siue iumentum fuerit sibi subiectum: id est diu poter[est] homo: qui terigerit mortem. Sed corona supple eternitatem: Sed corona supple eternitatem: ne retributionis tribuetur tibi generationis generationis: id est in eternum. Hoc enim dictum omnibus curam animarum quia homo est animal rationale: sensu[m] sensualitas debent tangere: monte scilicet faciendo contra diuinam phibitionem. Sed te preesse contigerit: agnoscere sicut inhibitum tunc sunt de illiamento: ne homo sequens sumendum: fugiens ad mortem: haberet occasionem transgrediendi. Sic aliquando ratio transmicias oves habebis potestatem creditur diuinum preceptum: insequendo sensualitatem curritem contra diuinam prohibitionem propter peccati delationem. Da exemplum de cetero sequente canem currentem

verso

post cadaveri qui hac occastos. ne quādōg[ue] cadit in lutum augeam: sive aquam.

Moraliter et nono: iurta illud: Descendit Moyses de monte ad populum: et sanctificauit eum. Notandum quod Moyses est prelatus: qui interdū certis de causis habet legitimam excusationem: absentandū se ab oculis scripturae facie. Quid est ergo & probabetur a domino populo hebreorum ne ascendet in monte: ne r[ati]onat fines illius nisi & probetur homini (etiam quantumcumq[ue] docto) ne presumeret nimis ascenderet: et nimis alia sapere: iurta illud Eccl. iii.

Moraliter et septimo iurta idem verbum: notandum quod mos altissimus est profunditas eiusus scripture facie. Quid est ergo & probabetur a domino populo hebreorum ne ascendet in monte: ne r[ati]onat fines illius nisi & probetur homini (etiam quantumcumq[ue] docto) ne presumeret nimis ascenderet: et nimis alia sapere: iurta illud Eccl. iii.

Moraliter et octavo: iurta illud: Siue iumentum fuerit sibi subiectum: id est diu poter[est] homo: qui terigerit mortem. Sed corona supple eternitatem: ne retributionis tribuetur tibi generationis generationis: id est in eternum. Hoc enim dictum omnibus curam animarum quia homo est animal rationale: sensu[m] sensualitas debent tangere: monte scilicet faciendo contra diuinam phibitionem. Sed te preesse contigerit: agnoscere sicut inhibitum tunc sunt de illiamento: ne homo sequens sumendum: fugiens ad mortem: haberet occasionem transgrediendi. Sic aliquando ratio transmicias oves habebis potestatem creditur diuinum preceptum: insequendo sensualitatem curritem contra diuinam prohibitionem propter peccati delationem. Da exemplum de cetero sequente canem currentem

Clausula secunda. folio ccxxviiij.

verso autem qui male presumunt! nstratis odit fetore omnis peccati: dupliciti confusione digni habentur: et signanter sulphuree luxuriant. Hiero. xvii. Induc super rie: pellis adusteariarie: et cor eos diem afflictionis: et duplicitum cōbusi superbie. Sacerdos ei contritione contere eos: vires igitur qui accedunt ad diuum deficer in presenti et in futuro: per administrationē sacramentorum deus noster. Ide Ecclesiasti altaris sanctificetur supplex. Pecora tibi sunt: attende ille. Item Actu. xx. Attende vobis et universo gregi: in quo vos patritus sanctus posuit episcopo regere ecclesias dei quae acquisiuit sanguine suo. Sed prohdolor multi pieleti stant in monte: id est in curijs principum pro beneplacito suo: sive in magnis ciuitatibus: aut locis amentis: et implorant voluntas suas: et de suis oib[us] parturunt. Unde Zacha. xi. Pasche pecora occisionis: que qui possebunt occiderebant: et non docebant et vendebant eas: dicens Christi dignissimum corpus pollutum manibus et toto corpore impudice tangere?

Moraliter et undecimo: Clerici predicti recte dirigi possunt ad catholicos laticos: accessus ad sacram communione: sive in die sancto pasche: sive arias. Tales enim per tres dies procedentes: et per tres dies sequentes: debent abstinere ab vixibus: propter reuelationem dicti sacramenti: et communiter consultur. Unde Hiero. in quodā ser. et ponitur. xxiiij. q. llii. cap. i. quod incipit: sciat. Sciat (inquit) fratres charis sumi: quoniam quicunque vixi debitus redditi vacare non possunt orationi: nec de carnis: agni comedere debet. Hoc autem probat p[ro]positiā ponit. Reg. xxij. dicens: Si panes p[ro]polios aste pellis: et cornu cōbusi: ita et Christus qui habet mel diuum

quanto

Exodi decimonono,

quāto magis ille panis qui de celo descendit / non potest ab his qui contumelias pauloam te hēfere complexibus violari / atq; contingit / Non quidem q; nuptias condēmnamus sed q; eo rēpoze quo carnes agni mā ducaturi sum⁹ / vacare a carnis libis operib⁹ debeamus. Pcc tbi. Sup quo dicit gloss. q; hoc intelligitur quando alter con fugum causa facie libidinis p̄misetur alij: alias p̄slū est. alias cum ex necessitate tenet reddere: vt patet. xxiiij. q. v. si dicat. quare puniretur / cū tm pro mortali abstinentiū sit a corpore Chrīst⁹: vt patet de cō sec. dist. iij. quotidie? Qui ergo tunc vacat amplectibus coniugalibus causa explende libidinis / mortaliter peccat. Non au tem qui causa reddēdi debitū. Hec ex glo. vbi supra. Q; autē per tres dies sit abstinentiū ac actu matrimoniali cū acceden dum est ad sacramentum altaris / quis non sit scriptū tamē trahitur ex figura precedentis / videlicet de panibus positiōnī de quibus cum dixisset Achimelech sacerdos ad David. Si mūdi sunt pueri maxime a mulieribus manducent. Respo dit ei David dicens: Et quidē si de mulieribus agirū / conti nuimus nos ab heri / et nudius tertius quādo egressiebamur / et fuerint vasa puerorum sancta. Sequitur: Dedit ergo sacerdos regi David sacrificariū panē eo / q; alium non habebet. Ap plicatio est facilis. Ubi ramen nota / q; per vasa puerorum / in telligūtur eorum corpora / se cundum glo.

¶ Allegorice et primo / Moys de quo precepit dominus filio Izael / ne eum ascēderet / detinē voluit ut tandem illuc ascēderent: designat ecclesiā militantem: ad quam non acedunt nisi qui prius sacrificantur per baptiſtū / lauātes ibi vestimenta sua in virtute languis Chrīsti / vt veraciter possint dicere illud Apocal. i. Dilexit nos / supple Chrīst⁹ / et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Item qui habet terminos constitutos per circuitū / per quos intelliguntur p̄cepta de catalogi / que ambulant hominē ex omni parte / b;e quibus sit Chrīst⁹ Matt. xix. Si vis ad vitam ingredi / scruta mandata. Hec enim duo sunt necessaria omni ascēdēti montem ecclēsie militantis / vt tādem possit ascendere ad mōtem excelsum valde ecclēsie / triumphantis. Huic tamē primum dicitur / vt non ascēdet: sed magis vt des cendat: quia iuxta dominum verbum Luce. xxiij. et ciuidē. xvij. Omnis qui se humiliari exalta bitur. Hinc psal. cum premisi set de homine / dicens: Hūc humiliati: postea subiungens aut / et hunc exaltat. primum in presenti secundum in futuro.

¶ Allegorice et secundū / iuxta illud verbum domini ad Moy sen: Jam nunc / veniam ad te in caligine nubis / notandum / et cōuenienter dīs vent ad Moy sen in caligine nubis. Nam per talē modū / venientē / designat conditionem legis antiquę que tota caliginosa erat / et nebulosa: tum per figurarum obscuritatem / tum quia quod. p̄phete

Clausula secunda. fo. ccccix

p̄pete promittebant / nō ostens diuinitas / reprobis / sed tātū debant: p̄tēramen Jo. qui fuit finis legis antiquę / et ini cūlū nouę. Cūde Mathei. vi. Omnes prophete / le⁹ vīc⁹ ad Joāmē prophetauerūt. Ite vero Ios. digit⁹ ostendit que ali⁹ prophete a longe asperz rūt / dicens: Ecce agnus dei / ecce qui rollit peccata mūdi. Joan. i. Tunc ergo populū qui prius supple ambulabat / tēnebris / vidi lucem magnam. Es. ix. Et iterum: Habitanti bus in regione umbra mortis / lux ora est eis. ¶ Allegorice et tertio / iuxta idem verbum: Notandum / q; predictū verbum potest intel ligi de primo aduentū filij dei in terris. Quia enim diuinitas in se videri nō poteret ab hoste mortaliciūta illud quod in se quērib⁹. xxix. cap. d: Non via debit me homo / et viuet / id eo abscindit se intra humanitas / tenet lumen intra laterū. Nā cū Moses deprecat / suis serdāni dicens: Ostende mihi glorias tuas / ait illi deus / nō poteris videre faciem meā: sup ple in presenti. Et iterū / vt dicit in fine eiusdē / ca. / dixit illi dīs. Ut debis posteriora mea facie ait meā / videare nō poteris. Ubi p̄ posteriora designantur mebra humana in Chrīsto / q; oculis corporeis visa sunt ab hominib⁹ post carnis assumptionē in p̄fēti. Iuxta illud Abac. iiiij. Post hec in terris visus est / et ē h̄cib⁹ / cōuersatus est. Et qd dicitur cēl⁹ de primo Chrīsti ad uentū / cū possimus erope re de fedo: videlicet qđ venit ad iudicium: qđ nō videbit̄ elus

Exodi decimonono,

galo per circuitum, s. in valle Iam et adulteram: immo genes Zolaphati qui scilicet termini rationem pessimam (Matth. xiiij. transgreedi non poterit: qd tunc Item oicendo illud Luce. xiiij. fugere erit impossibile: supple nisi penitentia habueritis i. os ipsa reprobis qui a finistris iu nmes pibitis. Itē dicēdo eis: dicis erunt. Unde psal. Ter minum posuisti quē non trans gredieritur: neq; conuerteretur operire terram: supple ut p̄p. Tūc etiam dicti reprobis prohi bebitur ascendere in monte: supple paradisi cū electis: sed dicetur eis: ite maledicti in a hyssum cum omnib⁹ demonib⁹ bus. Electi autem cum ceperit clangere illa tuba. Venire benedicti patris mei rē: runc ascendēt in montem sanctū dei. Quod autem subditur: Ite ap propinquetis vrorib⁹ vestris: designat qd iusti cum fuerint ī celo: non nubent neq; nubent: sed erunt ibi sicut angeli dei: ut dicitur Matth. xiiij.

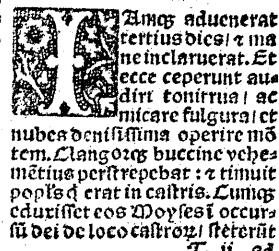
CAllegorice et quinto i. su etā illud: Cum ceperit buccina clangere: runc ascendant in monte. Norādum qd buccina dulciter clangēs: designat vo sem Christi dulciter inuitans peccatores ad penitentiam: & dicentes illud Matth. xiiij. Penitentiam agite: appropin quabit regnum celorum. Item dicentes illud Joan. vii. Si qd sit veniat ad me: & bibat. Itē illud Matth. xiij. Uenite ad me: onnes qui laboratis et onera ti estis: & ego reficiam vos. Et nota! qd hec buccina reddidit diuersum sonum secundūm varietatem hominū. Nō in aurib⁹ obliniarum et peruersorum hominum dedit su pendum et tremendum sonitū: vocando eos generationē mis

Apoca.

Clausula tertia. fo. ccxxx.

Apoca. ultimo: dicens: Laue versatilē ad custodiendā viā fūl supplici factū dei martyres: ligni vite. Applicatio eis factōs suas id est animas: et cā lis. Per hoc autē qd hic subdit dīdas eas fecerunt: siue deal qd tādem ait dominus ad Mo hauerit eas in sanguine agnī: ysen de predicto populo: Cum id est i. in virtutē et efficacitate sanguinis Christi qui spe calissime operatur in martyrio: būmmodo tenet recta xit in terris: dicens illud Mat. xiiij. penitentiam agite: appropinquarent in textu: cum dicit: Et sunt parati in diem tertium. Ut dicit: per diem tertium in proposito i. intelligitur terrā illud verbū: Hodie meū crīs para sacramenti penitentie: qd est sacrificio. Martyresigitur in die tertio: id est habita plena satisfactione: quam opēratur dictum martyrum (vt dicitur) ipso facto sunt parati solum diuine essentie: et tandem in celum emp̄z̄ cū eo dem Christo in die sanctissime ascensionis sue. Num autē descendentes (būmmodo sunt parati) in die tertio post ipsum Christum ascēdunt in predictū modum paradise: ubi canit natura lis et inaudita buccina angelorum et hominū. Ad gaudia igitur paradisi perducat nos misericordia Christi.

Tertia clausula.

T ij ad

Exodi decimonono,

ad radices montis. Totus autem m^{ons} Sinay fumabat: eo quod descendisset dominus deus super eum in igne: et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratq; omnis m^{os} terribilis: et sonitus buccine paulatim crescebat in maius: prolixius tamen r^edebatur. Moyses loquebatur: et dominus respondebat ei. Descenditq; dominus super montem Sinay in ipso montis vertice: et vocauit Moysen in cacumine eius. Quo cum ascendisset dicit ad eum: Descende et contare populus: ne forte velit transcendere terminos ad videndum dominum: et pereat ex eis plura multitudo. Sacerdotes q; qui accedunt ad dominum sacrificetur: ne percutiat eos. Dicitq; Moyses ad dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinay: tu enim testificatus es et iussisti dicens: non terminos circa montem et sanctifica illum. Lui sit dominus: Vnde descendere: ascendere que tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et populus non transceant terminos: nec ascendat ad dominum: ne forte interficiat illos. Descenditq; Moyses ad populum: et omnia narravit eis.

Historialiter postquam in precedenti clausula eximus dei propheta Moyses cōsideraverat ad mandatum domini locutus est populo de preparatoria dispositione exteriori redire ad iusticiendam diuinam legem: utpote et lauarent vestimenta sua. Item quod non accederent ad uxores suas: hic consequenter loquuntur de actuali descensu obscura

Clausula tertia. fo.cccxxij.

obscura et figuratum. Quartu dicta quatuor signa: et sonitus signum quod pertinet ad sensum auditum: fuit quod tunc clango buccine vehementer per strupebat. I. perfecte sonabat. ipsius extensionem: sicut durast illam perstreperat id est quod sonare. Buccina autem dicitur de bucca: et cano: quass cancer: et bucca: sive cum ore. Bucca ergo est instrumentum quo d^rūs sup monte Sinay in ipso m^{on}ts vertice: r^evoauit Moysen ad acundum antem in cacumen eius. I. in summum ad bellum sive ad incertitatem ipsius. Nā cacumen rei dictum timorem et horrorem habuit summitas eius. Et de cacumbris quod galli dicitur: cles meli quasi capitis acumē. Quo ron. Cilia igitur et auditus his cum ascendisset scilicet Moyses: quatuor signa: populus erat in castris timuit: nec immersit: et postea diceretur. Sequitur: Lingua eduxisset eos Moyses in occursum dei: scilicet ad montem: et hoc cum quadam importunitate: eo quod properet predicatione: et hoc repetit d^rūs ad insulam suam equitate pene quam cōminas est transgredientibus. Unum. Non enim fuerunt aucti viterius progrederi: cuius ratio assignatur: cu subditur: Logia signa terribilia et stupenda non audebat erire de tabernaculo suis: steterunt ad radices montis. Non enim fuerunt aucti viterius progrederi: et pereat ex eis plura multitudo. Vnde hoc repetit ad maiorem rei certitudinem. De sacerdotibus autem dat speciale mandatum dicens: Sacerdotes qui accedunt ad dominum sacrificetur et de hoc peramplius dicitur in sol. ad decimam operuerat montem Sinay: et ex superiori parte montis egrediebatur summa et signis de medio nubis. Non est autem intellectum quod dominus defecderet ibi secundum se. I. secundum diuinitatem que ubiq; est: et per consequentem non potest descendere: sed descendere propter diuinam prohibitionem de qua subditur: Tu enim iussisti dices: pone terminos et. Quod sequitur non indiget expositione.

Circa hunc tertium mouetur aliqua dubia.

Primum igitur dubius mos

T. ij. uetus

Exodi decimono[n]o,

ueetur propter illud verbi: et amore. Hinc Quidius ait: mane inclauerat. Queris ergo cur dñs voluit dare legem in auroza: cū scilicet ina[m]ne incipit clarescere: Dicendū est: conformater ad Andream i[ps]o cōuenienter tali hora data est lex. Illa enim hora communiter est frigida: licet cōcipiat rūc dies inclarificare: et hoc ad insinuandum q[uod] predicta lex quāuis illuminaret intellectū non tamen inflammat affectum: sicut facit lex noua. Nam in signum q[uod] ipsa illuminat intellectū: datus est dīcus spiritus sanctus q[uod] venit eam confirmare per oīa apostolorum: datus est hora clara. hora tertia: secundū Iudeos: que est quasi nona secundū Latinos. Item in signum q[uod] ipsa inflammat affectū: datus est dīcus spiritus sanctus in specie ignis. Tempus autem q[uod] p[ro]cessit legē veterem erat mirabiliter obscurū et frigidū: q[uod] nec illuminabat intellectū: nūl[us] forsitan per legem nature. Nec similiter inflammat affectū. Et istud tempus durauit usq[ue] ad Moysen.

Secundū dubiū: Quare ē datione legis Mosis apparevit tot etiam terribilia signa: Dicendū q[uod] ratio: huius fuit: eo q[uod] dabatur populo rudi et imperfecto. Propter quod licuit ut illi incuteretur rumor. Nā q[uod] tam modum disponebatur populus ad audiēdū dñm et illi obediēdū atq[ue] ad honorē et reverētia eidem exhibedū atq[ue] ad alia opa p[re]teritū. Secus autē de lege greci data est p[ro]fectio: q[uod] nō inducūt ad talia p[er]tinere (saltum feruile) sed magis p[er]

amorem. Hinc Quidius ait: Oderit peccare mali: formidane pene. Oderunt peccare boni: virtutis amore. Et ideo legata est in quiete et pacifice a Christo: prout dī Mat. v. vbi sic legit. Lu sediſſer[et] Iesu: accesserunt ad eū discipulis eius. Aperiens os suū docebat eos: dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam r[er]e.

Tertiu[m] dubiū: Utru[rum] hec signa q[uod] hic ponūtur fierē immediate a deo? Dicendum: q[uod] non: sed fiebat ministerio angelico. Fabulan[us] tamē Iudet: vt referat de Lya: q[uod] predicta clāgoz vel sonus fiebat mediante quodā cornū: q[uod] fuit accēptū de capite arteris immolas- tū pro Iaac: vt legit Gen. xxiij. Sed tū hec fabula: nullā habet at veritatis apparentiā nō vidēo eā debere reprobari.

Quartu[m] dubiū: Quare fuit data lex in deserto in via ad terrā promissiōis in monte Sina[ys]? Cidetur enim: q[uod] cōuenientius debuerit dari in terra p[er]missionis populo tā quietato[rum] nō in monte Sina[ys] ad Hyrcanā pertinetē. Ad hoc dubiū respōdet dñs: Petrus de pal. dices q[uod] ideo lex in terra sterili deserti: et nō in terra fertili, p[er]missio dari debuit: vt p[ro]p[ter] offendetur: q[uod] erat via ad ea uangelium: sicut ancilla ad dominam. Conuenientē etiam (inquit) Jerat: vt populus ille p[ro]merceretur hereditatem p[er]missam per deuotam legię et diuinū cultus suscepseritē p[er]quisitū illam assequeretur. Sicut mercennarius primo iurat fidelitatem domino suo: et seruit ei in

Clausula tertia. 50.ccxxxiiij.

et in aliquo opere ante[rum] vent[us] videtur datio manū: plauso[rum] spacio: diu[n]sio maris: colūna nubis: ignis: apparitio dei in mōte loquētis: et h[ab]itū. **S**extu[m] dubiū: Cur voluit dñs apparet̄ filiis Israe[li] in specie nubis: et ignis? Dicendū: q[uod] idco[me] populus Hebreorum ad idolatriā pronus: habebat occasionē faciēdū ubi imazgines si i alia specie stabili apparuerent. Nō sic autem potuit habere occasionē de nube aut igne propter instabilitatē sua.

Septimu[m] dubiū: mouē p[ro]pter illō verbū: Sacerdotes q[uod] accedunt ad dñm sanctificant̄. Queris ergo: cur sic loqu[er]t[ur] dñs: cū nonā essent sacerdotessi populo Hebreorum? Ad hoc dicit[ur] quidā q[uod] illud dicitur p[er] anticipationē: ita vt sit sensus: Sacerdotes qui futuri sunt sanctificen[t] q[uod] accedent ad ministrandū corā domino. Uel dicendum cōformiter ad Ra. Sa. q[uod] hoc verbū intelligit de primogeniti principiū. xij. tribū. Hā tales antea facies bāt officiū sacerdotale: vt meū mini me scrip[er]isse aliqui super Gen. p[ro]formiter ad dictū. Rab[bi] Sa. Tales autē p[er] alijs tēpore oblationis sacrificij debebat sacrificari. Uel dic[er] secundū dominum Petri de pal. q[uod] his vocātū sacerdotes (scđm alia quos) q[uod] erat de genē Melchis sedechib[us] quē dicunt fuisse Sem[ini]ogeniti Noe: et descendit Abrahā: et sic oīs p[ro]p[ter]s Hebreos cēt de nīsier sacerdotū. Ioseph⁹ sūt dicit: q[uod] sacerdotes vocant primogeniti de genere Abrahā: et alia p[ro]fessatiōes sed voluntarie dño immolātes.

Exodi decimono[n]o,

COctauū dubium: Cur populus tantum riuuit qui erat in castris? Diendū in primis / & propter quatuor terribilia signa que tunc apparuerunt de quibus legitur in textu. perr[us] autem Lomezo post Josephū assignat aliam rationē duplēcēm. prima/quia (vt ait Hebrei) nos Sinay tremuit. Secunda/qua[ntum] populus putabat Moysen ira dei perire: qui tandem letus apparuit: ascendat ad dñm / ne forte interficiat illos. Ad hoc potest dupliciter responderi: primo (secundum Josephum) hodie qdē / & cū dicit: Sacerdotes non audietis Moysen filium ait / & singulare/ p[ro]prio Aaron / de quo subdit in textu: Ascendet tu / & tu Baron tecū. Secundo potest dici: sacerdotes qui digniores erāt in populo / sc̄derunt quidē altius / & cōmūnūs populus: sed nō tantu[m] quanti Moyses et Baron. Tel dicitur / phibit facta est in figuris parentibus natus est. Jacob prole ditar[us] / Joseph sublimatus. fiant ergo verba hec / vobis amabiliora / & filii vel votos. Hec perrus Lomezo post Josephum.

CNon dubium: Cur dñs respecte de sacrificatione sacerdotum? Nunquid sat erat de hoc semel fecisse mentionem? quando sc̄ cum reliquo populo fuerunt sacrificati: vt dictū est in precedenti clausula. Dicendum / & idco repetit: vt magis memorie cōincidenter verbum illi: item vt recognoscātur se pie cereris populis magis indigere sacrificatione. p[ro]pter ergo cōmūnūm / & populare sacrificationē dicit sacerdo-

tes indigebant maiorū et sp[irit]uali sacrificatione.

CDecimum dubium oritur de eisdē sacerdotib[us] / ppter illud verbū: Sacerdotes quoq[ue] qui accedunt ad dñm sacrificentur; ne r[es]t[ra]nct[ur] illud verbū videt res pugnare alteri verbo: qdē sedetur in hac clausula: ybi dñs facit talē generale prohibitionē dīcēs. Sacerdotes autē popu-

lus nō transēt terminos / nec

terficiat ad dñm / ne forte interficiat illos. Ad hoc potest

dupliciter responderi: primo qdē / & cū dicit: Sacerdotes

qui accedunt etē / ponit hic plurale

Amram et Jocabeth / sed au-

dieris illum qui pro vobis per-

cussit Egyp[ti] / q[ui] per mare iter

debet / qui cubum vobis de celo

misit / potū de petra concessisti / per quem Adam de fructibus

terre comedit / Noe ex imbrib[us]

ereptus est / Abraham Chan-

neam obtinuit. Isaac de seni-

bus parentibus natus est. Ja-

cob prole ditar[us] / Joseph sub-

limatus. fiant ergo verba hec /

vobis amabiliora / & filii vel

votos. Hec perrus Lomezo

post Josephum.

COnsum dubium: Cur dñs re-

petit de sacrificatione sacer-

dotum? Nunquid sat erat de

hoc semel fecisse mentionem?

quando sc̄ cum reliquo popu-

lo fuerunt sacrificati: vt dictū

est in precedenti clausula. Di-

cendum / & idco repetit: vt ma-

gis memorie cōincidenter ver-

bum illi: item vt recognoscā-

tur se pie cereris populis magis

indigere sacrificatione. Pre-

ter ergo cōmūnūm / & populare

sacrificationē dicit sacerdo-

Clausula tertia. §.cccxvij.

frepetia intelligunt cōmūnūm tie / & subditū: sed circa finem tides diuini iudicij mortis in seculi sol converteatur in tenebras. Iutta illud Ioc.ij. Sol certe / & horrede pene infernas. Quotienscū ergo miser conuerteret in tenebras / et lumen peccator audit loqui de huiusmodi cōmūnūtibus / que veniat dies domini magni / & misericordie. Quid est autem solent tunc debet terret / & relinqueret peccata sua. Unde psal. ad dñs loquens ait: A iudicis tuis timuit / & ideo feci iudicium et iustitiam mea punctum in presenti: ne tradas me calumniabitibus messem in futuro. psal. A voc tonitruī tui formidabunt. Per fulgura micantia / designatur signa iudicij precedētia: et si guanter illa que in sacra scriptura tradidit: vt sunt illa de quibus legitur Luce. xxi. Et sit signa in sole / & luna / & stellis / et in terra pressū gentium / per confusione sonitus maris / & fluminum / &c. Item in codem cap. iudicis de huiusmodi signis. In agorem autem buccinel que vehementer perstrebat / designatur illa terribilis vocatio mortuorum ad iudicium / & precedet ipsum iudicij dñm. In dñcī de huiusmodi signis. De qua Apolito .i. Thessalon. iii. Ipse dominus in iussu / & in voce archangeli / & in tuba dei descendet de celo / & mortui qui in Christo sunt / resurgent p[ro]munt. De qua etiam tuba loquitur Hieronymus dicens: Siue uebibam / siue comedam / siue quodcumq[ue] aliud faciam / semper visceretur sonare in auribus nubium fulgura micantia: per melius illa terribilis vox tube dicentis: Surgite mortui / & venientem montem: designat ignorans / & illiteratura prelatorū ecclesie / qui significantur per montes. Nam sicut montes primo recipiunt lumen solis / & valles: ita et prelati qui habent reddere rationē omni poscentibus dicens: Te maledicti in tunc dicitur .i. Petri. iii. plus ignem eternum. O / & terribiliter habere de lumine sciē / & per streper dicta buccina in auribus

Exodi decimonono,

auribus reproborum? psalmi. deus hominē ipsum iustificans
Dabit vocis sui vocem viru- do: et consequenter cōuerterit
tis. Et bene dicit vocem vir- homo ad ipsum ex charitate
tutis: quia nullus reprobus po super omnia diligēdo. Et hec
terit illi relixtre.

Moraliter et secundo: iuxta illud verbum: Vnde inclarue- rat. Notandum: q̄ tunc nōmē inclarescit: cum p̄imū par-
vulus adolescit: et incipit esse dolī capax. Itud tamen mane est valde occultum nobis: et so- li deo cognitū: quia ip̄e solus est qui dat intellectum parvūlis. Antequām autem incipiat clarescere predictum mane in parvulo: non est: nec differt a bruto: quantum ad bonum vel malum morale. Bonum et rāmen talē inducere ad opera virtutum pro etate sua: vt sic assuefat ad ea cum inclaret manē. Et nota: q̄ talis clari- ficas citi⁹ mulro oītūr in aliis.

Moraliter et tertio: iuxta illud: Lūx eduxisset eos Moysēs in occursum dei re. Notandum: q̄ per Moysēn intelligitur placitus vel predicatorū: siue pater carnalis: qui debent quātūm in se habēre subditos in occursum dei. Nam p̄imū deus venit ad hominē per gratiam preuenientem. Ipse homo veniat in occursum eius secundum: scriptum est. Thren. v. Conuerte nos domine ad te: et queremur: quia aliter cōuertere supple ad te in possumus: nisi p̄imū conuer- taris nos: scilicet per gratiam predictum verbū: nota in mea preuenientem. Dicamus igit̄: lam partem: q̄ per modum qui tur illi: Conuerte nos deus sa- crificat: erigitur supra planiciem terre: Iustaris noster. Conuertit autē designatur superbus: qui erit

git

Clausula tertia. fo. ccxxxiiij.

git se super altos: scut paruit infelix interrogasset si est potens in celo: qui imperauit agēdā super astra celli: id est su- per ceteros angelos: et ero si- milius altissimo. S. viiiij. Iste autem mons tunc fumar hoi- ribiliter: quando tangitur verbo depremitur eum: sicut libi a- lias ingrato. Unde psalmi. Zange montes: id est super maximam superbiam et arro- gantiam: caput ab eo aufer- tur: et apud Hierusalem defensur. pater ergo quid intelligitur per montem fumigantem: exponendo hoc in malam partem. Unde bene ad propo- situm subditur: Eratq; omnis mons terribilis: quia vt vulgo dicia- tur superbis est adeo terribilis: q̄ nemo potest pacem ha- berere cum eo. Est enim similis equo herosfoli qui alios impe- tit. Proverbio. xxiij. Arma et gladius in manu superbi. Sed qd est: q̄ sonitus buccine pau- latim crescebat in matutis: p- latus tendebatur: nisi q̄ su- perbia semper ascendit: atque prolixius exten- ditur. Unde psalmi. Superbia eorum qui te oderunt: ascendit semper. **M**oraliter et sexto: iuxta illud verbum: Moyses loqua- batur: et dominus respondebat ei. Notandum: q̄ per Moysēn in proposito potest intelligi quilibet deuote orans do- minum. Talis enim loquitur et dominus respondebat: cū eum exaudiens: scilicet ad utilita- tem: quanvis non semper ad voluntatem: n̄z semper prestat quod perit iustus: aut aliquid nueli⁹: prout ipse optime nouit salutis illius expedire. Non em- exaudiens

Exodi decimonono,

exaudiret paulum ad volvitaz lumi q̄ nisi efficiantur humiles. temi cun̄ petere stimulū carnis sue ab eo amouerit: vt legi- t̄ parvus in oculis suis nō intrabunt in regnum celorum: vt tur. ii. Corin. xiiij. Exaudiuit ta dicit Matt. xvij. Nunc clamat men eum ad utilitatem. Nā vt dicit Augusti de verbis domini. ut. non magnū est exau- dīt a deo ad voluntatem: sed magnum est exaudītri ab eo ad utilitatem. Ad voluntatem (in- quis) demones exauditi sunt: et ad pochos (put petierāt) missi sunt: sed non ad utilitatem: qui inde nullam utilitatem acce- perunt. Hoc etiā ibi exemplū de medico qui non semper ex- audit egrū ad voluntatem: sed prout iudicat sue sanitati expe- dire. Cum ergo loquimur ad dñm aliquid petentes: comitamus responsum voluntatis et beneplacito illius.

Moraliter et septimo iuxta illud verbi domini ad Moysen: Descende et contellare po- pulum r̄c. Nonandū i. q̄ ista possum esse verba domini ad omnem superbū: quē necesse est descendere in presenti de monte superbie: si velit in fu- turo ascendere de hac valle mi- serie ad sublimitate celestis glo- rie. **Or** teste Saluatoro Luce xiiiij. Item eiusdem. xvij. omnis qui se humiliari et altabit. Ite eiusdem. i. in cantico virginino dicitur de deo: q̄ depositū po- tentes de sede: et exaltavit hu- miles. **Itē** Eccl. x. Sedes du- cum superbōz destruit deus: et sedere fecit nites. p̄ eis. Hoc aurem intelligitur de superbis angelis: et hominib⁹ humiliib⁹. Dicit ergo fiducatores (quā- tu i c̄sēt) studere humiliari et cum Moyse: et contestari popu-

tur

Clausula tertia. fo. ccxxxv.

tur/ populus a monte prohibe- z ideo necesse habet / aut cura- tur videlicet q̄ infirmi ad- animarum deferere / aut quan- huic mentibus terra defide- doz descendere ad populū suū / et salutem illius per p̄di- sum. Unde et inde subditur:

Si bestia tercerit monten/ la pidabitur. Bestia enim monte

¶ tangit: cum mens irrationali- libus desideria subdita ad cō

teplationis alta se erigit. Sed

lapidib⁹ percutitur: quia summa non sustinens ipsa ictibus

dē sancte trinitatis: que tanq̄ dies illuminat hominem in- tellezionem. Aduenit autem dictus

igitur culmen perfectionis ap- piehendere intūnturi et cōtem- plationis arceū tenero defide-

sup̄ cacumine metis ei⁹. Quid

(inquit) per monte/ inī ipso no- stra contemplatio et designatur?

in qua nos ascēdimus / vt ad ea

que ultra infirmitatē nostrā

sur̄ videnda subleuenur. Sed

tunc dominus descendit: quia multum nobis proficiensibus

parū de se aliquid nostris sen- libus aperit. Hec ille lib. v. mo-

ral. Econtra autem illi qui nō

student se per contemplationē

suriū assurgere: sed terrena

quali imobiliter adhēret: etiā

ad eos non descēdit dominus.

Moraliter et nono / Per hoc

et dominus descendit in specie

ignis et fumi quando dedit le-

geni: designatur (in eundem

Hregor. vbi. 3.) q̄ ipse idē de-

er dñs humiles per claritatem

sue ostentione illuminat: et su-

perborum oculos econtra q̄ ca-

ligine erroris obscurat. prius

igitur (inquit) mens ab appeti-

tu glorie temporali: atque ab

omni delectatione carnalis cō

cupisēter tergenda est: et tunc

ad actēn contemplationis eri-

genda. Unde et cum lex accipi-

tur

et ideo necesse habet / aut cura-

trur videlicet q̄ infirmi ad-

animarum deferere / aut quan-

doz descendere ad populū

suū / et salutem illius per p̄di-

sum. Unde et inde subditur:

¶ Allegorice et primo : iuxta

intūm presentis clauſulei no-

tandum conformiter ad gloss.

Interlin. q̄ aduenit in hōte ter-

ritus dies cū incipit habere fi-

dē sancte trinitatis: que tanq̄

dies illuminat hominem in- tellezionem. Aduenit autem dictus

certus dies maxime cū educ-

nit tertia lex. Nam prima fuit

lex nature. Secunda lex scripta:

in quibus populus ambulabat

in tenebris quo ad cognitionē

sanctissime trinitatis. Sed ad-

ueniente lege gratie populus vi-

ti lucem magnam: non quidē

aperit sed tamen clarius me-

diāte expressiori fide cognoscē

do dictū mysteriū. Unde Grego-

super Ezech. homil. xvi. di-

cit sic: Sancti illi patres quos

per sacram scripturam ante le-

geni fuisse cognoscimus: unum

quidē omnipotentem deum/

sanctorum videlicet trinitatē es-

te nouerunt. Sed illam trinita-

tem (quā cognoverunt) aperit

minime p̄dicauerunt. Data au-

tem legē rūdis illi hebreorū

populus mādata decalogi fer-

re propria cōtemplationē!

et descendere ad actionem: nar-

rando populo que in cōtempla-

tione a domino didicisti secun-

dum q̄ expedit salutē eiusdem

populi. Qui autem adeo arde-

ter immoratur mōti per cōtem-

plationē / vt non velit pro rē-

z. Superuenientē autem gra-

fia per testamentum nouū ois-

dere: tam nō est bonus pastor:

fidelis populus vnum dñi tri-

gia nescit ques suas pascerē:

nitatem esse cognovit. Et post

paucis

Erodí decimonono,

paucar: patet ergo (inquit) q[uod] p[ro]pter perstrepentem contra pes
incrementa temporum crevit
scientia spiritualium patrum.
Plus namq[ue] Moyes[is] & Abra-
ham: plus p[ro]phete & Moyes[is]:
plus Ap[osto]li & p[ro]phete in omni
potentia dicit scientia eruditio
sunt. Hinc p[ro]pheta Dauid ait:
Sup scies intellectu. Ir[em] Christi
stus de Apostolis [Luc.] x. Wil-
ti (inquit) reges & prophete vo-
luerunt videre qui vos videtis &
& non viderunt: & audire q[uod] vos
auditis & non audierunt. Hec
Gregor. Patet ergo q[uod] per ad-
uentum dei tertio designatur
fides sancte trinitatis: que lu-
cescit adueniente tempore gra-
tie: ideo non ater dicitur in te-
stum: & mane inclaruerat. Q[uod] au-
tem subdit: & ecce ceperunt au-
diri tonitrus: refixus est ad
predicationem Apostolozum:
quorum sonus exiit in omnem
terram: put illis imperauerat
Christus Marc. vlt. dicens: E[st]u-
tes in midum vniuersum: p[re]di-
cate euangelium omni creatu-
re. Ecce quonodo ceperunt
audiri tonitrua. Unde & Jaco-
b[us] vocatus est a Christo Bo-
snerges: quod interpretat si-
lius contruit: vt legitur Marc.
vii. Q[uod] etiam subditur: & cepe-
runt nubec fulgura: referendū
est ad miracula que facta sunt
tempore primitive ecclesie: tā
per Apostolos / & per disci-
pulos: & alios sanctos patres:
nubes vero densissima: periles
mōtē: sicut humanitas ogeries
divinitatis ē Christo! Abac. viii.
Ibi abscondita ē fortitudo eius.
Clangoz quoq[ue] buccine vehe-
menter perstrepentes designat
Christi predicationē vehementē

ter perstrepentem contra pes
castores: cum dicebat: Nulli pa-
cientia habueritis omnes pe-
ribitis. Luc. xiii. Nec autem com-
minatoria p[re]dicatio merito ter-
rere debebat p[ro]fidos Iudeos,
Ideo subditur in testu: Et ita
inuit populus q[uod] erat in castris.
¶ Alegorice & secundo iuxta
illud quod sequitur: Lungs edu-
cisset eos Moyes in occursum
dei/de loco castro[rum] &c. Huius
potest recte intelligi de ap[osto]lo
dui ad iudicium sicut & pre-
cedentia verba de primo adue-
ntu eiusdem. Ut notandumq[ue]
p[ro] Moyes[is] intelligi possunt an-
geli boni qui occurrent gene-
rali resurrectione: edificant ad
domini imperiū corpora: mo-
tuoru[m] de sepulchris suis: tangi
cooperatores & ministri dicte
resurrectionis: que quamplū ad
unione anime cu[m] corpore fieri
in diuinis virtutib[us]. Quibus sic
refuscitatis: tunc dicti angelii
adducunt eos de loco castro[rum]
id est sepulchrorū in occursum
Christi: prout inuit Aposto-
lus. i. Thessal. iii. q[uod] cum p[ro]p-
ter illis de mortuis fidelibus
dicens: Mortui qui in Christo
sunt: resurgent domini statim sub-
iecit. Deinde nos qui vivimus
qui relinchmur: sumul rapiemur
cum illis in nubibus obiuam
Christo: in aera: & sic semper
domino erimus. Tunc etiam p[re]-
dicti stabunt ad radices montis
cum statuerint in valle Iosa-
phat: vbi disceptabit cum illis
Christus: vt habetur: Joel. iii.
Quae quidem valle est ad radi-
cē montis Oliveti sita. Tunc
etiam dictus mons apparet
terribilis propter ipsius iudicij

Clausula tertia. fo. ccxxxv.

terrribilia: & signanter propter dicator divini verbis ministerit
Christi presentia qui tunc deus tuum imple scilicet clangendo
scendet super dictum mōtē: contra vitia. Quod autem sub-
qua habet elevatus in regio: ditur in testu: q[uod] timuit popu-
lus aeris in illa distilita ad quā lus qui erat in castris / scilicet
erigitur mōs Oliveti: ita vt via proper clangorem buccine et
eariar staris supra ipsum. So[lo] alia signa q[uod] tunc apparuerunt:
nitus autem buccine referen- designat q[uod] p[re]dicatio debet
dus est ad illam discepcionem terrere obliatos peccatores:
nem quā tunc habiturus est qui habitat in castris id est in
ipso Christus cum multitudine delitib[us] & voluptatibus carnis.
Indicazolum: de qua scribitur Quoadmodū ergo Moyes nō
Math. xxv. Tunc etiam Moy- tebat extrahere Israelitas de
ses id est iudicādi loquentur castris suis vt veniret in occur-
quando dicunt Christo: Domini sum dei ita etiā p[re]dicator des-
ne quando te vidimus charient laborare quātum potest vt
educat peccatores de predictis
castris: vt veniat in occursum
Quod vni ex minimis meis re. dei per penitētā & spem venie-
t. Intuper tunc sacerdotes & po- Hoc autem innuit Apost. p[re]-
pulii non transibit terminos pie. xliij. dicens: Christus extra
suis: quia fugere a presenta portam passus est: id est: i p[re]-
facti iudicis Christi tunc erit: senti nō habuit delitias sed la-
impossibile. P[ro]p[ter] terminū po- bores: ergo extra castra scilicet
sum illis iudicādi quem volup[er]tis. Improperium
elus portantes: id est ad eum
plar illis equanimiter aduers-
erit: Clangoz buccine vehe- se & improperiū sustinetas. Sic
menter perstrebant: notandū enim ibimus in occursum eius
& per clangorem buccine pos- de loco castro[rum]. Q[uod] si sic fecer-
imus intelligere p[re]dicato- sumus tunc proculdubio ipse
rem: que debet vehementer p[ro]- Christus occurret nobis per
strebere contra vitia: scilicet secundum & figurati
& Apostolus horat & inuitat ue legitur Luce. xv. de patre si
discipulū suū Timotheum dicens: Argue obsecra incre-
p[er] tamē cu[m] bono moderamini.
Ideo subdit: In omni patiē- dicitur: Prepara te in occursu
doctria: huiusmodi au- t[er] r[er]um tui Israel: id est anima de-
tē arguitōis causam assignat: uota. Sed id est q[uod] populus fe-
cūcūt: Erit enim tempus sup- li: q[uod] non possunt occurrere dno
p[er] circa sine seculū: in quo nos ascendēdo in mōtē cōcēp[er]as
p[ro]p[ter] dominū: cu[m] sanā do- tue vite saltem debent: illi oc-
crinam nō sustinebunt: sed ad currere vñq[ue] ad radicē montis
sua deficeris &c. vñq[ue]! Opus per exercitum operū vite scri-
fac euangeliste: tu supple pre- ue. Q[uod] autem sequitur q[uod] totus
mons

Exodi decimonono,

mōs Sinsy sumbat: designat autem reliquis populo: datum q̄ clangente buccina predica: intelligi q̄ summus p̄tifer: q̄ tōnis debet ascendē in peccātoibus fūmus compunctionis: potest solus ipse impune trā̄sum illud p̄g. Tange montes: cendere terminos a iure possit: et fūmabit. Quia factō/descēdit dominus per gratiam suam. Secus de iure diuino nō per eos.

CAllegorice et quarto: iuxta eādem literā: notandum conseruātū: debet ascēdē dñm Pet. de psal. quo vult in reliquo potest ascēdere. Nō dicit lex princeps: q̄ alter et alter data est lex veſtis (de qua hic agit) et lex noſua. Nam lex vetus data est cū solutus est: et hoc loquendo de terrore et populo suscepit eam legib⁹ pure humanis. Quis ta cum timore: lex vero noua da: men sit valde decess⁹ et honesta et ceteri Christiani. Ipse igitur inquit dñm omni māsterudine! ipsum obtēperare suis legib⁹: et suscepit eſtab Apostolis cū ut dicitur distinc. ix. iustum. Si omni amore et dulcedine: vt patet Matt. v. et Luc. vi. Iudei tūmuerunt Apostoli dilexerunt. Item lex vetus data est cum fūmo ignis nube: noua vero data est in sereno: et puro igne. Ibi non nūr ausus: populū in montem ascēdere: hic autem sed sit spiritus sanctus supera ſingulos eorum. Ibi mons omnis erat terribilis: hic nōns ecclie ſie terribilis est: vt caſtrophum acies ordinata. Ibi ſonit⁹ buccine paulatim crescat in maius: hic predicatio Christi: paulatim proficit. Hoc autē signiſicatur psalmū ecclie: vbi una campana primo pulsatur: postea due: deinde tres: et huiusmo di. Item Euāgelium primo co: temptabile fuit et parva: postea vero fuit immensum. Itud igitur est granū ſinapis: quod pīmo modicū est: postea autem aubus requiem preſerat.

CAllegorice et quinto: Per hoc q̄ Aaron ascendit in montem: transcendendo terminos: non

Clausula tertia. 50. ccxxxvi

et exēcat talis investigato: medio domus mea qui facit ſu: ns intellectū: quo fit ut poſtea peribam. Qui loquitur unqua facile cadat in errorem. Pro. i. Lucifer dicens: Ascendam per quod dicit spoli. Ro. xii. super alia celo: ſimilis ero alio plus sapere q̄ oportet et. Et Eccl. iii. Altiora te ne q̄ ſcribi fortiora te ne perſeruat⁹ faciunt. Et ideo ſicut mel dulce eſt dū gūtatur: ſed i. misumatur inflat et necarita et ceteri. Igitur adiutur Moysē. i. diuina p̄uidētia in occurſu dei: etabiliis eſt. Ubi vero nimis ſecat per errorem: aut ſaltum inflat per elationem: quia ſicut dicitur. i. Corint. viiij. Scietia inflat ſi ſupple eſt ſola: charitas autem edificat. Item in psalm. Becced homo ad cor alium et exaltabitur deus. Læuat⁹ igitur viri literati: ne ini: memores ſue fragilitatis et ſunt tranſcendendo terminos ſue capacitatris ad videndum do: minum.

CAnagogice et pīmā quod inclaruit quando debuit dari lex a deo: intelligitur creatio angelorum: qui fuit clara: quia ab eo ignorantia ex parte itellectus et ab eo culpa ex parte affectus. Quintūm ex parte premiū habuerunt intellectum deiformem et ex parte ſecundū ſic affectū per charitatem relucentem. Sed non multo post reperire audiri tonitrua: ac micare fulgura: quod referendū eſt ad rutnam tam culpe et penitentia angelorum. Nam nubes deſtissima tūc operi: ruit montem: quando grandis culpa inuasit superbos angelos. Clangore buccine vehe: mentis perſerpet: quando deus dicit: Non habitabit in

U terminos

Exodi vicefimo,

terminos sibi a diuina legi cō-
stitutis; et pererat ex eis ma-
xima multitudo. Quod autem
dicitur in fine clausulae! Defe-
dit Moyses ad populum! et
omnia narravit eis: referendum
est ad diuinam mysteria que in
ter dum nobis innescunt me-
dio donorum angelorum: sicut
sepe factum fuisse legitur in sa-
cri scriptura.

actuali eiusce legis traditione
et susceptione. Traditione (in
qua?) ex parte dei: et susceptione
ex parte populi. Unde circa
presente clausulam duo sunt.
Primo autem recapitulantur
beneficia a deo exhibita in pri-
cipio.
Secundo autem explicatur pri-
mum preceptuum, cum subditur:
Non habebis deos re.

Erodi ricesimo.
Eprima clausula

 Octus est
domini cū-
ctos sermo-
nes hos.
Ego sum
dominus
octus uis-
q; eduti
q; terra Eg-
ypti de domo seruitutis. Nō
habebis deos alienos coram
me. Non facies tibi sculptil-
neq; omnem similitudinem qui
est in celo desuper: q; que ter-
re decorum neq; corum q; sunt
in aquis sub terra. Non adora-
bis ea neq; coles. Ego sū do-
minus deus tuus fortis zelo-
tes / visitans iniquitatem pa-
trum in filios in tertia et quar-
tam generationem eorum qui
oderunt me: q; faciens miseri-
cordiam in milia his qui dili-
gunt me / et custodiunt prece-
pta mea.
¶ Postea ualiter post in pre-
cedenti capitulo sanctus ille
legislator Moyses locutus est
de preparatione populi neces-
saria ad legi susceptionem:
hic consequenter loquitur de deū hominē factū: lex autem per

Clausula prima. **fo. ccxxxvij.**

gelius ministerii fecerit per angelum.
Bene ergo dictum est in principio prefectorum clausule: In qua incipit doxos tractare de divisione preceptis traditis a deo et locutus est dominus cunctos sermones hos. Et quis esset angelus qui loquebatur dictum est: tunc ipsa domini loquebatur dicens: Ego sum dominus deus tuorum et tu es. In predicto autem capitulo loquebatur in propria persona cui dicebat: Sacerdotes qui accedunt ad dominum sacrificentur et secundo conuenienter dicis: locutus est dominus cunctos sermones hos et hoc ad differentiationem preceptorum iudicium et ceremonialium atque aliorum moralium quae sunt extra decalogum que misit populo per doxos. Unde et sequens capitulum incipit: Hec sunt iudicia quae ppones etc. Et autem ratio huius differentiationis quia precepta decalogi sunt de his quae statim cum modica consideratione cognoscit possunt: vel que ex fide infusa disponuntur statim innoscuntur. Alia vero sunt que per diligenter inquisitionem sapientia ab homine cognoscuntur. Propter quod precepta decalogi mentione ad populum peruenient non mediante hominem: cum in his hominum non indigent disciplina sapientum sicut in aliis ad quod designatum illa media te doctore ad populum deueniuntur. Sequitur: Ego sum dominus scilicet qui habeo potestatem subditos coercendi: non est de obseruando in vita deus cuius maiestas a nemine tamquam oportet. Distinguit tamquam potest comprehendendi: tuus qui quartus preceptum primitum ad placuisse et ad imaginem et similitudinem meam feci. Uel deus tuus. Scilicet habebit deos

Exodi vicesimo,

alienos eorum me. Qd autem ista deit tu in vanum. Quartus preceptum / Memento ut diem sabbati sanctifices. Alio autem sexto negari: tertius preceptum / sicut Egitius. Buno facies sculptile: quartus / non assumes nomine dei tui in vanum. Precepta autem pertinenter ad proximum dicit esse fieri. Quia preceptum de non concupiscente proximi et rem possessam ab eo: dicit esse vniuersum. Terrium vero: Memento ut diem sabbati sanctifices. Qd apo. loquitur de his duobus. Conuenienter ponit hoc totum quasi de vno Ro. vii. dicens: Non habebitis deos alienos; et cupiscentiam nesciebam nisi lex non facies sculptile: sub uno precepto / non concupiscens: Ori propter: qd facere sculptile vel similes autem distinguuntur militudinem non est prohibitus tuor precepta ad deum ordinantur nisi ad hoc qd non colantur tanta: ponit preceptum de observatione sabbati ad decalogum. Nam in tabernaculatione sabbati ad decalogum lo precepit deus fieri imagines pertinere: cu inter ea ponat. Cherubim: vt patet in sequentia. Quod etiam scruatur ad litteras. xxv. cap. Nec dominus in secundum omnem tempus i quae petrus de psalmi cum multis assertum ad illud quod est in eo modis. Sed de hoc perspicilius dicit. Ponit etiam idem Originem. cef in solutione ad dubium. vii. hoc totum. Ego sum dominus. Notandum igitur pro resolutio deus tuus: et non habebitis deos ratione perfectae materie / qd non alienos: sub uno precepto: qd caeces moderni ponunt taliter cum nemo possit duobus domini divisionem inter precepta deans scriuire: vt dicit Matth. vi. catalogi / qd quedam ordinant nos utrumque videatur esse ciuidem rite ad deum quedam autem ad proportionis: et per coelestes pertinet: invenimus autem que ordinant nos ad vnum preceptum. Pro nos ad deum sunt tria: secundum preceptum autem negationum tunc tria que debemus deo: qd sunt distinguuntur tantum ab affirmatis fidelitas / reuerentia / famulatio / quando vnum non inclusus. Ratione duorum promovit ditur in alio. Unde quod addidit: duo hic prohibentur illis contentur: non habebitis deos alienos: traria: Nam ratione primiti ipsa non est speciale preceptum: sed modo prohibet habere deos alienos tantum explicatio negationis nos: cum dicuntur: Non habebitis in cluse in hoc quod premisisti: deos alienos. Ratione autem rat: Ego sum dominus deus secundi prohibet assumere notum: vñq ibi: Non facies tibi men dei in vanum: cum dicitur: Non facies nomine dei tui in duni preceptum. Tertium preceptum: vanum: Et per istas negationes / non assumes nomine domini / non intelligitur opposite affirmaciones

Clausula prima. fol. ccxxxix.

mationes / vt dictum est. s. co- beneficiorum domini: scilicet bene- lice vnum deum / et reuerentia exhibere. Ratione autem ter- pro / et deducendo eos per mare rubrum / per desertum / tertium preceptum / cu dicitur: per medium Jordani: et mis- Memento ut diem sabbati sa- rabilium eius que ostendit critica. Quod autem premitti ei: postendo eos quadrangula- tur: ego sum dominus zc. non est speciale preceptum: sed quod- da preambulum ad precepta: tan- quod dicit esse secundum prece- ptum. Terrium vero: Memento ut diem sabbati sanctifices.

Qd autem de domo seruitutis. Et ideo propter hec debes reci-

pere mandata mea: non quidem in aure corporis / veru etiam aure mentis / ea opere implendo: et sic sequitur primus preceptum cum dicitur: Non habebitis deos alienos eorum me. Ita textus cu residuo exponetur in fol. dubiorum sequentium.

Circa igitur hunc textum mouentur aliqua dubia.

Primum dubium: Cur dominus rememorat populo Hebreo qd ipse est qui eduxit eum de terra Egypti / et de domo seruitutis: cu sufficienter constat qd a nullo alio potuerit hinc talis eductio nisi a solo vero deo: et signanter eo modo quo facta est / Dicendum / qd ideo facit talem rememorationem per successum temporis tradatur obliuioni / scilicet sepe fit de alijs diuinis beneficiis: quia vt dicit Sene-

cti ipsum repertur: sicut undecim

de verborum copia / Beneficiorum memoria fragilitate est: in iuriarum vero tenet memoriam: hoc idem etiam dicitur: Tertium dubium: Quare de-

dit dominus sua precepta sub denario numero / et non plura aut pauciora? Reposito / vt no-

taretur perfectius quam conti- nent. Nam sicut numerus de-

narius quadam perfectionem continet / supra quem alijs numeri ipsum repertur: sicut undeclimus numerus qui idem valeret qd deceni et vnum / et duodecim: decem et duo: et sic conse-

quenter ita etiam decalogus /

Quinimum etiam de predicatione populo Hebreorum legi-

qui dicitur a decem / et logos ser-

mo: quasi sermo de decem super-

principiis: continet quadam

U. iii perse.

Exodi vicesimo,

perfectionem preceptorum: quod
rum tria prima ordinant homini-
num ad deum: et alia septem ad
proximum. Unde hozum sufficiē-
tissimam ponit beatus Thomas
secunda secundū que, ceterissima/
art. v. Item tercio sent. distin.
xxvii. Ad quod etiam facit il-
lus quod habetur Deuter. iiiij.
Otidetur vobis pactum suum:
quod precepit vt saceretis: et
dece verba que scriptis i dya-
bus tabulis lapideis.

Quartum dubium: Quomo-
do hec precepta scripta sunt?
Ad hoc dicit Augustinus: q-
tria nos ordinant ad deū
fuerunt scripta in prima tabu-
la: et septem alia in altera. Jose-
phus vero et ceteri Hebrei di-
cunt quinq; fuisse scripta i una
tabula: et quinq; in altera. Unde
Josephus dicit se vidisse duas
tabulas leges lapideas: quarū
quilibet continebat duo man-
data et dimidiū: tā exterior. q
interior.

Quintū dubium est de sensu
illius primi precepti: Non ha-
bebis deos alienos coram me.
Dicendum q sic debet intelligi.
Non habebis id est non habe-
sas: ibi enim ponitur futurū in-
dicatiū pro imperatiōi se-
cundi idioma Hebreorū: vt in-
quit Petrus Cor. Non em-
asserit hoc deus maxime cum
frequenter dicti Hebrei ado-
rauerint deos alienos. Ut po-
test esse sensus: Non habebis
deos alienos de iure: quicq;
sit futurum de facto. Quasi
diceret: De iure me solum ha-
bebis deum. Dicit aut: coram
me id est me sciente et vidēre
qui omnia video tam aperta q

oculta: qz omnia nulla sunt re-
rum. tria prima ordinat homi-
num ad deum: et alia septem ad
proximum. Unde hozum sufficiē-
tissimam ponit beatus Thomas
secunda secundū que, ceterissima/
art. v. Item tercio sent. distin.
xxvii. Ad quod etiam facit il-
lus quod habetur Deuter. iiiij.
Otidetur vobis pactum suum:
quod precepit vt saceretis: et
dece verba que scriptis i dya-
bus tabulis lapideis.

Certū dubium. Ut rū deo con-
uenienter soli populo Hebreo
rū dixerit: Non habebis deos
alienos corā me. Vide q nō,
quia sic loquendo videtur illi
populi soli astrinxisse ad non
habendū deos alienos: et p cō-
sequēs idololatre nō videntur
peccare adorando deos alienos.
Nos. Dicendum qz cōvenienter
soli populo Hebreorū dixerit deo-
minus verba predicta. Dece-
bat enim vt ille populus ex quo
Christus nasciturus erat quā-
dā speciali sanc̄ificatiōne pol-
lerec secundū illud Leuit. xix.
Sācti estore: qz ego sanctū iū.
Qz aut ipse dñs elegit ex illo
populo nasci: non fuit propter
sanctitatem dicti populi nec
etiam propter meritū Abrahā
aut cuiuscq; alterius patriar-
che Ieu. prophete: qz ex sola gra-
tia electione diuina illi pas-
tres promissione accepserunt
arcē populi ex eis progenitus
legem accepit: secundū illud
Deuter. iiiij. Auditius verba illi
lus de medio ignis: qz dilexit
patres: et elegit semen eorum
post illos. Si aut rūtus queratur
quare hūc populu elegit
vt ex eo Christus nascetur: et
non aliū: respondendum est con-
formiter ad illud August. pbs
sup Joan. dicētis: Quare hunc
trahat: et illum non trahat: nō
velle disjudicare: si non vis er-
rare. Qz autē qz idololatre
(qz nō est factū illud pceptū)
nō videntur peccare idololatriā
exercendo: iue plures deos ad-
orando: nō sequit: qz per legē
naturalem possunt sufficiēter
cogno-

Clausula prima. fo.cccxl.

cognoscere qz vnū solus deo est
cēbat: i cōparatione tū ad hos
mines impendebat latrī: qz
dicebāt eos esse superioris ho-
minibz: medios autē hoīes
et deos sicut corporeis ē me-
diū inter celeste et terrestre. Et
qz alias bonoz p hoc q a cor-
pore separant: in statū altiore
qz sit statū presentis vite trāsi-
re credebāt: etiā alabz mortuo-
rū quas manes vocabāt diu-
nū cultū exhibendū putabāt.
Tertio deli esse annū mundi
existimantes: totū mundū et
singulas eius partes pro dīs
colebant: non quidem propter
corpū: sed propter animānum
dīscut sapientē exhibetur ho-
nor no ppter corpus: sed pro-
pter animā. Tertio autē dīctus
cultū prohībēt hīc cū dī: non
habebz deos alienos. I. hoīes.
Alij aut antiqui colebant alti-
qz creatures p dīs sub qui-
busdā imaginibz: quādū imagi-
nū institutio p̄hībēt cū dī: nō
facies tibi sculptile. I. idolū: et
haber alia litera: qd quidē ido-
lū nihil est in mūdo scđm apo-
j. Corint. viii. I. nullū rei natu-
ralis representatiū: qz vt dī-
pro dīs colebant ab dīs institu-
tione imaginū. Unde Clarrō
dīcit q antiqui Romani dīu-
sine simulachris deos coluerūt.
Prīmo quidem post summū
deū substantijs intellectuāliz-
bus celestibz: quas deos voca-
bant: sicut essent substantie om-
nino et corporibus separate: si-
ue essent anime orbū aut stel-
larum honorem diuinum im-
pendebant. Secundo etiā: quibz
substantijs intellectuāliz
phantalia sicut illi logici
qui singunt tragediāphum ha-
bentē singula membra si-
milia diuersis animalibus. As-
tibz aeris: qz demones esse di-

U. iiiij. ita

Exodi vicesimo,

stia et signanter solem lunam in aquis legitur. i. Reg. v. Ita et alia: sive in propria specie sive sua figura simulachri: ut plene deducatur Sapient. viii. et si multiter ibi reprobat dicta idolatria que erant hic prohibetur: cum dicitur: neq; enim similitudinem que est in celo desuper: supple facies hic similes. Alii vero colebant homines bestias et reptilia. Et de hominibus quidem habet historia de Nino qui fecit fieri idolum Belo patri suo defuncto: precipens sibi exhiberi diuinos honores. Idem habetur de Losdroe Periaru rege. Hic enim fecit fieri turrim argenteam in qua coltrui fecerit horum aureum: vbi quadrigam solis lune et stellarum imagines collocauit: arque per occultas stipulas aque mactat ad durit: ut quasi deus pluviam videretur infundere. Insuper ibidem sedem sibi parari fecit vbi tanquam deus a subditis colebatur. Ipsius autem tandem imperator Eraclius superauit et iussit decollari. Item legitur Actuum. vii. de Herode rege: q; cum quadam die induceretur vele regia: sedretes pro tribunali et concionaretur ad populum: ipse populus acclamauit dei voces: et non hominis. Sed hunc statim percussit angelus domini: eo q; non dedidit honorem deo: et consumptus a vermis expirauit. De illis autem qui colebant bestias legitur Danielis. xiii. de Babylonis coloniis draconem quem Daniel destruxit. De illis vero qui colebant reptilia: et ea que sunt

Judic. xvij. de philistis: q; adorabant deum Dagon. Dictum autem idolum habebat caput pisces. Unde Dag a quo dicitur Dagon piscem significat.

Omnis igitur tales idolola: tric hic prohibetur a dominis cum dicitur: que in terra desolatum: neque eorum que sunt in aqua sub terra. Non adorabis ea: neque coles. Et huius causa subditur: cum dicitur:

Ego sum dominus deus tuus: et non aliis supplice. sed qualiter deus: protecto fortis: zelotes et cetera.

¶ His igitur omnibus premissis venientibus est ad decisio nem dubium: quo queretur verum: licet adorare imagines sanctorum. Ad quod respondeatur: q; sic prout deducit beatus Thomas. iii. sententia. itin. ix. q. articulo secundo. iiij. Hoc autem possumus probare tripliciter: videlicet:

Auctoritatibus
Rationibus
Historiis.

¶ Primum quidem auctoritatibus diversis. Et primo quidem auctoritate iuris canonici: vt pater de consecratio. distin. iiiij. venerabiles. Vbi dicitur: q; imagines sanctorum non sunt contemnendae: sed venerande. Nihilominus non imaginum pictura est adoranda sive veneranda: sed res per ipsam representare: ut ibidem dicit. Ad idem facit. ca. perlarium. quod inferitur vbi supra: immediate ante predictum capitulo. venerabiles. Unde si destruens statuam seu imaginem terrae imperatoris

Clausula prima. Fo. ccclx.

tors capite truncari debeat: stat pictura: q; in ipsa ignorari: vt dicit lex: qui statuas. ff. ad. tes vident quid sequi debeat. Et certe idiote et rudes (q; sunt tonagis grauteri puniri debet in mortua multitudo) de myz qui destruit imagines Christi sterijs fidei noltre formari non possent inclius: q; per representationem talium imaginum: dummodo non ibi sstant: sed intensionem suam referant in imaginatum. Et hec est potissima ratio: cur ecclesia catholica utitur imaginibus.

¶ Secunda ratio est: quia huiusmodi imagines Christi et sanctorum eius recordari facilius intuentes ciuidate Christi et sanctorum ipsius. Da exemplum de signo pendente ante tabernacula: per quod vinum reducit ad memoriam intuentis. Valde ergo salubre est q; in ecclesijs: atque stratis publicis: signum triumphale crucis: similiter imago dñe virginis: aut alterius sancti erigatur: vt dum fidelis huiusmodi imaginem asperget mens eius illico ad recordandum passionis mysterium excitetur vel ad memoriam ipsius venientis Christi mater dignissima. illisq; porrigit salutationem angelicam dicens: Ave tc. Idem enim descendit est de alia imaginibus sanctorum et sanctarum dei. Unde ad talcum recordationem videntur nos Christus (quo ad se) inducere: dum videtur effigiem ipsius pendenter in cruce: dicens illud Threnos. i. O vos omnes qui transitis per viam: attendite et videte! si est dolor: tc. Quis autem est tan durus et tam ingratus: q; imaginum crucifixi in via occurrentibus scriptura hoc idiotis p-

rotagat salutem: se commendans

Exodi vicesimo,

mendans eidem Christo sal-
vatorii suo: p̄ respectum cum ni-
hil aliud equi petat ipse Christus
Christiano. Tūgēm sue
passionis memorias? Qui ergo
imagines auferre molatur ut
hī alī laborat: & tū memoria
passionis Christi & sc̄ro suorum
minutus: qd̄ opus diaboli fore
nullus Christianus ignorat.
Carta ratio est: quia tales
Imagines Christi & Chr̄stifor-
me Marie confectione & sanctiorum
inuitant et prouocant nos ad
Ipsorum sequelam & imitacionem.
nā quēadmodū olim Ro-
manū sculpebant egregios ty-
rones statuis marmoreis/col-
lumnis & egregijs picturis in
locis publicis quos mores tu-
lerat: ut sic iuuenes animarentur
ad viriliter decertandū p̄
republica. egregia eorum facta
imitantes: ita & nos Christiani
(vt inquit Damascenus) in
amplissima Christi republica
et signanter intra templa dñi
statuas sanctis originis & vi-
sibiles imagines & tū ex illarū
aspectu inuitemus ad virtutū
opera ipsos imitantes. Infup-
si olim Greci Egyptijs et Ro-
mani tam grati fuerunt viris
de republica benemeritibus
et corū monumenta posteris
dedicarint: cur nos Christiani
ingratiōces esse volumus/
cum Christo et sanctis eius
plusquam heroicis viris ima-
gines negamus / maxime cum
honor qui exhibetur seruo/vi-
deatur & sentiat exhiberi do-
mino qui misericordium?
Quartā ratio est propter de-
votionem excitandam et au-

gendam. Nam animus ipse ex-
subiacētibus sensibus & lignis
vehementius concentratur et ins-
ardescit: quia vt dicit Augustinus
libro secundo de visitatione
infirmorum sum quidā
exteriora signa pigrantia es-
tiam fidei aliquando excitato-
ria & quasi quādam compunc-
tionem penetrabilis suis
agentia que et Christiana re-
ligio vult obseruari et amico-
rum ad int̄imos conuenienti-
tū deuotio gaudet adim-
pleri. Idem etiam testatur de-
votus Bernardus ita iniqui-
tus: Imagines fieri nulla la-
terā diuina veruit. Parum et
enim aspectū multū compunc-
tionis solet prestat concuen-
tibus & tū qui literas igno-
rant & quasi viuam de Christi
p̄stione exhibent recordacio-
nem. Quis enim sufficienter
enarrare posset tantam animi
deuotionem quam ipse devo-
tus Bernardus ante imagi-
nem Christi in cruce sepulchre
concepit? Quis etiam cogita-
re sufficit totius mentis ardo-
rem in beato Francisco dum
Christi imaginem tam fortis
imaginatione complevit est
Nam tanto tunc flagrant in-
cendio vt ab illo meruerit sue
dolorosae passiones stagnari
in signi. Nille sunt huius rei
exempla / passim in historiis /
passim in ecclesiasticis scripto-
ribus annotata. Et his igitur
omnibus manifestum relinqu-
tur / & cum imaginum yua-
tot afferat in eccl̄ia dei vis-
litates / optimam esse confi-
tudinem ipsiis sanctis confare
imagines.

Clausula prima. *Fo. cccrlj.*

Imagines. Ecōtra autem eos
qui dictas imagines cōsent
admodum populo Christiano vel
faciēt Christi claritatem ipse
met Christus vestimentum sue
oblivitionem / pigrantia et ar-
didat: cum potissimum hoc
tempore quo refriguit charis
multorum plura deuotio
admittitcula ac promotio
erigenda extant / et non anti-
qua auxilia et iuuamina ac
que presidia auferenda. Sed
malus homo vult senunare zi-
zaniam in agro dominico: vt
defract triticum. Non enim
potest hoc consiliū venire nisi
ex parte diabolī qui dolet su-
per fructibus prouidentibus
ex ynu imaginum. Qui etiam
ab ipsi imaginib⁹ itam Christi
fuerat post ascensionem suam
misurum ynum de discipulis
que sanctozum terretur / et fa-
tigat / vt ex histozia beati Chri-
stofori liquet / similiter et beati
Pieronymi: prout de eo refert
sanctū Thaddeus / qui erat de
beatū Zylulus Pierosolymitan⁹
epitcopus ad Augustinū
scribens. Hec aut̄ epistola in-
seritur in fine epistolārū bea-
ti Augustini. Unde idem Zyl-
lus adducit ibi optimū ex-
emplū ad propositū. Vide
Cuarto principaliter proba-
tur idem intentum multiplici
historiā.

Carta historia est de sc̄ra
Veronica / qd̄ cū dño nostro in
amarissima passione laborāt
in exitu ciuitatis Hierusalēm su-
daris exhibuit / quo sudores
gines: prout refert Joannes
Damascen⁹ libro quarto theo-
logie sua ita dicens: ferit que-
sibilē sui imaginē charis suis
dam historiā / qd̄ domin⁹ / Aba-
garo Edissenonis ciuitatis re-
cre imagine sudario imp̄fit / ac
Veronice

Exodi viceſimo,

Cleronice reſtituit ſicut hodie Rome oſtentatur peregrinus itarum diebus.

Tertia hiſtoria authentica eſt de beato Luca euāgelista: diue p̄gimis effigie efformauit ac i tabellis plurimes depinxit. Unū una adferatur in vībe in ari celi apud fratres minorēs. Alia extat Eriflinge in e de cathedrali ducarū Bauariæ. Alia adferatur Cameraci in ecclia cathedrali quā et ipse p̄p̄ris oculis conſpergi: q̄ p̄ferto valde benigna eft et deuota. Depingitur aut̄ a pectori et ſupra et eft coloris bimeti. I tendentis ad nigrū. Juxta id quod ſcriptum eft de ea Latij. Nigra ſum ſed formosa.

Quarta hiſtoria eft de Ludouico imperatore quarto: ad quem in ſonnis miſſa eft ima gno eiusdem diue virginis Ma rie cum iuſſione vt in loco no minato eidem tunc monaſte rium erigeret. Quod etiam ca tholicus princeps poitea reli gioſe eft executus. Hanc ſemp deferens ſecu in manica im a gnum liceſt pōderofani ad locū deſtinatiū. Et al nomine ignominioſe abraſit: circa an num domini. dcccxi. Hunc nō longo ſecutus inter ualio Leo imperator qui cum a pontifice diſſentiret: occaſione in iurian di querēs a predi cto heresiarcha ſeductus edictum proponuit: ut omnes qui ſub Romano eſſent imperio omnes ſanctos angelorum et martyrum ſtatua ſ et imagines et templis eraderet atq; auferret: quas ille in me dio ciuitatis cui imaginib; etiā Saluatoris et diue matris eis combuſit: et contrauenientem

pro

Claufula prima. fo. cccxliiij.

pro hoſte imperii habendū de Christi. Sed ſperandum eſti p̄claruit. Multi autem fideles ille qui olim imperatores et a lios ſimagines ſanctorum depo ſententia decollati ſunt. Poft hunc ſuccedens in imperio Lō huius aſſiſit: et legitur in Platina ſtantinus eius filius ſimagines que ſuperuerſet deniſit: etiā quem etiam ſecuti ſunt aliqui reges Orientales. Hic igit in felice imperator ſynodus ex ho minibus ſibi fauientib; omnes epiftoli numero. cccxxi. quā ſeptimā ipē fecit nominari ſed Lōſtantiniana nomē obtinuit: in qua decretum fuit ſanctoris imagine et ſtatus atq; ſimulachri et templis auferenda: ſta tuens ſuę pena capitisi ne de cerero fabri caretur et fabrica te demoliretur. Perfeuerauit autē hec heres annis multissi que etiam vſq; in Germaniam delicit.

Et vero huic velante et erro ri obuiae volēs Romanus pō tifer dictus Lōſtantinus (vo catō ad hoc epiftorum conſilio in Laterano) error pōdictus reprobatuſ eſti ſanctorū ima gines in publicū affire et impe rium translatiā Grecis et Ber manos. Quanuis dicta heres renouata fuerit in dicta Ber mania per ſacrilegos illos vi ros Belial qui Feliciani dicti sunt: huius a parte rei infelici ſunt extiterint. Sed Adriani potificis et Laroli magni filii Pipini iduaria vix nara i Ber mania pōdicia heres Felicia na eritica eft. At vero iterum renouata eft diebus illis nouis ſunt per ſceleratissimum virū Lutherum Germanum: cui bo num erat ſi natus nō fuiffet: q; ſenimus: q; ſalvus ex Judeis eft.

Sed venit hora et nūc eſti quādo

Prima igitur ratio heretico rum volentiū improbare adoz rationem ſimilium in ecclia ſia Christiana talis eft: Domi nus in preſenti cap. tradidit ſtatuum p̄ceptoū prohibet imagines quacunq; fieri debe re ſub his verbis: Ne facies bi ſculptile: neq; omnem ſimi lititudinem que eft in celo deu per et que in terra re. Igitur imagines non ſunt permittēde in ecclia Christi. Marime cū legatur reuocatio huiusmo di prohibitionis.

Secunda ratio: Ezechias rex valde laudatur in ſacra ſcriptura: q; non fuerit post eum ſimili ſis rex in Iuda qui tamē diſpauit ex celo et contriuit ſta ruas et ſuccidit lucos: confrē gitq; ſerpentem eneui q; fe cerat Moyses de mādato do minit. Reg. xviii. Igitur licet tum eft ſtatua ſue imagines (mō Ezechie) deliquerent.

Tertia ratio ſumitur ex ver bis Chrifti. Jo. iiiij. vbi loquens mulieri Samaritanam ait: Mu lier! crede mihi: quia venier ho ra quando neq; in monte hoc neq; in Hierofolymis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. Nos adoramus quod ſenimus: q; ſalvus ex Judeis eft.

Exodi vicesimo.

do veri adoratores adorabunt et gentilibus conuerteris ad fidem patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit quod adorent eum. Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Ex quibus verbis pater et non licet facere imaginem sub qua adoretur deus.

Quarta ratio. Nihil est facie-
dum quod inducat ad malum; sed imagines possunt de facilis inducere ad malum: sive ad idolatriam: sive ad cogitandum de illecebra: et signanter quando imago est pulchra et nuda: sicut solet depicta imago sancti Sebastiani vel Christi in cruce: et huiusmodi. Nam propter flexibilitatemphantasi: cooperante antiquo et inuisibili ho-
ste qui illudit interiorē hominem periculum est ne homo puen-
tias a deوتis et pīs cogita-
tionibus ad cogitationes ob-
scenas et impuras: et a spiritua-
libus ad corporalia et carna-
lia. Quis dubitat posse accide-
re ut si imaginis crucis diutius cogitando insatiate homo: ut cuius-
cūr dominus euangelizat: et ipse solus cum latronibus permaneat ibi: et sic etiam in turpi atque indecenti sanctuarum virginis pictura coningere po-
test: ut ab ipsis imaginib[us] ad nepharias perueniant cogita-
tiones.

Hec omnia confirmatur per illud verbum Apostoli. Ro. i.
dicatis de his qui imagines adorant: Multa uertunt gloriam incorruptibilis dei in imagine corruptibilis hominis. Et dicens hec consuetudo adorandi in image-
nibus videtur esse introducta

ix

Clausula prima. So. cccrlvij.

In contemplatione celestium tuto perseverans: imagines p[ro]miciens summi sacerdotes eleuatur. Quod autem prius dicuntur quod non legitur predicta p[ro]hibitus imaginis a domino rez-
uata. Jam responsum est et dicitur Q[uod] d[icitur] dominus non prohibuit simpliciter imaginum crea-
tionem sed ne antiquis passim fieret. Secus autem hodie vbi factus est deus prius inuisibilis factus est carni assumendo. Item hodie populus est in fide stabilitate et firmiori. Et tunc: quia creuit fidei notitia apud Christianos. Psalmi. Non fecit taliter omni nationi et iudicium sua non manifestauit eis.

Cad secundam rationem sum-
ptam ex presenti terru[re] re-
flexibilitatemphantasi: coo-
perante antiquo et inuisibili ho-
ste qui illudit interiorē hominem periculum est ne homo puen-
tias a deوتis et pīs cogita-
tionibus ad cogitationes ob-
scenas et impuras: et a spiritua-
libus ad corporalia et carna-
lia. Quis dubitat posse accide-
re ut si imaginis crucis diutius cogitando insatiate homo: ut cuius-
cūr dominus euangelizat: et ipse solus cum latronibus permaneat ibi: et sic etiam in turpi atque indecenti sanctuarum virginis pictura coningere po-
test: ut ab ipsis imaginib[us] ad nepharias perueniant cogita-
tiones. Ethnicorum dilabentur: sicut alias sepe euent. Licit nunc in lege gratia non sit tantum periculum ubi non sunt homines tam p[ro]ni ad idolatriam cultum: sicut tunc. In super tunc sacerdotes (de quibus non presumebatur talis p[ro]nitas) habebant intra sanctarum fancorū imagines Cherubini angelorum: ut talium intuic-

tuto perseuerans: imagines p[ro]signo: et non p[ro]deo habet: p[ro]p[ter] quod perseverat v[er]sus ea-
rum. Alioquin si alicubi plebe-
cula imaginis non p[ro] signo
sed p[ro]deo habere interretur
destruenda esset imago.

Ad tertiam rationem sum-
ptam ex verbis Salvatoris. Jo[hn] iii. quarto. Dicendum quod verba Christi non excludunt nec damnant imagines. Veri enim adoratores per imagines mos-
tū: sive instructi adhuc adorant in spiritu et veritate: dum modo orationes suas et intentiones ad prototypum (vt ait Basilius) referunt: id est ad ima-
ginatum: et non ad imaginem. Ubincunque enim orat catholicus in lege gratia: in spiritu et veritate orat: et adorat: exclusis figuris Mosaicis: et disputis tenebris ac superstitionibus atque vanitatis gentium. Nam constat Moses in spiritu et veritate adorasse dominum: et orasse cum art: Ap[osto]lo propinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: n[on]tra es[ti] loquim tuum da ec. Et nihilominus alibi sit: Adorabo ad templum soncum tuum in t[er]mo tuo. Similiter Ezechias dicebat: ut habetur Isa. xxviii. Obscro te domine memento quomodo coram te ambulauerim in veritate et corde p[re]fectos et q[uod] bonum est in oculis tuis fecerim. Itē Apo. i. Cor. xiiij. dicebat: Otabo spiritu orabo et mente: psallam spiritu psallam et mente. Insuper qui sic p[ro]spicet excludere imagines: partione haberet excludere signa corpora sacramenta p[ro]latio[n]es certe

Exodi vicesimo,

cerimonias religiosas Christi: nisi nullis exsistat: sicut idololatrie faciunt: sed quia nos perdunt in reminiscentia ipsorum sanctorum: tanquam signum in scripturam. Insuper negamus imagines Christi et sanctorum eius: esse proprie idola: licet omnia idola sint imagines. Nam idolum habet malam connotationem. Necrum enim et ceterorum idololatrarum imagines erant demonum habitacula in quibus diuinitatem latere arbitrabantur. Imagines vero Christianorum sunt Christi et sanctorum illius pie representationes. Nam sicut materia de qua sanctum euangelium scriptum est in adorandum: sic nec imaginum materiam adorandum: sed tamen id quod typum figuram exprimitur. Servant itaque Christiani intentio ne legis et legistolorum: dum imaginibus virtutum velut instructoris et monitoriorum ac excitatorum tantum aliquid diuinatis habentur. Et hec omnia confirmant per diuinum Aug. q. lib. iii. de doctrina Christiana. c. viii. et ix. dicit et signa utilia deorum genitilium rehicit ecclesia. Imagines vero Christianorum et sanctorum eius in deum et sanctos relata acceptavit. Hec ille. Patet ergo diffuse reprobat illosque hereticos qui reprehendant imagines Christianae Marie atque sanctorum et sanctarum dei: prout sub septimo dubbio proponebatur.

Octauum dubium mouetur iurta idem propositum: sed factis tibi sculptile et. Queritur ergo unde ortum habuit idolatria in qua colit sculpsit? Dicendum conformatum ad magistrum

Clausula prima. fo. ccxlv.

Robertum Holcot super librum Sapientie lect. clxiij. et orum habuit ex multis. Secundo i o r i o idololatrie ortu habuit ex homini potestum superbia et ambitione. Nam olim multi reges et principes cupientes honorari nedium in vita verius etiam post mortem dedicauerunt subijsplis imagines quas multiplicare fecerunt et apud remotas nationes statui. cu[m] veneratio maxima retur eorum dolor nimius. Quia sicut dicit Aristoteles in poesia sua: Homo naturaliter delectatur in representatione sua. Et quod hono colit quod summe diligat: ideo ex deordinata dilectione parentum ad filios ceperunt nonnulli patres filios suis mortuus diuinos impeditere honores ad hoc seruos suos etiam coquentes qui frequenter noscunt illis resistere. Et de hoc narrat historiam Fulgentius mythologiarum libro primo de quoda ditissimum hominem in terra Egypti qui dicebas Siaphanes qui taliter egit. Hac etiam historia refert magister historiarum in scholastica historia. Narrat etiam aliam historiam videlicet de Belo rege Asiriorum: quo mortuo filio eius dicto Ninus nimis dolore tamen precepit fieri idolum sibi: precipes sub pena capitis omnibus subditis ut diuinos honores sibi exhiberent: quod et factum est una cum oblatione sacrificiorum que concomitantur missae. Propter quod Iudei vnu verum deum colentes vocabant hic Belzebub. id est nubes et refert Gregorius in homilia super filium Luce. xj. In Belzebub principe demonum Robertum Holcot super librum Sapientie lect. clxiij. et orum habuit ex multis. Secundo i o r i o idololatrie ortu habuit ex homini potestum superbia et ambitione. Nam olim multi reges et principes cupientes honorari nedium in vita verius etiam post mortem dedicauerunt subijsplis imagines quas multiplicare fecerunt et apud remotas nationes statui. cu[m] veneratio maxima retur eorum dolor nimius. Quia sicut dicit Aristoteles in poesia sua: Homo naturaliter delectatur in representatione sua. Et quod hono colit quod summe diligat: ideo ex deordinata dilectione parentum ad filios ceperunt nonnulli patres filios suis mortuus diuinos impeditere honores ad hoc seruos suos etiam coquentes qui frequenter noscunt illis resistere. Et de hoc narrat historiam Fulgentius mythologiarum libro primo de quoda ditissimum hominem in terra Egypti qui dicebas Siaphanes qui taliter egit. Hac etiam historia refert magister historiarum in scholastica historia. Narrat etiam aliam historiam videlicet de Belo rege Asiriorum: quo mortuo filio eius dicto Ninus nimis dolore tamen precepit fieri idolum sibi: precipes sub pena capitis omnibus subditis ut diuinos honores sibi exhiberent: quod et factum est una cum oblatione sacrificiorum que concomitantur missae. Propter quod Iudei vnu verum deum colentes vocabant hic Belzebub. id est nubes et refert Gregorius in homilia super filium Luce. xj. In Belzebub principe demonum

Exodi xx.de.j.precepto,

sitas propemodum hodie re-
lotes. Queritur ergo cur don-
nouata est: ita ut dicat de aliis
quisbus imaginibus q̄ solum ratione huius dubit notandum
debet eis loqua. Nec autem zelus aliquād idem est qđ in-
tria iudicentia ad idolatriā iudia. Alio modo idem eit qđ
sufficenter reprobatū Sap̄. amor iurensus: maxime virtus ad
xit. Cide bene ibi. Patet er-
re vrorem & econuerso: vt alter
go vnde habuit ortum opus nolit alterius adulterari: sed
sculprile & q̄ rationabiliter il sculprile puniti velit si alter
iud prohibuit dominus. Nam siat. hic ergo sumitur zelos
sepe intra huiusmodi sculprile zelotis cōmuni generis: pio
subintrabat demon: ita vt per similitudine zeli viri ad vos
motum illius videretur idoli rem. Tantq̄ diceret dominus
veraciter vivere & opera vite anime rationalis secundū p̄-
exercere que omnia fiedat ab trum Comestore. Non patiar
ipso demone. Propter quod te impune fornicari cum diis
psalm. benc ait: Omnes dij gē alienigenis sis inibi desponsata
tum demonis. Et alibit. Con-
fundantur omnes qui adorant
sculprita & qui gloriantur in
similacris suis.

C Non dubium mouetur pro-
pter illud verbum: Non adora-
bis ea neq̄ colles. Queritur er-
go cur non datur hic duo pre-
cepta de adoratione: scilicet
interiori & exteriori. Sicut in-
fra de adulterio & de concu-
piscientia vrolo proximi. Ad
quod responder Augustinus
q̄ hec est ratio: quia adulte-
rium exterioris habet quādam
deformitatem per se: etiam si
de concupiscentia carnali in-
teriori non procedat: tunc ac-
cedit in illa que adulteratur vt
portabit iniquitatem patris. No
virum suum offendat: vel vt de-
tandū liget q̄ sunt duo genera
adulterio pecuniam acquirat. penarū. Quedā est pena fuit
Secus autem de adoratione mere corporales et tēporeales:
exteriori: que nisi procedat ab et quanti ad huiusmodi penas
interiori: vel nū sit scandalū: filii bene & iuste punit. p̄ pec-
nullum est peccatum: vt dicit caro parentū & precipue in fo-
de dei: inquantū sex est aliquād
C Deccimum dubium mouetur pertinens ad parre vel inquād
propter illud verbum: Ego sum tuus participat cū eo in pecca-
dominus de tuus: fortis ze-
to. Unū huiusmodi penes quād

ad eum q̄ puniſ habet rationē prijs ad corum ritum cōuerſis:
medicine potius & pene: q̄ or-
dinant ad bonū anime ei⁹/dū
modo patiēter eas ferat. Que-
dā aut sunt pene spiritualis q̄ prius precepit dicens: Ego dñs
non sunt medicinalis: q̄ pena
spiritualis non ordinat ad bo-
nū alterius nec quantū ad ant-
īmā filii est res parvis quinom
dñs dicit vbi supra. Dēs (inst)
animi penā cū alt: Nō habet
huiusmodi penas spiritualis
filius nō punit ppter peccati
parvis nisi foran ppter imita-
tionē culpe paternae. Dicuntur
etia punit p̄tā parentū in fi-
liis: q̄ filii nutriti in peccatis
ipso parentū sunt prōtiores
ad peccandum: ppter longam
cōfuctudinem: tū ppter malum
exemplū patrū. Unde sunt di-
gni maiori pena in foro dei: Nō
penas patrū vidēres nō corri-
gunt. Addit autē vīs in terra
& quartā generationē: q̄ tantū
cōsucuerunt parvēs filii con-
miserū & sic possunt mutuo vi-
dere et filii peccata patrī ad
imitandū & parvēs peccata si-
louim ad dolendum.

C Duodecimum dubium: Cur po-
tius cōminas penā vīs in
teriā & quartā generationē
trāgressorib⁹ huius punit p̄ ce-
cepti sex idolatrias patrī &
trāgressorib⁹ secundi p̄cepti:
q̄ trāgressorib⁹ aliorū prece-
ptū: vt p̄ apte in hoc. c. Dis-
cendū: q̄ vbi est maior proclī-
matis ad malum: ibi debet esse
maior pena retrahēs: vt habe-
tur. iiii. Ethī. Et quia deus qui
nihil ignorat: opime videbat
Iudeos valde pronos ad ido-
latram propter malū exem-
plum quod illis dabant ab Egy

prijs ad corum ritum cōuerſis:
z. Simili trāgressorib⁹
secudi p̄cepti: quod est de nō
assumēdo nomen dñi in vanis
dñs dicit vbi supra. Dēs (inst)
animi penā cū alt: Nō habet
bit infante dñs cū q̄ assumper-
rit nōmē dñi fructū: vt dicetur
in sequenti clausula.

C Mozaliter & primo: r confor-
miter ad glo. interli. & ad dñm
patriarcham de Pal. norandū
iusta illud principiū presentis
clausule: Ego sum dñs de tu⁹
q̄ educere de terra Egypti &
de domo seruitutis: q̄ hec ver-
ba recre potest dicere dñs de
vero penitēte. Nō per p̄tū ho-
mo ponit extra terrā p̄prie po-
telaria & libertatis: et subiicit
seruituti diabolū & peccati: q̄
vt habet Jo. viii. Qui facit pec-
catū seru est p̄cti. Ite Baruc
iii. Quid est Israel q̄ in terra
inimicorum es: Unde in peccato
eristēs: debet esse sicut avis in
capitola. Et ideo sicut homī as-
sus suis habeat absidē oīa si-
bi necessaria ad vitā semper
me queret vīs p̄ quā possit ex-
ire: ita & trāfēs in p̄ctō quātū
habeat interdū in cibis & poti-
b⁹ atq̄ venereis delicias suas:
talib⁹ ramēn⁹ debet esse cōrē-
tus: nec debet cātare cātīcī le-
titiae mūdane: sed debet dicere
cū p̄. Quonodo cātabimus
cātīcī domini in terra alienas
Quinimmo rotō posse debet la-
borare vna cum dei adiuto-
rio: vt possit cum effectu extre-
de capiola sua: et de laqueis

Exodi.xx.de.i.precepto,

disaboli*vit* merito possit dicere illud eiudem psalm. *Laz* queus contritus est i et nos la- berari sumus. Et tunc poterit veraciter dominus dicere de unoquoc*tat*: Ego sum domi- nus tuus qui eduxi te de terra Egypti i et de domo ser- uitutis.

Co^{mo}raliter et secundo iuxta il- lud sequens verbū: Non habe- bis deos alienos. Notandum q*uod* illud est apud quemlibet tamquam deus: quod summe diligit. Ille igitur habet deos alienos qui derelicto dei amo- re conuerterit ad creaturā p- frumentum: sive talis sit super- plus quo ad honores sive luxu- riosus per delitias carnales sive avarus per nimiam cupi- tatem temporalium. Unde apo- stolus dicit Coloss.iii. q*uod* auaritia est simulachrum seruit. Idē etiā dicit Ephe.v. scilicet q*uod* auaritia est idolum seruitus eo q*uod* auar*s* seruit pecunie sicut idololatria idolo. Osee. viii. argenti et aurum fecerunt sibi idola. Unde refert Augustini lib.iii. de ciui. cap. xx. q*uod* olim apud Romanos idololatrias aliqui dij vocabulū nomine pecuniarū et nummozum: puta ducus auribus / deus argentis / deus escularius. i. deus eris / et huiusmodi. Hos autem deos sic temporis colebant Romani: vt haberent pecunias. Si gnatuer autem inter tales de- os ferat via dea que vocabat pecunia. Sed de hoc ista pro- pter sufficiant.

Co^{mo}raliter et tertio iuxta il- lud: non adorabis eam nec co- les. Notandum q*uod* adorare ido-

lum respicit cultum illius exte- riorem: colere autem cultū in- teriorē. Utrūq*ue* autē hīc prohi- betur a domino. Sed nunquid inclinare se regi metu mortis est idololatria? Dicēdū q*uod* nō nisi aliud ponatur. potest ta- men esse graue peccatum ppter scandalum: et signanter quan- do assistentes credunt q*uod* talia inclinatio fiat homini tanquam deo. propter quod Wardo- cheus noluit quēcūs honore deferre. Amans nec illi assurge- re ne scandalizaret videntes. Unde et dicebat p̄ester. xiiii. Tu domine nosti q*uod* non p- su- ffritionem: sive talis sit super- plus et contumeliam et aliquā glorie cupiditate fecerit hoc: vt nō adorarem Amam super- bisimus. Libenter enim pro fa- litate Israelitiam vestigia pes- dum eius deosculari paratus essem: sed timui ne honorē dei mei transferrem ad hominem: et ne quēcū adorarem excepto deo meo. Hec ibi. Inclinare autem se regi tamquam homini ybi nullū imminet periculi fideli- nec scandalū culuscung*i* non est peccatum.

Co^{mo}raliter et quarto iuxta illud: Ego sum dominus deus tu*u* / fortis zelotes. Notandum q*uod* dominus dicit zelotes respe- cti anime devote: et hoc pro- pter rationes veri zelotis que sunt multe. Primo enim zelo- ni: vt haberent pecunias. Si- tes sollicite auscultari deforis: ita et dominus intrus et deforis auctoritat verba et gesta spons- per

Clausula prima. fo.ccclviij.

per fenestrās propiciens per deo anima illius: propter hoc cancellos. Tertio q*uod* zelotes properauit educere illū de me dio iniquitatum. Item ibidē: Et de Christo q*uod* Luce vlti. q*uod* finxit se longius ire. Quarto q*uod* finxit se longius ire. Quarto q*uod* iniquis enim omnes filii q*uod* nascuntur testes sunt nequi- tie adulterii parentes in iter- rogatione sua. Vinc Augusti- nus libro primo questioni no- ui et veteris testamenti. q. xiiii. dicit q*uod* parvuli in Sodomis simiū cū parentibus crematis sunt: ne diu viventes exempla sequerentur parentū: q*uod* diffi- cile inquit est de malis proge- nitiorib*u* natos: et inter nequis- simos educatos vel conuersa- tos mentem suam temperare ad disciplinam dei sequenda. Tidē ergo inquit si non ma- gis bene actū est cū filiis per- ditorū: hec ille. Secundo mo- do visitat dominus iniquitatem parentū in filios. s. per iustitiam: quando eos punit eternaliter i- tang*is* participes dicte iniqui- tatis: quod maxime fit per im- patitionem. Primum modus fit ad salutē et emendationem. Se- cundus autē ad eternam perdi- tionē. Prima visitatio curat: secunda autem eternaliter ne- cat. Prima iustitia potest com- putari inter opera misericordie: secunda autem inter ope- ra severae iustitiae.

Co^{mo}raliter et quinto iuxta illud sequens verbū: Visitans iniquitatem patrū in filios. No- rāndū q*uod* dominus habet du- plicem modū visitandi pecca- ta patrum in filios: unus est p- misericordiam: altius per iusti- tiam. Primo modo visitat ini- quitatem eoz: quando eos pu- nit corporaliter aut temporali- liter: sive quādo subtrahit eos de hoc mundo: ne sint in futu- rū iniatores iniquitatis pa- terne. Sap.iii. Raptus est ne malicia miraret intellectum ei*u* aut ne fictio deciperet ani- man illius. Placita enim erat

q*uod* immediate sequit*ur* i terrā et quartā generationē. Notandum q*uod* peccatum habet quatuor generationes: quarū prima est cogitatio mala: a qua proce- dit omne malum: tanq*ue* p*ro*mes- ua origine: secundū illū Christus verbū Marthei. xv. Quod de corde exiit: hoc coincidunt ho- minē. Sequit*ur*: De corde enim exiunt

Exodi xx.de.i.precepto,

erexit cogitatione male. Secunda generatio peccati est iniunctio delectatio interioriter spiritualibus: grauitate retenit de sp̄tia cōfessus: quartal neopharisi opus. Hec autē generatio hoc modo fuit. Illa cogitatio mala frequenter generalis a diabolo mediante voluntate. Delectatio per carnem: consensu p̄ spiritu: opus quādōq; abutrogat q̄nque a sola voluntate. Hec autē quatuor fuit in peccato p̄ misericordiam parentis i secundū beatum Gregoriū lib. iiiij. moral. cap. xvij. Nam serpens suscit malā cogitationē: Esa delectata ē: Adam cōsensit. Deinde fecutū est opus prohibitum: q̄n comedit de ligno vetito. Hc sunt igitur quatuor male generatioēs peccati: quib; exprimat & consummatū: aliquando ex speciali dei beneficio homo reuerterit ad deū per penitentiam. In eis figurā legis Sc̄n. lx. de suis Iſrael: q̄ generatioēe qua debet reuerteri reuertit in terram suā: vnde. Primo exierant et hoc totū p̄ visitationē dei.

¶ Moraliter & septimo p̄ probabilitone factioēe similitudinis eoz que sunt in celo si terra: & sub terra: p̄ habent gene raliter tria genera peccatorū: que sunt superbia: auaritia: luxuria. Primo est per ea que sunt in celo: itēligit superbia: que semper alta querit: et que celestis. i. spiritualis viroū mens es inhabitare desiderat: etiā & angelorū: sicut patitur de Lucifero. Unde Bernar. lib. meditationū. ca. xj. Superbia in celo nara est. Sed velut immensoꝝ q̄ via inde ceciderit illuc postea reducere nō potuit. Illa se feruntur.

pe sit ut q̄ non tētan de p̄tis carnalibus: grauitate retenit de sp̄tia cōfessus: quartal neopharisi opus. Hec autē generatio hoc modo fuit. Illa cogitatio mala frequenter generalis a diabolo mediante voluntate. Delectatio per carnem: consensu p̄ spiritu: opus quādōq; abutrogat q̄nque a sola voluntate. Hec autē quatuor fuit in peccato p̄ misericordiam parentis i secundū beatum Gregoriū lib. iiiij. moral. cap. xvij. Nam serpens suscit malā cogitationē: Esa delectata ē: Adam cōsensit. Deinde fecutū est opus prohibitum: q̄n comedit de ligno vetito. Hc sunt igitur quatuor male generatioēs peccati: quib; exprimat & consummatū: aliquando ex speciali dei beneficio homo reuerterit ad deū per penitentiam. In eis figurā legis Sc̄n. lx. de suis Iſrael: q̄ generatioēe qua debet reuerteri reuertit in terram suā: vnde. Primo exierant et hoc totū p̄ visitationē dei.

¶ Allegorice et primo notandum q̄ multū rationabiliter visa derur nobis Christianus. Christus hodie loqui & dicere: Ego sum dñs deus tuus. Et hoc probatū subdit: q̄ eduxi te. s. in morte & passione mea: de terra Egyptiā et de statu peccati: & de domo seruitutis. i. de obligatione pene eternae debite ppter h̄mō peccati. psal. Ap̄ dñm misericordia: ecce p̄misū: & copiosa apud eū redēptionis: q̄ ipse eduxit nos de terra Egyptiā & de domo seruitutis.

¶ Allegorice et secundo notandum q̄ iure creationis: q̄ ipse fecit iure creationis: sive redēptionis: q̄ ipse eduxit nos de terra Egyptiā & de domo seruitutis.

¶ Allegorice et secundo notandum q̄ fidicē ſābā pōret Christus nūc veraciter dicere de sc̄tis illis patribus q̄s liberavit de limbo q̄n illuc personaliter descendit. Et q̄r p̄dicta liberatio nō poterat aliter fieri q̄ deo deo id eo p̄misit: Ego sum dñs deus tuus. Deinde artiq; eduxi te de terra Egyptiā & de domo seruitutis. Ubi notādū: q̄ limbus sanctorum patrum cōuenienter de terra Egypti. Egypt⁹ enim interpr̄ta tenebris. Dict⁹ autē limb⁹ est tenebris: cū ſt in terra terrā: & q̄ cōlēquēs nō pōt illuminari a ſole huius mīdi. nec erit illuminat̄ a deo: quia dñs deus ibi ſit nō in tangere obiectum beatificis & illuminatiōnis illū locū ſicut eſt in celo. Relinquit ergo q̄ limb⁹ p̄m̄ est loc⁹ tenebris: & signanter respectu celi: & q̄ cōlēquēs con grue p̄ Egyptum designat. De hac ſiḡ terra Egypti edurit Christus sanctos patres: quando stat pōt morte illuc defecit. Zach. ix. Enī illi vīctos tuos d̄ lacū q̄nō erat aq. In ſug dīc⁹ locū rationabiliter potest vocari dom⁹ seruitutis: p̄ut distinguunt cōtra domū libertatis: q̄ ſola dom⁹ paradiſi p̄t pōt vocari dom⁹ pfecte libertatis. Iurta id q̄ scriptū est Salat. iiiij. Illa q̄ ſursum eſt Hierusalē maritī libera: carni: Hoc igit ſic factū eſt q̄n multi Judeorū Christo paſto reuerrebant i ciuitate i p̄cūtiēs pectora ſua: & dicentes: Uere filius dei erat iste. Matth. xxviij. Atē Luc. xxiiij. illi ferrur q̄ tīc q̄nq̄ milia Judeorū cōuerſi ſunt ad penitētia & fidem.

¶ Allegorice et quarto iurta illud p̄bū: Ego ſu dñs deus tuus fortis zelotes. Notandum ſed mihi August. super illud. Joan. iiiij. Jesus fatigat⁹ et itinerat &c. q̄ Jesus eſt fortis ſecundū diuinū fatē: q̄ in principio erat versū: q̄ oīa p̄ ipsum facta ſunt. In his duob; mandatisq; ſup̄le ſunt de dilectione dei & p̄simi: vniuersa lex pendet & p̄ verbū caro factū eſt. Item iſc

Exodi xx.de.j.precepto,

Deus fortis est: zelotes siue ze-
lotipus respectu naturae assu-
pre. Zelotipus enim dicit ille
qui ita feruenter diligit aliquam
mulierem / qd nō vult qd ab ali-
quo alio ametur. Sic autē fuit
de filio dei in incarnatione sua.
Nam ex tunc tam feruenter di-
lexit naturā ab eo assumptam/
qd nullo modo extitum permisit/
aut aliquādo permisurus est/
vt ab alio assumat: siue vt pro-
pria suppositatione et perso-
nalitate suppositetur aut per-
sonetur / sed datum diuinum. Una
de Anselmus: Quod semel as-
sumpsit: suppos dei filius: nun-
quam dimisit. Ecce indissolu-
bile coniugium filii dei cū na-
tura humana. propter qd ipse
de eadem natura humana vi-
detur dicere illud Zacha. viij.
Zelatus sum celo magno. Itē
Esate. ix. Zelus domini exer-
cituum facet hoc: scilicet alienum
indissolubilem unione.

Allegorice r quito ista pos-
sum exponere de Christo iu-
dice. Nam aduenientē extremo
et terribili iudicio ipse merito
poterit dicere cuiilibet anime
reprobē: Ego sum dominus dei
tuus / velis nolis: quia te feci
ad imaginēm et similitudinem
meam. Insuper te refeci / pone-
do animam meam pro te. Illic
autem sum erga te tanquā for-
tis zelotes. Et huius ratio est:
qz sicut zelotipus conuincens
vixorem suam de adulterio / ni-
mo zelo et furore mouetur cō-
tra eam / tam ipsam crudeliter
percutiendo / qz finaliter a se
reticendo. Unde et antiquitus
pro hac re dabatur libellus re-
gudij. Ita etiā in extremo in-

dictio Christus sponsus anima-
rum implacabiliter irasceret cō-
tra animam peccatricem / pro-
eo qd eo contemptō / exposuit se
adultero diabolo per peccatum.
Et tūc implebitur illud psal.
Accendetur velut ignis zelus
tuus. Da exemplum de leone/
qui sentiens lēnam adulteras
tam fuisse cum pardo / soler in
eā deseuire et dilacerare. Ap-
plicatio est facilis.

Allegorice r sexto / et cōfor-
miter ad Orig. per illud precep-
tum: Non habebis deos alie-
nos coram me . precipitur no-
bis implicite: madatum de
lectioē dei super omnia. Et fa-
gnanter cuiilibet suscipiēti ba-
ptismum dicitur: Non habebis
deos alienos. I. nec verbo / nec
facto / nec nutu / nec signo des-
bes redire ad adulteros: id est
demones / anime corruptiores.
Alias reddit diabolus cū septē
nequitib⁹ Luce. x. Idē dic
de penitente: Cum ergo veni-
mus ad gratiam baptismi / vni-
uersitatis alii dij⁹ et dominis rea-
nunciantes solum constiterunt
deū patrem / et filium / et spiritum
sanctū. Nec sufficit illum cōfis-
teri / verummetam cum diligere
super omnia oportet: vt fides
nostra formetur et perficiatur
charitate.

Anagogice totus iste text⁹
videretur posse intelligi de bea-
tis / completa generali resurrec-
tione. Nā tunc versciter cui
libet beato homini poterit do-
min⁹ dicere: Ego sum dñs dei
tuus / qd eduxi te de terra Egy-
pti / quo ad animā: et de domo
seruitutis. I. de sepulchro / quo
ad corpus. Amodo autem non
habebis

Clausula secunda. fo.eccrlx.

habebis deos alienos coram **H**istorialiter postquam in
mesed solum me adorabis / et precedenti clausula francus
diligens sup omnia / sc̄ perfecte
dei famulus Moyses egit de
implēdo illud qd invia nequa-
primo precepto legis sibi a deo
qz cōpere pfecte potuisti: sc̄ / tradite: hic consequenter agit
Diligens dñm deum tuū / ex ro-
to corde tuo. In iup amodo
nō adorabz sc̄uprile ineqz oēm
dominus de seipso / quasi de
similitudinē. Tum quia ta-
quodam alio loquens: Non al-
li non habent hic locū sed in vanū
celo. Tum quia talis deo dī
nata adoratio / que proprie dī
citur idolatria in membris
flue / nec dolose furabz per no-
men dei: nec honorem eius
Ego sum dominus deus tuus: quan-
tum in te est / euangelere.
fortis zelotes. Dñs quidē / cui
debes timorē reuerētūlē: de⁹ /
Joseph⁹ tamen dicit istud esse
terram preceptū: quia sub pī-
cū debes summū honore: tu⁹
mo precedenti dicit duo con-
tinēti. primum est: qd deus est
venerabile: zelotes in amore tui
nemīnē equaliter mecum admittit
tendo: vt tū me sup omnia di-
nullius animalis facta / imagi-
nigas nunc / semper / et per in-
finita seculorum secula. Quod
aut sequit: Vilitans iniquita-
tem patrum in filios in tertīa
et quartā generationē eorum
qui oderūt me: referunt ad re-
probos existentes in inferno / de
quibus in psal. Superbia eos
rum qui te oderunt ascendit
terrā maton. Solidē enī erat
temp. Quod vero habbitur: Si
facies misericordiam in milia
bis qui diligūt me / et custodiūt
precepta mea: referunt ad ele-
ctos qui sunt in celo cum deo
per apertam visionem.

Secunda clausula.

DOn assumes nomē
domini dei tui in
vanū. Nec enī ha-
bebit insontē do-
minus eum qui al-
li punietur in presenti / vel in
futuro. Notandum etiam seces-
sum de Pal. qz conuenienter
sumpserit nomen post preceptum de adorando
domini dei sui frustra.

de non

Exodi xx.de.ij.precepto

de non assumendo nomen dei quando deest iudicium. Tertius in vanum: contra quod faciunt ratem aurent non obseruant in qui furant sine causa: qz sicut iuramento qui negat scienter in generatiōe animalis primo verum / aut qui scienter assertor formatur cor / et in constructio- falso: sive qui affirmat / aut ne domus prima ponitur fun- negat dubium. Tertiā simili- damentū: ita et in populo p̄es- liter nou seruat / qui iurat con- bie / qui erat per lege instruē- tra p̄ceptū legis diuine / aut dus / oportuit qz primo mittere cōtra statutū legis humanæ / ecclesiastice / vel ciuitatis: sive quass fundamēntum reli- etiam contra consilium p̄fec- gio / per quā homo debite erdi- natur in deū / qui est finis p̄fici- tūs illius que quidem religio- tionis euangelice. Sicut qui exigitur et precipit p̄ pri- furat se huius iuramentū falso- mā p̄ceptū saltem implicitē glosent. Quanvis enim homo secundū qz sub illa negotiōe nō teneatur ad obseruantiam consiliorū / p̄tūqz ad illa se obligauerit: tenetur tamen nō p̄fessare impedimentū mortis qz sit vnius deos colendus.

Cōdicit ergo dominus: Nō as- sumes scilicet in testē: quia turare est deū in testē suo autem non seruat / qui furando care: secundum Augustinū in non considerat / an illud quod quadam ser. nomen dei tut. Et loquit singulariter: quia quan- rum vel falso: fustum vel ins- uis deū pluribus nominib⁹ istum / vīs vel damnosum. exprimit posse / iurari omnib⁹ Sequitur: Nec enim habebit tamen illis eadem reverentia in fronte dominus eum qui as- debetur ex parte ref. significas- sumptū et. Hic enim assigna- te / que est vna / non autem ra- ratione vocum significantū que sunt multe. Dicit autem in vanū: est timor pene: punitaria autem id est sine fundamento verita- huius ratio debet esse amor iu- ris / que est vnustrum comitū. Iustitia et diuine misericordia que debitis iuramenti. Unde dñe. hoc p̄ceptit. Nam et si nullam sui. Jurabis / inquit dominus. deus infligeret penam trans- fit iudicio scilicet discretio- gressoribus dicti p̄ceptū ad- iustitia: id est pro re iusta: et huc tamen esset obseruandum: rationabiliter de causa: et verita- quia deus ita vult. Et nota qz te. Si autem aliquod horum insons dicitur ab eo quod est trium comitū deit a iuramenti non: et sons fontis omnis ge- to / tūc assumitur nomen dei in neris quod est nocē. Insons vanum: quanvis nō eodem ore ergo idem est qz innocēs / siue dñe: sed principaliter quando inculpabilis aut innocuit. Nō deest veritas. Secundo vero habebit ergo dominus insons quando deest iustitia / tertio tem: id est / innocentem a cul- pali

Clausula secunda. fo. cccl.

parte per consequens nec a p̄- nitate subiecta est nō volēs: qz ha- cum qui assumperit nome fez semp (secundū appetitū na- dei sui fructu: id est / sine causa turale) veller esse. De Christo rationabili et legitima. Nō ergo dominus simpliciter et a so- nate dicit Apost. Hebreo. xiiij. Jesus Christus heri et hodie uterque in secula. Tertius est nomen Christi qz ab ipso Christo contrahit in baptismō / qz peccatum adnihilando. ij. Corin. vij. Portamus vos / ne in vacuum gratiam dei recipiatis.

Cōlire hunc rectum mouen- tur aliqua dubia.

Cōprimum igitur dubium est do licet iurare / Videlicet qz nō: de forma iſtorum duorum p̄i- morum p̄ceptōrum. Videlicet enim qz potius debuerit proponi sub forma affirmativa / qz negatiōe / qz affirmatio p̄- cedit negationē. Dicendum qz via generationis (qua pro- ceditur de imperfēcio ad per- fectum) negatio (qua remoue- tur impedimentū affirmatiōis) p̄cedit affirmationē: et p̄cipue in rebus diuinis / in quibus uesti- gationes preferuntur affirmatio- nibus / propter insufficientiam nostri intellectus / vt dicit Dio- nyss. iii. ca. celestis hierarch.

Cōsecundum dubium: Quot modis contingit agere contra istud p̄ceptum? Dicendum qz tribus modis conformiter ad glo. interl. et dominum Hugo. cardina. Primum est fru- stratione / et pro nihil nō nomen domini iurandi / sicut sit com- muniter a multis. Ecclesiast. xxiij. Jurationi non acquiescat os tuum. Multi enim sunt causas in illa. Secundus est credendo Christū purā crea- turam. Omnis enim creatura vana est / ino est ipsa vanitas: vt dicitur Eccl. i. Et Apost. Rom. viij. Omnis creatura va-

nitati subiecta est nō volēs: qz fez semp (secundū appetitū na- turale) veller esse. De Christo rationabili et legitima. Nō ergo dominus simpliciter et a so- nate dicit Apost. Hebreo. xiiij. Jesus Christus heri et hodie uterque in secula. Tertius est nomen Christi qz ab ipso Christo contrahit in baptismō / qz peccatum adnihilando. ij. Corin. vij. Portamus vos / ne in vacuum gratiam dei recipiatis.

Cōlire hunc rectum mouen- tur aliqua dubia.

Cōprimum igitur dubium est do licet iurare / Videlicet qz nō: de forma iſtorum duorum p̄i- morum p̄ceptōrum. Videlicet enim qz potius debuerit proponi sub forma affirmativa / qz negatiōe / qz affirmatio p̄- cedit negationē. Dicendum qz via generationis (qua pro- ceditur de imperfēcio ad per- fectum) negatio (qua remoue- tur impedimentū affirmatiōis) p̄cedit affirmationē: et p̄cipue in rebus diuinis / in quibus uesti- gationes preferuntur affirmatio- nibus / propter insufficientiam nostri intellectus / vt dicit Dio- nyss. iii. ca. celestis hierarch.

Cōsecundum dubium: Quot modis contingit agere contra istud p̄ceptum? Dicendum qz tribus modis conformiter ad glo. interl. et dominum Hugo. cardina. Primum est fru- stratione / et pro nihil nō nomen domini iurandi / sicut sit com- muniter a multis. Ecclesiast. xxiij. Jurationi non acquiescat os tuum. Multi enim sunt causas in illa. Secundus est credendo Christū purā crea- turam. Omnis enim creatura vana est / ino est ipsa vanitas: vt dicitur Eccl. i. Et Apost. Rom. viij. Omnis creatura va-

nitati subiecta est nō volēs: qz fez semp (secundū appetitū na- turale) veller esse. De Christo rationabili et legitima. Nō ergo dominus simpliciter et a so- nate dicit Apost. Hebreo. xiiij. Jesus Christus heri et hodie uterque in secula. Tertius est nomen Christi qz ab ipso Christo contrahit in baptismō / qz peccatum adnihilando. ij. Corin. vij. Portamus vos / ne in vacuum gratiam dei recipiatis.

Exodi.xx.de.ij.precepto,

Item ex quo incarnatus est legitur iurasse: cū dixit Luc.iii. In veritate dico vobis: q̄ mul ti leprosi erat̄ i Israēl t̄c. Nec autem locutio est iuratoria: b̄z Innocen̄. vt p̄ta et̄ de lūreir. ca. et̄ si Christus. Insuper inueniuntur angelī sancti iurasse: sicut patet Apoc. x. de illo ange lo qui iurauit per viuentem in secula: q̄ tempus non effat̄ am plus. Leterū multi sancti homines itam inveteri q̄ in novo testamēto leguntur iurasse. Nā legimus in Sēn. per varia capitula: Abraham; Isaac; Jacob; et̄ Joseph iurasse: qui tamē fuit sacerdotissim⁹ patriarche. Quo autem ad nouum testamēto legimus Apostolū Paulum iurasse: cū Rom.j. ait: Testis est misericordia dei: et̄ similiter idē egit in pluribus alijs locis suarum ep̄istoliarum.

Item idem probatur tali ratione. Ille q̄ iurat̄ inuocat̄ dīuinum testimoniū ad confirmandū ea que dicit̄: quia fui Augustinum: Jurare est deum in teſtēm iugicare. Nihil aut̄ confirmat̄ nisi per aliu quod est certius et̄ potius. Et̄ ideo in hoc ipso q̄ homo iurat̄ per deū fatur eum potiorē: ripote cuius veritas est infallibilis et̄ cognitio uniuersalis: sic aliquo modo deo reuerentia exhibet. Unde dicit̄ Piero. super Mat. et̄ qui iurat̄ aut̄ veneratur aut̄ diligit̄ eum per quem iurat̄. Et̄ philosoph. vi. Metaph. dicit̄ q̄ iuris iuradū est honoratissimum. Unde legitur de Licurgo gentili q̄ cum dedisset̄ leges Lacedemonijs multum viles̄ illici tamen iudicarentur multum graues: finit̄ se eas ab Apol. accepisse: ppter quod non veller eas minuere aut̄ mutare absēs eius consilio. Unde exigit iuramentum ab eis: q̄ non transgrederentur eas quoniam rediret ad eos cum responsione. Sicq̄ idē recessit̄ nō posse ea vñq̄ reuerlus est: vt habeant causam ipsas obseruandū estimas̄ eos habitueros iuramentū in tāta reuerētā q̄ numerū illud transgredi vellent.

Ceterum et̄ tertio probatur principale intentū ex fine. Maxima enim topica dicit̄: q̄ ciuitas finis boni est ipsam quoḡ bonum est. Nulli forsan materia sit mala de se iurare propter eleemosynam bandā: q̄ tñci fatisū siue intentio bona non exsistat. Finis autem propter q̄ introductum est iuramentū est bonus: quia sit ad certificandū honestiū et̄ sic ad tollendū cōtrouerſias. Nec materia de se mala est: q̄ bona: vt supponit̄. Igitur. p̄atz ergo q̄ licetum est in casu iurare: licet nō passim et̄ indifferenter. Et̄ ideo licet̄ iuramentū sicut medicina: que nō per se queritur: sed propter necessitatē: scilicet ad subueniendum humanc⁹ infirmitati. Causa autē propter quā nō licet̄ passim vñ iuramēto: est̄ inde vilescat reuerentia diuini nominis. Item ne et̄ nimis frequentatione illius homo labatur in giuris. Vñc Eccl. xxiiij. dicitur: Iurationi nō affluescat os tuū multū enim sunt casus in illa. Q̄ autem prohibuit dos trili q̄ cum dedisset̄ leges Lacedemonijs multum viles̄ illici se: non quia iurare sit secundū

Clausula secunda. fo.ccclj.

se malū et̄ quasi inuolutam habens malitiam: que non possit ab eo separari: vt sunt furtū adulterium et̄ similia: sed ne ex leui iuratione contingat per iurū: vt dictū est. Et ad autoritatem Salvatoris adducet̄ in principio: dicit̄: beatus Thōmas vñ supra in solu. ad primum: q̄ ideo sic Christus locutus est: ne iurando ad facili tatem iurandi perueniat̄: et̄ ex facilitate ad consuetudinem et̄ a consuetudine in perirūm decidat̄. Similiter tertio sent. vñ supra. in solu. ad primum: dicit̄: q̄ iuramentum omnino nō est prohibitorum: neq̄ per Christianum nec per apostolum Jacobum: sed tñi prohibita est facilitas iurandi: propter periculis petrandi: vt dictum est. Item Christus nō dicit̄: q̄ iuramentū sit malum: sed est a malo: scilicet autē eorum longe est̄ a me. Sine causa colit̄ mesēs eternē retributionis: quā tales non percipient. Ecce vanitas. Sed non erit vanitas: quintūmo rei veritatis: quando tales vani et̄ verbosi orantes recipiēt̄ p̄ sua vanitate eternā penā. Et̄ hoc est̄ quod dī in terra. Non enim habebit insontē dñs eū q̄ assumperit nomē dei sui frustā. s. in antīstīt̄ sue scāsum. Propter ea Augu. in reg. de coiuita ceteris breuiteri cōuenit̄ expōnere. Dicamus ergo sic: nō assumptis nomine domini dei tui in vanū: id est̄: nō nomine Christi super te inuocatū nō reddes vanū. Hoc autē sit quādo quis dicatur Christianus a Christo. s. vñctus: et̄ tamen caret vñctio ne gratiae dei. Nā Christus vñctus interpetratur. De tali igit̄ homine potest intelligi illud: ut propter questū reposat̄ sūe

Exodi.xx.de.ij.precepto,

ne propter gloriam mundanam aut laude homini. Talem est praeceptum mercede sum. Ide prædicta de illis clericis qui usus soliendo diuina exhortatione suas cum quadam gloriatio ne. Unde in aliquibus religiōnibus solet dari specialis beneficio in ecclesiæ lectoribz mense hoc in principio hebdomadæ: et hoc ne in cantando insurgat aliqua gloriatio inanis in illis.

Allegorice et primo. Preceptum præceptum videtur recte retroqueri contra quilibet hereticum: q[ui] aliquos articulos fidei teneri constituturios aut negat. In illo autem quo renet potius spem salutis: paratus p[ro]batur in defensione subire mortem si ei offerat. Sed hoc est in vanum: quia illi non prodert. Unde Athanasius in fine sui symboli: Hec est (in it) fides catholica quia nisi quisque fideliter intercederit: saluus esse non poterit. In principio autem predicti symboli p[ro]miserat dispensatio: Quia supple fide caroli camini quiescere integrâ in alacritate. Et nota q[ui] dicit intergram. Unde August. lib. de fide ad Petrum. c. xxv. firmissime (inquit) teneat et nullatenus dubites quenlibet hereticus si eccl[esi]e non fuerit aggregatus: quascunq[ue] cleemosynas fecerit etiam pro Christi nomine sanguinem suum fuderit: nul lateenus posse salvare. **A**llegorice et ii. Idem præceptum videtur posse retroqueri contra veridos Judeos: qui credunt se habere rectam et firmam fidem. Sed quia non credit Lhu

st carnationem nec cetera mysteria fidei catholice. It[em] aperte assumunt super se nomem domini in vanu. Soli autem catholici vera eiter illud super se assumunt: quia ipsi solis regnat vera fides. **A**llegorice tertio. Notandum conformiter ad dominum patrarcham de Pat. q[ui] nomine domini put hic accipit tripliciter dicitur. Primo enim nomine domini est filius dei: p[ro]pterea pater immotu[m] mundo. Unde Isa. xxv. Ecce nomen domini venit de longinquitate. Et sic Ariani assumunt nomine dominii in vanu dicentes Christum esse puram creaturam. Tamen tamen enim creatura subiecta est. Secundo nomine domini de inuicto ip[s]ius nois. Unde Watt. vici. Euntes baptizate oes genites in nomine i. ad inuocato[n]em patris et filii t[ame]n. Et scilicet assumit nomine domini in vanu qui orat ut prosperetur in furto: que imprimis sibi lignum crucis in fronte ne depicendatur in adulterio. Q[ui] si faciat non subprodet: quia nescit diuina iustitia patrocinium dare criminibus: ut dicit Chrysostom. Tercio nomine domini dicit fama eiusdem nominis. Unde Lan. i. Oicum effusum nomen tuum domine. Et sic blasphemari assument nomen domini in vanu. Rom. ii. Nomen domini te fugiter blasphematur. **A**nagogice: It[em] præceptum nullib[us] melius obseruantur in celo. Nam ibi beatu[m] nullus mortaliter assumunt nomen domini in vanu: sed semper ad ipsius dei honorem laudem et gloriam ita ut quilibet beatus recte dicere possit illud. p[ro]p[ter]a. Benedic domini

18

Clausula tertia. So. ccclii.

In omni tempore semper laus procedat clausula Moyses egit eius in ore meo. It[em] ratiō se de secundo precepto legis diuitiā debet intelligi de lau[n]dū quod est de non assumendo de post resurrectionem generis nomen domini in vanu: hic cōleni. Nam tunc beati laudabunt sequenter agit de tertio quod est de obseruatione sabbati. Ratio autem ordinis est: quia laetitia intima perficiens christi vacua a laude dei: iurta illud eiusdem psal. Exultationes dei in gutture eorum. Q[ui] au[t]em sequit: Nec habebit inson tem domini qui assumperit non men dei sui frustra: referri potest ad quemlibet angelum maius qui dicitur assumptissime non nomine dei frustra eo q[ui] si cognovit dominum dominum ramen non retulit se sua in deum: sed persistit in amore sui quasi finitiae. Propter quod dominus non habuit eum inson[te] nec quantum ad culpam: nec quantum ad penam sicut rei probauit eum: et aperte monstrat. Isa. xliii.

De tertio precepto.

Ctertia clausula.

Sexto et die sabbati sacrifices. Sex dies operaberis et facies omnia operari tua. Septimo autem die sabbatu[m] domini dei cuius finis: et hoc est ut homo vacet rebus diuinis: et hoc nota cum dicitur Memento ut die sabbati sacrifices. Illa enim dicitur in lege sanctificari: que specialiter applicatur cultui dei nostro. Secundum est censatio sub operibus serviliis: et hoc innuit cū cōsequeretur deus: Septimo autem die sabbatum domini dei cuius est: Non facies omne opus in eo. Unde sicut interdicatur in sabbato opera servilis: sic etiam die debet abundans fieri opera ad dei cultu[m] principia. Nam prima opera tunc prohibentur: et libertus seculida fiant. Deinde de cum subditur: Sex diebus opera:

Exodi.xx.de.iiij.precepto,

esperaberis: ponitur de precepti de claratio ex parte dñi. Et pmo ostendit quando sit operandum cum ait: Sex diebus operaberis: et facies opera tua: ut scilicet nihil remaneat in sabbato factum. Postea ostendit quod sit ab operibus cessandum cum ait: Septimo autem die sabbatum dominii dei tuus est: tum quia ipse sabbatizauit. I. quieuit ab omni opere: tum quis in ipso sibi sabbatizari voluit: et hoc in memoria beneficij creationis quod est opus proprium solius dei. Deinde et tertio ostendit a quibus personis huiusmodi de precepto obseruandum cum ait: Non facies omne opus in eo/ tu et filii tuorum. i. nullum opus facies in eo. Prohibentur igitur operari in die sabbati: non solum homines qui sunt capita domorum: verum etiam tria genera personarum: videlicet filii et filiae servii et ancille: et aduenientia id est gentiles ad Judaisnum conuerteri. Insuper et iumentum id est omne animal quod cedit ad usum hominum: et precipue ad onera portanda. Deinde cum dñs ait: Sex enim diebus fecit dñs celum et terram tc. assignat pcepti sui rationem. Iste textus fuit sufficienter declaratus in principio Genesiss: ideo nipli ad presens.

Circa autem hanc clausulam mouentur aliqua dubia.

Primum igitur dubium motetur propter illud primum verbum: Memento ut diem tc. Queritur ergo cur in hoc solo precepto sit memento de memoria: cum dictum sit memento. Dicendi cofoimiter ad dominum per. de pal. qd propter duo. p. primo qd dem: quia hoc preceptum est res memoriarum praeteritum beneficij creatiis: vt de se patet. Secundo vero vt inostretur qd ab initio mundi dominus sanctificauit sabbatum. Hoc autem ierat homini notificatum Genes. ii. Propter quod illud quod hic modo dicitur non erat nisi quia si quedam rememoratio. Dicit etiam Josephus qd ly membra non est de substantia precepti. propter quod Deutero. v. ibi repetitur hoc preceptum non repetitur illud memento. Non intelligendum qd tunc accessit quiete more humano: qd nunc debilitatur aut fatigatur qui semper manet item in festo: sed dicitur requieuisse p. cessatione productionis nouarum rerum. Judei ergo celebrabant sabbatum in memoriam prime creationis. Sed quia Christus aduentus fecit nouam creationem iuxta illud Apocal. xx. Ecce noua facio omnia: qd melius est prima: ideo ecclesia precepit de cosec. di. iii. prouinciadum et ca. sabbato. ut dies dominica seruaretur a vespera in vesperam cum omni solennitate: et non custodiretur ultra dies sabbati. Alias ad Judaisnum vult redire: qui sabbatum vult seruare: ut dicitur ibidem ca. peruenit.

Cecidit quod dicit hic est qd sacrificatio sabbati fit per cessationem ab opere criminali. Nam in die dominico et festo precipue abstinentia est a peccato: p. quod efficitur homo seruitus conditionis secundum spiritum iurata illud Jo. vii. Qui facit peccatum est seruus est. Hic Hier. xvij.

Clausula tertia. 50.ecliiij.

tuisset statuere oppositum si voluisse. Satuit autem dominus ut obseruaretur sabbatu: ad destructionem futuri erroris. Nam quando creauit mundum preudebat futurum errorum eorum qui dicturi erant mundum fuisse ab eterno. Et ideo ad dicti erroris consummationem statuit ut dies sabbati custodiretur: in memoriam qd ipse creauit mundum ex reparatione: et qd requieuit die septimo ab omni opere qd patraret. Et qd tunc dicitur requieuisse dñs: non est intelligendum qd tunc accessit quiete more humano: qd nunc debilitatur aut fatigatur qui semper manet item in festo: sed dicitur contra duo precepta: scz contra illud: sicut mechaberis: er illud de sacrificatione sabbati. Hinc etiam Augustinus in libro de decet chordinis dicit qd melius faceret iudeus in agro suo aliquid utile agere. Sed cito facit contra duo precepta: scz contra illud: sicut mechaberis: er illud de sacrificatione sabbati. Hinc etiam Augustinus in libro de decet chordinis dicit qd melius faceret iudeus in agro suo aliquid utile agere. Sed cito facit contra duo precepta: scz contra illud: sicut mechaberis: er illud de sacrificatione sabbati. Hinc etiam Antoninus in secunda parte summe sue.

Certum qd hic dicit est qd in die festo precipue vacandu est bonis operibus tam interioribus qd exterioribus. Primo quis

Exodi xx.de.iiij.precepto,

dem hontis operibus interioris salute animarum suarum. Et quia bus: canticis recollectioni: sanz tunc multa et innumerablia macte meditationi et contritioni la sunt a populo Christiano iisque peccatorum. Hinc Luit. xv. dñs dicit Esate.1. Solenitates scriptae est: Sabbati requietio vestras odiuit anima mea: fatus est affligentes alias vias. s. tunc multa et innumerablia macte per contritionem: quia ut dicit Amos. v. dicit dñs: Odi et praeceps. psal. Sacrifitium deo spicte festivitates veltras: quod scilicet eis facitus vobis / et non viuendum est sobrie: secundum illud Rom. xii. Exhibeat corda vestra stercus solenitatum vestrum in sacrificium. Unde Augustinus: i. peccata que facitis in misericordia ponitur in decreto. dicit: die festo manifestabuntur coena glori. confessationes. reprehensiones. reprobationes. remittuntur. Item acriter confessiones et exhortationes. brierates que sunt in festis. Et tertius dubius: Cur dñs non etiam magis quam in alijs diebus prohibuit virori operari in die sabbati? sicut viro et alijs glorificemus fieri. Iuxta id quod scriptum est secundum. viiiij. Miseritatem eius qui non preparamus: sibi pauperibus. Sed enim dices dominum est. Non ergo sufficit ad hoc ut non transgrediatur dices festus: ut nouis opus manuale aut criminale in eo: sed etiam requiriatur in eo opus bonum et sanctum: quia multam malitia do omni opere (scdm Josephi) invenit oculos: ut dicit Eccl. Dicendu est: non est sensus: ut dicat Eccl. De anima oculis: sicut quelibet hebetudo in dicit Thess. i. Viderunt eam regre debetur custodiri: sed et hostes. s. demones: et deriserunt in qualibet hebetudo ad debet sabbatis eius. s. propter octum ret occurrere dies sabbatinus ipsius. Sed non obstantib; pidi obseruandus. etiis plura et sepe grauiora pecata sunt a multis diebus: do de obseruacione sabbati: sicut monasticis et festis: s. per hebdomadam: et per hebdomadam: quod cum oporeat tunc homo: est morale: scdm literalem immensam diligenter laborare ut collectu: quantu: sex ad hoc possint indepem defendere viatam: non ita vacant luxurias: te sue ad vacandum deo: et diuis ludis: confessationib; et cibis: nisi rebus: et si semper obligat. tatis: sicut die festo: qm. s. spe Est autem ceremoniale: quatuor ad eas alter deberent laborare pro definitione diei: scz septenit et lecunda

Clausula tertia. So.cccliii.

et secundum hoc non obligat in noua sicut de aliis rebus. Nam de pso legere: quia in ea nulla pcepta certa nis olim voluit habere leuitas: monialia obligat nec seruari hodie autem sacerdotes et clericos. Unde quando clericus rite sedet: q. ccxiiij. arti. iiiij. Unum ne vultur facit: Dñs pars hereditatis mec et eccl. De locis autem vult habere ecclesias et loca sacratione dominice resurrectionis. et in quibus debitus cultus habet exhibetur. Unde propter aut pentecostes eodem respectu hoc dedicantur ecclesie. De re cu: Iudeis: sed loquebamur ab eis. Unde pore vero volunt habere diem apud nos festum paschalem re ferunt pceptum et festum. **M**oraliter t. iii. Notandum est pentecostes: ad spiritu sancti rationabiliter pmitit hunc pceptum. Memet: quod trahit resores et linguarum ignorantium. Illius rideatur perdidisse memoria. **S**extus dubium: Quare fratres puniebant transgressores sabbati in lege veteri. Hodie primo quidem de opere creationis: et nature. transgressores legis gratiae: Unde: quod deus legit die septimi quidam Iudei Salphaat nomine colligente ligna sicut in sabbati de opere recreationis: quoniam quidem Moyes de pcepto: dñi fecit lapidare. Num. xv. Responde: erat requirendus filius in vtre: quod illa lex dicebat lex rigorosa: et virginis: iuxta illud Eccli. Ista autem lex amoris. Unde de prima lege loquens petrus: aliquid de opere nature. Vegetabilia cui euangelio ait illis: Quid enim fructificat et suo modo laborat in vere estate: et autumno: et quiescent in hyeme: quod dāmodo sabbatizantes. Qui ergo in die festo non cessant ab opibus volentibus obseruare legem manuū non sunt similes deo parenti: ait: Jugum meum suave est: triuneque filio: neque plantis: sed et onus meum leue. Ita lex vestris demonibus de quoque quolibet fuit data rudi populo: et ideo dicitur in psal. Laborabit in debuit dari eis combinatione per eternū: et vivet adhuc in fine. Secus autem de lege gratiae. Laetetur ergo homines ne perdant memoriam predictorum beneficiorum operis servituli in die rū dei. Sed prohdolor multis sabbatis: maximē intelligi debet videtur perdidisse memoriam pcepti de sabbato solenizando: quae sunt illi qui (ut dictum est) tunc vacante ludis et spuriis multis: ita ut vacant sex dies

Exodi.xx.de.iii.precepto,

bus operibus terrenis licetis
z die festo se totaliter dedicet
operibus illicitis: ideo merita
eo conqueritur hodie dominus
de multis Christianis/dicens
illo Ezechiel.xxi. Sanctaria
mea spreueritis/z sabbata mea
polluitis.

CWozaliter z quarto per su-
mentum/de quo precipit in
textu qd debet facere opus
in die sabbati:intelligitur co-
pus humanum quod est iumen-
tū anime. psalm. Ut iumentū
factus sum apud te. Tale igif-
tumentum non debet facere opus
in die sabbati. Opus (inquam)
seruile: quod deputatur ad lu-
cru temporale / vel quod est cri-
minale: vt dicrum est. Sed licet
re potest facere opus deputa-
tum ad delibonem z seruitum:
sive illud sit ieiunium z carnis
maceratio / sive deuota pere-
grinatio / aut huiusmodi. Et
quannius tura decernat nō esse
ieiunium / de necessitate pre-
cepti / die dominico/propter
reuerentia dominice resurrec-
tionis:sicut patet in quadra-
gesima:vt patet de confe. dist.
ij. ieiunij. Item. xxx. distinc-
csp. presbyter. non tam pro-
hibetur quis tunc a ieiunio /
propt deuotio suadet eidem:
dum modo non velit introdu-
cere nouam consuetudinem in
ecclesia.

CWozaliter et quinto per su-
mentum intelligitur homo idio-
ta: secundū glo.interli. Quid effe-
rigo qd precipit homo cū ius-
mento suo/z perfunctu interme-
diis custodiare die sabbati ab
omni opere:nisi qd ad obserua-
tionem orbi que sunt de prece-
to id est

pto ecclesiæ nō solū obligant
maiores z mediocres:verū eti-
am z minores:dum tamen sint
doli capaces. Insuper z tales
(quātū possibile est) debet fre-
quentare diuina talī die: z fa-
gnanter missam. Hinc est qd in
multis ecclesiis parochialib⁹
z ruralibus solet cantari misa
sa matutina pro iuuenili popu-
lo/z pro seruis. Quā tamen lau-
dabilem consuetudine volū
infringere aliqui rectores ec-
clesiarum / sola auaricia ducti.
Unde circa hoc debet diligē-
ter prouidere domini archidia-
coni / vt sufficienter traditū
xxv. vi. perfecte. S. hi sunt.

CWozaliter et sexto iuxta sl-
lad verbum: Non facies omne
opus in eo. Notandum / qd tri-
plex est opus. Primi est de se
boni/sicut seruare deo: et tale
maxime est faciendū in die fe-
storum dictū est. Secundū est
ecclera de se malum: sicut fura-
ti z adulterari: et tale opus nō
quā est faciendū cū habeat in
se malitiā inseparabiliter an-
nexam. Tertiū est de se indiffe-
renti: qd tamen reditū malū
propter prohibitionem super-
uenientem. Que quidem prohi-
bitio capit epiceiam in multis
casibus in quibus licitum est
operari in die festo: et signan-
ter propter urgentem necessi-
tatem. Propter quod Christus
excusauit discipulos suos/ qui
colligebant spicas/ z fricabat
manibus in die sabbati.ppter
necessitatem quā patiebantur
Matthei. xii.

CAllegorice z primo omnes
fideles debent habere in mes-
tia/forū/que sunt de prece-
to id est

Clausula quarta. F. ecclv.

Id est requisitionis domini corporis in sepulchro. Nā hoc
prefigurabat sabbatū Iudeorum. Propter quod eo refusis-
tato cessat figura nec amplius
obligamur illa die quiescere
ab omni opere. Nam ipse Christus sex diebus operatus est
opera sua.i.toto decurso vire
sue impletuit redemptions gen-
neris humani:et tandem requie-
uit die septimo in sepulchro.

CAllegorice et secundo / no-

tandum conformiter ad dominū

petrum de pal. qd triplex
est sabbatum.s. temporis / pe-
ctoris eternitatis. Unde Esai.

viii. Erit sabbatū et sabbato.
Quis sabbatū pectoris acqui-
ritur ex debita obseruātia sab-
bati exterioris. Et similiter

sabbatū eternitatis acquirit
mediante sabbato pectoris. I

requies eternitatis / mediante
requie pectoris sicut gloria
eterna / mediante gratia diuina.
Unde Rom. vi. gratia dei

vita eterna. Sex autem dices i
quid operari licet: designant
presentem vitam: in qua ope-
randum est pro salute anime/
lucta illud Salat. vi. du temp⁹

habemus operemur bonum.
Quia vt dicit Christus Jo. xi.

Tenit hor. i. mors: quando ne-
mo potest operari. Bene ergo
ad propositū loquendatur Eliz-
phat ad Job: cum dicebat: In

sex tribulationibus. s. sex eras-
tu vite presentis / liberabit te
dominus. In septima supple-

estate nō tanger te malū. Job
quinto.

CAllegorice z tertio / per ce-
lum et terram/que legitur do-

mīnus in textu fecisse: intelli-
do

Onora patrē tuū
z matrem tuā:
vt sis lōgeius su-
per terram quā
dominus deus tu-
us dabit tibi.

CHistorialiter postqd Moy-
ses egregius propheta domini
in precedenti clausula egit de

tertio precepto decalogi. s. de
cultu festorum: hic conseque-
ter agit de quarto precepto

quod est de honore impēden-
tia / id est

Eredi. xx. de. iiiij. precepto;

do parentib⁹ dicens: Honos
ra patrem tuum et cetera. Itud autē
preceptum est primū inter p̄ce
pta secundū tabule que ordi
nant nos ad proximum: qđ in
ter proximos propinquos et
intimis obligamur parenti
bus: eo qđ post deum
aceperimus esse. Nam deus est
vniuersale principium esse om
nium rerū. Parentes vero sūt
particulare principiū nostri
esse. Pater ergo qđ est quidam
affinitas hui⁹ precepti ad pre
cepta prime tabule. Propter
quod prius de ea tractatur qđ
de alijs preceptis secundū tas
bule.

Circa autem hunc textum
breuem in verbis: longum in
sententia: mouentur aliquia du
bia.

Primū igitur dubiū: Quare
non dicitur filio: Sustenta pa
trem tuum et matrem tuam: cū
ad hoc tenetur pro loco et te
pore sicut eos honorare? Dicē
dum qđ huius ratio est. Nā ad
honorē iūpendū parenti
bus tenetur filius de per se:
ad sustentationem vero eouī
non tenetur nisi per accidens:

Inquantū indigētes sunt. Mo
do id quod est per se: parentis
tius est eo quod est per acci
dens: ideo melius dicitur ho
norat et suetate vel aliquid si
mile. Uel dic qđ sustentatio pa
rentum sufficiēter includit in
precepto de honore ipsorum: et
in eo precipitur et hoc in casu
indigentie ut dictum est. Insu
per et quicqđ alio debetur pa
rentibus.

Secondū dubiū: Cui maior
honor debet patri. s. an matrī.

deum

Dicendū qđ patriqua magis
conuenit cū deo qui est sup oia
honorandus et qđ in p̄ductio
ne filij haber rationē principi⁹
actiuimater aut rationē pun
cipi⁹ passiui. Hoc tamen intel
ligi debet ubi tertra sunt pa
ria. Alias si mater nobiliter
excederet patrem in vita et mo
rib⁹ et in debita educatione fi
lij: credo qđ filius plus temere
honorare matrē et presertim
vbi ipsa esset fidicis patre exi
stente infidelis.

Tertiū dubiū: Utrū aūus
sit honorandus et similiter pa
tens? Videtur qđ non qđ de ta
libus nihil dicit diuinū precep
tu⁹. Dicendum qđ tales perso
ne et similiter omnes consan
guinei et affines eōe precipi
tur honorari secundū tamē pl
et min⁹ prout sūt propinquos
res vel magis distantes. Quis
immo eodem precepto tenetur
quisqđ honorare patrem qđ est
genitū vel alius. Item patrem
adoptiū preceptore dñm⁹
et huiusmodi. Nam plecas exhi
bet honorem omnibus talib⁹
tempore et loco.

Quartum dubiū: Cur hoc
preceptum non est datum sub
forma negatiua sicut duo pri
ma precepta prime tabule? Ist
autē est primū inter precepta
secundū tabule que nos ordi
nant ad proximum. Dicendum qđ
non est simile. Non enim prece
ptū negatiū debet precedere
affirmatiū: nisi quād ambo
pertinent ad idem genus opes
ris: secundū de pal. quia tuc
prius extirpanda sunt vitiā et
inferuntur virtutes. Et ideo in
ter precepta ordinātia nos ad

Clausula quarta. fo. ccclv.

deum/duo negatiua secundū
vnū modū dicendi prece
pent affirmatiū. Itud ve
ro preceptum nō ordinatur ad
eundem proximum sc̄eque
tia: vt manifelsum est: ideo nō
est simile.

Quintū dubiū: Cur poti⁹
additur premi⁹ obseruantib⁹
preceptum de honore parētū?
Et obseruantibus alia prece
pta: cum dicitur: vt sis longe
us super terram. Dicendum qđ
ideo vt per talēm modū ma
gis alicerentur filii ad impen
dendum debitum honore p̄
rēbus. Preuidebat enim do
minus quosdam filios ingrati
os et inuercūdos ad suos pa
rentes: de quibus idem donati
nus loquitur Deuteronomi⁹.
Et generatio que dicit
patrī suo et matrī sue: non noui
vos. Ideo conuenter addi
dit dominus p̄emium vite lō
geue: non solum in futuro: ve
rum etiam in presenti secun
dū illud. i. Zim. iii. Pietas
ad omnia vtilis est: promissio
nē habens vite que nunc est
et future. Item Ecclesiastici
tertio: Qui honorat patrem
suum: vita viuer: longiore vita
scilicet nature in presenti: et
pariter gratie et glorie in futu
ro. Et hoc rationabiliter: illa
farts iustum est vt illi prolon
getur a deo vita: qui parentis
vult prolongare vitam: illi sub
ueniendo.

Sextū dubiū est de veri
tate huius promissionis. Ut
demus em aliqui filios debiti
famularū exhibentes parchiz
b⁹ et cito tolli de medio. Et ced
tra piatos filios diu viuere.

Dicendum ad hoc conformiter
ad beatum Tho. secunda secū
de/quest. cxii. arti. v. in sol. ad
quartū qđ quis prefentia bo
na vel mala nō cadit sub me
rito vel demerito: nisi in qua
rum ordinantur ad futura re
munerationem: ideo quando
que secundū occultam ratio
nem diuinozum iudiciorū (que
maxime futuram remuneratio
nem respicit) aliqui qui sunt
pij in parentes citius vita pa
uuntur: et econtra alij qui sunt
imp̄i in parentes diuitias vis
unt.

Septimū dubium: Cur huic
precepto (quod est primū inter
ordinātia nos in proximū) nō
premittitur aliquod preceptū
ordinātia nos ad nosipos: mar
me cū teneamur nosipos dilig
ere supra proximos nostros
et circa deū. Precepta autē de
decalogi referunt ad p̄cepta de
 dilectione. Dicendum qđ ratio
hui⁹ est: quia quantū ad dilec
tionē dei et proximi et natura
lis ratio iam erat qđ percatū
obfuscata nō aut quātū ad di
lectionē sit. Uel dicendum sedim
dūm p̄terti⁹ de pal. qđ p̄cepta
decalogi sunt illa qđ populus
immediate recipit a deo tāg
debita. Uel autē hō ex necessi
te aliquid debet deo: vī primo
de facili cadit in concepcionē
bonis et p̄cipi⁹ fidelis. Sed
non ita facile apparer qđ alijs
sibip̄i aliquid debet: uno sed
sura qđ debitor succedit credi
tori vī eccl̄ero: tūc p̄fūdūt ob
ligatio. Uide eti⁹ primo aspe
ctu qđ aliquis sit sibi iudex in
his qđ ad ipsum pertinent: qđ in
re p̄pia q̄libet est moderator
y iiiij et arb̄is

Exodi xx.de.iiiij.precepto,

erarbler: et deus reliquit hominem in manu consili sui scilicet in his que ad ipsum pertinet. Et ideo precepta prohibentia inordinationem hominum ad se ipsum debuerunt primere ad postulatum per instructionem sapientiae: quare non pertinent ad decalogum. Et sic autem rationibus non pertinent ad decalogum precepta ordinantia patrem ad filium: cu filius sit aliquid patris: et similiter ipsi patres ament filios: sicut aliquid ipsorum: ut dicitur. viss. Ethico. Octauum dubium mouit proper illud verbum: Ut si longius sup terra aqua dñs deus tuus dabit tibi. Aut enim predicta promissio intelligit de terra morientium: aut de terra viventium. Non primum: qd pauci de illis quibus tunc loquebat dñs per Moysen: peruenierunt ad illa terram: etiam quantumcumque implerent dictum preceptum: quia omnes a viginti annis et supra: qui intraverunt desertum ibi mortui sunt ppter duos: scilicet Laleph et Jofue: et tamen verisimile est: qd multi ex illis imploverunt preceptum de honorarentur. Non similiter secundum: quia multi eorum mortui sunt in peccatis suis. Igit. Dicendum quod illud preceptum non fuit datum perlonaliter tantum profiliis Israeli: sed ppter quibususcum futuris. Nec soli promissio temporalis respiciebat terram promissionis: sed et qualibet aliam. Qd si intelligat dicta promissio de terra viuentium: tunc dñs illam dedit sufficienter (licet non senserit efficaciter) omnibus filiis dictum preceptum debite obser-

vantibus. Et quia boni consistit ex integra causa: ideo ex alijs causis potuerunt priuari debito premio.

Moraliter et primo: paternoster qui precipit a nobis peccata que honorari est ille cui omnia die dicimus illud. Mat. vij. pater noster qd es in celis. Et Iacob. iiij. Numquid non pater est omnis nos? Sed audire qd dicat conquerendo de filiis suis iste pater celestis: ut dicit supra i. ca. Si ego (inquit) pater vobis honor meus? Nam plerique filii transi gratia: talen patre ne- scienti de quibus Deute. xxix. Deum qd te genuit dereliquerit? et oblitus es dñi creatoris tui. Alii filii huiusmodi: patres scientia speculativa: sed non practica: qd ipsum non colunt: de quibus Apost. Rom. i. qd cum cognovissent deum non sicut deus glorificauerunt: aut gratias eggerunt: sed euauenerunt in cog. i. Alii vero filii eum apparen- ter: et scilicet honorant: de quibus Esa. xix. Populus hic labitur me honorat cor aut eos uolge est a me. Post hunc igit patrem nostrum: debemus honorare matrem nostram: scilicet ecclesiastici militantem. Nota de vituperio quod inferunt heretici predice matrem. Nota etiam qualiter hoc pia mater generat filios suos in baptismo: et cosequenter lauat eos in sacramento penitentie. Illud autem ostendit cordem in altaris sacramento dicente Christo. Joā. vij. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus.

Moraliter et secundo. Notandum quod debemus diligenter et affectuosa-

ter honorare patrem et matrem: et hoc

Clausula quarta. So.ccclviij.

hoc ppter tria beneficia qd re-ctos. Quod cum Romanus ppter episcopius ab eis: qd sunt esse: non tifex intellexisset: laudavit ppter trimenti documentis. De ppter affectu illius. Sed ne de cetero mo scribit Eccli. vij. Honora laboraret in die felio: prouidit patrem tuum: et genitum matris tue: patri et matri de temporali substine obliuiscaris. Memento effido: nota de cyconis. De ter-qui nisi per illos narvno fuisse: tio autem scribit prouerbi. Audi sis. Non en authortatiae: sed sibi mihi disciplina patristui. Unus ministerio. Unus. iij. Nacha. vij. propter tale beneficium debemus dixit illa nobilis matris filii: parētibus ad infantiam quodā: is: Nescio filius in vtero meo modo redemptibus suppitor: apparuitis inq; em spiritu et ratione. Unus Eccli. iiiij. Filius suscipe animā: eg o donauit vobis: et vi- senectā patris tuū: et non contri- tam: et singulorū mētrā: non ego ites eum in vita sua: et si defec- ipsa cōpegi: sed mundi creator: rit sensu: veniam da: et ne speri- qui formauit hominis naturā: nas cum in tua virtute.

Notanter etiam dicit: et ge- moraliter et tertio: fuita sl- nut: i. dolores matris sue ue lud: et sis longeius super terrā: obliuiscaris. Iusta illud Tho. Notandum quod longitudo vite ex illi. Memori esse debes que et tribus causatur. Primo quidē quanta passa sit mater tua p- ex bono regimile corporali: secundum te pericula in vtero suo: viuendo temperate et sobrie. Unus Angustias: scilicet viss ad mortem. Eccli. xxvij. postquam sapiens p- Joan. xvij. Mulier cu parit tri- misse: et ppter crapulam multū stiria habet. Et hoc est contra obliterū: mor addidit. Qui aut illos qd in corde suo cōtemnunt abstinentes: et adiscier vitā. Se parētes: atq; ipsorum mortem cito cundo vero ex castitate debite futurā optant. De secundo scribit seruata: unde per oppositū phis vbi supra: Retribue illis quo- losophus dicit: qd animalia ma modo et illi tibi. scilicet illi te gni coitus sunt breuis vite. sustentauerūt in iuuentute: ita et hinc est qd antiquitus homines tu illos sustenta in senectute: non diu viuebant: quia non nulli sua postquam supple facti sunt in raro: scilicet ratione prolixis: pteas potentes ad labore. Unus Eccli. iiiij. Dolens sapientis premisit: ho- Tertio autem ex dei promissione nota parrem tuū: postea subdit er speciali munere: ut in propo- dices: Eleemosyna em patris suto. Unde glo. interli. sup illo non erit in obliuione: quasi dicitur Eccli. vij. Honora patrem ceret: et pater sustentat filium: tuū: dicit: qd hoc mandat ppter paruuili facit illi eleemosynā: num est in reprobatione dñi: quā ille tenet patrem senti restituta: hec tamē reprobatio addita tueri et refundere. Nota de illo fabro Romano: qd omni die per amplius prouocentur filii et dñcō operabat arte sua: qd ad honorem impendendum pa- per alia viā non poterat susten- rentibus suis.

Allegorice per patrem intela-

ligitur

Exodi xx.de.v.precepto,

Igitur Moyses et per matrem synagogam Iudeorum. Quid ergo scilicet temporis legis antiquae precepti picebat Iudeis ut honoraret patrem suum spiritualem i partem et doctoris legis i scilicet Moysen et successores suos. *Ubi Leuit. xix.* In onora personae sancte. Uel illud postulamus referre ad Chaldu et ecclesiastam militatem quod utrumque debemus honorare et si non longeum super terram superiore viuentium in celo post hauc vitam.

Conagogice illud mandatum perfecte impletum in celo ibi enim summe honoratur pater celestis i pariter et ecclesia triumphantibus tam ab angelis et ab hominibus. Et qui hoc mandatum ibi implentum sunt etiam longeum: quia sunt immortales.

Cinqua clausula que est de quinto.

precepto:

Manu occides. **V**idetur aliter post Moyses in precedenti clausula determinauit de quarto precepto decalogi quod est affirmatum: quod ordinatur in partibus: hic consequenter loquitur de aliis sex preceptis cuiusdam tabule negatiuist. Per que prohibetur nobis ne aliquid nocuementum inferamus proximis nostris dicens: non occides tecum. Et quia satis breviter traduntur et sub modo negatio (negatio autem nihil ponit) Et similiter beatissimus Thos. scda secunda. q. cxxij. art. vi. satis breviter de illis se expedit: ideo etiam de illis summi breuitate expeditio facie mus prius preceptum de homicidio de quo aliqua dubia more solito proponemus.

Clausula quinta. 30. cccl viii.

modo quicunque aliud efficaciter translatum quis potest. Ita de peccatis, si quis cum telo.

Contra mortali occidit atam suam modis contingit transgredi illud preceptum: non occides. Dicendum quod tribus modis i ponatur in corpore iuris: scilicet de penitentia, homicide, ubi sic dicitur: homicidio illud: ut si dicat Clemens papas: Homicidio tristitia generalitate esse regius petri, et pena illorū pars lege dicebat. Nam qui occidit alium, et qui occidit fratrem suum, et qui occidit fratrem eius, et qui occidit fratrem ei, et pariter homicida esse demotraf. Ibi enim sumitur homicidiu large, et dicit glo-

Contra modum dubium: Quot sunt generalia homicidiarum: dicendum quod sunt tria. Nam primi occidunt corpus i sicu Latin occidentis fratrem suum Abel. Secundum: Et sic ut tyranii occidentes sanctos dei martyres. *Ubi Mat. x.* Christus huius martyres consolans ait: Nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere: sed potius timere eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Ita in sequenti capitulo. Si quis perficerit hominem volens eum occidere in morte mortalitatem: scilicet eternam: et hoc in foro dei qui iudicat de interioribus, et dicit malam voluntatem. Uel si intelligatur in foro exteriori, et de morte corporali: tunc intelligit de illo qui fecit omnem dilagitationem et possibiliter ut alii occiderent ad hoc etiam data opera. Secundum homicide sunt qui soli occidunt animas, scilicet destrahentes in hoc similes diabolos, de quod Christus Ioh. vii. ait: Ille homicida erat ab initio: scilicet mundi: spiritualiter occidens pri-

modum quicunque aliud efficaciter translatum quis potest. Ita de peccatis, si quis cum telo.

Contra mortali occidit atam suam iuris iuramento precedentis dubius possit

utriusque iuramentum hominis validius occidit animam suam. Tercium iuramentum iuris iuramento triplicem penam. Prima est suspicione.

Nam talis iuramentum suspicere in partibus inferni. Secunda est exilium: aut qui interficiunt parvulos fratres mariti vel prius baptizent. Tales nepe meritos posse dicere cui Lanach illud scripsit. Occidi virum in vulnere membris adolescentem in luxure mecum.

Contra modum dubium est de pena debet homicidio. Dicendum quod illa est tripliciter. Prima est iuris iuramento: et alterius genitum mortis et redditum pena talionis.

Nec debet princeps talibus factis remittendi nisi pro maxima causa et rationabili. *Ubi cu* quidam princeps quereret ab amicis causam a homicide querentibus gratia remittendi, peccato est potius iuris homicidii: et respondit quod non sed quod occidisset et non remittit nisi principis hoc audiens dixit hoc esse falsum: et quod non occidisset nisi punitus. *Ubi* autem princeps occidisset alios octo. Quia si tu princeps inquit punitus de eo iustitia fieri per primo homicidio ipsi alios non occidisset: sed pena est exilium: maxime quod homicida non potest capti: tercium est irregulariter. *Talis enim non potest postea ordinari nisi interueniente applica dispensatione.*

Nec iam ordinatus in ordine suo misericordare: ut parcer extra de clementia. *Ubi* in duello. c. primo: quod incipit porro. Ita idem habetur in maiorum volumine dist.

Contra mortali occidit animam suam. *Quod* intelligendum est de morte spirituali: quod quo ad mortem nature anima est immortalis.

Pecuniam occidere sit duobus modis secundum glo. ordinacionem.

scilicet

Exodi.xx.de.v.precepto,

scilicet per nequitiam proprie preceptū potest retorqueri ea voluntatis / per effectum pia tra quenlibet hereticum / qui ue actionis. Unde Chrysost. fideles / catholicos nititur occidere quo ad animā medianā metispo: quia aut proprijs scelē teveneno pestifere heresis. illāris inuentor est / aut consentit alienis. Si enim homo custodit mentem suam / non consentit persuasione alieni liber est ab omni criminē.

¶ Allegorice et primo Notandum / Iudei in passione dominū directe fecerunt contra hoc preceptū quia occiderūt Christum innocētissimum. Nō enim malū est authoritate legis occidere malefactores / quinimodo hoc expresse p̄cipitur in sequentibus. xxij. c. cum dicitur: Malos non patiens vivere. Sed q̄ innocentē iustus et omnibus utilis debet mori: hoc let alia phibet que dicitur in sequentibus. xxiiij. c. Intonem et iustum non occides: quia sanguinem seruorum suorum vlciscetur dominus: ut dicit psalmi. et ponitur ibidem in glo. interl. parandum eriam maxime est homini p̄ficō re publice. Christus autē fuit iuſſons et iustus: quia peccatū nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Unde a Pilar de eo dixit ad Iudeos: Ego nullam causam mortis inuenio in eo. Luc. xxiiij. Fuit etiam valde vitiosi reipublice: quia ut habetur Actu. x. pertransiit benefacēdo / et sanādo omnes oppresos a diabolo. Relinquitur ergo q̄ Iudei occidentes ipsam Christum / grauiſſime peccauerunt: vos sicut oves in medio luporum: dicit q̄ lupi sunt bestie / directe agentes contra preceptū predictū: nō occides. ¶ Anagogice et secundo: Istud

tra

Clausula quinta. Fo. ccclix.

trare vocem canū fugiunt / ab enim qui est animal feror / sentiant aut desidiam pastoris yelte / dilacerās et communēs explorant / guttur ouium inuasā / q̄ sibi occurruunt / significat Rodunt / ut cito eas transgulent / et manūm impōrū / quod alia do ad flectendū difficultēs. Preminūa dilacerans sibi subiugant. Et iste ap̄ venit de filialē / id est de gentilitate / in fructu anni vocem dicuntur ab eo auferre: ita et hereticī ouili Christi insidiāt / tremunt circa ca las ouium Christi / et hoc magis nocturnū tēpore (in nocturno) Ita bulū tamē ecclēstie non intrāt. Explorant pastoris / et canum / id est doctorum abentiam: qz. talibus presentib⁹ vix nocere possunt ouibus. Q̄ si aliquem verita disputatioſis luci circuſcriptione preuenienter / faciat obnūtēſcere. Lauer ergo ne vocem tibi tollat hereticus. Hec Ambro. vbi ſupra.

¶ Allegorice et tertio. Dictrī preceptū / non occides: merito potest retorqueri contra tyrānos / et persecutores ecclēſie / qui fuerint in primitiua ecclēſia. Tales em̄ ableḡ misericordia et sine niero occidente / scōtō dei martyres. At vero illi p̄be ra carnificū / non timuerūt / mo rientes pro Christi nomine / ut heredes fierent in domo domini. Nam teste Apolto. Heb. xi. si / iudib⁹ zverbera experti: insuper et vincula / carceres. Lapidati sunt / facti sunt / fetati sunt / in occiſione gladij mortui sunt. Circuterunt in melo tis / in pellib⁹ capiūtis / egeneti / angustiati / afflicti: quibus dignus non erat mūdus. In solitudinibus errantes sc̄. Unde de primitiua ecclēſia recte potest dici illud psalmi. Exter minauit eā aper de filia. Aper

Erodí.xx.be alijs.v.preceptis.

eta ecclesia multas persecutio-
nes: sed iste decē fuerunt p̄ce-
cipiērā ab imperatorib⁹ Ro-
manis inflicte. Unde psal. lo-
quēs de hīmōi persecutionib⁹
in p̄sona ecclēsie sit: Sepe ex-
pugnauerunt me a iugente
mea. s. in statu meo primitiuo:
dicat nunc Israel. ecclēsia q̄
videt deū per verā fidē etenim
non potuerunt mihi: supple iau-
ferre fidē et charitatem. Uel
non potuerunt mihi: suppletis
nocere quantum optabant. Su-
pra dorūm meū. s. magnos p̄-
latos (q̄ sunt dorūm ecclēsiae)
fabricauerit peccatores: id est
predicti tyraanni: cozonā sup-
ples percutiās: prolongauerit
iniquitatem suā: supplevis ad
tempora Constantini impera-
toris qui suscepit baptismū a
beato Siluestro: redidit pa-
cem ecclēsie. At vero demum
dominus iustus concideret cer-
vices peccatorum: supple p̄di-
torum: puniendo eos pro ma-
gna parte in presenti: et oēs in
inferno: hūiliando mirabiliter
eorum superbiam. Non inuita ei-
go predicti fideles fuerūt preh-
sari per labōth: qui cū no-
luisse tradere vineam suam (q̄
quam intelligitur ecclēsia) re-
git Bachab: dure et iniuste lap-
dat: est. Applicatio est facilis.
Predicti igitur tyraanni et simi-
les directe egerunt contra pre-
dictum domini preceptū: Non
occides.

Bagogicē predicit p̄ce-
prum transgressus est diabol⁹
qui statim post̄ creatus est a
deo in celo: scipium peccando-
est vna caro. Dicit ergo: Non
mechaberis. p̄sens autē te-
sus. Iohā. viii. q̄ ille erat ho-
x̄tus declarabit in declaratio-

mīcida ab initio sc̄z futi p̄fugi-
tia sc̄t homī per malitiam
occidiāt anūnam suā: ut habe-
tur Sapie. vi. ita et diabolus
per malitiam occidit scipium.
In sup̄ fuit homicida alterius
sc̄līcet primi pareante q̄ue oca-
cidit spiritualiter: et quodāmo
ad corporaliter: quia cum ante
peccatū esset ex det beneficio
imortalis peccando factus est
mortalis: hoc torū ex tetra-
tione diabolus specie serpētis.
Ille ergo homicida erat ab ini-
tio ex quo supple fuit homo q̄
posset occidi: vt dicit glo. iter.
Sexta clausula.

Historialiter post̄ in p̄es
eorum superbiā. Non inuita ei-
go predicti fideles fuerūt preh-
sari per labōth: qui cū no-
luisse tradere vineam suam (q̄
quam intelligitur ecclēsia) re-
git Bachab: dure et iniuste lap-
dat: est. Applicatio est facilis.
Predicti igitur tyraanni et simi-
les directe egerunt contra pre-
dictum domini preceptū: Non
occides.

Bagogicē predicit p̄ce-
prum transgressus est diabol⁹
qui statim post̄ creatus est a
deo in celo: scipium peccando-
est vna caro. Dicit ergo: Non
mechaberis. p̄sens autē te-
sus. Iohā. viii. q̄ ille erat ho-
x̄tus declarabit in declaratio-

ne dubiorum.

Circa ergo hūc textum mo-
uentur aliquā dubia: secundum
ordinem ultimū preceptū.
Primum igitur dubitū t̄ ius-
ta textum preceptū ēst tales.
Quid intelligitur per mechāli
que hic prohibetur? Dicendū
conformiter ad glo. interlī. q̄
intelligitur omnis actus carna-
lis q̄ est extra fedus matrimo-
ni. Idem etiam dicit petrus
Comestor. Similiter Augusti.
Circumstātū octauū preceptū.
Non loqueris cōtra proximum
tuū fūlūm testimoniū: tale est.
Quo modis cōtingit agere cō-
tra p̄dictū preceptū? Dicendū
q̄ quatuor modis. Primo qdē
per falsam accusationē in iudici-
o. Nā cum quis accusat falso
in iudicio aliquē directe agit
contra hoc preceptū: et tene-
tur et de omni dāno. Qdē si defi-
ciat in probatōne: debet susti-
nere penam talionis: vt ponis-
tur. ii. q. iii. per torū. Unde et
illi duo preb̄yteri accusantes
Susannam falso de adulterio:
q̄ quo antiquitus inferebatur
pena lapidationis: fuerunt la-
pidati a populo. Dan. xiiij. Se-
cunda vero per iniquam deri-
ctionem: vt pote dicendo aliquid
crimē de alio in absentia ipsi⁹
quod non est verū. Uel si est ve-
rum: est tamē occultum: et ideo
tunc non manifestandū sub pe-
ccati mortalis. Hinc Ec-
clēsiast. x. dicit: Quasi si ser-
pens mōdeat in silentio: nihil
eo min⁹ habet qui occulte des-
trahit. Uñ. vi. q. i. deteriores.
dicitur q̄ summa iniquitas est
fratri suo derrahere. Teneat au-
te talis restituere fratnā ablatā
a primo suo: quātū p̄t rōba-
bilē et licite. Tertio autē p̄ mēs
dacem

Exodi.xx.de alijs.v.preceptis,

lacet locutionē. Osee.iii. nō circa illud nonum preceptū: nō est veritas: et non est misericordia: et non est sc̄iētia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et furtū et adulterium inundauerunt. Et hie-
re. ix. Docuerūt linguis suam loqui mendacium: sed os quod habet Sapientiā. Ex quo patet et tale mendacium est mox tale peccatum: quia solum peccatum mortale occidit animam spiritualiter scilicet privando eam vita gratia. Nam mentiri contra fidem aut bonos mores siue etiam in notabilē detrimētum bonorum spiritualium aut temporalium proximi semper est de se mortale peccatum. Uel cū quis iuridice interrogatus in iudicio negat veritatem. Quarto agitur contra predictū preceptum per murmurationem. Sunt enim multi subditū: q̄ quādo visitatur per maiores suos multa falsa et mendacia per modum murmuris deponit de ordinariis suis. Et ideo summa cautela utendam est in hiūmodi visitationibus. Sapientiam. i. dicitur: Lestodite vos a murmuratione que nūp̄ p̄dest: immo que multum obest: quia cōtrubat totum collegium. Hinc. i. Corint. x. dicit Apostolus: Neque murmurauerit sic ut quidam ex murmurauerunt et perierunt ab exterminatore. 3ē distin. xc. alienus. dicitur. Alienus sit a fratribus vīitate qui murmurauerit eccl. His igitur modis contingit agere contra predictum preceptum. Nō loqueris contra eccl.

Quartū dubium quod est

penam

Clausula sexta. fo.ccclxj

pena pro actu interiori dicēs ximū: Dicendū q̄ quantū ad ybi supia: Qui iracutus fratri suo reus erit iudicio: et p̄ peccato solū cōsēnsus imponitur peccatum: non autem quantum pena in foro conscientie.

Quintū dubium quod est circa decimum preceptum quod est: Non desiderabis vxorē p̄sumi tui et. tale est: Lū in quo liber genere peccati contingat peccare mente et opere: quare ergo magis in adulterio et furto seorsim prohibent peccata operis: seorsim peccata cor-
dis. Non ita sit in hoc: cōdio vel falso testimonio: et sic de alijs: Dicēdū p̄formerit ad de pal. et delo: ratio adulterii et utilitas diuitiarū sit p̄pter seip̄a appetibilia. Nā p̄t̄ nisi haberet rationē boni delectabilitis. Secundū autem ratio nem boni utilis: propter quod oportuit in eis prohiberi nō solum opus malum sed et concupiscentia. Nā sic aut est de homicidio et alijs que prohibentur: qui secundū se sunt horribilia: propter qđ non oportuit in eis prohiberi nisi opus in se.

Et si obiciatur q̄ inter Iudeos multi erant prouissimi ad idolatriā: et sic eadē ratione oportuit prohibere voluntate idololatriā. Dicendū: q̄ ista mala voluntas nō erat ex natura acti: sed ex malitia populi et longa consuetudine idololatriā: propter conuersationē cū Egyptiis qui idolatrie dedici erant.

Sextū dubium: Quare nō addicēndū decimum preceptū: per qđ et carnis aspectus est valde periculosus. Bassiscus enim nō eut post postrā sit precedētia primo inficit seipsum: sed ho-ordinantia cū ad deū: et ad p̄-

Z me

Exodi xx.de alijs.v.preceptis,

mo per incarum aspectu p[er]i-
mo inficti seipsum: deinde mu-
tuerem. Infectio autē q[uod] tangit
cor est pessima; q[uod] inducit mor-
tem eternam. Et ideo est summe
vitanda: tū secundo q[uod] luxuria
est maior mercatura diaboli.
Let enim in alijs peccatis ipse
nō lucref committere nisi vñā
enim per luxuriam lucratur
duasi: et aliquando tres. ant
mā rectule: q[uod] mediat i peccato
luxurie. Diabolus ergo est val-
de intentus circa procurat-
uem huius peccati / siue merca-
ture. Tū tertio q[uod] luxuria est
cōmunit[us] vía qua itur in infer-
num: q[uod] ferme omnes ambulat
per eā. Lū enim alia peccata
vendicent sibi cōmunit[us] spe-
cialis hominū genera: ipsa lu-
xuria ferme ad omne hominū
genus se extendit: ita et vi-
decatur mūlū rediss ad illa
infelicitatē tempora q[uod] prece-
serit diluvii: de quibus Señ.
vi. dicit: Corrupta est terra co-
rā dñi: et repleta est iiquitate.
Moraliter et tertio iuxta sl-
lud preceptū: Non furtū facies:
Non adū: q[uod] si prohibeat furtū:
et non canonice intrātibus: po-
blatio rei alienae mobilis et
corporalis: multo fortius prohi-
bit ablistio rei spiritualis: q[uod]
spiritualis preferuntur a toto
generē temporalib[us]. Illi ergo
sunt fures: q[uod] auferunt animas
aliorū: eos inducentes ad pec-
catū: q[uod] si in eis est siue ver-
bo: siue malo exemplo. Item il-
li clerici furtū faciliū: qui curā
animarū: ppter luxuriam tēpora-
le: et non propter Ch[ristu]m iusti-
cerā eius. Vide Ephe.iii. Lo-
piū. Tū. Joā. v. Qui ascendit
aliud: s. ad curā etarū: q[uod] pro-
pter Ch[ristu]m iacq[ue]s: ppter cau-
sam principale: ille fur est et la-
tro. Ex quo possumus concludere
q[uod] multū sunt fures: et latros
nes in ecclesia Ch[risti]: q[uod] fer-
me oēs suscipiunt curam: q[uod] sicut
ppter lanā carū: et vt de lacte
carū pascant. Et q[uod] nō propter
salutē ouū: manifeste patet: q[uod]
tradūt sua beneficia ad firmā
plus offerten: sicut traduntur
terrene postulationes. Alii sunt
q[uod] resident quidem: cū ouibus
sunt: sed tamē per impudicam
vitā (quā ducit) afas subdia-
torū: quantū in eis est in infer-
num pertrahunt. Taceo de illis
qui indebet intrāt i ecclias: et
stica ferme omnes ambulat
per eā. Lū enim alia peccata
vendicent sibi cōmunit[us] spe-
cialis hominū genera: ipsa lu-
xuria ferme ad omne hominū
genus se extendit: ita et vi-
decatur mūlū rediss ad illa
infelicitatē tempora q[uod] prece-
serit diluvii: de quibus Señ.
vi. dicit: Corrupta est terra co-
rā dñi: et repleta est iiquitate.
Moraliter et tertio iuxta sl-
lud preceptū: Non furtū facies:
Non adū: q[uod] si prohibeat furtū:
et non canonice intrātibus: po-
blatio rei alienae mobilis et
corporalis: multo fortius prohi-
bit ablistio rei spiritualis: q[uod]
spiritualis preferuntur a toto
generē temporalib[us]. Illi ergo
sunt fures: q[uod] auferunt animas
aliorū: eos inducentes ad pec-
catū: q[uod] si in eis est siue ver-
bo: siue malo exemplo. Item il-
li clerici furtū faciliū: qui curā
animarū: ppter luxuriam tēpora-
le: et non propter Ch[ristu]m iusti-
cerā eius. Vide Ephe.iii. Lo-
piū. Tū. Joā. v. Qui ascendit
aliud: s. ad curā etarū: q[uod] pro-
pter Ch[ristu]m iacq[ue]s: ppter cau-
sam principale: ille fur est et la-
tro. Ex quo possumus concludere
q[uod] multū sunt fures: et latros
nes in ecclesia Ch[risti]: q[uod] fer-
me oēs suscipiunt curam: q[uod] sicut
ppter lanā carū: et vt de lacte
carū pascant. Et q[uod] nō propter
salutē ouū: manifeste patet: q[uod]
tradūt sua beneficia ad firmā
plus offerten: sicut traduntur
terrene postulationes. Alii sunt
q[uod] resident quidem: cū ouibus
sunt: sed tamē per impudicam
vitā (quā ducit) afas subdia-
torū: quantū in eis est in infer-
num pertrahunt. Taceo de illis
qui indebet intrāt i ecclias: et
stica ferme omnes ambulat
per eā. Lū enim alia peccata
vendicent sibi cōmunit[us] spe-
cialis hominū genera: ipsa lu-
xuria ferme ad omne hominū
genus se extendit: ita et vi-
decatur mūlū rediss ad illa
infelicitatē tempora q[uod] prece-
serit diluvii: de quibus Señ.
vi. dicit: Corrupta est terra co-
rā dñi: et repleta est iiquitate.

Clausula sexta. *Fo. ccclxij.*

tem vñus corporis non corro-
dunt se inuicem. Secundi sunt
illi: qui scienter dānt malū cō-
siderant. Tales nempe sunt simi-
plici sunt solliciti nō habita ac-
quisire: acquisita custodire et
tangit lingua sua. Tales etiā
tenetur ad omne interesse: q[uod]
ex suo malo constitutus
non altitudine recompensetur.
Quia iuxta regulam iuris lib[ri]
vi. qui occasionem damni dat
damnum dedisse videt. Tertij
sunt illi: qui scienter mentiun-
tur proximis suis. Proverbi. xii.
Qui mentitur testis est fraudu-
lens. Et de talib[us] dicit psalmus
ad dominum loquens: perdes
omnes qui loquuntur mendaci-
um. Notandum etiam q[uod] tales
les dicētes falsum testimonium
contra proximum: peccant cō-
tra tria genera personarū. pri-
mo quidem contra deum: q[uod]
contemnunt legem eius trā-
greditenses. Secundo vero cō-
tra iudicem: quem decipiunt.
Tertio autem contra proximum:
quem ledunt. Propter quod
dicitur Proverbi. xix. q[uod] testis
iniquus non erit imputatus.
Moraliter et quinto iuxta il-
lud preceptum: Non cōcupis-
ces domum proximi tui. No-
tandum: q[uod] summopere debemus
cauere cōcupiscentiam rerum
temporalium: tum quia ipsa est
radix multorum peccatorum.
Unde Apolit. Timoth. vi. Ra-
dir omnium malorum: cupidida-
tis. Et ideo postē diabolus ea
inuenit in corde hominis: po-
test consequenter eum trahere
ad penitentiam peccata: scilicet
ad furtum: rapinam: vnu-
ram: simoniam: homicidium:
et sic de alijs: tum q[uod] ipsa mul-
tum inquietat hominem: conti-
nue pungens eum humanis so-
licitudinibus. Semper cōsi-
derandi sunt solliciti nō habita ac-
quisire: acquisita custodire et
augere: et amissa inconfessibili-
ter deflere. Eccles. v. Saturis
cas diuitiis: non sunt eum do-
mine. Et Ambros. Mens au-
ri: semel vinculis cupiditatis
stricta: semper aurā vident: sem-
per argentum cogitat: semper
redditus cōputat: gratius aus-
rum & sole intuetur. Ipsa eius
oratio i supplicatione ad deum
aurum querit. Hec in decretis
distinc. xlviij. sicut hi: tum quia
ipsa concupiscentia rerum est
quodammodo infinita. Unde
Esa. v. dicitur: Ce qui contum-
ptis dominum ad dominum et aa-
grum agro copularis es. Ac si
diceret propheta: Nunquam potes-
tis finem imponere vobis eos
cupiscentie rerum temporaliū.
Cuius ratio est: quia eos huma-
num est factum ad recipiēdū
deum: in presenti per gratiā: et
in futuro per gloriam. Et ideo
quicquid citra deū recipit: ei
omne tale sit finitum: nō potest
ipm satiare: sed solus deus hoc
potest. Unde psalmus. Qui (scilicet
deus) replet in bontate deli-
deratum tuum. Et alibi: Satia-
bor cū apparuerit gloria tua.
Hinc Ambros. ait: et ponitur di-
stinct. xlviij. sicut hi. Nec satis
tas vñquasi nec finis aderit
cupiditati.
Moraliter et sexto iuxta il-
lud preceptum decimum: Non
desiderabis vxore proximi tui
et. Notandum: q[uod] vt dicitur. j.
Joā. iii. Omne quod est in mil-
lio. i. in mālādānis peccatorib[us]

Exodi xx. de alijs. v. preceptis,

aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. Duo ex his intelliguntur prohibite y predictis preceptum. Nam cu di citur non concupisces re proximi tui: intelligitur prohibita concupiscentia oculorum. Cu autem dicitur non dominus verus sponsus illius. Vt dicitur intelligitur prohibita superbia vite. Terrum autem i. concupiscentia; carnis hic prohibetur cum dicitur: Non desiderabis proximorum eius. Sub quo etiam comprehenditur omne desiderium carnale illicitum. Sicut cu perturb sub nomine nichil comprehenditur omne peccatum operis carnalis. Sed quia magis appetit in iusti qd quis desideret proximum priorum ideo expresse hoc prohibetur cui dicitur: Non desiderabis proximum tui. In alijs autem preceptis sub peccato operis intelligentur prohiberi peccatum malum desiderii ipsius operis. At vero de mechia i furo rancor specialia et distincta precepta operis et cogitationis: quia concupiscentia magis trahit ad fata: vt dictum est in sol. ad quantum dubium precedens. Et no tandem qd gemina concupiscentia hic interdicta est: quasi genitus ignis ex ardescere: fator autem earum (que est superbia vite) est quasi ventus sufflans in animam quam etiam dispergit in ventum.

¶ Allegorice et primo iuxta illud preceptum: Non mecheris: Notandum qd Iudei i aduentu Christi egerunt contra istos preceptum: quia scripta ecclesia Christi cui se coligere debet

bucurit: et similiter eidem Christo per fidem: illis duobus predictis adhuc ferunt iniurias libenter synagoge: que etiam ante aduentum Christi fuerit legitima postmodum tamen facta est adulteria: quia sola ecclesia Christi est vera sponsa: et solus Christus verus sponsus illius. Vt dicitur dicta synagoga prius sponsa dei facta est adulteria diaboli.

¶ Allegorice et secundo iuxta illud preceptum: Non furtum facies. Notandum qd Iudei non solum furtum fecerunt et emerunt Christum a Iudeis: verum etiam simoniam: qd cum Christus esset deus et homo: non solum emerunt ipsumus hunc manutene: verum etiam et disunitatem per communicacionem idiomatis: et ideo dictiores fuerunt qd se esse crediderunt.

¶ Allegorice et tertio iuxta illud preceptum: Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Notandum qd Iudei similiter egerunt contra predictum iustitiam: quando multi ex ipsius testificari sunt contra Lazarum multa falsa contra Christum: et signaverunt quodam duo desposuerunt eum dirisse: Soluite templum hoc manufactum et in tribus diebus ut. Vnde patet xvi. Nonne etiam dicit Iudei frequenter egerunt contra hoc preceptum quando sepe multa falsa eidem Christo imponerunt: vt puta qd peccator esset et blasphemus item demona: cui et huiusmodi. Unde psalmus in persona domini loquitur dicens. Insurrexerunt in me testes iniqui.

¶ Allegorice et quarto iuxta illud

Clausula sexta. §. ccclxiij.

illud preceptum: Non concupisces rem proximum: Notandum qd Iudei egerunt contra illud preceptum: quando dixerunt de Christo ut parabolice legif Mart. ppi.) Hic est heres: Venite occidamus eum: et habebimus hereditatem eius. Hereditas autem Christi non fuit terrena substantia prout dicit Iudei falsi et minabant: credentes qd Weissias debebat temporaliter regnare. Et ideo ipsi hanc regem cuperunt proper qd Christum morti tradiderunt: vt ei heres ditas eorum fierent.

¶ Allegorice et quinto iuxta aliam literam dicentem: Non concupisces domum proximi tui. Notandum qd proximus omnium nostrum est Christus: qui optimè fuit figuratus per illum Samaratani: qui fecit misericordiam in hominibus vulneratus a latronibus: cu descendenter ab Hierusalem in Hierico. Luce. t. Locus quidem proximi domini fuit humanitas: in qua hospitata fuit diuinitas: et habitauit in eas tantum in domo. Unde apostolus Coloss. ii. In Christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: s. per reale unitatem: hanc igitur domum proximi sui. I. Christi concupierunt impissimi Iudei. Sed ad quod profecto ad mortem: quando inferenter apud Pilatum persecutes et Barrabas latro dimiceretur: et Christus crucifigeretur: et traditus euangeliste.

¶ Allegorice et sexto iuxta illud ultimum preceptum: Non concupisces proximi tui: non seruus: non ancilla: et. Notandum qd proximus noster fuit Christus: ut dictum est eius: vro est ecclesia. Hanc igitur proximum concupierunt corrumperem impisi. Iudei: quando nisi sunt illam contuliter exterminare: et ad nibilum redigere. Unde psalmus. Extinxerunt eam aperi: et singulare ferus depastus est eam. Concupierunt etiam dicti Iudei seruum et ancillam proximi sui: quando questierunt perdere tyrrus: scrus Christus: non non artati de nece suis dominum: que pena mortis crudeliter servarunt damnarant impisi. Ecce igitur quomodo Iudei egerunt contra Christum transgrederi contra predicta precepta.

¶ Allegorice et septimo iuxta idem preceptum: Notandum qd proximus Christi nostri. I. Christus proprius gloria. Hanc enim proximeti nemini vult esse communem: qd ipse dicit Es. xl. Gloriam meam alterum non dabo. Et apostolus. Regi seculo: immortalium suis filiis: soli deo: honor et gloria. Hanc autem proximum dei cuperunt multi: qd omnes manus glorie cupidi: et signanter illi clericis qui cuperunt esse sponsi ecclesiastri: quod tamem Iohannes Baptista non presumpsit: sed dixit: Non sum dignus solvere calcamentum eius: vt faciat sacerdos sponsam eius. Multi efficiunt discalcent Christum insultum: qui sponsam suam sibi auferunt. Sicut Herodes abiuit a fratre suo Philosopho inuitato proximum suum. Marc. vi. Ita et hodie multi faciunt qd per simoni vel p. altam viam iniqui usurpat sibi ecclesiasticas dignitates: querentes que sua sunt et non que Iesu Christi.

Z. iii. Anagoo

Exodi vicesimo,

Anagogice hec omnia p̄di-
cta possum exponere de lapſu
primi angelii. Ipſe enim fecit
contra illud: Non mechaberis:
quod mechatrus est cui illa magna
meretrice de qua loquitur Ios.
Apocalyp. xvii. Itē quantum in
ſe fuit furum fecit: qui retinuit
rem alteri debitam: nō ſe et ſua
totaliter et finaliter in deū refe
rēdo. Item locutus eft haliſum
teſtimoniū contra proximum
fūl. contra Adam: Euām/
quando dixit eis: Nequaquam
moziemini. Itē concipiuit do
mū alienam quādū concipiuit
celū ſine gratia dei. Tandē cō
cupiuit yrotem alienam: quādū
do voluit ecclęſiam triūphan
tem quodammodo ſibi vīri et
coniugi per imitationē et pra
uā ſequaciam. Multa ergo fue
runt peccata illius: et ideo iu
nūm de celo irremissibiliter
ejectus eft.

Septima clausula.

 Cunctus autem po
pulus videbat vo
ces et lāpades et
ſonitum buccinæ
montemq; ſumā
tem et perterriti
pauoreq; conuicti fiererūt pa
cul dicentes Moysū: Loque
ſe tu nobis et audiēmus. Nō o
quatur nobis dominus ne for
go moziāmū. Et ait Moysē
ad populum: Nolite timere.
vt enim probaret vos venir
deus: et ut terror illius eſter in eorum reverentia ad dominū
vobis et non peccaretis. Scilicet factio. Item verbo pa
titque populus de lōge. Moysē ter eouidem reverentia ad
ſec autem accessit ad caligine dominiū cum dixerūt Moysē
li: Loquere tu nobis scilicet
homo

Clausula septima. So. ccclviii.

Historia ſt postquam ſan
ctus dominus prophetas Moysē
ſes in precedenti clausula de
ſcripsit quinq; domini manda
ta: que ſinem faciunt ſecunde
tabule: hic conſequenter lo
quitur de terrore quem incuſa
fir idem dominus in populo
post ipsius legis dationem.
Refert ergo Moysē qualiter
post dationem legis a domino
populus remansit valde per
territus propter voces ter
ribiles hinc inde perſtrepen
tes quas audiebat: tum pro
pter lāpades quas in aere cla
refentes videbat: tum propter
ſonitum buccinæ que ſimiliter
audiebatur in aere: ſed minia
me videbatur: tum propter mo
tum vindiquat ſumātem. Fue
runt ergo quatuor que incuſe
rūt timore in hebreis: quo
rum quolibet leofitum natum
erat terror in cūterere. per lā
pades autem in proposito de
ſignant fulgura et coruſcatio
nes que tunc conterūt et vi
ſa ſunt. De illis autem quatuor
duo fuerunt ad auditum perti
nentia: ſcilicet voces et ſonitus
buccinæ et alia duo ad viſum:
ſcilicet lampades et monſu
mans. Sequitur: Et perterriti
ſt: ſcilicet in corde interiori: et
pauore concuſti ſcilicet in co
pore exteri: fiererūt pio
cul: ſcilicet ad radicem monſu
mans: quia (ut dicit glo. interl.)
reputabant ſe indignos pro
pius accedere: in quo notatur
deus: et ut terror illius eſter in eorum reverentia ad dominū
vobis et non peccaretis. Scilicet factio. Item verbo pa
titque populus de lōge. Moysē ter eouidem reverentia ad
ſec autem accessit ad caligine dominiū cum dixerūt Moysē
li: Loquere tu nobis: ſcilicet

sus inter omnes ſenſus obti
net princiſarum. Hoc idem po
nit idem Augustinus libro
decimo cōfess. Unde etiā quā
doq; intermisſetur alijs ſenſi
bus: ut patet ibi: Audi filia et
vide. Item ibi: Luc. vlti. Pal
pate et videte quia spiritus et c.
Itē ibi in Psal. Suffate et vi
detel quoniam ſuauiſ eſt dñs.
Cū ergo in proposito duo eſſent
ad auditum pertinētia: ſ. voceſ
et ſonitus buccinæ: et duo ad viſ
um: ſ. lāpades et monſuſ ſumāſ
ut dicta eſt prius: et totū velleſ
ſcriptura breuerit pōdere: totū
poſuit ſub viſu: et non ſub au
ditu. Sed et videre ſoleat ge
neraliter ponit tam pro ſenſu
corporis: et anime: probat
idem Augustinus per illud
quod legitur Genes. xlij. Cū
videtſ Jacob quia ſunt eſte
in Egypto. Cū tamen abſens
eſſet ab Egypto tunc. Aliam
ſolutionē dat August. dicens
ibid: et nō nulli videre vocem
mihil aliud putauerūt: et in et
ligere: qui eſt viſus anime: et ſa
ue mentis. Hec ille.

Circa autem hunc textum
mouentur aliquā dubia.

Primum inquit dubium eſt
de veritate illius propositiōis:
Cunctus populus videbat vo
ces. Si enī Moysē poſuifſet/
audiēbat voceſ: nulla fuſſet
difficultas: ſy poſuit/videbat:
cum tamen conſter voceſ eſſe
obiectum audituſ et non vi
ſuſ. Ad hoc dubium repon
det Augustinus in questioni
bus ſuper Exodi. queſt. lxij.
er ponitur ſimiliter in glori
a diſendi ſunr corporis: quia
ſenſus

Exodi vicesimo,

non vniuersitate corporib⁹ sicut forma materie / sed sicut motor mobilis.

Et tertius dubium / quomodo in caligine erat deus: vt habeatur in fine hui⁹ clausule / cui celi celorum non sufficiunt / vt dicit interclusus / qd non est intelligendum / qd ibi esset deus per circumscriptionem / sicut corpus est in loco: aut per diffinitionem / sicut angelus / spiritus quietus est in loco: sed per effectus sue potentie ostensionem.

Moraliter et primo per hoc qd populus videt voces / et lamпадes / et sonitum buccine rē. timore concutus est / dices ad eis dicat / nec cum eis habitet: audieris. Non loquar nobis dñs ne forte moriamur: designatur qd populus Christian⁹ sentiens super se iram dei descendere sine virg⁹ iustitia eius inualescere: scipit emollesceri et ad humiliatem induci / et ad sui cognitione redire: qui iam extra se positus erat / et quasi a Iren⁹ a deo factus. Cnde Sicgo. Mala que nos hic premūti ad deum / tre cōpēlunt. Item in Psalm. Impie facies eorum iniquominia / et querunt nomen tuum dñe. Usi de eisdē filijs Israe⁹ sepe repetit Psal. dicens:

Clamauerunt ad dñm: cū tribus laret / et de necessitatib⁹ corz rē. Moraliter et secundo / per ea- dem verba: Loquere nobis / et audiem⁹. Non loquatur nobis dominus / ne forte moriamur. Designatur qd subditi plerūk volunt potius benignitate / qd subditi huius feculi / et prelatum seueritate duci: et peti⁹ multa facerent pro prelato benigno et mitissimo / qualis erat Moy.

Et hec est causa bonorum subditorum. Quia autē inter eos malis sunt caeca ribus et penis pungendi sunt ad modum asinorum: alias obedire nequeunt. Tales igitur iniuriū subditi / nisi videant montem fumigantem est / prelatum seuerē cōtra eos procedentem / non terrentur / ne cad obedientia fluctuat: sed querunt prelatos molles / qd eis omnes indulgent et fe cū eis ad inferna pertrahant. Unde hac de causa multi religiosi possidentes / potius volunt habere prelatū secularem / episcopū / vel prothonotariū / qui nihil Moysen: Loquere tu nobis / et audiem⁹. Non loquar nobis dñs ne forte moriamur: designatur qd populus Christian⁹ sentiens super se iram dei descendere sine virg⁹ iustitia eius inualescere: scipit emollesceri et ad humiliatem induci / et ad sui cognitione redire: qui iam extra se positus erat / et quasi a Iren⁹ a deo factus. Cnde Sicgo. Mala que nos hic premūti ad deum / tre cōpēlunt. Item in Psalm. Impie facies eorum iniquominia / et querunt nomen tuum dñe. Usi de eisdē filijs Israe⁹ sepe repetit Psal. dicens:

Clamauerunt ad dñm: cū tribus laret / et de necessitatib⁹ corz rē. Moraliter et secundo / per ea- dem verba: Loquere nobis / et audiem⁹. Non loquatur nobis dominus / ne forte moriamur. Designatur qd subditi plerūk volunt potius benignitate / qd subditi huius feculi / et prelatum seueritate duci: et peti⁹ multa facerent pro prelato benigno et mitissimo / qualis erat Moy.

Clausula septima. fo. ccclv.

In persona talis: Elegi absecus Et bene videri filiis Israel / qd esse in domo dei mei magis qd steterūt procul: qd per hoc deū habitarē i tabernaculis petrōnū gnatūr / qd malis in die iudicij stabunt a longe a domino monitū loco qd differētia meritorum. Econtra autē bonipos pe stabunt. psal. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum rē. Erunt signa in sole / luna / et stellis: et in terris pressura genitū rē. Hieronim⁹ etiā dicit se accessit ad caliginem / in qua erat deus. Insuper teste psal. Justus ab auditione mala rē. Allegorice et secundo / rē. formiter ad dñm Petrum de referendum est ad reprobos: qd palude / per hoc / Hebrews / in dicto iudicio / valde terrabuntur: tum propter presentiū iudicis implacabilis / de quo prouer. vi. Zelus et furor viri non parcat in die vindictae: nec acquisiet curia / qd precib⁹ / incutiebat. Econtra autē nouum mouet ad dilectionē / qd uis ynum in altero continet: iuxta illud Ezechie⁹. Erat rota in medio rote. Cherubim cū clamabat alter ad alterū: qd intelligunt duo testamentū: alio alterū clamat ad alterū: quia (vt dicit glo. ordi.) vet⁹ testamētū in nouo: et nouum in veteri continetur. Nam nouum vetus continet / quātum ad explanatio. i.e.m: vetus aurem nouū / per significationem.

Moraliter et tertio / per illa meis / non faciat irrita. Merito ergo dicit reprobi prerebūtū et timore cōcūtientū in die iudicij / audiētes que tunc fieri / et signanter audiētes vocē terribilem iudicis Christi / dicentes: Ite maledicti in igne eternū / qd audiūt aduentum / scilicet ad iudicium: ut ipsum populus timet ad eos in tra sua / et furore suo a peccatis abstinendo / et inducitur illud hora qua nō putatur

Exodi vicesimo,

eratur expectando. **T**alis vox fuit beatus Vincentius Ferreriensis ordinis predicatorum qui ex diuina iustitione peragravit tota ferme lingua Latina clandom ei annunciendo illud Apoc. vii. **T**unc dicit deus et dare illi honorem: quia venit hora iudicij eius. Unde in eius officio sic legitur: Angelus alter pentus fuit ille qui celi mediū volabat nuncclans populis et linguis iudeicis horā. Per lampades chorulantes significantur sacri euangeliste ceteri apostoli qui scripserunt: quorum doctrina fulget ecclesia / ut sole luna. Lampades etiam ecclesie fuerunt sequaces sancti doctores qui nobis elucidaverunt obscuritates scripturarum. Unde signanter legit de beato Augustino in hymno de eodē sic. **F**ragis nobis fauos mellis de scripturis differes: que obscuræ prius erant nobis plena sciētis. Nā ante ipsū tenebrosa erat aqua scripturarum in nubib⁹ aeris: sed p̄e fulgoꝝ eis nubes transuerterunt quādāquādem obscura fecit pādita. Per sonitum buccine possimus intelligere predictionē Ioannis in deserto. Buccina enim a bucca dicit: q̄ est instrumentum horrā ad bellū? q̄b̄ sit cū bucca. Et Joannes quidē Baptista cū bucca sua reddidit solum terribilem quando dixit phariseis et sadduceis venientibus ad predictionē eius: O progenies viperarum quis de monstrarib⁹ vobis fugere avētura ira? facite ergo fructum dignum penitētē: quia aliter supole nō potestis illam futu-

ram

ram fratrem cuadere. **E**t nota es dicit fructū dignū penitētē: id est secundū peccati modū: quia scriptū est Apoca. xvii. Quantū glorificauit se et in debetis fuit i supple peccatorum tum date ei tor. z. Per monstrem autē fumantē intelligitur Christus qui est mons domus dñi in vertice montium: quia excedit omnes homines in dignitate / sanctitate / auctoritate / suae potestate. **I**ste autē mons mirabiliter fumabit cora resprobos ī extremo iudicio / quā quidem post seucram discussiōnem operū misericordie dicet illi illud verbum Mat. xv. **I**ste maledicti ī igne z. Et q̄ tu durissime ad eos loqueris dñs: ideo deliderabunt ut per alii loquatur ad eos et non ī propria persona: dicens: forsan ad aliquē sancti. Loqueris nobis / et audiēm. Non loquatur nobis dñs: quia grauius est nobis ad videndum / sed grauior ad audiendum. psalm. Tunc loqueretur ad eos ī tra sua / et ī furore suo cōturbabit eos. patet ergo quatuor qui appaserunt filiis Israēl quantum ad sensum allegoricum.

Conagogice quatuor predicatora possumus referre ad gloriam celestē. Nam ibi cunctus populus / et omnes electi / saltem post generalem resurrectionē videbunt lampades lucētes. I corpora glorificata et lucēta et reluentia glorie anibunarum illic habitantium. Huiusmodi autē lampades nunq̄ extinguebuntur: q̄b̄ intra se cōtinebunt lumen quod nunq̄ deficit. **I**bi etiam constructus dñs lucidissi-

Clausula septima. **Sc. eccl. vi.**

mas mansiones / in quibus regnatur / quātū differat sue dignitatē / p̄dicti beati a dño: q̄ in finities. **D**ō vero subditur: Loqueris tu nobis / et audiēm: nō loquat nobis dñs. designat singulariter in angelis / et frequenter vnu loquitur alterū et inferiorū lumina / superiorū: alia quando astū immediate a deo. Personis autem buccine possimus intelligere illam spiritualiter melodiā / quā corā deo danti angelici spiritus / dientes ad alterū: Sanctus sanctus dñs de omnī potestate / qui erat / et qui est / et qui futurus est. **P**er montem autē fumantē intelligitur Christus: qui instar boni sumi hinc inde diffundit seipsum ī celo: ceteros beatificando. **V**el dicit idem Christus dicitur in mōi proper causas p̄iū assignatas: sed qualis mons / certe fumans: quia sicur fumushabet quandā obsecratim amara: ita et Christus ī celo: quis ī se sit clarissimus et lucidissimus: tamen dicitur quādāmodo obsecrus ī ordine ad beatos / p̄ quanto ab eis nō ita clare videbuntur ī se visibilis est: quia ī nullo intellectu creato cōprie benditur. **Q**uod autē subdit: q̄ filii Israēl perterriti sunt: referendum est ad timorem illi reverentiale / q̄ habēt beati ad dñm. **U**nde canit ecclesia: Tremebit angeli et archāngeli / de timore autē angeloz̄ legit Job. vi. **E**t in psal. Timete dñm oēs sancti eius. **Q**d autē de pebreis / et scierunt: designat immobilitas et stabilitas beatorum ī bono q̄b̄ habēt. **Q**uod autē addidi procul: desi-

gnatur / quātū differat sue dignitatē / p̄dicti beati a dño: q̄ in finities. **D**ō vero subditur: Loqueris tu nobis / et audiēm: nō loquat nobis dñs. designat singulariter in angelis / et frequenter vnu loquitur alterū et inferiorū lumina / superiorū: alia quando astū immediate a deo. Personis autem buccine possimus intelligere illam spiritualiter melodiā / quā corā deo danti angelici spiritus / dientes ad alterū: Sanctus sanctus dñs de omnī potestate / qui erat / et qui est / et qui futurus est. **P**er montem autē fumantē intelligitur Christus: qui instar boni sumi hinc inde diffundit seipsum ī celo: ceteros beatificando. **V**el dicit idem Christus dicitur in mōi proper causas p̄iū assignatas: sed qualis mons / certe fumans: quia sicur fumushabet quandā obsecratim amara: ita et Christus ī celo: quis ī se sit clarissimus et lucidissimus: tamen dicitur quādāmodo obsecrus ī ordine ad beatos / p̄ quanto ab eis nō ita clare videbuntur ī se visibilis est: quia ī nullo intellectu creato cōprie benditur. **Q**uod autē subdit: q̄ filii Israēl perterriti sunt: referendum est ad timorem illi reverentiale / q̄ habēt beati ad dñm. **U**nde canit ecclesia: Tremebit angeli et archāngeli / de timore autē angeloz̄ legit Job. vi. **E**t in psal. Timete dñm oēs sancti eius. **Q**d autē de pebreis / et scierunt: designat immobilitas et stabilitas beatorum ī bono q̄b̄ habēt. **Q**uod autē addidi procul: desi-

gnatur / quātū differat sue dignitatē / p̄dicti beati a dño: q̄ in finities. **D**ō vero subditur: Loqueris tu nobis / et audiēm: nō loquat nobis dñs. designat singulariter in angelis / et frequenter vnu loquitur alterū et inferiorū lumina / superiorū: alia quando astū immediate a deo. Personis autem buccine possimus intelligere illam spiritualiter melodiā / quā corā deo danti angelici spiritus / dientes ad alterū: Sanctus sanctus dñs de omnī potestate / qui erat / et qui est / et qui futurus est. **P**er montem autē fumantē intelligitur Christus: qui instar boni sumi hinc inde diffundit seipsum ī celo: ceteros beatificando. **V**el dicit idem Christus dicitur in mōi proper causas p̄iū assignatas: sed qualis mons / certe fumans: quia sicur fumushabet quandā obsecratim amara: ita et Christus ī celo: quis ī se sit clarissimus et lucidissimus: tamen dicitur quādāmodo obsecrus ī ordine ad beatos / p̄ quanto ab eis nō ita clare videbuntur ī se visibilis est: quia ī nullo intellectu creato cōprie benditur. **Q**uod autē subdit: q̄ filii Israēl perterriti sunt: referendum est ad timorem illi reverentiale / q̄ habēt beati ad dñm. **U**nde canit ecclesia: Tremebit angeli et archāngeli / de timore autē angeloz̄ legit Job. vi. **E**t in psal. Timete dñm oēs sancti eius. **Q**d autē de pebreis / et scierunt: designat immobilitas et stabilitas beatorum ī bono q̄b̄ habēt. **Q**uod autē addidi procul: desi-

Exodi. vicefimo.

superiore petro aut paulo et similiter de matre eius virginie maria que assumpta est ad ethicum thalamum in quo rex regum stellaro sedet solio?

Clausula clausula.

Igitur tertia do-

min' ad Moysem:

Hec dices filii Is-

rael: Closyidisti!

q' de celo locutus

sim yobis: Non fa-

cieris deos argenteos nec deos

aureos facies yobis. Altare

de terra faciens mihi: et offere

ris super eo holocausta et paci-

fica vestra: oves vestras et bo-

ues in omni loco in quo meno-

ria fuerit nominis mei. Venia-

ad te et benedicam tibi. Qd si

altare lapideum feceris mihi: no-

edificabis illud de seculis lapi-

dibus. Si enim leuaueris cul-

trum super eis pollueris. Non

ascendes per gradus ad altar-

re meum: ne reueletur turpi-

do tua.

Christianus post in pie-

cedenti clausula sanctus et ma-

ximus ille propheta dñ Moy-

ses locut' est de maximo timore

que incusit dominus filius

Israel post legem dationem: hic

consequenter referit aliud pre-

ceptum sibi datum ab eode dño

deo: et signat' circa iuratione

idolatrie: dicens ei: Hec di-

cet filius Israel. Ideo autem se-

pe dñs sic ad Moysem loquit':

quia huc populum specialiter

diligebat quem per ceteris na-

tionib' elegerat: et ei per alijs

instruere ad speciale cultum

volebat: Closyidisti! scilicet p-

experiens q' de celo locutus
sim yobis. Non quidem in pia-
gia personali sed per alium

in Augusto: ut superius freque-

ter dicitur est. Et accipitur hic

celum pro celo aereo: quia illa

vox formabat in cacumine mo-

tis Sinay: non facies deos ar-

genteos: nec deos aureos facias

yobis. Quoniam enim doniu-

mus in principi' huic: c. proba-

uerit idolatriam: hic tamē

iterū prohibet eam: arcus in plu-

ribus alijs locis sacre scriptu-

re: vt talis prohibito magis ac

magis impingatur metibus

Hebreorum. Sciebat enim dñs

qui nihil ignorat: talen' popu-

lum valde prouini' ad idola-

triam: et hoc propter eis que via-

derat in terra Egypti: Altare

de terra faciens mihi. Sed cur

hoc dicetur in deductione ter-

rii dubius. Et offeretis super eos

holocausta et pacificaria. Quo

etiam ista duo differant: dices

in sequentibus. Sequitur: In

omni loco in quo memoria sue

rit nominis mei. Iste locus fa-

scifit: et dicit magister Ille-

laus de Lyra: ad poterat esse

nisi vnuus: ad vitandum pericu-

lum idolatrie: ad quā popula-

lus Hebreorum erat pru'us: ad

quā de facili declinassit: si

vbique licuisset sacrificare: Si

autē aliqui sonci sacrificare

rūt alibi: hoc fuit ex causa spe-

ciali: et diuina reuelatio: sicut

dauid in mōte Horio: anteq'

tempulum ibi fundaretur: ppe-

re apparitione angel' ibi faciat:

vt legitur. iij. Reg. xxvij. Item

heles in monte Carmeli: ad

coincendū prophetas Boali-

vt legitur. iiiij. Reg. xxvij. Locus

autem

Clausula octaua. fo. ccclxviij.

autem deputatus diuino sacri-
ficio: post ingressum filio: Is-
rael in terra promissionis) pri-
mo fuit in Sylo: ubi taber-

naculum positum: et altare ho-

locu' aucto: destruta Sylo tra-

latum est in Nobe: et destruta

Nobe in Saulen translatum

est in Sabaon. Postea vero in

hierusalem ibi fuit fundatum

templum. Nihilominus in Sylo

gulis viribus erant quedā lo-

ca: que dicebātur synagogē: in

quibus populus Hebreorū co-

ueniebat ad laudādū deum:

et ad audiendū legem omni die

sabbati. Et sic patet de loco in

quo erat memoria nōs domi-
ni. Sequitur: Quod si altare la-

pideum sit. Reguliter enim

altare debet fieri d' terra: et

dictum est. Quod si lapideum in

casu feret (quod non erat sim-
pliciter prohibitum) tunc non

debet fieri de lapidib' sc̄tis

sue dolatis: cuius causa postea

dicitur. Quod si leuaueris cul-

trum super eo: et gladiū quo fo-

lent animalia sacrificādā occi-
di: et sacrificia diuidi: pollue-

re: supple dictum altare. Non enī

debet sup altare occidi ho-

stials: tñ cōduri: vt dicit de-

psal. Sequitur: Non ascendas

per gradus ad altare meū: ne

reueletur turpitudo tua. Istud

preceptum concernit sacerdos-
tes: qui habebant accedere ad

altare domini. Hic tamē dicit

de Lyra allegando Rabi Sal-

qi' siebat quidam ascensus absq'

gradibus: per quem paulatinū

ascendebant sacerdotes: et pre-

serunt quādū huiusmodi alta-

re erat ita altū: q' sacerdotes

sine tali ascensi' non poterant

autem

ministrare sup altare. De illo

autem verbo: ne reueletur tur-

pido tua: dicetur sub ylmo

dubio.

Circa autem hunc textū mo-

uentur quedam dubia.

Primum igitur dubium versa-

tur circa illud: Non facies deos

argenteos: nec deos aureos.

Queritur ergo: cur pponituri

deos argenteos: cum aurum sit

preciosissima metallū: et argen-

tum?

Responso: ideo argenteum

pponituri quia cōmunitus: et

non quia preciosissima.

Secundum dubium: Quare

specialiter prohibet dominus

ne sicut dñ argentei: sicut aurei:

Nonne sufficiēter in principio

huius capituli: prohibetur ido-

latrātiā: dices: Non facies tñ

bi sculptile: et dicendū q' pre-

ter rationē affignaram īimme-

diata supra ī expōsiōne literē

postulamus affignare tñ ratio-

nam: Superius enim simpliciter

ter prohibitum est sculporū as-

dotari: quia tamē aliqui posse-

nt credere q' sculptile ratiō-

ne preciosissimā materie aliqd

numinis sortiretur: sicut hodie

vetule instantius adorant et co-

lit imagines p'ctolios. Ideo

istud removet dñs p' Moysem

dicens: Non facies deos: et

Tertium dubium: Cur dñs

ibi precepit fieri altare de cer-

ri: et non portus aurei: vel argē-

ti? Ad hoc dicit Andreas

ne populus simplex: ppot' ful-

gozem aureum vel argenteum i

crederet deum essi adorandā

et non propter se. Veruntamen

altare thymiamario: fuit au-

rum: saltim desuperat dices: I

seq. xxvij. c. Non enim de illo

altare

Exodi vicesimo;

altari erat periculum cum ad illud non intraret populus sed tui sacerdotes. Uel dic q̄ istud precepit dominus in detectionem idolatrie: quia idolo latere faciebat altaria valde solenta de metallis in mortuis. Uel dic q̄ hoc solum intelligitur de altari holocausti super quod cremabatur hostie: quia altare incensum fuit de lignis. Sethim operatum etiam auro: vt habetur in seq. xxx. cap. Ideo sequitur: Et offeretis super illud holocausta.

Quartum dubium: Quomodo differunt holocausta et pacifica? duo genera sacrificiorum. Dicendum q̄ larga erat antiquitas inter hec duo differencia. Nam holocausta erat victimae que siebant domino que totaliter incendebatur ad honorem dei. pacifica vero erat victimae que offerebatur domino pro aliquo beneficio obtento a deo vel obtinendo. Quoz pacificorum una pars incendebatur altera autem pars erat sacerdotis et altera reddebat offerenti vel offerentibus qui simul eam coniebant. Et quod tales commissationes solent homines recollidere: propter hoc dicebatur pacifica. proprie tamen sicut dñm hug. card. pacifica dicebantur que siebatur pro pace habenda vel cōseruanda.

Quintum dubium: Orl si altare lapideum feceris m̄hi non re. Queritur ergo cur ita precepit dominus? dicendum q̄ ideo ne populus crederet q̄ prop̄ pulchritudinem altaris ipm estet colendum et nō propter seipm introductus sacerdotib⁹ quia

dominum: sicut de altari fabricando de terra iam dictū est. Uel dic q̄ hoc siebat in detectione stationem idolatrie. Nā idola latere fabricabat altaria valde exquisita et ornata: vt dictū est. Ne ergo per rale exquisitam formam et positionem altaris populi Hebreworū induceretur more gētilium ad idolatriam illud prohibuit dñs. Uel ne induceretur ad sculpendum iuginae. Et quod hic dicunt est: q̄ altare holocaustorum debet esse de terra vel de lapidibus non sectis: non est contra illud quod dicit in sequēt. seq. xxv. c. Ibi enim precipit ut altare holocaustorum deberet fieri de lignis. Sethim operitis ere. Quia illud altare similiter fuit de terra quam ad principia ledeinde aliqua ad illud addita sunt: ut dicetur ibidem.

Sextum dubium: mouet propter illud ultimum verbum: ne res uelerit turpitudine tua. Quenq̄ ergo cur hoc precipit? maxime cum dicitur in sequēt. c. q̄ sacerdos offerens sacrificium domino debebat habere seminalis linea cooperientia carnē turpitudinis sue: et renib⁹ usq; ad femora: uentur etis. Baro filii eius quando ingrediatur tabernaculum testimonij. Uel quando appropinquat altaris ut ministret in sanctuario. Ex quibus verbis patet q̄ non poterat uideri turpitudine sacerdotis ascendenter ad altare dominum. Ad hoc potest dici q̄ quando hoc dicitur est res femorium nondū erat introductus. Postea autem fuit inunctus et introductus sacerdotib⁹ quia

do

Clausula octava. fo. ccclxviij.

do ministrarent: et de hoc intellegitur illud ca. xxvij. Et ut dicunt aliqui hoc fuit ordinatus in detectione idolatrie: q̄ in sacrī priapi sacerdotes idolorum ascendebat per gradus ad altare illius. Et tūc in alto positi vnde poterant a circumstantibus verenda copia videri discopoperient sua verenda: faciēdum possimus intelligere utrum ecclesiasticis signis res pietatum. Nam in tali altari debet sacrificium laudis et iustitiae per certos immolari. Quid reuerat talis debet esse de terra per humilitatem. Itē de lapidibus per constantem firmitatem. Insectus et impolitus per gestus et habitus ruditatem et propter bone fidei simplicitatem sine gradib⁹ factus per accessum sua facilitatem. Ferrum enim crudelitatis non debet interfangeri: nec multi gradus id est multi intermedij familiares sanitates yllicubiculari debent accessum ad ipsum impedire: quinam semper se debet ad audiendum conquerentur et ad subueniendum indigenibus promptum et facilem exhibere. Nam turpitudine ministerium scilicet simonia et sorbita personarum accepio quotidie conspiciuntur: quando multi gradusianus et diuerticula sunt ante altare: id est quā ad pietatum vel principem difficiens accessus inuenitur. Quislibet enim istorum soler p̄dā propter sui partitotem et altaris altitudinem. Et de illo scabello forte intelligitur illud quod legitur in seq. xxvij. c. cum dicitur quod sacerdos quando immolabat ascendebat per gradus

ad

modis

Exodi vicesimo;

C Moraliter et secundo: si meū la erit distinctio personarum: acēm perrū Comēt. per hoc q̄ hodie tamē multis magis plā altare de insectis et impolitī laz̄ cer canticum graduū. q̄ quodā pidiib⁹ debebat antiquitus sic cunq⁹ aliquod aliud diuinum ri: denotatur q̄ deus in electio officium.

nibus vel assumptionibus plaz̄ **C** Moraliter et tertio: Altare torum quezuncung⁹ / nō vult est mēs humanae: vbi sacrificiū q̄ attendas generis nobilitas laudis et spiritus contribulati sive corporis elegan:ia/ aut di domino immolat. Lapidès au uitiarum copia/ lius sanguinis tem qui h̄mōl altare constituit⁹ et affinitas aut aliquid simile qd⁹ sunt opera bona. Sectio aurē non confert ad idoneitatē p̄s: seu politto⁹ que ad hoc solum ne. Hec enim omnia pertinent hanc vt videātur. In cuius lis ad acceptiōnem personarū q̄ gnum lapides fundamenti qui virtuosa sit in hac materia. Vult viderti non habent nullatenus ergo deus illos qui sunt de ter politi⁹ significat appetitum rā id est de insimō statu et pauz̄ humane laudis. Vult ergo do pere: et q̄ sunt impoliti sive in minus q̄ altare suum id est/cōfecti. i. rudes simplices/ et rma sc̄iētia viri fulti lapides sectos gnis non ambulantes ad altas et politos non habcar: id est/q̄ ria sua id est in prelatos eligi opera oculis hominum placen et assumi: atq; alij auctiorib⁹ tia non requirat: sed potius de et nobiliorib⁹ anteponi/dum modo alias sint idonei. Sicut est de humiliib⁹ sine curioſ apparuit in Apostolis et in pri- yanitate operibus huimodi mitiis fundatoribus ecclie. sibi fiat. Unde Mar. vi. Attēna Nota de beato Nicolo. Item dite ne iustitiam vestram facia de beato Martinol qui erat la- tis coram hominibus: vt video tis abiecte figure. Hinc Apos- mini ab eis.

ti. Coiunt. i. aut: Videte fratres **C** Moraliter et quarto. Altare vocationem vestram: quis non est fides / ad quam non est per multi sapientes fin carnem / nō gradus ascendendum / q̄ grā multi parentes / non multi no- gradus maioritatis et minoritatis biles: sed que stulta sunt mun- non sunt ponendū in fide trini- di elegit deus: vt cōfundat for- tate / sicut tales posuit Arri- tia etc. Nō vult etiam dominus q̄ tale altare. I. prelat⁹ grad⁹ habeat. i. q̄ gradus consanguini- pitudo apparuit: inquātū (bm nitatis vel mundane nobilita- historiam tripartitā) apud Lō tis attendat sed sine persona- staninopolim in latrina ven- rum acceptiōe et affectione ad- ter eius creput. Uel cuius turpitudine: id est heretis nephani- tiones omnes idoneos indiffe- diffima manifestatur / et eius vi reenter admicrat. In cuīs figu- rupertum probatur. Hec etiā ram dicitur Deutero. i. Sive ci- heresis processit ex defecru dis- vis sit ille / sive peregrinuāmul cornēdi diuinitatem ab huma- nitate